

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Disertační práce

FRANTIŠEK XAVER PALEČEK

PORTRÉT ČESKÉHO VIANNEYE

Vedoucí práce: Prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Mgr. Pavel Sekyrka

Studijní obor: Teologie

Ročník:IV

České Budějovice 2014

Prohlašuji, že jsem svou disertační práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. uveřejněny posudky oponentů práce i záznam o průběhu výsledku obhajoby disertační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses. cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 26. ledna 2014

.....

Chtěl bych velmi poděkovat svému milému a trpělivému školiteli, Prof. PaedDr. ThLic. Martinu Weisovi, Th.D. za jeho důvěru, s níž mi svěřil toto nezpracované téma. Děkuji mu za jeho vedení, podporu, péči, která měla za účinek, že se zde zrodila určitým úhlem pohledu pojatá první komplexní práce o P. Františku Xaveru Palečkovi. Děkuji dále všem pracovnícím a pracovníkům v archivech v Benešově, Táboře, Praze, na Biskupství českobudějovickém, na Sváté Hoře u Příbrami, v archivech v Písku a Třeboni. Tito zaměstnanci mi vždy v mých omezených časových možnostech pro bádání vycházeli časově a plněním mých požadavků maximálně vstříc. Děkuji dále panu Václavu Palečkovi, prasnynovci P. Františka Palečka, a panu Michalu Rytířovi z Miličina za zapůjčení a darování originálních archiválií o P. Palečkovi. Děkuji všem z obce Kovářov, administrátorovi farnosti obce P. Mgr. Ing. Řehoři Jiřímu Žáčkovi, OPraem; panu Jirouškovi, kteří mi poskytli další materiály a rady. Děkuji P. Mgr. Jaroslavu Karasovi, administrátorovi farnosti Mladá Vožice a Miličín, P. Karlu Hamplovi, administrátorovi farnosti Mirovice. Děkuji mým milovaným ženám, manželce Michaele a dcerce Alžbětce, jejichž vroucím přáním též bylo, abych práci o P. Palečkovi konečně dokončil, ačkoliv si to přály z jiných důvodů, než můj školitel. Díky jim za jejich lásku a jejich trpělivost.

Tuto práci věnuji in memoriam Msgre. ThDr. Josefu Jiranovi, čestnému papežskému prelátovi a bývalému píseckému děkanovi. Díky tématu disertace, studiu osobnosti P. Palečka, se mi totiž ještě více otevřely horizonty tohoto mého „Palečka současnosti“. Podobnost a stopu těchto dvou osobností spatřuji hlavně v jejich nepřizpůsobivosti světu, tedy v tom, co svět mění.

OBSAH

ÚVOD	8
1 SPOLEČENSKO-DUCHOVNÍ KLIMA V ČECHÁCH V ŠEDESÁTÝCH – SEDMDESÁTÝCH LETECH 19. STOLETÍ	21
1.1 Desetiletí, do něhož se narodil František Xaver Paleček	21
1.1.1 Politická situace	21
1.1.2 Sociální situace	24
1.2 Duchovní události.....	27
1.3 Město, do kterého se narodil František Xaver Paleček.....	29
2 ŽIVOTOPISNÉ MILNÍKY ZE ŽIVOTA FRANTIŠKA XAVERA PALEČKA	33
2.1 Čas raného dětství a zrání v Miličíně.....	33
2.2 Čas dospívání a rozhodnutí pro seminář	35
2.3 Studium bohosloví a vysvěcení na kněze	38
2.4 Kaplanem a interkalárním administrátorem v Povltaví.....	40
2.5 Sídelním kaplanem v Předbořicích	43
2.6 Farářem a kanovníkem v Kovářově.....	48
2.7 Nemoc a odchod P. Palečka	54
3 ROZBOR PASTORAČNÍHO DOPADU ČESKÉHO VIANNEYE	65
3.1 Kazatel.....	65
3.1.1 Fenomén kazatelství v době P. Palečka	65
3.1.2 Rozbor struktury, délky, četnosti a obsahu kázání P. Palečka	68
3.1.3 Prameny kázání.....	71
3.1.4 Podstata kazatelského věhlasu P. Palečka	77
3.2 Zpovědník.....	82
3.2.1 Role zpovědníka v době P. Palečka.....	83
3.2.1.1 Role zpovědníka při vyznání hříchů konkrétně	83
3.2.1.2 Role zpovědníka při udělení absolutia	85
3.2.2 Psychický a fyzický dopad na zpovědníka	88
3.2.3 Zpovědní praxe vykonaná u P. Palečka.....	89
3.2.3.1 Zpovědní praxe v Kovářově a vliv zpovědi na zdravotní stav P. Palečka.....	89
3.2.3.2 Zážitek zpovědi absolvované u P. Palečka	93
3.3 Realizátor procesí	94

3.3.1	Procesí v době Palečkova působení.....	95
3.3.2	Procesí P. Palečka	97
3.4	Propagátor náboženského tisku	98
3.4.1	Náboženský tisk v době P. Palečka	99
3.4.2	Náboženský tisk odebíraný P. Palečkem.....	103
3.5	Zakladatel náboženských spolků.....	106
3.5.1	Náboženské spolky v době P. Palečka	106
3.5.2	Obecná charakteristika náboženských spolků – odnoží - zakládaných P. Palečkem	108
3.5.3	Okolnosti vzniku spolků P. Palečka a jejich činnost	111
3.5.4	Aktivita P. Palečka v dalších spolcích	120
3.6	Pedagog.....	124
3.6.1	Vliv církve na chod školství v druhé polovině 19. století	125
3.6.2	Náboženské úkony ovlivňující činnost školy v druhé polovině 19. století.....	127
3.6.3	Klima pro výuku náboženství na školách po roce 1918	129
3.6.4	Pedagogické působení P. Palečka	130
3.6.5	Příčiny pedagogického úspěchu P. Palečka	138
3.7	Donátor	140
3.7.1	Charitativní role církve v druhé polovině 19. století.....	140
3.7.2	Charitativní působení P. Palečka	142
3.8	Realizátor ostatních pastoračních úkonů a spolupracovníci P. Palečka	147
4	SPIRITUALITA A FILOZOFICKÉ ZAMĚŘENÍ	158
4.1	Vliv institucionální	158
4.2	Vliv lokalit.....	160
4.3	Vliv osobností	162
4.4	Vliv světců	173
4.5	Filozoficko-teologické vlivy podle modelu Skalického.....	175
5	PALEČKOVA POLITICKÁ ORIENTACE A JEHO NEPŘÁTELÉ BĚHEM ŽIVOTA	179
5.1	Politicko-církevní situace v době působení P. Palečka	179
5.2	Politické a společenské názory P. Palečka	183
5.3	Palečkovo sepětí s monarchií.....	187
5.4	Palečkovo komentování válečných let a nové republiky	190
5.5	Palečkovi nepřátelé	201
5.5.1	Nepřátelství z vlastních řad	202
5.5.2	Nepřátelství společenského charakteru	203

6	SPOLUPRÁCE S PATRONÁTEM	208
6.1	Patronátní právo.....	208
6.2	Schwarzenbergský patronát	210
6.3	Spolupráce P. Palečka s patronátem	211
6.4	První pozemková reforma a její dopad na patronátní pozemky v Kovářově.....	218
6.5	Vztah patronátu a P. Palečka	221
7	MATERIÁLNÍ ZÁZEMÍ P. PALEČKA A REKONSTRUKCE JEHO DENNÍHO RYTMU V KOVÁŘOVĚ	224
7.1	Ekonomický příjem faráře v době P. Palečka	224
7.2	Ekonomické zázemí P. Palečka.....	228
7.3	Podmínky pro bydlení.....	234
7.4	Rekonstrukce každodenního života P. Palečka a jeho cest po regionu	235
8	VLIV P. PALEČKA V REGIONU PO SMRTI	238
8.1	Stručný nástin historie Československa a českých zemí od roku 1926 po současnost	238
8.2	Stručný nástin politicko-společenské situace v Kovářově od roku 1926 po současnost.....	249
8.3	Stručný nástin života farnosti od roku 1926 po současnost.....	251
8.4	Vzpomínky na P. Palečka a jeho vliv na situaci v regionu po své smrti	253
8.4.1	Slovo o Palečkových dětech.....	273
	ZÁVĚR	275
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	281
	Prameny.....	281
	1) Prameny nevydané	281
	2) Prameny vydané	295
	3) Dobový tisk.....	301
	4) Obrazové prameny.....	301
	Literatura	305
	Internetové odkazy	316
	SEZNAM ZKRATEK	319

SEZNAM PŘÍLOH	321
PŘÍLOHY	323
ABSTRAKT	343

Úvod

Zájem o studium osobnosti P. Palečka jsem získal již v roce 2002, a to díky faráři P. PhDr. Stanislavu Sasinovi.¹ Rodinný přítel, s kterým byl můj otec ve Valdicích neúspěšně převychováván v lepšího socialistického člověka, pocházel z Předbořic ze středního Povltaví. O P. Sasinovi jsem věděl, že před svým zatčením studoval v Římě, hovořil údajně až dvanácti jazyky a že po Únoru 1948 přenášel přes harnice pro českou církev důležité zprávy, které měly vliv na její další organizaci. Od otce jsem dále věděl, že přesto, že byl drobné postavy, nechal se ve vazbě českými katy raději třískat do bezvědomí, než by jim prozradil obsah přenášených zpráv nebo cokoli na své spolubratry a spoluvězně. Zajímal mě jako člověk a zajímalo mě, kdo ho ovlivnil. Když jsem v roce 2002 redakčně pracoval na sborníku o zesnulém píseckém prelátovi Msgre. ThDr. Josefu Jiranovi, dostala se mi od něj pár měsíců před jeho smrtí nejen vzpomínka na píseckého děkana, ale i důležitá zmínka o P. Palečkovi. Když jsem jel později do zapadlých Předbořic navštívit jeho hrob, vzpomínám si, jak mne zde zaujal nezvyklý počet kněžských hrobů. A ještě více jsem byl udiven tím samým jevem v nedalekém Kovářově, o kterém jsem věděl, že tam působil jím zmiňovaný farář Paleček. Bylo možné ihned konstatovat, že region prošel jiným vývojem a že na tom má zřejmě zásluhu osoba, o které jsem předpokládal, že je již historicky zdokumentována. Jak jsem následně zjistil, mýlil jsem se, a tak jsem čekal na ucelenou monografii. Když můj školitel toto téma, spadající do studijního záměru Katedry teologických věd Teologické fakulty Jihočeské univerzity vypsál, spojil jsem výzvu s několikaletým záměrem nezpracované téma uchopit.

P. František Xaver Paleček zemřel 16. ledna 1926 v nenápadné obci Kovářov ve středních Čechách. Tento muž zde působil celkem 24 let. A ať to byl Kovářov, či jakákoliv obec před ním, všude tento farář zanechal nesmazatelnou stopu svého působení. Region významně ovlivnil v rovině duchovní, sociální, stejně jako politické.

¹ P. Stanislav Sasina (1920-2002), předbořický rodák, v letech 1939-1945 studoval v Římě teologii a filozofii. P. Sasina byl od roku 1948 údajně na českorakouských hranicích (Benešov nad Černou) jedním z kurýrů Vatikánu a zřejmě americké CIC v Bavorsku. Tato jeho etapa, stejně jako jeho přechody hranic a přenášení církevních depeší, zůstává nezmapována. Komunisty byl následně zatčen ve svém úkrytu v Borovanech v roce 1953 a vězněn celkem 15 roků. Podle některých svědectví hovořil až 12 jazyky a měl být tajně vysvěceným biskupem. K výkonu kněžské služby se mohl vrátit až v roce 1991, tedy téměř po 40 letech. Tento jeden z nejvýznamnějších odchovanců P. Palečka, jehož osoba čeká na kompletní zpracování své činnosti, je pohřben ve své rodné vsi, v Předbořicích. Jako dítě mohl P. Palečka teoreticky pravidelně či nepravidelně vídávat v Kovářově při bohoslužbách až do léta roku 1925, kdy P. Paleček vážně onemocněl.

Již zanedlouho po smrti tohoto pozoruhodného pastora začaly vznikat vzpomínky a samizdaty s dílčími či ucelenějšími **pokusy pojmut osobnost P. Palečka**. Následně však i díky nové dějinné epoše, kterou tato země začala psát po roce 1948, k tomuto kompletnímu zpracování osobnosti P. Palečka nedošlo. Vzpomínky a samizdaty, které byly vytvořeny, jsou psány převážně hagiografickou formou s cílem oslavit jeho osobu. Sloužily však k tomu, aby utužily víru v regionu hlavně v době, která se opírala o své železné pravdy.² Po roce 1989, když opět již svobodné bádání možné bylo, byli zde sice ještě ojedinělí živí svědkové, kteří zažili P. Palečka ve svém dětském věku, ale nevznikl zde potenciál, který by téma uchopil. Do dnešních dnů tak neexistovala žádná moderní studie, která by se rozbohem komplexního přínosu P. Palečka zabývala. Stejně tak obsahově vycházejí dřívější práce především ze vzpomínek a stěžejní archivní materiál deponovaný v archivech zůstal po desetiletí nestudován, tudíž bylo možné dosud posuzovat zkoumanou osobu stále za historicky neobjevenou, *nedotčenou*.

Následující **disertační práce si klade za cíl**, očistit zkoumanou osobu od hagiografie, zhodnotit komplexním způsobem její činnost v regionu, hlavně ve světle archivních pramenů, provést analogii dostupné literatury a samizdatů. Na základě výše napsaného má být posléze uskutečněna verifikace hypotéz či faktů studiem nových, dosud nepublikovaných pramenů. Tou samou měrou má být studie zároveň historickým odmítnutím všeho, co se bádáním nepotvrdilo či vycházelo z mylných badatelských předpokladů dřívějších životopisců. Práce má posléze v každé kapitole nastínit dílčí přínos osobnosti, který bude vést s postupně utvářenými kapitolami ke komplexnímu zhodnocení činnosti P. Palečka, vycházející z nalezení Palečka historického.

Východiskem pro relevantní uchopení osobnosti má být **hodnocení vydaných pramenů**.

Když P. Paleček 16. ledna 1926 odešel, začaly být o něm sepisovány první nekrology, které byly zároveň prvními svědectvími. Jelikož byly bezprostřední reakcí na úmrtí, jsou sice psány s nulovým historickým odstupem, ale jsou cenné svou sugestivní výpovědí o době. Pomineme-li tak hodnocení osoby bez historického náhledu, je možné konstatovat, že přinesly hned několik odrazových bodů z jeho života, s kterými bylo možné později badatelsky pracovat. Deset let po smrti P. Palečka vyšel knižně jeho životopis z ruky Dr. Emila Felixe v edici Vítězové, v Olomouci roku 1936 s názvem *František Xav. Paleček, obraz českého Vianneye*.³ Autor zde měl velkou výhodu, jelikož byl v přímém kontaktu s Františkou

² Srov. SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*. Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000, s. 17

³ FELIX, E. *František Xav. Paleček, obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936

Palečkovou, univerzální dědičkou, dle vůle P. Palečka, vykonavatelkou jeho pozůstalosti. Zároveň s tou, která o něm věděla hned vedle rodičů a zesulé sestry Marie nejvíce. Čtyřicetistránkový životopis formátu A5 nabízí první literaturu, spíše hagiografického charakteru, o osobnosti tohoto muže a obsahuje některé prameny, které pozdější životopisci buď jen opisují, nebo je vůbec nezmiňují. Rok po Palečkově smrti, v roce 1927, vyšla kniha s názvem *Pod Zvíkovem na zápraží*⁴ od Františka S. Pauknera. Paukner dává knize podnázev *Obrázky, pověsti a vzpomínky z milevského kraje*. Paukner píše v knize o *blouznivě přísném a nábožensky přemrštěném* Palečkovi, jedná se o cenné svědectví způsobu jeho života, tentokrát z druhé strany.

Dalšími knihami, kde se objevilo jméno P. Palečka, byť jen informativně, byla publikace od J. Kytky nesoucí název *Milevsko a jeho kraj Turistika, památky, historie*,⁵ která vyšla nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku.

Následným uceleným životopisným samizdatovým portrétem P. Palečka je práce z ruky Jana Jiřího Krejčího, rolníka z Hrazan, odchovance P. Palečka a bývalého poslance v Národním shromáždění za Československou stranu lidovou, který své vzpomínky sepsal v důchodu v roce 1941 v Hrazanech. Čtyřicetistránkový samizdat formátu A4 nese název *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*.⁶ Krejčí byl výborný pozorovatel. Byl sečtělý, velmi inteligentní. Ačkoliv text píše pro svou rodinu, již s odstupem patnácti let od Palečkovy smrti podává ve spise vysvětlivky pro to či ono jednání P. Palečka díky tomu a tomu dějinnému faktu. Nezabývá se jeho dětstvím, které popsal ve své práci o Palečkovi v roce 1936 Emil Felix a vedle Felixe, kterého v některých momentech kopíruje, vydává vlastní analýzu osobnosti P. Palečka. Tu má také rozčleněnou již podle jeho nejvýraznějších vlastností. (např. P. Paleček zpovědník, politik, poutník atd.) Text tedy není založen na chronologické koherenci, jak tomu je např. u Felixe, je sestaven do kapitol, v nichž Krejčí vytvářel pokus profilace P. Palečka. Problémem je pouze jeho odvolání se na konkrétní periodika, pod kterými údaj nebylo možné vždy dohledat. Buď se odkaz ukázal jako nepřesný či chybný, nebo se prokázalo, že zmíněné periodikum v daném roce již nevycházelo. Z hlediska pramenů se však jedná o velmi cenný artefakt pro pochopení osobnosti P. Palečka. Mezitím vycházely v novinách na adresu P. Palečka další jednorázové vzpomínky.

⁴ PAUKNER, F. S. *Pod Zvíkovem na zápraží: Obrázky, pověsti a vzpomínky z milevského kraje*. Praha: Max Forejt, 1927

⁵ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku: Milevsko 1940

⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis

V roce 1951 dopsal P. František Smetana, farář v České Bělé, další odchovanec P. Palečka, životopisný samizdat o jeho osobě s názvem *P. František Xaver Paleček*.⁷ Smetana vychází částečně z obou výše zmíněných životopisů, ale vytváří opět své vlastní členění a připojuje poznatky, které si pamatoval sám či získal od sestry P. Palečka, dále od jeho odchovanců, kněží, které „vyzpovídal“. Píše dále, že v určitých údajích kopíruje Felixe či Krejčího; má to ale být kvůli kontinuitě textu.

V roce 1956 vyšel k 30. výročí úmrtí P. Palečka samizdat s názvem *Boží studánka*.⁸ Jedná se o sebrané vzpomínky na P. Palečka publikované z ruky několika autorů. Příběh o P. Palečkovi je přepsán do beletristické formy, což by pramen činilo nejméně věrohodným, ale díky níže uvedeným postupům bylo však možné restaurovat i tento text. Další statí *Boží studánky* jsou nové vzpomínky publikované s odstupem. Část vzpomínek s názvem *Polní kvítí* byla autorem interně publikována, stejně jako báseň a medailony. Pro Kovářovské se v duchovní *diaspoře* totalitního státu jednalo o novodobé cenné literární dědictví. Docházelo tak k opisům hlavně Emila Felixe a ještě více vzpomínky P. Smetany a *Polního kvítí*, které zahrnují emocionální reflexi s odstupem času a pojednávají mezi řádky již nejen o Palečkovi, nýbrž i o Palečkově době. Způsob, jakým se údaj o P. Palečkovi množil, byl různý. Badatel získal např. od milevského archiváře pana Mgr. Jiřího Pešty k nahlédnutí strojový opis samizdatu od P. Smetany a *Boží studánky*, které byly pořizovány na některém z administrativních pracovišť milevského podniku ZVVZ v době normalizace. ZVVZ závod Milevsko se stal během let své existence s vybudovanou sítí montážních a servisních středisek největším výrobcem vzduchotechnických zařízení v Československu. Dlužno podotknout, že pořizovat vzpomínky na faráře, který se ne úplně dobře zapsal do neúspěšně probíhající komunistické proměny Kovářova v padesátých letech, v podniku ZVVZ – ve výstavní skříni socialistického průmyslu - bylo opravdu věcí troufalou. Přesněji napsáno, záležitostí skutečné drzosti.

Dalším pramenem o P. Palečkovi byla seminární práce bohoslovce Jaroslava Doubravy, kterou sepsal jako student semináře v Litoměřicích v roce 1972.⁹ Jeho pramenem byl hlavně P. Břicháček, redemptorista a rodák z Předbořic, jehož rodiče byli přímými odchovanci P. Palečka. Tento údajně sbíral celý život informace o Palečkovi, přesto jsem v jeho archiváliích na Svaté Hoře kromě několika poznámek objevil pouze pramen Smetanův a pramen Krejčího.

⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F.: *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis

⁸ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis

⁹ Rozhovor s P. Jaroslavem Doubravou uskutečněný v září 2010

P. Břicháček šířil po desetiletí a hlavně po revoluci v různých tiskovinách pramen Smetanův. Nejčastěji to bylo v periodiku *Svatá Hora*¹⁰ a v periodiku s názvem *Ave z Lomečku*.¹¹

V publikaci Marie Müllerové-Hezoučkové z roku 1986 s názvem *Po stopách obce Kovářov*¹² je zmiňován P. Paleček jako farář a učitel.

A v roce 1989 byl P. Paleček zařazen dokonce do knihy vydané Českou katolickou charitou s názvem *Bohemia Sancta – životopisy českých světců a přátel božích*.¹³ V knize pod vedením prof. Jaroslava Kadlece byla jako pramen použita seminární práce Jaroslava Doubravy, kterou tento sepsal jako bohoslovec v Litoměřicích v roce 1972.¹⁴ P. Paleček byl zařazením do knihy postaven mezi 35 nejvýznamnějších českých světců od roku 863. A zároveň mezi tři nejvýznamější církevní osoby 20. století. Vedle jeho jména se totiž v publikaci objevil rozbor biskupa Antonína Cyrila Stojana a biskupa Antonína Podlahy. Budiž podotknuto, že autoři v té době samozřejmě nesměli zmínit nikoho ze světců novodobých (Toufar, Bula, Drbola, Beran, Hlouch a jiní). Přesto se jedná o vyznamenání jeho života.

Prameny vyšlé po roce 1989 jsou obnovenou každoroční vzpomínkou hlavně díky již zmíněnému předbořickému rodákovi P. Břicháčkovvi, který tak činil až do své smrti, když znovu a opakovaně vzpomínku na muže, který ho celoživotně fascinoval, šířil.

Závěrem hodnocení publikované literatury, samizdatů a vzpomínek je možné konstatovat, že neexistuje žádná ucelená moderní studie, která by se osobou P. Palečka a jeho přínosem pro region zabývala.

V rámci novodobého bádání bylo dále nezbytné učinit **výzkum zamýšlených archivních pramenů**.

Matriky týkající se narození P. Palečka a jeho sedmi sourozenců jsou deponovány v Státním oblastním archivu Praha. Jedná se o *Matriku narozených, Miličín (1844-1869)*,¹⁵ dále *Matriku narozených, Miličín (1869)*,¹⁶ *Knihu oddaných, Miličín (1841-1885)*,¹⁷ podávající údaje o jeho rodičích. Všechny zmiňované knihy jsou vedeny přehledně a

¹⁰ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, *Svatá Hora*, Břicháček J., složka: P. Břicháček, různé, časopis: *Svatá Hora*, čís. 1/2, 3/4, 5/6, 7/8, 9/10, 11/12, ročník 1991. V tom samém objemu (čís.:1-12) došlo k tisku těch samých vzpomínek s úpravou v ročníku 1992, čerpáno z: SMETANA, F.: *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis

¹¹ Archiválie p. Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka, výtisky *Ave z Lomečku* s životopisem o Palečkovi a dokonce s ilustracemi z měsíců leden, únor, duben 2003

¹² MULLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, Kovářov 1986

¹³ KADLEC, J. a kol. *Bohemia Sancta: Životopisy českých světců a přátel božích*. Praha, Zvon, 1990

¹⁴ Tamtéž, s. 272

¹⁵ SOA Praha: *Matrika narozených, Miličín (1844-1869)*, sign. Miličín 11/I, s. 180

¹⁶ Tamtéž: *Matrika narozených, Miličín (1869)*, sign. Miličín 16/I, s. 61

¹⁷ Tamtéž: *Knihu oddaných, Miličín (1841-1885)*, sign. Miličín 18/I, s. 72

chronologicky. *Kniha zemřelých*,¹⁸ udávající místo a příčinu smrti P. Palečka, se dosud nachází na Obecním úřadě v Kovářově. Kniha je vedena chronologicky a přehledně. *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)* je uložena na Českobudějovickém biskupství.¹⁹ Její údaje stěžejním způsobem monitorují pohyb a kariéru P. Palečka de iure, ačkoliv skutečný „pohyb“ P. Palečka po regionu se v některých údajích jím samým udávaných liší. Kniha s názvem *Seznam kněží českobudějovické diecéze*, která zachycuje ty samé údaje o kněžích převážně ve 20. století, je deponována tamtéž.²⁰ Údaje z ní pocházející sloužily k porovnání údajů o nástupcích a odchovancích P. Palečka.

Během práce jsem měl možnost nahlédnout do farní kroniky obce Kovářov nesoucí název *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756),²¹ která se nachází v rukou soukromého badatele. Kronika je vedena od roku 1776. Zachycuje kompletní záznam P. Palečka od roku 1902 do jeho smrti roku 1926. Dále jsem ke studiu obdržel pamětní knihu farnosti Kostelec nad Vltavou s názvem *Liber Memorabilium Ecclesia Kostelecensis Conscriptus a Patre Antono Blaha curato Kostelece Anno 1801*,²² která je deponována v areálu premonstrátského kláštera Milevsko. Kniha je vedena neuceleně. Byla studována hlavně za účelem monitorování druhé interkalární administrace P. Palečka z roku 1894 tamtéž, bez výsledku. Z historického hlediska je kniha zajímavá fotodokumentací akcí farnosti z dob počínající normalizace. Další studovanou kronikou byla pamětní kniha farnosti Mirovice s názvem *Liber Memorabilium Parochia Mirovicensis conditus Simone Bernardio Wrána, curato loci, Anno 1826*,²³ která měla poskytnout údaje o P. Palečkovi a jeho kaplanských letech 1885 – 1894 strávených v Mirovicích, opět s absencí dat o studované osobě. Důležitou kronikou pro pochopení jedné z klíčových osob, které ovlivnily P. Palečka, bývalého kaplana Josefa Jiší, byly pamětní knihy farností Nová Ves s názvem *Gedenkbuch der Pfarrey zu Neudorf Taborer Kreißes, Angelegt mit 1. Jänner 1836*²⁴ a Šebířov s názvem *Kronika Šebířova od roku 1835*,²⁵ kde P. Jiša později působil. Obě knihy jsou deponovány na farním úřadě v Mladé Vožici. Knihy poskytují ucelenou charakteristiku faráře Jiší a možné vyvození jeho vlivu na P. Palečka právě díky dochovaným údajům, které ho velmi konkrétně

¹⁸ Obecní úřad Kovářov: *Kniha zemřelých 1910-1946*, s. 68

¹⁹ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

²⁰ Tamtéž: *Seznam kněží českobudějovické diecéze*

²¹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756)

²² Premonstrátský klášter Milevsko: *Liber Memora bilium Ecclesia Kostelecensis Conscriptus a Patre Antono Blaha curato Kostelece Anno 1801*

²³ FÚ Mirovice, *Liber Memorabilium Parochia Mirovicensis conditus Simone Bernardio Wrána, curato loci, Anno 1826*

²⁴ Farní úřad Mladá Vožice: *Gedenkbuch der Pfarrey zu Neudorf Taborer Kreißes, Angelegt mit 1. Jänner 1836*

²⁵ Tamtéž: *Kronika Šebířova od roku 1835*

charakterizují jako pastora a člověka. Dále to byly školní kroniky – kroniky ZŠ Kovářov, které jsou uloženy v archivu Základní školy Kovářov deponovaném tamtéž. Jedná se o *Kroniku Obecné školy v Kovářově od roku 1882*.²⁶ Kniha chronologicky zapisuje údaje o cyklicky se opakujících událostech školního roku. P. Palečka zmiňuje jako člena pedagogického sboru a dále jeho vstupy v rámci vzdělávacího procesu ve škole a v kostele. Na ni navazující *Kronika Obecné a měšťanské školy v Kovářově 1919-1953*²⁷ pokračuje v podobném duchu. Důležitá byla informace po smrti P. Palečka o zřízení Palečkova fondu. Další studovanou školní kronikou byla ve Státním okresním archivu Benešov uložená školní kronika obce Miličín s názvem *Pamětihodné zápisky týkající se povšechně města Miličina hlavně však obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský*.²⁸ Knihu z různých spisů a pomůcek roku 1887 sestavil František J. Vacek, učitel obecné školy v Miličíně.²⁹ Kronika se stala důležitou pro analýzu medailonů a činnosti vzdělavatelů P. Palečka, které ho, dle dřívějších archiválií prokazatelně ovlivnily. Jednalo se o učitele Prokopa Hovorku, Matěje Bareše a Raimunda Vacka. O všech třech bylo možné dohledat v kronice ve větší či menší míře podklady, které by když ne nastínily charakteristiku, pak nastínily dílčím způsobem jejich profily. Ačkoliv je kniha z dětského období P. Palečka dopisována, použité údaje nejsou tolik důležité z hlediska chronologie školy, jako pro údaje o těchto učitelích. Jinou studovanou školní kronikou byla v digitalizované formě kostelecká kronika s názvem *Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906)*.³⁰ Kronika nepodává žádné údaje z druhého interkalárního období P. Palečka v Kostelci. Další studovanou školní kronikou v digitalizované podobě byla školní kronika obce Předbořice s názvem *Kronika obecné školy předbořické 1878-1921*.³¹ Kronika podává klasické církevní výstupy ve školství z období P. Palečka, stejně jako společensko-duchovní události ve farnosti. Obě kroniky jsou k dohledání v digitálním archivu Státního okresního archivu Písek. Dále se jedná o školní kroniku obce Lašovice s názvem *Kronika obecné školy v Lašovicích 1889-1927*.³² Kniha není svými údaji pro práci nosná, neobsahuje žádný konkrétní údaj o P. Palečkovi. Kronika je

²⁶ ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*

²⁷ Tamtéž: *Kronika Obecné a měšťanské školy v Kovářově 1919-1953*

²⁸ SOkA Benešov, Fond OŠ a MŠ Miličín 1887-1951: *Pamětihodné zápisky týkající se povšechně města Miličina hlavně však obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský z různých spisů a pomůcek čerpá a sestavuje František J. Vacek, učitel na Obecné školy v Miličíně, 1887*

²⁹ Tamtéž

³⁰ SOkA Písek, digitální archiv: *Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906)*

³¹ Tamtéž, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické 1878-1921*

³² Obecní úřad Kovářov: *Kronika obecné školy v Lašovicích 1889-1927*

uložena na Obecním úřadě obce Kovářov. Dále se jedná o kroniku obce Kovářov s názvem *Kronika obce Kovářov 1930-1975*.³³ Pro zkoumanou osobu a její vliv v obci není pamětní kniha nosná. Použil jsem ji pouze jako ověření pramenů Marie Müllerové-Hezoučkové, která sepsala v roce 1986 knihu o Kovářovu s názvem *Po stopách času obce Kovářov*.³⁴ Podle toho jsem mohl konstatovat, že se prameny shodují se mnou citovanou Müllerovou-Hezoučkou na konci práce, kdy se o ni opírám při stručném nástinu obce od roku 1926. Kronika se nachází na Obecním úřadě Kovářov. Další dochovanou kronikou je kronika obce Zahořany s názvem *Kronika spojené obce Zahořany*.³⁵ Kronika obce není z badatelského hlediska přínosem. Je uložena na obecním úřadě v Kovářově. V digitalizované formě jsem studoval kroniku obce Miličín s názvem *První pamětní kniha města Miličina*.³⁶ Jedná se o chronologicky nesouvislé zápisy obce. Každopádně konkrétně popisují osobu hraběte Rindsmaula, hlavního administrátora obce Miličín, dále některé archiválie použité pro charakteristiku obce. Další studovanou kronikou byla hasičská kronika Kovářova s názvem *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Kovářově 1900-1922*.³⁷ Kronika byla důležitá z hlediska pochopení statutu kovářovských dobrovolných hasičů, v kronice je zmiňován i protektor P. Paleček.

Nejdůležitějším pramenem byla kovářovská farní kronika (*Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow*). O této kronice tradovalo, že je od doby odchodu P. Skaly³⁸ ztracena. Msgre. Skala si nechal postavit v Kovářově na stáří domek, který obýval. Když v roce 1992 zemřel, přešel dům do majetku českobudějovického biskupství. Objekt byl ještě na následky krupobití z roku 2 000 poškozen. Tehdy, 29. května, přišlo do regionu krupobití a kroupy o velikosti až 5 cm zničily téměř polovinu střešní krytiny budov v Kovářově.³⁹ Mezi poškozené domy patřil i bývalý dům Msgre. Skaly, který nebyl opraven a do něhož od té doby zatékalo. Následně prodalo českobudějovické biskupství dům rodině z Prahy. Tato dům koupila i s inventářem a začala s vyklízením. Mezi věcmi, které přišly na hromadu k vyhození, byla mezi kusy tašek a ostatním odpadem i značně poničená kniha. Nový majitel domu, naštěstí povoláním etnograf, nechal knihu zrestaurovat. Ukázalo se, že se jedná o Pamětní knihu farnosti Kovářov založenou roku 1756, mimo jiné s kompletním záznamem P. Palečka od

³³ Obecní úřad Kovářov: *Kronika obce Kovářov 1930-1975*

³⁴ MULLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, Kovářov 1986

³⁵ Obecní úřad Kovářov: *Kronika spojené obce Zahořany*

³⁶ Knihovna Muzea České Sibiře, Miličín: *První pamětní kniha města Miličina*

³⁷ Obecní úřad Kovářov: *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Kovářově 1900-1922*

³⁸ administrátor v Kovářově od roku 1952 do roku 1991, který zemřel v roce 1992 v Charitním domově pro kněze v Moravci

³⁹ Noviny města i kraje www.budnews.cz [online] Krupobití na Písecku, [cit. 23. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: http://www.budnews.cz/clanek.php?id_clanku=175

roku 1902 do roku 1926. (Na existenci jakési historické knihy v rukou nového majitele mě upozornil starosta obce Kovářov, Pavel Hroch).

Většina disertační práce stojí na dosud nepublikovaných archivních fondech deponovaných v SOA Třeboň, SOkA Písek, SOkA Tábor, SOkA Benešov, SOA Praha a BA Třeboň, dále BA České Budějovice, na farních úřadech Mirovice, Milevsko, Mladá Vožice a soukromých archiváliích. Z archivních pramenů mi poskytl nejobsažnější materiál fondy deponované ve Státním okresním archivu Písek. Fondy s názvem Farní úřad Kovářov a fara Kovářov obsahovaly nejvíce služební korespondence P. Palečka. Dále to byl fond Vikariátní úřad Mirovice a fond Okresní soud Milevsko. Kuriozitou archivu je studium pramenů fondu ONV Milevsko z padesátých let 20. století, které bylo, co do obsahu archiválií, badatelským přínosem a zároveň, co do náplně, badatelským oživením při studiu absurdní doby. Fond ONV Písek a fond Staré Sedlo nenabídl pro práci žádné potřebné archiválie. Dále to byl Biskupský archiv České Budějovice s dislokovaným pracovištěm v areálu fary u sv. Jana Nepomuckého. Sem byly deponovány archiválie darované panem Václavem Palečkem, prasnovcem P. Palečka, které obsahovaly osobní korespondenci P. Palečka – viz níže. Ve státním okresním archivu Třeboň deponovaný fond Velkostatek Orlík obsahoval nosných dokumentů minimum, stejně tak fond Děkaný úřad Mirovice a fond KNV České Budějovice. Biskupský archiv dislokovaný tamtéž obsahoval rovněž malé množství archiválií a posléze fond Biskupský seminář neobsahoval o P. Palečkovi žádnou informaci. Další informace pochází již ze zmíněného soukromého archivu pana Václava Palečka, částečně již darovaného do BA České Budějovice v roce 2011. V roce 2013 jsem se seznámil s prasnovcem Františky Palečkové, respektive dědicem vlastnictví pozůstalosti po P. Palečkovi. Pan Václav Paleček, prasnovec P. Palečka, mi poskytl další důležitý archivní materiál.

Tento totiž v roce 2011 daroval českobudějovickému biskupství archiválie po své pratečce, Františce Palečkové českobudějovickému biskupství, stejně jako biret, cingulum a škapulíř po P. Palečkovi. Klékátko P. Palečka daroval na faru v Bystřici u Benešova a ostatkový kříž s vyrytým jménem P. Palečka do rodné farnosti P. Palečka, do Mličina.

Kromě toho mi daroval další originály archiválií. Materiál je nejvíce cenný v tom, že je možné podle něj de facto detailně rekonstruovat vznik prvního publikovaného životopisu P. Palečka z rukou Emila Felixe a dále použít archiválie, které Felix nepovažoval za nosné, minimálně za nosné pro svou dobu. Sám Felix se na prameny získané z rukou Františky Palečkové odvolává. Podle obsahového materiálu se dá konstatovat, že se podařilo badatelské materiály, které přešly do rukou rodiny, zachránit a že zde nedošlo k nenávratným

historickým škodám. Stěžejní jsou i koncepty kázání. Emil Felix v Palečkově životopise píše, že se nedochovala kázání, nýbrž jen koncepty, jelikož všechno ostatní nosil P. Paleček v hlavě. Zde mohu opět potvrdit, že mnou probádané archiválie po Františce Palečkové odpovídají přesně tomuto tvrzení. Z črtů je patrná kostra, ale kromě výjimek opravdu žádné ucelené kázání na to či ono téma. To je odpověď na častou otázku, zda se dochovala Palečkova kázání. Až na výjimky nikoliv, jelikož touto formou téměř nevznikaly, přesnou podobu získávaly až na kazatelně. Pan Václav Paleček, prasynovec P. Palečka, daroval tyto vzpomínky, biskupskému archivu a další nové mojí osobě. Nové archiválie jsem daroval po prostudování do biskupského archivu tamtéž. Osobní zajímavostí pro mne bylo i zjištění, kde sestra P. Palečka, vykonavatelka pozůstalosti a korunní dědička Františka Palečková, poštmistrová ze Zalužan, dožila. Byl jsem si vědom, že to bylo v roce 1950 na výminku v Písku. Netušil jsem však, že to bylo v domě na Husově náměstí pouhých 200 metrů od mého bydliště a každodenní cesty kolem.

S ohledem na výše nastíněný výzkum je nezbytné dále provést vnější a vnitřní **kritiku pramenů**. Prameny vážící se ke zkoumané osobě prokazují různou úroveň, stejně jako obsahovou disproporcí, jak již nastíněno výše. Toho jsem si vědom a tento fakt se může odrazit v reálných možnostech nového rozboru a s tím souvisejícími možnostmi použití poznámkového aparátu. V této souvislosti poznamenávám, že chybějícím pramenem je farní kronika ze Starého Sedla, která by mohla podat údaje o několikaměsíční administraci P. Palečka. Ačkoliv by její přínos o P. Palečkovi nebyl vzhledem k jeho čtyřměsíčnímu pobytu ve Starém Sedle zřejmě zásadní, tento údaj nám chybí. Nedochoval se údaj v kovářovské farní kronice z první interkalární administrace z roku 1893, stejně tak údaje v kostelecké kronice z doby jeho druhé interkalární administrace odbývané tam roku 1894. Dalším ztraceným pramenem je kronika předbořické farnosti. Z archiválií víme, že ji P. Paleček založil v roce 1895. Aby doplnil historii farnosti, žádal o pomoc v této věci i orlického archiváře a také faráře.⁴⁰ Ze sledování dalších kanonických vizitací, které se nachází v příslušném fondu až do roku 1933, je možné vyčíst, že roku 1895 P. Palečkem založená pamětní kniha byla kontinuálně vedena až do tohoto roku, tj. 1933.⁴¹ Z hlediska přínosu pro disertaci se jedná o ztrátu, jelikož Předbořice byly velmi živá farnost. Byly farností, kde byl P. Paleček konečně stanoven sídelním kaplanem. Pokud hypoteticky poměříme zápisy se zápisy z kovářovské

⁴⁰ Srov. SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 3

⁴¹ Srov. Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 6

kroniky, konstatujeme, že někde existuje či je navždy ztracena kronika, tedy jím samým vedená reflexe doby, regionu, obce od roku 1894 do roku 1902. Stejným způsobem zde existuje možnost, že budou v budoucnu ještě nalezeny kanonické záznamy farností Předbořice a Kovářov, jelikož nejsou kompletní. Ačkoliv jsem se probíral i jinými složkami kvůli možnosti chybného zařazení archivářem, nepodařilo se zbylé záznamy dohledat. Tím má být řečeno, že budoucí práce o P. Palečkovi zřejmě nepřinese odlišné závěry týkající se profilu Českého Vianneye; nalezení archiválií bych považoval spíše jako přínos pro chronologické vyplnění jeho činnosti v regionu.

Celá **práce je členěna** do osmi kapitol. Každá z kapitol obsahuje chronologické či tématické uvedení do problematiky kapitoly v závislosti na níže zvolené metodologii.

První kapitola bude pojata jako uvedení do epochy, do které se František Paleček narodil. Kapitola rozebere epochu z hlediska politického, sociálního a duchovního. Součástí kapitoly má být zároveň dobové seznámení s regionem, který P. Palečka utvářel.

Druhá kapitola má utříděným způsobem podat životopis P. Palečka se všemi důležitými milníky občanského a kněžského života. Oproti dosavadním životopisům, které jsou souhrnem pouze určité epochy od – do, srovnáním s ostatními životopisci zde má být s pomocí archivního materiálu vytvořen dosud nejbosáhlejší životopis P. Palečka.

Třetí kapitola bude jednotlivě formou podkapitol rozebírat pastorační aktivity P. Palečka, které jsou obecně nejznámějším pojednáním o jeho činnosti. Rovněž každá podkapitola uvede dobový fenomén, do kterého bude posléze konkrétně činnost P. Palečka na daném úseku pastorační vsazena. Budou zhodnoceny jeho kazatelské schopnosti a budou zkoumány všechny aspekty, které na jeho kazatelské schopnosti poukazují, včetně rozboru nalezených kázání. Následnou podkapitolou bude rozbor a přínos jeho zpovědního rysu. Tato podkapitola bude nejvíce založena na rekonstrukci, jelikož po zběžném ohledání pramenů lze konstatovat, že archiválie tohoto typu jsou více postavené na ohlasu než na obsahu, což je vzhledem k tomuto druhu pastorační pochopitelné. Následná podkapitola bude rozebírat specifika Palečkových procesí a vliv na pastorační. V další podkapitole má být zhodnocen jeho pastorační přínos ve smyslu odběru náboženského tisku. Jedním z jeho nejviditelnějších rysů bylo zakládání náboženských spolků v regionu. V této podkapitole tak bude usilováno o to, vystihnout celkový význam těchto jeho sdružení a pokud možno o provedení číselného srovnání s ostatními farnostmi. V další podkapitole bude pojednáváno o Palečkových pedagogických schopnostech, pokud nějaké měl a o jeho vlivu na děti a dospívající mládež. Z poslední podkapitoly by měl vykrystalizovat jeho smysl pro charitu.

Čtvrtá kapitola má být zásadní k pochopení mentality P. Palečka. Především autoři uvádějí velmi skromný výčet jmen osobností, které P. Palečka utvářely. Záměrem podkapitol bude identifikovat skutečnosti, který měly na rozvoj P. Palečka největší vliv. Bude se jednat o osobnosti, lokality a instituce. Tato kapitola má zároveň zařadit P. Palečka v kontextu filozoficko-teologickém.

V páté kapitole budou sestaveny všechny indicie, které by pomohly představit P. Palečka jako bytost občanského charakteru, politického zařazení, názorů, a reakce okolí z toho vyplývající.

Šestá kapitola se zaměří na spolupráci P. Palečka s patronátem a všechny záležitosti, které s patronátem souvisely.

Sedmá kapitola si klade za úkol zmapovat materiální zázemí P. Palečka a dále jeho pohyb v regionu ve světle každodennosti.

Osmá kapitola se bude zabývat Palečkovou *cestou* po jeho smrti. Zde budou chronologicky utříděny všechny vzpomínky, literatura, samizdaty a má zde být poukázáno na druhý život Palečkův, tedy vše, co utvářelo Palečkův obraz až do dnešních dnů.

Na základě **použití metod historické vědy** jsem se ve fázi heuristiky zaměřil na komplexní sběr dat, který zahrnoval studium období související se zkoumanou osobou. Ve druhé fázi došlo k utřídění konkrétní literatury a vydaných písemných a obrazových pramenů pro studii zásadních, dále hlavně materiálu poskytnutého prameny nevydanými. Následoval výklad pramenů, který určil vlastní syntézu práce, jejíž struktura nastíněna výše. Pro práci byla zvolena progresivní metoda umožňující zaznamenat sled událostí tak, jak po sobě následovaly. Stěžejní metodou práce je metoda přímá, jelikož je možno pracovat s dostatečným archivním materiálem. V případě absence archivního materiálu bude používáno též příbuzných a analogických materiálů odkazujících na metodu nepřímou. Jak výše dále nastíněno, jsou některé kapitoly vystavěny na chronologickém uspořádání, hlavní část práce však na uspořádání tématickém.

Pro správný postup je nezbytné stanovit konkrétní **myšlenkové modely**. Dosavadní práce předešlých autorů jsou důkazem především syntetického modelu myšlení. V mé práci jsem používal nejčastěji tyto myšlenkové modely:

- 1) analytický model – kompletní rozdělení poznatků o P. Palečkovi na části
- 2) analogický model – srovnávání faktů s ostatními archiváliemi, pokud bylo srovnání možné
- 3) deduktivní model - sestavení faktů zpět a dosažení verifikace předešlých teorií či jejich vyvrácení
- 4) syntetický model – spojení poznatků v komplex osobnosti P. Palečka

1 SPOLEČENSKO-DUCHOVNÍ KLIMA V ČECHÁCH V ŠEDESÁTÝCH – SEDMDESÁTÝCH LETECH 19. STOLETÍ

1.1 Desetiletí, do něhož se narodil František Xaver Paleček

1.1.1 Politická situace

Rok 1859, do něhož se narodil František Xaver Paleček, byl rokem, kdy Rakousko zažilo něco těžko uvěřitelného. Stát zanedbatelné velikosti a významu - Sardinie, měla zájem na revizi řešení z roku 1815 a směle vykročila proti rakouskému obru. Nesvár mezi oběma státy vyústil v dubnu téhož roku ve vojenský konflikt. Téměř jistota očekávání rakouského vítězství se kvůli francouzskému spojenci rozplynula a dokonce proměnila v porážku vojsk, ba ještě více – v trhlinu ve válečném sebevedomí Habsburků, dosud budovaném na italských bojištích. V bitvách u Magenty dne 4. června a Solferina, dne 24. června 1859, byla rakouská armáda poražena. Následné příměří s Napoleonem III. stálo Františka Josefa I. ztrátu Lombardie, kterou byl nucen postoupit sardinskému království.⁴² Příměří bylo podepsáno 11. června 1859, v srpnu byl z císařových služeb propuštěn Alexandr Bach a někteří z významných představitelů „padesátých let“. To byl jakýsi viditelný krok na cestě od absolutismu ke konstitucionalismu, který v následujícím roce začínal dostávat konkrétní politické obrysy. Jestliže dosavadní politika padesátých let byla zacílená na výstavbu centralizovaného a unifikovaného Rakouska, pak nyní sám císař činil kroky v rámci dosavadní habsburské politiky přímo *nemoudré*. Například dekretem z 20. října 1860 byla s okamžitou platností odvolána některá centralizační opatření v Uhrách. Byla obnovena uherská samospráva.⁴³ Následovala únorová ústava. Ústava pojmenovaná rovněž podle ministra Antona von Schmerlinga, vydaná 26. února 1861, mimo jiné obnovila instituci zemských sněmů, zřídila dvoukomorovou říšskou radu rozdělenou na volenou poslaneckou sněmovnu a císařem jmenovanou panskou sněmovnu.⁴⁴ Počet poslanců byl 343, z toho Češi měli 54 mandátů, Morava 22 a Slezané 6. Únorovou ústavu odmítali Maďaři, kteří požadovali

⁴² Srov. KOL. AUTORŮ *Dějiny země koruny české II*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2003, s. 95

⁴³ Srov. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha: Svoboda 1991, s. 174

⁴⁴ Srov. KŘEN, J. *Historické proměny češství*. Praha: nakl. Karolinum 1992, s. 69

obnovení rakouské ústavnosti. Ústava, která byla nakonec přijata, byla již roku 1863 odmítnuta liberálními českými politiky.⁴⁵

Naproti tomu němečtí liberální politici byli pro akceptování současné ústavy, od které si slibovali posílení pozice Rakouska modelem zdánlivě liberálně se tvářícího Rakouska. Čeští liberální politici sdružující se kolem osoby politika Františka Palackého, usilovali po vzoru požadavků z let 1848/1849 o samostatnost federativního Česko-Slovenského soustátí z hlediska národní identity (nikoliv však historické, jelikož zde by mohli Habsburkové dostatečně oponovat, že historickou identitu v Čechách vyřešili již před 250 lety). Silně proti ideji Palackého a ještě více proti Čechům byli Maďaři, také Němci žijící v Čechách. Návrh Čechů byl i na základě jejich protestů odmítnut.⁴⁶ Na místo národnostní federace nastoupila federace historická, tudíž habskursko-centralistická. Pro Čechy to bylo opakované zklamání. Na straně Čechů se za neodrženou loajalitu Němců pobývajících na českém území zrodila historická paměť. Byl zde vykopán novodobý hluboký příkop mezi těmito dvěma národy, díky událostem dost hluboký na to, než aby jej bylo možné zasypat. Rakušané tak uplatnili svůj model, který je neohrožoval, neboli historický model království českého, ve kterém dostali Češi svůj počet hlasů, další hlasy Moravané a Slezané. Tím bylo zabráněno národnímu státu Čechů a Slováků, který by takto málem vyrostl Rakušanům „pod rukama“. Němci v Čechách odmítali oba vstřícné kroky vůči Čechům, jelikož české území považovali historicky za součást německého vlivu.⁴⁷ Čechy chápali jako kulturní etnikum se svou řečí a specifickými zvyky, nikoliv však jako národ, který by měl být založen na právních základech. Přesto se hlavní programy stran o zemi odehrávaly na zemských sněmech i proto, jelikož říšský sněm zůstal jen rozestavěným stavenišťem – bez dalších prostředků tuto akci budovat dále.⁴⁸

Habsburkové v této době zaznamenali problémy i v zahraniční politice. Když v roce 1861 vzniklo italské království, byla to jen otázka času, kdy zkříží nová země Rakušanům opět dráhu v jejich plánování. Ještě větší reálnou hrozbou byl železný muž z Pruska, Otto von Bismack, který napadl v prusko-rakouské válce Rakušany a po vítězných bitvách u Jičina, Trutnova a Náchoda donutil 26. července 1866 Rakušany ke smíru. Rakušané byli vytlačeni o schod níže nejen v evropském kontextu, nýbrž v této *hodině nula* přistoupili i na požadavky Maďarů, když dopsutí na přelomu let 1866-1867 vznik Rakouska-Uherska. Svolili tedy ke

⁴⁵ PÁNEK, J., TŮMA, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha: Karolinum, 2008, s. 263

⁴⁶ Srov. KALISTA, Z. *Stručné dějiny československé*. Praha: Vyšehrad, 1992, s. 289 - 302

⁴⁷ Srov. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha: Svoboda 1991, s. 176

⁴⁸ Srov. SEIBT, F. *Německo a Češi: Dějiny jednoho soustátí uprostřed Evropy*. Praha: Akademia, 1996, s. 203

vzniku státu, který měl znovu svou politickou samostatnost se všemi jejími právními dopady. Maďaři sice souhlasili s rakouským panovníkem, ovšem vládnutí císaře na maďarském území bylo výlučně vázáno na jmenování uherským králem. K tomu došlo 8. června 1867 v Budíně a tímto aktem se císař František de facto zřekl možnosti utvářet dál rakouskou autonomii, toho času již 5 měsíců s legálně jmenovanou vládou Gyuly Andrásyho *v zádech*.⁴⁹ Kromě toho od tohoto roku přepsali Maďaři budoucnost i významnými procedurálními kroky. Mezi ně patřilo např. zodpovídání se ministrů, mimo panovníka, i parlamentu, stejně jako skutečnost, že nové zákony musely být schváleny sice císařem, ovšem odsouhlaseny právě i odpovědným ministrem. Součástí tohoto tzv. rakousko-uherského vyrovnání byl i soubor zákonů z 21. prosince 1867, který se významně dotýkal občanských práv.⁵⁰

Tím hlavním zde ve dvaceti člancích bylo zaručení rovnosti občanů před zákonem, rovnost přístupu k veřejným úřadům, volnost pohybu osob a jejich majetku na celém území státu, nedotknutelnost vlastnictví, opakované zapovězení jakékoliv formy poddanství, nedotknutelnost osoby, jejího domova a listovního tajemství, právo občanů podávat v rámci zákonných ustanovení petice, vytvářet spolky a shromažďovat se. Zákon dále odstraňoval cenzuru tiskovin a dával každému právo v rámci zákonných norem vyjádřit své mínění, proklamoval svobodu svědomí a víry, všem zákonně uznaným církvím poskytoval právo veřejné bohoslužby a totéž právo toleroval v soukromí u zákonně neuznaných náboženských společenství, zaručoval svobodu vědy a vyučování a ponechával na volbě každého, jak a kde se na své povolání připraví, a hlavně zaručoval rovnoprávnost všech národů, jejich právo na pěstění a ochranu jazyka a rovnoprávnost v zemi obvyklých jazyků ve školách, úřadech a veřejném životě.⁵¹

To vše se dělo bez vědomí a poradního hlasu zástupců české liberální politiky. Tito rozpustili v únoru roku 1867 zemskou sněmovnu a byly vypsány nové volby. Volby však vyhrála provídeňská ústavověrná strana. Tím se dostali liberálové mimo hru. V čele s Františkem Ladislavem Riegrem ještě formulovali protest proti krokům nové vlády. Poté se přestali účastnit jednání sněmu. Namísto toho vyměnili *boxerský ring* o českou samostatnost

⁴⁹ Srov. ČAPKA, F. *Dějiny země koruny české v datech*. Praha, Libri 1998, s. 475

⁵⁰ Srov. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha, Svoboda 1991, s. 176

⁵¹ Společnost pro cirkovní právo [online]. Základní zákon státní ze dne 21. prosince 1867, o občanských právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených [cit. 31. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm>

za rozkládání monarchie z podstaty české historie. Sem patřily například pouť do Ruska v květnu a červnu 1867,⁵² setkání táboritů v Táboře roku 1868, kladení základního kamene Národního divadla v květnu 1868, pouť do Kostnice.⁵³

Dvacátého druhého srpna roku 1868 sestavili deklaraci, v níž po císaři požadovali ta samá práva, jakých se dostalo Maďarům. Po volbách do zemského sněmu v roce 1870 zvítězili spojenci českých liberálů, což vyvedlo liberály z rezignace. Výsledkem restartování jejich sil byl vznik tzv. rakousko-českého vyrovnání, tzv. fundamentálních článků.⁵⁴ Dvacátého sedmého října 1871 odstoupila rakouská vláda a 30. října oznámil císař českým potikům, že předložené návrhy tak, jak jsou posány, nemůže akceptovat. Tím začal navodobý boj Čechů proti Habsburkům.⁵⁵ To bylo první desetiletí života Františka Palečka. Za patnáct let vystoupí na scénu s Rukopisy třiceti šestiletý Tomáš Masaryk, který svým zápasem o pravdu bude nenáviděn ještě řadu let...

1.1.2 Sociální situace

Zásadní změnou, která ekonomicky ovlivnila i dobu, do které se narodil František Paleček, bylo zrušení roboty v roce 1848. Možnost vydělávat na svou existenci na svém pozemku významně přispěla k oživení ekonomiky.⁵⁶ Výrazným ekonomickým stimulem bylo zrušení zcela napřehledného systému zřizování živností do různých tříd a úrovní, dále zrušení celních omezení pro import s Uherskem a hlavně 20. prosince roku 1859 vyhlášení nového živnostenského řádu. Tento zákon zaváděl živnostenskou svobodu v duchu ekonomického liberalismu. Pokud občan zaplatil daň za provozování jakékoliv živnosti, mohl danou živnost, bez prokázání absolvování daného oboru, provozovat. Povolení ke způsobilosti bylo vyžadováno pouze ve výjimečných případech. Sedmnáctého prosince 1862 byl schválen obchodní zákoník.⁵⁷

⁵² Srov. PFAFF, I. *Česká přináležitost k Západu v letech 1815-1878: K historii českého evropanství mezi vídeňským a berlinským kongresem*. Brno: Doplněk 1996, s. 154

⁵³ Srov. OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby, (1848-2008)*. Brno: TeMi CZ, 2008, s. 22

⁵⁴ Srov. ČECHURA, J. a KÁRNÍK, Z. *Antologie studijních textů k novověkým sociálním dějinám V./1*. Praha: Karolinum, 2002, s. 178

⁵⁵ KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005, s. 232

⁵⁶ Srov. KALISTA, Z. *Stručné dějiny československé*. Praha: Vyšehrad, 1992, s. 303

⁵⁷ Srov. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha: Svoboda, 1991, s. 177

Díky všem výtěžkům průmyslové revoluce od průmyslu, přes služby a s uvolněním z poddanských pout došlo k emancipaci obyvatelstva nejen městského, nýbrž i venkovského. Na venkově například vyrostla nová sociální vrstva vzniklá z bývalých aristokratů vlastnicích pozemky, dále statkáři, kteří patřili původně mezi poddané, nyní ale díky dobrému ekonomickému základu předstihli ostatní a rychle bohatli. To nebyla situace ostatní většiny, středních a drobných vlastníků půdy. Pokud by se neuchytili a bankrotovali, postoupili by pozemky většímu statkáři a stali se opět pracovně závislými na dalším subjektu. Patřili by tak k nejpočetnější vrstvě venkova, která nevladla předtím nic a do základu nic neměla, tudíž byla vystavena dopadu „neviditelné ruce“ trhu, která regulovala poptávku, nabídku a hlavně cenu za práci.⁵⁸

Ve městech docházelo k rozvoji strojové tovární výroby a uhelné těžby. Tak tomu bylo např. na Kladně, Plzeňsku a dále na Moravě, stejně jako na severu Čech. V Brně docházelo k centralizaci textilní výroby. Velkého rozmachu zažívalo cukrovarnictví.⁵⁹ S ohledem na absolutní závislost dělníků na majitelích výrobních prostředků zde rychle vznikala proletariát s třídním povědomím, které nabíralo na intenzitě. Nově se rozrůstající továrny sice nabízely dělníkům práci, výděly byly ale katastrofální.⁶⁰ A díky nulové sociální ochraně byli dělníci vydáni na pospas vůli a ne vůli fabrikantů. Kromě toho byl dělník skutečně pouze prostředkem k dosažení vyšší výroby. A i v náročných provozech, kde byl větší výskyt nebezpečí, nikdo neřešil bezpečnost na pracovišti, stejně jako nezbytné hygienické předpisy. Kromě toho zde neexistovalo pojištění dělníků, nemocenská pokladna či úrazové pojištění.⁶¹ Docházelo k případům, kdy dělník, vinou nedostatečné bezpečnosti na pracovišti, přišel k úrazu, který z něj udělal doživotního invalidu. Postoj zaměstnavatele byl přirozený – velkoryse nabral dalšího čekajícího zaměstnance, který dosud čekal ve frontě před branami továrny, nevelkoryse se ze dne na den rozloučil s dělníkem, který byl dosud živitelem pětičlenné rodiny a ze dne na den uvrhl celou rodinu do statutu sociální chudoby, který zmírňovaly pouze různé charitativní spolky. I přesto ale tyto rodiny v hojně míře poznaly, co je to hlad, katastrofální ekonomické podmínky, dětská práce.

⁵⁸ Srov. URBAN, O. *Kapitalismus a česká společnost: K otázkám formování české společnosti v 19. století*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 115-127

⁵⁹ Srov. KŘEN, J. *Historické proměny češství*. Praha: Karolinum 1992, s. 69

⁶⁰ Ještě v roce 1887 byla průměrná mzda československá dělnictva 3 zlaté a 50 krejcarů, Srov. in: ČECHURA, J. a KÁRNÍK, Z. *Antologie studijních textů k novověkým sociálním dějinám V./1*. Praha, Karolinum, 2002, s. 190

⁶¹ Srov. URBAN, O. *Kapitalismus a česká společnost: K otázkám formování české společnosti v 19. století*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 122-127

Situaci příznačně popisuje jeden vídeňský lékař v projevu v poslanecké sněmovně rakouské říšské rady dne 18. prosince 1868: „Kdykoli přišel jsem na vizitě lékařské do pracovní místnosti, vtírala se mi mimovolně myšlenka, že jsem buď ve velké nemocnici, anebo v kabinetě s patologickými preparáty...Továrny se stávají hrobem dělníků...Časté onemocnění orgánů dýchacích a jiné závady jsou plody, které sklízí dělník za svou pili, a přitom vyhlídka na plicní tuberkulózu...Ve státní tiskárně pracuje se denně 6 – 8 hodin přesčas... Dělník nemá ani kdy, aby snědl svou bramborovou polévku; továrník hledí sobecky vykořistit pracovní sílu dělníkovu.... Kdo se stará o dělníka? Nikdo, ani továrník, ani stát.“⁶²

V různých továrnách monarchie se konaly stávky. V některých továrnách byly dokonce opakovaným jevem. Mezi nejznámější projevy stávek 60. – 70. let 19. století patřily stávka zaměstnanců textilních továren v Brně (květen a červen 1869) a dále stávka zaměstnanců ve Svárově u Liberce (březen a duben 1870). Při nepokojích ve Svárově zastřelili vojáci 31. března 1870 šest dělníků a mnoho dalších bylo zraněno. Nešťastná událost, která byla pouze jedním z projevů pocitů naprosté většiny dělníků ve věku industrializace, aspoň urychlila vydání koaličního zákona ze dne 7. dubna 1870, který povoloval sdružování dělníků při prosazování hospodářských zájmů. Tím bylo povoleno jak vytváření odborových organizací, tak legalizováno právo na stávku. Sociální situace, která se musela díky industrializaci urychleně začít řešit, byla v mnohém horší než doba předindustriální, kdy sice existoval mizerný sociální standard, ovšem v rámci poddanství. Industriální doba nabízela svobodu s prázdným žaludkem a často zničeným zdravím, sociální organizace ať církevní, či necírkevní nestačily kapacitně pojmout oběti této epochy. Jediné komplexní řešení sociální situace nabízeli Marx a Engels, kteří v době zrušeného poddanství jen reagovali na epochu produkující z dělníků novodobé otroky.⁶³

⁶² URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha: Svoboda, 1991, s. 191

⁶³ Srov. Hoffmannová K. [online]: Svárovská stávka [Cit. 27. prosince 2013]. Dostupné na WWW:

http://www.velke-hamry.cz/e_download.php?file=data/editor/85cs_1.pdf&original=Sv%C3%A1rovsk%C3%A1%20st%C3%A1vka.pdf

1.2 Duchovní události

Devatenácté století ve vztahu stát a církev zaznamenalo několik velmi významných změn: postupně docházelo k oddělení dosavadního sepětí trůnu a oltáře, ozývaly se dokonce hlasy po odluce církve od státu, dále docházelo k řešení otázky jinověrců, sekularizace. Vznikla zde vůle vytlačit po vzoru osvícenství náboženství do soukromé roviny a na jeho místo dosadit *náboženství* nacionalismu. Další linií, která vedla k umenšení vlivu církve ve státě, byl Bismarckem iniciovaný Kulturkampf s cílem odstranit z občanského života vše, co církve po staletí proklamovala.⁶⁴ Opakovaně v parlamentech zaznívaly hlasy, které zdůrazňovaly vliv církve ve státní správě a ve školství. Byly hledány způsoby, jak omezit vliv církve ve společnosti vůbec. V novodobých dějinách rakouské církve je označován jako destruktivní směr Josefinismus. Díky němu se církvi již nepodařilo v následných desetiletích vzkřísit to užitečné, co bylo osvíceneckým panovníkem zničeno. Je třeba ale dodat, že záměrem Josefa II. nebyla likvidace církve. Panovník, jak známo, rušil řády, ale na druhé straně zakládal nové fary. Spíše vymezil církvi její společenský prostor, zatímco století 19. věku, bylo stoletím, kde se nejvíce ozývala myšlenka, že církev patří již *za* tento společenský prostor.⁶⁵ Je to názor svou povahou tak silný, že by ho do kamene mohl August Comte *tesat*. A jiný sociolog, Karel Marx, s přínosem teorie o materii, která sama sebe i nás měla utvářet po milióny let *ex nihilo*, měl slibně *našlápnuto* práci dokončit. Celé 19. století vychází ve vztahu k náboženství myšlenkově z osvíceneckého redukcionismu, proklamovaného dále do titanismu (ve století dvacátém troskotajícím nejvíce v *náboženství* nacismu a komunismu). V českých zemích se v 19. století také vžilo označení, které používali sudetští Němci na adresu Čechů ve smyslu jejich praktikovaného náboženství, a sice „böhmisch-katholisch.“ Masaryk tento jev nazval matrikovým katolicismem, neboli formalizací náboženského přesvědčení, které vycházelo od elit a bylo důsledkem „odboje“ proti politice Vídně a Vídeňsko-římského spolenectví.⁶⁶ Nejednalo se jen o jev v českých zemích. Zde byl tento postoj brzděn díky ochraně z Vídně, ve Francii však nabývala odluka církve od státu reálných

⁶⁴ Srov. KOL. AUTORŮ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. Brno: Centrum pro studii demokracie a kultury, 2007, s. 13-20

⁶⁵ Srov. NEŠPOR, Z., R. a kol. *Náboženství v 19. století, Nejcírkevnější století nebo období zrodu českého ateismu?* Praha: Scriptorium, 2010, s. 276

⁶⁶ Srov. NEŠPOR, Z. R. *Náboženství na prahu nové doby: Česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2006, s. 585

kontur a v Bismarckově Německu nebyly např. mezi tzv. občanské strany zahrnovány strany socialistické, dále křesťansko-sociální či křesťanskodemokratické.⁶⁷

Desetiletí, do kterého se narodil P. Paleček, bylo poznamenáno důsledky z uzavření úmluvy (konkordát) mezi Svatou stolicí a Rakouským císařstvím. V rámci konkordátu poskytoval stát cíkvi rozsáhlé pravomoci v oblasti kultury, výchovy, školství a manželského práva. Katolická církev se měla zato nebo proto stát ideologickou oporou státu a jím praktikované linie neoabsolutismu. Konkordát neměl dlouhého trvání, jelikož se zde bez ohledu na politické kroky aparátu začínala uplatňovat myšlenková cesta nekonfesního státu, stojícího na parlamentním Rakousku jako budoucím nositeli občanských svobod a nacionalistických hnutí. Habsburkové nemohli zůstat vůči tomuto druhu emancipace imunní a museli zde vytvořit model, který uspokojí postupně požadavky hlasatelů svobod jako v ostatních zemích, či represivním způsobem tyto nálady utlumit. To druhé bylo z hlediska společenské situace neúnosné, začali tedy kombinovat nekonfesijní stát na dosavadním oltáři bigotního rakouského katolicismu.⁶⁸ Navenek císař vystupoval dále jako panovník z Boží vůle. Ostatně ústavy z let 1861 a 1867 mu tuto skutečnost postavení nad parlamentem zachovaly. Ovšem ta samá ústava z roku 1861 zrovnoprávňovala např. katolicismus s protestantismem.⁶⁹ Dále zavedením prosincové ústavy z roku 1867 v praxi došlo k prolomení výsadního postavení katolické církve a ke zrovnoprávnění všech církví. Již tím došlo formálně de facto k vypovězení konkordátu.

Problematickým pohledem bylo ustanovení z prosincové ústavy roku 1868, která vycházela ze zákona z 25. května 1868. Zde byl uzákoněn státní dozor a zrušen dozor církevní. Veřejné školy byly přístupné všem dětem bez rozdílu náboženství, rovněž učitelem se mohl stát každý bez ohledu na své vyznání, pokud tedy splnil požadavky předepsané zákonem.⁷⁰ Toto ustanovení dále zpřesnil Říšský zákon školní, který byl přijat v poslanecké sněmovně 24. dubna 1869. Ze zákona vyplývala i nadále významná role pro církve.

⁶⁷ Srov. RITTER, A. G. *Die deutschen Parteien von 1918*, Köln 1973, in: KOL. AUTORŮ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848 – 1914*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 14

⁶⁸ Srov. MALÍŘ, J. in: KOL. AUTORŮ. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. Brno: Centrum pro studium a demokracie kultury, 2007, s. 17

⁶⁹ Společnost pro církevní právo PRÁVNÍ [online]. *Protestantský patent – zákon o provedení úplné rovnoprávnosti evangelíků s ostatními uznanými konfesemi*, [cit. 31. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/41-1861.htm>

⁷⁰ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, 2006, s. 120

Náboženství zůstalo povinným předmětem a církevní úřady měly právo ustanovit i náboženská cvičení, do dalších předmětů však církev nesměla již mluvit.⁷¹

Tzv. Hasnerovou reformou je označován říšský zákon ze 14. května 1869, v kterém zákon posílil autonomii školy jako instituce vůči církvi. Třicátého června 1870 císař František Josef I. vypověděl konkordát s církví z roku 1855.⁷² Dveře k rakouskému Kulturkampfu byly těmito kroky samotnými Habsburky odemknuty, vyhlášením papežské neomylnosti v roce 1870 církví otevřeny.

1.3 Město, do kterého se narodil František Xaver Paleček

Miličín je městys, který vznikl jako osada na křižovatce obchodních cest, poprvé je zmíněn v roce 1283. Největší rozkvět zažil za vlastnictví Rožmberků, od kterých má Miličín městský znak.⁷³ V této době (1380-1384) zde byl rovněž postaven dvoulodní gotický kostel Narození Panny Marie (ten byl barokně přestaven v letech 1736 a 1754). Město „na zastávce“ profitovalo od středověku hlavně díky své poloze, která byla s přestávkami hlavním ekonomickým motorem až do 19. století. Největší pohromu zažil městys v roce 1644, kdy kromě jediného stavení, vyhořela celá obec. Po Rožmbercích přecházelo město do rukou několika majitelů, posledním vlastníkem se stal hraběcí rod Kuenburgů.⁷⁴

V 19. století žil Miličín převážně formanským duchem, jak byl znám od svého založení. Formani, kteří jeli z Rakouska, Českých Budějovic přes Tábor, sjížděli po silnici cestou dolů do Miličina, kde nocovali, přepřahali, zprostředkovali obchodní styky a dále využívali četné místní služby. Obec nikdy nebyla bohatá, ale alespoň v rámci městysu, který jinak neměl žádný další přísun majetku, „zaopatřená“. První odliv formanského života přinesla v letech 1813-1814 výstavba nové silnice Miličina. Ta byla vystavěna po svahu hory Kalvárie s vyústěním nad městskou částí Bezděkov, kde se setkala s dosud používanou příkrou císařskou cestou. Vláška se stavy vyčlenila na stavbu příslušný obnos, aby mohlo být se stavbou započato. Cílem byl snadnější průjezd obcí a mimo jiné řešení stoupání do kopce,

⁷¹ Srov. POKORNÝ, J. *Sekularizace školství*, in: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*. Brno: Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy a Historický ústav AV ČR, 2009, s. 83

⁷² KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991, s. 33

⁷³ Srov. *Ottův slovník naučný, ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, sedmáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899, s. 343

⁷⁴ Srov. Tamtéž

kteří nebylo dosud u běžných transportů v příkrém stoupání přes Bezděkov bez příprzeží či přestávky ve městě možné. Místní zastupitelé i občané proti výstavbě protestovali, jelikož se reálně obávali, že odklon silnice mimo náměstí, nákupní střediska a hostince zničí ekonomický přínos pro město, stejně jako živnostníky.⁷⁵ K určitému odklonu skutečně došlo, přesto formani dále využívali Miličín k těm účelům jako dosud. Stejným způsobem a ze stejných důvodů se zřejmě místní postavili proti výstavbě železnice vedoucí z Tábora na Prahu.

Z jiných důležitých událostí z dějin města je třeba zmínit, že 23. října 1834 zachvátil město požár, který měl katastrofické následky. Při požárů bylo zasaženo celkem 78 domů.⁷⁶ To je podle sčítání domů z roku 1820 téměř polovina domů města. Někteří obyvatelé města přišli na mizinu, někteří odešli z města. Roku 1839 shořelo v dalším požáru 12 domů.⁷⁷ Roku 1850 také město zachvátila cholera, při níž zemřelo 46 lidí a 23. července roku 1859 zasáhly město tak velké kroupy, že zničily všechno osení až do kořene.⁷⁸

V roce 1867 byla dostavěna v regionu železnice, která se Miličínu zřejmě na popud zastupitelů dosud vyhýbala. Právě dostavbou železnice v regionu postupně na trase zaniká formanské řemeslo a tudíž i čilý život městyse při cestě na Prahu či naopak.⁷⁹ Tím se zároveň zastavuje rozvoj obce, stejně jako jeho spojení s městy na sever i na jih. Velká část živnostníků dosud profitujících z předešlé poptávky, byla nucena zaměnit tento druh podnikání za práci v zemědělství. O zašlém ruchu dává dost výmluvně informaci údaj z roku 1888, kdy bylo v městyse s počtem 1 306 obyvatel celkem: 11 hostinců, 5 kupců, 28 obuvníků, 23 krejčí, 6 kožešníků, 3 sedláři, 27 tkalců, 7 zedníků, 10 řezníků, 3 pekaři, 1 kloboučník, 6 kolářů, 8 kovářů, 3 pokrývači, 9 truhlářů, 7 hokynářů, 15 obchodníků s dobyt看em, 1 kameník, 1 hodinář, 5 perníkářů, 3 hrnčiči, 4 tesaři, 2 kominíci, 3 bednáři, 2 zámečníci, 1 soustružník a 1 barvíř.⁸⁰

Důležitou institucí v každé obci bývala škola. Ta miličínská byla velmi chudá. Nejvýraznější osobností na škole byl řídící učitel Prokop Hovorka (1799 – 1871), který v roce 1861 obdržel stříbrný kříž za zásluhy, a dále znamenitý hudebník Matěj Bareš (1823 – 1885). Výjimečnou možností pro hochy, kteří chtěli studovat, bylo založení tzv. Hájkovy nadace. Jan

⁷⁵ Srov. TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličína a jeho okolí*. Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899, s. 190

⁷⁶ Srov. J. V.: *100 roků od velkého ohně v Miličíně*, in: *Náš kraj*, ročník XVI, č. 49 (tisk ze dne 6. prosince 1934), s. 5

⁷⁷ Srov. TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličína a jeho okolí*. Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899, s. 195

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 198

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 198

⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 200

Hájek byl zámožný kupec a měšťan. Narodil se 23. února 1778 v Ratěbořických Horách a v dospívání se přestěhovali se svým otcem do Miličina, kde měli příbuzné. Zde zdědili po bezdětném strýci Hájkovi majetek, který sám po smrti otce obhospodařoval. Když se v roce 1814 ve svých 36 letech nakazil černými neštovicemi, odkázal ve své závěti týden před svou smrtí, kromě části majetku maceše a sestře, celé jmění miličinským dětem. Majetek odkázal tak, aby z něj byly ihned zřízeny nadace po 50 zl. pro ty hochy, kteří se věnují dalšímu vzdělávání počínaje druhou (německou) třídou až do skončení studií, bez ohledu na další druh studia, který navštěvují. Navrhovací právo odkázal miličinskému faráři, společně s magistrátem a zástupci města.⁸¹ Od svého vzniku financovala nadace k roku 1898 studium celkem 20 hochům, mezi nimi byli František Paleček a jeho bratr Jan.⁸² Na nuzné materiální a sociální poměry školy osmdesátých let 19. století v Miličíně vzpomínal v roce 1937 Em. O. Bareš, zřejmě příbuzný věhlasného hudebníka Bareše, takto: „*Tehdy byl M. chudým a řeknu rovněž zaostalým městečkem v jihočeské »Sibiři«.* V kraji nebylo průmyslu, obchodu a ruchu, jako už dnes. A co bylo v oboru živností, to byl jen malý zlomek, co jiná města a městečka v krajích úrodných, při řece a dráze stavěných měla. Jak známo, vytrpěl M. v předešlých stoletích mnoho pohrom, katastrof a neštěstí, jako mor, požáry, neúrodu, z nichž se dlouho vzpamatovati nemohl. Dotknu se z počátku ubohé staré školy, jež byla ostudou města i okresu. Školní inspektoři, ani řídicí učitelé, ani starostové nečinili žádných kroků, poněvadž nebylo peněz, k městu bylo přifařeno 10 vesnic. Počínám dobou, kdy škola měla 2, později 3 třídy. (Teprve v nové školní budově rozmnožil se počet na další třídy dle zákona a dle počtu obyvatel.) I když byly jen 3 třídy, byly třídy přeplněny, neboť školní místnosti byly malé a nehygienické, právě tak jako byty dvou hlavních učitelů. Hlavní ostudou ve staré škole bylo, že tam nebylo ani školních záchodů. Hoši i dívky chodili na dvůr na hnojiště společně. Učitelé nebrali stálého platu, nýbrž jen tak zv. »sobotales« v darech životních potřeb a jen občas nějaký ten groš. Od obce dostali jen kus pole, malou zahrádku, nějaké dříví; za to měli tak zv. »štólu« za účinkování a provozování církevní hudby v kostele a za pohřby.“⁸³

Ze spolkového života v obci je možné zmínit spolek divadelně-ochotnický, živnostensko-řemeslnický, spolky vojenských vysloužilců, dobrovolných hasičů, hospodářský, pěvecko-

⁸¹ Srov. TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličina a jeho okolí*, Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899, s. 188-189.

Na závěti z 29. ledna 1814, sepsané 7 dní před jeho smrtí je zajímavá žádost. V ní si vymínil, aby městský lékař Polák probodl po smrti jeho srdce železným hrotem, za což měl odřzet 100 zl. Zřejmě se obával, aby nebyl pohřben zaživa.

⁸² Srov. TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličina a jeho okolí*. Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899, s. 205

⁸³ SOKA Tábor, periodika: Bareš, Em., O. *Vzpomínky na Milčín před 55 roky* (o škole a hudební výchově v Miličíně), in: Český jih, č. 9., tisk ze dne 27. února 1937, s. 5

hudební, spořitelní a záloženský spolek farní osady miličinské.⁸⁴ Sám městys leží v malebném prostředí a pro svou polohu byl ve své době vyhledáván jako jedno z turistických zastavení v regionu. Svou roli zde sehrála poloha obce, dále např. gotický chrám Narození Panny Marie z let 1380-1385, hora Kalvárie s kostelíkem Utrpení Páně z roku 1745, bývalý miličinský zámek a vycházky do kraje, který nesl označení „Česká Sibiř“. Česká Sibiř je označení pro oblast ve středních Čechách, na pomezí s Jihočeským krajem, mezi Miličínem a Voticemi. Říká se tak horskému řetězci od Čerenské hory (664 m), přes Větrov (676 m), Mezivrata (713 m) na Kalvárii (698 m) a Šibeník (656 m) u Miličina. Podle geomorfologického členění Česka je tato oblast součástí Miličinské vrchoviny.⁸⁵

⁸⁴ Srov. TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličina a jeho okolí*, Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899, s. 200

⁸⁵ Srov. Wikipedie [online]: Miličín, [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_Sibi%C5%99

2 ŽIVOTOPISNÉ MILNÍKY ZE ŽIVOTA FRANTIŠKA XAVERA PALEČKA

2.1 Čas raného dětství a zrání v Miličíně

František Xaver Paleček se narodil 29. října 1859 v obci Miličín ve středních Čechách. Jeho otec Antonín, který pocházel z Neustupova, je uváděn v matrice jako měšťan a mistr řeznický v Miličíně.⁸⁶ Před nástupem vojenské služby se vyučil řezníkem a byl zaměstnán v Písku. Po vojenské službě zůstal ještě u vojenských kapel, které si sezónně najímala šlechta v Chorvatsku. Členem vojenských kapel byl celkem 8 let. Prvního června 1858⁸⁷ si vzal za manželku Annu Slabou z Miličina,⁸⁸ která v Miličíně zdědila po rodičích hospodářství.⁸⁹ Hospodářství manželů Palečkových, do něhož se František narodil, se nacházelo pod číslem popisným 51.⁹⁰ Rodina se postupně rozrostla o dalších 7 dětí. Šestáho srpna roku 1861 se narodil syn Jan,⁹¹ 30. března roku 1863 Antonín,⁹² 8. května 1865 dcera Antonie,⁹³ 10. března 1867 Marie,⁹⁴ 3. září 1869 Rosálie,⁹⁵ 9. února 1872 Františka⁹⁶ a 12. prosince 1876 poslední Františkův sourozenec, sestra Anna.⁹⁷ Věkový rozdíl mezi nejstarším Františkem a nejmladší Annou byl 17 let.

O dětství Františka Xavera Palečka neexistuje příliš nosných vzpomínek. Uvádí se o něm, že měl mít vrozený hudební sluch, který nejspíš zdědil po hudebně nadaném otci. Nadání v něm rozpoznal ředitel kůru Prokop Hovorka a přijal ho, s největší pravděpodobností ještě před nástupem do obecné školy jako člena kůru. Bral jej dále jako sopranistu k církevním slavnostem a zvláště na pohřby. Prokop Hovorka byl zároveň řídícím učitelem a v pěti letech

⁸⁶ SOA Praha: *Matrika narozených, Miličín (1844-1869)*, sign. Miličín 11/I, s. 180

⁸⁷ Tamtéž: *Kniha oddaných, Miličín (1841-1885)*, sign. Miličín 18/I, s. 72

⁸⁸ Tamtéž: *Matrika narozených, Miličín (1844-1869)*, sign. Miličín 11/I, s. 180

⁸⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 1

⁹⁰ SOA Praha: *Matrika narozených, Miličín (1844-1869)*, sign. Miličín 11/I, s. 180

⁹¹ Tamtéž, s. 196

⁹² Tamtéž, s. 216

⁹³ Tamtéž, s. 240

⁹⁴ Tamtéž, s. 263

⁹⁵ Tamtéž: *Matrika narozených, Miličín (1869)*, sign. Miličín 16/I, s. 1

⁹⁶ Tamtéž, s. 23

⁹⁷ Tamtéž, s. 61

přijal Františka do školy, čímž mimo jiné rozhodl o chlapcově mentální vyzrálosti. A byl to opět Prokop Hovorka, který také začal učit hrát Františka na housle.

V kostelním prostředí byl v tomto věku dále ovlivněn miličínským kaplanem Josefem Jíšou,⁹⁸ který působil v Miličíně od roku 1866 do roku 1881.⁹⁹

Školní prostředí, kde se František začal vzdělávat, si velmi oblíbil. To bylo způsobeno výsledky, kterých dosahoval a dále možností seznamovat se s osobnostmi, které toto vzdělání zprostředkovávaly. Kromě toho v očích dítěte, ale i společnosti, nota bene společnosti na vesnici, požívali učitelé autoritu a společenský statut, které sebou 19. století neslo. Mezi těmito učiteli vynikali v jeho očích především učitelé Bareš a Vacek.¹⁰⁰

Když bylo Františkovi dvanáct let,¹⁰¹ radili tito učitelé jeho otci, aby dal chlapce na studie. Antonín Paleček byl postaven před nesnadné rozhodnutí. Jako otec početné rodiny si musel být vědom, že v případě náhlé existenciální nouze zmaří veškeré snahy syna dostudovat. Stejně tak, pokud by se mu nepodařilo sehnat příspěvek na studie, jednalo by se pro celou rodinu, vzhledem k nákladům na studia, o riskantní investici.¹⁰² Jednou z preferovaných studijních možností měl být klášter u sv. Kajetána v Praze, kde chlapci bydleli a zpívali při bohoslužbách. Klášter se staral o jejich materiální zabezpečení a přitom zde chovanci mohli studovat gymnázium. Tento model by byl pro rodinu ideální. František se nejen výborně učil, devizou pro internátní život v klášteře byl také jeho zvučný hlas, mohl by zde tedy vystupovat i jako vokalista. Kromě toho mohl nabídnout ještě hru na housle. Přesto vyšla pěší cesta Antonína Palečka do Prahy naprázdno, jelikož v klášteře měli již plný počet, a tak Františkovi nezbylo než navštěvovat dál obecnou školu v Miličíně. V tomto věku býval brán ve volném čase otcem jako součást orchestru na zábavy, zvláště na koncerty a akademie, stejně jako zpěvák či houslista na pohřby.¹⁰³

V Miličíně se také od malička setkával se svatohorskými poutníky. Pozoroval je, stejně jako ostatní obyvatelé, když někteří přespávali v hostincích a druhý den pokračovali v cestě,

⁹⁸ Srov. Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 5

⁹⁹ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁰⁰ Srov. Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 5

¹⁰¹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 1

¹⁰² Srov. Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 5

¹⁰³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 1

nejdříve na Kalvárii za Miličínem, kde vykonávali pobožnost, než pokračovali ještě v dlouhé cestě na Svatou Horu. Procesí bylo centrem Františkovy pozornosti rovněž z jiných důvodů. Byla to pro něj jako pro hudebníka možnost vyslechnout některé písně, zvláště ty, které sám neznal.¹⁰⁴

Kaplan Jíša a Josef Hovorka,¹⁰⁵ syn bývalého řídicího učitele Hovorky, Františkovu otci radili, aby dal od roku 1872 syna studovat na gymnázium do Tábora. Zde se mělo v dohledné době uprázdnit stipendium pro dalšího hochu za Hájkovy nadace.¹⁰⁶ Jelikož měl Antonín Paleček přislíbeno, že toto stipendium na svého syna prostřednictvím nadace dostane, dal Františka roku 1872 na gymnázium do Tábora zapsat. Zde také získal pro Františka podnájem, na který měsíčně platil 10 zlatých. Ty pokryly byt bez vyprání prádla a stravu bez svačín.¹⁰⁷

2.2 Čas dospívání a rozhodnutí pro seminář

Ve studiu se začal František profilovat velmi rychle, jeho výsledky byly, stejně jako na obecné a měšťanské škole, výborné. Co však negativně prožíval, podobně jako každý chlapec jeho věku, bylo odloučení od rodičů a sourozenců. Františkovi bylo v roce 1872 třináct let, když nastalo první loučení s domovem. A ačkoliv byl Tábor vzdálen od Miličina pouhých 16 km, jen 3 hodiny cesty pěšky, byla jediným pojátkem mezi rodinou korespondence popřípadě jednou za měsíc návštěvy otce. Ten sem docházel a donášel chlapci chléb z domácí pece, ev. další potraviny.¹⁰⁸

Situace se pro Františka změnila roku 1874, kdy rodina poslala na gymnázium do Tábora studovat i Františkova mladšího bratra Jana. Přístup rodičů, nechat dát studovat dalšího syna, byl důkazem pokrokové mentality. Zřejmě se dá tato skutečnost přisoudit ještě více otci, který díky kapele procestoval část Evropy a byl si vědom důležitosti vzdělání. Druhou, pomyslnou stranou mince, byl fakt udržování dvou z osmi dětí na typu školy, která žádné konkrétní

¹⁰⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 2

¹⁰⁵ První pamětní kniha města Miličina, online. Obec Miličín. Citováno: 5. ledna 2014. Zápis z roku 1876, s. 9 Dostupné na: <http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>

¹⁰⁶ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 4

¹⁰⁷ DOUBRAVA, J. in *Bohemia Sancta: Životopisy českých světců a přátel božích*. Praha, Česká katolická charita 1989, s. 271

¹⁰⁸ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 2

odborné vzdělání či řemeslo nenabízela. Sama rodina, žijící převážně z malého hospodářství, patřila mezi nižší sociální vrstvu měštysu.

Pro Františka se přesto gymnázium, coby vzdělávací model, ukázalo jako nejlepší možná volba. Nejenže se stále více osobnostně a vědecky profiloval, ale byl oblíben i u spolužáků. A pro svou vysokou inteligenci, bystrý úsudek a lehkost vyjadřování i u svých profesorů. Tak např. obávaný profesor matematiky František Hromádko, věhlasný svou publikační činností v oboru matematiky a fyziky již v době Palečkova studia na gymnáziu,¹⁰⁹ údajně ohodnotil dospívajícího Palečka jako jediného, který by byl schopen věnovat se matematice na univerzitě. Talentovaný matematik také začal doučovat studenty, kteří výuku buď zanedbávali či potřebovali látku prohloubit. Výchova, nadání a smysl pro povinnost bylo to, co mu zprostředkovalo přístup do vyšší střední třídy. Díky tomu byl doporučen do rodiny hejtmana Bradáče, kam docházel denně, další doučování dával synovi advokáta Henhritta a dvěma synům statkáře Pistoriuse. Kromě toho se František učil znát hodnotu peněz, když vydělaným obnosem šetřil otcí výdaje spojené s jeho studiem. Jeho, v té době již pěstěný, tenor se stal pravidelnou součástí všech akademií a gymnaziálních slavností.¹¹⁰

K osobnostnímu profilu Františka Palečka lze dodat, že se zároveň nejednalo o žádného knihomola, který by trávil čas stranou kolektivu. V septimě a oktávě byl jeho život s většinou studentských akcí přímo spojen. Také o prázdninách se věnoval divadlu, hrál opět na koncertech či slavnostech. Nacvičoval recitace, zpěvy i hudbu. Jedním takovým jeho zpracováním byla interpretace života sv. Františka z Assisi.¹¹¹ Jelikož se s mladším bratrem Janem dostávali domů do Miličina zpravidla jen na Vánoce, pak na krátké pololetní a poté až letní vakace,¹¹² byly pro něj tento čas, kdy se viděl s rodinou, zážitkem nejintenzivnějším. Doma v Miličině údajně také založil neformální knihovnu. Na vytvoření základního fondu si v Táboře obstaral knihy, které si poté mohli obyvatelé Miličina za malý obnos půjčit.¹¹³

V roce 1880 složil František Paleček na táborském gymnáziu maturitní zkoušku s vyznamenáním.¹¹⁴ Profesori mu doporučili, aby sám začal studovat na profesuru. Obdržel

¹⁰⁹ Srov. ZENKL, F., D. *Třicet let real. Gymnasia táborského 1862-1892; ku sjezdu žáků tohoto ústavu dne 14., 15., 16., srpna 1892 v Táboře*. Tábor: Petr Frank, 1892, s. 66

¹¹⁰ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 6

¹¹¹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 2

¹¹² Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 6

¹¹³ Srov. Tamtéž, s. 7

¹¹⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlist, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

několik doporučujících dopisů. Zároveň se ale očekávalo, že se vydá po stopách profesora Hromádky, kterým byl právě pro tento obor předurčen.

V červnu téhož roku se vydal František do Prahy, aby si tam našel byt a nechal se zapsat na univerzitu. Jedním z vytoužených cílů budoucího studenta Univerzity Karlovy měla být údajně skutečně matematika.

Z Prahy se vrátil druhý den a hned po návratu oznámil otci, že pojedě do Českých Budějovic, jelikož se tam míní nechat dát zapsat do kněžského semináře. Pro rodiče byla tato skutečnost překvapením. Předpokládali, že na studium bohosloví půjde mladší syn Jan, který byl v očích rodičů díky své tichosti pro tuto službu ideální adept. P. Paleček nenačrtl toto stanovisko pro své nejbližší, jak patrně, ani v pomyslných konturách.¹¹⁵

Svůj úmysl jít studovat teologii oznámil vzápětí i miličínskému faráři, kterým byl v roce 1880 P. František Soukup.¹¹⁶ Ten mu ale řekl, že na zapsání je již pozdě, kromě toho usuzoval, že počet uchazečů bude již naplněn. To dosvědčuje, že o úmyslu stát se farářem nevěděl skutečně nikdo, dost možná ani jeho zpovědník, ani jeho nejbližší. Přesto ještě ten samý týden odjel František Paleček do Českých Budějovic, přímo k rektoru semináře, kterým byl v roce 1880 ThDr. Petr Špelina. Rektor jeho žádost z kapacitních důvodů zamítl. Až na opakovanou ústní žádost Františka o revizi rozhodnutí mu rektor udělil výjimku a přijal ho jako nadpočetného. K revizi rozhodnutí nejspíš přispělo i doporučení, kterými byl František na cestu do semináře vybaven, stejně jako vysvědčení o maturitní zkoušce.¹¹⁷

Toto „náhlé“ rozhodnutí v něm ve skutečnosti krystalizovalo velmi dlouho. Dá se z toho usoudit, že si nechtěl nechat ovlivnit svůj směr jak potenciálními zastánci jeho rozhodnutí, tak odpůrci. Do tohoto životního dialogu vpustil František Paleček jako partnera jen *svého* Boha. Možná *s Ním* o svém budoucím poslání vedl dialog trvajícím i několik let, každopádně dialog, který měl probíhat zcela nerušeně. Z pramenů není známo, jak dlouho předtím se myšlenkou na to stát se knězem zabýval. Že rozhodnutí nebylo „náhlým“ rozhodnutím mladého studenta, snílka, intelektuála, dokazuje příhoda, která je zachycena jen skutečnou náhodou. Když totiž jako mladý kněz trávil čas o prázdninách u svých rodičů v Miličíně,

¹¹⁵ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F.: *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 6

¹¹⁶ Srov. První pamětní kniha města Miličina, online. Obec Miličín. Citováno: 5. ledna 2014. Zápis z roku 1894, s. 16. Dostupné na: <http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>

¹¹⁷ Srov. Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 8

zastihl ho tam podomní obchodník s obrázky, který se jmenoval Slabý. Ten, když viděl faráře, měl vždy připravený břitký jazyk. Tehdy při pohledu na mladého muže v klerice pronesl o kněžích, že jsou všichni „chlebičkáři“, kteří se stali kněžími proto, aby se měli dobře. Po jeho odchodu vyprávěl zasažený novokněz rodičům a sestřám, co se namodlil na hoře Kalvárii (kaple nad Miličínem) a jak prosil o světlo a osvětlení rozumu, aby se rozhodl správně. Vyprávěl dále, jak tehdy před léty již skoro s nechutí odjel do Prahy nechat se zapsat na univerzitu. Zde se zašel modlit do kostela v Loretě, kde našel odpověď na své povolání v modlitbě¹¹⁸ a znamením mu také mělo být, že zde potkal kněze.¹¹⁹ Na místě se rozhodl, že se ani nepokusí nechat se zapsat na univerzitu a jel rovnou zpět domů. Zdánlivě banální svědectví teologicky ukazuje, nakolik si musel P. Paleček svou volbu pro kněžství vybojovat v opakovaném zápase se sebou samým a ještě více v hermeneuticky těžko vyložitelných *odpovědích* Palečkova Boha. Je to ale právě Palečkova polidštěná *malá víra*, která činí zápas o jeho zítřek inspirativním, jelikož *človčenským*. Žádné pevné rozhodnutí, žádná *nalinkovaná* cesta. Opak toho, co je možné často číst v životopisech různých světců při volbě jejich duchovního povolání. Právě Palečkova nejistota odkazuje na víru klesající, *nesrdnatou* a zraněnou, zkoušenou až k nemožnosti. Byla to ale ta víra, která z předešlých ran vykryštovala jako víra po nočním zápasu. Posílená, která ho poslala z Prahy zpět na Jih, aby ho *nechala* o několik dní později zatlouci na bránu semináře v Českých Budějovicích.

2.3 Studium bohosloví a vysvěcení na kněze

Seminář, kam byl František Paleček roku 1880 ke studiu jako přespočetný přijat, se mu stal po prodělaných měsících tápání duševním a duchovním přístavem. Se zanícením a houževnatostí se ponořil do studia Starého i Nového Zákona, archeologie, filozofie, mravouky, historie, práva i morálky.¹²⁰ Účastnil se zde literárního ruchu. Přednášel např. o Čenku Bendlovi¹²¹ - knězi, básníkovi, spisovateli, překladateli děl z ruštiny, hlavně autorů

¹¹⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 7

¹¹⁹ Rozhovor s panem Václavem Palečkem, prasynovcem P. Františka Palečka, konaný 26. října 2013 v Bystřici u Benešova

¹²⁰ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 8

¹²¹ Střeščíková, V. [online]: *Václav Čeněk Bendl Stránický, Humoresky* (bakalářská diplomová práce), [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné na WWW: http://is.muni.cz/th/75261/ff_b/Vaclav_Bendl.pdf

Alexandra Sergejeviče Puškina a Michaila Jurjeviče Lermontova.¹²² V semináři také zpíval při rorátech a jiných příležitostech sólové zpěvy nebo ve sboru. Našel zde přátele. Jedním z takových byl i bohoslovec Tomáš Míka, pozdější děkan v Bechyni.¹²³

V posledním roce semináře měl být ustanoven korunním prefektem, a tím i odpovědným za pořádek v semináři. Tehdy ještě docházel do semináře na závěrečné zkoušky biskup Jan Valerián Jirsík. Při jedné z nich, když slyšel odpovídat Františka Xavera Palečka, údajně vyslovil jeho znalostem pochvalu.¹²⁴ Závěrečnou zkoušku vykonal František Paleček roku 1884 s prospěchem - výborný.¹²⁵

Na kněze byl František Paleček vysvěcen 20. července 1884. Jeho světicím biskupem byl František de Paula Schönborn,¹²⁶ který zasedl na biskupský stolec na krátký čas po zemřelém biskupovi Janu Valeriánu Jirsíkovi. František Paleček měl být svěcen díky své seminární hodnosti proti abecednímu pořadí. V té době byl biskup Schönborn jmenován arcibiskupem v Praze. Když rozpoznal v novokněži Palečkovi nadání, chtěl ho jmenovat na arcibiskupský patronát. V rámci patronátu by poté byl P. Paleček jmenován administrátorem v Rožmitále pod Třemšínem. Ten však toto protekční místo odmítl.¹²⁷ Ovšem i rektor semináře předložil P. Palečkovi po vysvěcení seznam volných míst, aby si vybral. Jednalo se o nebývalé vyznamenání projevené hned dvojím způsobem. Přesto i toto P. Paleček odmítl s tím, že volbu svého budoucího působiště ponechá na biskupské konzistoři v Českých Budějovicích, v které chtěl být jako kněz instalován.¹²⁸ Byl tedy jmenován kaplanem ve Starém Sedle,¹²⁹ farní obce, dnešní součásti obce Orlík nad Vltavou. Staré Sedlo byla jednou z mnoha vesnic vikariátu bez větší důležitosti. Bylo to sice místo, které bylo patronátu nejbližší, avšak do vlivu Rožmitálu, oblíbeného města arcibiskupů a města s arcibiskupským zámekem, mělo daleko.¹³⁰

¹²² Srov. FELIX, E.: *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 8

¹²³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různě: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 9

¹²⁴ Tamtéž, s. 4

¹²⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlist, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹²⁶ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹²⁷ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J, J. *Život a ctnosti ctihodného sluhý Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 5

¹²⁸ Srov. Tamtéž, s. 6

¹²⁹ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹³⁰ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J, J. *Život a ctnosti ctihodného sluhý Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 6

Po vysvěcení odjel novosvěcenec Paleček na několik týdnů domů do Miličina, kde sloužil v neděli 27. července primiční mši. Na primiční obrázek darovaný nejmladší sedmileté sestře Anně napsal: „*V tento nejkrásnější den života odevzdávám se Ježíši navždy!*“¹³¹ Nápis na obrázek, působící z dnešního pohledu až roztomile, jelikož emočně, možná v případě novokněze Palečka informuje o interním osobním prožívání kněžství, o vztahu autora, o deklaraci, přísaze, službě skládané do *rukou* Palečkova Boha a nakonec hlavně o prožitku radostné události.

2.4 Kaplanem a interkalárním administrátorem v Povltaví

Prvním místem, kam jako farář nastoupil, byla obec Staré Sedlo. Zde byl instalován s datem 29. srpna 1884.¹³² Měl statut prozatimního kooperátora, jelikož sem byl umístěn namísto P. Martina Žemličky, který byl přeložen coby interkalární administrátor na Červenou.¹³³ K čtyřměsíčnímu pobytu P. Palečka ve Starém Sedle neexistují, včetně farní kroniky, žádné archiválie. Ikdyž se vzhledem k pozdější činnosti P. Palečka nejedná o stěžejní etapu jeho kněžského života, z hlediska historické kontinuity lze konstatovat, že jeho první působiště zůstává ve všech směrech kvůli absenci archiválií nezmapováno. To dokazuje i odpověď starosedlského faráře Jana Dostála z 18. června 1902 kovářovskému administrátorovi P. Václavu Řepovi. Tento mu píše ve zcela jiné souvislosti, při ní ale dotyčným sděluje, že ve Starém Sedle pamětní kniha vedená není.¹³⁴ Aktivity P. Palečka se tak dají odhadovat až na základě archiválií z dalších míst, kam byl přeložen. Ty v sobě nesou vždy již společný „palečkovský“ pastorační rys, který se ale začal utvářet zřejmě již ve Starém Sedle.

S datem 1. ledna 1885 byl ustanoven jako kaplan v Mirovicích.¹³⁵ Důvodem jeho poměrně krátkého pobytu ve Starém Sedle bylo z titulu schwarzenberského patronátu

¹³¹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 4

¹³² Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹³³ SOKA Písek, fond: Farní úřad Staré Sedlo, karton 1, složka Kaplani 1806-1922, dopis, rukopis

¹³⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 188

¹³⁵ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

jmenování mirovického kaplana Viléma Zyphána do Varvažova, rovněž s datem 1. ledna 1885. František Paleček měl nastoupit na jeho místo.¹³⁶

Že svou pastorační činnost v Mirovicích vnímal jako první náročnou etapu svého poslání, o tom svědčí jeho poznámka z 11. ledna 1885 na zadní straně jednoho ze svých obrázků: „*Ježší můj, moje láska, posiluj mne v mých těžkých povinnostech.*“¹³⁷

Po uplynutí necelého zkušebního roku byl také rozhodnutím knížete Schwarzenberga ještě v roce 1885 přijat do svazku knížecího patronátu Karlo-Schwarzenberského.¹³⁸

Kaplanem v Mirovicích byl do 7. března 1887, od 8. března do 12. července zde vykonával funkci administrátora a od 13. července téhož roku opět funkci kaplana.¹³⁹

Roku 1887 vykonala biskupská konzistoř v Mirovicích vizitaci. Na základě výsledku vizitace vyznamenala tato P. Palečka 17. listopadu 1887 za jeho horlivou pastorační činnost a nasazení Pochvalným dekretem.¹⁴⁰

Od roku 1888, vykonával P. Paleček kromě funkce mirovického kaplana duchovní správu v Zalužanech. Není jasné, zda činnost vykonával od začátku kalendářního roku, či později. Sloužil zde s povolením binace pro všechny neděle a svátky. V týdnu sloužil v Zalužanech mši a vyučoval na tamní škole.¹⁴¹ O jeho působení v Zalužanech existuje pouze vedlejší zmínka a jeho administrace zde není nikde evidována. V Zalužanech byl sice od roku 1874 postavený kostel sv. Karla Boromejského (postavený na popud knížete Karla, který dal na stavbu stavební materiál a stal se s princeznou Annou kmotry stavby), nikoliv však fara.¹⁴² Záznamy tudíž spadaly pod mirovickou farnost.¹⁴³ A mirovická farní kronika jeho činnost

¹³⁶ SOKA Písek, fond: Farní úřad Staré Sedlo, karton 1, složka: Personalie 1718-1926, dopis s inv.č. 6124, rukopis

¹³⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 5

¹³⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹³⁹ Tamtéž, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: služební tabulka za účelem zaručení nejmenšího příjmu (výslužného) dle zákona ze dne 24. února 1907, ř. z. č. 56

¹⁴⁰ Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894, dekret č. 6577

¹⁴¹ Srov. Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹⁴² BEZECNÝ, Z. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005, s. 65

¹⁴³ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 21. června s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 21. června 1888, s. 4

v Zalužanech nezmiňuje. V obci vykonával administraci ještě v roce 1889, jednalo se téměř o 2 roky.¹⁴⁴

S datem 24. září 1893 ukončil svou službu kaplana v Mirovicích a od 25. září nastoupil druhou interkalární administraci v Kovářově.¹⁴⁵ V měsíci říjnu téhož roku se zde podrobil zkoušce farního konkurzu. Na základě výsledku konkurzu byl aprobován „*per vota unanimita cum aplausu*“.¹⁴⁶ Z údaje Pamětní knihy obecní školy v Letech se dovídáme, že se katecheta P. Paleček dne 27. září 1893 rozloučil se žáky školy v Letech, když se právě ubíral obcí na faru do Kovářova, kde byl ustanoven administrátorem.¹⁴⁷ Znamená to, že i na škole v obci Lety od jisté doby, možná jen nárazově či krátkodobě vykonával funkci katechety. Vzhledem ke krátkému časovému rozpětí P. Paleček v životopisných datech své pedagogické působení na místní škole nezmiňuje.

Roku 1893 byl také při příležitosti generální vizitace konané biskupem Martinem Josefem Říhou vyznamenán synodálním propůjčením.¹⁴⁸

V Kovářově pobyl jen několik měsíců, jelikož byl hned od 1. února 1894 jmenován opět interkalárním administrátorem, tentokrát v Kostelci nad Vltavou.¹⁴⁹ Mělo se jednat o jeho další krátký pobyt, který byl způsoben odchodem P. Františka Bodláka na konci ledna 1894 z Kostelce. Ten byl nově ustanoven administrátorem pro farnost Kovářov.¹⁵⁰

¹⁴⁴ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹⁴⁵ Tamtéž, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: služební tabulka za účelem zaručení nejmenšího příjmu (výslužného) dle zákona ze dne 24. února 1907, ř. z., č. 56

¹⁴⁶ Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹⁴⁷ Tamtéž: *Pamětní kniha obecní školy v Letech založená roku 1874*, nestránkováno

¹⁴⁸ Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/VI. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ Tamtéž, digitální archiv: Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906), s. 147

2.5 Sídelním kaplanem v Předbořicích

Samozřejmě i pro P. Palečka nebyl tento jeho „kočovný“ farářský život ničím příjemným. A ačkoliv s každým pobytem přicházela i nová zkušenost, nemohl se více profilovat, a dále vážně uvažoval o myšlence, vzít své rodiče a sestru k sobě na faru. Podmínkou by však muselo být, že by musel mít perspektivu spojenou s jedním místem.

V této době vykonávala již P. Palečkovi funkci hospodyně jeho sestra, a to zřejmě od doby, co opustil Mirovice. V Kostelci i Kovářově se mu velmi líbilo a zdejší farnosti mu přirostly k srdci.¹⁵¹ Přesto v roce 1894, deset let po svém vysvěcení, zažádal o kaplanské místo v Předbořicích.

Jím adresovaná žádost o přeložení biskupovi Martinu Josefovi Říhovi ze dne 23. dubna 1894 byla odůvodněna starými a nemocnými rodiči (jeho otci Antonínovi bylo tehdy 70 let). Oba chtěl vzít k sobě na faru. I z toho důvodu šlo P. Palečkovi z právního hlediska o to, aby byl jmenován kaplanem sídelním.¹⁵² V rámci vikariátu i v rámci patronátu by mohl P. Paleček zkusit žádat o místo, které mělo ekonomicky výhodné beneficium a bohatou štolu, ale žádost o Předbořice dokazuje, že mu skutečně leželo nejvíce na srdci vyřešit možnost postarat se o rodiče a nemuset opět zanedlouho opouštět další místo coby kaplan používaný pro interkalace v neobsazených farnostech.

Že P. Paleček jiný záměr skutečně nejspíš neměl, je patrné i z celkového významu obce i fary v regionu. Předbořice jsou obec, která se dnes a ještě více v Palečkově době nacházela na pomyslném zapomenutém místě Povltaví, zcela mimo používanou trasu. Obec, či spíše víska, měla malý kostel s malým hřbitůvkem a starou faru. I tato odlehlost měla ve 20. století zřejmě zásadní význam na její postupné vylidňování. Sama obec Předbořice dnes čítá zhruba 130 obyvatel.¹⁵³

Zdejší farnost zanikla v pobělohorské době při tehdejším nedostatku kněží a jako farnost nebyla obnovena. Až do sedmdesátých let 19. století byl kostel pouze filiální, náležící ke kovářovské farnosti. Farnost zde byla obnovena, když rolník Josef Smetana věnoval částku

¹⁵¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis nejmenovanému adresátovi ze dne 20. dubna 1884, rukopis

¹⁵² Srov. Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefovi Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlíst, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

¹⁵³ Wikipedie [online], Předbořice. [cit. 8. prosince 2013]. Dostupné na WWW: [http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_\(Kov%C3%A1%C5%99ov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_(Kov%C3%A1%C5%99ov)) obec Předbořice, stav roku 2005

5 500 zl na zřízení ekonomického zázemí farnosti. (Částka byla původně určena jeho synovi Františkovi, ten však spáchal sebevraždu). Občané následně uspořádali sbírku a částku rozšířili na 7 053 zl. Suma měla vystačit na nákup polností a výstavbu skromné fary. Žádosti bylo vyhověno, tudíž zde bylo s datem 1. října 1878 zřízeno místo sídelního kaplana.¹⁵⁴ Budova fary umístěná vedle školy zde byla vystavěna duchovním správcem Janem Hůrským, kaplanem z Kovářova, který zde působil až do roku 1885.¹⁵⁵ Obnovená duchovní správa se vztahovala na čtyři obce: Předbořice, Zahrádku, Řenkov a Radejšín – přibližně 600 farníků.¹⁵⁶ (Stále se však jednalo o farnost podléhající pod patronát Kovářov. O to, aby zde byla založena fara, žádal ovšem P. Paleček, ne kvůli sobě, ale kvůli svému nástupci až jako pozdější farář z Kovářova v roce 1903.¹⁵⁷)

Orlický patronát předložil žádost aspirantů P. Františka Palečka, t. č. interkalárního administrátora v Kostelci, a žádost P. Jana Petra, kaplana v Záhoří, k posouzení biskupskému ordinariátu v Českých Budějovicích. Patronátní úředník chtěl inspirovat ordinariát ve výběru, když jeho představeným napsal, že by pana knížete velmi uspokojilo, pokud by ordinariát za vynikající zásluhy jmenoval právě sídelního kaplana z Kostelce, P. Františka Palečka.¹⁵⁸

Celá záležitost pak byla vyřešena velmi rychle. Již za měsíc a půl od doby, co informoval vikariát, že hodlá zažádat o sídelní kaplanství v Předbořicích, byl na toto místo k datu 1. června 1894, jmenován.¹⁵⁹ Že sám tak rychlé vyhovění žádosti biskupem nečekal, dokazuje i fakt, že ještě 6. května 1894 zažádal konzistoř o schválení stavby i plánu kapličky v obci Sobědraž. V žádosti také argumentoval tím, že by se obec zasadila nejen o výstavbu, ale i o údržbu.¹⁶⁰ Toto administrativně rychlé vyhovění žádosti ze strany biskupa a orlického panství, byť se jednalo z ekonomického hlediska o farnost se zanedbatelným ziskem, bylo jedním z důkazů toho, jakou P. Paleček požíval ve svých 34 letech u obou institucí vážnost. Zároveň bylo pro P. Palečka toto biskupovo rozhodnutí zásadní. Konečně mohl vzít na faru k sobě

¹⁵⁴ SOA Třeboň, BA, karton 986, složka: Kovářov, reakce na Ordinární list z roku 1917, čj. 44, rukopis

¹⁵⁵ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 133

¹⁵⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J, J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrzaný u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 6

¹⁵⁷ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 23, složka: fara Předbořice, podsložka: Různé – Předbořice, 1846-1909, dopis neadresovaný ze dne 28. ledna 1903, dvojlist, rukopis

¹⁵⁸ SOA Třeboň, karton 956, Velkostatek Orlík, Předbořice, složka: Eiskünfte, Personalien des Expositen, dopis patronátu biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 22. května 1894, rukopis

¹⁵⁹ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁶⁰ Srov. SOA Třeboň, BA, karton 425, složka: Záležitosti kostela (1787-1899), Žádost farního úřadu v Kostelci nad Vltavou ze dne 6. května 1894 o výstavbu kapličky, číslo žádosti: 69, rukopis

stárnoucí rodiče, aniž by se obával brzkého stěhování. Pak zde mohl nabídnout stejnou perspektivu hospodyně. Tou byla zamýšlena jeho sestra Marie, která byla již z minulého působiště se svým bratrem na skromný až chudý život zvyklá.¹⁶¹ Zřejmě se tak ve svých 27 letech zřekla i svého osobního života, když na sebe vzala úlohu dosloužit se zázemím P. Palečka rodičům, stejně jako P. Palečkovi. Každopádně vyhlídka na život po boku bratra v ní nemohla budit přílišný optimismus.

Oficiální přestěhování P. Palečka z Kostelce do Předbořic nastalo 13. června 1894. Na jeho místo v Kostelci nastoupil výměnou P. Martin Žemlička, dřívější duchovní správce v Předbořicích. Že se pro kostelecké jednalo o skutečnou událost, dosvědčuje následující zápis: *„Slavnosti uspořádané osadou zdejší na počest uvítání nového duchovního správce, jakož i odchodu výše jmenovaného p. administrátora, zúčastnila se i školní mládež, za kterouž příčinou 1 žák a 2 žákyně III. třídy zdejší školy přednášely oběma řečeným duchovním – zároveň jako školním katechetům – příležitostné proslovy. K účelu slavnosti výše zmíněné dala místní školní rada týž den, 13. června 1894, prázdnou.“*¹⁶²

V Kostelci se s P. Palečkem, který zde pobyl několik měsíců, rozloučili důstojně. Vypovídá o tom i skutečnost, že dal ředitel školy pro onen den volno ze školy. Přesto ve srovnání s Kostelcem se malé Předbořice, kde působil P. Martin Žemlička 9 roků a 4 měsíce, rozloučili se svým pastýřem způsobem opravdu okázalým: *„Jak rozloučení s bývalým duchovním správcem, tak uvítání nového duchovního správce bylo velmi slavné. V úterý večer (12/6) před odchodem P. Žemličky vypáleno bylo mnoho ran z moždířů, načež sbor hasičů s lampióny a hudbou ubíral se k farní budově, kde se střídavě hrálo a sbory zpívány. Druhého dne po mši sv. seřadil se sbor hasičů, školní mládež a veliký zástup lidu před farní budovou a po přednesení rozlučné řeči Josefem Dolistou, rolníkem a velitelem sboru hasičského, hrnul se veškeren průvod kupředu, vyprovodiv P. Žemličku na rozcestí Zahořansko-Lašovické.“*¹⁶³

Že se jednalo o farnost s vysokou sociální inteligencí, dokazuje i přivítání faráře nového:

„Odpoledne okolo 5. hodiny přistěhoval se do Předbořic z Kostelce nový duchovní správce P. František Paleček, na kteréhož veliký zástup lidu a školní mládež čekala u Zlučina. U farní budovy přivítal důstojného duchovního správce Josef Dolista velmi přiměřenou a

¹⁶¹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

¹⁶² SOKA Písek, digitální archiv: *Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906)*, s. 148-149

¹⁶³ Tamtéž: digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické (1878-1921)*, s. 105

*srdečnou řečí, a u brány kostelní žákyně Karolína Tomášková z Plicova jménem školní mládeže, načez v chrámu Páně držel nový duchovní správce řeč, po níž odbyváno požehnání. Poté doprovázen byl důstojní duchovní správce do farní budovy školní mládeže a veškerým zástupem. Večer toho dne zakončeno uvítání duchovního správce střelbou z moždíře, průvodem hasičů s lampiony a sborovým zpěvem u farní budovy.*¹⁶⁴

Ze strany předbořických farníků se jednalo o pohostinnost nejvyšší míry, o otevřenou náruč novému duchovnímu správci. V jiném ohledu, jak výše zmíněno, to bylo opravdu nastěhování se do skromných poměrů. To dokazuje i žádost P. Palečka ze dne 24. října roku 1896 adresovaná knížeti Schwarzenberskému, v níž knížete žádá o snížení nájemného za zádušní pozemky, jelikož výtěžek z pronajatých pozemků „sotva pokryl výdaje spojené s obděláváním pozemků“.¹⁶⁵

V roce 1899 měl být P. Paleček jmenován administrátorem vosovské fary u Berouna, která byla v majetku Schwarzenbergů, což ale odmítl a místní farníci, kteří se na P. Palečka velmi těšili, této skutečnosti opravdu litovali.¹⁶⁶ Kníže Schwarzenberg, nabídl P. Palečkovi místo jako zvláštní důkaz úcty. V dopise mu jako reakci na odmítnutí píše: „*O jedno bych Vás však při té příležitosti žádal, totiž, abyste se snad nevžil v přání v Předbořicích zešedivěti a pro přílišnou svou skromnost nedal si ujíti v budoucnosti možnost větší působnosti.*“¹⁶⁷ Dvacátého října roku 1900 byl P. Paleček v Předbořicích jmenován farářem.¹⁶⁸ Tím se stal statutárním orgánem farnosti. Na rozdíl od funkce administrátora tak směl být odvolán biskupem pouze z důvodů vymezených církevním právem. Byl chápán jako stabilní a řádný správce farnosti a měl povinnost v ní sídlit. Zodpovědný byl od tohoto okamžiku za samotnou duchovní správu (*in spiritualibus*), tak za ekonomickou správu (*in materialibus*) farnosti.

V roce 1902 působil P. Paleček v Předbořicích již devátým rokem. V sousedním Kovářově působil i nadále farář František Bodlák. Ten byl dlouhodobě fyzicky nemocen, míval z tohoto důvodu od roku 1895 na výpomoc kaplana a posledním takovým kaplanem byl od roku 1899 P. Václav Řepa.¹⁶⁹ Tento pocházel z Netolic, před příchodem do Kovářova byl administrátorem v Paračově u Strakonice, několik měsíců také v Seewiesen na hranicích

¹⁶⁴ SOKA Písek, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické (1878-1921)*, s. 106

¹⁶⁵ SOA Třeboň, karton 957, Velkostatek Orlík, Předbořice, Kirchengründe, Pronájmy kostelních pozemků 1861-1926, dopis P. Palečka patronátu ze dne 24. října 1896, rukopis

¹⁶⁶ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary Sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný P. Ferdinandem Šebánkem z Neumětel P. Františkovi Palečkovi ze dne 12. května 1899, rukopis, nesign.

¹⁶⁷ FELIX, E.: *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 10

¹⁶⁸ Biskupství českobudějovické, *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁶⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 186

s Bavorskem.¹⁷⁰ V kovářovské farnosti byl velmi oblíben. Hojně zde šířil náboženský tisk a i v ostatní pastoraci se snažil být nosným pilířem farnosti. Mimo jiné během svého dlouholetého působení ve farnosti rozdal farníkům přes 4 000 knih, knížek a brožur. Režíroval divadelní hry. Výtěžek z představení býval darován na nějaký duchovní či přímo charitativní účel - např. na chudé děti. Výtěžek z jiného představení byl na věžní hodiny. Utřídil dokumentaci farnosti. Necelé čtyři strany textu kaplana o něm dávají svědectví jako o schopném mladém pastrovi a manažerovi v jedné osobě. Kromě toho měl velmi vřelý vztah k farníkům a k místnímu kraji. Do farní knihy napsal: „ *Ve zdejších kraji je lid jemnější, než kde jsem byl dříve. Není zde hádek, hněvů, soudů a hrubostí jako jinde. Lid i děti, vše je slušné v řeči, chování i obleku, nepamatují, že by se byl někdo druhému mstil za nahodilou urážku. Nikdo ani nežádá náhradu škody, byla-li mu učiněna, vyjma v poli a to ještě málo kdy.*¹⁷¹ *Ani v poli se zde tak neškodí jako jinde. Má sice každá vesnice nějakého pijáka, ale ani ti tak nehulákají a neperou se jako v jižních Čechách, na Šumavě a jinde. Uhlazenost, slušnost a dobrota lidu jest nelíčená, ale z náboženství pocházející, mile mne dojala hned po mém příchodu do Kovářova i mé příbuzné, když mne zde časem navštívili. Děti školní jsou zde o mnoho hodnější nežli na Šumavě a na jihu Čech.*“¹⁷²

Devátého dubna 1902 nemocný P. František Bodlák zemřel. Bylo mu pouhých 60 let.¹⁷³ Kaplan Řepa byl ustanoven v Kovářově administrátorem. P. Řepa by byl velmi rád zůstal v Kovářově, zřejmě ale pro jeho věk, v době úmrtí P. Bodláka mu bylo 30 let, měl ordinariát jiné záměry. Takže již v nedatovaném zápisu z května 1902 napsal: „*Měl jsem osadu zdejší velmi rád, takže odřeknul jsem se výnosných míst, která se mi nabízela, a nyní třeba zdarma bych zde zůstal, kdyby to bylo možno. Kéž posílá Pán Bůh zdejší osadě dokonalé duchovní pastýře, aby ji vedli po bezpečné cestě k blažené věčnosti i více pro osadu mohli učiniti nežli já. Nežli skončí nynější století, kéž sejdem se všichni: ubi non erit fletus, neque hrotus, neq ullus dolor, ubi priora transiverunt.*“¹⁷⁴

Dalo se očekávat, že za nástupce zesnulého vybere ordinariát v té době již velmi známého a v kraji oblíbeného, třiačtyřicetiletého P. Palečka. Rozhodování biskupa mělo urychlit i přání kovářovských farníků, kteří se byli osobně u biskupa přimluvit za to, aby do Kovářova právě

¹⁷⁰ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 186

¹⁷¹ Tamtéž, s. 187

¹⁷² Tamtéž, s. 188

¹⁷³ Srov. Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁷⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 188

P. Palečka instaloval.¹⁷⁵ Ten byl skutečně k datu 21. července 1902 farářem v Kovářově jmenován.¹⁷⁶

2.6 Farářem a kanovníkem v Kovářově

Z Předbořic se odstěhoval do Kovářova 31. června 1902. Přestože se P. Paleček přesouval o necelé 4 km do jiné vesnice, loučili se s ním předbořičtí farníci následujícím způsobem:

„Po slavných službách Božích, jichž zúčastnilo se množství lidu a školní mládež, seřadil se před farní budovou, aby svého bývalého pastýře vyprovodil a s ním se rozloučil. Jakmile vykročil pan farář, předstoupila družička Anastázie Uhrová a podavši duchovnímu pastýři krásnou kytici, oslovila jej pěknou řečí i poděkovala mu jménem všech rodičů a veškeré školní mládeže. Dp. farář poděkoval všem, načež průvod s hudbou, sborem hasičským a zástupem lidu hnul se kupředu. Doprovodiv p. faráře až na hranice osady za všecku otcovskou péči, trpělivost a neúnosnou vytrvalost v konání vznešeného úřadu a prosil za udělení požehnání.

Pan farář překvapen a dojat poděkoval opětně a loučil se se všemi. Bylo to bolestné a dojemné loučení; plakali mladí i staří, plakaly dívky, loučila se veliká rodina se svým laskavým a starostlivým otcem.

Důstojný pan farář František Paleček působil na zdejší osadě od 13. června 1894 do 31. července 1902; tudíž 8 roků a skoro 2 měsíce.“¹⁷⁷

Ovšem fakt jmenování P. Palečka v Kovářově a povinnost zabydleného kaplana v tak jím vychválené farnosti Kovářov odstěhovat se, vyústilo v emotivně negativně pojatou srdeční záležitost. Když se P. Řepa loučil s farností v kostele, vyzval farníky, aby nevstupovali do III. řádu sv. Františka a jiných spolků a řádů. Proti P. Palečkovi zřejmě netrpěl žádnou konkrétní záští, přece jenom uraženost z odchodu přerostla v potřebu nezralého vyjádření. A možná jako vendetu za to, že mnozí kovářovští byli *zběhy* přes kopec do spolků P. Palečka, s čímž nemohl zřejmě mladý kaplan, i přes jeho pastorační horlivost, *hnout*.¹⁷⁸ (**Více o této skutečnosti kapitola: 3.5.3. Okolnosti vzniku spolků P. Palečka a jejich činnost**). Jelikož se stal mladý kaplan Řepa za krátký čas, co v Kovářově působil, skutečně „miláčkem

¹⁷⁵ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný P. Františkem Palečkem svému bratru Antonínu Palečkovi ze dne 11. června 1902, rukopis, nesign.

¹⁷⁶ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁷⁷ SOKA Písek, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické (1878-1921)*, s. 147

¹⁷⁸ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

publika“ a autoritou, byl jeho z bolesti bryskně pronesený výrok velkou částí farnosti brán jako poselství. Přímo se tak podepsal na chladném přijetí P. Palečka v Kovářově a na jeho nelehkých pastoračních začátcích.¹⁷⁹

Oficiálně byl P. Paleček instalován vikariátním úřadem v Pohoří do kovářovské farnosti na svátek sv. Václava, 28. září. Při bohoslužbě kázal P. Zítek, budějovický kaplan a kovářovský rodák.¹⁸⁰ O svém oficiálním uvedení P. Paleček nezaznamenal nic a lze se tak domnívat, že to bylo skutečně kvůli jeho pocitům, které se ukázaly za měsíc jeho pobytu s největší pravděpodobností lidsky jako smíšené.

Kostel byl totiž ve srovnání s předešlou návštěvností prázdný.¹⁸¹ Zanedlouho po jeho přistěhování do Kovářova mu byl vhozen do okna fary kámen. Dostával dopisy, v nichž mu bylo vyhrožováno, že jej kovářovští zabijí, bude-li „lákat“ lidi do kostela. **Více o tom kapitola nepřátelé P. Palečka.** Ale ani toto není možné dohledat z kroniky a nebyť tak svědectví jeho rodiny, která s ním bydlela, a nejbližších přátel, nebylo by důvodu věnovat jeho nástupu do Kovářova oproti jiným skutečnostem žádnou pozornost. Bohužel nemáme srovnávací pramen, abychom mohli porovnat, zda P. Paleček v dřívějších farnostech svou instalaci zaznamenal. Někteří faráři tak činili standardně, někteří vůbec, někteří, pokud byli svědky jen trochu milého přijetí, o tom pro budoucí generace i vizitačního vikáře či biskupa záznam činili. Někteří tak činili z důvodu možnosti ukázat, jak si jich farnost při přijetí považovala, někteří jednoduše z důvodu, aby napsali první domněnku o tom, jak jsou místní lidé dobří. To dokládá např. záznam z přijetí faráře Martina Žemličky v Kostelci:

„Dne 13. června 1894, bylo to ve středu, v den sv. Antonína Paduánského, přesídlil nový farář Mart. Žemlička z Předbořic na osadu Kosteleckou, a to způsobem na poměry venkova nejslavnějším. Pěkné banderium z Předbořic a spolek tamních dobrovolných hasičů s hudbou v čele seřadili se před 9. hodinou před budovou farní, vykročili po okresní silnici až za obec Radvánov, odkud se museli vrátiti, poněvadž další cesta, jenom polní, byla špatná. Na hranicích osady Kovářovské a Kostelecké byl jsem zase podobně uvítán od nových, nastávajících osadníků farnosti Kostelecké. A nyní v průvodu zástupu skoro nepřehledného ubíral jsem se ku Kostelci. Na návsi u kříže „Rachového“ vítalo mě c. k. četnictvo stanice

¹⁷⁹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

¹⁸⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 18, složka: Kovářov. Personalie 1712-1917, dopis vikariátnímu úřadu v Pohoří ze dne 15. září 1902, rukopis

¹⁸¹ FELIX, E.: František Xav. Paleček: *Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 10

*Kostelecké, zástupcové přífařených obcí a páni lesníci. Sbor učitelský s p. řídícím Eustachem Horou v čele přišel vstříc na toto místo se školními dětmi, z nichž jedna družička přinesla velmi pěkné a případné uvítání. Na to bral se průvod do kostela a u dveří podal mi důst. P. administrátor P. Frant. Paleček, vítaje nového faráře, aspergil. U hlavního oltáře poděkoval jsem přítomným za jejich srdečné uvítání a udělil požehnání s nejsv. Svátostí. Odpoledne téhož dne ubíral se pak důst. P. administrátor P. Frant. Paleček do Předbořic jsa tam ustanoven za duchovního správce.*¹⁸²

A pro srovnání jiná instalace z Kostelce z roku 1924, kde shodou okolností také figuruje i P. Paleček:

„Dne 8. září 1924 za pěkného počasí slavena byla pouť a zároveň má inštalace (nový kostelecký farář – P. Rudolf Prinz, pozn. badatele). K 10té hodině přišla 2 velká processí a sice z Lašovic a z Květova, vedená svými duchovními p. farářem Šmatem a p. expositou Švecem, obě s hudbami a družičkami.

*Inštalaci vykonal vldp. kanovník Paleček za asistence 5ti kněží a za přítomnosti p. patronátního komisaře Karla Jiskry, lesního rady Schwarzenberského. Domácí lidé tvrdili, že podobný nával lidu už dávno nepamatují jako o této pouti. Jeho jasnost, kníže ze Schwarzenbergů i princ Karel, nástupce zaslali mi k inštalaci velmi vřelé blahopřání.*¹⁸³

I přes skromnost P. Palečka by se dal očekávat jakýkoliv první dojem z Kovářova. P. Paleček totiž, jak z archiválií patrně, zaznamenával vše podstatné.

Zdánlivě protichůdnou informací je pouze záznam ze školní kroniky, kde se dovídáme, že dne 1. srpna přesídlil do Kovářova nový farář – František Paleček. Z důvodů právě probíhajících žní odmítl s poděkováním uvítání osadníky: *„Za to uvítali jsme ho zde v neděli (3. srpna) slavným způsobem.*¹⁸⁴ „Slavným způsobem“ se ale např. zahajoval i zakončoval školní rok, bez ohledu na průběh obřadu. Z dnešního pohledu se jednalo o používané výrazivo pro konstatování o proběhlé ceremonii.

P. Paleček začínal ve vychválené farnosti po boku s přáteli, kteří jej znali z Předbořic, ale v týle i s nemálo nepřáteli, kteří je rovněž „znali“ z Předbořic. Mezi nimi byla i spousta těch,

¹⁸² Premonstrátský klášter Milevsko: *Liber Memorabilium Ecclesia Kostelecensis Conscriptus a Patre Antonio Blaha curato Kostelecensi Anno 1801.*, Pag. 65

¹⁸³ Tamtéž, bez označení strany, údaje k roku 1924, nestránkováno

¹⁸⁴ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 118

kteří již do kostela nechodili, ale měli s církví dlouhodobě z různých důvodů nevyřízené účty.¹⁸⁵

Další ranou pro P. Palečka, pár měsíců od jeho nástupu do Kovářova, bylo úmrtí jeho otce. Ten zemřel 21. ledna 1903. Pro P. Palečka byl otec velkou ztrátou, oporou v dobrých, ale hlavně v nelehkých časech, které se poprvé ukázaly až nyní v Kovářově. Od doby, co ho měl na faře v Předbořicích, mu pomáhal a radil nejen v praktických záležitostech hospodaření, nýbrž i v nelehké službě vytvářel do konce jeho dnů přirozenou otcovskou ochranu.

V jednom dopise píše vikariátnímu úřadu v Pohoří záležitosti ohledně agendy v Předbořicích. Přitom píše, že 21. ledna o ½ 9 hod. dopoledne zemřel jeho tatínek, který měl v pátek pohřeb. Píše o tom, jak je jim nyní velmi smutno a prosí o memento za svého tatínka.¹⁸⁶ Na faře s ním po úmrtí otce dále bydlely matka a sestra. Působila zde také terciářka ve věku 34 let, která zastávala místo služebné.¹⁸⁷

Dvacátého pátého května 1910 byl P. Paleček jmenován biskupským notářem, tj. zástupcem vikáře.¹⁸⁸ Titul biskupského notáře byl udělován zasloužilým kněžím v duchovní správě, neměli však žádnou funkci.

V roce 1914 došlo k obměně biskupských vikářů. Biskupského vikáře Msgre. Františka Beránka nahradil Martin Žemlička. Jelikož první sekretář Jan Kříž na svou funkci rezignoval, bylo přání biskupa, aby si duchovenstvo vikariátu samo zvolilo svého sekretáře. A proto nový biskupský vikář zažádal v dopise faráře, aby napsali ve volbě jméno toho, koho si přejí za sekretáře.¹⁸⁹ O poměru hlasů nevíme nic bližšího, víme však, že za nového biskupského sekretáře mirovického vikariátu byl jmenován s datem 6. června 1914 P. František Paleček.¹⁹⁰

Přísahu skládal do rukou nového biskupského vikáře Msgre. Františka Beránka dne 13. července 1914 na vikariátní konferenci ve Starém Sedle.¹⁹¹

¹⁸⁵ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J, J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 8

¹⁸⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 23, složka: fara Předbořice, podsložka: Různé – Předbořice, 1846-1909, dopis neadresovaný ze dne 28. ledna 1903, dvojlist, rukopis

¹⁸⁷ Tamtéž, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 8

¹⁸⁸ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁸⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. Martin Žemlička 1914-1926, veřejný dopis biskupského vikáře Martina Žemličky adresovaný farářům vikariátu ze dne 4. května 1914, rukopis

¹⁹⁰ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

¹⁹¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 18, složka: Kovářov. Personalie 1712-1917, dopis biskupovi Josefu Antonínu Hůlkovi ze dne 3. července 1910, rukopis

V následném dopise biskupovi Josefu Antonínu Hůlkovi z 21. července 1914 odpovídá na to, proč se nemůže účastnit letošních exercicií. Z dopisu týkajícího se mimo jiné jmenování, je i přes dobovou zdvořilost patrné, jaký vztah P. Paleček k biskupovi měl:

„...Proto nyní aspoň písemně vzdávám Vaší Biskupské Milosti nejuctivější díky za vzácné jmenování vikariátním sekretářem; nikdy nezapomenu otcovské péče Vaší Biskupské Milosti, - a vždy nejvděčnější budu za všechna – dobrodiní – a milosti, jichž hojně se mi dostalo, - a stále – dostává – od nejlepšího – a milovaného Biskupa mého...“¹⁹²

Jako biskupský sekretář měl P. Paleček na starosti vizitaci jemu svěřených farností. Byl povinován nechat si posílat a shromažďovat matriční duplikáty za uplynulý rok, stejně jako vykonávat kanonické vizitace a podat o stavu farnosti zprávu. Ke kanonické vizitaci ještě náležela dozorovaná zkouška z náboženství u dětí místní školy.¹⁹³ Obvykle vizitoval 4 farnosti: Kostelec (s Jekovicemi), Lašovice (s Chrástem, Kosobudy, Milešovem), Předbořice, Techníč.¹⁹⁴

Od roku 1915 do roku 1924 jsou dochované protokoly biskupského vikariátního sekretáře a faráře P. Palečka z kanonických vizitací v obcích Kostelec, Lašovice, Techníč a Předbořice. Jedná se o faktický popis inventáře, stavebních nedostatků a poměrů ve farnostech. Vizitace s latinskou podobou podpisu P. Palečka a jeho titulu se konaly zpravidla v květnu.¹⁹⁵ P. Paleček zaznamenával skutečnosti úředním jazykem. Přesto z některých střípků připojených na konci, což je patrné u protokolů tohoto typu právě jen u P. Palečka, je vidět jeho profilace v duchovním životě, dále pak reflexe společenských poměrů.

Tak např. ve vizitaci z roku 1917 píše, že jsou služby boží konány ve všech farnostech v určenou hodinu, důstojně, s kázáním, dosud za velké dosud účasti osadníků. Píše o svědectví lidu, který je ve vizitovaných farnostech věren své víře. Ve vizitacích dále vyžaduje, aby kněz denně čekal ve zpovědnici a aby kněží častěji nabádali věřící ke zpovědi. Na konci stejného protokolu informuje o tom, že kněžstvo zdejší části mirovického vikariátu pracuje, navzdory mnohým obtížím, svědomitě, na spáse svěřených duší. S obavami ale

¹⁹² SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton 1100, Dopis biskupovi Josefu Antonínu Hůlkovi ze dne 29. července 1914, list č. 24, rukopis

¹⁹³ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. Martin Žemlička 1914-1926, veřejný dopis biskupského vikáře Maritna Žemličky na faráře obcí: Lašovice, Kovářov, Předbořice, Kostelec nad Vltavou, Techníč, rukopis

¹⁹⁴ Tamtéž, karton 7, složka: Organizace vik. kanonických vizitací 1883-1927, dopis P. Františka Palečka ze dne 11. dubna 1917 adresovaný biskupskému vikariátnímu úřadu v Čimelicích, č. j. 134, rukopis

¹⁹⁵ Srov. Premonstrátský klášter Milevsko: *Liber Memora bilium Ecclesia Kostelecensis Conscriptus a Patre Antono Blaha curato Kostelecensi Anno 1801*, nestr.

hleděl do budoucnosti, která byla předzvěstí špatných zpráv. Tak například vojáci, kteří přicházeli domů na dovolenou, podle jeho slov *přinášejí domů odium cleri moresce, Separatos*.¹⁹⁶

V květnu 1916 potkal P. Palečka vážný úraz. Procházel se po zahradě a při procházce četl knihu. Ponořen do četby zapadl do jámy, která zde zbyla po nedávno vykopaném stromu, a zlomil si nohu.¹⁹⁷ Místní lékař, MUDr. Jaroslav Hamerle, potvrdil lékařským potvrzením, že P. Paleček utrpěl dne 26. května 1916 komplikovanou frakturu levé dolejší končetiny v bérce, následkem čehož vyslovil prognózu, že nebude moci zastávat svůj úřad nejméně do konce října roku 1916.¹⁹⁸

Na lůžko byl P. Paleček upoután skutečně půl roku a nemohl tak vůbec do kostela. Když na lůžku sedával, dal si pod ruce dřevěnou desku a na ní vyřizoval své úřední záležitosti. V květnu 1916 jej zastupoval ve farnosti P. Barvišek, kaplan z Chraštic, s kterým se modlil na lůžku breviář. Od června vedl duchovní správu dalších 5 měsíců novosvěcenec P. Josef Hejl z Kotýřiny. I po vyléčení mohl P. Paleček na koleno dobře pokleknout jen s bolestmi.¹⁹⁹

Osmého května roku 1921 se konalo v Kovářově biřmování, kterého se účastnil biskup Šimon Bárta. Při té příležitosti oznámil v kostele, že se rozhodl P. Palečkovi za jeho horlivost udělit nejvyšší vyznamenání, jaké může biskup udělit – jmenuje jej čestným kanovníkem.²⁰⁰ Tím byl P. Paleček jmenován 25. července 1921. Celý název titulu zněl čestný kanovník katedrální kapituly.²⁰¹ Stal se z něj kněz příslušející ke katedrální kapitule.²⁰²

¹⁹⁶ Srov. SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1917, čj. 198, rukopis

¹⁹⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 18

¹⁹⁸ SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton 1292, Lékařské vysvědčení s datem vystavení 18. srpna 1916, rukopis

¹⁹⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 13

²⁰⁰ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 25

²⁰¹ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

P. Paleček se sice stal kanovníkem, ovšem působil nadále na vesnici a do Českých Budějovic putoval nadále jednou za rok. Nosnou změnou tak, kromě skutečnosti vyznamenání, mohlo být finanční přilepšení, které s sebou jmenování kanovníkem v praxi přinášelo.

2.7 Nemoc a odchod P. Palečka

Dvanáctého dubna 1922 zemřela P. Palečkovi maminka a 26. prosince téhož roku i jeho sestra Marie. Smrt rodičů byla těžkou ztrátou, smrt sestry, v jejích pouhých 55 letech, zničila k tomu ještě jeho domácnost. Nad jejím odchodem velmi truchlil. Její úspory (1000 Kč) věnoval P. Paleček ve prospěch kněžského dorostu v Českých Budějovicích.²⁰³

Od smrti Marie měl také myslet jen na smrt, jako by jej k životu na zemi již nic nepoutalo.²⁰⁴ Od doby ztráty těchto dvou bytostí rovněž zcela přestal brát zřetel na své zdraví. To, že již několik let býval v posteli o Velikonocích silně nachlazen, což prozrazoval hluboký dusivý kašel, bylo prohlubováno skutečností, že ani hospodyně, ani nikdo jiný si nedovolil P. Palečkovi říci, nakolik by se měl šetřit a netrávit tolik času ve studeném kostele.²⁰⁵

Sedmnáctého ledna 1923 sepsal P. Paleček na faře v Kovářově poslední vůli. Bylo mu 64 let. Jednalo se tak o praxi, která, byla-li naplněna, ujednodušovala jednání po smrti zůstavitele. P. Paleček tak jistě činil v tomto termínu nespíše s ohledem na rok 1922, stejně tak s ohledem na své zdraví:

²⁰² Jeho oficiálními novými povinnostmi bylo: složit vyznání víry do rukou biskupa a kapituly, zachovávat rezidenci – tzv. rezidenční povinnost, chodit do chóru (zúčastňovat se společných modliteb), sloužit a „obcovat“ konventní mši svatou, přisluhovat biskupovi při pontifikálních funkcích, podporovat biskupa při správě diecéze, z příslušnosti ke kapitole vyplývala pro kanovníky povinnost zúčastňovat se kapitulních jednání.

Jeho práva byla tato: při zasedání kapituly místo a hlas, mít v chóru sedadlo (lat. *stallum*), právo na kanovníckou prebendu a na každodenní příjem (*distributiones quotidianae*). Tam, kde byly různé prebendy, mívají dle starobylosti (ancienity) *ius optionis* ohledně prebend uprázdněných, takže býval pak uprázdněn vždy poslední kanovník, mohli být delegováni od Apoštolského stolce jako *iudices in partibus*, měli různá čestná práva jako: právo precedence (*ius praecedence* - dříve příchozí má silnější právo), tituly, insignie atd.

Kongrua kanovníků: první dignitář měl 2000 zlatých, jiní dignitáři 1800 zlatých, ostatní kanovníci (nedignitáři) 1600 zlatých. In: *Ottův slovník naučný ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, třináctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899, s. 929

²⁰³ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

²⁰⁴ Archiválie badatele, KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze; Hrazany u Milevska 1939-1945?*, samizdat, strojopis, s. 20

²⁰⁵ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svátá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 14

„Ježíš. Mariá. Josef.

Moje poslední vůle.

Duši mou odporoučím milosrdenství Pána Boha mého a přímělvě Rodičky Boží Sedmiboletné. Tělo své odevzdávám zemi posvěcené, aby v ní čekalo na své vzkříšení, tak jak učí sv. Církev římsko- katolická v níž žiji, v níž i zemřít žádám. Přeji si, aby mé mrtvé tělo pochováno bylo v rouše mešním barvy fialové na katolickém farním hřbitově u Všech Svatých v Kovářově v hrobě mého drahého otce.“

V úvodu závěti odporučí své tělo Bohu, jak bylo zvykem, a místo pohřbu, jak se u něj očekávalo.

„O majetku svém činím při zdravém rozumu a svobodné vůli toto porřízení: Majetek můj jest: ve faře trochu šatu již obnošeného, bohoslovní knihy, peřiny na jedné posteli /: ostatní peřiny náležely mé zemřelé mamince, jež je rozdělila mezi mé sourozence:/ v chlévě je můj dobytek. Hospodářských strojů a náčiní nemám žádných, trošku těch polí, jež mám v režii, obdělává mi některý rolník svým vlastním potahem a náčiním.“

V další části hovoří o svém majetku a stanovuje univerzální dědice. Z obecné charakteristiky majetku vyplývá, že nebyl příliš majetný.

„Peněz kromě těch, jež právě jako doplněk kongruy nebo jinak snad došly, nemám. Rovněž dluhů žádných nemám.

O tomto skromném majetku takto rozhoduji.

Dědičku všeho jmění – universální – ustanovuji svou milovanou sestru Františku Palečkovou, t. č. poštmistrovou v Zalužanech a prosím jí, aby dle své libosti a dle své vůle z pozůstalého jmění mého zapravila pohřební výlohy a darovala bratřím a sestrám mým něco na památku. Kdyby se vyskytl nějaký dluh nebo jiná povinnost, prosím jí snažně, aby tuto povinnost úplně vyrovnala a též na chudé nějakou almužnou, nebo na dobročinné účely darem pamatovala – pro spásu duše mé.

Tuto závěť vlastní rukou psanou též vlastní rukou podepisuji.

Bože, Soudce můj, buď milostiv duši mé!

Na faře v Kovářově, dne 17. ledna 1923.

František Paleček v. r.

Farář²⁰⁶

²⁰⁶ SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, karton 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, značka spisová 218

P. Paleček i v dalších letech velmi zanedbával své zdraví. Hodiny trávil ve zповědnici, domů na faru přicházel z kostela často promrzlý a pozdě uléhal ke spánku.

Když na sobě začal hlavně v roce 1925 pozorovat malátnost a zvláštní únavu, nechal si zavolat místního lékaře, doktora Hamerleho. Ten zjistil v moči vyšší obsah bílkoviny a zakázal P. Palečkovi jakoukoliv práci. Následoval otok nohou, tj. hromadění tekutiny v tkáních, a tím malé procento vylučované tekutiny do moči, které ledviny za normálních okolností zajišťují. Z lékařského hlediska mu byla omezena strava na přísnou dietu a k tomu předepsány léky.²⁰⁷ Lékařem bylo dále P. Palečkovi nařízeno, aby ležel v teplé místnosti a nevystavoval tělo další zátěži. To P. Paleček nerespektoval a dál chodil s obrovskými obtížemi do zповědnice, jelikož na něj čekali kajícíci.²⁰⁸

V dopise z 20. května 1925 píše své sestře Františce, že nyní užívá „Živoj“ s jitrocelem (tedy med s jitrocelem). Píše jí, aby o něj neměla starost, že trochu kašle jelikož v této době to není nic divného a že kašlem se odstraňují hleny z plic. Píše, že kašle hlavně ráno, ale tím se uvolní plicím a podle P. Palečka prý jinak může vykonávat všechny povinnosti. Zároveň sestře píše o svém odmítavém stanovisku nechat se penzionovat: *„Stále mluvíš o mé penzi, že se tomu až divím. Kněz na penzi jest, jak kdosi řekl, jako poražený kříž u cesty, koště ometené, k nepotřebě, jež bylo odhozeno na smetišti. Pokud mám síly tělesné a duševní, potřebné k práci, nebyl bych spokojen, kdybych byl v penzi. Tomu, kdo rád pracoval, odpočinek není sladký, ale trapný. V Zalužanech byl by život pro kněze – penzistu, nanejvýš trapný a smutný.“*²⁰⁹

V červnu 1925 musel P. Paleček skutečně ulehnout. Budějovický biskup Šimon Bárta sledoval jeho zdravotní stav, na pohlednici poslané z 14. července 1925 ze Štěkně mu napsal: *„Byl jsem velice znepokojen a zarmoucen zprávami o Vašem zdravotním stavu. Zdá se, že se*

pozn. k termínu „Milešov“ (myšleno je Milevsko, pozn. badatele), Prohlášení posledního pořízení ze dne 22. ledna 1926, vyplněný tiskopis, dvojlist

²⁰⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis P. Františka Palečka sestře Františce Palečkové ze dne 27. května 1925, rukopis, nesign

²⁰⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 14

²⁰⁹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis poslaný P. Palečkem z Kovářova do Zalužan u Mirovic dne 20. května 1925, nesign.

*nezakládaly úplně na pravdě – nýbrž – jak už bývá – fama crescit eundo – byly hodně hyperbolické. Byl bych tomu velice rád, kdybyste mi podal kratinkou zprávu o sobě...*²¹⁰

Dvacátého osmého června poslal apoštolský nuncius Marmaggi P. Palečkovi telegraficky apoštolské požehnání:

„Ad Tui Tuorumque fidelium solatium ad Te transmittendam curo cum fervido valetudinis voto apostolicam benedictionem.

Marmaggi, nuntius apostolicus.“

(K útěše tvé a tvých věřících Ti posílám apoštolské požehnání s vřelým přáním zdraví).²¹¹

V srpnu došlo u P. Palečka k dočasnému zlepšení zdravotního stavu. Biskup Bárta děkoval P. Palečkovi v dopise z 29. srpna za zprávu o rekonvalescenci, která ho velice potěšila: *„Děkuji dobrotivému Bohu, že nás ušetřil velikého zármutku a veliké ztráty. Prosím Vás snažně, abyste byl svého zdraví bedliv a neukládal si zejména nyní úkoly, které jsou nad síly člověka i zdravého.“*²¹²

P. Paleček odmítal zažádat o dispens, aby mohl sloužit mše doma. Přestože byl chůze téměř neschopen, chtěl jít či nechat se dovést sestrou (zřejmě Františkou Palečkovou ze Zalužan) do kostela. Na tu, když to vzhledem k jeho zdravotnímu stavu odmítla, celé dopoledne ze vzteku nepromluvil.²¹³

Dvanáctého září roku 1925 sloužil v kostele svou poslední mši. Aby do kostela došel, podpírala ho jeho sestra ze Zalužan. Při mši promluvil ke svým farníkům a omluvil se jim za to, že nemůže vykonávat své povinnosti tak, jak by měl a sliboval farníkům, že jestli ho Pán uzdraví, vše jim vynahradí. Po mši uleh do postele a od toho dne již z postele nevstal. O svém zdravotním stavu také informoval v dopise z toho samého dne konzistoř:

„Jsem nemocen zánětem ledvin a dle důtklivé rady lékařů potřebuji nutně nyní klidu. Prosil jsem dpp. redemptoristy na Sv. Hoře, aby některý z nich na 2 měsíce mi vypomohl v duchovní správě. Prosba moje byla však zamítnuta.

²¹⁰ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, pohled s vyobrazením Ústavu Anglických panen ve Štěkni ze dne 14. července 1925 adresovaný P. Palečkovi do Kovářova, rukopis, nesign.

²¹¹ Felix, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 16

²¹² BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis ze Štěkni ze dne 14. července 1925 adresovaný P. Palečkovi do Kovářova, rukopis, nesign.

²¹³ Srov. Felix, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 17

*Proto prosím nejúctivěji Nejdůstojnější Biskupskou Konsistoř,- aby mi ráčila poslati některého kněze výpomocného pro dobu asi 2 měsíců.*²¹⁴

P. Paleček píše v dopise konzistoři, že trpí zánětem ledvin. U tohoto onemocnění se příznaky vyskytují jednak na močových cestách a jednak mimo ně, podle závažnosti postižení. Jedná se o časté močení a výrazné, leckdy trvalé nutkání na močení a to i v průběhu noci ve spánku. Při močení se vyskytují bolesti charakteru řezání nebo pálení a moč mívá zakalený vzhled. V moči se též může vyskytnout přímo hnis a vzácností není ani krev. Někdy též dochází k nemožnosti vymočit se při veškeré snaze. K těmto projevům, vypovídajícím o onemocnění močových cest se přidávají další, které už nemusí být tak specifické, ale k onemocnění patří a potvrzují diagnózu. Bývá to bolest nebo pocit tlaku v břiše a také v bedrech, zvýšená teplota.²¹⁵ Při závažnějším postižení teplota stoupá až k horečce (teplota nad 38°C), objevuje se třesavka a celková schvácenost. K tomu se může přidat zvracení a zmatenost.²¹⁶

U chronické formy bývají obtíže nespecifické, mohou převládat příznaky „chřipkové“, ale výjimkou není ani zcela asymptomatický průběh. U těchto pacientů, pokud jsou pyelonefritidou postiženy obě ledviny, hrozí vysoké riziko chronického selhání ledvin, končící často bohužel ztrátou funkce ledvin, dnes s nutností náhrady ledvinných funkcí dialýzou – tehdy taková možnost nebyla. Posléze se mohou objevit až příznaky, které má na svědomí chronické selhávání ledvin. V tom případě se může vyskytnout vysoký krevní tlak, anemie (chudokrevnost), osteoporóza a často též trvalé svědění kůže. Při těžkém neléčeném selhávání vzniká tzv. uremický syndrom, z důvodu nedostatečného očišťování krve od močoviny. Ten se projevuje výrazným úbytkem na váze, častým nutkáním na zvracení až zvracením, a někdy též krvavými průjmy. Dále se vyskytují opakované infekce z důvodu snížené imunity a sklonům ke krvácení. Lidé s chronickou pyelonefritidou mohou mít také opakované ataky akutní pyelonefritidy.²¹⁷

²¹⁴ SOA Třeboň, BA, fond Kovářov, karton 1027, Dopis č. j. 176 adresovaný Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 12. září 1925, č.j. konsistoře: 9513, rukopis podepsaný P. Franitiškem Palečkem, list č. 11, rukopis

²¹⁵ Srov. Medicína, nemoci, studium na 1. LF UK [online], [cit. 10. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.stefajir.cz/?q=zanet-ledvin>

²¹⁶ Srov. Urologická klinika, Fakultní nemocnice Plzeň [online]. [Cit. 10. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://urol.fnplzen.cz/cs/node/454>

²¹⁷ Srov. Vitalion, lepší inforamcwe, lepší zdraví [online]. [Cit. 10. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://nemoci.vitalion.cz/zanet-ledvin/>

P. Paleček za sebe těžko získával zástup. Nejdříve požádal souseda z Předbořic, P. Františka Prinze, který v letních měsících na výpomoc přicházel, ale po dvou nebo třech měsících se vzdal tohoto úkolu s tím, že nemůže zastávat dvě farnosti. To napsal i v dopise ordinariátu z 30. září 1925, v něm ale také uvádí reálný stav P. Palečka:

*„Stav nemocného vldp. kanovníka je velice vážný, v posledních dnech nastalo značné zhoršení. Zánět ledvin, veliká vada srdce a rozedma plic. Otok levé nohy se stále šíří i levá ruka otéká, takže dle sdělení lékaře může v krátké době nastati i smrt. Duch vldp. kanovníka chová ještě mnohé plány, ale tělo slábne.“*²¹⁸

Zpráva velmi konkrétně popisuje kachexii P. Palečka. Ten samý den přijel do Kovářova Palečkův přítel, klučenický děkan P. Josef Mařík, křížovník, aby P. Palečka zaopatřil.²¹⁹

Jelikož P. Prinz rezignoval na dvě farnosti, poslala konzistoř do Kovářova na přání P. Palečka redemptoristy ze Svaté Hory. Jednalo se o P. Kostelku a později P. Nováka. Substituci kněží hradil P. Paleček.²²⁰

Osmnáctého prosince P. Paleček upadl do bezvědomí. Na základě příznaků polemizoval doktor Hammerle s myšlenkou, že prodělal záchvat mrtvice.

Tělo Páně přijímal P. Paleček od začátku prosince každý den. Neustále byl v myšlenkách spjat se svou farností. A ačkoliv nechtěl své farníky a všechno, co ho s nimi pojilo, opustit, situace se mu zdála čím dál více bezvýhodná, a proto zažádal konzistoř o penzionování. Konzistoř však žádost zamítla. Přestože si představení byli vědomi reality, chtěli také P. Palečka zřejmě lidsky posílit, jak to za konzistoř vyjádřil kanovník P. Jan Praschl: *„Přání Vaší milosti, abychom oznámili, kterých příloh by bylo třeba žádati za pensi, nemůžeme vyhověti, nýbrž Vaši Milost upřímně prosíme ještě vytrvati na svém požehnaném místě, dokud dobrý Spasitel ve svatostánku jinak nerozhodne. Co by si Kovářov počal bez svého vroucně milovaného, vysoce důstojného pána, duchovního vůdce a správce v každém ohledu. Snad najde se brzy zase nějaká trvalá výpomoc, aby Vaše Milost mohla si poněkud oddechnouti po dlouhé těžké nemoci. Promluví s Jeho biskupskou Milostí, aby ráčila vyhledati nějakého*

²¹⁸ SOA Třeboň, BA, fond Kovářov, karton 1027, dopis č. j. 176 adresovaný Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 12. září 1925, č. j. konsistoře: 9513, rukopis podepsaný P. Františkem Palečkem, list č. 11, rukopis

²¹⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 15

²²⁰ FELIX, E. František Xav. Paleček: *Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, 1936, s. 17

dobrého spolupracovníka, který by našeho vroucně milovaného a vzácného pana kanovníka podporoval v jeho bolném postavení. ²²¹

Smrti se P. Paleček podle P. Žáka ze Sepekova nebál. V časopise *Národ* napsal, že umírající těšil zarmoucené přátele, že se za ně bude přimlouvav. ²²² Ohledně organizace svého odchodu vydal P. Paleček pro své blízké následující písemnou instrukci:

„Když dokonám, dejte zvonit umíráčkem (ne velkým zvonem), dostačí zvoniti pět minut. Vždyť se nikdo př tom zvonění modliti nebude.

1. *Mrtvé tělo moje nechť oblečeno do veškerého sonita?(nečitelné) kněžského, jež bývá oblečen kněz – talár, kolárek, tamuret?, alba, cingulum, manipul, štola a kasule“ barvy fialové. Tu kasuli mi dejte, kterou jsem si koupil již r. 1894 jsa administrátorem v Kostelci. Na hlavu dejte bired.*

2. *Mrtvé tělo moje odnese do sálu a tam je položte na nějaký stůl – třeba na ten, ale tělo přikryjte černou látkou nějakou, dokud nebude uloženo do rakve.*

3. *Pohřeb můj budiž až čtvrtého dne po skonání.*

4. *Hned po mém skonu pošlete telegram panu vikáři. Telegram ať zní: Vele důstojný vikariátní úřad Čimelice: farář Paleček zemřel. Pohřeb v...dopoledne. Marie Palečková Těž Nejdůst. B. konzisotři pošlete telegram, také jasnému knížeti Bedřichu ze Schwarzenberga, Orlík: farář Paleček zemřel. Pohřeb v ...dopoledne.*

Těž mým sourozencům pošlete telegramy. Pište, ale úmrtní oznámení tisknout nedávejte. Neměli byste komu je poslat. Nemám ve světě přátel. Netřeba vám nikomu úmrtí mé oznamovati.

5. *Rakev kupte v Milevsku.*

Přeji si míti rakev ze dřeva dubového, z prken hodně silných, rakev bez výzdob, nebarvena, jen fermeží natřenu. Na ní znatelný obraz P. J. Ukřížovaného.

Ať je dost veliká, dost dlouhá. Můžete ji dáti dělat p. Janu Fořtovi, truhláři v Milevsku.

6. *Oznamte moje úmrtí panu faráři Josefu Maříkovi z Klučenic a vyřídte mu můj pozdrav a prosbu, aby sám všechny obřady pohřební vykonal, mši svatou za mne obětoval a mne pochoval. Další věta nečitelná. První pohřební má ovšem...vdp. Bisk. Vikář. Toho se tázejte...*

²²¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis poslaný Biskupskou konzistoří do Kovářova dne 5. ledna 1926, strojopis, nesign.

²²² FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 23

7. *Nepřeji si, aby kdo při mém pohřbu kázal. Pohřeb bud' určen na hodinu 10 ½. Místo kázání bude-li vdp. vikáři libo, mohli by se kněží, snad se sejdou, pomodlit se Officium Infanitorum? Metatatum? Et Lauda.*

8. *Hrana bud' zvoněna jenom jednou, a to v den předcházející pohřbu.*“²²³

Bylo by možné usuzovat, že údaj pochází někdy z posledních měsíců či dnů P. Palečka, skutečností je, že instrukce pochází nejpozději z roku 1922 ne-li ještě z dřívější doby. V „mustru zprávy“ o své smrti podepisuje Marii Palečkovou, viz bod 4, která ale zemřela již 26. prosince 1922. Stejně tak je možné, že byla naživu ještě jeho matka, která zemřela 12. dubna téhož roku. P. Paleček úkoluje své blízké a používá k tomu plurál. Mohlo se tedy jednat o osazenstvo fary včetně matky, stejně jako o sourozence zahrnující v první řadě sestru Marii.

P. František Xaver Paleček zemřel 16. ledna 1926 kolem 11,30 hodin. Příčina jeho smrti byla „nephritis chronica“, neboli chronický zánět ledvin.²²⁴ V ohledací zprávě není uveden žádný další důvod. Jako doprovodnou anamnézu lze ale také brát skutečnosti zmíněné v dopise P. Rudolfem Prinzem, s určitostí získané od ošetřujícího lékaře. Co se týká plicního emfyzému neboli rozedmy plic, ke které mohl mít genetické sklony; jejím nejčastějším druhým příznakem bývá kouření, což u P. Palečka nepřipadalo v úvahu. V dopise se ještě píše o srdeční vadě, která mohla být vrozená. S ní tak mohl P. Paleček žít celý život, zřejmě do doby propuknutí rozedmy, kdy může být srdeční činnost závislá na nedostatku vydechovaného oxidu uhličitého. Nemocní rozedmou nemohou vydechnout, jelikož se jim při vydechování zužují dýchací cesty. Tím dochází k hrozbě plicní hypertenze a pravostrannému srdečnímu selhání. S každým úmrtím bývá ještě přetřásána otázka, zda byla anamnéza stanovena správně a posléze včas. Zda včas, je otázka, která byla odvislá od příznaků, které pocítoval P. Paleček, od doby, kdy si uvědomil, že lékaře potřebuje. Stanovení diagnózy neslo skutečně všechny obvyklé známky nemoci tohoto druhu. Ošetřující lékař, MUDr. Hamerle, který pocházel z Prahy, nastoupil do Kovářova hned po studiích roku 1892, v době léčby P. Palečka měl tedy téměř pětaticetiletou praxi v oboru.²²⁵ Aniž by zde mělo být nepřímo poukazováno na konkrétní zákrok, měl v Milevsku pověst následující: „*Býval volán k nemocným až z Jistebnice, Nadějkova, Chyšek, Dolních Hbit, Milína, Záhoří, Bernartic, z Milevska a odjinud. Byl nejen dobrým lékařem, ale především obětavým, milosrdným a*

²²³ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, pokyn psaný Františkem Palečkem pro případ vypravení svého pohřbu, rukopis, nesign.

²²⁴ Obecní úřad Kovářov: *Kniha zemřelých 1910-1946*, s. 68

²²⁵ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie: Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940*, s. 108

*láskyplným člověkem.*²²⁶ O tom samém lékaři je referováno ještě z jiného zdroje v podobném duchu: „*Jako malý chlapec si pamatuji, že u nás v Chyškách se říkávalo: „Kovářov má svatého kněze /P. Palečka/ a zázračného lékaře.“ Tehdy byl v Kovářově obětavý lékař Dr. Hamerle.*“²²⁷

Emotivní atmosféru před pohřbem popsal poslanec Jan Jiří Krejčí takto:

*„Zraky všech přes tu chvíli upíraly se na východní konec obce, kde na vršíčku stojí farní budova, jako by očekávali, že odtud vyjde vysoká, rovná postava silné konstrukce oděná v havelok, že se objeví ta usměvavá tvář, která na všechny strany děkuje za pozdrav, a ústa odpovídají: „Na věky pozdrav Pán Bůh,“ ale pěšina od fary ke kostelu byla prázdná a ten, kdo po ní denně chodíval ráno ku kostelu a v neděli až po poledni se vracel k snídani, ten ležel mrtev ve velkém pokoji, zvaném sál, v patře farní budovy mezi rozžatými svíčkami a na cestě od fary ke kostelu objeví se už jen jednou a to naposledy, aby se již nikdy nevrátil.“*²²⁸

Pohřeb P. Palečka se uskutečnil 19. ledna 1926. Zesnulého doprovázel na poslední cestě poslanec Jan Jiří Krejčí, 160 hasičů, školní děti a učitelé, mariánská družina, terciáři. Hlavním celebrantem byl v zastoupení biskupa kanovník Jan Praschl za přítomnosti 25 kněží.²²⁹ Kostel, ale ani hřbitov nemohl pobrat lidí, kteří se přišli s P. Palečkem rozloučit. Byl uložen do prostého hrobu, nepřál si žádnou hrobku.²³⁰

Vykonáním pozůstalosti byla P. Palečkem pověřena jeho sestra Františka Palečková, t. č. poštmistrová v Zalužanech.²³¹ Ta udala zároveň seznam a jména žijících sourozenců P. Palečka. Byli to: Jan Paleček, vládní rada v Praze II, bytem: Zderaz č. 3, Antonín Paleček, bytem: Miličín č. 5, Antonie Pfeiferová, vdova po četnickém strážmistru, bytem Miličín, Rozálie Němečková roz. Palečková, bytem: Stádlec, Anna Palečková odborná učitelka, bytem: Vodňany.

²²⁶ Srov. KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*: Milevsko, nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 108

²²⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, karton 177, Farní úřad Kovářov, dopis synodálního examinátora Josefa Pynty konzistoři ze dne 4. ledna 1949

²²⁸ Archiválie badatele: KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze*; Hrazany u Milevska 1939-1945?, samizdat, strojopis, s. 21

²²⁹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Vítězové: Olomouc 1936, s. 18

²³⁰ Archiválie badatele: KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze*; Hrazany u Milevska 1939-1945?, samizdat, strojopis, s. 21

²³¹ SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, značka spisová 218 pozn. k Milešovu (myšleno Milevsko, pozn P. Sekyrky), Okresní soud Milevsko, Prohlášení posledního pořizení ze dne 22. ledna 1926, vyplněný tiskopis, dvojlist

Františka Palečková, dědička, se nyní přestěhovala do Kovářova, kde hodlala zůstat až do doby vyřízení pozůstalosti.²³² Čtvrtého února 1926 se dostavil na místo patronátní komisař z Orlíku, lesní rada Jiskra. Tento zjistil, že všechny věci s patronátním inventářem uloženým na Orlíku plně souhlasí, tedy že všechny věci shledané na faře i v kostele jsou na svém místě.²³³ Veškeré jmění a částka po P. Palečkovi byla proti zaplacení dluhů odevzdána univerzální dědičce Františce Palečkové²³⁴ (**více k tomu kapitola: 7.3 Ekonomické zázemí P. Palečka**). Přípisem Biskupské konzistoře v Českých Budějovicích ze dne 1. února 1926 byl duchovním komisařem při projednávání pozůstalosti po zemřelém P. Františku Palečkovi, stejně jako zatímním zastavitelem uprázdněného farního obročí, ustanoven Dr. František Ulwer, redemptorista.²³⁵ Od 14. února 1926 zastával administraci v kovářovské farnosti P. Jan Pulec.²³⁶

Situace se jmenováním faráře po P. Palečkovi nebyla jednoduchá. Biskupská konzistoř představila dne 31. března 1926 patronátu 2 možné kandidáty. Prvním byl P. František Prinz, sídelní exposita v Předbořicích, který byl součástí patronátního svazku 18 a ½ roku a P. Josef Pragr, administrátora v Doudlebech u Českých Budějovic, který působil jako patronátní kněz 9 roků. Zároveň požádala patronát, aby jmenoval jednoho z farářů na uvolněné místo.²³⁷

Patronát odpověděl v dopise z 9. dubna 1926 s vědomím plného právního nároku na jmenování patronátního duchovenstva na uvolněnou faru a zároveň s prosbou o posudek na jednotlivé adepty. Argumetnoval tím, že v tomto případě se jedná právě o Kovářov, kde existuje jednomyšlné přání farníků. Patronát považoval toto rozhodnutí za těžké, jelikož i zástupcové obcí, starostové, adresovali patronátu přání farníků.²³⁸

²³² SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, dopis sestry a univerzální dědičky, sestry Františky Palečkové adresovaný Okresnímu soudu ze dne 26. ledna 1926, rukopis s ověřovacím razítkem soudu o doručení

²³³ Tamtéž, Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

²³⁴ Tamtéž, Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

²³⁵ Tamtéž, Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, dopis Biskupské konsistoře v Českých Budějovicích ze dne 3. února 1926 adresovaný Okresnímu soudu v Milevsku, hlavičkový tiskopis, strojopis

²³⁶ Tamtéž: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, Protokol o oddělení úrody při darním beneficiu v Kovářově, tiskpis, dvojlist, vyplněný rukou, okolkovaný a orazítkovaný na s. 1

²³⁷ SOA Třeboň, karton 956, Velkostatek Orlík, Předbořice, složka: Eiskünfte, Personalien des Expositen, podložka: Obsazení fary Kovářovské 1926, dopis adresovaný patronátu ze dne 31. března 1926, strojopis

²³⁸ Tamtéž, dopis adresovaný ordinariátu ze dne 9. dubna 1926, strojopis

Na základě podaného návrhu kníže Karel Schwarzenberg jmenoval dne 3. května 1926 na uprázdněné kovářovské beneficum P. Františka Prinze, expositu z Předbořic.²³⁹ Ten v dopise patronátu z 18. června 1926 napsal, že dosud nedostal od ordinariátu žádné sdělení ohledně jmenování. Také informoval patronát, že se dověděl, že se na ordinariát dostavili kovářovští farníci v čele s Janem Jiřím Krejčím, rolníkem z Hrazan, s prosbou, aby ordinariát nejmenoval P. Prinze farářem v Kovářově a dal mu jinou faru. Dále poté se zmínil o tom, že první akce starostů proti němu byla odvolána.²⁴⁰ V následném dopise z 29. června již vyjádřil díky patronátu za jmenování, které se mělo uskutečnit s datem nástupu 1. července 1926.²⁴¹ Administrace P. Jana Pulce v Kovářově skončila 30. června 1926.²⁴²

²³⁹ SOA Třeboň, karton 956, Velkostatek Orlík, Předbořice, složka: Eiskünfte, Personalien des Expositen, podložka: Obsazení fary Kovářovské 1926, dopis adresovaný ordinariátu ze dne 3. května 1926, strojopis

²⁴⁰ Tamtéž, dopis P. Rudolfa Prinze adresovaný patronátu ze dne 18. června 1926, rukopis

²⁴¹ Tamtéž, dopis P. Rudolfa Prinze adresovaný patronátu ze dne 29. června 1926, rukopis

²⁴² SOkA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, Protokol o oddělení úrody při darním beneficiu v Kovářově, tiskpis, dvojlist, vyplněný rukou, okolkovaný a orazítkovaný na s. 1

3 ROZBOR PASTORAČNÍHO DOPADU ČESKÉHO VIANNEYE

P. Paleček byl knězem 42 let. Z toho stěžejní část pastoračního života, 24 let, v Kovářově. S výjimkou Mirovic, kde působil po svém vysvěcení 8 let jako jeden z kaplanů, byly všechny jeho farnosti zastrčenými kouty Povltaví. Přesto zde vykonal z hlediska pastorace dílo, které se stalo předmětem četné, opakující se hagiografie, dosud bohužel bez hlubší analýzy této činnosti.

3.1 Kazatel

Jedním z nejvýraznějších rysů P. Palečka byl kazatelský rys. Za svého života pronesl P. Paleček přibližně asi 6000 kázání. A byl znám především jako věhlasný povltavský kazatel, na jehož kázání stáli lidé pravidelně v létě i v zimě venku před kostelem, jen aby byli jeho kázání přítomni. Co bylo důvodem takového zájmu o jeho kázání?

3.1.1 Fenomén kazatelství v době P. Palečka

Kázání je obecný výraz pro vyjádření promluvy faráře; dnes je tato část liturgie při mši začleněna mezi evangelium a prosby. Vedle kázání se užívá ještě termín homilie, který pochází z řečtiny a znamená shromáždění, výuku či besedu. V užším slova smyslu lze kázání rozlišit na:

- exegetické neboli homiletické kázání, které je zaměřeno na výklad čtených textů při bohoslužbě, na něž kněz naváže vlastní úvahou.
- tématické kázání, které není závislé na čtených textech liturgického roku; do této kategorie patří i příležitostné kázání, tj. při různých událostech církevního života – křest, svatba, pohřeb, advent, světec atd.

V době před Druhým vatikánským koncilem byla praktikována tzv. Tridentská mše. V ní bylo kázání pronášeno z kazatelny zpravidla na začátku velké neboli farní mše. Obsah kázání býval zaměřen cyklicky na rozbor událostí církevního roku. Struktura kázání by se dala nastínit následovně:

- krátké pozdravení přítomných
- nastínění teze kázání
- příběh ze života, který měl kopírovat myšlenku či ji několikanásobně formou opakovaně zmíněné hlavní myšlenky pojaté z jiného úhlu podtrhnout
- další příběhy ze života. Populární rakouský teolog Franz Spirago, který působil rovněž v Čechách, na toto téma píše: „*Jelikož na tom velice záleží, aby kázání nepůsobila nudu, jsou v hojném výběru do kázání vetkány příklady vhodné.*“²⁴³
- kázání bývalo zakončeno napomenutím či ponaučením

Obsah měl být prokládán odkazujícími citáty z Písma, které měly podtrhnout příklady v kázání uvedené. Pokud bylo zvoleno exegetické kázání, následovala po pozdravení skutečná exegeze – tedy homilie.²⁴⁴ Volba modelu byla na kazateli, sám kalendář církevního roku odkazoval svou podstatou na model kázání, který by byl vhodný.

V praxi, pokud se nemělo jednat o výslovnou exegezi, jednalo se o modelaci výkladu církevního roku, protkaném příběhy „ze života“ odkazujícími na to, co má nabádat k dalšímu životu s Bohem – tedy na Písmo svaté. Odkazy na Písmo měly být hojně zastoupeny pro úspěch každého kázání, ačkoliv se jednalo o kázání modelem zvolené na konkrétní téma.

Výše zmíněný Spirago v úvodu své knihy kázání upozorňuje kazatele a katechety na to, že látka by měla být zpracována v jasném postupu a dobrém uspořádání. Kazatel nemá obracet zřetel k tomu, aby osvětlil rozum posluchačů, nýbrž má působit na jednání posluchačů a k polepšení jejich života. Choulostivé otázky z filozofie, dějin nebo politiky podle jeho rady na kazatelnu nepatří.

Dále odkazuje na jakési *patnactero* bodů, kterými by se měli kazatelé a katecheté při svých promluvách řídit vždy:

1. Kazatel má kázat jen o Bohu a nepoužívat příkladů světských spisovatelů, pokud zřetelně nepoukazují na slovo Boží či na Boha.
2. Kazatel se má před kázáním mnoho modlit.

²⁴³ Srov. SPIRAGO, F. *Katolická lidová kázání ku potřebě duchovních správců a katechetů*. Olomouc: R. Promberger, 1918, předmluva

²⁴⁴ Srov. KEPLER, W., P.: *Homilien und Predigten*. Freiburg im Breisgau: herderische Verlagshandlung Berlin, Karlsruhe, Straßburg, Wien, London und St. Luis, 1912, s. 23, 79, 98, 122

3. Kazatelé se mají zvláště modlit k blahoslavené Markétě Marii Alacoque, aby pohnuli srdcem, i myslí nejzdatvrzelejších.
4. Kázání nemají trvat příliš dlouho: „*Nechť takový pán sine fine dicens přece uváží, že se chrámy v zimě skoro vůbec nevytápějí a že někteří posluchači přišli až z velké dálky do chrámu Páně. Ostatně jest to úplně zbytečno, příliš kázání prodlužovat a tak lid odstrašovat od návštěvy chrámové, když je zde možnost zvýšit návštěvu služeb Božích kratšími a za to jadrnými promluvami a mimo to dosíci lepších úspěchů.*“²⁴⁵
5. V kázání by měla být vždy zmíněna láska k Bohu. Pokud tomu tak nebylo, kázání nebylo úplné.
6. Kazatel má hořet k Bohu láskou a blízkostí.
7. Kazatel má poukazovat v každém kázání na modlitbu.
8. Podle některých kazatelů by měla být v kázání zmíněna rodička Boží.
9. Pokud se káže proti jinověrcům, má tak být učiněno s láskou a do jinověrců se nemá kazatel „střefovat“.
10. Kazatel nikdy nesmí použít kázání k osobním nájezdům či urážkám.
11. Kazatel si má volit nedělní téma kázání již v pondělí, aby o něm stihl meditovat celý týden.
12. Kázání nemají být „květnatá“, nikoliv tedy líbivá.
13. Kazatel nesmí použít doslovné znění kázání jiného kazatele bez jeho svolení.
14. Kazatel má studovat odborné knihy v oblasti rétoriky.²⁴⁶

Podobně se z recenze Karla Vondrušky na adresu faráře Karla Růžičky, faráře v Dolních Kralovicích, který v roce 1890 vydal v Praze I. a II. díl svých sbírek kázání se stejnojmenným názvem *Sbírky kázání na všechny neděle a svátky roku církevního*²⁴⁷ dovidáme o obsahu ideálního kázání následující: „*Sbírka tato obsahuje kázání na celý rok, a sice na každou neděli a každý svátek dvě: kratší, (ponejvíce homilii nebo pojednání) a kázání. Spisovatel dí v předmluvě k dílu prvému, že kázání jeho nejsou zcela originální, ale přes to jsme tomu povděční, že kázání svá uveřejnil. Vynikajíť opravdu populárností svou nad mnohá kázání jiná; zvolené téma až na nepatrné výjimky všude jest rozebráno, objasněno a dokázáno, sloh*

²⁴⁵ KEPLER, W., P. *Homilien und Predigten. Freiburg im Breisgau*: herderische Verlagshandlung Berlin, Karlsruhe, Straßburg, Wien, London und St. Luis, 1912, s. 23, 79, 98, 122

²⁴⁶ SPIRAGO, F. *Katolická lidová kázání ku potřebě duchovních správců a katechetů*. Olomouc: R. Promberger, 1918, předmluva

²⁴⁷ RŮŽIČKA, K. *Sbírka kázání na všechny neděle a svátky roku církevního*. Praha: Cyrillo-Methodějského knihkupectví, 1890

*jednoduchý, jakého se k populárnímu kázání vyžaduje, řeč v celku správná. Zač obzvláště spisovateli jsme povděční, jsou homilie; praví-li spisovatel, že některá kázání zpracoval dle jiných kazatelů, tož homiliím jeho přičítáme úplnou samostatnost. Úprava jest slušná. Sbírkou tuto všem kazatelům doporučujeme.*²⁴⁸

3.1.2 Rozbor struktury, délky, četnosti a obsahu kázání P. Palečka

Kázání P. Palečka můžeme rozdělit následovně:

- struktura

Po oslovení následovalo kázání, které mělo logickou strukturu a výstavbu. Součástí „osy“ kázání bylo přibírání citátů z Písma, katechismu a dalších duchovních autorů.²⁴⁹ Výstavba pokračovala k vrcholné syntéze. Že byla jeho kázání přijímána jak prostými lidmi, tak intelektuály, dokazuje na jeho schopnost udržet strukturu až do konce.²⁵⁰

P. Paleček nikdy předem neoznamoval téma kázání. Při četbě si dělal poznámky do sešitů a často si psal kázání několik měsíců. Samotná kázání však nikdy neměl napsaná. V jeho pozůstalosti zbyly jen jakési kostry načrtnutých hlavních myšlenek.²⁵¹

- délka

Samotná kázání trvala $\frac{3}{4}$ hodiny i déle, ale posluchače prý neunavovala. Zapomínali při nich údajně na *tlačénice*, které byly součástí Palečkových bohoslužeb.²⁵² K udržení pozornosti pomáhal posluchačům pronášený obsah, ale zároveň sledování postavy kazatele.

Jelikož se Kovářov nacházel a dodnes nachází v zemědělské oblasti, docházeli na mši lidé, kteří bývali unaveni těžkou celodenní prací na poli a v hospodářství, zvláště v letních

²⁴⁸ VONDRUŠKA, K. in: ČKD, ročník 1890/9, s. 576

²⁴⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

²⁵⁰ Tamtéž, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 25

²⁵¹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

²⁵² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 24

měsících, v senoseči a ve žních. Někteří měli kromě toho hodinu cesty do kostela, aby slyšeli další skoro hodinu P. Palečka kázat a vyčkali, až za další hodinu skončí podávání přijímání.²⁵³

- četnost

Odpolední nedělní či sváteční kázání bývaly určené buď pro některý církevní spolek, nebo byly katechetického charakteru a samozřejmě součástí odpoledních kázání bývala plánovaná postní či májová kázání. Májová kázání míval každý den při májové pobožnosti ke cti Královny máje. O posledních dnech masopustních konal triduum výstavy Velebné Svátosti se 6 kázáními.²⁵⁴

Měl ovšem také i 5 kázání za den. Mše, svěcení kříže a k tomu kapličky. Např. při jednom návratu do Kovářova jej „přepadl“ Sbor dobrovolných hasičů z Pechovy Lhoty. Velitel hasičů, rolník Fořt, pronesl k němu krátkou promluvu, v níž mu oznamoval, že se sbor hasičů rozhodl jmenovat P. Palečka čestným členem a požádal jej, aby přijal funkci protektora tohoto sboru. P. Paleček záměr hasičů vůbec netušil. Pronesl před nimi další a jiné kázání, jelikož jej doprovázeli ti, kteří jej doprovázeli na svěcení kapličky.²⁵⁵

- obsah

Když se pročteme některými skicami Palečkových kázání na papíře, mohli bychom konstatovat, že jsou to kázání v některých případech roztomilá, až naivní. Ovšem ve skutečnosti plně odpovídají kazatelské náplni před sto lety, stejně jako očekávání posluchačů napříč sociálními vrstvami.

Nejčastějším obsahem kázání P. Palečka byla univerzálně zmiňovaná náboženská vlažnost. Na jednom místě sám říká: „*Kažte katechismus stále a stále, protože lidé stále postrádají znalosti katechismu a jeho neznalost a zapomínání je příčinou náboženského úpadku a vlažnosti.*“²⁵⁶ Jiná vzpomínka na P. Palečka opakuje totéž: „*Velmi dobře si pamatuji na kázání o náboženské vlažnosti. Dovedl tak živě vylíčit člověka vlažného v náboženství,*

²⁵³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 25

²⁵⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 7

²⁵⁵ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 23

²⁵⁶ Tamtéž, s. 20

kteřeho nic nepovzbudí, nic jím neotřese, nic jej nerozehřeje, on jen duchovně spí, spí spánek, z něhož je probuzení hrozné, probuzení až na věčnost.“

Dále kázal o jednotlivých ctnostech i nectnostech.²⁵⁷ Ve svých kázáních také připomínal působení sv. faráře arského Jeana Maria Vianneye.²⁵⁸ Další promluvy, např. pro jeho spolky, se týkaly rozboru svátostí,²⁵⁹ jiné tématické promluvy rozebíraly např. modlitbu.²⁶⁰

- místo

Mimo kázání ve své farnosti kázával o poutích v okolí svých farností, při zastupování či na pozvání. Kázání tak pronášel v Lašovicích, Klučenicích, Kostelci, Petrovicích, někdy na exerciciích v Českých Budějovicích, výjimečně na Svaté Hoře, každý rok o pouti na Makové. Konkrétní svědectví o Palečkovi jako kazateli podal děkan Gotthard Felix z Jistebnice v souvislosti s poutěmi na Makové, konaných na slavení dne Panny Marie Karmelské:

*„Dlouho, velmi dlouho byl vyhledáván, prošen a žádán a neodepřel sv. zpověď nikomu. A druhý den měl vždy slavnostní kázání. V noci dlouho zpovídal, ráno časně šel do zpovědnice a pak zase kázal! Lidé čekali jen na kázání p. faráře z Kovářova. Když po letech už tam nekázal – už to nebyla ta pout’.“*²⁶¹

Na Makové bývala jeho kázání vždy skutečně vyvrcholením poutě. V těchto momentech údajně zanechávali i obchodníci obchodních priorit a šli si poslechnout kázání P. Palečka.²⁶²

Nárazově pronášel kázání na Svaté Hoře. Přestože se dá pobyt jeho poutí díky jednoročnímu intervalu zrekonstruovat téměř přesně, další doklady o jeho kázání se napodařilo kromě jednoho, nalézt. Nalezený údaj se týká Krajinného sjezdu členů III. řádu svatého Františka na Svaté Hoře, dne 14. srpna 1904. Ten den byly na programu po odpolední

²⁵⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 21

²⁵⁸ Tamtéž, s. 26

²⁵⁹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, osnova k promluvám pro terciáře III. řádu sv., Františka Serafínského, rok 1898, rukopis, nesign.

²⁶⁰ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, osnovy promluv, rukopis, rok?, nesign.

²⁶¹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 33

²⁶² Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 22

křížové cestě 2 kázání: 1. kázání P. Ignáce Janáka, faráře Frýdlantského: „O naší organizaci“; poté 2. kázání P. Palečka, faráře z Kovářova: „O dobrém příkladu“.²⁶³

3.1.3 Prameny kázání

Jediným dosud publikovaným zdrojem byla informace, že pramenem kázání P. Palečka byly Písmo svaté a katechismus.²⁶⁴ Tato mylná interpretace omezených zdrojů P. Palečka přežila až do dnešních dnů. Ale díky archivnímu výzkumu se z jeho referátu z roku 1918 učiněného pro konzistoř dovídáme, že odebíral následující tisk: *Kazatele, Kazatelnu, Linzer-Quartalschrift, Correspondenz-blatt, SS. Eucharistii českou i německou, Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda, Vychovatele, Vlast, Correspondenz Pers. Sac., Ordensdirektor, Čecha, Hlas Lidu* aj.²⁶⁵ Ačkoliv je nám znám odběr časopisů pro jeho spolky téměř každý rok jeho služby, pak poprvé v referátu z roku 1918 se dovídáme cenný údaj, který kromě jím zaznamenaných dřívějších poznámek z některých časopisů odkazuje na konkrétnější zdroje jeho věhlasných kázání:

- Písmo

Mělo být nejčastější inspirací P. Palečkovi pro jeho kázání. Jaké výtisky připadaly v úvahu, že by je mohl P. Paleček vlastnit a čerpat z nich? Zde jsme odkázáni na zužený výčet popularizovaných či preferovaných překladů, které P. Paleček jako intelektuál s největší pravděpodobností mohl vlastnit.

Nejznámější biblí, velmi často dotiskovanou, byla bible z rukou národního buditele Františka Faustina Procházky. Nový zákon byl vydán pod *Bibli česká, tj. celé svaté písmo Starého i Nového zákona* (1780), který vydal ve spolupráci s dalším buditelem – Václavem Fortunátem

²⁶³ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: program redemptoristů pro krajinný sjezd členů III. řádu svatého Františka na den 14. srpen 1904, organizovaný rektorem redemptoristů, tištěná brožura

²⁶⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 20

²⁶⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 8

Durychem. Procházka vydal následně v roce 1804 druhé opravené vydání, které se stalo na dlouhá desetiletí výchozím překladem pro další překlady.²⁶⁶

Uznávaný byl překlad Tomáše Draského (1791 - 1843), faráře v Hluboši u Příbrami), z roku 1821. Bible měla pět svazků s titulem *Výklad český všech Písem svatých staré i nové smlouvy z původních jazyků*.²⁶⁷ Draského práce je cenná hlavně díky jazykům, z kterých vycházel, tj. přímo z řečtiny a hebrejštiny. Překlad ale nebyl tak favorizován jako „Procházkova bible“ a patřil mezi méně známé překlady.

Populární bylo také třídílné vydání *Bibli Svaté* od Františka S. Bezděky, kněze, dále úředníka c. k. veřejné a univerzitní pražské knihovny, které vyšlo v letech 1862-1865.²⁶⁸

V návaznosti na tento překlad vyšlo pozoruhodné osmisvazkové dílo, překlad národního buditele Dr. Františka Sušila. Překlad nesl název *Písmo svaté Nového zákona s výkladem dr. Františka Sušila*. Sušil zde velmi obsáhle podává výklad k jednotlivým perikopám.²⁶⁹

V letech 1888-1889 vycházela tzv. *Bible svatojánské*, která vycházela v letech 1888-1889.²⁷⁰ Svatojánská bible byla na další desetiletí nejrozšířenějším překladem.²⁷¹

Dalším populárním překladem byla *Bibli svatá, aneb, Všecka svatá Pisma Starého i Nového Zákona, se vši pilností opět přehlédnutá, ponapravená a v nově vydaná, vydávaná nákladem Biblické společnosti britické a zahraniční v Praze*.²⁷² Dědictví Svatojánské ale zpochybňovalo autoritu tohoto překladu, jak o tom svědčí následující kritika: „Bohužel často i v rukou dobrých katolíků nacházíme bibli vydanou „britskou společností.“ To, co k tomu dosud svádělo, ač text jest velice pochybný, bylo to, že bible britské společnosti vynikaly nejen láci, ale i příručním kapesním formátem. Tomu čeliti bylo asi hlavním důvodem, pro který

²⁶⁶ *Biblj Česká, to jest: celé Swaté Pjsmo Starého y Nowého Zákona Podlé starého obecného Latinského od swaté Řjmské katolické Cýrkwe potvrzeného a vjzwaného Přeloženj, opět s obzwlásstnj pilnostj přehlédnuté, ponaprawené, a znowu wydané, Léta Páně 1780. S Gegich cýs. král. aposstolské Milosti neymilostiwégssj Swobodau.* W Praze, Nákladem cýs. král. prawidelné sskolnj Kněhotiskárny.

²⁶⁷ *Výklad Český (ne obssírný, wssak bezpečný) wssech Pjsm Swatých staré i nowé Vmluvy z půwodnjch gazyků, ospravedlňugjcy a wyswětlujcy obecný od Cýrkwe swaté schwálený a zwolený text Latinské Bible, ano y wsseliké učenj swaté katolické a Aposstolské Řjmské Cýrkwe; / kterýž oddává. Wlastenskému Národu swému Tomáš Draský,* W Praze: wytisštěný w Ssolowské Impressy na starém městě v řetězowé ulicy w Nře. 224, 1821

²⁶⁸ BEZDĚKA, S., F. *Bibli svatá čili Písmo svaté starého i nového Zákona božího.* Praha: Nákladem knihkupectví: I. L. Kober, 1862-1865

²⁶⁹ SUŠIL, F. *Písmo svaté Nového zákona s výkladem dr. Františka Sušila.* Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1864-1872

²⁷⁰ *Bibli česká čili Písmo Svaté Starého i Nového Zákona: Podle obecného latinského, od církve římské schváleného výkladu přeložené, poznovu s pilností přehlédnuté a výkladem opatřené,* Dědictví Svatojánské 1888-1889

²⁷¹ BARTOŇ, J. *Moderní český novozákonní překlad: Nové zákony dvacátého století před českým ekumenickým překladem.* Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 40

²⁷² KOL. AUTORŮ *Bibli Svata, aneb, Všecka svatá Pisma Starého i Nového Zákona: se vši pilností opět přehlédnutá, ponapravená a v nově vydaná, vydávaná nákladem Biblické společnosti britické a zahraniční v Praze,* 1892

„Dědictví“ vydalo „Nový Zákon“ v onom malém formátě, tištěném úhledným písmem diamantovým na pěkném papíru.“²⁷³

Lze dále teoretizovat v tom smyslu, že P. Paleček mohl jako vzdělanec vlastnit i překlad kralické bible. Ta vycházela pod názvem *Bibli Svatá, aneb, Všecka svatá písma Starého i Nového Zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613*. Bible byla opět vydávána v Praze nákladem britické i zahraniční biblické společnosti biblické.²⁷⁴

V roce 1909 vyšel překlad Nového zákona Jana L. Sýkory, profesora Nového zákona na české bohoslovecké fakultě v Praze. Jeho přijetí čtenáři bylo rozpačité, ačkoliv se překlad postupně rozšířil mezi intelektuály a ostatní věřící. Opravdovou známkou důvěry oficiálních katolických kruhů bylo až zařazení Sýkorova překladu do Bible české, neboli tzv. Podlahovy bible, která vycházela v letech 1917-1925. Podlahova bible bylo označení podle hlavního redaktora Antonína Podlahy,²⁷⁵ který byl dále mimořádně plodným spisovatelem, teologem, historikem, archeologem.²⁷⁶ Starý zákon Podlahovy bible pocházel z ruky Jana Hejčla, profesora biblického studia Starého zákona a semitských řečí na teologické fakultě v Olomouci. Bible česká vyšla celkem v pěti svazcích, 3 svazky Starého zákona a 2 svazky Nového zákona.²⁷⁷

- katechismus

Dalším zdrojem měl být P. Palečkovi katechismus.²⁷⁸

Výběr českých katechismů je velmi omezen. P. Paleček jako přípravu používal s jistotou *Veliký katechismus katolického náboženství, schválený na valné schůzi biskupů rakouských ve Vídni dne 9. dubna 1894*²⁷⁹ a tento v dotiscích vycházel až do konce Palečkova života.²⁸⁰

²⁷³ KOŠNÁŘ, J. *Dědictví Svatojanské v Praze*, in: ČKD, 1909/3, str. 244-246

²⁷⁴ KOL. AUTORŮ *Bibli Svatá, aneb, Všecka svatá Písma Starého i Nového Zákona podle poledního vydání kralického z roku 1613, vydávaná nákladem Biblické společnosti britické a zahraniční v Praze*, 1904

²⁷⁵ BARTOŇ, J. *Moderní český novozákonní překlad: Nové zákony dvacátého století před českým ekumenickým překladem*. Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 41

²⁷⁶ LEBEDA, J. in: *Bohemia Sancta: Životopisy českých světců a přátel Božích*. Praha: Česká katolická charita, 1989, s. 289-290

²⁷⁷ BARTOŇ, J. *Moderní český novozákonní překlad Nové zákony dvacátého století před českým ekumenickým překladem*. Praha: Česká biblická společnost, 2009, s. 42-43

²⁷⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 20

²⁷⁹ KOL. AUTORŮ. *Veliký katechismus katolického náboženství: schválen na valné schůzi biskupů rakouských ve Vídni dne 9. dubna 1894*. Praha: Císařský královský školní knihosklad, 1915

²⁸⁰ KOL. AUTORŮ. *Veliký katechismus katolického náboženství, který byl schválen na valné schůzi biskupů dne 9. dubna 1894*, státní nakladatelství v Praze 1931

Víme zároveň, že používal exemplář vydaný jeho bývalým učitelem, Antonínem Skočdopolem.²⁸¹

U německy píšících autorů lze jen spekulovat. Je možné, že P. Paleček německy psaný katechismus nevlastnil. Každopádně nejrozpracovanějším katechismem v Palečkově době byl i v Čechách Spiragův katechismus, který měl 780 stran.²⁸² Tento vycházel do konce Palečkova života, např. v roce 1926 byl přeložen do 13 jazyků a bylo prodáno 50 000 ks exemplářů.²⁸³

- ostatní

P. Paleček odebíral všechny známější katolické a kněžské časopisy, teologické knihy, dále všechny homiletické knihy.²⁸⁴ Mezi odebírané časopisy patřily např.: *Kazatel*, *Kazatelna*, *Linzer-Quartalschrift*, *Correspondenz-blatt*, *SS. Eucharistie česká i německá*, *Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda*, *Vychovatel*, *Vlast*, *Correspondenz Pers. Sac.*, *Ordensdirektor*, *Čech*, *Hlas Lidu* aj.²⁸⁵ Některé časopisy ale v předešlých letech neuváděl, ačkoliv je odebíral. Tak např. v roce 1893 máme údaj o tom, že četl *Correspondenz Blatt*, z roku 1895 o tom, že četl *Quartalschrift*,²⁸⁶ z roku 1899 údaj o SS Eucharistii – v němčině²⁸⁷ a z roku 1911 máme údaj z osnovy k Triduu, které se odvolávají často na časopis *Kazatelna* a jeho příslušnou stranu.²⁸⁸ *Kazatelna* byl časopis pro kněze pocházející z významného regionálního nakladatelství Emila Šprongla, byl vydáván při knihtiskárně a knihkupectví v Pelhřimově. Časopis pořádal a sestavoval 1 – 2 x ročně pelhřimovský děkan František Bernard Vaněk. V časopise, obsahujícím soubory kázání, kromě redaktora *Kazatelny* uveřejnili své promluvy např.

²⁸¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky P. Václava Bělohlávka z roku 1956, nestr., nesign

²⁸² SPIRAGO, F. *Katholischer Volks-katechismus / pädagogisch und zeitgemäss ausgearbeitet von Franz Spirago*, Lingen: R. van Acken, 1914, 8. Auflage

²⁸³ SPIRAGO, F. *Katholischer Volks-katechismus / pädagogisch und zeitgemäss ausgearbeitet von Franz Spirago*, Lingen: R. van Acken, 1927, 10. Auflage

²⁸⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 8

²⁸⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 8

²⁸⁶ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, zápisník P. Palečka s postřehy o světcích, kazatelích a církvi, rukopis, nestr., nesign

²⁸⁷ Tamtéž, zápisník P. Palečka s postřehy o světcích, kazatelích a církvi, rukopis, nestr., nesign

²⁸⁸ Tamtéž, itinerář Tridua psaný Františkem Palečkem pro sovji potřebu z roku 1911, rukopis, nesign

Antonín Melka, Václav Bělohlávek (Svatohor), Xaver Dvořák, Jan Machovec a Čeněk Kramoliš.²⁸⁹

Kazatel byl homiletický čtvrtletník, vydávaný redaktorem Františkem Jiráskem v Olomouci, kam přispívali mnozí moravští i čeští homiletici.²⁹⁰

Eucharistie česká byl časopis pro kněze olomoucké arcidiecéze zaměřený na teologii.²⁹¹

Z cizojazyčné literatury odebíral teologické časopisy v německém jazyce tyto:

Linzer theolog. Praktische Quartalschrift – to byl rakouský, německy psaný časopis pro teologii vydávaný akademiky pro faráře inspirované vědeckým světem teologie.²⁹²

Correspondenz Blatt - homileticko-liturgicko-pedagogický časopis určený pro kněze, katechety, učitele a intelektuály profilující se v teologii.²⁹³ V němčině odebíral rovněž rakouský *Correspondenz des Priester-Gebetsvereiens* „Associatio Perseverantiae Sacerdotalis“. Časopis obsahoval kompletní průřez kněžským stavem. Obsahoval zprávy z farností, příběhy, pastorální zprávy, sociální otázku, homiletiku a liturgii.²⁹⁴

Dále to byl *Ordensdirektor* - časopis pro ředitele III. řádu svatého Františka a pro kněžské terciáře.²⁹⁵

Eucharistie německá - Pod označením eucharistie německá se nepodařilo žádné takové konkrétní dobové periodikum vydávané na území Čech nalézt, stejně jako v německy mluvících jazykových oblastech Čech, Moravy a Slezska. Že neuvádí oproti jiným žádné jméno takového časopisu, nabízí při hledání zdroje „eucharistie německé“ více interpretací. Je možné tak hypoteticky připustit, že P. Paleček mohl nepřímo odkázat na výčet odebíraných časopisů v němčině, které problematiku eucharistie zahrnovaly, či na některý z rakouských časopisů, které byly přímo na eucharistii zaměřené.

Dále čerpal z českých časopisů, které byly populárně naučného charakteru. Jednalo se hlavně o tyto:

²⁸⁹ KOL. AUTORŮ. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949*, Emil Šprongl, Významné regionální nakladatelství při knihtiskárně a knihkupectví v Pelřimově, in: <http://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/emil-sprongl.html>

²⁹⁰ KAŠPAR, K. *Kazatel* [online], *ČKD*, 1916/10, str. 655, [cit. 17. října 2013]. Dostupné na WWW: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=5926>

²⁹¹ *Sv. Eucharistie* [online], *ČKD*, 1924/3, str. 231, [cit. 17. října 2013]. Dostupné na WWW: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=9714>

²⁹² *ThPQ Geschichte* [online], [cit. 7. října 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.ktu-linz.ac.at/thpq/>

²⁹³ *Correspondenz Blatt, homiletisch-liturgisch-pädagogisches*. Altdorf: Tobias Hessel Verlag, 1836

²⁹⁴ *Correspondenz des Priester-Gebetsvereines „Assotiatio Perseverantiae Sacerdotalis*. Wien: Verlag der Associatio perseverantiae sacerdotalis, 1895

²⁹⁵ *Die Schriftsteller der Tiroler Franziskanerprovinz hl. Leopold* gesammelt von P. Gerold Fußenegger OFM, [online]. [Cit. 7. října 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.franziskaner-schwaz.at/SchriftstellerA-L.pdf>

Vlast – to byl populárně naučný měsíčník. Časopis obsahoval vědecké příspěvky, zábavu, poezii, upoutávky a úryvky z literatury, literární zprávy, obecné zprávy, sebrané zprávy z médií o církvi a rozbor příspěvků, spolkové zprávy, občas byly zastoupeny životopisy osobností.²⁹⁶

Vychovatel byl časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.²⁹⁷

Čech byl časopis zaměřený na politické názory kněží a jejich prosazování v politice.²⁹⁸

Hlas lidu byl časopis hájící zájmy tzv. čtvrtého stavu vydávaný v Prostějově.²⁹⁹

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda byl časopis, který vznikl jako součást stejnojmenného spolku, který mapoval velehradskou tradici a její bohatství. Apoštolát, zaměřený nejen na duchovní tradici, nýbrž i na misie, založil olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan.³⁰⁰

Úroveň těchto časopisů byla různá i na tehdejší dobu a lze ji přirovnat k úrovni dnešních katolických časopisů, od těch na vyšší úrovni až po ty, které mají úroveň nižší doma i v zahraničí. P. Paleček odebíral časopisy také pro své farníky, mezi nimiž byli rovněž čtenáři různě intelektově rozdělení. Dá se ale předpokládat, že i tyto neodborné časopisy různých úrovní také četl. Ty totiž obsahovaly často reflexi lidí na události, vzhled do jejich spirituality, otázky. Může to být kromě zpovědní praxe další z důvodů, proč byla jeho kázání přijímána jak intelektuály, tak lidmi bez vzdělání. Stejně tak postupují dnes někteří psychologové, sociální pracovníci, kazatelé, kteří sledují na internetu tzv. diskuze, praktikované na různé úrovni, stejně jako druhy zpovědí, které díky anonymitě spontánně nabízejí vzhled do nitra žen či mužů různých věkových kategorií a inteligence.

Četl i jiné spisy, spisy světských spisovatelů. Také z nich čerpal poučení, jichž používal při svých kázáních, jako např. ze Sienkiewiczova spisu s názvem *Rodina Polanieckých* zdůrazňoval napomenutí pana Polanieckého: „Služba Boží...“³⁰¹ Na četbu těchto a jiných knih odkazuje i jím založená farní knihovna.

²⁹⁶ ŠKRDLE, T. *Vlast, časopis pro poučení a zábavu*, Ročník XXIII 1906-1907, Praha 1906, s. I-VIII

²⁹⁷ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 203

²⁹⁸ BERÁNKOVÁ, M. *Dějiny československé žurnalistiky, 1. Český periodický tisk do roku 1918*. Praha 1918, s. 9.; in: MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914: Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. Brno: Gloria Rosice, 2003, s. 245

²⁹⁹ *Hlas lidu* – časopis hájící zájmy čtvrtého stavu, Ročník 1886, č. 1

³⁰⁰ TKADLÍČEK, V. in: KOL. AUTORŮ. *Bohemia Sancta: Životopisy českých světců a přátel Božích*, Antonín Cyril Stojan. Praha: Česká katolická charita, 1989, s. 277

³⁰¹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 22

3.1.4 Podstata kazatelského věhlasu P. Palečka

Pro hermeneutické pochopení Palečkova kazatelského nadregionálního věhlasu je dále nezbytné propojit obsah s psychologickým projevem jeho osoby, který se projevoval v následujících charakteristikách:

- osobnost

P. Paleček, jak práce dále ukáže, byl vnímán ve svém okolí jako osoba s mimořádným společenským kreditem. Pro tento kredit byl v pravém smyslu slova milován i nenáviděn. Bylo to díky vyjádření jeho přímosti, zbožnosti, konzervativnímu způsobu života, distingovanému vystupování. P. Paleček byl kromě výše zmíněných ukazatelů zároveň vysoce vzdělaným kazatelem, filozofem, psychologem a sociologem.

- rétor

Jeho řečnický talent se skládal z umění myšlenku podat přesvědčivě a být jí hlavně sám zasažen. Tak o tom píše jeho věrný spolupracovník Jan Jiří Krejčí: *„Slova P. Palečka byla jako šíp, který byl zaměřen přímo do srdcí všech, včetně shromážděných posluchačů, ale ne aby ta srdce ranila, ale aby v nich ulpěla a vnesla sílu, odvahu i radost. Jeho srdce dovedlo přímo splynouti se srdci posluchačů. Úspěch kázání P. Palečka záležel v tom, že nebyl kazatelem, který by snad pronášel skvěle nastudovaná kázání, ale pronášena bez vlastního žáru. Z jeho slov bylo patrné, že to, co mluví, sám prožívá.“*

Na kazatelnu měl vystupovat pomalu a nahoře začínat mluvit ne mocí autority kazatele, nýbrž jako služebník plný pokory, zároveň odhodlán začít mluvit pro věc boží. Stávalo se, že se podíval před začátkem ke svatostánku, jakoby z něho nabral dech.³⁰² Modulace jeho hlasu při kázání byla neobyčejně bohatá. Při kázání začal mluvit tiše, poté přidal náhle na hlase, aby měly věty vystavěnou nejen myšlenkovou výstavbu, nýbrž i patřičnou a nezbytnou melodii či dramaturgii. V určitých intervalech náhle zesílil hlas a pak zase mluvil dál klidným hlasem.³⁰³ Promluva měla být v rétorickém podání doprovázena zvláštní poutavostí, láskou a něhou, ale i

³⁰² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojepis, s. 24

³⁰³ Tamtéž, s. 21

přísným napomenutím a výstrahou. Synonymem se dá naposledy napsané vyjádřit slovem *dynamis*, tedy silou - v tomto silou řečnického talentu.³⁰⁴ Jeho slova měla být dále rétoricky pronášena s nehlubší vírou, nepřipouštějící nejmenší pochybnosti, jak hluboce jsou vkořeněna v jeho duši. Nejvíce ve slovech vynikala víra v přítomnost Ježíše Krista v Nejsvětější Svátosti. Projevoval ji nejen sám téměř každým dechem, pohybem, ale bezpodmínečně ji požadoval od lidí jeho péči svěřených. Mluvil-li o Panně Marii, vždycky míval hlavu odkrytou a slova Panna Maria vyslovoval se zvláštní něhou.³⁰⁵

Jednou byl tázán mladým bohoslovcem, jak prožívá stav, když jde na kazatelnu. Byl tedy tázán na své duševní pohnutky, když po textech, které byly v latině, předstoupil na kazatelnu před posluchače z okolních vesnic a měst, kteří stáli v zaplněném kostele a venku před ním. Odpověděl, že nejde nikdy lhostejně a vždy má trochu úzkosti, která posléze zmizí. Na otázku, zda pozoruje před sebou posluchače, odpověděl, že nikoliv a že je vidí jen matně. Zvykem P. Palečka také bylo, že si vždy před kázáním odložil brýle, které měl na dálku.³⁰⁶

O jeho daru výmluvnosti svědčí dále dopis P. Václava Kartáka, faráře v Drahenicích, jednatele skupiny Mirovické. Tento píše P. Palečkovi, zda by na pastorální konferenci mirovického vikariátu, které se zúčastní faráři z Blatenska, Mirovicka, Písecka a Příbramska, nepronosl přednášku. Látka neměla být delší než 40 minut, téma se mělo ale dotýkat úpravy chrámu, čistoty chrámu a bohoslužebných rouch, dále postavení kněze ve společnosti. V dopise poukazuje na Palečkovu schopnost a dar výmluvnosti, kterou by mohl osvěžit mysl svých spolubratří, kteří zajisté vyslechnou jeho slova, která jsou opravdová.³⁰⁷

Když byl ale vybidnut jedním knězem v roce 1913, aby měl v postní době kázání v Českých Budějovicích, odpověděl tomuto v dopise ze dne 25. prosince téhož roku následovně: „*Prosím za prominutí, že nemohu vyhověti. Zním svou nedostatečnost na kazatelně. Víím, že Vaše důvěra ve mne a v možných kázáních došla by zklamání. Tolik kazatelů v Budějovicích a výborných a přichází mezi ně bezvýznamný venkovský farář? Těž poněkud na moje rozhodnutí působí ohled na kněžstvo diecéšní, jež by vidělo v tom moji*

³⁰⁴ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 20

³⁰⁵ Tamtéž, s. 25

³⁰⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

³⁰⁷ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: Církevní slavnosti, misie, vizitace 1795-1917, Fara Kovářov: dopis P. Václava Kartáka, faráře v Drahenicích P. Františkovi Palečkovi ze dne 24. srpna 1905

snahu výše se dostat. A Pán Bůh dobře ví, že moje kariéra životní na tomto světě jest již dávno ukončena. ³⁰⁸

Jako kazatel zároveň disponoval doprovodnými řečnickými přednostmi. Byla to zvláště mimika. Jeho kamenná tvář měla být odrazem vážnosti, hlubokého pohledu a náhlé, možná elektrizující mimiky, která měla navodit to, co prožíval. Na to, že si byl vědom používání projevu mimických gest, odkazuje vzpomínka, která říká, že jestliže líčil např. hřích, bylo v jeho tváři tolik rezistence, že bylo cítit přímo jeho zhnusení, kterým nechal vtáhnout svou bytost do vyřčeného.³⁰⁹ Vědomě tedy používal herecký projev. Tento efekt má vždy zásadní vliv na posluchače, neboť je vtáhne do „příběhu“. Ve vyváženém měřítku provokuje mysl posluchače do té míry, že udrží jeho pozornost. (Na to myslel i „technicky“. Např. při odpoledních pobožnostech a o shromážděních III. řádu v letní době, kdy bylo v kostele dusno, vybídl posluchače, aby se rozestoupili, pokud bylo volné místo.)

Dále to byla gestika. Jeho pohyby byly prosté, nenápadné. Jako při živé rozmluvě. Naznačovaly, že vše sám prožívá a dávno promyslel do důsledků. Na kazatelnu chodil s bidetem na hlavě. Při kázání jej někdy držel v ruce, a někdy jej měl na hlavě. Ale chvilku předtím, než měl vyslovit slovo Ježíš, dal biret na hlavu, aby jej při vyslovení nejsvětějšího jména zbožně z hlavy sňal a uctivě se uklonil.³¹⁰

Kromě těchto nonverbálních schopností měl ještě jednu důležitou kazatelskou devizu, a tou bylo charisma. A to jak v původním slova smyslu – obdarování, tak v tom psychologickém. P. Paleček měl jednoduše kouzlo osobnosti, neboli – byl jako člověk přitažlivý. V tomto duchu na něj vzpomíná jeden z jeho bývalých farníků z české komunity z Chicaga, když popisoval 40 let po svém odchodu z vlasti nástup P. Palečka do Mirovic: *„Pamatuji se, když jako novosvěcenec byl vítán na své nové působiště, okresním měste Mirovicích v kraji píseckém v Čechách. Jak byl každý zvědav na kázání tohoto mladičkého, nesmělého kaplána. Ale když se na kazatelně objevila jeho štíhlá postava a on začal slovy výmluvnými nadšeně hlásati slovo Boží, každý usoudil, že tak mladičkový kněz káže jako zkušený misionář. Býval zván za slavnostního kazatele na různé osady a tak se stal všude oblíbeným. Chodívalo mnoho lidí do Mirovic vyslechnout jeho horlivá kázání. Osvědčilo se na něm příslibení, která ráčil Božský Spasitel dáti svaté Markétě Marii Alocoque: „Udělím kněžím ten*

³⁰⁸ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc, Vítězové, 1936, s. 29

³⁰⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojepis, s. 26

³¹⁰ Tamtéž, s. 25

*dar, aby byli sto i nezarýtejší srdce obměkčiti.*³¹¹ Podle dalšího svědectví byl jeho sympatický zjev jako magnetická síla.³¹²

Svá kázání často také začínal oslovením: „*Drahé duše moje!*“ Když docházel ještě jako mirovický kaplan na výpomoc do Zalužan, odehrálo se zde následující. P. Paleček tenkrát vystoupal na kazatelnu, aby začal kázat o Nejsvětější Svátosti. Místo toho se náhle obrátil na kazatelně k oltáři, rozpráhl ruce a zvolal: „*Pán můj a Bůh můj!*“ Manželka tamního řídicího učitele, která zemřela v roce 1939 v 92 letech, ještě po letech vzpomínala na tento pro ni a pro přítomné emocionálně silný okamžik.³¹³ Ačkoliv se z hlediska tehdejší homiletické dramaturgie nejednalo o nic, na co by posluchači nebyli zvyklí, přesto se exaltace P. Palečka velmi hluboce vryla do paměti této ženy. Zřejmě z toho bylo možné vypožorovat faráře, který měl potřebu upozornit sebe i své posluchače na svou malost oproti božímu – majestátu.

O jeho pastoračním a zřejmě taky hlavně kazatelskému kouzlu podává dále důkaz jeho další farnost, kam byl od roku 1894 přemístěn – Předbořice. Co do významu byla obec Předbořice skutečně koncem světa Povltaví.

Přesto se staly Předbořice zanedlouho po příchodu P. Palečka místem, kde končily cesty poutníků a farníků z ostatních farností, stejně jako všech, kteří si sem přišli pro radu. Malý kostel nemohl najednou pobrat všechny, kdo sem přicházeli na mši. Stávalo se obvykle, že lidé trávili mše na hřbitově kolem kostela, jen proto, aby byli přítomni bohoslužbě P. Palečka či aby jej viděli vycházet z kostela.³¹⁴ Takto byl zaplněný kostel každou neděli, svátek a o příležitostné slavnosti.³¹⁵ Dnes vede sice do Předbořic jednoduchá silnice s hrubým asfaltem, ale před sto lety dojet do Předbořic znamenalo absolvovat za různého počasí a tuhých zim pěší cestu polními komunikacemi či jen cestičkami. Byl to minimálně důkaz vlivu v regionu.

V hodnocení kanonické vizitace z roku 1895 píše vizitující vikář František Beránek o P. Palečkovi jako o vzácném knězi, který se nachází v Předbořicích teprve rok a již jsou zde

³¹¹ Autor anonymní, *Katolík*, Česko-americký kalendář, r. XXXV, Chicago, s. 140

³¹² FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 19

³¹³ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 26

³¹⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

³¹⁵ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 12-13

patrné stopy jeho pastýřské horlivosti ve vesnicích a jejím okolí. Je zde zdůrazněno, že ve farnosti je vše ve vzorném pořádku.³¹⁶

V archiváliích se dochovaly dva dopisy spolubratřím, které poodkrývají Palečkovu zápasnickou povahu co do obrany svatých pravd:

„Chápu dobře Vaše rozladění, když za poctivou práci sklízíte zlobu lidskou. Ale soudím jistě správně, že pro to můžete klidně spát. Onen člověk chtěl Vám ukázati svou povýšenost a moc nad svým okolím. Kdybyste byl úředníkem státním, pak ovšem mohl byste očekávati modrý arch; ale s kněžími nechtějí nic míti, těch už neznají.

Proto: Pax tibi! Et cum spiritu tuo!

K tomu osmělil bych se připojiti některé poznámky a rady životní. Nebudete mi to snad ve zlé vykládati?

Co jsem knězem, nikdy na kazatelně ani u oltáře nevyslovil jsem jména Mistra J. H. Nač také? Posluchači – celkem vzato – o tu věc a osobu se nestarají. Kdo se zajímá o události 15. století, má obyčejně již svůj úsudek nebo předsudek, jehož ani po mém historickém odůvodnění nezmění. V osobě M. J. H. nectí jeho ctnosti nábožnosti, hluboké víry v přítomnost P. J. ve Vel. Svát., ani jeho něžné úcty k Panence Marii, ani horlivého napomínání k pokání, ba ani jeho spisovatelské činnosti: jenom odpor jeho proti sv. církvi a nenávisť jeho k papeži líbila se a dosud se líbí jistým lidem. Pravdy dějepisné nehledají anebo ji uznat nechtějí: nač tedy o tom v kázání mluví? Nikdy nemluvme na místě svatém pro efekt, abychom se blýskali snad svou učeností nebo výmluvností. „Přibližuje se k vám království Boží,“ to buď hlavním tónem – dominantou – našeho duchovního řečnění. – Kdosi dával radu, aby kněz-kazatel nepředpokládal, že jeho posluchači znají dobře katechismus. Proto dobře činí, když v kázání vykládá články víry – katechismus. Tak činil blah. farář Jan Vianney a měl mezi vděčnými posluchači inteligenty i kněze.“³¹⁷

Dopis je důkazem životního a kazatelského nadhledu, diakritických schopností při poznávání sociálního podhoubí, stejně jako vědomí nepřátelství konkrétních osob vůči církvi a kněžím, které v sobě Paleček nesl. Dopis ale uzavírá jako neochvějný kazatel, který neuhybá z cesty. Při jiné příležitosti píše svému příteli následující řádky:

³¹⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 4

³¹⁷ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, dopis P. Palečka neznámému knězi ze dne 24. listopadu 1918, s. 40

„Na Vaši otázku odpovídám: Neoznámil-li Jste témat pro budoucí neděle, radil bych pro tuto dobu – měsíc H. – odložit obmyšlená témata. Nejdeme na kazatelnu jako atlet do arény na podívanou zvědavcům, ale chceme učiti lid dobré vůle. Snad tu platí slova Pána Ježíše o perlách! Na útoky časopisecké neodpovídati ani tiskem ani slovem na kazatelně! Četl jsem kdys o universitním profesoru (jméno a místo jsem zapomněl), že byl zbaven svého úřadu působením svých nepřátel. Po 5 letech opět mohl se ujati své stolice profesorské. Síně byla nabita posluchači, když měl opět přednáseti; čekali velikou obhajovací řeč, nebo pořádnou filipiku. V síni ticho a profesor počíná: \“Heri dicebamus...“ jako by se nic nestalo. Dojem tohoto heroického klidu byl prý veliký – fac similiter!“³¹⁸

Dopis rozebírá pocity P. Palečka jako kazatele, zároveň však opět s vědomím nepřátelství, které zažíval ve svém okolí. Z dopisu je také opět velmi patrná linie kazatele, který neuhybá z cesty a na útoky odpovídá svědectvím svého života.

3.2 Zpovědník

Z množství archiválií, které dávají výpověď o tom či onom rysu P. Palečka, jich existuje skutečně absolutní minimum o rysu zpovědníka, který je v případě P. Palečka rysem nejznámějším. P. Paleček trávil v kostele velmi mnoho času. Už v Mirovicích, na svém kaplanském místě začal být kostel od doby jeho působení otevřený celý den. Ovšem i večer, když se lidé vraceli z nádraží, bylo pro ně samozřejmé vyzorovat, že se v kostele svítí, jelikož tam jejich kaplan Paleček trávil čas. Ten se v kostele modlil breviář, upravoval, co bylo třeba, připravoval se na kázání a hlavně zpovídal. Když např. (v archiváliích blíže časově nekonkretizováno) zavítal při příležitosti vizitace do Mirovic biskup, sháněli se ostatní při společné večeři na faře (tehdy ještě nebylo děkanství) po kaplanovi Palečkovi. Nalezli jej v kostele, kde dále zpovídal, zatímco ostatní usilovali o to, jak strávit drahocenný čas s biskupem. To by si bezesporu přál i P. Paleček, ovšem svou službu ve zpovědnici této přirozené touze upřednostnil.³¹⁹ Nejvíce nosných *střípků* o zpovědi pochází až z jeho posledního působiště, z Kovářova.

³¹⁸ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, dopis P. Palečka neznámému knězi ze dne 6. července 1920, s. 40

³¹⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 6

3.2.1 Role zpovědníka v době P. Palečka

Svatost smíření tak, jak ji známe dnes, má téměř neměnnou podobu od ranného středověku. Pokud pomineme některé současné, neúspěšné úvahy o modelech telefonických a internetových zpovědí jedinců, zůstává nejvíce používaným modelem tzv. ušní zpověď – rozhovor mezi hříšníkem a Bohem prostřednictvím kněze. V době P. Palečka byly na kněze zpovědníky kladeny ty samé nároky jako dnes. Zpovědník měl disponovat trpělivostí, horlivostí, vedením bezúhonného života, opatrností, orientací ve vědě, neohrožeností, spravedlností a ochotou.³²⁰ V promluvě zpovědníka byly důležité tyto kategorie: obsah - ten měl mít individuální ráz, měl být přiměřen stáří, stavu inteligenci, vdělanosti a poměrům. Zpovědníkově slovo mohlo být čerpáno z myšlenky probíhajícího svátku, církevní doby, Písma, z učení církve, životopisu svatých, ze zkušenosti obecné i soukromé.³²¹ Dále to byl rozsah: promluva zpovědníka měla být stručná, ale jadrná a působivá. A nakonec způsob: ze zpovědníka měla vždy mluvit upřímná soustrast s hříšníkem, otcovská láska a péče o spasení kajčnickovy duše. Pokud bylo třeba pokárání, nemělo být prchlivé, neštrné a příkré.³²²

3.2.1.1 Role zpovědníka při vyznání hříchů konkrétně

V době P. Palečka, stejně jako dnes bral na sebe kompetentní zpovědník při zpovědním úkonu 4 základní role:

- **soudce**

Zpovědník měl vyslechnout pozorně penitenta *na sebe žalujícího*, měl od něj požadovat úplné doznání. Pokud penitent „nespolupracoval“, měl kněz za úkol zahájit otázky, vyjma otázek směřující na věk, jmění, jméno spoluviníka, u *mrzkých* hříchů vyvarovat se otázek vyžadujících popis, který by mohl vést k pohoršení zpovědníka či penitenta.³²³ Na tuto roli byl v době P. Palečka kladen největší důraz. Dotazovat se měl zpovědník laskavě, mírně a trpělivě, šetrně, opatrně; s ohledem na předešlou platnost zpovědí na dobu spáchání hříchu poprvé, na počet těžkých hříchů. Doplňující otázky měl klást ve sledu, v jakém se penitent

³²⁰ Srov. RUPPERT, Fr. a SMOLÍK, X. *Rukověť pro zpovědníky*. Praha: Dědictví svatého Prokopa, 1868, s. 35

³²¹ Srov. RÖGGL, A. *Promluvy zpovědní: Stručná poučení podle perikop nedělních a svátečních roku církevního s dodatkem rad pr zvláštní druhy kajčnicků*. Praha: nákladem knihkupectví B. Stýbla, 1912

³²² Srov. PECHÁČEK, G., O. Cr. *Zpovědnice: na základě osvědčených pomůcek*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1897, s. 167

³²³ Srov. Tamtéž, s. 152

zpovídal. Otázky měly být dobře srozumitelné, stáří, stavu a vzdělanosti kajícíka přiměřené.³²⁴

- učitel

Zpovědník měl roli učitele, jelikož poučoval a napomínal, řešil pochybnosti, budil lítost, připomínal povinnosti a následky, které vzejdou z hříchů. Roli učitele na sebe bral, když k penitentovi hovořil:

- o náboženských pravdách
- o mravním stavu a nebezpečí, v kterém se kajícík nalézal
- při nápravě *bludného* svědomí, když se kajícík nalézal v nevědomosti
- při poučení o potřebě pravé lítosti
- při zdůraznění, že pravé lítosti může kajícík dospět na základě uchopení víry
- při poučení o povinnostech skutečného stavu – při nevědomosti kajícíka
- při zodpovězení otázek pochybnosti, které mu kajícík předkládal.³²⁵

- lékař duše

Zpovědník měl pátrat po příčinách a pramenech hříchů, radit a předepisovat vhodné prostředky k polepšení a zdokonalení života. K tomu měl opět rozlišit diagnózu. V tomto směru měl být zpovědník poplatný psychoanalytikovi, který rozliší stav penitenta.³²⁶

V návaznosti na předešlé měl věnovat pozornost vnitřním hříchům, tj. zlému zalíbení, žádostem a úmyslům, hlavnímu hříchu penitenta, těm hříchům, z nichž pochází mnoho jiných, nejbližším příležitostí k hříchu, stupni pokročilosti hříšného stavu (zvyk, náruživost, zaslepenost, zatvrzelost, nekajícnost).

K diagnóze se vyjadřuje jeden z průkopníků psychologie jako vědy ve zpovědnici, teolog Josef Beran v roce 1929 takto: „*Diagnózu může zpovědník určit pouze, je-li vzdělán kromě teologie i v psychologii. Bez znalosti, a to důkladné znalosti psychologie i při důkladné, teoretické znalosti mravovědy zpovědník celkem a zejména po stránce vedení duší mnoho*

³²⁴ Srov. PECHÁČEK, G., O. Cr. *Zpovědnice: na základě osvědčených pomůcek*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1897, s. 156

³²⁵ Srov. RUPPERT, Fr. a SMOLÍK, X. *Rukověť pro zpovědníky*. Praha: Dědictví svatého Prokopa, 1868, s. 93

³²⁶ Srov. BOPP, L. *Moderne Psychoanalyse: katholische Beichte und Pädagogik*, Kempten: Verlag Josef Kössel und Friedrich Pustet, 1923, s. 62

nedokáže, ba častokráte mnoho pokazí.“ Základem pro pochopení diagnózy měla být znalost letory, temperamentu kajícíka. Poznání letory směl kněz uplatnit pouze zkoumáním zevnitř, jelikož z hlediska zpovědní praxe neměl pozorovat vnější znaky, tj. například chůzi. Vnitřními rozpoznávacími znaky při zpovědi byly např. u sanquinika mluva ve spěchu, ale jasná svou podstatou - ten hlas ztiší např. jen ve chvíli, kdy má popisovat hříchy, za které se stydí: lež, krádež, nepoctivost; nestydí se však tolik za hříchy *contra sextum*. Cholerik údajně mluví jasně, zřetelně až hlasitě a je úplně upřímný ve všem. Někdy jeho vyznání budí zdání, jakoby se chlubil, jakých se dopustil hříchů. Melancholik se vyznává plaše a potichu, ale důkladně líčí bez tázání a podrobností, často i zbytečné věci. Pokud však byl přerušen, odmlčí se a na další otázky odpovídá jen se strachem. Flegmatik hovoří zvolna, zpovídá se zlouhavě a je velmi úsporný na odpovědi.³²⁷

- Otec

Zpovědník neměl nikdy zapomenout, že obrácení hříšníka je hlavně výsledkem a dílem Boží milosti a nikoliv pouhým lidským dílem, proto se měl vroucně a často za kajícíky modlit.

3.2.1.2 Role zpovědníka při udělení absolutia

Zpovědník jako lékař i soudce měl povinnost moudře uložit kajícíkovi pokání či dostiučinění. Měl mít na zřeteli, že zde není v roli mechanického zprostředkovatele rozhřešení, nýbrž v roli lékaře, pedagoga, soudce a hlavně Otce – to vše v jedné rovině.³²⁸

Pokání mělo být spasitelné a přiměřené, mělo se uložit před rozhřešením, bylo-li možné rozhřešení uložit.

Povaha pokání měla zahrnovat:

- trest: modlitba, almužna a půst
- lék: měla vést k duchovnímu uzdravení, ne k odstrašení
- přiměřenost:

1) vnitřní povaze hříchu

³²⁷ BERAN, J. *Psychologie a zpovědnice: příspěvek pro moderní pastoraci*. Praha: Cyrillo-Methodějské nakladatelství, 1929, s. 23

³²⁸ HOCKENMAIER, F. *Zpověď katolického křesťana: čili, Návod, jak lze se v křesťanském životě zbaviti pochybnosti svědomí a snadno vykonati dobrou svatou zpověď* Valašské Meziříčí: Nákladem koleje Salvatoriánů, 1927, s. 46

2) velikosti a těžkoti hříchu

3) počtu hříchu

- přiměřenost dále povaze a poměrům kajícíka: stav, okolnosti, pohlaví, věk, duševní stav³²⁹

Rady, které zpovědník ukládal kajícíkovi pro polepšení hříšného života či ke zdokonalení křesťanského života, byly následující:

- kajícíka měl směřovat k tomu, aby měl stálého zpovědníka.
- měl dále použít dle potřeby: všeobecné rady. Těmi byly častá modlitba, časté přijímání svatých svátostí, každodenní zpytování svědomí, živé pamatování na všudypřítomnost a vševědoucnost Boží, rozjímání o utrpení Páně, čtení zbožných knih, vstoupení do náboženského bratrstva, sebezápor zvláštní rady. Ty byly odvislé od konkrétních hříchů penitentů, všude tam, kde by se ukázaly všeobecné rady jako nedostačující.³³⁰

Následovaly kajícíné skutky, kterých byla pro naplnění pokání široká škála.³³¹ Každopádně zpovědník neměl nikdy zapomenout, že obrácení hříšníka je hlavně výsledkem a

³²⁹ Srov. RUPPERT, Fr. a SMOLÍK, X. *Rukověť pro zpovědníky*. Praha: Dědictví svatého Prokopa, 1868, s. 99-104

³³⁰ Srov. PECHÁČEK, G., O. Cr.: *Zpovědnice Na základě osvědčených pomůcek*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1897, s. 169

³³¹ Příklady kajících skutků:

Modlitba:

1. Ústní modlitba na jistý úmysl
2. Několik Otčenášů před křížem, u misijnárního kříže, před oltářem neb obrazem P. Marie, před Nejsv. Svát. Oltářní, kleče, rozpjatýma rukama, atd.
3. Rozjímání o posledních věcech člověka, o utrpení Páně, o životě světců, o povinnostech stavu, o jednotlivých ctnostech, pokoře, trpělivosti, atd.
4. Duchovní čtení, zvláště neděle a svátky
5. Vzbuzování dobrého úmyslu
6. Obětování všech mší sv. celému křesťanstvu po několik po sobě následujících dnů
7. Slyšení mše svaté mimo neděle a svátky
8. Delší pobyt v kostele
9. Slyšení mše svaté na jistý úmysl
10. Účast při kázání a cvičení křesťanském
11. Obnovení křesťanského slibu
12. Návštěva Nejsvětější Svátosti Oltářní
13. Vzbuzení tří božských ctností
14. Vzbuzení dokonalé lítosti
15. Každodenní zpytování svědomí; zkoumání, jak v jednotlivých hlavních vadách se pokračuje k lepšímu
16. Modlitba za všeobecné potřeby celého křesťanstva
17. Růženec, určité tajemství dle svátku a potřeby kajícíka
18. Apoštolské vyznání víry

dílem Boží milosti a nikoliv pouhým lidským dílem, proto se měl vroucně a často za kajícíky modlit.³³²

-
19. Anděl Páně
 20. Litanie ke všem svatým, Nejsvětějšímu Jménu Ježíš
 21. Zbožná modlitba před a po jídle
 22. Úcta P. M. zvláštní modlitbou, Zdrávas královno, litanie loret., Memorare, atd.
 23. Nošení škapulíře, medailky
 24. Křížová cesta
 25. Svatá hodinka (ve čtvrtek)
 26. Pouť k blízkému kříži, obrazu, kapli
 27. Čtení o utrpení Páně, o marnotratném synu, některé perikopě
 28. Častá zpověď (za týden, měsíc)
 29. Návštěva oltářů v chrámu
 30. Duchovní cvičení
 31. Výroční zpověď
 32. Vstup do bratrstva
 33. Tě Boha chválíme
 34. Střelné modlitby odpustky obdařené

Půst:

1. Přísný o chlebě a vodě
2. Zřeknutí se jistého pokrmu
3. Ujma v nápoji
4. Zřeknutí se dovolené zábavy
5. Dobrovolné mlčení
6. O sobě nemluvíti
7. Mlčeti při posuzování bližních aneb hájiti
8. Zkrácení spánku
9. Vstávati v určitou hodinu
10. Dobrovolné konání obtížných prací
11. Zdvořilost k nevládným
12. Povolnost v rozepřích

Almužna:

1. Pro chudé
2. Podpora nemocné rodiny
3. Nasycení chudého
4. Ošacení dítěte chudého
5. Prosba za chudé u bohatých
6. Příspěvek chudým sirotkům, vdovám
7. Návštěva nemocných, zvláště při zaopatřování; podpora
8. Účast při pohřbu
9. Návštěva hřbitova
10. Návštěva kostela mimo povinnost a příspěvek na chrám

Odkaz na zbožný účel, dobročinným ústavům, za zemřelého, apod. Srov. VÁCHAL, M., V. *Vademecum pomůcka k promluvám zpovědním*. Olomouc: nakladatelství R. Prombergera, 1912, s. 182-184

³³² HOCKENMAIER, F. *Zpověď katolického křesťana: čili, Návod, jak lze se v křesťanském životě zbaviti pochybnosti svědomí a snadno vykonati dobrou svatou zpověď* Valašské Meziříčí: Nákladem koleje Salvatoriánů, 1927, s. 46

3.2.2 Psychický a fyzický dopad na zpovědníka

Následující kapitola bude popisovat vliv zpovědní praxe na zpovědníka s ohledem na jeho psychickou a fyzickou stránku. O obsahu kapitoly neexistuje dostatek literatury, která by níže uvedené poznatky rozpracovala.

Farář žijící v druhé polovině 19. století jako zpovědník vykonával (stejně jako dnes) jeden z nejnáročnějších úkolů svého poslání. Každý farář, tehdy jako dnes, měl za úkol během 1-2 minut penitentem často zrychleně řečeného obsahu presumovat „diagnózu“. Nejen duchovní, nýbrž i duševní a na licitaci v oblasti diagnózy neměl příliš prostoru. Vzhledem k tomu, že se psychologie a její odvětví vědecky nacházely teprve ve věku *dospívání*, byl to pro kněze úkol o to náročnější. Nevzdělanost si mohli dovolit snad jen ti, kteří byli schopni poskytovat ve zpovědnici univerzální útěchu na veškerý druh bolestí, o uloženém pokání nemluvě. Faráři byli ale vyhledáváni jako vzdělanci právě i díky této potřebě k uvolnění napětí v psýché člověka.³³³ Byla tak očekávána zdatnost zpovědníků v teologii, ale neméně v psychologii. Ve zpovědnicích byli hosty i kajícíci, kteří se odmítali nechat dát z mnoha faktorů vyšetřit průkopníky jiného oboru, ačkoliv se právě odhalením nitra, jako předpokladu pro léčbu, zabývali plánovitě. Přece jenom farář měl v tomto směru na rozdíl od lékaře provozujícího léčbu, která vycházela z nových poznatků rodícího se oboru tj. psychologie či psychiatrie, stále odlišný statut.

Zpovědník měl dále za úkol desítky minut, v případě P. Palečka dlouhé hodiny, sedět bez hnutí ve zpovědnici a velmi pozorně naslouchat. Pozorné naslouchání je rys náročný pro psychiku člověka, dvojnásob náročnější je, má-li být kněz soustředěn na každé slovo šepotu penitenta.

Šepot sám mění zvuk vyřčeného. Jinak zní šepot u dítěte, jinak u dospělého, jinak u starého člověka bez části chrupu, což bylo běžné, jinak zní šepot člověka s vrozenou vadou řeči. Ale i sám zpovědník může s přibývajícím věkem hůře slyšet, pokud by tomu tak bylo i u P. Palečka, o čemž nemáme žádné prameny, pak by postupoval každý den skutečnou obětí, jelikož v době P. Palečka neexistovaly žádné přístroje, které by tento handicap zmírňovaly. Stejně tak slovo pronášené zpovědníkem šeptáním je po určité době velmi náročný úkon,

³³³ Srov. BOPP, L. *Moderne Psychoanalyse: katholische Beichte und Pädagogik*. München: Verlag Josef Kössel und Friedrich Puster, 1923, s. 8

kromě toho z lékařského hlediska věc prokazatelně nezdravá. Šeptat např. nemají lidé, kteří mají problémy s hlasivkami.

S touto další skutečností souvisela i věc lidské přirozenosti, a sice, že lidé, aby mohli ke svatému přijímání, se postili již od půlnoci. Snídali až po mši. Takže byl s touto skutečností konfrontován. (V praxi se dezinfekce úst, pokud byla řešena, vykonávala suchou chlebovou kůrkou, vinným octem, myrhou rozpuštěnou v lihu. Zápach ze zkažených zubů měl údajně zmírnit výplach odvařenou vodou, v které se rozpustilo zrno manganistanu draselného.³³⁴)

Další skutečností, která měla negativní vliv na zdraví zpovědníka, byla konstrukce zpovědnic. Ty byly koncipovány jako otevřené, to znamená bez koncentrace vlastního tepla, bez elektřiny, bez možnosti spuštění přímého topení. Zpovědník začal za několik málo minut díky nemožnosti pohybu prochladat. Celkový stav organismu člověka, který trávil na jednom místě, v případě P. Palečka bez pohnutí celé hodiny, v kostele, kde bývá teplo pouze v letních měsících, kdy kameny plní svou akumulární schopnost, si to lze dobře představit. U člověka, který dlouhé hodiny a v chladu zpovídal, byly v ohrožení nejvíce hlasivky a dále celý organismus, který byl vystaven prochlazení.

3.2.3 Zpovědní praxe vykonaná u P. Palečka

3.2.3.1 Zpovědní praxe v Kovářově a vliv zpovědí na zdravotní stav P. Palečka

Před příchodem P. Palečka do Kovářova a zřejmě předtím i do Předbořic, bylo zvykem chodit ke zpovědi jednou za rok, a to v postní době. Mimo tento zvyk někteří přicházeli ještě o velkých svátcích. Ovšem jeho příchodem se začaly kolem zpovědnice tvořit skutečné zástupy kajícníků, které čekaly na P. Palečka, až je vyzpovídá.

Mezi kajícníky se kromě lidí kovářovské farnosti objevovali obyvatelé Předbořic, Petrovic, Kostelce, Milevska, Chyšek a Obděnic. Ačkoliv byla zpovědnice tyto dny obestoupena lidmi celé dny a večery, P. Paleček nespěchal a každému věnoval ve zpovědnicích „jeho“ čas.³³⁵ V samotném kovářovském kostele byly umístěny zpovědnice

³³⁴ Srov. LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2009, s. 76

³³⁵ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojepis, s. 32

celkem dvě. Jedna zpovědnice se nacházela u stěny v otevřeném prostoru uprostřed kostela, druhá pro hluché (rovněž s mřížkou) v sakristii.³³⁶

V neděli trávil čas ve zpovědnici od půl osmé do půl deváté, poté měl kázání, mši a po mši opět usedal do zpovědnice. Aby také nemuseli vyzpovídání dlouho čekat na přijímání, vždy když určitý počet vyzpovídal, vstal ze zpovědnice, podal jim přijímání a šel zpovídat dále. Poslední kající opouštěli zpovědnici po poledni, stávalo se ale, že ze zpovědnice vycházel až kolem 14. hodiny.³³⁷

Poté se hned připravoval na odpolední kázání, které bylo v půl třetí. Následovalo svátostné požehnání a poté zase zpovídal, často až do večera. Ale ani tehdy, když už nebylo koho zpovídat, nešel z kostela, ale rozdával náboženský tisk. Ve chvíli volna klečoval před svatostánkem pohroužen v modlitbě.

O masopustních dnech, druhou neděli po Devítníku, v pondělí a úterý, konával po všechna léta pobožnost tří denního výstavu Nejsvětější Svátosti. V tyto dny zpovídal doslova do nočních hodin. A ve zpovědnici trávil čas již od čtvrtka před nedělí. V neděli ráno se ke zpovídaní nedostal, jelikož již od půl osmé podával svaté přijímání až do půl deváté, poté následovala mše, po níž vystavil Nejsvětější Svátost a následně před ní, zastřenou bílým závojem, pronesl kázání.

Ve zpovídaní pokračoval po desáté hodině další čtyři hodiny. Po 14. hodině se dostal k obědu, aby zas od půl třetí zahajoval pobožnost za odprošení Nejsvětější Svátosti, modlitbu růžence, kázání a svátostné požehnání. Poté odcházel opět do zpovědnice, kde zpovídal zpravidla až do 23. hodin. Podle jiného svědectví na Vánoce P. Paleček zpovídal celé dny, stejně tak zpovědi v pozdní hodiny výrazně přesáhly půlnoc.³³⁸ To by korespondovalo s údaji o posledních dnech masopustních a počátku postní doby, kdy do Kovářova putovali poutníci z dalekého okolí. P. Paleček zpovídal sám do půlnoci i déle.³³⁹

A pokud by se zpověď díky velkému počtu penitentů neprotáhla až do večera, sám tuto večerní dobu na tyto zpovědní dny zařadil. Svědčí o tom např. jím psaný plakát k programu tridua konaného o masopustu v Předbořicích z roku 1898:

³³⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května 1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 1

³³⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*, Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 30

³³⁸ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 11-12

³³⁹ Tamtéž, s. 14

„Plnomocné odpustky získá každý, kdo v těchto dnech sv. Svátosti v chrámu Páně Předbořickém přijme a na úmysl sv. Otce se pomodlí. Zpovídání se bude každého dne i večer. Sv. přijímání u vedlejšího oltáře. P. b. P. J. Kr.“³⁴⁰ Časový údaj a pozdrav jsou na originále plakátu rukopisem P. Palečka psány velkým a tučným písmem.

Na zažitou večerní zpovědní praxi poukazuje ještě z Předbořic i jiná vzpomínka. Občas se tam stávalo, že za ním přicházeli lidé ke zpovědi z okolních vesnic, když se už chystal ke spánku. To byl také např. jednou případ zemědělců z Radejšína, čistě zemědělské oblasti, kde pracovali na polích až do tmy. Než se doma připravili a vydali se pěšky do Předbořic, byla už údajně skutečně noc. P. Paleček, který se chystal tehdy ke spánku, se oblékl a šel do kostela, aby je vyzpovídal, bylo to tehdy před svátkem svatého Václava. Horlivostí sedláků z Radejšína byl nesmírně dojat. Zřejmě jiný farář by kajícíky v noční hodinu přijímal s rozpaky, pokud by se nejednalo o životně důležitou zpověď. Tento farář před takto exponovaným svátkem trávil ve zpovědnici celý den a někdy celé dny a večery. P. Paleček poté před svými důvěrnými přáteli prohlásil, že tento den byl nejradostnějším v jeho životě.³⁴¹ Ke vzpomínce je ale ještě možné dodat, že by sedláci možná nebudili P. Palečka záměrně kvůli zpovědi, ale je spíš pravděpodobné, že se vzhledem k jeho dosavadní činnosti v Předbořicích odhadovali, že P. Palečka najdou tak jako tak v kostele.

Ve všední dny zpovídal pravidelně každé ráno, jelikož na něj čekali další kajícíci. Po zpovědích odcházel učit do školy náboženství.³⁴² Po obědě se opět vracel do kostela, kde se připravoval na kázání, zveleboval kostel a byl opět připraven čekat zde na příchod kajících. Tak v dotazníku pro kanonickou vizitaci z roku 1914 napsal, že většina farníků koná zpověď měsíčně, mnozí dokonce týdně. Dále pak, že často dělá v kázání zmínku o přijímání, dále že povzbuzuje soukromě a také a že se denně – ráno a večer nachází ve zpovědnici.³⁴³ Jiná vzpomínka stejného charakteru pochází z doby mobilizace téhož roku, kdy mělo mnoho hochů a mužů odejít do války. P. Paleček zpovídal (tehdy již v Kovářově) celý den před jejich odchodem od 14 hodin až do večera. Ten den vzbudili další vojáci P. Palečka se záměrem jít

³⁴⁰ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: Církevní slavnosti, misie, vizitace 1795-1917: plakátek P. Františka Palečka k triduu při příležitosti výstavy Nejsvětější Svátosti pro rok 1898, rukopis s nalepeným sv. obrázkem

³⁴¹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 33

³⁴² Tamtéž, s. 32

³⁴³ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 14. května 1914 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 18. června 1914, s. 5

ke zpovědi v 1 hodinu po půlnoci. Opět zpovídal a podával Tělo Páně vojínům od půl druhé po půlnoci až do půl jedenácté dopoledne.³⁴⁴

Ovšem i ve zpovědnici nepřestával být člověkem myslícím na pozemské praktické starosti. Nezřídka se stávalo, že těm, kdo u něho byli u zpovědi, vtiskl při podání křížku k políbení do ruky 2 koruny s tím, že jsou na oběd, když už je poledne.³⁴⁵

Jakkoliv byly hodiny P. Palečka strávené ve zpovědnici zřejmým balzámem pro jeho duši, byly tou samou měrou zároveň náparem na jeho organismus. P. Paleček zpovídal v zimě v nevytopeném kostele čtyři, šest i více hodin denně. Dokud byla naživu jeho sestra Marie, dbala, aby byl do zpovědnice dobře oblečen. Někdy jej zavolala do sakristie a přinesla mu, proti jeho vůli, občerstvení. Když odešla, nebyl tu nikdo z blízkých, kdo by měl na jeho zdraví vliv. V létě, ale hlavně v drsných podzimních a dlouhých zimních měsících trávil ve zpovědnici hodiny bez ohledu na s tím spojené přibývajících zdravotní problémy.³⁴⁶ O tom, jak jej jeho zpovědní a kazatelská činnost stravovala, dává svědectví spisovatel Václav Bělohlávek, který absolvoval jednu zpáteční cestu z Makové společně s P. Palečkem, jenž zde kázal a zpovídal: „Čekal jsem naň dlouho tehdy, jen abychom šli domů společně. Tehdy jsem měl již v hlavě jasno – jak se to dělá, aby se myšlenka stala tělem, boží slovo skutkem. Bezúhonnost kněžská spojila se s prací. S tou lilii v náručí po horlivé práci bled a znaven se vracel lesní osamělou cestou domů P. Fr. X. Paleček.“³⁴⁷

Ve zpovědní praxi nepolevoval ani v momentě, kdy už trpěl díky zhoršujícímu se fyzickému stavu malátností a bolestmi. I v roce 1925, pár měsíců před svou smrtí, odpovídal na otázky pro účely kanonické vizitace, že zpovídal denně ráno i večer.³⁴⁸ V červnu 1925 onemocněl chronickým zánětem ledvin a od té doby byl stále více poután na lůžko. Časté pobyty ve zpovědnici vy vyústily v příčinu jeho smrti 16. ledna 1926 (viz blíže kapitola 2.7. Nemoc a odchod P. Palečka).

³⁴⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářov* (zal. 1756), s. 265

³⁴⁵ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 10

³⁴⁶ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 14

³⁴⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, opis novin, nestr., nesign

³⁴⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 7

3.2.3.2 Zážitek zpovědi absolvované u P. Palečka

O tom, co říká zpovědník ve zpovědnici se „nevedou“ záznamy, o čem se ale mezi kajícíky záznamy „vedou“, je předávání informace o zpovědníkovi moudrém, méně moudrém, nekompetentním, o způsobu vyptávání se na citlivé otázky, způsobu ponaučení. P. Palečka vyhledávalo mnoho lidí z regionu i mimo region. Kajícíci totiž, soudě obecně podle dostupných archiválií, nečekali v jeho případě jen na vykonání zpovědi, nýbrž na to, kdy se jich *ujme*. Podle bývalého farníka P. Palečka, poslance Jana Jiřího Krejčího, se zpovědnice P. Palečka nepodobala soudné stoličce, nýbrž spíše matčinu objetí dítěte, které si přijde stýskat či postěžovat, když bylo zraněno. Kromě toho dovedl prý působit na mysl i srdce kajících, takže před ním ihned otevírali své svědomí. P. Paleček dovedl ve zpovědnici nejen léčit duše z ran hříchu, ale i vychovávat a utvrzovat k pravému křesťanskému životu. Z jeho slov mělo sálat tolik vroucnosti k duši a zároveň tolik přesvědčivosti o nutnosti pravého pokání, že to nemohlo zůstat bez vlivu na ty, kdo jej ve zpovědnici vyhledávali.³⁴⁹

Konkrétní svědectví o výjimečnosti zpovědní praxe P. Palečka podal v souvislosti s poutěmi na Makové o pouti Panny Marie Karmelské coby pozorovatel děkan Gotthard Felix z Jistebnice:

„Nikdy jsem předtím nezažil takové pouti, ani neviděl. Poutníci celé odpoledne v sobotu přicházeli, přistupovali ke sv. zpovědi, zpovídali, modlili se celou noc. Tehdy nás tam bývalo na noc až 12 kněží. Sotva bylo po obědě, už jsme sedli na židle na terasu kostela v lese, v sakristii, v oratořích a zpovídali dlouho do večera. P. farář kovářovský zpovídal až do 11. hod. v noci. Dlouho, velmi dlouho byl vyhledáván, prošen a žádán a neodepřel sv. zpověď nikomu. A druhý den měl vždy slavnostní kázání. V noci dlouho zpovídal, ráno časně šel do zpovědnice a pak zase kázal! Lidé čekali jen na kázání p. faráře z Kovářova. Když po letech už tam nekázal – už to nebyla ta pout’.³⁵⁰

Podobné svědectví o zpovědní praxi P. Palečka na Makové podal farář Václav Bělohlávek. Ve vzpomínce z roku 1945 píše toto:

„Byli jsme tehdy všichni kněží po zpovídání všichni již z kostela na faře na večeri, jen Paleček chyběl. Zpovídal dále. Již jsme všichni ulehli na podlahu na slamníky – nebylo daleko do půlnoci – místo Palečkovo bylo stále prázdné. Přišel někdy až po půlnoci. Když jsem se ráno probudil – byl již opět ve zpovědnici. Tak bylo až do jeho mše a hlavního kázání, které

³⁴⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojepis, s. 33

³⁵⁰ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 32-33

*bylo vyslechnuto tisíci a stalo se hovorem několika dní i po pouti. Po obědě, když se již kněží rozešli, přišel on poslední ke stolu, neboť předtím dával k políbení milosrdnou sošku, louče se s posledními poutníky.*³⁵¹

S odkazem na jeho dlouhé pobyty v kostele i ve všední den, byla dosud přebírána informace, že v době, kdy nezpovídal, zveleboval chrám či se modlil. Lze s jistotou vyslovit hypotézu, že pobyt P. Palečka v kostele souvisel se zvelebováním kostela souvisle jen zčásti. Předbořický či později kovářovský kostel totiž od pondělí do neděle zvelebovat nepotřeboval. Ten svou velikostí tehdy jako dnes nepřipomíná katedrálu. Avšak jeho pobyt v kostele, kromě studia a četby, byl mnohem více psychologického charakteru. P. Paleček zde mnohem více...čekal, nežli zveleboval chrám. Jeho zpovědní přínos a zpovědní věhlas by se tak daly možná nejvíce shrnout slovem *čekání* - nabídkou, návodem, možností, absolutním nasazením faráře být připraven ke službě neustále – čekat v kostele i kdyby nikdo *nepřišel*. Zřejmě tato odhodlanost byla jednou z těch hlavních, která kromě obsahu jeho slov ve zpovědnici měnila duchovní osudy lidí po desetiletích a na desetiletí dopředu ovlivnila. A to i u těch, kteří měli k církvi negativní vztah a ke zpovědi nešli ani k P. Palečkovi. Věděli však, že v jejich blízkosti existuje horlivý a zbožný farář s nasazením veškerého volného času pro čekání na příchod každého. Už tento fakt nutil kohokoliv zaujmout vůči zpovědníkovi Palečkovi postoj. A už jen díky jeho *čekání* nebylo možné vnímat tohoto faráře jako někoho, kdo vykonává pravidelný zpovědní servis. Byl to jasný přesah, kteý nenechal opět v klidu jeho zastánce i nenávistné odpůrce (viz blíže kapitola 5.5 Palečkovi nepřátelé).

3.3 Realizátor procesí

Pro P. Palečka bylo procesí dalším z pastoračních modelů, kterým sledoval zpevnění a prohloubení víry. V jeho případě se nejednalo o provozování dobového povltavského folklóru, zakončeného na místě návštěvou poutního místa, vytouženého restauračního zařízení a následného „návratu z výletu“. V případě Palečkových procesí se jednalo naopak o pout', která abstrahovala od všech světských vlivů v maximální možné míře.

³⁵¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, opis novin, nestr., nesign

Pojem procesí lze vysvětlit v rámci používané praxe dvojím způsobem:

- liturgický průvod celebranta, ostatních kněží a ministrantů na začátku mše, na jejím konci. Ostatní účastníci procesí, pokud nejsou součástí průvodu, stojí. Procesí bývá doprovázeno liturgickým zpěvem. Z procesí jako součástí liturgie jmenujme např. slavnost Těla a Krve Páně, vžitá pod označením „Boží tělo“.
- pouť, ve smyslu putování k nějakému posvátnému nebo památnému místu za zbožným účelem. Poutě – neboli cesta, jejímž účelem bylo a je navštívení místa zázraku, uložení obrazu, hrobu svatého, místo uložení ostatků, či zjevení. To vše je možné podstoupit formou absolvovaného odříkání, námahy, eventuálně vykonaného pokání, pomodlení se a zocelení víry prostřednictvím modlitby po cestě i na místě, náboženského zpěvu. Tyto poutě byly podnikány již ve středověku. Nejdůležitějšími katolickými poutními destinacemi byly Svatá země a Řím, zcela specifický charakter měla pouť ke svatému Jakubovi do Santiaga di Compostella.

3.3.1 Procesí v době Palečkova působení

Devatenácté století bylo dobou, kdy dochází k obnově katolických poutí, jak byly známy v době romantismu. Nárůst poutí bylo možné zaznamenat převážně na venkově, ale i ve městech. Vlivů na tento jev mohlo být více. Od katolické emancipace přes oživený tradicionalismus či úmysl „na ochranu“. Typickým příkladem je např. silná vlna cholery, která zasáhla střední Evropu na počátku 30. let 19. století. V té době dochází k nárůstu procesí poutí napříč sociálními vrstvami.³⁵²

Zdeněk R. Nešpor uvádí jako důvod konání poutí 3 základní pohnutky:

- 1) *místní, krajová, zemská a národní sounáležitost* k víře, církvi, patronu (na Moravě to byl případ poutí konaných na Svatý Kopeček, Staré Brno, Velehrad aj.). Pouť jako masová záležitost a zároveň demonstrace síly jakéhokoliv vlivu. Na druhé straně za tím samým účelem vznikaly tzv. tábory lidu (hlavně Husovi přívrženci). Tyto uskupení usilovaly o demonstraci síly i vyjádření nesouhlasu s katolickou církví.

³⁵² Srov. NEŠPOR, Z., R. *Náboženství v 19. století: Nejcírkevnější století nebo období zrodu českého ateismu?* Praha, Scriptorium, 2010, s. 51

2) *folklór* ve smyslu přenášené tradice. Pod tímto pojmem je možné chápat smysl přenesení konkrétní tradice jako konkrétní pouti či prvků, které pout' doprovázely. Byla to záležitost krojů, pokrmů, artefaktů, zpěvu.

3) *zakládání nových poutních míst*, kde mělo docházet k zázrakům, a tudíž sem putovaly zástupy bez ohledu na konfesi. S tím souvisí i fenomén náboženského zjevení, kterých bylo jen v 19. století napočítáno 427. Patří sem např. Lourdes, La Salette, Licheň a další.³⁵³

O posledním bodu se vyjadřuje např. osvícenecký pelhřimovský děkan František Machek (administrátorem v Pelhřimově 1813-1835). S jakousi hořkostí nad davovou psychózou lidí do farní kroniky zapsal události, které daly vzniknout poutnímu místu na Křemešníku, kde se v říjnu 1831 mimo veškeré očekávání ukázala v poutním areálu voda. Jev byl neobyčejný v tom, že se voda vyskytovala ve studánce jen na jaře a na počátku léta: „*Tento neobyčejný úkaz přírody zaval nepochybně někomu příčinu k té víře, jakoby Bůh sám tu vodu zázračně nám posílal co uzdravující lík proti zuřící choleře. Lidé hrozící cholero ustrašení této domněnce rádi víru přidávali a stojazyková pověst tu věc přežádoucí rychle rozhlásila do všech končin země naší, ano až i za hranice. Následek toho byl, že skoro po 3 měsíce na tisíce tisíců lidí ze všech stran, zblízka i zdaleka putovali na Křemešník a vykonavši pobožnost svou naplnili nádobu, kterou každý s sebou vzal nebo na Křemešníku koupil, tou zázračnou vodou, kterou s sebou domů nesli. Ve dne i v noci byla studánka velikým davem lidstva pořád obstoupena tak, že nejedni mnoho hodin čekati museli, než se k vodě prodrali, a když se studánka vyprázdnila, čekali celou noc, až se opět naplnila. Ano, až od Chebu, z pruského Slezska a z Rakous přicházeli s malými i velkými sudy, kteréž naplnivše vodou buď na trakaři, nebo na voze domů vezli.*“³⁵⁴

Ovšem Nešpor zkoumá důvod konání poutí čistě sociologicky, aniž by zde zmínil hledisko náboženské. Byla to velká část věřících, která se stávala součástí regionálních poutí skutečně proto, aby emancipovala či *znovuoživila* svou víru.³⁵⁵

³⁵³ NEŠPOR, Z., R. *Náboženství v 19. století: Nejcírkevnější století nebo období zrodu českého ateismu?*, Praha, Scriptorium, 2010, s. 51-61

³⁵⁴ *Liber memorabilium Ecclesiae Decanalıs S. Bartholomai Apostoli*, pag. 164, in: NEŠPOR, Z., R. *Náboženství v 19. Století: Nejcírkevnější století nebo období zrodu českého ateismu?*, Praha: Scriptorium, 2010, s. 51-52

³⁵⁵ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: ZVON, 1991, s. 226

3.3.2 Procesí P. Palečka

P. Paleček absolvoval pout' se svými farníky jednou ročně, a sice na Svatou Horu. Chodívalo se každou neděli po svátku Božího Těla. Neděli volil ze dvou důvodů. Nejdříve proto, aby ve své farnosti sám odsloužil mši a nemusel zatěžovat okolní faráře zástupem a poté proto, že procesí, které dovedl na Svatou Horu odpoledne, již zažívalo volnější režim a ne zácpy, jak tomu bývalo dopoledne. Kromě toho si mohli poutníci v klidu vykonat pobožnost v pondělí, kdy byla Svatá Hora oprostěná od přílišného návalu.³⁵⁶ Chodívalo s ním 700 poutníků, jen 400 bylo mužů.³⁵⁷

Před začátkem cesty míval P. Paleček doma v kostele úvodní promluvu, a když došel průvod na místo, odkud bylo možné vidět Svatou Horu, promluvil k procesí opět. Zároveň při návratu z pouti promluvil na místě, odkud bylo možné ještě spatřit Svatou Horu, než zmizela z dohledu a doma po příchodu do farnosti zakončoval pout' opět promluvou v kostele.

Někteří poutníci kvůli vzdálenosti absolvovali aspoň cestu k Vltavě na povozech. Tyto sem zas ve smluvený čas druhý den přijížděly pro unavené poutníky, aby je doprovázely na cestu zpět. P. Paleček nikdy této příležitosti nevyužil, a to i proto, že smysl procesí spatřoval nejen v absolvování cíle, nýbrž i v absolvování cesty, která může člověka přetvářet, stejně jako dosažení cíle. Osmihodinová náročná cesta pro něj nepředstavovala jen nezbytnou proceduru k překonání vzdálenosti, nýbrž právě i možnost nalézání odpovědí v *prachu cest*.

Procesí vedené P. Palečkem vynikalo vzorným uspořádáním, v obcích procházeli poutníci vždy po třech. P. Paleček vycházel z toho, že disciplína průvodu budí úctu a respekt u všech, kdo takový průvod na cestě vidí. Sám k tomu na vysvětlenou poznamenal:

*„ Proč se líbí vojsko? Protože pochoduje spořádaně. I vy jste vojsko, vojsko Kristovo a to tím více má dbáti pořádku.“*³⁵⁸ I další svědectví hovoří o kovářovských procesích jako o procesích ve smyslu katolické náplně příslovečných.³⁵⁹

Děkan Felix z Jistebnice na Palečkova procesí vzpomíná takto: *„Podruhé viděl jsem p. faráře na Svaté Hoře, kam vodíval procesí o svatohorském Božím těle, kdy my také chodívali na Sv. Horu. Procesí tak uspořádané, mužů tak veliký počet nevodíval tehdy z nás žádný. Sv. Hora bývala překvapena a čekala na procesí z Kovárova s utajeným dechem. Ač Sv. Hora se svými kněžími byla mnohým poutníkům útočištěm, přece i zde mnozí z poutníků vyhledávali p.*

³⁵⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 35

³⁵⁷ FELIX, E.: *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 11

³⁵⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 37

³⁵⁹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 11

*faráře z Kovářova a přicházeli sem právě tuto neděli, kdy věděli, že zde je p. farář z Kovářova.*³⁶⁰

V procesí měl na sobě nejen kleriku, kterou prakticky nesundával, nýbrž i rochetu. Průvod také pravidelně doprovázela hudba. Zpěv poutníků býval jednotný a mohutný, jelikož mu šlo o opravdovost, duchovní přípravu na setkání se s poutním místem a neméně i o praktikování vzorného zpěvu. V době, kdy se nezpívalo, modlili se poutníci růženec nebo litanie. Když se průvod modlil, P. Paleček předříkával, když průvod zpíval, sám předzpíval. Jeho hudebníci měli rovněž zvláštní instrukce. Od poutníků směli vybrat určitý zanedbatelný peníz, ovšem jednalo se opravdu jen o symbolický příspěvek. Zbytek doplatil P. Paleček, který bedlivě hlídal, aby někdo nezkazil úmysl jeho cesty.

Že pro něj v tomto směru neobstálo nic, co by bylo za procesí jen vydáváno, je skutečnost odmítnutí jiného procesí. Totiž před příchodem P. Palečka do Kovářova chodilo také procesí o pouti na den Narození Panny Marie do Kostelce nad Vltavou. S tímto průvodem chodívalo mnoho lidí, zvláště mladých. Ovšem při zpáteční cestě se změnil průvod v nepatrný zástup, jelikož zde mnoho lidí zůstávalo u muziky a např. ani sošky neměl nazpět kdo nést. Proto P. Paleček toto procesí za krátko po svém příchodu do Kovářova zrušil, čímž vyjádřil svůj názor na cokoliv, co by mělo být chápáno jako folklór nebo jen něco, co je praktikováno pouze z titulu tradice.³⁶¹

3.4 Propagátor náboženského tisku

P. Paleček v hojné míře ve své době odebíral náboženský tisk. Odběrem sledoval širší informovanost a vzdělanost. Ještě více mu ale šlo o to, aby předešel skutečnosti, aby farníci neodebírali dále již bez jeho vlivu takový tisk, který by podle názoru P. Palečka poškozoval jejich duši. Toto jediné médium nepodceňoval a odběr usiloval mít pod kontrolou.

³⁶⁰ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 32

³⁶¹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 35-39

3.4.1 Náboženský tisk v době P. Palečka

V 19. století se zmenšoval podíl katolické náboženské literatury česky tištěných knih, i když velká část neteologické lidové literatury odkazovala k náboženství nepřímo, nebo využívala jeho prostřednictvím k prosazení hospodářské či později národní osvěty. Svě důležité zastoupení pro městské obyvatelstvo měly vedle knih hlavně noviny a kalendáře. Až od 40. let 19. století začalo docházet k obrodě náboženské literatury, což souviselo zřejmě i s mírnějším postojem cenzury. Vedle toho zde vznikala živná půda intelektuálů, stejně jako pisatelů, kteří sčítali církvi účty vystavené od dob Bílé hory či Kostnice a podle toho se na adresu církve, v mírnějším měřítku v názorech na její reformu vyjadřovali.³⁶²

Propagátoři a hlavní aktéři náboženského tisku spatřovali tiskovou úlohu církve ve 3 základních bodech:

- 1) apologetický: šíření zásad křesťanského učení. Jednalo se o obranu nauky, která trpěla a utrpěla nejen Kulturkampfem, nýbrž dědictvím osvětenství, hříchy církve z minulosti, či nedostatečné činnosti církve v otázce sociální, a to v momentě, když byli již proletáři všech zemí dostatečně *spojeni*
- 2) organizační: Tento rys měl být jakýmsi krunýřem rysu prvního. A možností v *křížáckém* duchu, vyjadřovat schopnost katolíků bojovat za ideály křesťanství prostřednictvím jedinců, kteří jsou ochotni šířit katolický tisk. Vnější obrana tiskem měla pomáhat hlavně v tom duchu, že pokud zde bude existovat jakási větší než hypotetická ochrana církve, bude muset protistrana vynakládat část svých ideových zbraní ne na tak jednoduché šíření, jako na obranu svého učení, a tím nedojde k rychlému šíření jejího názorového spektra – v tomto případě skládaného ideově hlavně z myšlenek socialismu.
- 3) výchovný: Předkládání obyvatelstvu pozitivního obrazu katolického tábora v celé jeho šíři a to s aktivitami v politické, sociální i kulturní sféře, který je měl vést k angažovanému uplatňování katolických postojů v každodenním životě.³⁶³

Katolický tisk neměl na různých ustláno. Konkrétní periodika se velmi často potýkala s nedostatkem finančních prostředků, a pokud nad nimi nestál mecenáš v podobě aristokracie, průmyslníka či církve, bylo periodikum vydáno „napospas“ platební morálce odběratelů, která byla mizerná. Oproti Moravě byl český katolický tisk ještě štěpen zevnitř. Existovali zde totiž

³⁶² Srov. NEŠPOR, Z. R. *Náboženství na prahu nové doby: Česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis International, 2006, s. 603-604

³⁶³ Srov. MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 240

sympatizanti a odběratelé periodik křesťansko-národní strany na straně jedné a křesťansko-sociální na druhé straně. Oslabení vlastních sil bylo způsobeno názorovými neshodami těchto táborů; důsledkem bylo právě ale oslabení navenek u obou aktérů vzhledem k *postosvíceneckému* a socialistickému *mamutu* - neštěpenému.

Role duchovních zde byla jednoznačná. Měli působit jako rádci, kontroloři a organizátoři, půjčovatelé literatury, donátoři a předplatitelé pro sociálně slabší, zakladatelé farních knihoven, vydavatelé farních periodik a zpravodajů, agitátoři v kostelech i domácnostech, či dopisovatelé do novin.³⁶⁴

Nejznámějšími nakladatelstvími po vzoru německých spolků byly tzv. knihovny. Ediční řady knihoven byly zaměřeny na široké vrstvy. Za malý peníz měly zprostředkovat čtenářům osvětu, agitaci a nastínit poslání. Podobných knihoven existovaly skoro tři desítky. Specifickou formou knihoven bylo tzv. *Dědictví*. Tak např. *Dědictví sv. Jana Nepomuckého*, *Dědictví sv. Cyrila a Metoděje*, *Dědictví sv. Ludmily*, *Dědictví maličkových*, *Dědictví sv. Prokopa*. Mezi další známé knihovny patřily např.: *Knihovna Meditací*, *Knihovna Družiny literární a umělecké v Olomoci*, *Knihovna Obnovy* či *Knihovna Českého západu*. Knihovny zároveň vydávaly velké množství kalendářů, tedy brožur s básněmi, povídkami, medailony, historií, rádci, přehledy výročí, událostmi aj.³⁶⁵

Mezi nejaktivnější tiskárny patřily zmíněné Družstvo *Vlast*, *Cyriľomethodějská knihtiskárna, nakladatelství a knihkupectví Václava Kotrby v Praze*, *Spolek sv. Bonifáce*, *Československá akciová tiskárna (Veritas)* a *Kníže-arcibiskupská tiskárna v Praze*. Na Moravě to byly *Papežská knihtiskárna* založená P. Mathonem v Brně a v Olomouci *Kníže-arcibiskupská tiskárna*, stejně jako diecézní biskupské tiskárny.³⁶⁶

Díky spolkům, nakladatelstvím a tiskárnám, které vznikaly v každé diecézi a které zároveň pečovaly o rozvoj katolického tisku, vzniklo v Čechách a na Moravě postupně přes 200 periodik, které ve větší či menší míře plnily výše vytyčené cíle.

V Praze byl v roce 1870 založen *Katolický spolek tiskový* s orgánem *Hlasy Katolického spolku tiskového*. Rok předtím začal vycházet deník *Čech* (1869-1937), který reprezentoval konzervativní politický proud, ztotožňovaný s politikou kolem pražského arcibiskupa a od devadesátých let 19. století s postoji katolické-národní strany v Čechách. *Čech* byl roku 1896

³⁶⁴ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 242

³⁶⁵ Tamtéž, s. 273-274

³⁶⁶ Tamtéž, s. 277-278

na příkaz kardinála Schönbrona zastaven a splynul s *Večerními novinami*. Nástupcem se staly *Katolické listy*. Časopis byl obnoven v roce 1904.³⁶⁷

V roce 1884 založil kněz Tomáš Škrdle družstvo *Vlast*. Jeho účelem bylo vydávat časopisy, periodické knihy a spisy, jakož i knihy psané v katolickém duchu, zakládat katolické knihovny, pořádat přednášky a literární sjezdy, podporovat kvalitní literaturu, spisovatele píšící v katolickém duchu.³⁶⁸ Družstvo se zabývalo hlavně křesťansko-sociálními otázkami doby. Družstvo vydávalo každý měsíc časopis s názvem *Vlast*. Nejpopulárnější časopis nakladatelství *Vlast* zahrnoval vědecké příspěvky, zábavu, poezii, upoutávky a úryvky z literatury, literární zprávy, obecné zprávy, sebrané zprávy z médií o církvi a rozbor příspěvků, spolkové zprávy, občas byly zastoupeny životopisy osobností.³⁶⁹ Roku 1895 Tomáš Škrdle podle rakouského vzoru založil *Tiskovou ligu* a od roku 1900 začal vydávat časové brožury s názvem *Hlasy svatováclavské*. *Vlast* vydávalo ale i další časopisy: *Vychovatel* – časopis věnovaný zájmům křesťanského školství, přílohou byla příručka pro učitele a katechety (od roku 1895), *Naše listy* – orgán křesťansko-sociální (od roku 1896), *Sborník historického kroužku* – historický časopis (od roku 1893, dále zde byla zastoupena edice *Vzdělávací četba katolické mládeže* (od roku 1901).³⁷⁰ To vše bylo možné hlavně díky výjimečným organizátorským a publicistickým schopnostem šéfredaktora a manažera Škrdleho.

V Praze vycházel dále nakladatelstvím Václava Myslivce známý časopis *Meč* (od roku 1890).³⁷¹ Pro venkov vycházel nákladem *Sdružení katolických zemědělců* populární *Selský list* (1902-1913) či *Venkovan* (1907-1932).³⁷² V roce 1907 vznikl v Praze *Piův spolek* jako odnož německého *Pius Verein* a měl být jakousi konkurencí *Tiskové lize*. Jeho hlavním duchovním patronem byl František Kordač. Jedním z hlavních úmyslů Piova spolku bylo např. zřízení ústřední české katolické tiskové kanceláře nebo vytvoření odborového sdružení českých žurnalistů.³⁷³

Mezi další populární časopisy vydávané v Praze patřili *Svatý Vojtěch* (od roku 1904) - měsíčník pro katolický lid, který vydávala v Praze Rada katolíků Československé republiky, což byl zároveň orgán pro české oddělení spolku sv. Bonifáce, dále lidové časopisy: *Maria*, který vycházel každý 1. a 3. čtvrtěk v měsíci, *Kříž*, který vycházel každý 2. a 4. čtvrtěk

³⁶⁷ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 246

³⁶⁸ HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice, 1893, s. 86

³⁶⁹ ŠKRDLE, T. *Vlast, časopis pro poučení a zábavu*. Praha: Ročník XXIII 1906-1907, 1906, s. I-VIII

³⁷⁰ Databáze Národní knihovny ČR

³⁷¹ Knihovna KTF Praha: *Svatý Vojtěch*, časopis, číslo 1, ročník VII, leden 1910

³⁷² MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 257

³⁷³ Tamtéž, s. 244

v měsíci. Časopisy *Marii i Kříž* (od roku 1894)³⁷⁴ zaštiťoval vydavatel a redaktor Petr Kopal.³⁷⁵

Pro kněze patřily mezi ty s největším odběrem *Časopis katolického duchovenstva* (od roku 1828, od roku 1876 *Akademie křesťanské*), *Věstník katolického duchovenstva* (od roku 1900), *Obrana víry* (od roku 1884), *Svatý Vojtěch* (od roku 1904).

Dále zde byly vydávány *Naše Mládež* (od roku 1908), *Dělník* (od roku 1902) a *Omladina* (od roku 1911). Na Kladně vycházelo např. *Právo* (od roku 1906).³⁷⁶ V oblasti školství byl nejznámější *Vychovatel* (vydávnané družstvem Vlast od roku 1886). Jediným historickým odborným časopem byl *Sborník historického kroužku* družstva Vlast (od roku 1900).³⁷⁷

Teologickou literaturu v Praze vydávalo také *Dědictví svatého Prokopa*, založené roku 1860.

V Hradci Králové, v nakladatelství *Dědictví maličkých*,³⁷⁸ vycházely časopisy *Štít* (od roku 1907) a *Obnova* (od roku 1895) a *Dárce* (od roku 1904).³⁷⁹ *Obnova* a *Štít* byly nejpopulárnějšími a zároveň nejznámějšími periodiky mimo pražský okruh.

Českokobudějovická diecéze si vytvořila *Český tiskový spolek* v roce 1906, 36 let po Praze. Bez ohledu na to nebyly České Budějovice redakčně pozadu. Zasloužil se o to teolog a spisovatel Antonín Skočdopole. Vydával poulárně naučné časopisy *Ludmila* (od roku 1875), *Anežka* (od roku 1878) a od roku 1880 *Václav*.³⁸⁰ Dále zde vycházel např. *Hlas lidu* (od roku 1906, jeho přílohami byli: *Žena*, *Dělník*, *Živnostník* a *Mládež*) či po přestávce od roku 1908 *Česká žena*.³⁸¹ Z homiletických časopisů to byly především pelhřimovská *Kazatelna*.³⁸²

Na Moravě založil benediktin P. Placid Mathon (1841-1886) v Brně benediktinskou tiskárnu, která tiskla noviny, brožury a kalendář *Moravan*. Tento dále založil a byl zároveň redaktorem *Školy božského Srdce Páně* (od roku 1867), *Anděla Strážného* (od roku 1881) a *Květů mariánských* (1883-1904). Činnost benediktinů dále zahrnovala projekt P. Pavla Vychodila (1862-1938), který založil *Apoštolát tisku* (od roku 1884) a byl redaktorem *Hlídky*

³⁷⁴ Databáze Národní knihovny ČR

³⁷⁵ Tamtéž

³⁷⁶ Tamtéž

³⁷⁷ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 272

³⁷⁸ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: ZVON, 1991, s. 227

³⁷⁹ Knihovna KTF Praha: *Svatý Vojtěch*, časopis, číslo 1, ročník VII, leden 1910, databáze Národní knihovny ČR

³⁸⁰ STATEČNÝ, K. *Dr. Antonín Skočdopole*, ČKD, 1919/1+2, s. 77

³⁸¹ Databáze Národní knihovny ČR

³⁸² MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 261

literární (od roku 1884). Nástupcem *Hlídky literární* se stala *Hlídko*.³⁸³ (Od roku 1900 rovněž vycházel z nakladatelství Českých benediktinů v americkém Chicagu česko-americký kalendář *Katolík*³⁸⁴). V olomoucké diecézi byl založen iniciativou biskupa Antonína Cyrila Stojana v roce 1907 *Tiskový spolek cyrilometodějský*, který byl nástupcem *Matice cyrilometodějské*, založené roku 1900.³⁸⁵ V Třebíči vycházel také populární časopis československých terciářů s názvem *Serafínské květy* (od roku 1901).³⁸⁶

Na Moravě měl dále obdobnou pozici ústředního katolického konzervativního listu *Hlas* (*Hlas Jednoty katolické pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost*), týdeník, který vycházel od roku 1849 v Brně. *Hlas* měnil během své doby jak své označení, tak i periodicitu. Noviny byly vydávány 71 let, zanikly až roku 1920. Uznávaným periodikem se stal od roku 1896 v Olomouci vycházející např. *Našinec*. Tento týdeník se stal před první světovou válkou nejlepším katolickým politickým periodikem u nás. *Našinec* totiž disponoval zprávami z domácí i zahraniční scény, hospodářskou a kulturní rubrikou, církevním věstníkem, polemikou, komentáři, glosami, inzercí aj. V oblasti křesťansko-sociální si získalo širokou pozornost moravsko-olomoucké periodikum s názvem *Zájmy dělnictva* či brněnský *Náš věk*.³⁸⁷ K velmi populárním naučným časopisům patřil *Náš domov* (od 1892 v Olomouci, Zábřehu na Moravě, Prostějově a od roku 1908 v Brně.)³⁸⁸

Z homiletických časopisů to byly především čtvrtletník *Kazatel* (od 1894 v Olomouci).³⁸⁹

3.4.2 Náboženský tisk odebíraný P. Palečkem

P. Paleček odebíral náboženský tisk zřejmě již v Předbořicích a od začátku též v Kovářově. Konkrétní záznamy o odběru pochází ale až z roku 1909. V tomto roce v dotazníku pro kanonickou vizitaci píše, že dosud nepronikly do jeho farnosti špatné, protináboženské noviny, kromě těch, jež odebírají učitelé. Sám ale vyjadřuje obavu nad tím,

³⁸³ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: ZVON, 1991, s. 227

³⁸⁴ KOL. AUTORŮ. *Katolík* česko-americký kalendář na rok 1929, nákladem tiskárny Českých benediktinů, Chicago 1929, ročník XXXV

³⁸⁵ Katopedia [online], Matice Cyrilometodějská, [cit. 27. října 2013]. Dostupné na WWW: http://www.katopedia.cz/index.php?title=Matice_cyrilometod%C4%9Bjisk%C3%A1

³⁸⁶ Knihovna KTF Praha, periodika

³⁸⁷ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 248

³⁸⁸ Tamtéž, s. 272

³⁸⁹ Tamtéž, s. 261

že dlouho již nebude možné ubránit farníky před špatným tiskem.³⁹⁰ V tom samém roce líčí dobu, v níž, podle něho zuří krutý boj proti všemu křesťanskému a zvláště katolickému. Tato doba je pro Palečka dobou nenávisti proti Ježíši Kristu a jeho církvi a je to nenávist, která podle něj vystoupila z pekla.³⁹¹ Právě asi i proto odebíral veliké množství apologetického tisku. V roce 1911 to byly *Kříž*, *Maria* (100 výtisků), *Meč* (33 výtisků), *Štít* (22 výtisků), *Právo* (22 výtisků), *Český Kraj* (8 výtisků), *Naše Listy* (7 výtisků), *Naše mládež* (62 výtisků), *Venkovan* (80 výtisků), *Sv. Vojtěch* (330 výtisků), *Kvítek* (11 výtisků),³⁹² *Hlas lidu* (9 výtisků), *Selský List* (17 výtisků).³⁹³ V roce 1911 výběr rozšířil a doplnil o duchovní a v ještě větší míře sociální hledisko doby o periodika *Vlast* (2 výtisky), *Már* (11 výtisků),³⁹⁴ *Hlas Lidu* (8 výtisků), *Práce* (70 výtisků). Pro členy Všeodborového sdružení *Věstník křesťanských zemědělců* (150 výtisků), *Čech* (1 výtisk). Kromě toho odebíral skoro všechny české odborné teologické a kněžské časopisy.³⁹⁵ Podle zmínky P. Palečka z roku 1912 byly protináboženskými nebo protikatolickými časopisy všech politických stran kromě časopisů Československé strany lidové. Proto zároveň o rozšíření novin této strany velmi usiloval.³⁹⁶

V roce 1912 informoval ve věstníku pro kanonickou vizitaci o tom, že ve farnosti nejsou kromě některého časopisu, učitelského nebezpečné protináboženské knihy. Sám neustále věnoval pozornost odebíranému tisku ve farnosti a v kázání často varoval před špatným tiskem. V roce 1912 nabídku opět rozšířil. V tom roce odebíral periodika *Naše listy* (6 výtisků), *Venkovan* (80 výtisků), *Česká žena* (5 výtisků), *Dělník* (5 výtisků), *Věstník katolického zemědělství* (150 výtisků), *Omladina* (30 výtisků), *Vlast* (2 výtisky), *Serafínské květy* (24 výtisky).³⁹⁷

V dalších letech nebylo možné dohledat o odběru literatury dostupné archiválie, až v roce 1918 píše v dotazníku pro kanonickou vizitaci pro rok 1918, že odebírá následující tisk: *Kazatele*, *Kazatelnu*, *Linzer-Quartalschrift*, *Correspondenz-blatt*, *SS. Eucharistii* českou i německou, *Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda*, *Vychovatele*, *Vlast*, *Correspondenz Pers. Sac.*,

³⁹⁰ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 257

³⁹¹ Tamtéž, s. 258

³⁹² Nelze určit přesný název, Národní databáze knih ČR neoznačuje žádný údaj z tohoto období pod konkrétním názvem „Kvítek“

³⁹³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 258

³⁹⁴ Nelze určit přesný název, Národní databáze knih ČR neoznačuje žádný údaj z tohoto období pod konkrétním názvem „Már“, je možné, že se jedná o zkráceninu slova Maria

³⁹⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářow, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 14. června 1911 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Vícha ze dne 21. června 1911, s. 4

³⁹⁶ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

³⁹⁷ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 6

Ordensdirektor, Čecha, Hlas Lidu aj. Z tohoto záznamu se také dovídáme konkrétněji o odebírané literatuře pro něj samého.³⁹⁸

V případě propagace tisku postupoval P. Paleček jako v ostatních formách pastorače. Šlo mu o to uskutečnit co největší možnou nabídku. Jeho záměrem nejspíše bylo, co největším odběrem bojovat proti veškerému ostatnímu tisku, jenž byl buď příliš světský, nebo v očích P. Palečka protináboženský. Jeho šíření tiskovin, které u jeho sousedů chybí, obsahuje rovinu duchovní, náboženskou, sociální či filozofickou a jím uskutečněný výběr tiskovin byl jakýmsi pokusem šíření soudobých *sum*. Na druhé straně zde šlo o pokrytí soudobými „prověřenými“ médii. Zásobováním farníků týdeníky a měsíčníky měl za cíl všeobecný rozhled, který chtěl P. Paleček u lidí pěstovat dalším i tímto způsobem. Z počtu čísel a z odkazu na zájem o farní knihovnu je možné na tento pastorační prvek nahlížet jako na úspěšný. Nabízí se numerické srovnání ostatních farností a skutečnost, že se mu podařilo popularizovat tisk na vesnici, která i procentuálním složením za čtenáři města v době P. Palečka zaostávala.

P. Paleček provozoval ve farní budově knihovnu. O její existenci nemáme však téměř žádné doklady. Farní knihovna byla sestavena z osobních knih P. Palečka, byla přístupná pro zájemce a byla velmi využívána.³⁹⁹ O osudu knihovny po smrti P. Palečka můžeme jen spekulovat. Je možné, že na faře nějaký čas sloužila farníkům, pravděpodobněji ale je, jelikož byla sestavena z osobních knih P. Palečka, že se stala součástí dědictví, které zahrnovalo i 6 beden knih náboženského obsahu a dále náboženské brožury. To by bezesporu při tehdejšímu počtu knih obsahem již na menší katolickou knihovnu vydalo. Majitelkou těchto knih, tedy právě možná jmenované knihovny, se stala univerzální dědička Františka Palečková ze Zalužan, sestra P. Palečka.⁴⁰⁰

³⁹⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 8

³⁹⁹ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

⁴⁰⁰ Tamtéž, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

3.5 Zakladatel náboženských spolků

P. Paleček byl ve zřizování spolků aktivní již od začátku své kněžské služby. Spolky považoval vedle tiskovin za nejdůležitější pastorační model sdružení. Prakticky v každé farnosti použil odvěkou sílu modelu spolčování ve prospěch pastorační práce. Oproti jiným farnostem jeho doby se mu dařilo vytvářet spolčovací centra, která sehrála svou roli nejen za jeho života, ale i po jeho smrti.

3.5.1 Náboženské spolky v době P. Palečka

Spolky obecně se staly v 19. století jednou z důležitých platformem emancipující se společnosti. Ve spolcích se pěstovaly činnosti různého druhu, hlavně však uvědomění, jednota, potenciál k budoucímu prosazení názorů. Potřeba institucionalizace nabízela státu, který byl připraven intenzivně zakročit proti jakémukoliv nenahlášenému sdružení, možnost vnější kontroly činnosti. Spolky měly ideově navazovat na prožitek eucharistické oběti a v jejím duchu organizovat přednášky, večery, křesťanské akademie, poutě, pěstovat divadlo, zpěv, hudbu či četbu. Až do poloviny 19. století se však mohli sdružovat pouze svobodní občané. A jejich činnost musela zpravidla zaštitit některá buď významná osobnost, nebo sdružení. V tomto směru existovaly hlavně literární spolky a spolky náboženské. Zřejmě se císař těmito dvěma druhy spolků necítil ohrožen ačkoliv literární spolky či bratrstva sdružovaly ve skutečnosti elitu, která zde budovala podhoubí národní identity Čechů. Zákonem č. 253 z 26. listopadu 1852 byla spolková agenda vyjmuta z osobního rozhodování panovníka a byla předána do kompetencí ministerstva vnitra. Pod ním byly povolením spolků pověřeny jednotlivé regionální úřady, které posuzovaly vhodnost či nevhodnost založení spolků. Zásadní legislativní změna prošla hned třemi zákony z roku 1867, a sice zákonem 134, 135 a 142/ 1867, kde bylo nově ošetřeno spolkové právo.⁴⁰¹ Následně vznikaly desítky spolků již ne jen ve městech, ale i v městysech a na vesnicích. Občanům tím byla dána ve skutečnosti „palebná“ munice pro obranu identity a hlavně možnost ovlivňovat veřejnou správu. Sem se počítaly spolky hospodářské, lesnické, zemědělské, literární, náboženské, vojenské, charitativní, hasičské a další. Spolky tak vědomě či nevědomě začaly naplňovat důležitý společenský aspekt – identitu. Byly to právě spolky, jejichž činnost na poli sociálním,

⁴⁰¹ LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, Praha 2009, s. 319

kulturním, historickém a politickém s ministerským povolením vystavovala „cihlu po cihle“ půdu pro jednání s Habsburky, kteří chystali pro Čechy zcela odlišný projekt.

Náboženské spolky a bratrstva byly vedle literárních spolků nejstaršími spolky vůbec. Oproti jiným spolkům však, pokud měly vzniknout, musely být schváleny autoritou úřadu a dále ještě církví. Devatenácté století produkovalo hojný spolkový život ve všech směrech. Brněnský gymnaziální profesor Matěj Procházka (1811-1889) založil v Brně již roku 1849 *Katolickou jednotu*. Tato čítala po čtyřech letech své existence na 100 poboček na Moravě a postupně se rozšiřovala i do Čech. Jejím orgánem byl časopis *Hlas Katolických jednot*. Tento orgán, velmi důležitý při utváření katolické politické identity, se stal posléze základem politické katolické činnosti. Katolické spolky vznikaly v různé intenzitě v jednotlivých farnostech, důležitá zde byla mentalita faráře, který šel s dobou či proti ní. V Čechách zároveň vzniklo několik poboček *Gesellverein* německého kněze Adolfa Kolpinga. Kolpingovým projektem na tomto poli jeho rozsáhlé činnosti bylo sdružovat mladé nemajetné hochy, kterým by bylo poskytnuto sociální zázemí a vzdělání a dále vzdělání v oblasti mravní a náboženské. Mezi lety 1870-1889 vzniklo v Čechách a na Moravě celkem 45 poboček Kolpingových domů.⁴⁰²

V roce 1899 vznikl *Zemský svaz katolických spolků v Čechách*. Cílem svazu bylo integrovat všechna sdružení včetně křesťansko-sociálních spolků. Jelikož se kraje mimo Prahu, zvláště venkov, cítily, že jsou Prahou odstrkovány, apelovaly opakovaně na jednatele, aby pravomoc Prahy s ostatními kraji zrovnoprávnil. Intervence byla úspěšná a roku 1906 vznikla *Zemská organizace katolíků v království Českém*. Organizace fungovala jako nadnárodní centrum všech katolíků žijících na území království Českého, tedy jako ústředí českých i německých nepolitických spolků a korporací. Složení předsednictva bylo strukturované ze všech významných vrstev společnosti, aby byl spolek svou činností a zpětnou vazbou efektivní. V roce 1912 vznikla ve Vídni *Katolická unie*. Přestože byl jejím vůdčím členem hrabě Lobkovic, Čech, jednalo se o rakouskou organizaci. Se samotným projektem vystoupili ještě v roce 1912 zakladatelé *Katolické unie československé*, když uvedli v život organizaci s názvem *Unie českých katolických spolků arcidiecéze olomoucké*.⁴⁰³ Dalším výrazným činitelem byl opět Tomáš Škrdle s ním založeným družstvem *Vlast*. Družstvo kolem sebe sdružovalo sympatizanty svého tisku a svého modelu předávání křesťansko-sociálních myšlenek. Na stejném principu vystupovaly odnože *Vlasti* – čili *Tisková liga* a *Spolek pro zakládání katolických knihoven*. Družstvo nejen vydávalo literaturu,

⁴⁰² KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: ZVON, 1991, s. 226

⁴⁰³ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 231

nýbrž i provádělo rozsáhlou agitační a publicistickou činnost. Zakládalo spolky, finančně podporovalo katolické umělce a vědce. Pod Šrdleho vedením bylo družstvo považováno za jakéhosi středověkého drába ve smyslu ochrany dogmatických pravd, neadekvátně vyložených pro století devatenácté. Tím samým způsobem právě odmítalo diskutovat s mladými křesťanskými intelektuály, stejně jako otiskovat jejich nezatížené polemiky. Reakce družstva vůči nim byla často odmítavá či přímo arogantní a jejich práce dehonestující. Byl to právě tento postoj družstva, který je vyprovokoval k založení *Katolické moderny*.⁴⁰⁴

V roce 1902 byla založena *Jednota katolického duchovenstva*. Cílem bylo společné řešení kléru, otázky doby, materiálního zabezpečení, vikariátních konferencí, postavení kněží, církevní politiky apod. Nejčastěji probíranými skutečnostmi byla kongrua, vztah duchovního k patronátu, vzdělání faráře a zdobrovolnění celibátu.⁴⁰⁵

3.5.2 Obecná charakteristika náboženských spolků – odnoží - zakládaných P. Palečkem

1) III. řád sv. Františka neboli řád kajících

Řehole III. řádu byla založena 30. května 1883. Vstoupit do řádu mohl katolický křesťan po svém 14. roce života, jen když měl pevný úmysl žít kajícím a bohabojně. Manželky mohly být přijaty jen s manželovým povolením. Přijatí měli nosit prostý šat a pod ním odznaky řádu: šedý škapulíř a pás. Než byli do řádu přijati, měli být celý rok pozorováni a až po roce jim bylo umožněno složit řádné sliby.

Terciáři se měli vyvarovat veškeré okázalosti, nemravného druhu zábavy. Kromě církevních postů se měli také ještě postit vpozdvečer před slavností Neposkvrněného Početí Panny Marie a před svátkem sv. Františka. Měli přijímat sv. svátosti každý měsíc a každoročně se modlit 12 Otčenášů, Zdravasů a Sláva Bohu. Členové měli sepsat závěť, zachovávat v domácnosti pořádek, dávat dobrý příklad, křesťansky se milovat a nikdy nepřísaht a všech hříchů se chránit. Měli každodenně navštěvovat mši, podporovat chudé a navštěvovat nemocné. Za určitých podmínek mohli získat plnomocné odpustky.⁴⁰⁶

⁴⁰⁴ FRÝDL, D. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky: Snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě*. Brno: nakl. L. Marek, 2001, s. 23

⁴⁰⁵ MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003, s. 239-239

⁴⁰⁶ Srov. HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice, 1893, s. 16-18

2) Bratrstvo sv. růžence

To zřizoval s povolením biskupa pouze představený dominikánského řádu. Založené bratrstvo mělo mít svou kapli nebo aspoň svůj vlastní oltář s růžencovým obrazem, na němž mělo být vyznačeno, jak Panna Maria podává růženec sv. Dominiku. Členové, kteří byli zplnomocnění pověřeným knězem k zapsání se do bratrstva, měli povinnost jednou za týden buď najednou nebo o libovolných přestávkách pomodlit se celý patnáctidesátkový růženec. V určité dny mohli členové opět získat plnomocné odpustky.⁴⁰⁷

3) Mariánský mešní spolek ingolstadtský

Byl založen ve františkánském kostele v Ingolstadtu na počest neposkvrněné Královny nebes roku 1726. U zrodu popularity stál postoj prostého řeholního bratra, který se chtěl stát knězem. Ten se stal nakonec knězem, věhlasným kazatelem a dokonce světícím biskupem v Brixenu, kde roku 1590 zemřel. Členové spolku, kteří nemuseli být kněží, dávali kromě dobrých skutků každý rok na určitý den a úmysl spolku na mši, podle libosti přispívali na výzdobu ingoldstadtského chrámu a vyprošovali si na přímluvu patronů sv. Michaela, sv. Josefa a sv. Barbory šťastnou hodinku smrti. Když slyšeli zvonit hodinku, měli se pomodlit Otčenáš a Zdravas za onoho zesnulého. Jelikož byl tento spolek přiřazen roku 1874 k římskému arcibratrstvu neposkvrněného početí Panny Marie, jenž měl právo udělovat odpustky jasně modrého škapulíře, mohli členové ingolstadtského spolku zároveň získat tyto odpustky.⁴⁰⁸

4) Spolek sv. Michala

Existovaly 3 druhy spolků: spolky pro zájmy Církve svaté, spolky pro zájmy rodiny a tiskové spolky. Spolek sv. Michaela archanděla byl založen roku 1860 ve Vídni. Jeho cílem byla obhajoba papeže proti jeho nepřátelům. Členové se modlili denně Otčenáš, Zdravas a Věřím v Boha a měsíčně přispívali aspoň 1 krejcarem na církevní potřeby. Za určitých okolností mohli opět získat plnomocné odpustky.⁴⁰⁹

⁴⁰⁷ Srov. HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice, 1893, s. 45-46

⁴⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 59

⁴⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 65-66

5) Spolek křesťanských matek

Byl založen roku 1868 v Řezně s apelem na matky, aby vychovávaly své děti v křesťanském duchu. Spolek byl povýšen na bratrstvo a požadavky na splnění účelu měl nepatrné. Za určitých okolností mohl spolek získat odpustky.⁴¹⁰

6) Spolek křesťanských jinochů (nebo panen)

Jeho cílem bylo, aby mladíci a dívky žily zbožně a zachovávali čistotu svého stavu. Za určitých okolností mohl spolek získat odpustky.⁴¹¹

7) Spolek křesťanských rodin

Rodina byla v církvi ctěna skutečně od biblických dob. Spolek sám byl založen na počest rodiny Františkem Filipem, knězem z tovaryšstva Ježíšova, roku 1861 v Lyoně. Účelem spolku bylo posvěcovat křesťanské rodiny, obrodit rodinu jako instituci. Členové spolku se měli jednou za den, a sice večer shromáždit před obrazem sv. Rodiny a pomodlit se na stejnojmenný úmysl. Za určitých okolností mohl spolek získat odpustky.⁴¹²

8) Bratrstvo ustavičného klanění se Duchu svatému

Bratrstvo bylo založeno vídeňským arcibiskupem Celestýnem Gangelbauerem dne 19. května 1882. Členové se měli za úkol denně modlit 7 x Sláva Bohu ke cti Ducha svatého a aspoň 1 x Zdravas ke cti Panny Marie, neporušené choti Ducha sv., aby byli na její přímluvu dáni církvi kněží. Dále absolvovali devítidenní pobožnost, připravovali se na hod boží svatodušní a starali se o posvěcení vlastní, jakož i o posvěcení svých bližních. Za určitých okolností mohl spolek získat odpustky.⁴¹³

9) Spolek sv. Bonifáce

Spolek byl založen 4. října 1849 v Řezně. Jeho cílem bylo obstarávání darů a materiální pomoci a utváření větší citlivosti katolických křesťanů vůči problémům v diaspoře. Název spolku korespondoval s osudem sv. Bonifáce, anglosaského benediktinského mnicha, který

⁴¹⁰ Srov. HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice, 1893, s. 72

⁴¹¹ Srov. Tamtéž, s. 72

⁴¹² Srov. Tamtéž, s. 75-76

⁴¹³ Srov. Tamtéž, s. 41-42

přišel ve svých 40 letech mezi Germány, kde kázal, křtil, učil a zakládal farnosti a biskupství a reformoval kláštery. Pečoval o vzdělání kněží a vytvořil první trvalou církevní strukturu.⁴¹⁴

10) Rituál oblečení do paterého škapulíře

Škapulíř byla původně ta část obleku, která obě ramena pokrývající přes prsa i přes záda splývala dolů. Členové různých bratrstev a řádů směli nosit zevnější znaky příslušnosti ke svému řádu či bratrstvu – nejčastěji vyjádřeno pasem a malým škapulířem. Tyto malé škapulíře byly dva čtyřrohé kousky sukna z čisté vlny, spojené stuhami tak, aby jeden kus ležel na prsou a druhý na zádech. Obyčejně se spojovalo pět škapulířů ve škapulíř pateronásobný, jehož tkaničky byly z červené vlny. Kdo chtěl získat odpustky, musel se nechat obléci od zplnomocněného kněze do škapulíře a škapulíř neustále nosit a plnit podmínky předepsané k získání odpustků. Redemptoristé měli zvláštní výsadu, že směli přijmout každého, kterého oblékli, zároveň do bratrstev škapulíře s konkrétní barvou - dle příslušnosti ke světcům.⁴¹⁵

3.5.3 Okolnosti vzniku spolků P. Palečka a jejich činnost

Již v dopise mirovického děkana P. Josefa Rozsypala ze dne 23. dubna 1885 se dovídáme o jeho žádosti na Ordinariát zřídit v mirovické farnosti *Spolek křesťanských matek*. To s prosbou, aby byl za duchovního ředitele určen místní kaplan P. František Paleček a spolek aby byl poté připojen k arcibratrstvu budějovickému. Z rukopisu a typické stylizace je patrné, že dopis sestavil kaplan František Paleček a děkana nechal dopis podepsat. V návaznosti na tuto žádost vydal 30. dubna 1885 generální vikář Šavel povolení zřídit v Mirovicích *Jednotu křesťanských matek*, stejně jako to, aby byla příslušná *Arcibratrstvu křesťanských matek v Českých Budějovicích*.⁴¹⁶

Následně byl 14. ledna 1886 ustanoven dekretem provinciála Thomase Anselma, *Provinciae Imperii Sacri Ordinis Praedicatorum – Provincie Moci Svatého řádu kazatelů* (dominikánů) z Vídně *Directorem Rosarii Viventis in Mirovic* ředitelem růžové zahrady

⁴¹⁴ Srov. SCHROMMER, Ch. [online] *Radostná zvěst pro Německo a Evropu, 160 let Německého katolického díla sv. Bonifáce*, [cit. 10. října 2013]. Dostupné na WWW: http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Schommer-RadostnC3%A1%20zv%C4%9Bst%20pro%20N%C4%9Bmecko%20a%20Evropu_0.pdf

⁴¹⁵ Srov. HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice, 1893, s. 47

⁴¹⁶ SOA Třeboň, BA, karton 472, Žádost farního úřadu na konzistoř ohledně zřízení spolku křesťanských matek, číslo dopisu 91, rukopis

vycházející v Mirovicích.⁴¹⁷ P. Paleček na základě těchto zplnomocnění vyhledával farníky na vesnicích kolem Mirovic a vykonával s nimi duchovní cvičení.⁴¹⁸

V dochované vizitaci z roku 1888 z Mirovic, kde P. Paleček působil třetím rokem jako kaplan, se dovídáme o církevních spolcích ve farnosti následující:

1. <i>Třetího řádu sv. Františka</i>	58 členů
2. <i>Křesťanských matek</i>	308 členů
3. <i>Apoštolát modlitby a Nejsv. Srdce P. Ježíše</i>	379 členů
4. <i>Živého růžence 40 růží, čili</i>	600 členů
5. <i>Sv. Michala</i>	48 členů
6. <i>Dědictví maličkových?</i>	12 členů
7. <i>Dědictví Sv. Jánské</i>	12 členů.

První spolek řídil P. Vítek, redemptorista ze Svaté Hory, 2., 3. a 4. P. Paleček, kaplan, 5. Spolek řídil farář.⁴¹⁹

Z porovnání je vidět, že mladý kněz převyšuje své kněžské kolegy v počtu členů svých spolků průměrem desetinásobku. Namítnutím by mohla být skutečnost, že mladý kněz bude v oblibě, ale zkušenosti děkana či spiritualita redemptoristů byly také „konkurenčním“ prostředím. Údaj spíše odkazuje na fakt, že se mladý kaplan Paleček stal na tomto poli pastorační záhy nepřehlédnutelným. Usiloval totiž o to nabídnout co největší počet takových sdružení s náplní, které by uspokojovaly přirozenou chuť farníků společenství vytvářet. Dekretem z 20. září toho roku byl P. František Paleček na vlastní předešlou žádost zplnomocněn vést *III. řád sv. Františka Serafinského*.⁴²⁰

Z následné vizitace za rok 1889 se dovídáme, že počet členů živého růžence vzrostl na 690, *Apoštolát modlitby Nejsv. Srdce Páně* na 432 a živého růžence na 690, přičemž spolky ostatních duchovních zaznamenaly neparný nárůst.⁴²¹

⁴¹⁷ SOKA Písek, fond: FÚ Kovářov, karton 2, složka: záležitosti duchovních: tiskopis doplněný o data

⁴¹⁸ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 8

⁴¹⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 21. června s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 21. června 1888, s. 2

⁴²⁰ Tamtéž, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: záležitosti duchovních: dekret vydaný k datu 20. září 1888 P. Kazimírem Adámkem, provinciálem řádu sv. Františka, rukopis

⁴²¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. června 1889 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 6. června 1889, s. 2 a 4

Mirovice byly jeho opravdovým úspěchem. A dalším místem, kde začal po několika měsíčním působení v Kovářově a Kostelci na záskok působit, se staly od 1. června 1894 Předbořice. Již za 3 týdny po jeho nástupu zde existovalo *Bratrstvo sv. růžence* (80 členů), *sv. Michaela* (13 členů). V protokolu vizitace hodnotí biskupský vikář Beránek situaci velmi pozitivně. Píše o P. Palečkovi, který se zde nachází teprve 3 týdny o tom, že si získal důvěry celé vesnice, jelikož, jak o něm píše, je horlivým knězem.⁴²²

Z vyplněných otázek pro účely kanonické vizitace konané v červnu 1895 se dovídáme, že ve farnosti místo dvou spolků čítajících před rokem necelých 100 členů existují nyní čtyři spolky o 374 členech. Jednalo se o spolky s těmito názvy: *Uctění Nejsv. Svátosti Oltářní* (26 členů), *Živého Růžence* (9 růží po 15 členech), *Sv. Michaela Archanděla* (14 členů), *III. řád sv. O. Františka* (189 členů z celého okolí). Všechny spolky vedl P. Paleček.⁴²³

V roce 1896 se již počet spolků, které založil P. Paleček, znásobil na počet 6. Ovšem kromě těchto počet členů zapsaných v celkem 6 spolecích dosáhl počtu 991 členů, jak o tom svědčí jeho krátká odpověď do vizitačního protokolu: *Bratrstvo klanění se Nejsv. Svátosti Oltářní spolu s bratrstvem Nejsv. Srdce Páně* (198 členů), *Živého sv. Růžence* (25 růží se 375 členy), *III. řádu sv. O. Františka Serafinského* (220 členů), *Mariánský mešní spolek Ingolstadtský* (161 členů), *Bratrstvo sv. Rodiny Páně* (23 rodin), *Spolek sv. Michaela* (14 členů).⁴²⁴

Další kanonické vizitace se nesou v podobném duchu i s hodnocením vikáře Beránka. Pro srovnání ještě uvádíme počet církevních spolků v Předbořicích z roku 1901, kdy P. Paleček působil v Předbořicích poslední celý rok. Byl zde spolek *Věčného uctění Nejsv. Svátosti* (342 členů). Všechny neděle a první pátek v měsíci byly všechny hodiny od rána až do večera obsazeny adoratory). Dále *Spolek živého sv. růžence* (35 růží = 525 členů), *Spolek sv. Michaela* (12 členů), *III. řád sv. O. Františka Serafinského* (286 členů), *Mariánský mešní spolek Ingolstadtský* (231 členů), *Bratrstvo sv. Rodiny Páně* (157 rodin), *Do patereho sv.*

⁴²² Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 16. června 1894 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 4. července 1894, s. 4

⁴²³ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 4

⁴²⁴ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. června 1896 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka, ze dne 16. června 1896, s. 4

Škapulíře bylo oblečeno (527 členů). První, druhý, čtvrtý a šestý spolek měl svá shromáždění měsíčně v neděli odpoledne; pátý a čtvrtý čtvrtletně. Všechny spolky řídil P. Paleček.⁴²⁵

Že takové číslo není samozřejmostí, dokládají vizitační zápisy z Předbořic z dalších let; počet členů není většinou uveden, ale z kontextu vyplývá, že mnohé spolky přestaly existovat s přesunem P. Palečka, či prokazovaly výrazně sestupné tendence. Údaj pro srovnání je možné zachytit až v zápisu o kanonické vizitaci z roku 1909: „*Spolek Ustavičného klanění N.Sv.O. ? členů* (chybí údaj), *Spolek Sv. Vojtěcha* (65 členů), *Spolek Sv. Michala* (12 členů), *Spolek sv. rodiny* (70 rodin), *Bratrstvo sv. růžence* (24 růží).“⁴²⁶ Také údaje z mnohem větší farnosti, městyso Mirovice z roku 1902 ukazují na skutečnost, že vedení družin P. Palečkem bylo něčím mimořádným: „*Bratrstvo sv. růžence* (50 členů), *Bratrstvo sv. Michaela* (48 členů), *Bratrstvo k uctění Nejsv. Svátosti* (20 členů).“ Přitom z archiválií vyplývá, že se jednalo o zaběhnuté spolky, nikoliv o zakládané ročníky či první roky existence.⁴²⁷

Roku 1902 byl P. Paleček ustanoven farářem v Kovářově. Jeho výše zmíněný nástup v Kovářově byl v pastorači ovlivněn právě díky jeho praxi zavádět ve farnosti spolky. Dosavadnímu kaplanovi, P. Řepovi se zde po smrti předešlého faráře tolik zalíbilo, že nechtěl Kovářov opustit. Vůči P. Palečkovi trpěl záští za to, že ten tuto farnost získal.

Když se loučil s farností v kostele, neudržel emoce pod kontrolou a vyzval farníky, aby nevstupovali do III. řádu sv. Františka a jiných spolků a řádů.⁴²⁸ Jednalo se o kombinaci mladické nerozvážnosti, záště kvůli opuštění místa, do kterého se skutečně zamiloval. Poté to byl hlavně Palečkův řád svatého Františka, známý v celém okolí, který byl kaplanovi Řepovi skutečně trnem v oku. Někteří členové III. řádu nebyli totiž svým chováním takoví, jak by si je sám P. Paleček vysnil, a mnozí nedělali řádu dobré jméno. Ale P. Paleček usiloval o to, aby byli součástí jeho spolku, než aby je z nějakého elitářského hlediska odmítl. Tudiž kritický pohled na některé členy řádu P. Palečka byl objektivní, ale P. Řepou zasazenou ranou pod pás. (Druhou částí skutečnosti je, že se z členů družiny staly během intenzivního působení po

⁴²⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 2. května 1901 s kontrolním zápisem vikáře Beránka ze dne 22. května 1901, s. 4

⁴²⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Hynkem Beránkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. června 1909 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře. J. Kříže ze dne 22. května 1909

⁴²⁷ Tamtéž: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný tiskopis P. Janem Forstem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1902 s kontrolním zápisem biskupského vikáře Františka Beránka ze dne 27. května a 1. června 1902, s. 4

⁴²⁸ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

určité době skutečné *děti* svatého Františka. Skromné a disciplinované už například v případě zpovědí. Byli to zvláště tito terciáři, kteří se zpovídali před svátkem již několik dní dopředu, aby nemuseli zatěžovat P. Palečka ve zpovědnici přes půlnoc, jak bylo v Kovářově obvyklé. P. Paleček přijímal do III. řádu také ženy – manželky členů, ale sv. profesi sloužily tyto, až když šel s nimi jejich manžel.)⁴²⁹

Postoj k pastoračním krokům P. Palečka, k jeho nabídce vstupu do jeho „nejpopulárnějšího“ řádu, byl tak dle instrukcí předchůdce, odmítavý. I navzdory tomu P. Paleček hned s nástupem žádal o povolení založení *Bratrstva Svatého Růžence*. To mu bylo povoleno dekretem budějovického biskupa Martina Josefa Říhy ke dni 15. září 1902 a P. Paleček byl ustanoven jeho administrátorem.⁴³⁰ Oficiálním diplomem ke zřízení družiny byla uznána družina v Římě 17. září 1902. Dekret potvrzuje přijetí družiny do společenství *Bratrstva Svatého Růžence* a jako představeného stanovil P. Františka Xavera Palečka, administrátora.⁴³¹ Spolek se zavazoval k pobožnostem, k zvláštním modlitbám ve farnosti.

Pastorační zápis P. Palečka z měsíce května roku 1903 však navzdory předešlým událostem vypovídá o absolutním opaku. *Bratrstvo sv. růžence* v únoru roku 1903 kanonicky zřízené mělo 714 členů, *III. řád sv. O. Františka* Serafinského 301 členů, do paterého Škapulíře oblékl v Předbořicích a nyní v Kovářově 832 osob z celého okolí, do *Mariánského mešního spolku Ingolstadtského* se nechalo zapsat 241 členů z celého okolí, *Spolek sv. Michaela* vykazoval 15 členů. Všechny tyto jednoty řídil P. Paleček, který v dohledné době hodlal založit další spolek, *Eucharistickou jednotu*.⁴³² Znamená to, že si srdce jinak nepoddajných Kovářovanů za několik měsíců opravdu zcela získal, počet zapsaných v jeho spolecích byl jistou bonifikací za způsobené komplikace po nástupu.

Z hodnocení kanonické vizitace z roku 1905 se dovídáme, že přijímání svátostí je všude až na malé výjimky obvyklým jevem, v každé farnosti ve vikariátu jdou farníci na Sv. Horu

⁴²⁹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

⁴³⁰ SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, rukopis s jednacím číslem 7210 podepsaný biskupem Martinem Josefem Říhou, latinsky

⁴³¹ Tamtéž, tiskopis formátu A3 na pergamenovém papýru podepsaný představenými spolku a následně opět českobudějovickým biskupem Martinem Josefem Říhou, latinsky

⁴³² Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. května 1903 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Forsta ze dne 27. května 1903, s. 4

nebo na Makovou s procesím a ke zpovědi. Církevních spolků je ve vizitovaném kraji mnoho, zvláště v Kovářově.⁴³³

A dále statistika z roku 1909, tj. 7 let po jeho nástupu, odkazuje svým číslem na skutečné povltavské centrum náboženských spolků se sídlem v Kovářově: „*Ustavičného klanění se P. J. ve Velebné Svátosti (312 členů), Bratrstvo sv. Růžence (1009 členů), III. řád svatého O. Františka Serafinského (275 členů), Spolek křesťanských rodin (58 rodin), Spolek Sv. Bonifáce (560 členů), Mariánský měšni spolek Ingolstadtský (247 členů), Do patereho škamplíře oblečeno bylo (743 členů), S. Michala bratrstvo (15 členů).*“

Kromě těchto církevních spolků se v kovářovské farnosti nacházelo 5 poboček *Hospodářského Sdružení křesťanských zemědělců* 184 členy. Do *Sdružení venkovské katolické mládeže* se přihlásilo 206 chlapců a dívek. Dělníci, kameníci a zedníci – počtem 57 – tvořili pobočku *Všeodborového Sdružení křesťanského dělnictva*.⁴³⁴

V roce 1912 napsala Terezie Klimentová z obce Ždírec P. Palečkovi v dopise z 24. srpna prosbu, aby jí jako zakládající sestře III. řádu svatého Františka poslal dva muže z jejich bohaté „terciářské obce“, kteří by byli ochotni starat se o jejich hospodářství. V dopise se odvolává na to, jak slyšela o Palečkově šlechetné horlivosti a rozšíření a vůbec náklonnosti k III. řádu svatého Františka.⁴³⁵ Není jasné, o jakou obec Ždírec se jedná. Nejbližší byl Ždírec v okrese Plzeň, tj. 67 km od Kovářova, ale mohlo se jednat o Ždírec, okres Jihlava, tedy 125 km od Kovářova. Je to další důkaz toho, že povědomí P. Palečka o jeho spolcích sahalo skutečně daleko za hranice kraje.

Mariánská družina jinochů

V roce 1913 P. Paleček založil v Kovářově mariánskou družinu mužů a jinochů. Tato družina se svými stanovami působila jako mariánská legie. Každý měsíc totiž přicházely desítky mužů v sobotu odpoledne a večer ke zpovědi a v neděli ráno k přijímání. Členové se dále „odlišovali“ nošením modré stuhy na prsou.⁴³⁶ Aby se mohl P. Paleček mariánské

⁴³³ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. Konsistoře k vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis Ordinariátu č. 8201 ze dne 12. října 1905 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s. 3-4

⁴³⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. května 1910, s. 4

⁴³⁵ Srov. Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: fara Kovářov: dopis Teresie Klimentové v Ždírci z 24. srpna 1912 adresovaný P. Františku Palečkovi, rukopis

⁴³⁶ Členové mariánské družiny také nosili medaili Panny Marie – na jedné straně byl vyobrazen sv. Jan Nepomucký, okolo něho byl nápis *Mariánská družina mužů a jinochů v Kovářově založena roku 1913*, na druhé straně byla Panna Maria - , kolem její hlavy 12 hvězd a pod ní andělíčkové

družině věnovat, uspořádal kvůli ní jednu neděli v měsíci další služby Boží. Jednak tím získával další muže do spolku a také se nechtěl dopustit to, aby byli členové roztroušeni po kostele a ztráceli povědomí o své důležitosti a poslání.

Kdo se účastnil zvláštních bohoslužeb pro sodály, získával silný emotivní zážitek. V malé obci Kovářov způsobil místní farář to, že zde vzniklo *společenství Mariino* výjimečné tým, že navodilo v mužích jakousi stavovskou hrdost. Když tito muži přistupovali k přijímání, získávali přihlížející silné pocity, které vždy u publika navozuje skupina příslušníků, náležející k nějakému stavu.⁴³⁷ Mladým chtěl tímto projevit zvláštní poctu, ale hlavně zvláštní péči. Byl si vědom, že by mohli zájem ztratit, pokud by se stali anonymní součástí zavedeného bohoslužebného pořádku pro veřejnost. I proto počet sodálů každým rokem vzrůstal, neboť se hlásili i muži z jiných farností.⁴³⁸ Dalším rysem spolku, který navozoval náležitou vážnost, bylo podepisování textu tzv. *Záslibné modlitby Panně Marii – Královně andělů*, jako odnož mateřské družiny v Římě. Složka obsahuje některé dochované podpisy: 72 podpisy mezi daty 24. a 29. června 1914, 4 podpisy pochází z 25. března 1915, 14 podpisů z 25. března 1920.⁴³⁹

Ve válečném období, v roce 1917, se opět dovídáme z jeho záznamu pro kanonickou vizitaci o narůstající tendenci: „*Ustavičného klanění se P.J. ve Vel. Sv. (312 členů), Bratrstvo sv. Růžence (1237 členů), Třetí řád sv. O. Frant, Seraf. (271 členů), Spolek křest. rodin (75 rodin), Spolek Sv. Bonifáce (537 členů), Mariánský měšni spolek Ingolstadtský (231 členů), do patereho škamplíře oblečeno bylo (927 osob), Spolek sv. Michala bratrstvo (17 členů), Mariánská družina mužů a jinochů (74 sodálů – a 3 padli na bojištích).*“⁴⁴⁰

Přestože s vyhlášením republiky přišla pro katolickou církev nová doba, počet Palečkových spolků zůstává téměř bez poklesu. V roce 1919 vykazovaly Palečkovy spolky následující počty členů: *Ustavičného klanění se P. J. ve Velebné Svátosti* (304 členů), *Bratrstvo sv. Růžence* (1197 členů), III. řád sv. O. Františka Serafinského (263 členů), *Spolek křestánských rodin* (78 rodin), *Spolek Sv. Bonifáce* (512 členů), *Mariánský měšni spolek*

⁴³⁷ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

⁴³⁸ Tamtéž, s. 12

⁴³⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 10: složka V, podpisy členů mariánské družiny v Kovářově

⁴⁴⁰ Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1917, s potvrzením o vykonané kanonické vizitaci vykonané dne 5. června 1917 P. Karlem Němcem, osobním děkanem v Lašovicích, s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Karla Němce ze dne 16. července 1917, s. 5

Ingolstadtský (218 členů), *do patereho škamplíře oblečeno bylo* (947 osob), *Spolek sv. Michala bratrstvo* (16 členů), *Mariánská družina mužů a jinochů* (74 sodálů).⁴⁴¹

Nejspíše v roce 1920 byla založeno v Kovářově *Sdružení katolické mládeže*. To v Kovářově čítalo 130 členů, v Pechové Lhotě 61 členů, v Dobršově 42 členů. Tyto organizace existovaly nejspíše nezávisle na P. Palečkovi. P. Paleček píše, že se tyto skupiny scházejí každý měsíc, kdy mají poučnou přednášku, zpěvy, hrají divadlo a pořádají jiné zábavné výstupy.⁴⁴²

Skutečností v případě Palečkových spolků bude, že v některých případech navštěvovali lidé možná dva, někde dokonce i 3 spolky, faktem zůstává, že obec Kovářov, z níž byl kvůli dostupnosti počet členů zřejmě nejvyšší, měla v roce 1921 celkem 430 obyvatel.⁴⁴³ Celá farnost, to je s přifařenými obcemi, měla cca 2 800 obyvatel.⁴⁴⁴ A počet ve všech jeho spolecích byl cca 3 700 farníků, aktivních členů.⁴⁴⁵ O obsahu, neboli o náplni spolků, nemůžeme napsat nic, nejnósnějšími ukazateli jsou pouze číselné údaje týkající se letopočtu a počtu členů. Jisté je, že se jednalo o druh náboženského prohloubení a to, že se setkání nejčastěji konala v kostele.

Pro porovnání, v Předbořicích, jak výše konstatováno, čítaly jeho spolky v roce 1901 kolem 2 000 členů a dalších 150 rodin. Zpráva o Palečkově díle zasetém během 8 let v Předbořicích je v roce 1918 již jen vybledlou vzpomínkou na spolky, jak dokládají záznamy vyplněné pro účely kanonické vizitace:

„Církevních spolků na osadě není.

Bratrstvo živého růžence 32 růží

Jednota uctění Vel. Svát. Olt. 64 členů.⁴⁴⁶

⁴⁴¹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 5

⁴⁴² Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 276

⁴⁴³ Wikipedie [online], Kovářov, [cit. 10. prosince 2013]. Dostupné na WWW:

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1%C5%99ov_\(okres_P%C3%ADsek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1%C5%99ov_(okres_P%C3%ADsek))

⁴⁴⁴ PRAJER, J. *Historisch-statistische Beschreibung der Diözese Budweis*. Budweis: Druck von F. Zdarssa, 1862, s. 535

⁴⁴⁵ Numerický součet počtu členů + růží

⁴⁴⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Prinzem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 26. dubna 1918, s. 5

Předbořice měly v roce 1930 celkem 302 obyvatel, přibližně tolik jako v roce 1918.⁴⁴⁷ Ovšem pro srovnání je možné sáhnout i do obce, které byly mimo vliv P. Palečka, aby nebylo možné konstatovat, že farníci těchto obcí „přebíhali“ do spolků P. Palečka v Kovářově.

Obec Zalužany se nacházela od Kovářova 20 km. Církevní spolky v obci, která vykazovala v roce 1932 počet obyvatel 772, přibližný počet jako v roce 1917, měla ve spolicích následující počet členů: *Spolek ku podporování chudých chrámů* (65 členů), *Spolek křesťanských matek* (45 členů), *Sv. Bonifác* (60 členů).⁴⁴⁸

Dne 27. září 1921 byla v Kovářově zřízena *Jednota křesťanských matek pod ochranou Svaté Ludmily*. Čekatelky byly přijímány dne 13. listopadu 1921 a 30. dubna 1922, kdy bylo přijato dohromady 110 členek.

Dne 29. září 1921 byla rovněž v Kovářově zřízena *Mariánská družina dívek s názvem Neposkvrněného početí Panny Marie a pod ochranou Sv. Josefa při farním chrámu Páně Kovářovském*. V krátkosti se přihlásilo 100 dívek. Přijetí sodálek se zdrželo, nebylo možné koupit kvůli drahotě družinské diplomy, družinské medailky, rovněž i modré stuhy.⁴⁴⁹

V roce 1925, 7 let po vzniku Československé republiky, kdy náboženský boj nadále zuřil, můžeme naposledy porovnat počet osob v Palečkových spolicích. Jednalo se o rok, kdy byl P. Paleček již nemocen. Spolky vykazují následující čísla: *Ustavičného klanění se P. J. ve Velebné Svátosti* (284 členů), *Bratrstvo sv. Růžence* (1127 členů), *Třetí řád sv. O. Františka Serafinského* (257 členů), *Mariánský měšni spolek Ingolstadtský* (167 členů), *Do patereho škamplíře oblečeno bylo oblečeno* (947), *Spolek sv. Michala bratrstvo* (16 členů), *Mariánská družina mužů a jinochů* (81 sodálů), *dívek* (109 sodálek), *Jednota křesťanských Matek* (125 členů), *Sdružení katolické mládeže* ve 3 skupinách.

V době odlivu bylo součástí jeho spolků i nadále 3 200 farníků. Kromě těchto ukazatelů se také poprvé dovídáme, že v jeho farnosti existovala či vznikla farní rada s 15 členným výkonným výborem.⁴⁵⁰

⁴⁴⁷ Wikipedie [online], Předbořice, [cit. 10. prosince 2013]. Dostupné na WWW: [http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_\(Kov%C3%A1%C5%99ov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_(Kov%C3%A1%C5%99ov))

⁴⁴⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 10, složka: Zalužany, kanonické předlohy 1904-1926, vyplněný tiskopis P. Josefem Tůmou pro účely kanonické vizitace ze dne 20. dubna 1917 s kontrolním zápisem biskupského vikáře Martina Žemličky ze dne 29. dubna 1917, s. 6

⁴⁴⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 282

⁴⁵⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 5

V roce 1926 P. Paleček dokončil svou pozemskou pouť se všemi zaběhnutými a „prosperujícími“ spolky. Na jeho místo nastoupil P. Rudolf Prinz, jeho nástupce v Předbořicích. Přestože si byla konzistoř vědoma faktu, že je P. Prinz nemocný a z archiválií lze vysondovat, že P. Prinz nebyl člověk schopný podstoupit pracovní zátěž, byl do Kovářova instalován. V otázkách pro kanonickou vizitaci za rok 1927 odpověděl P. Prinz na otázku církevních spolků a počtu ve farnosti těmito slovy:

„Třetí řád sv. O. Františka, Mar. Druž. Mužů a jinochů, spolek křest. Matek. Počet členů nelze určitý uvést, protože mnozí byli členy jen kvůli vldp. kanovníka Fr. Palečka.“

Stejně tak u ostatních opovědí je nový farář úsporný, z kusých odpovědí, které nenaznačují spolkový život, je dále patrný výrazný sestup v konaných činnostech předchůdce. Otázky z dalších let pro účely kanonické vizitace chybí, až v odpovědích z roku 1933, tedy 7 let po Palečkově smrti, nalézáme z původního Palečkova díla – jen trosky:

„Družina Mariánská mužů a jinochů *as 70 členů*
Terciáři *as 100 členů i v okolí duch. Správce*
*Skupina kat. mládeže.*⁴⁵¹

Z původních 3 200 členů Palečkových spolků zaznamenáváme pouhých 7 let po jeho smrti ani ne 200 členů.

3.5.4 Aktivita P. Palečka v dalších spolcích

V českých zemích existovaly další katolické či křesťanské spolky či organizace, které byly občanského charakteru, tudíž součástí církve. Mezi ně patřily např. *Sdružení českých katolických zemědělců* (od roku 1902), *Hospodářské organizace katolických zemědělců v Čechách* (od roku 1908), *Organizace rolnické a dělnické katolické mládeže v Čechách* (od roku 1908), *Katolický spolek českého rolnictva na Moravě, ve Slezsku a v Dolních Rakousích* (od roku 1901), *Hospodářské organizace křesťansko-sociální strany na Moravě* (od roku 1896), *Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva pro království České* (od roku 1902), *Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva československého na Moravě* (od roku 1902), *Sdružení českých katolických živnostníků v Čechách a na Moravě* (od roku 1907), dále

⁴⁵¹ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Prinzem pro účely kanonické vizitace ze dne 2. května 1933, s. 6

Organizace katolické inteligence se svými odnožemi, *Organizace katolických žen* (od roku 1897) a *Orelské hnutí* (od roku 1909).⁴⁵²

P. Paleček byl členem *Sdružení katolických zemědělců* a dále *Sdružení křesťanského dělnictva*.

Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců vzniklo jako ochrana malých zemědělců. Mělo zprostředkovávat společný nákup rolníkům, např. osivo, hnojivo, vápno, stroje, mazadla, petrolej, uhlí, krmení, pojištění dobytka a zároveň zprostředkovalo rolníkům prodej jejich produktů či se pokoušela držet cenu produktů, aby nebyli rolníci ošizeni. Dalším krokem byly vzdělávací kursy a přednášky.

P. Paleček rozeslal v dopise ze 12. listopadu 1906 prosbu na všechny zemědělce obce a žádal je, aby dali o sobě vědět, že jsou součástí *Sdružení katolických zemědělců*, jelikož se navzájem neznají. P. Paleček se v té době již podepisuje jako člen českých katolických zemědělců.⁴⁵³

Politika Českých katolických zemědělců byla vedena v národoveckém, vlasteneckém, náboženském až šovinistickém duchu. To dokazují i volební noviny sdružení vydané při příležitosti voleb do Říšského sněmu v roce 1907.⁴⁵⁴

⁴⁵² MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*, nakl. Gloria Rosice, Olomouc 2003, s. 167-215

⁴⁵³ SOAk Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, zvací dopis P. Palečka ze dne 12. listopadu 1906, rukopis

⁴⁵⁴ Tamtéž, volební noviny vydané k příležitosti voleb do říšského sněmu vydané Výborem *Sdružení českých katolických zemědělců v království Českém*

Křesťanský lide český! Voličové!

Volební boj rozpoutal se na všech stranách a zejména naše hnutí katolické a Sdružení českých katolických zemědělců co nejvíce urputněji je potíráno a my co nejvíce tupeni a pronásledováni. Příkoří a pomluvy ty však zejména pocházejí od strany agrární, zájmy statkářů a velkostatkářů hájící, a tu je naší povinností, abychom si blížě prohlédli ty, kdož na nás útočí a lid proti nám poštvati chtějí. Dyt' si vedle svého „Venkovana“ založili na štvání proti nám týdeník „Cep“, který si nic nezadá od socialistické „Záře“.

Noviny dokládají argumentačně se vyrovnávají některým výrokům tehdejší politiky:

„Selské Noviny“ č. 35. Z r. 1906, patron agrárníků Alfons Šťastný se k volbám vyjadřuje: „Volte každého i sociálního demokrata, jen klerikála ne!“

Na schůzi ve Vodňanech 29. června r. 1906 pravil agrárník Súhrada: „Jak k tomu přijdou děti židovské a protestantské, aby se dívaly ve škole na kříž, kterýžto pohled je pohoršuje, a jak k tomu přijdou, aby ve škole začínaly a končily vyučování katolickou modlitbou!“

Poslanec Chaloupek ve svém projevu ze dne 20. ledna roku 1906 prohlásil náboženství za věc soukromou, mající nejvýše místa v kostele, dokazoval, že desatero božích přikázání se dá zcela nahradit trestními paragrafy, líčil zrušení § 111. Manželského zákona (tedy rozlučku manželskou) jako nutnost pro veřejnou mravnost.

Na důvěrnické schůzi na Žofině dne 29. prosince m.r. prohlásil za potlesku agrárníků dr.prof. Srdínko, syn agrárního poslance: „Úkolem agrární strany v příštím parlamentě bude provést rozlučitelnost manželství a všemožně se zasadit o rozlučku církve a státu,“

Posl. Udržal: „Klerikál prý vidí jen Řím a zase Řím, a ne Prahu!“

Že se jednalo o ideovou všehochuť ideologického šovinismu nevyjímaje, dokazuje i brožura *Hospodářského sdružení českých katolických zemědělců* s názvem: *Proč zřizujeme Hospodářské sdružení křesťanských zemědělců a jeho odbočky a skupiny na venkově?*⁴⁵⁵

P. Paleček následně založil se svými farníky „odbočky“ Hospodářského Sdružení českých křesťanských zemědělců postupně ve všech svých farnostech. Řádným členem odboček *Sdružení katolického zemědělství* se stal od 1. ledna 1909 v obcích Radvanov, Klisinec, Březí, Lhota Pechova, v Kovářově řádným členem od 12. března 1911.⁴⁵⁶

V roce 1909 byla v Kovářově také založena pobočka *Všeobecného Sdružení křesťanského dělnictva*, t. č. s 57 členy – katolických dělníků kamenických a zednických. Další pobočky Sdružení byly založeny ve Lhotě Pechově s 45 členy, ve Vesci s 34 členy, Radvánově 31 členy a v Klisinci s 24 členy.⁴⁵⁷

V roce 1911 P. Paleček ve svých farnostech evidoval 6 poboček *Hospodářského sdružení českých křesťanských zemědělců* s 230 členy, 1 pobočku *Všeobecného sdružení českého křesťanského dělnictva* se 70 členy, 6 skupin *Sdružení mládeže venkovských katolíků* s 201 členy a 1 katolickou záložnu se 170 členy.⁴⁵⁸

Že tyto spolky zakládali často faráři, což by bylo z dnešního hlediska bráno jako polopolitické angažmá, bylo dáno dobovou situací. Tak např. Zemská rada katolíků v Království českém se obrací s dopisem z dubna 1911 na faráře, aby zvláště v dnešní době zakládali kulturní, uvědomovací, vzdělávací nepolitické jednoty, organizace katolického

⁴⁵⁵ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, brožura s názvem: Proč zřizujeme – Hospodářské sdružení – křesťanských zemědělců a jeho odbočky a skupiny na venkově?, vyšlo nákladem Hospodářského sdružení křesťanských zemědělců pro království České v Praze, nedatováno, nejbližší minulý zmíněný datum je v rožuře zmíněn v suvislosti s valnou hromadou katolického rolnictva svolané do Českých Budějovic na 23. srpen 1908, s. 7-8

...Uvažme, co tak peněz nastrkáme my čeští hospodáři jen do židovských kapes! Např. v Pelhřimově je obchodník žid Max Polak, který má 6 cestujících, kteří nedělají nic jiného, než cestují s prášky. Z toho je patrno, že všechen ten výdělek shrábne žid, kdežto by mohl zůstat v kapsách křesťanských rolníků, zvláště když tito u nás jsou obslouženi nejen tak, jak židem, ale daleko lépe. Neboť žádný tak nešvindluje se zbožím jako žid! Svůj k svěmu! Nestačí jenom na židy hubovati, ale je třeba už jednou proti nim vážně – pracovati, a to hlavně svépomocí; vždyť jsou to největší nepřátelé lidu i našeho národa!

Tím ovšem nechceme poškozovati obchodníky naše české a křesťanské, kteří jsou opravdovými vlastenci a našemu náboženskému přesvědčení se neposmívají, ale váží si ho. Avšak protože je takových málo, a naopak nejvíce židů, kteří náš venkov do nekonečna ochuzují a sami nepoctivě bohatnou, nezbyvá nám nic jiného než – svépomoc.

⁴⁵⁶ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, v případě obcí Vesec, Pechová Lhota a Kovářov doloženo řádné členství průkazkami P. Františka Palečka

⁴⁵⁷ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 255

⁴⁵⁸ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, obecný dopis Zemské rady katolíků v království českém se sídlem v Myslíkově ulici č. 5 na faráře, dvojlist s chystanou odpovědí P. Palečka na straně 2 k datu 18. dubna 1911, rukopis

charakteru. A P. Paleček byl sám skutečně činným prvkem těchto spolků. To dokazuje svým dopisem i Československá záložna v Praze, která se obrací na P. Palečka s prosbou, aby jí udělal ve svém okolí reklamu, jelikož byl, podle znění dopisu, znám jako aktivní prvek těchto sdružení, pobírající respekt.⁴⁵⁹ Zároveň, ačkoliv se jednalo o začleňování do spolku, které nebylo přímo pod jeho působením a bylo ve skutečnosti jen odnoží, jeho angažovanost pro farníky spočívala opět v ochraně farníků proti zneužití. Pokud by sám nebyl aktivním členem takovéto, byť katolické organizace, která měla poněkud jiný charakter než Palečkovy spolky, byla zde obava, že by farníci, kteří se chtěli politicky či polopoliticky družít, skončili v organizacích, které by neměly s církví nic společného a naopak svým programem lobovaly pro ideály, které jsou v přímém rozporu s katolickým učením.

P. Paleček byl za své působení spjat s dalšími spolky, tyto měly však občanský charakter. První kategorií byly sbory dobrovolných hasičů. Když v roce 1902 zemřel dosavadní protektor sboru P. František Bodlák, farář v Kovářově, byl na jeho místo zvolen P. Paleček.⁴⁶⁰ Zároveň se stal protektorem *Sboru dobrovolných hasičů* i v Radvánově,⁴⁶¹ Lhotě Pěchově⁴⁶² a nejspíše ve Vesce.⁴⁶³

Dnes bývají požární cvičení těchto sborů součástí novodobého folklóru, příležitosti k přezkoušení vybavení. Před sto lety to ale byli právě tito dobrovolní hasiči, kteří si byli vědomi, že v případě vypuknutí jakéhokoliv požáru budou několik desítek minut a možná i hodin oni jako jediní bojovat s ohněm. Měli velmi primitivní vybavení, kapacitu stříkačky, která byla za několik desítek minut vyčerpána a pokud se zkáza nacházela daleko od vodního zdroje, bylo jejich nasazení v boji „holýma rukama“. Telegrafické spojení s profesionálním hasičským sborem v Milevsku existovalo, ale než se celá akce zkoordinovala a plně naložená hasící stříkačka vyjela prašnou cestou do kopcovitého kraje, byl osud vesnice v rukou právě těchto vesnických hasičů. Dobrovolní hasiči tak stáli o to, aby měli ve svých kruzích protektora, ochránce, kterého zaštiťoval farář. Nakolik brali tito hasiči ochranu protektora

⁴⁵⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, dopis ze dne 6. prosince 1909, rukopis na hlavičkovém papíře Československé záložny v Praze se sídlem ve Spálené ulici č. 9

⁴⁶⁰ Obecní úřad Kovářov: *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Kovářově*, 1900, nestr.

⁴⁶¹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis Sboru dobrovolných hasičů ze dne 27. září 1902, rukopis

⁴⁶² Tamtéž, dopis sboru dobrovolných hasičů v Pechové Lhotě ze dne 31. srpna 1902, rukopis

⁴⁶³ Tamtéž, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 8

vážně, dává poznat následující dopis velitele dobrovolných hasičů Václava Dvořáka adresovaný P. Palečkovi:

„S velikou ochotou a radostí přijal od Vás náš sbor za člena ve schůzi dne 26. září 1902 odbývané a přijal příspěvek Vámi složený ku kase naší v částce per 10 korun a zároveň zvolil Vás sbor náš jednohlasně za nejvyššího čestného člena p. protektora a přeje Vám, aby všemohoucí ruka Páně pracem Vaším žehnala, a nám Vás jako p. protektora ještě dlouhá léta ve sboru našem zachovala, pročez přijměte od nás toto vroucí přání sboru našeho.“⁴⁶⁴

Někteří hasiči do jeho modliteb vložili své naděje v to, že je nezastihne oheň nebo předčasná smrt. Někteří brali post protektora jako „talisman“, někteří jako zaběhnutý folklór. Protektor měl za úkol modlit se, světit stříkačku, pokud byla zakoupena. Tak např. 10. července 1910 v případě obce Vesec, kde byla pro hasiče zakoupena stříkačka, měla být tato za účasti P. Palečka, který sloužil při té příležitosti pod širým nebem mši, slavnostně posvěcena.⁴⁶⁵ Funkci protektorů zastával P. Paleček až do své smrti roku 1926.

3.6 Pedagog

Role P. Palečka coby faráře zahrnovala zároveň pedagogické působení. U intelektuála a do sebe uzavřeného Palečka bychom očekávali spíše větší schopnost promlouvat s dospělými než s dětmi. Ovšem jeho pedagogická činnost není o nic méně výrazná než jeho ostatní přednosti. To se ale dovídáme více z archiválií, nežli od předešlých životopisců, kteří disponovali pro jeho níže rozvedenou charakteristiku nedostatkem archiválií. Sám P. Paleček měl o roli skutečného učitele zcela jinou představu, než jeho kolegové z řad světských učitelů ve školním sboru.

⁴⁶⁴ SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis velitele Václava Dvořáka za Sbor dobrovolných hasičů ze dne 27. září 1902, rukopis

⁴⁶⁵ Tamtéž, karton 2, složka: záležitosti duchovních: žádost P. Palečka na Biskupský Ordinariát ohledně povolení ke svěcení stříkačky ze dne 1. července 1910, rukopis

3.6.1 Vliv církve na chod školství v druhé polovině 19. století

Revoluce roku 1848 se měla odrazit svým dopadem i ve školství. Státním aparátem byl zde vypracován nový model vzdělávacího procesu, který odpovídal poptávce kapitalistické společnosti. Právě ale díky revolučním událostem byly plány na změnu školství odloženy či pozastaveny. Škola zůstávala i nadále institucí, která nepobírala u veřejnosti ve městech a ještě méně na vesnicích širokou podporu. Skutečná změna přišla až o 20 let později. Problematickým pohledem bylo ustanovení z prosincové ústavy roku 1868, která vycházela ze zákona z 25. května 1868, v němž byly rozvedeny zásady prosincové ústavy. Byl zde uzákoněn státní dozor a zrušen dozor církevní. Veřejné školy byly přístupné všem dětem bez rozdílu náboženství, rovněž učitelem se mohl stát každý bez ohledu na jeho vyznání, pokud splnil požadavky předepsané zákonem.⁴⁶⁶ Toto ustanovení dále zpřesnil říšský zákon školní, který byl přijat v poslanecké sněmovně 24. dubna 1869. Ze zákona vyplývala i nadále významná role pro církve. Náboženství bylo povinným předmětem a církevní úřady měly právo ustanovit i náboženská cvičení, do dalších předmětů však církve nesměla již mluvit. Bylo také posíleno postavení učitele, ten měl mít solidní vzdělání a od školního úřadu měl dostat takový plat, aby i se svou rodinou mohl žít bez starostí a nemusel mít další zaměstnání.⁴⁶⁷

Tzv. Hasnerovou reformou je označován říšský zákon ze 14. května 1869. Zákon položil základy k vzdělávacímu systému, který umožňoval další rozvoj nejširších lidových vrstev. Vzdělávací povinnost byla uzákoněna do 14 let věku. Zavedl obecnou školu, vedle ní inicioval vznik měšťanských škol. Dalším přínosem bylo posílení autonomie školy jako instituce oproti instituci církve. Zákon zároveň řešil přípravu učitelů, která měla být od této doby na vyšší úrovni. Mimo jiné to byla legislativa, kterou uvítaly i děti samy – byl to zákon, který rušil tělesné tresty ve školách. Hasnerova reforma měla odpůrce hlavně na venkově, kde rodiče, do té doby již tolik nedůvěřiví ke škole jako instituci, měli navíc tolerovat další dvě hodiny navíc. Další přirozenou nelibost vzbuzoval zákon pro církve, která zákon v mnoha ohledech atakovala. V roce 1883 došlo k novele, která stanovila výjimky v docházce, např. právě pro děti na statku, jímž opět umožnila ukončit školní docházku po 6 letech návštěvy školy, tj. ve 12 letech. Novela rovněž reagovala na čtrnáctiletou kritiku předešlého zákona

⁴⁶⁶ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, 2006, s. 120

⁴⁶⁷ POKORNÝ, J. *Sekularizace školství*, in: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*. Brno: Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy a Historický ústav AV ČR, 2009, s. 83

církví a nastolila opět školu konfesijní. Řídící učitel musel absolvovat zkoušku z náboženství.⁴⁶⁸

Na počátku 80. let mělo dojít k revizi dosavadního směru. Např. *Memorandum českých biskupů* vydané 1. února 1880 výslovně odsuzovalo zásadu bezkonfesionálnosti a biskupové v něm požadovali nazpět pravomoci dohledu, dozoru a kontroly obsahu vyučování.⁴⁶⁹

Známý český prelát Klement Borový si na schůzi katolicko-politické jednoty stěžoval následujícími slovy: „*S křížem arci také obrazy svatých ze školy pryč se stěhují, aby na místo nich mohly na stěny navěsiti se bezkonfessionální žaby a krokodilové, opice a velbloudi, ba i obrázky anatomické, na nichž útlé dítky zvláštním způsobem učí se stydlivosti.*“⁴⁷⁰

Podobně je v brožuře s názvem *Wirkung der Neuschule*, napsané Friedrichem hrabětem Schönbornem z roku 1880, vylíčena značná nechuť vůči učitelům, kteří jsou popsáni jako pohodlní lidé, lhostejní a vůči náboženství nezúčastnění. Podle brožury dále nechodí do kostela a nevedou svěčené žactvo, aby se účastnilo mši ve všedních dnech. Samy školy jsou zmíněny jako nesoucí vinu za to, že v mnoha třídách chybí kříž, děti nevedou k náboženství a děti chodí do kostela i v neděli a o svátcích jen zřídka. Učitelé vynechávají na začátku výuky modlitbu. Učitelé měli způsobovat katechetům *naschvály*, když protahovali výuku, či v suplování přesouvali hodiny náboženství na hodiny poslední, posléze v ty, které odpadaly apod.⁴⁷¹

Nejčastějším bodem sporu katechetů s učiteli byl požadavek, aby se děti před účastí na mši shromáždily ve škole, kde by učitelé zkontrolovali, zda někdo nechybí a případně tuto skutečnost zapsali do třídnice, a pak je odvedli do kostela, kde by hlídali, zda se děti chovají způsobně. Učitelé naproti tomu namítali, že nikde není přesně psáno, kde se mají děti shromažďovat a že k dozoru stačí jeden učitel a nemusí tedy přijít všichni.⁴⁷² Někteří učitelé ale vyučovali náboženství jako jeden z učebních předmětů. Učitelé, často sympatizanti

⁴⁶⁸ Srov. LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2009, s. 200-201

⁴⁶⁹ Česká politika V, s. 268-274, in: KOL. AUTORŮ: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: Pokorný, J.: *Sekularizace a školství*, Brno 2009, s. 84

⁴⁷⁰ *Učitelské spolky* k. 1, č. 12, 1880: Třetí sjezd učitelstva československého v Praze 4., 5. a 6. srpna 1880, Praha 1880, s. 99-105, in: KOL. AUTORŮ: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: Pokorný, J.: *Sekularizace a školství*, Brno 2009, s. 85

⁴⁷¹ SCHÖNBORN, F. *Wirkung der Neuschule*, Prag 1980, s. 14-16, in: KOL. AUTORŮ: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: Pokorný, J.: *Sekularizace a školství*, Brno 2009, s. 86

⁴⁷² *Učitelské spolky* k. 5, č. 4, 1900: Věci náboženské a klerikální. Dopis Karla V. Tučka, vedoucího právního odboru ÚSJU, Vincenci Řeháčkovi, řídícímu učiteli v Luži, z 20. října 1900, in: KOL. AUTORŮ *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: POKORNÝ, J. *Sekularizace a školství*, Brno 2009, s. 87

osvícentsví, se k dětem chovali odměřeně, nebo si jich příliš nevšímalí. Náboženské úkony ve školách byly povinné. Tato účast zahrnovala účast na nedělní mši, sv. zpověď, sv. přijímání, a velikonoční exercicie. Tuto účast kontrolovaly školní orgány. Absolventi českých škol v druhé polovině 19. století tak měli většinou velmi negativní postoj k církvi, což vyrostlo z naučeného a memorovaného obsahu bez podstaty v hodinách náboženství.⁴⁷³ Jenže katolická církev byla samozřejmou součástí vzdělávacího procesu monarchie - propojení profánního a světského patřilo k běžnému životu školy.

Samotný školní rok byl zahajován v prvních dnech měsíce září. Žáci se spolu s rodiči shromáždili dopoledne ve farním kostele, aby byli přítomni bohoslužbám, při kterých duchovní většinou promlouval na téma vzdělání, pěstování ctností a nutnost spolupráce rodičů s učiteli při výchově a vzdělávání dětí. Poté se sešli děti ve svých třídách, kde k nim promluvili jejich vzdělavatelé. Na venkově bývala docházka nejslabší v měsíci září a říjnu, kdy děti musely pomáhat při zemědělských pracích, jako sklizení brambor, setba ozimů či celodenní pastva dobytka.⁴⁷⁴ Školní rok končil v polovině července a byl zakončen slavnostní mší svatou opět ve farním kostele se zpěvem hymny *Zachovej nám, Hospodine, císaře a jeho zem.*⁴⁷⁵

3.6.2 Náboženské úkony ovlivňující činnost školy v druhé polovině 19. století

Farář zahajoval bohoslužbou školní rok za účasti celého učitelského sboru a většiny dětí. Teprve po těchto obřadech následovalo zahájení školního roku v budově školy.⁴⁷⁶ Stejně tak zakončení školního roku začínalo v kostele a následně po něm se žáci rozešli do školy, kde jim byly předávány výroční zprávy.⁴⁷⁷

Žáci se dále v období od září do 1. listopadu účastnili bohoslužeb, většinou vždy v pondělí, středu a pátek – vždy pod dozorem jednoho učitele, to samé poté od 1. května do

⁴⁷³ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991, s. 228

⁴⁷⁴ WEIS, M. *Proměny vztahů mezi církví a habskubsko-lotrinskou dynastií v druhé polovině 19. století*, in: SVOBODA, R., WEIS, M. a ZUBKO P. *Duchovní a myšlenkové proměny druhé poloviny 19. století, sborník příspěvků z vědecké konference konané na Teologické fakultě Jihočeské univerzity 23. února 2006*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2006, s. 20-21

⁴⁷⁵ WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899 – 1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*. Košice: Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, 2007, s. 31

⁴⁷⁶ Srov. Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 124

⁴⁷⁷ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 140

konce školního roku. Mimo to měl při službách božích vždy v neděli a ve svátek jeden učitel v kostele nad žáky dozor.⁴⁷⁸ Návštěva bohoslužeb byla nepsanou povinnou praxí.

Farář pro školu sloužil mši v den narozenin císaře a zádušní bohoslužbu za císařovnu. Bohoslužby se konaly buď v den jeho narozenin (4. října), nebo blízko tomuto dni. Stejně tak bylo vzpomínáno zádušní bohoslužbou na císařovnu a královnu Alžbětu. Bohoslužba se opět za účasti celého učitelského sboru a téměř veškeré školní mládeže konávala v den jejího úmrtí 19. listopadu nebo blízko k tomuto dni.⁴⁷⁹ (Od roku 1911 byl zaveden tzv. Dětský den, který se konal 2. prosince. Rovněž i tento den byl dnem, který se zahajoval bohoslužbou v kostele.⁴⁸⁰)

Farář vyučoval ve všech třídách náboženství, eventuálně buď on, katecheta či učitel zpěvu další hodinu týdně církevní písně.

Církev vyžadovala, aby žáci zdravili každého učitele na začátku výuky pozdravem *Pochválen buď Pán Ježíš Kristus*.

Vizitační farář konal ve škole přezkušování ze znalostí náboženství za účasti učitelského sboru a příležitostně za účasti veřejnosti. Nejviditelnějším výstupem dětí ve vztahu k církvi byla vedle absolvování náboženských úkonů hlavně zkouška z náboženství, konaná zpravidla v květnu. Té byl účasten kněz, který děti připravoval, poté zkušební kněz, v praxi vikariátní sekretář, učitelský sbor a rodiče.⁴⁸¹ Této zkoušce, na kterou je měl připravit farář či katecheta, byli žáci vystaveni každý rok. Obvykle se tak dělo za účasti učitelského sboru a někdy i veřejnosti.

Farář býval za církve volen do školní rady.

Farář byl členem sirotčí rady.

⁴⁷⁸ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 143

⁴⁷⁹ Tamtéž, s. 154

⁴⁸⁰ Tamtéž, s. 199

⁴⁸¹ Tamtéž, s. 122

Církev dále vyžadovala, aby katecheta či jiný učitel kromě toho učil děti ve 4. a 5. třídě u 1 hodinu týdně společně církevní písni.⁴⁸²

3.6.3 Klima pro výuku náboženství na školách po roce 1918

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 25. listopadu 1918, č. 214 bylo nařízeno dobrovolnění účasti žáků při náboženských úkonech. Stejně tak dozor učitelů při náboženských úkonech se stal dobrovolnou aktivitou učitelů.⁴⁸³

Také v letech 1919-1923 bylo schváleno několik důležitých školských zákonů, přesto tyto zákony kopírovaly ve větší či menší míře reformní zákony rakouského školství vydané po roce 1848. Tyto zákony měly centralizační charakter a byly postaveny na upevnění centralizované moci ve školství, kterou vlastnil stát. Do čela školské rady bylo postaveno Ministerstvo školství a národní osvěty. Stát oslabil hlavně výuku náboženství, tedy roli církve ve škole.⁴⁸⁴ Zásadním výnosem byl již měsíc po vzniku republiky výnos č. 214 ze dne 25. listopadu 1918, který dobrovolnil účast žáků a pedagogického dozoru na náboženských cvičeních, tj. na bohoslužbách v kostele. Na tento výnos navazoval výnos č. 5125 ze dne 9. května 1919, který vysvětloval či právně podtrhával některé skutečnosti z listopadového výnosu. Ten řešil návštěvu kostela a náboženských úkonů s návštěvou spojených. Co se výuky náboženství, která byla i nadále součástí pevného rozvrhu výuky, týká, platilo předešlé ustanovení, které i v případě konání náboženských zkoušek kopírovalo výnos bývalého Ministerstva kultu a vyučování z 28. června 1869, č. 5705. Podle něho zůstalo ve smyslu platných zákonů právem církví a náboženských společností, aby se kdykoli svými orgány přesvědčovaly o postupu a stavu náboženského vyučování ve škole samé. *Náboženské zkoušky konané mimo školu jsou aktem čistě církevním, účast žáků i učitelů při nich jest dobrovolná, a mohou se konati všeobecně toliko bez zkrácení času k vyučování ustanoveného. Dobu ve škole konané zkoušky náboženské oznámiti mají úřadové církevní podle § 5. ř. z. o školách obecných včas okresní školní radě, která uvědomí správce školy a zmocní jej, aby příslušnými změnami v rozvrhu hodin usnadnil nerušené provedení zkoušky v jednotlivých třídách a to tak, aby vyučovací čas, věnovaný jednotlivým předmětům v celku nebyl zkrácen.*

⁴⁸² Srov. Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 143

⁴⁸³ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 265

⁴⁸⁴ NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, 2006, s. 127-128

Stejně tak konfesijní modlitby, tj. modlitby předepsané pro příslušníky jednotlivých vyznání náboženských, k nimž náležel též pozdrav *Pochválen buď Pán Ježíš Kristus*, praktikovaný i mimo hodiny náboženství, se stal pro učitele a žáky pozdravem zcela dobrovolným.⁴⁸⁵

Stěžejním pro výuku náboženství se stal zákon č. 226 ze dne 13. července 1922, nazývaný také Malý školský zákon, který upravoval výuku náboženství na národních školách.⁴⁸⁶

3.6.4 Pedagogické působení P. Palečka

Již v roce 1886 je vizitujícím vikářem Beránkem vyzdvihována pedagogická péče P. Palečka. Tento velmi pozitivně hodnotí znalosti žáků mirovické školy a školy v Letech, kde byli žáci ohodnoceni jako velmi zdatní v katolické mravouce, věrouce, v dějepřevě Starého i Nového zákona. Zdůrazňuje, že je to přičiněním právě mladého kaplana.⁴⁸⁷

V podzimních měsících roku 1887 uspořádala Biskupská konzistoř kanonickou vizitaci v mirovickém vikariátu. S výsledky byli seznámeni posuzovaní faráři 29. listopadu 1887.⁴⁸⁸ Konzistoř zhodnotila vizitaci jako velmi úspěšnou a pro náboženský stav velmi povzbudivou. Konkrétně se zde píše:

„Ti, kteří se v ohledu tomto zvláště přičinili: jako chraštický pan farář Ignác Paták, vorlický farář pan Frant. Tyl, lašovický p. farář Frant. Taraba, starosedlský p. Kaplan Josef Lejčar, mirovický p. kaplan Frant. Paleček...“⁴⁸⁹

Dále pak hodnotí situaci ve vikariátě takto:

⁴⁸⁵ Poslanecká sněmovna ČR [online]: Zasedání Národního shromáždění československého r. 1919, Tisk 1153. Výnos č. 5125 ze dne 9. května 1919. [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1153_00.htm

⁴⁸⁶ Eprávo [online]: Zákon 226 ze dne 13. července 1922, jímž se mění a doplňují zákony o školách obecných a občanských. Cit. 16. listopadu 2013. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspj/?Id=3020&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁴⁸⁷ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis ve švabachu P. Josefem Rozsypalem, děkanem, pro účely kanonické vizitace ze dne 5. července 1886 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 1. září 1886, s. 4,

⁴⁸⁸ Tamtéž, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.4/1887, list č. 4, zadní strana, rukopis

⁴⁸⁹ Tamtéž, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.4/1887, rukopis, dopis Biskupské konsistoře ze dne 17. listopadu 1887, list č. 3, přední strana, rukopis

„Majíce v paměti slovo sv. Isidora: „Dobré to, vždy srdcem se modliti; dobré též i zvukem hlasu ve zpěvech duchovních Boha chváliti“ (De sumo bono libII.c. 7): byli jsme velice potěšeni zprávou, že ctihodný pan kaplan Paleček sám naučil školní děti písně církevní zpívati, a že o povznesení kostelního zpěvu horlivě přičinili se i pp. učitelové řídící v Kovářově, Kostelci a na Vorlíku.“⁴⁹⁰

P. Paleček věnoval dětem opravdu zvláštní péči. Opakující se svědectví poukazyvaly na jeho schopnosti žáky zaujmout. Kromě toho měl ve vyšších ročnících ve zvyku vždy na konci hodiny uchopit do rukou housle, které si vypůjčil od jiného pedagoga a hrál a zpíval některou méně známou kostelní píseň a děti s ním. V poledne nebo po poslední hodině s ním chodily děti do kostela, jelikož je učil, že návštěva kostela, má být součástí každého dne.⁴⁹¹ Děti usilovaly o jeho pozornost. Ty pilné se cítily vyznamenány, když byly P. Palečkem vedené do kostela za ruku. Při rozchodu vkládal dětem do ruky drobný peníz.⁴⁹² Ale pokud děti neměly s P. Palečkem poslední vyučovací hodinu, chodily do kostela také, jelikož to měly od P. Palečka vžité do rytmu dne jako samozřejmost.

Studenti byli dalším samostatným prvkem Palečkovy péče. Přípravoval je na studium, rodičům byl díky svému vzdělání a rozhledu rádcem, studentům pomáhal obstarávat bydlení nebo přijetí v některém studentském ústavě. Když pobýval ještě jako kaplan na Mirovicku, stala se jím obývaná kaplanka místem duchovní formace mladých lidí z Mirovicka a okolí. Stejně tak s nimi podnikal o prázdninách výlety, nejčastěji k Vltavě na Zvíkov, do Varvažova, kde pro ně sloužil mši. Vodíval je na památné Stržiště, hodinu vzdálené od Mirovic, kde míval promluvu i mši. To, že byl taky prakticky smýšlejícím knězem, kterému na mladých duších skutečně záleželo, dokazuje i skutečnost, že měl pro ně vždy připravené občerstvení.⁴⁹³

Samozřejmě nezapomínal na kněžský dorost. V roce 1914 píše P. Paleček v dotazníku pro kanonickou vizitaci, že se na osadě nachází momentálně 3 bohoslovci, kterým věnuje náležitou pozornost. V případě potřeby vikariátu je schopen o nich vydat svědectví.⁴⁹⁴

⁴⁹⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.I/1891, rukopis, dopis Biskupské konsistoře ze dne 4. prosince 1890, rukopis, list 2, zadní strana

⁴⁹¹ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 10

⁴⁹² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různě: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

⁴⁹³ Srov. Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, s. 10

⁴⁹⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. dubna 1915 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Karla Němce ze dne 5. května 1915, s. 7

V hodnocení kanonické vizitace z roku 1889 se hovoří o mirovickém kaplanu Palečkovi jako o horlivém knězi, který ve škole vyučuje náboženství a v kostele vysluhuje svátostmi. Také je k hodnocení dodáno, že zdejší lid, stejně jako děti na něm lpí a co děti naučí, vše ochotně vykonají.⁴⁹⁵ Že byl P. Paleček opravdu horlivý učitel, dosvědčuje zpráva o náboženské zkoušce z nedalekých Zalužan: „*Odpoledne téhož dne byla po sv. požehnání konána zkouška ze sv. náboženství a kanonická vizitace ve filiálním kostele v Zalužanech. I zde vše v náležitém pořádku shledáno. Vzdor strašné bouři mezi zkouškou burácející odpovídali žáci na dané otázky čiperně a dovedně. I v Zalužanech jest katechetou P. Paleček. Po zkoušce ani bouře neustávala, modlili se žáci sv. růženci a litanie, po bouři navečer byli propuštěni.*“⁴⁹⁶

V protokolu kanonické vizitace z roku 1896 zhodnotil vikář Beránek Předbořice jako skutečně žijící farnost. Popisuje se zde opět horlivost P. Palečka, díky němuž je vše v kostele v nejlepším pořádku a znovu je zde zmíněna výborná připravenost dětí na náboženskou zkoušku, jelikož, jak hodnocení pokračuje, *sídelní kaplan je velmi horlivý a dovedný katecheta.*⁴⁹⁷

V roce 1902 přesídlil P. Paleček do Kovářova. Zde se o jeho přítomnosti dovídáme nejdříve pouze informativně na začátku školního roku 1902-1903, posléze zakončením školního roku službami Božími s Te Deum a na konci zazpíváním císařské hymny. Stejně tak na začátku školního roku 1903-1904 zahájením službami Božími a zpěvem *Veni Sancte Spiritus.*⁴⁹⁸

O působení angažovaného kněze ve výuce ve škole se konkrétněji dovídáme více dopisem z 2. října 1903, kdy P. Paleček žádá c. k. okresní školní radu v Milevsku, aby

⁴⁹⁵ Odpoledne ve 2 hod. byla v Zalužanech vizitace a zkouška; tam nyní, ač tu zvláštního není, horlivý pan kaplan Mirovický Paleček náboženství ve škole vyučuje a v kostele každou neděli a svátost. Služby B. obstarává; s přivolením Nejd. Ordinariátu biniruje. Lid a dítky tamtéž na něm lpí – co jim od něho naučeno, vše se ochotně vykoná; výsledek zkoušky výborný

SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. června 1889 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 6. června 1889, s. 2 a 4

⁴⁹⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 21. června s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 21. června 1888, s. 4

⁴⁹⁷ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. června 1896 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 16. června 1896, s. 4

⁴⁹⁸ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 124

z okresní pokladny koupila biblické obrazy Starého a Nového Zákona, neboť škola, která čítá 440 žáků, nedisponuje žádnými pomůckami pro výuku náboženství.⁴⁹⁹

Ve školním roce 1904-1905 byla také složena nová školní rada. Za zástupce katolické církve byl do rady jmenován P. František Paleček.⁵⁰⁰

V Kovářově se účastnilo bohoslužeb při zahájení školního roku v průměru $\frac{3}{4}$ žactva, což je velmi vysoké číslo. Tak například při zahájení školního roku 1906-7 se mše v kostele zúčastnilo 330 ze 424 žáků.⁵⁰¹ V roce 1904 se ale mše zúčastnilo dokonce 397 z celkového počtu 447 žáků.⁵⁰²

O jeho vzorném působení ve výuce náboženství se dovídáme opět v kanonické vizitaci z roku 1905, v které vikář vyzdvihuje obce, kde zvláště děti ovládají znalosti náboženství a církevní zpěv. Jednalo se o 5 obcí vikariátu, které jsou nejvýše ceněny – mezi nimi je Kovářov P. Palečka.⁵⁰³ Další informace se dovídáme až z kanonické vizitace konané roku 1916, kde je zanesen pouze statistický údaj, že v kovářovské farnosti je obecná škola o 5 třídách, ve všech vyučuje P. Paleček. Žáci přijímají svaté svátosti 4 krát do roka společně. Skoro všechny děti přijímají sv. svátosti – soukromě – měsíčně, mnohé za 14 dní i týdně. K prvnímu sv. přijímání přistupují nyní děti ve 3. školním roce. Náboženská cvičení se dějí – dle zákona – za dozoru učitelů.⁵⁰⁴

Po první světové válce reaguje P. Paleček v reakci na nové zákony nové republiky v mobilizačním duchu, stejně jako ostatní faráři. Již v dotazníku pro kanonickou vizitaci konanou roku 1918 jsou zaznamenány ve školství první změny. Referuje se zde sice, že žáci i nadále přijímají 4 krát do roka a že všichni žáci 3. třídy přistupují k prvnímu svatému přijímání. Ovšem od této doby již nekonali učitelé dozor při náboženských cvičeních. P.

⁴⁹⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 3, složka: Vyučování náboženství, odměna, pojištění katechety laického, neslušné chování dětí při mši, výchova dětí: dopis P. Palečka okresní školní radě v Milevsku ze dne 2. října 1903, rukopis

⁵⁰⁰ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 139

⁵⁰¹ Tamtéž, s. 150

⁵⁰² Tamtéž, s. 133

⁵⁰³ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. Konsistoře ke vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis Ordinariátu č. 8201 ze dne 12. října 1905, hodnotící kanonické vizitace adresovan Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s.3-4

⁵⁰⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 2

Paleček konstatoval, že dosud nebyly bohoslužby ničím rušeny, což považoval za reakci na antiřímskou politiku nastupující první republiky.⁵⁰⁵

Pro účely kanonické vizitace za rok 1918 označil P. Paleček vztah mezi farářem a učitelem ještě jako bezkonfliktní, avšak nikde nedodává žádné konkrétní hodnocení společné práce.⁵⁰⁶

P. Paleček o náladě referuje takto:

„Učitelstvo všudy a úplně vzdaluje se dozoru při náboženských cvičeních školní mládeže. I kostelní zpěv jest slabý. Vzájemný poměr zdejšího duchovenstva a učitelstva jest ještě obstojný, poněvadž kněží snaží se moudře všemu se vyhnouti, co by vyvolalo rŕznice.

Na všech těchto farnostech jest patrna jakás stísněnost u lidu věřícího i u dětí, snad tušení dob zlých pro svatou víru naši.“⁵⁰⁷

Zkouška z náboženství v Kovářově byla konána za přítomnosti vikáře a P. Palečka povinně až do roku 1919.⁵⁰⁸ Zakončení školního roku 1919 se zúčastnili skoro všichni učitelé již dobrovolně. V kostele byli ale tento školní rok skoro všichni; stejně tak jako žáci. Po skončení mše byla zpívána hymna: „Kde domov můj.“⁵⁰⁹ V roce 1919 absolvovali žáci veškerou uvedenou bohoslužebnou praxi s konstatováním, že učitelé nyní při náboženských cvičeních, tedy bohoslužebných úkonech, dozor nevykonávají. Ve vizitačním archu pro rok 1919 psal odpověď na otázku poměru mezi farářem a učitelem, v které stručně konkretizoval, že se jedná o pokojný vztah.⁵¹⁰ Se začátkem nového školního roku 1919/20 došlo ke změně, která se citelně týkala výuky náboženství a celého doposud zaběhnutého církevního pořádku. P. Paleček o tom opět podává svědectví do kroniky, která nejvíce vystihuje jeho náladu. Některými okolnostmi se cítil šokován, zvláště např. skutečností, že zdejší rodák, učitel Ladislav Janák, po prázdninách roku 1919 ostře vystoupil proti katolickým zvyklostem ve výuce náboženství. P. Paleček žasl v zápisu nad jeho charakterovými vlastnostmi, zvláště když o něm píše, že tento mladík byl od roku 1914 po čtyři roky vyživován zdarma v chlapeckém semináři v Českých Budějovicích.⁵¹¹

⁵⁰⁵ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 4

⁵⁰⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 4

⁵⁰⁷ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1918, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 225, rukopis

⁵⁰⁸ Obecní úřad Kovářov: *Kronika obecné školy v Lašovicích 1889-1927*, s. 137

⁵⁰⁹ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 268

⁵¹⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 4

⁵¹¹ Srov. Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 275

Postoj P. Palečka k učitelům byl od této chvíle posuzován na základě jejich demaskování, tedy současným postojem k náboženství. Byly mu dobře známy zákony republiky, přesto chtěl vědět, nakolik učitelé uposlechnou zákony boží a podle toho měřil jejich charaktery. Pokud se nezpronevěřili víře, kterou praktikovali do současnosti, vážil si jich. Pokud víru odhodili s rokem 1918, to znamená, že pokud přestali být věřícími z přesvědčení, měl s nimi soucit jako s každým, kdo ztroskotá. Toto uvažování se dá podložit i skutečností, že v kronice není záznam o žádném učiteli, který by před rokem 1918 čestně vystoupil s nesouhlasem proti náboženské praxi prováděné habsburskou politikou z Vídně.

P. Paleček ale cítil, že to byli ti, kteří chodili předtím s žáky do kostela ve všech termínech a modlili se společně, nyní odhazují nejen víru, ale co hůře, nejsou schopni převést děti přes bouřlivé roky nové republiky. Učitelé se tak stali v jeho očích nositeli zrady, jelikož zradili víru otců. Pro něj nebyl směrodatný zákon republiky. Dle jím vedených záznamů se od prázdnin roku 1919 přestali modlit učitelé ve třech třídách, v nichž vyučovali učitelé: Josef Souhrada, Bohuslav Pekárek, Ladislav Janák. Další učitelé, Karel Cvrk, řídící, František Košatka a Josef Rod se s dětmi modlili dále. Píše o křížích v učebnách, že jsou dosud ve třídách ponechány. Slovy *Deo gratias* s vykřičníkem zakončuje referát do kroniky o tom, že učitelé Bohuslav Pekárek a Ladislav Janák opustili v roce 1920 Kovářov (Pekárek k 1. lednu 1920, Janák k 15. březnu 1920).⁵¹²

V roce 1920 již vylíčil své pocity mezi ním a učiteli těmito slovy:

„Poměr zdejších kněží k učitelům jest z naší strany zdvořilý, ale chladný – nelze od učitelů nic dobrého očekávati, tím méně žádati, z jejich řad vane vzduch – tu i tam – víře a

„Po prázdninách r. 1919 nejzuřivěji si počínal v Kovářově zdejší rodák, učitel Ladislav Janák, syn řídícího učitele t. č. v Lašovicích. Týž po odbyté měšťanské škole v Milevsku po celou dobu studii na učitelském ústavě v Č. Budějovicích – po 4 roky 1914-1915 - tedy v letech válečných a zlých, bydlel a vyživován byl v bisk. chlapeckém semináři v Č. Budějovicích – úplně zdarma. A vděčnost projevil církvi katolické hned v prvním roce svého působení. První den po prázdninách 17. září 1919 vstoupiv do třídy, pozdraven buď od dětí – III. třídy – obvyklým křesťanským pozdravem. Přerušil jejich pozdrav povelem: „Mlčte! Sedněte! A poroučel, aby pozdravovaly: „ Na zdar!“ Dětem se do toho nechtělo. Společnou modlitbu rovněž odstranil. Při první hodině náboženské děti jako o překot mi žalovaly – netázány - , že nesmějí se modliti, pozdravovati P.B.J.Kr. – Užasl jsem. Klidně jsem jim řekl, že jim nikdo nesmí brániti, když se chtějí modliti, aby pozdravovaly jako katolíci: P.b.J.Kr. „Jste děti katolických rodičů, vaši rodičové chtějí, abyste byly též dobrými katolíky.“ – Děti byly spokojeny. Ale spokojen nebyl mladíček 19 letý, jenž vyptav se dětí na to, co jsem jim řekl, byl uražen, že „učitel náboženství“ jinak učí než učitel, jehož autorita prý tím trpí. Vysvětlení bylo mu dáno, ovšem nepřiliš milé. – Týž učitel na jaře r. 1919 počal organizovati mládež pod praporem agrárním. Jeho kulturní práci u této mládeže bylo též tancování v době svatopustní, ba i ve svatém týdnu 1919. Upozornil jsem jej, že mládež ta jest dosud katolická a že na zdejší ještě věřící osadě jest věci pohoršlivou v této svaté době tancovati.“

⁵¹² Archiválie soukromé osoby: Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow (zal. 1756), s. 276

*církví římsko-katolické nepřátelský. Někteří učitelé i modlitbu ze školy odstranili. Kříže ve školách dosud byly. Zpěv kostelních písní u dětí jest slabý.*⁵¹³

Od roku 1920 se přestala ve školách konat náboženská zkouška. Z obecní kroniky Zahořany, která byla sousední obcí Kovářova, zanechal o tom kronikář následující záznam:

„Od nového roku, a to za republiky přestalo se učitelstvo modlití před a po vyučování se žactvem ve škole a kříže mají jíti také ze škol – je prý svoboda! Této výzvy uposlechl i zdejší říd. učitel V. Janák a také, jak učitelská organisace nařídila, přestal se modlití. Pouze milešovský řidící Frant. Biskup nehledí na nikoho a modlí se dále.“⁵¹⁴

V referátu z roku 1923 P. Paleček píše o stejné praxi, o učitelích pak, že nikdy nejsou účastni jakéhokoliv náboženského cvičení. Navazuje na to hodnocením, že mezi ním a světskými učiteli ve farnosti sice žádné konflikty nejsou, ale také kněz není v ničem v duchovní správě nebo výchově dětí světskými učiteli podporován.⁵¹⁵

V roce 1924 se zde již projevuje vliv sekularizace na straně školy. P. Paleček zaznamenává, že školní děti přijímají třikrát do roka, mnohé každý měsíc. K prvnímu svatému přijímání chodí dále děti ve 3. školním roce. Avšak učitelé do kostela nechodí. Podle hodnocení vlastního vztahu píše, že kněze téměř neznají a i ve škole se mu vyhýbají.⁵¹⁶ V tom samém roce se z kanonické vizitace dovídáme, že se zde konala zkouška z náboženství pouze v kostele. Vizitující vikář Kořán píše, že v Kovářově byly přítomny téměř všechny děti jak z obecné, tak občanské školy a že svými odpověďmi jak z biblické dějepavy, tak z katechismu ukázaly, že v pravdách sv. náboženství jsou velmi dobře vycvičeny.⁵¹⁷

V listopadu roku 1924 byly odstarněny z kovářovských učeben kříže. P. Paleček hlavní vinu přičetl opět učitelskému sboru, který v jeho očích selhal. Ten samý sbor, který téhož roku zcela odstranil ze všech tříd modlitbu před a po vyučování, stejně jako křesťanský pozdrav *Pochválen buď Ježíš Kristus!* Tento pozdrav byl žákům v Kovářově od této chvíle zakázán. Pro P. Palečka, očekávajícího zradu nyní již snad od každého učitele, se stal bojem o

⁵¹³ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1920, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 296, rukopis

⁵¹⁴ Obecní úřad Kovářov: *Kronika spoj. obce Zahořany 1930*, s. 204

⁵¹⁵ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. května 1923, s. 4

⁵¹⁶ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 30. dubna 1924, s. 4

⁵¹⁷ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1924, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 198, rukopis

duše národa – to byl boj o vše. Referuje o tom takto: „*Že hlava vedoucí zdejší školu – ředitel školy – jest inspirátorem a hlavním původcem tohoto projevu, plného nenávisti proti sv. víře, jest jisto. Katolický lid zdejší si pohubuje v soukromí, ředitelstvo a učitele v lásce nemá, ale na více se nezmůže. A ředitel odejde brzy na odpočinek a nikdo nebude vděčně naň vzpomínat.*“⁵¹⁸

V posledním záznamu vyplňovaném P. Palečkem pro účely kanonické vizitace na adresu vzájemného vztahu s učiteli poznamenal: „*Světsí učitelé faráře ignorují.*“⁵¹⁹

Svůj boj s učiteli skončil P. Paleček v červnu 1925. Od září toho roku již do školy kvůli nemoci, která začala stále více paralyzovat jeho zdraví, nenastoupil.⁵²⁰ V září a říjnu 1925 vyučoval ve škole lokalista z Předbořic, P. František Prinz. Od listopadu 1925 do ledna 1926 vyučovali v obou školách redemptoristé z Českých Budějovic P. Jan Kostelka, P. Jan Novák a P. Dr. J. Ullner.⁵²¹

Když 16. ledna 1926 P. Paleček umřel, účastnili se pohřbu žáci obou škol. Na zakoupení kytic a věnců uspořádali sbírku. Ze sebraných peněz zbylo kolem 80 Kč, které ředitelství doplnilo na 100 Kč. Z peněz byl založen na podporu chudých tzv. Palečkův fond.⁵²²

Že byla situace v zápase o církevní školství velmi rozjitřená, dokazují i další měsíce. Od 1. února 1926 se stal administrátorem farnosti P. Jan Pulec, kaplan ze Zahájí. Dle kronikáře Obecné školy v Kovářově tento jak v soukromí, tak i v kostele z kazatelny velmi vystupoval proti učitelskému sboru a školním zákonům a zapříčinil zde mnoho konfliktů. Administrace P. Pulce trvala do června 1926, kdy byl v Kovářově instalován P. František Prinz, lokalista z Předbořic.⁵²³

Docházelo ale i ke konfliktům školy s rodiči. Např. o tzv. prosebných dnech, kdy mělo být pravidelné vyučování, rodiče děti do školy neposílali. Napjatou situací v roce 1926 vygradovala zkouška z náboženství. Ředitel školy trval na tom, aby se zkouška konala ve škole a bylo tak pravidelně vyučováno. Na to mnozí rodiče děti do školy opět neposlali, nýbrž je poslali do kostela. Zde vykonával zástupce vikáře zkoušku a poté pokračoval ve škole.⁵²⁴

⁵¹⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 285

⁵¹⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 4

⁵²⁰ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné a měšťanské školy v Kovářově 1919-1953*, rok 1926, nestr.

⁵²¹ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné a měšťanské školy v Kovářově 1919-1953*, rok 1926, nestr.

⁵²² Tamtéž

⁵²³ Tamtéž

⁵²⁴ Tamtéž

Ze záznamů školní kroniky od roku 1919 do roku 1926 je velmi patrné, že cokoliv, co nařídí učitelé, kteří jsou jakýmsi produktem „nové doby,“ je bráno buď s velkou obezřetností, nebo se setká rovnou s odporem. Nepřímo nesl na tom zásluhu i po své smrti P. Paleček, který zastával pevné postoje jak před rokem 1918, tak za První republiky. Pro rodiče, svěřující škole či církvi do péče své děti, byl tudíž čitelným a nekolísajícím až do konce svých dnů, ačkoliv si „doba“ žádala moderní myšlení. Pár let po vzniku republiky měl nejen P. Paleček, nýbrž i řada rodičů vůči učitelům ambivalentní postoje, obávajíc se o výchovu dětí z rukou těch, kteří selhali. To shrnuje mimo jiné ve vzpomínce na P. Palečka i spisovatel Václav Bělohlávek 30 let po Palečkově smrti následujícími slovy: *„Těšilo mne, že Vaše milé neteře a synovci zaujímají tak záslužné postavení věnující se výchově mládeže, dej Bůh, aby vždy šťastně zvítězili v boji proti nevědeckému učitelstvu, o němž se tolik v novinách píše. Pamatuji se, že za mého školního učení bývalo učitelstvo většinou nevědecké, ale že byla vláda katolická, netroufali si veřejně své mínění dáti najevo.“*⁵²⁵

3.6.5 Příčiny pedagogického úspěchu P. Palečka

Ačkoliv byl farář na vesnici autoritou nejen co do svého úřadu, a v případě P. Palečka už za jeho života navíc s pověstí kohosi výjimečného, u dětí toto při procesu vzdělávání k udržení pozornosti nestačí. Pokud by byl P. Paleček pedagogem s pouze *abstraktní* schopností předávat látku, respektive s pedagogickou neschopností, ztroskotal by. Stejně jako dnes, tak i tehdy byla výuka vystavena buď na síle osobnosti pedagoga, nebo na pestrosti hodiny, v nejlepším případě na obou faktorech.

Mnoho pomůcek v hodině s sebou P. Paleček mít nemohl. Za jedinou atraktivitu hodiny by se dalo považovat, že měl ve vyšších ročnících ve zvyku vždy na konci hodiny uchopit do rukou housle, které si vypůjčil od jiného pedagoga a hrál a zpíval některou méně známou kostelní píseň a děti s ním.⁵²⁶ Jeho úspěch byl tedy založen právě na celkové síle jeho osobnosti, která v sobě integrovala sečtělou, vzdělanou, svatý způsob života, autoritu, fyziognomii a zvláštní charisma. Víc opravdu nebylo třeba, jelikož jako učitel měl veškeré předpoklady pro úspěch. Svědčí o tom i následující archiválie, které vypovídají, že údajně dovedl v hodině náboženství tak poutavě vyprávět, že děti jako bez dechu „visely“ na jeho

⁵²⁵ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný Antonií Hlavínovou z Ameriky Františce Palečkové, datum?, nesign.

⁵²⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

rtech. A za celou hodinu se nikdo ani nepohnul, ačkoliv děti bývalo ve třídě přes devadesát.⁵²⁷ O tom píše výmluvně řídící učitel Karel Cvrk, když popisuje jeho činnost na předbořické škole:

„Ve škole předbořické, tam mládež učil živými slovy ve víře, vysvětloval s elegancí jemu vlastní, udržel si takovou autoritu, platil za takového učitele náboženství, že bylo radost jej poslouchati.“ Jeho výuka byla pro mládež díky jeho osobnosti výukou budící pozornost žáků. Stejně jako tehdy tak dnes je největším uměním učitele, když se mu podaří udržet pozornost žáků. P. Paleček udržel celou třídu v pozoru a to i díky tomu, že víru předával dětem velmi zaníceně.

Kromě toho bylo o něm známo, že měl jako učitel vždy připravenou a vystavěnou argumentaci se smyslem pro detail.⁵²⁸ O výše napsaném, stejně jako o jeho péči o děti vydává svědectví následující vzpomínka, která dává velmi intimní výpověď o tom, co prožívali někteří, kteří se dostali do jeho blízkosti:

„Přišla chvíle, kdy bylo nutno jít do světa. Šla jsme se rozloučit. Dp mi dával potřebné rady a poučení, napomínal a upozorňoval na možná nebezpečí. Pak si klekl se mnou na klekátko ke krátké modlitbě a loučil se se mnou. Sepjal svoje ruce a říká mi: Sepjatýma rukama tě prosím, že zůstaneš vždy čistou. Bud' až k oltáři nebo, bude-li to vůle Boží, až do smrti. Nezapomenutelná chvíle. Hluboce se mi vryla do duše. Vyličít jí slovy? Není možno! Rozhodla však o mém dalším životě? Dojmutím se mi hrdlo sevřelo, slovo jsem ze sebe nemohla vypravit, pro slzy na oči neviděla. Jen němé přikývnutí bylo mou odpovědí. Kdykoli tě bude vábit svět, přijde na tě pokušení, vzpomeň na moje sepjaté kněžské ruce a daný slib. Velmi by mě srdce bolelo, kdybys mou důvěru zklamala...Byl nám vším, byl starostlivým otcem a něžně milující matkou.“⁵²⁹

Stejně tak píše na jeho adresu spisovatel Václav Bělohlávek, v jiných momentech střízliv a oproštěn od sentimentu. Jako jedno z Palečkových dětí kovářovské školy a jako Palečkovovo dítě vůbec se však ve vzpomínce na něj něčemu takovému ubránit nemůže:

„Vidím a slyším já a kolem mne povstávají v paměti sta a tisíce a volají se mnou – neumřel. Živ je v nás. Jsou to ti, kdož ho jako děti slýchali vykládat nezapomenutelně ve škole

⁵²⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šáchové z roku 1956, nestr., nesign

⁵²⁸ Národní knihovna České republiky, *Čech*, Politický týdeník katolický, ročník 51, sg: 54 A 148, vydání ze dne 21. ledna 1926, č. 21, s. 4-5

⁵²⁹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šáchové z roku 1956, nestr., nesign

Skočdopolův těžký katechismus. Dále ti, kdož ho o nedělích a o svátcích v kostele při kázání slyšeli sebe oslovovat otcovsky důvěrně: „Drahé duše moje!“⁵³⁰

3.7 Donátor

K osobě P. Palečka patřil neodmyslitelně jeho charitativní rozměr, který by mohl být trefně nazván rozdačností. Pro svůj život potřeboval jen velmi málo a cokoliv, co považoval dále nad rámec své praktické potřeby, učinil nadbytečným a posléze směřoval příslušný finanční obnos tam, kde uznal nejvíce za vhodné.

3.7.1 Charitativní role církve v druhé polovině 19. století

V českých zemích existovaly církevní charitativní spolky, většinou pod rouškou řádů, od raného středověku. O jejich centralizaci se pokusil až Josef II. Inspirací mu byl nejspíš model používaný ve Francii po proběhlých politicko-ekonomicko-sociálních změnách, které nastaly po Velké francouzské revoluci roku 1789. Francouzský projekt však skončil krachem, ústavy se díky nedokonalému a nejspíše i netransparentnímu modelu financí nacházely v katastrofických podmínkách. Postupně zas tedy začalo docházet k jejich decentralizaci a k opětovnému vzniku dobročinných sdružení jako s obnoveným statutem právnických osob.

V druhé polovině 18. století existovalo v Čechách celkem 298 špitálů, které nabízely péči třem tisícům a třem stům klientů. Josef II. nechal zřídit centrální fond, který zahrnoval veškeré prostředky těchto fondů. Zároveň všichni věřící měli přispívat do tzv. farních chudinských fondů, v jejichž čele stál farář a při rozdělení almužen mu měl pomáhat asistent pro chudé.⁵³¹ Tímto krokem *josefínské charity* byla církvi – respektive farnostem – dána charita jako úkol podle modelu prvotní křesťanské doby, kdy tuto službu zastávali společenství a jejich pověření – diakoni.⁵³² Ačkoliv se kroky Josefa II. např. při rušení klášterů ukázaly jako kulturně-demoliční, pak v oblasti charity jsou některé jeho kroky brány v příznivějším světle. Např. v Praze zřídil zemské nemocnice, porodnice, chudobinec a jiné

⁵³⁰ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, vzpomínky P. Václava Bělohávkova z roku 1956, nestr., nesign

⁵³¹ Srov. POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2002, 124-125

⁵³² Srov. LEHNER, M. *Caritas, Die soziale Arbeit der Kirche*. Freiburg im Breisgau: Lambertus-Verlag, 1997, s. 121

ústavy.⁵³³ Skutečností dále ale bylo, že tyto ústavy postrádaly východisko křesťanství a byly budovány na modelu sociálním, neboli na modelu, který vycházel z idey dané státem. Přesto sekularizace v ústavech postupovala různou intenzitou a v některých oblastech charity si zachovávala církev své dominantní působení dále. Církev tak byla první, která zřizovala ústavy pro hluchoněmé. Vzorem ústavů bylo dílo M. de l'Épée (1712-1783), který založil v Paříži první ústav tohoto typu vůbec. V českých zemích byly až do roku 1916 všechny ústavy pro hluchoněmé výhradně církevní. Jedním z prvních vychovatelů takto handicapovaných byl farář Jan Berger, ředitel ústavu pro hluchoněmé v Praze. V Litoměřicích založil roku 1858 podobný ústav biskup A. B. Hille a v Českých Budějovicích založil roku 1871 ústav pro hluchoněmé biskup Jan Valerián Jirsík. Podle statistiky z roku 1938 existovalo v Čechách 172 církevních zdravotnických a zaopatřovacích ústavů a na Moravě v počtu 166, vyjma škol.⁵³⁴ Výjimečnou osobností se svým charitativním rozměrem byl prachatický rodák, filadelfský biskup, Jan Nepomuk Neumann (1811-1860), který v Americe zakládal kostely a školy.⁵³⁵

V Čechách existovaly v druhé polovině 19. století následující charitní ústavy:

- dětské opatrovny (44 domů v Čechách, 19 domů na Moravě a ve Slezsku),
- sirotčince, útulky a jesle (29 domů v Čechách, 33 domů na Moravě a ve Slezsku),
- domovy, útulky, chorobince a chudobince (12 domů v Čechách, 8 domů na Moravě a ve Slezsku),
- ústavy pro tělesně nebo duševně vadné (diecézní ústavy pro hluchoněmé, ústavy pro slepce, pro zmrzačené, epileptiky a slabomyslné (16 domů v Čechách, 16 domů na Moravě a ve Slezsku),
- ústavy pro mládež mravně vadnou (1 dům Přerov, 1 dům Brno),
- nemocnice (v Čechách: Alžbětinky v Praze 2 Na Slupi, Milosrdné sestry na Malé Straně pod Petřínem, Nadační nemocnice v Prčici, Soukromá nemocnice Milosrdných sester v Mělníku-Podolí, Nemocnice Milosrdných sester v Rožďálovicích, Nemocnice Milosrdných bratří v Praze, Novém Městě nad Metují a v Kuksu; na Moravě: Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence v Kroměříži, Nemocnice Milosrdných bratří v Prostějově, Vizovicích, Letovicích,

⁵³³ Srov. POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2002, s. 124-125

⁵³⁴ Srov. Tamtéž, s. 126

⁵³⁵ Srov. LEV XIII, *Rerum novarum*, encyklika o dělnické otázce ze dne 15. května 1891, čl. 2, in: Sociální encykliky církev, Nakl. Zvon, Praha 1996, s. 26

Valeticích, Soukromá nemocnice Tovačov, Ženská nemocnice Alžbětinek v Brně, Nemocnice Milosrdných sester v Lednici),
ozdravovny (5 domů v Čechách, 4 domy na Moravě a ve Slezsku),
kolej Arnošta z Pardubic v Praze – pro vysokoškoláky (k ní po převratě připojena Sušilova kolej v Brně) a diecézní studentské semináře (určené především pro kněžský dorost),
pensionáty (22 domů v Čechách),
stanice pro ošetřování chudých nemocných po domech (2 domy v Čechách, 18 domů na moravě a ve Slezsku)
charitní spolky – pohřební spolek Arimatheum, Spolek sv. Vincence.⁵³⁶

V klíčové papežské encyklice, *Rerum novarum* papeže Lva XIII z roku 1891, papež mluví na adresu církve těmito slovy: „*Církev však vedle toho pečuje ve prospěch chudiny a vhodná zařízení, budujíc a podporujíc vše, co pokládá za účelné pro ulehčení v jejich nedostatku...Vzájemná láska byla mezi křesťany v nejstarších dobách tak silná, že se velmi často bohatší zbavovali svého jmění, aby pomáali chudším. Jáhnům, jejichž úřad byl výslovně zřízen pro tento účel, apoštolové výslovně svěřili úkol každodenně konat skutky dobročinnosti...*“⁵³⁷

V počátcích 20. století se stal na poli této činnosti nepřehlédnutelným arcibiskup A. C. Stojan. Jeho iniciativou byla založena charita jako organizace – nejdříve na Moravě a později v Čechách.)⁵³⁸ Další mimořádnou osobností a mimo jiné právě mecenášem byl světící biskup pražský Antonín Podlaha (1865-1932)⁵³⁹

3.7.2 Charitativní působení P. Palečka

O prvním počínu P. Palečka, který by odkazoval na jeho charitativní rozměr, se dovídáme z jeho působení v Mirovicích. Zde pro vikariátní oběžník z roku 1889 vyčíslil, kolik se vybralo v jeho farnosti mezi jiným na *Ústav pro hluchoněmé, zrušení otroctví v Africe, spolek*

⁵³⁶ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991, s. 237-238

⁵³⁷ LEV XIII, *Rerum novarum*, encyklika o dělnické otázce ze dne 15. května 1891, čl. 24, in: Sociální encykliky církve, Nakl. Zvon, Praha 1996, s. 40

⁵³⁸ LEBEDA, J. *Antonín Cyril Stojan*, in: KOL. AUTORŮ. *Bohemia Sancta: životopisy českých světců a přátel božích*. Praha: Zvon, 1990, s. 277-285

⁵³⁹ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991, s. 233

Sv. Michala, na zbudování nové katedrály v Českých Budějovicích aj.⁵⁴⁰ Z dokumentu se však nedá vyčíst, zda se jednalo pouze o jeho iniciativu, nebo iniciativu děkana, posléze příčinnivého farníka.

Další archiválie na téma Palečkovy dobročinnosti nám odkrývá až jeho působení v Předbořicích. Tato fara měla, díky nevýnosné štole, pranepatrný zisk. Ten se stal s příchodem P. Palečka ještě výrazně nižší, jelikož tento odmítal být hospodářem a proto pronajímal pole velmi levně. Také když za odslouženou mši dostal korunu, ta měnila již za několik okamžiků před kostelem svého majitele. U kostela na něj totiž pravidelně čekali žebráci, ale i lidé, kteří nouzi neměli, ale zneužívali jeho dobroty. A v důsledku toho na faře, kde žil se svými rodiči a sestrou, byl častý nedostatek peněz. Třebaže věděl, že se někdy mine jeho dar účinkem, nedovedl nikomu pomoc odmítnout. Když sloužil pro nemajetné příbuzné pohřeb, nechal vystrojit pohřeb jako pro majetného. Stejně tak se stávalo, že příbuzným zesnulého daroval ještě prostředky na vybavení pohřbu, např. na zaplacení rakve. Když naopak u někoho zjistil, že majetný je, hned ho informoval o někom, kdo by potřeboval pomoci, aby se ho dárce ujal. Zároveň bylo obvyklé, že těm, kteří u něj byli u zpovědi, vtiskl do ruky při políbení křížku dvě koruny, prý na oběd, když už je poledne.⁵⁴¹ Také v rámci patronátu vystavoval potvrzení pro orlický patronát např. při žádosti o almužnu, to ale vyplývalo z jeho spolupráce s patronátem ve smyslu povinnosti patronátem dané.⁵⁴²

Byl člověkem dobročinně smýšlejícím na všech úrovních a k dobročinnosti používal také všechny „dostupné“ prostředky. Když se dověděl, že i sbíráním a odesíláním známek může pomoci strádajícím lidem v chudých zemích, informoval se u faráře P. Josefa Ocedka z Petrovic u Sedlčan, který byl iniciátorem sbírání známek, blíže o tom, jak se má se známkami nakládat, aby byl splněn úmysl charity. Dá se tak předpokládat, že po instrukci, která se nedochovala, se v Předbořicích v roce 1899 pustil i do sběru známek.⁵⁴³ Dále vyřizoval pro četné rodiny svých farníků, kde bylo tehdy zcela normální mít 8 dětí, při jejich odchodu do měst umístění v různých ústavech. Vyřizoval korespondenci s katolickými institucemi, od studijních až po ty, které fungovaly na úrovni Kolpingova sdružení, známého

⁵⁴⁰ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.2/1889, rukopis, list č. 3

⁵⁴¹ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhý Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 10

⁵⁴² SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, IIIb5, složka: fara Kovářov: dopis Josefy Wolfové z Řenkova ke dni 6. srpna 1894, rukopis, stvrzující obsah P. Palečkem ze dne 9. srpna 1894

⁵⁴³ Srov. Tamtéž, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, korespondenční lístek P. Josefa Ocedka ze dne 24. února 1899, Petrovice u Sedlčan, pošta Hevlín, rukopis

z Německa. Některé hochy připravoval na studie, dívkám vyjednával přijetí do klášterních škol.⁵⁴⁴ Kromě toho používal další prostředky vyplývající z jeho bonhomie. Ta se profilovala v těchto oblastech:

- pronájem polností

Když přišel v roce 1902 do Kovářova, kde se jednalo o skutečně bohaté beneficium a štolu, a tedy konečně o možnost zajištění existence jak P. Palečka, tak jeho rodiny, učinil P. Paleček z benefícia další prostředek své charity.

Konkrétně většinu polností, které pro patronát spravoval, pronajal právě chudým a nemajetným rolníkům. Jeho úmyslem bylo pronajmout těm, kdo jsou schopni zaplatit za pronájem jen symbolicky, a tak jim pomoci. V některých případech pronajímal pole zdarma. Tento přístup se stal trnem v oku i majitelům orlického panství. Tito tedy ustanovili, že se má nájem z farních pozemků platit do knížecího fondu a posléze, že z tohoto fondu bude P. Palečkovi vyplácena částka na živobytí a patronátní výdaje. Neplatiči ať ze sociálních, či jiných důvodů začali být orlickými při prodlevě placení nájemného upomínáni na dobu splatnosti. Tito se obrátili na P. Palečka, aby se u Orlických přimluvil a jim tak bylo s placením počkáno. P. Paleček měl však připravené jiné řešení. Dal dlužníkům příslušný obnos, aby na Orlíku zaplatili. Dlužníci si to u něj brali jako půjčku, vlastně ale P. Paleček věděl v té chvíli jako jediný, že se se svými penězi neshledá – ve většině případů ještě dříve, než si tuto možnost přiznali dlužníci sami. Za křest, svatbu či pohřeb si od chudých žádné peníze nebral, proto nebyla tato jeho praxe ničím výjimečným.⁵⁴⁵

- Polévkové ústavy

Ve školství dokládá jeho charitativní kroky účast v tzv. polévkových ústavech. Zakládání polévkových ústavů vycházelo z popudu hraběte Choudenhovena, který již v roce 1902 uvedl

⁵⁴⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 11

⁵⁴⁵ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 10

některé polévkové ústavy kolem Prahy do provozu. Smyslem „nadace“ bylo přispívat do jednoho fondu a z něho zajišťovat v týdnu po výuce dětem z nejchudších rodin vaření polévky. Hrabě Chodenhoven, který ústavy hmotně podporoval, působil vedle toho na c. k. okresní hejtmány a tito dále na učitelské sbory, místní školní rady, duchovenstvo a starosty obcí, aby zakládali polévkové ústavy i jinde po Čechách.

V milevském okrese byl postoj učitelů k polévkovým ústavům zcela odmítavý. Proto požádal řídící učitel P. Palečka, aby o svátku Panny Marie, dne 8. srpna 1903, v kostele přítomným oznámil, aby se shromáždili po bohoslužbě ve škole a tam za pomoci školní rady hlasovali pro polévkový ústav. Sám řídící učitel vystoupil hned po kázání a přítomným v kostele vysvětlil důležitý úmysl polévkových ústavů. To také dokazuje, nakolik byl kostel v Kovářově pro podobné účely brán jako shromaždiště obce.⁵⁴⁶

Přestože byla veřejnost tehdy stejně proti iniciativě, podařilo se 13. ledna 1904 v Kovářově polévkový ústav založit. Jedním ze zakládajících členů byl právě P. Paleček, který zde také složil jako dar 20 korun.⁵⁴⁷ Spolu s řídícím učitelem Vaňkem tak složili nejvyšší příspěvek. V tom byl svým sociálním smýšlením mnohem dále než mnozí pedagogové kovářovské školy.⁵⁴⁸ P. Paleček přispíval i v dalších letech každoročně částkou 20 korun, to byla i nadále nejvyšší částka z přispěvatelů.

- Sirotčí rada

V roce 1907 byla zřízena v Kovářově sirotčí rada. Zřizovatelem bylo hejtmanství. Představenými sirotčích rad bývali v obcích buď ředitel školy či farář. Sirotčí rada bylo politicko-sociální sdružení. Jejím úkolem bylo v případě potřeby zřídit poručníka, opatrovníka, oznámit takovou skutečnost soudu a zároveň navrhnout soudu osobu k tomu úřadu způsobilou a ochotnou. Dále byla v případě žijících rodičů, pokud vzniklo podezření např. na týrání, zanedbání výchovy, oprávněna vyplnit protokol soudu o tomto stavu jako návrh na předběžné opatření. Rada měla i právo vstoupit jako kontrolní orgán do rodin, kde bylo poručenství vykonáváno. V Kovářově se první rada konala 22. prosince 1907.⁵⁴⁹

- Kasičková akce

⁵⁴⁶ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 127

⁵⁴⁷ Tamtéž, s. 128

⁵⁴⁸ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 128

⁵⁴⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Sirotčí rada, brožura vydaná C. k. okresním soudem v Milevsku, oddělení I., dne 16. června 1907

V roce 1908 P. Paleček nechal ze své iniciativy instalovat do šesti hostinců v Kovářově pokladničky, do nichž měli návštěvníci vkládat při různých schůzích a zábavách milodary pro zakoupení šatů a obuvi pro chudé děti. V tom roce tak bylo prostřednictvím pokladniček vybráno 63 korun a 20 haléřů, k čemuž přispěli 3 nejmenovaní dobrodinci částkou 40 korun. Za tyto prostředky koupil P. Paleček oblek a obuv, o Vánocích bylo poděleno 6 dětí šatstvem a 8 dětí obuví. Celkově představovala vynaložená částka 111 korun a 20 haléřů. Jiní žáci dostali ve škole zdarma sešity a školní pomůcky.⁵⁵⁰ Podobný průběh měla kasičková akce v roce 1909.⁵⁵¹ V roce 1910 se při schůzích a zábavách vybralo v hostincích od dobrodinců 100 korun. Za tento obnos opět koupil P. Paleček oblek či obuv pro 9 chudých dětí, pro 25 dětí poté nakoupil punčochy, šály na krk a šátky na hlavu.⁵⁵² Evidence polévkových ústavů a tudíž angažovanost P. Palečka v této akci je evidována naposledy v roce 1913.⁵⁵³

Pokud vyřizoval pro své farníky množství žádostí v době míru, tím více pomáhal tímto dalším způsobem v době první světové války, kdy k němu přicházeli farníci a obyvatelé Kovářova se všemi možnými starostmi, kde bylo třeba vzdělání, schopnost vést úřední korespondenci, či zapůsobit vahou faráře.⁵⁵⁴ Takto i jinak právě v tomto období podporoval chudé, nezajištěné, zkrachovalé, něštěstím postižené lidi, vojáky, kteří se s ním přišli rozloučit.⁵⁵⁵

- sbírky na dobročinné účely

Během let probíhaly ve farnostech diecéze různé sbírky na různé dobročinné účely. V některých případech se jednalo přímo o iniciativu farářů, v některých případech o akce organizované ordinariátem. U P. Palečka chybí evidence těchto darů, které by ukazovaly přímo na P. Palečka, z jeho záznamů se o charitativních prostředcích jím vynaložených nedovídáme nikdy. O cyklické či jednorázové podpoře na tento či onen účel můžeme tak v případě jeho osoby pouze spekulovat. Alespoň jeho vliv v Kovářově, stejně jako opět jeho

⁵⁵⁰ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 177

⁵⁵¹ Tamtéž, s. 185

⁵⁵² Tamtéž, s. 189

⁵⁵³ Tamtéž, s. 215

⁵⁵⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 11

⁵⁵⁵ Tamtéž, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 10

postoj, dokládá dochovaná ordinární archiválie ze sbírky na budějovický kněžský seminář probíhající v letech 1922-1923. Při této sbírce se pohybovala průměrná částka v rozmezí 50-200 Kč (např. budějovická katedrála sv. Mikuláše přispěla částkou 215, 30 Kč). Výjimkou mezi farnostmi je zde farnost Písek se svou částkou 490 Kč a klášter Písek (petrini) k tomu dodal 20 Kč. Písek měl v té době téměř 17 000 obyvatel. Dále obec Merklín s částkou 852, 88 Kč. Přesto absolutní výjimkou mezi dohromady 458 farnostmi Jihočeské diecéze byla malá obec Kovářov s počtem obyvatel 430 a s darovanou částkou 1 371 Kč.

Zároveň je v tom samém výnosu seznam 133 kněží, kteří dali podle svých možností. Částka se pohybuje v průměru mezi 10-40 Kč. Výjimku v seznamu zde tvoří 2 osoby. Tou první je P. František Paleček, který daroval 1000 Kč a druhou takovouto ojedinělou sumu daroval J- Bisk. Milost od nejmenovaného ... (zřejmě asi biskup sám) a sice opět částku 1000 Kč.⁵⁵⁶ V případě P. Palečka se jednalo o věnování úspor po jeho zemřelé sestře Marii, která zemřela 26. prosince 1922.⁵⁵⁷

O jeho další dobročinnost nemáme konkrétní údaje. Ty poslední však pochází z dopisu Útulku slepých dívek v Praze na Kampě, kterým bylo dáno z jeho pozůstalosti 300 Kč,⁵⁵⁸ dále z děkovného dopisu Útulku sv. Josefa pro opuštěné dívky, v kterém děkuje předseda, farář Msgre. Antonín Hofbauer, Františce Palečkové za zaslanych 250 Kč.⁵⁵⁹

3.8 Realizátor ostatních pastoračních úkonů a spolupracovníci P. Palečka

Další přínos lze u P. Palečka nalézt v realizaci ostatních pastoračních úkonů. Rozvrhem těchto akcí a obsahem a provedením by se dala zároveň nalézt odpověď na úspěšnost těchto akcí. Jejich úspěch se totiž nalézal vnitřní náplní v opravdovosti, vnější náplní v realizaci dekorativně velmi podařené akce. Aby byly tyto akce tím, oč usiloval, úkoloval další své

⁵⁵⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 11, složka: Vik. sbírky, 1810-1927, Výkaz příspěvků na bisk. studentský seminář v Českých Budějovicích od 1. září 1922 – 31. srpna 1923, tiskopis, novinový papír, počet: 6 stran

⁵⁵⁷ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

⁵⁵⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný nevidomými chovankami Útulku slepých dívek v Praze na Kampě, vyražené písmo, datum?, nesign.

⁵⁵⁹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis poslaný P. Msgre Antonínem Hofbauerem, předsedou Útulku sv. Josefa pro opuštěné dívky na Královských Vinohradech ze dne 20. února 1926, strojopis, nesign.

spolupracovníky, kteří mu pomáhali jeho záměr naplňovat. Byly to tyto akce a s nimi spojené věci:

- misie

Roku 1897 obnovil P. Paleček v Předbořicích misie.⁵⁶⁰ Ty se konaly od 7. do 16. listopadu 1897, vedli je redemptoristé ze Svaté Hory P. František Částek, ředitel, P. Ševčík a P. Schroller. Misie trvaly celých 10 dní. Dne 14. listopadu 1897 posvětil P. František Částek missionární kříž.⁵⁶¹ Vzhledem ke ztrátě farní kroniky v Předbořicích je záznam ze školní kroniky rovněž jediným údajem, který o atmosféře misií obnovených roku 1897 v Předbořicích podává výpověď.

Další dochovaný údaj o misiích pochází až z roku 1907, kdy se misie v Kovářově v období od 20. do 29. října konaly. Komunikantů bylo 2032.⁵⁶² Od 24. do 29. října 1909 se konaly misie opět, a to pod vedením redemptoristů, P. Bernardina Čaky jako superiora a P. Antonína Wimmera a P. Josefa Jandy. Během 5 dnů bylo 1 958 komunikantů.⁵⁶³ O dalších misiích nemáme žádné dochované archiválie. Není tak jisté, zda byly nějaké do doby skonu P. Palečka ještě konány. Přítomnost redemptoristů P. Paleček farníkům neodepřel, jelikož je zval na kajicná tridua. Další zaznamenané misie jsou uvedeny až v roce 1936 k příležitosti vzpomínky na 10 let od úmrtí P. Palečka.⁵⁶⁴

- triduum

Od doby své administrace v Předbořicích konal P. Paleček, se schválením konzistoře, každoročně o třech masopustních dnech triduum výstavy Nejsvětější Svátosti.⁵⁶⁵

⁵⁶⁰ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 5

⁵⁶¹ SOkA Písek, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické 1878-1921*, s. 120

⁵⁶² Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 258

⁵⁶³ Tamtéž, s. 259

⁵⁶⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 296

⁵⁶⁵ Program tridua zabíral většinu dne, což dokazuje např. leták z roku 1898, stejně jako následující:

Neděle – 20. února 1898

8,30 hod.: Zpívaná mše, výstav Nejsvětější Svátosti, kázání

13. hod.: Eucharistická křížová cesta.

14. hod.: Pobožnost dětí

14,30 hod.: Odprošení Nejsv. Svátosti za všechny urážky Pánu Ježíši v době masopustní učiněné.

1. hod.: Růženec radostný

15,30 hod.: Hod Kázání

2. hod.: Litanie o Všech Svatých a sv. Požehnání

Příprava na dobu postní byla nejvýraznější konanou akcí v roce. Do doby příchodu P. Palečka do Kovářova bývalo v obci v posledních masopustních dnech zaběhnutou konvencí bujaré veselí s maškarami a ostatními zvyky, které končily v hostinici, jejichž průběh mnoho o nadcházející době postní nenaznačoval. Např. řada mužů, kteří vedli jinak spořádaný život, se v těchto dnech se opíjeli. Týkalo se to nevěřících, ale i věřících.

P. Paleček tak promluvil s hostinskými a požádal je, aby poslední tři masopustní dny nepořádali taneční zábavy a slíbil jim, že jim ušlý zisk uhradí. Návazně na to od roku 1903 byly zahájeny masopustní dny s velkolepým triduem s výstavou Nejsvětější Svátosti. Této předvelikonoční přípravy a zahájení očisty se účastnili poutníci, kteří chodívali 3 - 4 hodiny pěšky. Někteří zde přespávali. Ženy posílaly své muže a mladíci a dívky se účastnili denních i nočních adorací.⁵⁶⁶ Tyto dny byly v chrámě zpívány celý den zbožné zpěvy, přednášeny modlitby, křížová cesta a růženec. Kromě toho P. Paleček zpovídal do půlnoci i déle. Zpravidla se této přípravy účastnilo kolem 3 000 osob.⁵⁶⁷ Na atmosféru masopustu vzpomínala bývalá farnice P. Palečka z Mirovic takto: „*Jak opomenout masopustních dní, které jsme celé zas strávili v kostelíčku, kde bylo jako předtím samotného nebe. A nám se ani večer domů nechtělo. Slavná mše sv., kázání ráno i odpoledne, kdy se střídaly modlitby a*

Pondělí – 21. února 1898

8,30 hod.: Zpívaná mše sv. – výstav Nejsvětější Svátostí, kázání.

13. hod.: Oblékání do sv. Škapulíře

14. hod.: Pobožnost dětí

14,30. hod.: Odprošení Pána Ježíše a Odpustkové modlitby

15. hod.: Růženec bolestný

15,30 hod.: Kázání, Loretánské Litanie, požehnání

Úterý – 22. února 1898

8. hod.: Zpívaná mše, výstav Nejsvětější Svátostí, kázání.

12. hod: Eucharistická křížová cesta

13. hod.: Shromáždění bratří a sester III. řádu

14. hod: Nešpory o Nejsvětější Svátosti

14,30. hod.: Odprošení Pána Ježíše a Modlitby odpustkové

15. hod: Růženec slavný

15, 30. hod.: Kázání, zasvěcení se Nejsv. Srdci Páně

16. hod.: Litanie o Pánu Ježíši, Te Deum, sv. Požehnání

Plnomocné odpustky získal v těchto dnech každý, kdo přijal sv. Svátosti v předbořickém chrámu svátosti a pomodlil se na úmysl sv. Otce. Zpovíдалo se každý den a večer.

SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: Církevní slavnosti, misie, vizitace 1795-1917: plakátek P.

Františka Palečka triduum výstavy Nejsvětější Svátosti pro rok 1898, rukopis s nalepeným sv. obrázkem

⁵⁶⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 32

⁵⁶⁷ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

*zpěvy po celý den od rána do večera. A duše byla plna štěstí, kterého nezná svět a na které přicházeli lidé z celého okolí.*⁵⁶⁸

O třídní pobožnosti výstavy Nejsvětější Svátosti v posledních masopustních dnech 1. 2. a 3. března 1908, konal pobožnost kajícího tridua. Jen komunikantů za 3 dny bylo 1218. Roku 1909 o téže pobožnosti, 21. 22. 23. února 1909 bylo komunikantů 1388.⁵⁶⁹ Roku 1912 o triduu konaném 18. 19. a 20. února 1912 přistoupulo k přijímání 2 008 komunikantů.⁵⁷⁰ Prosebného tridua konaného ve dnech od 6. do 8. prosince 1914, vedeného redemptoristy ze Svaté Hory, se účastnilo dokonce 2 540 komunikantů. P. Paleček k tomu poznamenal, že se jedná o součet farnosti, která má 2058 obyvatel katolického vyznání.⁵⁷¹ K tomu pro přibližný obraz o účasti musíme připočíst ty, kteří ke svatému přijímání nešli.

S největší pravděpodobností se redemptoristé ze Svaté Hory, kteří vedli misie, účastnili coby vedoucí pastoři postních obnov v Kovářově každoročně. Jednou z indicií tohoto faktu je i vzpomínka P. Josefa Břicháčka:

*„Každý rok jsme se všichni vystřídali na pouti na Svaté Hoře /dále též pouť do Sepekova a na Makovou/. V kostele jsme zpívali z Loulova Svatováclavského zpěvníku, modlili se modlitby k sv. přijímání, díkyčinění dle sv. Alfonsa, měli misionární knížku „Bůh a duše“; kromě toho každým rokem jezdili do Kovářova naši kněží (redemptoristé) na čtyři dny-masopustní neděle až Popelční středa. A tak jsme se všichni vystřídali na misijních kázáních pro stavy a zpovědích.*⁵⁷²

- mimořádné pobožnosti

Pobožnosti, které organizoval P. Paleček ve svých farnostech, byly mimo neděle tyto:

- poslední masopustní dny slavné triduum výstavy Vel. Svátosti se 6 kázáními
- křížová cesta v postní době třikrát za týden

⁵⁶⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šákové z roku 1956, nestr., nesign

⁵⁶⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 258

⁵⁷⁰ Tamtéž, s. 259

⁵⁷¹ SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton 1100: Dopis č. j. 351 Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 11. prosince 1914, č. j. konsistoře 12.161, rukopis podepsaný P. Františkem Palečkem, rukopis

⁵⁷² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček: „Doplnění do složky vzpomínky 3/C003, podsložka: 3/C00314a: Několik črt ze života P. Jos. Břicháčka, CSsR, samizdat, strojpis

- procesí na Svatou Horu
- oktáv
- dušičkový večer
- pobožnosti u jesliček
- oktáv Nejsvětějšího Jména Ježíš večer
- v červnu a červenci pobožnost za úrodu na zdejší Kalvarii
- triduum před svátkem sv. Josefa
- triduum před svátkem Nejsvětějšího Srdce Páně
- 6 nedělí sv. Aloisia
- 9 úterních pobožností k sv. Antonínu Paduánskému
- O svátku Nejsvětější Trojice kázali 2 sousední kazatelé a pomáhali ve zpovědnici.
- Od září 1914 v úterý, ve čtvrtek a v sobotu večer konaná pobožnost před vystavenou Vel. Svátostí za kovářovské vojíny a za mír.⁵⁷³

V roce 1920 se účastnilo příležitostných bohoslužebných akcí v rozmezí 1 700 – 2 200 osob.⁵⁷⁴

Biřmování, které uděloval biskup Šimon Bárta před sochou svatého Jana Nepomuckého na návsi, přijalo 512 biřmovanců, 8 biřmovanců nemohlo z různých důvodů svátost přijmout.⁵⁷⁵

- prožívání eucharistické hostiny a její praktikování v Kovářově

Každá část jeho bohoslužby byla vyjádřena náležitou vážností. Zvláště se to dá říci o podávání Těla Páně. Když např. podával svaté přijímání mimo mši, kdy v kostele bylo místo k pokleknutí, tehdy, když se obrátil k lidu, maje v rukou ciborium, pohlédl do kostela, zda všichni klečí. Jestliže někdo zůstal stát, hlasitě a káravě zvolal: „*Před Bohem na kolena!*“ Jestliže tato slova zůstala u někoho bez odezvy, opakoval ještě důrazněji: „*Před Bohem na kolena!*“ A nepozdvihl hostii se slovy: „*Ejhle Beránek Boží...*“, dokud všichni nepoklekli. Při tom údajně jeho pohled projevoval tolik nevole nad tím, že se našel někdo, kdo ihned nepoklekl. Na jeho ústech bylo možné pozorovat, s jakou zbožností se modlil predepsanou modlitbu, kterou kněz říkal po podávání sv. přijímání (O sacrum convivium). Bylo prý slyšet

⁵⁷³ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. dubna 1915 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Karla Němce ze dne 5. května 1915, s. 7

⁵⁷⁴ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 18. dubna 1921, s. 3

⁵⁷⁵ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 281

jeho hlas, jako by tuto modlitbu zbožně a s největší něhou zpíval.⁵⁷⁶ Poté následovalo podávání svatého přijímání, v neděli neznárodně trvající půl hodiny i více.⁵⁷⁷ Že mu velmi záleželo na tom, aby návštěvníci kostela byli přítomni i communiu, dokládá také hlášením v dotazníku pro kanonickou vizitaci, kde píše, že svatá přijímání jsou přijímána velmi horlivě a často a svaté přijímání že je u některých věřících i každodenním jevem a získává další nové stoupence. Kázáními a promluvami ve zpovědnici i ve škole se snažil podle svých slov rozšířit časté denní svaté přijímání co nejvíce.⁵⁷⁸

Nejvíce za tuto skutečnost hovoří opět zachované údaje o počtech komunikantů v Kovářově:

v roce 1909 bylo všech komunikantů	15 685,
v roce 1910	16 444,
v roce 1912	24 128, ⁵⁷⁹
v roce 1913	24 090, ⁵⁸⁰
v roce 1914	26 054, ⁵⁸¹
v roce 1920	cca 30 000. ⁵⁸²

To činí měsíční průměr 2 500 komunikantů.

- péče o nemocné a umírající

Tato služba svátostí byla P. Palečkem opět vykonávána s nejvyšší horlivostí. V jednom údaji píše, že se v Kovářově nechávají všichni, kromě náhlého úmrtí, zaopatřit.⁵⁸³ O tomto druhu jeho horlivosti svědčí více i následující řádky:

„Po Vašem vzácném přání vykonám, dá-li Pán Bůh, kanonickou visitaci v oněch 4 farnostech. Prosím též neuctivěji, abyste mi ráčili letos dáti hodně sv. Oleje nemocných, neboť

⁵⁷⁶ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 26

⁵⁷⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 30

⁵⁷⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

⁵⁷⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 259

⁵⁸⁰ Tamtéž, s. 266

⁵⁸¹ Tamtéž, s. 266

⁵⁸² SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 18. dubna 1921, s. 3

⁵⁸³ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

nyní velmi často zaopatřuji. Měl jsem taký nedostatek sv. Oleje nemocných, že jsem byl až v úzkostech, zda ze suché bavlnky vymačkám aspoň trochu sv. Oleje, aby udělena byla platně svátost sv. pomazání. Proto jsem si vyprosil sv. Olej nemocných od vdp. faráře z Klučenic.

*Za sv. Oleje zaplatím, dá-li Pán Bůh, při pastorální konferenci.*⁵⁸⁴

Stejný údaj máme z roku 1920, kdy P. Paleček konstatuje, že se všichni nemocní, ačkoliv analyzoval tuto dobu jako dobu zvlažnění, včas – kromě náhlé smrti – nechávají zaopatřit.⁵⁸⁵ Další údaje k udělení této svátosti nemáme. Do komplexního pohledu na postavu P. Palečka je však zahrnuta hlavně díky citovanému dopisu P. Palečka, který je jednoduchým, ale velmi věrným obrazem toho, jak moc si byl P. Paleček svého poslání vědom, s jakou odpovědností vysluhoval svátostmi zdravým, nemocným na duši i těle a odcházejícím.

- dekorativní záměr akcí P. Palečka

P. Paleček si byl velmi dobře vědom dekorativního dopadu akcí, které církev prakticovala. V případě osoby P. Palečka se zde setkáváme s osobou nadaného a schopného organizátora. A výsledkem organizace práce tohoto druhu zřejmě býval silný emotivní zážitek lidí, kteří se akce účastnili či ji z povzdálí pozorovali. Když P. Paleček roku 1897 obnovil v Předbořicích misie, pověřil vedením redemptoristy ze Svaté Hory.⁵⁸⁶ Pobožnosti se účastnila velká část obyvatel obce, mnoho jich dorazilo také z okolních obcí. Když dne 14. listopadu 1897 posvětil P. František Částek missionární kříž, popisuje autor záznamu do kroniky obecné školy v Předbořicích událost takto:

*„Nepřehledný zástup lidu vyšel odpoledne o 2. hodině z chrámu Páně velikým počtem družiček a mláďenců za hlaholu zvonů na obecní draha ku kříži, kde připraven byl veliký misionární kříž, aby odtud nesen, na hřbitově posvěcen a tam na místě starého sešlého kříže postaven byl. Slavnost tato byla tak krásná a dojemná, že zajisté nikdo z přítomných nikdy na ni nezapomene a po celý život v příjemné vzpomínce ji zachová.“*⁵⁸⁷ Jedná se o cenný údaj,

⁵⁸⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Organizace vik. kanonických vizitací 1883-1927, dopis Františka Palečka ze dne 26. března 1918 adresovaný biskupskému vikariátnímu úřadu v Čimelicích, č. j. 94, rukopis

⁵⁸⁵ Tamtéž, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 18. dubna 1921, s. 3

⁵⁸⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 5

⁵⁸⁷ SOKA Písek, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické 1878-1921*, s. 120

vypovídající o duchu takové akce, zaznamenaný právě pod vlivem emocí učitelem, který do kroniky zaznamenával zpravidla záležitosti výchovně-vzdělávacího charakteru.

S *fotogeničností* obřadů souvisel nejen jednotný zpěv, ale i schopnost kněze zpěv praktikovat, což byla další z deviz P. Palečka. Podle vzpomínek bývalé farnice z Ameriky nejen že je naučil tolika písním, nýbrž i každou pobožnost v kostele dovedl učinit přitažlivou.⁵⁸⁸ Jak o tom dále dodává:

*„Nikdy jsme se neseťkaly s tak horlivým apoštolem, vzpomínáme na ty krásné vánoční zpěvy, které on nacvičil, školní mládež, to bylo něco ojedinělého, co nikdy nespatriíme...“*⁵⁸⁹

Píše dále o tom, jak se jim přece zdá, že slyší stále jeho krásný hlas, když o májové pobožnosti zpíval v Mirovickém chrámu Páně Svatohorský „Zdravas“. Jak dodává: *„Něco tak krásného již nikdy neuslyšíme.“*⁵⁹⁰

V roce 1910 vykonal v Kovářově biskup Josef Antonín Hůlka generální kanonickou vizitaci a při té příležitosti udělil 10. května svátost biřmování 650 biřmovancům. Biskup byl přivítán 9. května v 17 hodin odpoledne. Na jeho počest byla postavena slavnostní brána, stožáry s četnými prapory, početné banderium, které vedl Josef Klíma, starosta z Pechové Lhoty, hudba, 4 hasičské sbory se světelnými lampiony.⁵⁹¹

Dne 8. května 1921 konal biskup Msgr. Šimon Bárta v Kovářově kanonickou generální vizitaci s biřmováním. Do Kovářova přijel v sobotu dne 7. května v 17 hodin z Kostelce. Vstříc mu vyjelo na hranice farnosti na koních četné banderium s hudbou a ve Vesci ho vítaly 4 hasičské sbory. Postaveny byly též 4 slavnostní brány: jedna na hranicích farnosti „U Slavíků“, druhá ve Vesci, třetí a čtvrtá v Kovářově. V Kovářově čekalo na biskupa velké shromáždění.⁵⁹² Ten, jakmile vystoupil z vozu na návsi u brány, byl přivítán Janem Dvořákem z Pechovy Lhoty za Mariánskou družinu mužů a chlapců, dále žákyní školy, jejíž slova pohnula biskupa až k slzám. V kostele bylo jen komunikantů 800, nepočítaje ty, kteří sv. přijímání nepraktikovali.

Biřmování uděloval biskup na návsi pod stromy před sochou svatého Jana Nepomuckého, Biřmovanců bylo 512. Odpoledne uvedli farníci spořádaným průvodem biskupa opět do chrámu, kde měl májové kázání, loretánské litanie a uděloval požehnání. Kostel by přeplněn.

⁵⁸⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šákové z roku 1956, nestr., nesign

⁵⁸⁹ Tamtéž, dopis psaný Antoniií Hlavínovou z Ameriky Františce Palečkové, 29. srpna 1927, nesign.

⁵⁹⁰ Tamtéž, dopis psaný Antoniií Hlavínovou z Ameriky Františce Palečkové ze dne 26. července 1927, nesign.

⁵⁹¹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 259

⁵⁹² Tamtéž, s. 280

V pondělí 9. května, když biskup opouštěl v 6 hodin ráno Kovářov, byl opět doprovázen banderiem, hudbou, hasičskými sbory a zástupem farníků do Radvánova, kde si prohlédl kapli, poté se rozloučil a odjel.⁵⁹³ Na této akci je také vidět, ačkoliv se tehdy vstávalo brzo, kolik lidí šlo vyprovodit v pondělí v 6 hodin ráno biskupa, ačkoliv v tento čas měli jistě sami napilno. Tato akce ale velmi silně zapůsobila i na samotného biskupa, který se rozhodl pod vlivem zážitku ze života farnosti, stejně jako ze slavnosti, jmenovat P. Palečka čestným kanovníkem. Tak o tom podává svědectví pramen: „*Když v roce 1921 byla biskupská vizitace, přistoupilo ke stolu Páně tolik jinochů a mužů, že J. M. pan biskup budějovický Šimon Bárta byl počtem tím ohromen, a hned v kostele prohlásil, že zjevu podobného na svých visitačních cestách neviděl.*“⁵⁹⁴

V roce 1924 objednal P. Paleček po uskutečněné sbírce pro kovářovský kostel nové zvony. Ty dorazily do Kovářova 18. května. P. Paleček pozval ke svěcení arcibiskupského notáře Josefa Maříka, faráře z Klučenic. Celý Kovářov byl vyzdoben prapory národních českých barev.

Průvod se ubíral nejdříve na nádvoří fary. Odtud vyrazil nepřehledný průvod s vozem, na němž se nacházely 3 nové zvony, na náves. Celý vůz byl vyzdobený květinami a věnci, zapřažen byl do dvou párů koní, na kterých seděli jezdci v národních krojích. Kolem vozu šlo 150 kmotříček, neboť P. Paleček požádal všechny dospělé katolické dívky, aby na sebe přijaly čestný úkol kmotrovství při svěcení nových zvonů.

Průvod se ubíral za zvuku hudby a církevních písní k soše sv. Jana Nepomuckého na náves před kostelem, kde byl upraven vyzdobený oltář, připravena sedadla a klekátka pro duchovenstvo. Vůz se zvony stál před oltářem obklopen kmotříčkami, množstvím družiček a hasičskými sbory. Chrámový sbor zazpíval před a po svěcení 3 smíšené sbory od Josefa Trumpusa na slova Vladimíra Hornofa. Následné kázání měl P. František Prinz, farář z Předbořic, po svěcení promluvil světitel P. Josef Mařík, který odevzdal zvony farníkům. Poté obětoval pod širým nebem mši P. Václav Šmat z Lašovic.⁵⁹⁵

Po mši byly vystřeleny rány z děla, které bylo pořízeno z darů stoupenců Československé strany lidové. Mezi 12. - 15. hodinou byly zvony vytaženy kladkostrojem na věž a zavěšeny na svá místa. Ve 3 hodiny následovalo májové kázání, při němž P. Paleček poděkoval všem, kteří přispěli na zakoupení nových zvonů a oslavili dnešní den.

⁵⁹³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 281

⁵⁹⁴ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

⁵⁹⁵ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 282

Po loretánských litaních se ubíral velký průvod z kostela na hřbitov u kostela k misijnímu kříži. P. Paleček, s největší pravděpodobností právě i dramaturg; popisuje další momenty události těmito slovy:

„Následující chvíle, velmi dojemná, byla věnována jako pozdrav a projev naší síly a lásky k padlým vojínům. Pěveckým sborem chrámovým zazpíván truchlozpěv, vzpomínka na zemřelé vojíny, vykonána za ně společná hlasitá modlitba. Pak tichounce hudba hrála verš hymny národní: „Kde domov můj?“ – beze zpěvu. Dohrála – všude ticho nejhlubší, ničím nerušené. Ozval se první zvon, nejmenší František, první příjemné zvuky letí krajem; po chvílce připojuje se hlas Václavův a po krátkém tomto duetu vpadá hlubší a lahodný zvuk Pavlův; aby za několik okamžiků starý zvon Maria doplnil úplný sbor našich věžních hudebníků – zvonů. V očích všech přítomných slzy, v srdci radost! Zvony hlaholí, jásají, a zvuk daleko slyšitelný letí krajem, prvním pozdravem těm, jimž cizí země poskytla poslední lože k odpočinku do dne vzkříšení. – V kostele dokončena slavnost chvalozpěvem „Tě Boha chválíme“ a sv. požehnáním.“⁵⁹⁶

P. Paleček připojuje k popisu ještě „modlitbu“ za nové zvony, která se znovu obrací k událostem let minulých: *„ Kéz Svátostný spasitel nikdy nedopustí, aby nějaká „major vis“ kdy opět sáhla svatokrádežně na tyto posvěcené zvony, jako to učinila svatokrádežná ruka v říjnu 1916, beroucí to, co Službě Boží zasvěceno bylo – na zhotovení smrtonosných střel a prodlužování války.“⁵⁹⁷*

- spolupracovníci P. Palečka

Úspěch P. Palečka jako pastora spočíval v jeho darech. Na tom však, že se akce tohoto typu staly nezapomenutelnými, měli vliv i jeho spolupracovníci, kteří byli nositeli jeho ducha a myšlenek v jím rozdaných úkolech.

V Palečkově „týmu“ vystupovala jeho sestra Marie, povahou zcela podobná svému bratru. Pečovala o P. Palečka, o domácnost, jen v Kovářově napekla nejméně půl milionu hostií. Byla to zbožná žena, kterou bývalo vidět jen v kostele a na církevních akcích. Jinou společnost nevyhledávala.⁵⁹⁸

⁵⁹⁶ Archiválie soukromé osoby, *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 283

⁵⁹⁷ Tamtéž

⁵⁹⁸ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 12

Dalším spolupracovníkem byl rolník z Pechové Lhoty Jan Dvořák, který byl P. Palečkovi zcela oddán. Měl mohutný hlas a vyvinutý hudební sluch. V neděli se před mší modlil s prvními věřícími v kostele růženec a na doplnění zazpíval s lidem příhodnou píseň. Na mši přicházel i ve všední den. Také pečoval o zpěv při pouti na Svatou Horu. Ve stáří přicházel k P. Palečkovi častěji na oběd, po rozhovoru připravovali program na další svátky. Oba dva pojilo přátelské pouto.⁵⁹⁹

Dalším spolupracovníkem byl řídící učitel Karel Cvrk, který s P. Palečkem spolupracoval už v Předbořicích. Ten působil ve školství od roku 1870. Vykonyval činnost ředitele kůru a varhaníka v kostele v Předbořicích a v Kovářově. Pro P. Palečka byl člověkem, který vždy upřímně vyznával katolickou víru, každoročně přijímal v době velikonoční svátosti, ve škole přihlížel k nábožensko-mravní výchově dětí, osvědčil se jako výborný varhaník a ředitel kůru. Učitel Cvrk spolupracoval s P. Palečkem celkem 25 let – v Předbořicích přes 8 let a v Kovářově téměř 17 let.⁶⁰⁰ Proslulé byly u Karla Cvrka coby varhaníka jeho kostelní figurálky, jako řídící učitel v Kovářově odešel do výslužby v roce 1920.⁶⁰¹

K těmto spolupracovníkům patřila velká skupina spolupracovníků z řad mládeže a dospělých mužů a žen, kteří pečovali o výzdobu a čistotu kostela. Tito dále vystupovali při procesích jako zpěváci či pořadatelé náboženských slavností v přilehlých obcích. V případě úmrtí některého obyvatele upravovali domy smutku, kam se obec přicházela rozloučit se zesnulým. Zesnulého připravili do slavnostního stavu, organizovali cestu do kostela, kdy se modlili růženec a zpívali žalmy. P. Paleček při té příležitosti zrušil věnce na rakev a rakev nechal vyzdobenou velkým růžencem, jelikož téměř všichni zesnulí byli součástí spolku svatého růžence, a kromě toho bývalo zvykem, že se růženec modlíval v postě či v adventu denně, stejně jako se modlily děti, když šly cestou do školy.⁶⁰²

⁵⁹⁹ KOCÁB, F. in: Archíválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 12

⁶⁰⁰ SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton č. 1027: Dopis č. j. 355 adresovaný Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 12. prosince 1918, č. j. konsistoře: 12.012, dopis podepsaný P. Františkem Palečkem, rukopis

⁶⁰¹ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 82

⁶⁰² KOCÁB, F. in: Archíválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: Smetana, F.: P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 12

4 SPIRITUALITA A FILOZOFICKÉ ZAMĚŘENÍ

P. Paleček byl osobností milovanou a nenáviděnou zároveň. Na utváření pozoruhodného morálního profilu měly vliv samozřejmě výchova v rodině, instituce, osobnosti, lokality a svatí, s kterými se vědomě či nevědomě identifikoval.

4.1 Vliv institucionální

Hlavní institucí, která měla stěžejní vliv na jeho formaci, byl z pochopitelných důvodů seminář.

V době studií P. Palečka byl budějovickým biskupem Jan Valerián Jirsík. Ten věnoval velký důraz výběru profesorů, kteří byli nejen kapacitami ve svém oboru, ovšem zároveň mimořádní co do lidských kvalit. V době studia P. Palečka v semináři byli jeho učiteli Dr. Antonín Lenz, Dr. Martin Říha, Dr. Antonín Skočdopole, Dr. Josef Hoffmann, Dr. Petr Špelina, Dr. Leo Schneedorfer, ThC. Jan Raška, Dr. Alois Jirák a Dr. Václav Šimánko, P. Matyáš Sedlák.⁶⁰³ Rektorem semináře byl Dr. Petr Špelina (1875-1884).⁶⁰⁴ Vicerektory byli Dr. Václav Šimánko (1876-1882), Dr. Alois Jirák (1882-1883), Václav Petr (1883-1888).⁶⁰⁵ Spirituály byli: Bartoloměj Berger (1873-1874), Dr. Alois Jirák (1883-1884) a Msgre. Adolf Rodler (1884-1889).⁶⁰⁶ Do semináře byl P. Paleček přijat za episkopátu biskupa Jana Valeriána Jirsíka (1851-1883)⁶⁰⁷ a vysvěcen byl biskupem Františkem de Paula hrabětem Schönbornem.⁶⁰⁸

V době studia P. Palečka v semináři byly v platnosti tzv. Růžičkovy stanovy, které byly oproti původním přísným stanovám semináře, vypracovanými předchůdcem biskupa Růžičky, prvním budějovickým biskupem Jaem Prokopem Schaaffgotschem, mírnější.

⁶⁰³ SOA Třeboň, fond BS České Budějovice I/250, karton 1, složka: Záležitosti vedení semináře /1804/ 1845 – 1900, Theologische Lehranstalt zu Böhmisches Budweis, Schljahr 1881, 1882, 1883, předtištěné archy, vyplněný rukou, nesign

⁶⁰⁴ Tamtéž, karton 30, složka: Ad. Rodler, Biskupský kněžský seminář (Das Bischöfliche Priesterseminar in Böhm. Budweis (1804-1892), nesign

⁶⁰⁵ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, České Budějovice 1995, s. 77

⁶⁰⁶ Tamtéž, s. 76

⁶⁰⁷ BUBEN, M. M. *Encyklopedie českých a moravských biskupů*. Praha: Logik, 2000, s. 159

⁶⁰⁸ Tamtéž, s. 301

Ve statutech klade důraz na chování duchovních, kteří mají být příkladem pro ostatní, inspirovat je k ctnostnému životu. Kněží mají žít střídavě, spravedlivě a odmítat bezbožnost. Měli by si být vědomi svého výjimečného postavení, neměli by však usilovat o světskou slávu a pocty, které bývají s postavením duchovního často spojeny. Hlavními úkoly, které by si měl kněz osvojit již jako seminarista, je křesťanské učení a udělování svátostí. Růžička výslovně zdůrazňuje, že v semináři nemá jít jen o studium, kterým se povznáší intelekt, ale také o to, aby byla duše seminaristy v průběhu zde strávených let cvičena ve ctnostech. Vnitřní duchovní stav se měl projevovat i navenek; jeho gesta, řeč a postoje měly být něčím, co mělo jasně odkazovat na Kristova vojáka. V průběhu semináře měli seminaristé číst vhodnou literaturu. Striktně však bylo stanovami zakázáno číst knihy oficiálně nepovolené představenými semináře, doslova knihy, které vedou ke zkáze mravů.⁶⁰⁹ Dále byl ve stanovách kladen důraz na řádné chování seminaristů při všem, co vykonávali v semináři i mimo něj. Zásadní rozdíl oproti Schaaffgotschovým stanovám bylo kladení důrazu na volný čas studentů. Růžička se vyjadřoval i k odpočinku seminaristy, který měl být proložen četbou historických, ale také poetických, gramatických nebo modlitebních knih. Duševní hygienou se rozumělo i setkávání se za účelem doučování látky či vytváření různých kroužků. Část statut věnoval i představenému semináře – psal zde mimo jiné na adresu prefekta, který se zodpovídá rektoru, že dohlíží s rektorem na alumny, měl o nich vést písemné záznamy a podávat podrobné a pravidelné zprávy biskupovi.⁶¹⁰

Růžičkovy stanovy zdánlivě popisují obecné věci o chování, ve skutečnosti je na nich vidět, nakolik Růžička kladl veliký důraz na sociální výchovu. Šlo mu o to, aby seminaristi nebyli nepatřičným způsobem odděleni od těch, k jejichž duším měli nalézt cestu. I přes tento liberalismus i nadále platila přísná pravidla pro vycházky, zákaz styku s osobami opačného pohlaví, návštěv hostinců apod.⁶¹¹

Seminář v době P. Palečka jako instituce byl i formací společenskou. Alumni zde měli konversatoř, která byla vybavena mimo jiné i kulečnickem. Zde se konaly schůze různých studentských spolků, z nichž asi nejvýznamější byl literární spolek *Jirsík*, pojmenovaný po věhlasném českobudějovickém biskupovi.⁶¹² Základy významného spolku byly položeny již v roce 1879, kdy osm mladých seminaristů, kteří se inspirovali programem věhlasného

⁶⁰⁹ SVOBODA, R. *Arnošt Konstantin Růžička, Josefinista na českobudějovickém biskupském stolci*. České Budějovice: Jih, 2011, s. 142

⁶¹⁰ Tamtéž, s. 143

⁶¹¹ Tamtéž, s. 144

⁶¹² WEIS, M. *Karel Statečný v letech 1890-1924*, in: STUDIA THEOLOGICA 14, Č. 2/48, LÉTO 2012, s. 59-60

moravského kněze F. Sušila a se souhlasem vedení semináře založili i v Českých Budějovicích *Růži Sušilovu*. Účelem Jednoty bylo vzdělávání v jazyku mateřském, obohacování se vědomostmi ducha, důkladné poznání domácí literatury. Spolek, který se v budějovickém semináři jmenoval *Literární jednota Růže Sušilova bohoslovců v Českých Budějovicích*, byla po smrti velkého biskupa a skutečného přítele bohoslovců, Jana Valeriána Jirsíka v roce 1883 přejmenována bohoslovci na jeho památku spolek na *Jirsík*.⁶¹³ Vedle *Jirsíka* zde existoval zpěvácký spolek, kroužek filozoficko-apologetický, sociální a včelařsko-hospodářský. Bohoslovci podnikali několikrát do roka akademie, při kterých hráli divadlo, zpívali či přednášeli svá literární díla.⁶¹⁴ Ne úplně vše bylo dovoleno, tak se dovídáme z protokolu vedení ze dne 19. ledna 1881, který se vyjadřoval *k pilnosti, pokroku a chování alumnů*, že bylo při konané šťáře zabaveno 14 dýmek.⁶¹⁵

4.2 Vliv lokalit

Lokality měly na P. Palečka nezanedbatelný vliv. Jedná se hlavně o tyto:

- Miličín

V Miličíně se P. Paleček od malička setkával se svatohorskými poutníky. Pozoroval je, stejně jako ostatní obyvatelé, když někteří přespávali v hostinci a druhý den pokračovali v cestě, nejdříve na horu Kalvárii za Miličínem, kde se nacházela kaple Utrpení Páně a odkud byl mimo jiné z výšky 696 m. n. m. mimořádný výhled do údolí. Zde vykonávali pobožnost, než pokračovali v dlouhé cestě na Svatou Horu.⁶¹⁶ Stejně tak se dovídáme, že Kalvárie sehrála významnou roli v Palečkově tápání ve vlastní duši, když se rozhodoval pro své další cesty – byla to právě Kalvárie, která byla Palečkovým útočištěm a místem pro přemítání.⁶¹⁷

⁶¹³ SKALICKÝ, K. *Tradice teologického studia v Českých Budějovicích*, in: Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity, Teologická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2001, s. 85

⁶¹⁴ WEIS, M. *Karel Statečný v letech 1890-1924*, in: STUDIA THEOLOGICA 14, Č. 2/48, LÉTO 2012, s. 59-60

⁶¹⁵ SOA Třeboň, fond BS České Budějovice I/250, karton 1, složka II A2: Záležitosti vedení semináře /1804/ 1845 – 1900, protokol z 19. ledna 1881, rukopis, nesign.

⁶¹⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 2

⁶¹⁷ Tamtéž, s. 7

- Svatá Hora

Svatá Hora, tento středočeský Velehrad, byla pro P. Palečka dalším místem, které sehrálo důležitou roli v jeho formaci. Jako novokněz a nejspíš ještě o prázdninách navštívil toto poutní místo u Příbrami. Zde mu daroval redemptorista P. Josef Myška obrázek Panny Marie. Na tento si P. Paleček připsal: „*Učiň mě hodným chváliti Tebe Panno blahoslavená a dej mi sílu proti nepřítelům Tvým.*“ A dále ještě poznámku: „*Tvůj jsem, Panno Maria až do smrti, kéž i po smrti.*“

Docházel sem i poté jako kněz často. Bylo to nejspíš ke zpovědi k redemptoristům už ze svého prvního působiště, ze Starého Sedla, což bylo odtud 30 km cesty. V září roku 1884 navštívil místo opět a na obrázek si připsal: „*Tuus sum et Tu es mea, dulcissima Virgo Maria – Tvůj jsem, tys má, nejsladší Panno Maria.*“⁶¹⁸ Jako farář vodil na Svatou Horu každoročně procesí farníků, o čemž máme důkazy až z Kovářova. Zároveň redemptoristé pobírali u P. Palečka velkou vážnost. Od roku 1897 je začal zvat buď na misie či na velikonoční obnovu před triduem.⁶¹⁹ Dalším projevem počátečního i pozdějšího vlivu Svaté Hory na P. Palečka byla každoročně jím na Svatou Horu organizovaná procesí.⁶²⁰

Stejně tak z programu krajinného sjezdu členů III. řádu svatého Františka ze dne 14. srpna 1904 na Svaté Hoře se dovídáme o dvou kázáních v programu. Kázání „O dobrém příkladu“ měl přednést P. Paleček.⁶²¹ Na Hod Boží Svatodušní, konaný 7. června 1908, P. Paleček sem k příležitosti konání Sjezdu katolického rolnictva organizoval pěší pouť pro muže.⁶²²

O osobním vztahu P. Palečka ke Svaté Hoře se dovídáme dále konkrétně z dopisu rektora Svaté Hory adresovaného P. Palečkovi. Tento musel díky událostem první světové války poslat 6 bratrů na frontu. Na Svaté Hoře mu zbyli na vaření a práce v hospodářství jen 3

⁶¹⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 5

⁶¹⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 5

⁶²⁰ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 35-39

⁶²¹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: program redemptoristů pro krajinný sjezd členů III. řádu svatého Františka na den 14. srpen 1904, organizovaný rektorem redemptoristů, tištěná brožura

⁶²² SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, sign IIIb/6, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, otevřený dopis napsaný přes kopírovací papír na formát A4 se jmenným seznamem, rukopis

bratři. Sháněl tak ženskou sílu ve věku mezi 40-50 lety věku. Obracel se s prosbou i na P. Palečka: „*Vaše láska k Sv. Hoře a přízeň k naší Kongregaci dodává mi odvahy, ...*“⁶²³

4.3 Vliv osobností

Z dostupných informací o raném dětství P. Palečka nenalezneme kromě informací o nadání dítěte v tradiční katolické rodině nižší střední třídy žádné badatelské pilíře, které by P. Palečka přímo na pozdější profilovanou službu nasměrovaly. Z hagiografické literatury, která je v jednom příběhu o Palečkově dětství sestavena dokonce beletrijní formou, přesto vystupují osobnosti a místa, která Františka Palečka ovlivnily zcela zřetelně. Že zde není možné až do jeho vstupu do semináře nalézt žádnou konkrétní osobnost, která by jej přímo na seminář nasměrovala, je možná pouze nezaznamenáním této informace současníky P. Palečka. Stejně tak je ale možné, že zde žádná jediná konkrétní osobnost neexistovala, což by i napovídalo tomu, že své rozhodnutí pro kněžství si musel *vydřít* sám. Přesto v jeho životě existovaly osobnosti, které P. Palečka přímo či nepřímo ovlivnily. Jejich větší či menší podíl vlivu na P. Palečka lze rozdělit na přímý a nepřímý vliv. Do kategorie přímého vlivu patřily tyto osoby:

Matěj Bareš

Matěj Bareš působil na Miličinské Obecné a měšťanské škole v letech 1856-1884. Narodil se 12. ledna 1823 v Jesenicích u Sedlčan, kde navštěvoval obecnou školu od roku 1836, poté tři třídy německé školy u piaristů v Praze - do roku 1839. Jelikož nemohl kvůli svému zdraví nastoupit jako učitel, pobýval v domácím léčení a věnoval se hudbě. V této souvislosti se měl na pozvání odebrat do Ruska, kde měl být zaměstnán jako nástupce kapelníka vojenské hudby. V roce 1840 - 41 vykonal jednoroční kurz pod vedením výtečného učitele Václava Studeného. U něho privátně navštěvoval varhanickou školu řízenou Josefem Krejčím a u něhož vykonal v roce 1845 zkoušku z varhan s prospěchem velmi dobrý. Téhož roku nabyt v Praze učitelské způsobilosti a stal se učitelem v Arnoštovicích, kde učil od 26. srpna 1841 do 8. května 1844, následně působil do 31. července 1845 v Prčici, poté do 31. října 1848 v Počepnicích a v Sedlčanech do 20. února 1856. Když v Miličíně zemřel druhý učitel Prokop

⁶²³ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis rektora redemptoristů P. Karla Pleška P. Palečkovi ze dne 3. ledna 1916, rukopis

Koblic, stal se Matěj Bareš jeho nástupcem – učitelem a varhaníkem. Tento úřad zastával až do své smrti, 28. dubna 1885.⁶²⁴ Že byl ve svém oboru opravdu mistr, vypovídá o něm i vzpomínka Em. O. Bareše, zřejmě příbuzného Matěje Bareše.⁶²⁵

Raimund Vacek

Dalším, kdo Františka Palečka ovlivnili, byl učitel Raimund Vacek, který roku 1871 na místo varhaníka, po zesnulém Prokopu Hovorkovi, nastoupil. Tento se narodil 3. září 1834 v Hrobech, kde navštěvoval obecnou školu, poté německou obecnou školu v Českém Krumlově, jednu reálnou třídu v Táboře a dvě reálné třídy v Praze u piaristů. Po absolvování učitelského ústavu v Českých Budějovicích roku 1853 působil jako podučitel v Hrobech, Choustníku, Černovicích. Od počátku školního roku 1857 byl dosazen jako prozatímní učitel jednotřídní školy v Radeníně. Ve školním roce 1871-1872 se stal řídícím učitelem v Miličíně a ve školním roce 1876-1877 si vyměnil místo řídícího učitele s Františkem Vondráčkem, řídícím učitelem v Chotovinách.⁶²⁶

⁶²⁴ SOKA Benešov, fond OŠ a MŠ Miličín 1887-1951, Paměťihodné zápisky týkající se *povšechně města Miličina* hlavně však *obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský z různých spisů a pomůcek čerpá a estavuje František J. Vacek, učitel na Obecké školy v Miličíně, 1887, s. 16*

⁶²⁵ „Než učitelé obdrželi, snad asi r. 1875, řádné platy od okresních berních úřadů, museli míti hudební kapely, byť i jen sekstet. V Miličíně měl učitel B. svůj dobře sehraný septet, s nímž chodil hrát na »bály«, věnečky, svatby a div. představení v místě i okolí, což mu sloužilo za vedlejší příjem. Bral sebou 1 neb dva své malé synky, kteří byli po otci hudebně nadaní. U učitele B. pěstovala se celý rok hudba a zpěv, jednak pro kostel a jednak pro zábavu 7členné rodiny, zejména o prázdninách, kdy synkové učitele byli o prázdninách doma. V domácím komorním kvartetu pěstovali se vzorně hud. klasikové, jako Mozart, Haydn, Beethoven, Vaňhal, Smetana a jiní. Kvarteto vystupovalo na místních koncertech, akademiích, div. představeních, studentských zábavách a to nejen v místě, ale i v Ml. Vožici, Nemyšli, Prčici a jinde. I v miličínském kostele provozovaly se slavné figurální mše od Führrera, Horáka, Schöpfa, Bacha; zejména o vánocích líbily se mše pastorální za pomoci několika místních dobrých hudebníků a celé rodiny uč. B., který byl výtečným varhaníkem, od učitelů — kantorů po zásluze oceňován a tudíž v celém okrese jako výborný hudebník uznáván. Na miličínské mše o poutích těšivali se okolní učitelé-kantoři celý rok. Avšak nejen oni, ale celé rodiny z místa i okolí přicházely si poslechnout oblíbené ony církevní vánoční a poutní koncerty. O tom všem věděly vyšší školní, farní i obecní úřady, chválily sice kulturní hud. činnost uč. B., ale neposkytly bohužel žádné náhrady ku př. na struny, žíně, nástroje, noty, námahu s psaním not, komponováním a jiné s tím starosti. Po smrti uč. B. r. 1885 osiřelo vše.“ SOKA Tábor, periodika: BAREŠ, Em., O.: *Vzpomínky na Milčín před 55 roky* (o škole a hudební výchově v Miličíně), in: Český jih, č. 9., tisk ze dne 27. února 1937, s. 5

⁶²⁶ SOKA Benešov, Fond OŠ a MŠ Miličín 1887-1951, Paměťihodné zápisky týkající se *povšechně města Miličina* hlavně však *obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský z různých spisů a pomůcek čerpá a estavuje František J. Vacek, učitel na Obecké školy v Miličíně, 1887, s. 17*

Prokop Hovorka

Prokop Hovorka byl znamenitý varhaník v Miličíně. Byl to on, kdo Františka Palečka „objevil“ a přijal ho jako zpěváka na kůru. Prokop Hovorka se narodil roku 1799. Ve Františkových pěti letech rozhodl zároveň jako řídící učitel o chlapcově vyspělosti tím, že jej nechal zapsat do školy. Mezitím začal Františka učit hrát na housle. Kromě toho ho bral jako sopranistu k církevním slavnostem a zvláště na pohřby.⁶²⁷ Za svůj přínos hudbě obdržel 23. srpna 1861 stříbrný záslužný kříž.⁶²⁸ Hudbě učil neúnavně až do své smrti roku 1871 v Miličíně.⁶²⁹

Kaplan Josef Jíša

Josef Jíša se narodil 18. října 1838 v Měšicích u Tábora. Po studiu v Táboře a v Písku studoval teologii v Českých Budějovicích a roku 1866 byl vysvěcen na kněze. Dvanáctého srpna 1866 se stal kaplanem v Miličíně, kde působil jako kaplan 14 let. Roku 1880 byl po odchodu hraběte Rindsmaula do Vídně ustanoven administrátorem Miličinské fary. Dvacátého čtvrtého srpna téhož roku byl jmenován administrátorem v Šebířově. Odtud máme potvrzeny jeho kvality, které zřejmě na Františka Palečka zapůsobily. Zcela dal do pořádku farní agendu, popsal historii farnosti od roku 1300, (v popise šebířovského kostela ve farní kronice ukázal svou preciznost⁶³⁰). Začal rozsáhle pracovat na opravě kostela, jelikož tento stejně jako fara byly ve zchátralém stavu. O vyhlášené generální opravě šebířovského kostela, na kterou se dlouho a intenzivně chystal, stejně jako o vyhlášené sbírce, napsal do Pamětní knihy farnosti následující: *„Milý čtenáři, slabé mé péro nemůže Ti vyličít city, které mou hruď vřítily, když zubožení osadníci dobrovolně dárky své přinášeli, a mohlo by Tvé srdce zůstatí nepohnuto, kdybys přijímal ze zmozolené ruky podruhkyně poslední dvacetník? – Věř, často jsem se slzí nezdržel.“* Kromě několikaleté opravy kostela zcela zrevitalizoval farní pole, kde mimo jiné provedl meliorizace a to samé provedl na loukách a farní zahradě.⁶³¹

⁶²⁷ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka, samizdat, strojopis, s. 5*

⁶²⁸ TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličina a jeho okolí*. Praha: Cyrill-methodějská knihtiskárna, nákladem vlastním, 1899, s. 204

⁶²⁹ SOKA Benešov, Fond OŠ a MŠ Miličín 1887-1951, *Pamětihodné zápisky týkající se povšechně města Miličina hlavně však obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský z různých spisů a pomůcek čerpá a sestavuje František J. Vacek, učitel na Obecké školy v Miličíně, 1887, s. 10*

⁶³⁰ Pozn. badatele

⁶³¹ Srov. FÚ Mladá Vožice: *Kronika Šebířova od roku 1835, s. 6-13*

Roku 1888 byl přeložen jako farář do Nové Vsi. V Nové Vsi opět zahájil generální opravu kostela, opět odmelioroval dvůr a pole, která obhospodařoval. Dále osázel farní zahradu stromky, o čemž na adresu svého nástupce prohlásil: „*Tato zahrada byla nesmírně spustlá. Umínil jsem si tuto zahradu uvesti do pořádku, která mne stála velmi mnoho peněz i práce. Můj důstojný nástupce, který po mně přijde, zastihne již krásnou, ovocným stromovím vysázenou zahradu. Snad mi za to bude povděčen; a nebo mi vynadá a mne zhaní a ztupí, jako se mi to stalo v Šebířově od mého důstojného nástupce.*“ V pamětní knize nejsou žádné údaje o pastoračních akcích, na které jsme zvyklí u P. Palečka, a není tedy jisté, v čem se pastoračně dále profiloval. V pamětní knize pouze sám zmiňuje na svou adresu, nakolik byl v Šebířově oblíben a jak jej při loučení vyprovázeli s pláčem. Stejně tak po jeho smrti píše jeho nástupce krátce o jeho šlechetnosti, což bývalo ovšem při zahajovacím zápisu do pamětní knihy zvykem, či spíše slušností k zesnulému. Přesto fakt jeho pílě a prováděné opravy, které uskutečňoval až do své smrti, 3. ledna 1906, odkazují na jeho horlivost a píli.⁶³²

Jan Valerián Jirsík

U biskupa Jirsíka ve spojení s P. Palečkem pouze z dochovaných archiválií víme, že se měl biskup jednou pochvalně vyjádřit o Palečkových znalostech a dále, že mu ministroval na pohřbu. Přesto je oprávněné se domívat, že Jirsíkův génius osobnosti se u P. Palečka vědomě či nevědomě promítal do mnoha pastoračních počinů.

Jan Valerián Jirsík se narodil 19. června 1798 Kácově. Byl český katolický duchovní, spisovatel, vlastenec a národní buditel. V letech 1851–1883 působil jako čtvrtý biskup českobudějovický a z titulu své funkce zasedal na Českém zemském sněmu a v Říšské radě. Zvelebil českobudějovickou diecézi a vybudoval českobudějovické českojazyčné školství, když mimo jiné založil první českojazyčné gymnázium v Českých Budějovicích a pozval do města notredamky, aby zde zřídily klášterní dívčí školu. Studoval v Praze a Hradci Králové, knězem byl vysvěcen 28. prosince 1820. Věnoval se literární činnosti, jeho spisy vycházely opakovaně v reprintech, stejně jako byly překládány např. do němčiny a chorvatštiny. Od roku 1848 byl redaktorem *Časopisu pro katolické duchovenstvo* (ČKD). Dvacátého pátého března 1851 byl jmenován v pořadí čtvrtým biskupem českobudějovickým (vysvěcen 19. října 1851). Zde založil v roce 1853 studentský seminář, zavedl exercicie, v letech 1863, 1872 a 1875 svolal diecézní synody. Roku 1854 také založil kněžské duchovní spolky *Corona*

⁶³² Srov. Tamtéž: *Gedenkbuch der Pfarrey zu Neudorf Taborer Kreißes, Angelegt mit 1. Jänner 1836*, s. 90-106

aurea a *Solidarita sv. Vojtěcha*. Dále založil fond pro chudé kněze, který nazval *Fond sv. Mikuláše*. Založil Spolek křesťanských matek a Spolek katolických tovaryšů. V roce 1868 založil v Českých Budějovicích české gymnázium, které až do roku 1871 financoval. V témž roce 1871 založil diecézní ústav pro hluchoněmé, do Českých Budějovic povolal školské sestry. Jeho činnost v oblasti školství, charity, ale i v politice, jej učinila na poli církve a státu, a samozřejmě v Českých Budějovicích nezapomenutelnou osobností. Umírá 23. února 1883 v Českých Budějovicích.⁶³³ Zde také vzniká za třináct let po jeho smrti myšlenka z iniciativy českobudějovické Besedy odhalit velkému biskupovi pomník. Realizována však byla až po vzniku první republiky, a to navzdory tomu, jaká atmosféra ve společnosti vůči minulým či současným představitelům církve panovala.⁶³⁴

František z Pauly (Franz de Paula) hrabě kardinál Schönborn

František z Pauly (Franz de Paula) hrabě kardinál Schönborn-Buchheim-Wolfsthal se narodil 24. ledna 1844 v Praze. Byl pátý biskup českobudějovický (1883–1885) a posléze 28. arcibiskup pražský (1885–1899). Kardinálem se stal 24. května 1889. Byl dalším, na koho si P. Paleček odnesl ze semináře vzpomínky, a tento zřetelně utkvěl P. Palečkovi v paměti.⁶³⁵

Po gymnaziálních studiích hrabě Schönborn vystudoval práva v Praze. V roce 1866 se zúčastnil bitvy u Náchoda, v níž byl těžce raněn, po vyléčení se dal na studia bohosloví. Studoval v Innsbrucku a Římě teologii, kněžské svěcení obdržel 12. srpna 1873 a o dva roky později získal doktorát teologie. V letech 1875–1879 byl kaplanem v Plané u Mariánských

⁶³³ BUBEN, M. M. *Encyklopedie českých a moravských biskupů*, Praha: Logik, 2000, s. 158-160

⁶³⁴ Pomník byl objednan u vynikajícího českého sochaře Josefa Václava Myslbeka. V roce 1919 dohotovil model a doproučil po uvážení všech možných míst ve městě, aby byl pomník postaven před katedrálou do osy hlavních dveří. Výška sochy byla 3,7 m, žulový podstavec, navržený arch. Balšánkem, měřil 3,8 m, celý pomník byl tedy vysoký sedm a půl metru. Myslbek se odhalení pomníku nedočkal, neboť zemřel roku 1922. Po mnoha úvahách bylo konečně rozhodnuto nepostavit pomník z dopravních důvodů před katedrálou, ale stranou k městské věži. Slavnostní odhalení 28. září 1926 mělo velkolepý průběh. Na domech vlály prapory, v oknech byly květiny a Jirsíkovy obrazy. V předvečer zahájil oslavy u divadel předseda Besedy dr. Bohumil Růžička. Po jeho proslovu byl na jevišti předveden živý obraz, představující biskupa kladoucího základní kámen k budově českého gymnázia a obklopeného příslušníky všech vrstev obyvatelstva. Nad ním se vznášel génius a kolem scény byly umístěny obrazy ústavů, které založil. Pak následovala Smetanova *Prodaná nevěsta*. Záhy ráno druhého dne přijížděla z okolních obcí selská banderia a vyzdobené povozy. Žactvo všech českých škol a všechny české spolky prošly průvodem kolem budov založených Jirsíkem až na Masarykovo náměstí, kde k shromážděným promluvil bývalý žák a tehdejší profesor gymnázia Josef Lomský. Po vzletné řeči profesora Vojtěcha Novotného odhalil pomník dr. Růžička slovy: „*Kéž skončila doba nepřátelského válčení a kéž nastanou mírové doby národům! A má-li být mír mezi národy, tím více má být míru mezi syny jeho národa. Kéž naše vzácná láska trvale udrží naši svobodu!*“ Potom promluvil univerzitní profesor dr. František Mareš a starosta dr. Bedřich Král převzal pomník do ochrany města. V muzeu byla instalována výstava upomínek na biskupa Jirsíka. Tak se dostalo městu velké umělecké hodnoty, na něž byli občané pyšní a které svým umístěním téměř srostlo s městem. Přimknut k starobylé věži stál tam pomník až do doby, kdy jej nacisté přikázali strhnout a jeho kov roztavit, in: RADA, F. *Když se psalo T. G. M*, České Budějovice v prvním desetiletí republiky, Růže, 1992, s. 119-120

⁶³⁵ Archiv badatele, KOL. AUTORŮ *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářvských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 8

Lázní, poté se stal vicerektorem (1879) a ještě později rektorem (1882) pražského arcibiskupského semináře. Dvacátého druhého srpna 1883 byl jmenován biskupem českobudějovickým (vysvěcen byl 18. listopadu a intronizován 25. listopadu). Jako biskup se zasloužil o otevření České koleje v Římě (4. listopadu 1884), které se uskutečnilo na přání papeže Lva XIII. Devátého prosince 1884 byl jmenován papežským domácím prelátem a asistentem papežského trůnu. Roku 1885 přispěl ke zřízení kolej redemptoristů v bývalém českobudějovickém klášteře dominikánů. Dvacátého prvního května 1885 byl jmenován arcibiskupem pražským. Zemřel 25. června 1899 na své vizitační cestě po farnostech své arcidiecéze na zámku hraběte Straky v Sokolově.⁶³⁶

Antonín Skočdopole

Z korespondence P. Palečka svým spolubratřím k příležitosti 25. výročí kněžství se dovídáme mimo jiné o návrhu P. Palečka poslat z místa srazu, Svaté Hory, pohled p. prelátu Skočdopolovi⁶³⁷ – zřejmě i kvůli tomu, že zbyl v semináři z původního osazenstva jako jediný. Stejně tak víme, že P. Paleček používal Skočdopolův katechismus.⁶³⁸ Msgr. Antonín Skočdopole dr. h. c. se narodil 2. prosince 1828. Byl český katolický kněz, budějovický čestný kanovník a profesor teologie, český národní buditel, člen Matice české, čestný měšťan rodného města Soběslavi, apoštolský protonotář a papežský prelát. Na kněze byl vysvěcen 23. července 1854 biskupem Jirsíkem a čtyři roky působil v duchovní správě (v Malém Boru, v Zavlekově, v Mrákově a v Chrasticích). Poté se stal na tři roky prefektem pro studium v chlapeckém (malém) semináři v Českých Budějovicích. Většinu svého kněžského života však strávil v diecézním bohosloveckém ústavu (kněžském semináři) jako profesor pastorální teologie a katechetiky. Od roku 1861 přednášel na českobudějovickém teologickém učilišti, kam ho povolal biskup Jirsík, pastorální teologii a katechetiku. Neučil však jen v semináři, ale také v dalších školách, zvláště v dívčí škole „U sv. Josefa“. Je autorem desítek prací a mnoha publikací. Vedle vědeckých a pedagogických spisů publikoval Skočdopole pastorální a apologetické práce v různých periodikách jako byl *Blahověst*, *Zábavník učitelský*, *Časopis učitelek*, *Školník*, *Kalendář katolického duchovenstva* a *Časopis katolického duchovenstva*.

⁶³⁶ BUBEN, M. M. *Encyklopedie českých a moravských biskupů*. Praha: Logik, 2000, s. 301

⁶³⁷ Srov. BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary Sv. Jana Nepomuckého, dopis P. Palečka ze dne 30. června 1909 spolubratřím k 25. výročí kněžství., rukopis, nesign

⁶³⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky P. Václava Bělohlávka z roku 1956, nestr., nesign

Jeho články byly také součástí *Českého slovníku bohovědného*, redigovaného Antonínem Podlahou. Příkladnou věrnost měl k *Časopisu katolického duchovenstva*, do kterého pilně přispíval již od mladých let až do pozdního stáří. Skočdopole byl ale mimo jiné zakladatelem české teologické literatury v oboru pastorální teologie. Jeho neuznávanějším dílem je jeho vydání dvou katechismů pro školní mládež (poprvé v roce 1872). Věhlasné byly rovněž jím vydávané měsíčníky *Ludmila* pro křesťanské matky (od r. 1876), *Anežka* pro křesťanské dívky (od r. 1879) a *Václav* (od r. 1880) pro křesťanské jinochy.⁶³⁹

Petr Špelina

P. Paleček se v dopise z 24. listopadu 1918 adresovaného svému spolubratru odvolává na rektora Petra Špelinu coby autoritu.⁶⁴⁰ Dr. Petr Špelina se narodil 2. července 1856. Byl profesorem Starého zákona⁶⁴¹ a od roku 1875 do roku 1884 rektorem semináře.⁶⁴² V témže roce byl zároveň jmenován kanovníkem. Následně se stal rok 1885 říšským poslancem.⁶⁴³ V roce 1893 byl jmenován kapitulním děkanem a v roce 1896 papežským prelátem.⁶⁴⁴ Zemřel 16. prosince 1897 v Českých Budějovicích⁶⁴⁵

Adolf Rodler

Dalším z těch, kteří P. Palečka ovlivnili, byl spirituál Msgre. Adolf Rodler, Od toho obrdžel při loučení na památku obrázků Neposkvrněného početí Panny Marie. Na ten si připsal: „*Památka ndp. Adolfa Rodlera, milého a předraženého spirituála našeho v semináři v Budějovicích.*“ Dále připsal: „*Jak Jsi krásná, jediná moje, Panno Neposkvrněná Maria*“.⁶⁴⁶

⁶³⁹ SKALICKÝ, K. *Tradice teologického studia v Českých Budějovicích*, in: Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity, Teologická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2001, s. 88

⁶⁴⁰ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 29

⁶⁴¹ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, s. 69

⁶⁴² SOA Třeboň, fond BS České Budějovice, karton 30, složka IV A 1: Ad. Rodler, Biskupský kněžský seminář (Das Bischöfliche Priesterseminar in Böhm. Budweis (1804-1892), nesign

⁶⁴³ Obec Řenče [online], historie Řenečského kostela, [cit. 7. listopadu 2013]. Dostupné na WWW:

<http://www.rence.cz/rence/historie-reneckekeho-kostela/>

⁶⁴⁴ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, s. 55

⁶⁴⁵ Obec Řenče [online], historie Řenečského kostela, [cit. 7. listopadu 2013]. Dostupné na WWW:

<http://www.rence.cz/rence/historie-reneckekeho-kostela/>

⁶⁴⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 5

Zároveň v dopise adresovaném svým spolubratřím k příležitosti 25. výročí kněžství se vyslovuje pro návrh poslat z místa srazu, Svaté Hory pohled i panu kanovníku Rodlerovi.⁶⁴⁷

Antonín Rodler se narodil 4. dubna 1843 v Litoradlicích. Byl papežským prelátem, apoštolským misionářem a kanovníkem kapituly v Českých Budějovicích. Publikoval v českých i německých tiskovinách. Roku 1884 založil a následně redigoval tři lidové katolické kalendáře. Jejich náklad dosahoval několik desítek tisíc exemplářů a šlo tak o nejrozšířenější literaturu tohoto typu v zemi. Zajímal se rovněž o rozvoj církevní hudby. Byl aktivní i v památkové péči. Okolo roku 1892 začal Rodler shromažďovat různé regionální církevní artefakty a položil tak základ pozdějšímu Diecéznímu muzeu v Českých Budějovicích. Zemřel 31. prosince 1912 v Českých Budějovicích.⁶⁴⁸

Další jedinci mohli mít na P. Palečka vliv, ale tento není prokázán. Do kategorie potenciálního, tedy nepřímého vlivu patří tyto osoby:

Alfréd hrabě Rindsmaul

V době Palečkova dětství působili v Miličíně dva faráři. O jednom z nich, kaplanu Jíšovi, se přímo dovídáme, že měl u Palečka rozhodné slovo a určitě mohl být jedním, kdo nasměroval Palečkovy kroky. Druhým farářem, který v Miličíně působil, byl Alfréd hrabě Rindsmaul.⁶⁴⁹ Jelikož se Pamětní kniha farnosti nedochovala, je možné napsat o charakteru hlavního faráře jen ze sebraných zápisů z Pamětní knihy obce Miličín, kde je však osoba hraběte zaznamenána v celkově kusých zápisech.⁶⁵⁰ Jsou to pouze zápisy spojené s rokem 1876 v souvislosti se svěcením nového věžního kříže, kde je hrabě označen jako angažovaný farář.⁶⁵¹ P. Paleček nikde hlavního děkana, stejně jako životopisci P. Palečka, nezmiňují. Přesto se jednalo o velmi zajímavou osobnost, jak se dovídáme např. ze vzpomínek zaznamenaných ve vlastivědném sborníku Miličina, rukopisu, který je psán humornou formou a byl zaměřen na sběr humorných příhod:

⁶⁴⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis P. Palečka ze dne 30. června 1909 spolubratřím k 25. výročí kněžství., rukopis, nesign

⁶⁴⁸ Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950 [online]: Adolf Rodler, [cit. 9. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_R/Rodler_Adolf_1843_1912.xml

⁶⁴⁹ První pamětní kniha města Miličina, online. Obec Miličín. Citováno: 5. ledna 2014. Zápis z roku 1874, s. 11. Dostupné na: <http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>

⁶⁵⁰ Informace pochází z údajů o archivních fondech udaných badateli současným administrátorem Miličina, P. Vladimírem Korandou, administrátorem ex currendo

⁶⁵¹ Srov. První pamětní kniha města Miličina, online. Obec Miličín. Citováno: 5. ledna 2014. Zápis z roku 1894, s. 11-16 Dostupné na: <http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>

„Alfréd hrabě Rindsmaul za tři léta po svém vysvěcení stal se již farářem v Miličíně (1847—79). Titulován byl výhradně jen „pane hrabě“. Byl náruživým kuželkářem. V letních měsících denně silácky vrhal kouli do kuželek a za spoluhráče míval ty nejchudší, za něž platil útratu. Tak zvaných „pánů“ v lásce neměl. Zaměstnával se výrobou drobnějších potřeb hospodářských. Hrabě vyšlé z jeho hraběcích rukou byly prý směšně nemotorné. Z borové kůry rád dlabával dřeváčky, panáčky a jiné dětské titěrnosti. Na jeho půlnoční malí i velcí věřící se těšivali. Zvuky trubiček, frkaček, kukáním na hliněné kukačky, místními hrnčíři vyrobenými, vítáno zrození Spasitelovo. V masopustě se na faře hojně tančívalo. Chud jako kostelní myška odstěhoval se do Vidně, kde byl jmenován kanovníkem. Tam jej nejvíce zajímal Práter, kde poslouchával hudbu. V téže hodnosti zemřel r. 1889 v Olomouci.“⁶⁵² Příspěvek hodnotí hned několik charakteristik miličínského faráře. Jeho hráčskou vášeň, praktikovanou ale s nejchudšími hráči, za které platil. Kromě toho hra je zároveň druhem zábavy, kde se stírají sociální rozdíly nebo rozdíl v důležitosti funkcí. O *panu hraběti* lze tak říci, že se skutečně nestránil prostého lidu a svou urozenost bral zřejmě, coby miličínský farář, na *lehkou váhu*. To souvisí i s další informací, že neměl v lásce honorace a také, že vyhledával manuální práci pro potěchu duše. Příspěvek je zakončen opět líčením jeho veselé povahy. Pokud bychom srovnali Rindsmaulovu povahu a povahu Palečkovu a měli za výchozí pramen o povaze hraběte pouze tento příspěvek, pak zde docházíme k odpovědi, proč P. Paleček hlavního faráře miličínského, stejně jako jeho životopisci nikde nezmiňuje. Zatímco jeden byl opravdovým milovníkem života se vši „hraběcí lehkostí“ a z lidského hlediska je snad možné napsat velmi sympatickou, pak život P. Palečka se ubíral skutečně jiným směrem. Mimo to, je-li řeč o zábavě, máme dochovanou jedinou příhodu P. Palečka ze zábavy, která pro něj nebyla ničím příjemným.⁶⁵³ Nevíme celkově, zda zásadnější komunikace mezi P. Palečkem a hrabětem Rindsmaulem proběhla v době, kdy P. Paleček zvažoval cestu ke kněžství. Každopádně nástupce hraběte v Miličíně, farář František Soukup, který byl po odchodu hraběte Rindsmaula roku 1879 do Miličina instalován, nic o Palečkových záměrech netušil.⁶⁵⁴

⁶⁵² Autor anonymní: *Ze starých časů městečka Miličina*, Kraj kalicha, r. VII (1930), s. 71-72

⁶⁵³ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 13-14

Když byl ještě jako kaplan ve Starém Sedle, vzal jej farář na zábavu. P. Paleček šel na zábavu jen ale kvůli místním, sám se podobných zábav nikdy nezúčastnil. Farář navedl na P. Palečka jednoho občana, který dotančil s tanečnicí přímo až před P. Palečka, kde mu tanečnici předal. Ten, přestože byl v opravdových rozpacích, nechtěl dívku zesměšnit a šel s ní tančit. Pro jeho povahu to byla lekce sebezáchovy, samozřejmě byl nechtěným středem pozornosti a k tomu ještě bylo s hudebníky domluveno, že budou hrát dlouho. Po skončení tance poprosil svého faráře, aby jej dalších nástrah, minimálně v podobě tance, ušetřil.

⁶⁵⁴ Srov. První pamětní kniha města Miličina, online. Obec Miličín. Citováno: 5. ledna 2014. Zápis z roku 1894, s. 16. Dostupné na: <http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>

František Hromádko

V roce 1880 začal František Paleček studovat na tábořském gymnáziu. Zde působil obávaný matematik, věhlasná kapacita – profesor František Hromádko. Tento pedagog údajně ohodnotil Františka Palečka jako jediného, kdo by byl schopen studovat matematiku na vysoké škole a matematika měla být u Palečka, minimálně pro jeho okolí, jednou z nastíněných cest.⁶⁵⁵

František Hromádko se narodil 12. listopadu 1831 v Leštince u Skutče. Studoval v Moravské Třebové a v Litomyšli, poté univerzitu v Praze. Roku 1857 se stal suplujícím učitelem v Prešově na Slovensku, roku 1860 na gymnáziu v Mladé Boleslavi, roku 1864 na gymnáziu v Klatovech, roku 1865 byl jmenován řádným profesorem na c. k. reálném gymnáziu v Táboře. V dubnu roku 1889 byl povýšen do VIII. hodnostní třídy. V červenci roku 1892 byl jmenován profesorem na c. k. střední škole v Praze. Hromádko byl autorem následujících děl: *Síla elektrická v lidské službě* (1872), *Nové míry a váhy* (1874, 3. vydání 1875), „*Síla parní a její působení*“ (1875), „*Parní kotel, jeho zřízení a užívání*“ (1880), *Sbírka úloh z algebry* (společně s A. Srnadem 1876, 4. vydání 1891), *Přehled silozpytu* (1880), *Základové meteorologie a klimatologie* (1882), *Besídka mathematická* (1884), *Po bouřce* (1886), přeložil životopis *František Arago* (1881) a Balfoura-Stewartova *Fysika* (1883), vydal znamenitou učební pomůcku ze silozpytu (I. náklad 1877, II. náklad 1880, vyšlo též v němčině, francouzštině, vlášsky, rusky, dánsky, švédsky a ve dvou nákladech ve španělštině). Mimo to byl častým přispěvatelem do *Kroku*, *Časopisu pro pěstování matematiky a fysiky*, *Zpráv jednoty českých matematiků*, *Meteorologische Zeitschrift*, *Školy a života*, *Zeměpisného sborníku*, *Českého mechanika*, *Světozora*, *Českého Jihu*, *Šumavana*, *Hospodáře československého* a *Ottova slovníku naučného*. Roku 1881 byl jmenován řádným členem rakouské společnosti pro meteorologii.⁶⁵⁶ Profesor Hromádko zemřel v Praze na Smíchově 23. června 1911 jako profesor c. k. malostranského reálného gymnázia na odpočinku.⁶⁵⁷

⁶⁵⁵ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 6

⁶⁵⁶ ZENKL, F., D. *Třicet let real. Gymnasia tábořského 1862-1892; ku sjezdu žáků tohoto ústavu dne 14., 15., 16., srpna 1892 v Táboře*. Tábor: Petr Frank, 1892, s. 66

⁶⁵⁷ KOL. AUTORŮ: *Památník na oslavu padesátiletého trvání c. k. gymnasia dříve real. Gymnasia v Táboře a čtyřicetiletého trvání akademického splku „Štítný“; ku sjezdu bývalých učitelů a žáků ústavu jakož i bývalých členů „Štítného“ vydáno péčí jubilejního komitétu*, nákladem Jubilejního komitétu, Tábor 1912, s. 38

Ze semináře se dále mohlo jednat o tyto pedagogy:

Antonín Lenz (1829-1901)⁶⁵⁸

Profesor fundamentální teologie a dogmatiky, probošt vyšehradské kapituly

Martin Říha (1885-1907)⁶⁵⁹

Haisův nástupce na „katedře“ morální teologie a pedagogiky, později českobudějovický biskup

Josef Hofman (1835-1899)⁶⁶⁰

Profesor církevních dějin a později církevního práva

Dr. Leo Schneedorfer (1839-1914)⁶⁶¹

Profesor Starého zákona a později univerzitní profesor v Praze

Dr. Alois Jiráček (1848-1907)⁶⁶²

Profesor Starého zákona a církevního práva

ThC. Jan Raška (1839-1905)⁶⁶³

Profesor Nového zákona a později fundamentální teologie.⁶⁶⁴

Václav Petr (1856-1901)⁶⁶⁵

Spirituál, později zakladatel Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti a zakladatel vzdělávacího modelu podle vzoru Adolfa Kolpinga.⁶⁶⁶

⁶⁵⁸ SKALICKÝ, K. *Tradice teologického studia v Českých Budějovicích*, in: Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2001, s. 87

⁶⁵⁹ BUBEN, M. M. *Encyklopedie českých a moravských biskupů*. Praha: Logik, 2000, s. 283

⁶⁶⁰ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, s. 63

⁶⁶¹ TUMPACH, K. *C. k. dvorní rada prof. Dr. Leo Vojtěch Schneedorfer., ČKD, 1915/1*, s. 97

⁶⁶² KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, s. 56

⁶⁶³ Tamtéž, s. 64

⁶⁶⁴ Tamtéž, s. 69-70

⁶⁶⁵ SEKYRKA, P. *Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti a její význam pro českou společnost ve 20. století*, Diplomová práce TF JU, České Budějovice 2005, s. 18, s. 35

⁶⁶⁶ SEKYRKA, P. *Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti a její význam pro českou společnost ve 20. století*, Diplomová práce TF JU, České Budějovice 2005

4.4 Vliv světců

P. Palečka za jeho života ovlivnila celá řada světců. A o každém ze světců kázal při svých příležitostných kázáních, ovšem nejviditelnější propojení v jeho životě bylo se svatým Františkem z Assisi a se svatým Jeanem Maria Vianneym.

Sv. František z Assisi

Spojení P. Palečka se svatým Františkem je v pramenech zmiňováno poprvé na gymnáziu. O prázdninách se totiž věnoval divadlu, hrál opět na koncertech či slavnostech. Nacvičoval recitace, zpěvy i hudbu. Jedním z jeho uměleckých zpracování bývala právě interpretace života sv. Františka z Assisi.⁶⁶⁷ Jako kněz byl později stejně věhlasným kazatelem jako svatý František, což není důkaz propojení, jen konstatování; pozoruhodné je ale jeho zakládání náboženských spolků, kterým ve všech farnostech vévodil právě Spolek

III. řádu sv. Františka Serafinského, tedy svatého Františka z Assisi.⁶⁶⁸ Nebyly to spolky o několika lidech - v roce 1925, 7 let po vzniku Československé republiky a necelý rok před Palečkovou smrtí, kdy mimo jiné náboženský boj nadále pokračoval, čítaly jeho spolky v obci Kovářov s počtem obyvatel 430⁶⁶⁹ více než 2 200 členů a do paterého škapulíře bylo oblečeno celkem 947 členů.⁶⁷⁰

Osnovy jeho nejznámějšího a jím vedeného spolku, který se nazýval III. řád sv. Františka neboli řád kajících, popisuje kapitola 3.5.2 Obecná charakteristika náboženských spolků – odnoží – zakládaných P. Palečkem. Dodejme jen, že členové III. řádu sv. Františka měli mimo jiné každodenně navštěvovat mši, podporovat chudé a navštěvovat nemocné. Za určitých podmínek mohli získat plnomocné odpustky.⁶⁷¹ V čem lze dále spatřovat Palečkovu inklinaci ke svatému Františku, která by odkazovala na jeho francescovskou osobnost?⁶⁷² Byl to hlavně jeho život prostoty, chudoby a skromnosti. Mimo svědectví práce je o tom například i blíže

⁶⁶⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 2

⁶⁶⁸ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 21. června s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 21. června 1888, s. 2

⁶⁶⁹ MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: vydal MNV Kovářov, 1986, s. 57

⁶⁷⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 5

⁶⁷¹ HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*, České Budějovice: Biskupská tiskárna, 1893, s. 16-18

⁶⁷² Autor anonymní: *Umřel velký kněz*, samizdat, nekrolog

datově nespecifikovaná příhoda z doby po první světové válce, kdy Janu Jiřimu Krejčímu jedna ze sester terciárek řekla, že pan farář má skoro děravé boty. V těch chodil, dokud se nerozpadly.⁶⁷³ A dále to byla myšlenka charity. Fakt, že byl po jeho smrti založen Palečkův fond na podporu chudých, tvrzení pouze podtrhuje.⁶⁷⁴ Nesmazatelnost řádu sv. Františka v Kovářově dokazuje i skutečnost, nakolik Palečkův řád sv. Františka *strašil* ideology v Milevsku ještě 30 let po jeho smrti.⁶⁷⁵ Kromě toho, že P. Paleček tolik inklinoval ke svatému Františku z Assisi, přestože byl křtěn Xaverský, byl zároveň již za jeho života a o to více po smrti, s tímto světce identifikován. Ostatně, v tomto duchu končí i jeden z nekrologů otištěný v Lidových listech dne 21. ledna 1926: „*Bud' s Bohem, svatý Františku; kdybychom měli více takových kněží, jako jsi ty, dole i nahoře, nebyl by se náš národ neblaze vrátil ke hříchům své minulosti.*“⁶⁷⁶

Jean Maria Vianney

Druhou osobou, která P. Palečka ovlivnila, byl zmíněný Jean Maria Vianney. S tímto světce byl P. Paleček identifikován, jelikož oba muži strávili jim darovaný čas převážně ve zpovědnici či byli výbornými kazateli. Měl ale Jean Maria Vianney vliv na Palečkovy dlouhé pobyty ve zpovědnici?⁶⁷⁷ To lze dokázat jen velmi těžko. Střídmé je konstatovat, že P. Paleček v tomto směru nikoho „nekopíroval“ či nenapodoboval. Stal se ve své době jen jedním z těch, kteří cítili, že jejich místo je právě zde. Přesto v jednom dopise svému spolubratru jeho osobu zmiňuje:

*„...Nikdy nemluvme na místě svatém pro efekt, abychom se blýskali snad svou učeností nebo výmluvností. „Přibližuje se k vám království Boží,“ to bud' hlavním tónem – dominantou – našeho duchovního řečnění. – Kdosi dával radu, aby kněz-kazatel nepředpokládal, že jeho posluchači znají dobře katechismus. Proto dobře činí, když v kázání vykládá články víry – katechismus. Tak činil blah. Farář Jan Vianney a měl mezi vděčnými posluchači inteligenty i kněze.“*⁶⁷⁸

⁶⁷³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhu Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 10

⁶⁷⁴ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné a měšťanské školy v Kovářově 1919-1953*, rok 1926, nesignováno

⁶⁷⁵ SOKA Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, inv.č. 290, dopis krajského církevního tajemníka okresním církevním tajemníkům patrně z roku 1955 či 1956, nedatováno, strojopis s poznámkou „přísně důvěrné“

⁶⁷⁶ Autor anonymní: *Umřel velký kněz*, samizdat, nekrolog

⁶⁷⁷ DACHOVSKÝ, K. *Sv. Jan Vianney, farář arský*. Praha: Řád 2009, s. 35

⁶⁷⁸ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 40

Vzhledem k tomu, že P. Paleček nabádal nejčastěji své spolubratry, aby kázali katechismus, jsme schopni s jistotou v kazatelské oblasti říci (nikoliv z hlediska zповědní praxe), že byl ovlivněn myslí tehdy blahoslaveného francouzského světce již za svého života a můžeme tak o Českém Vianneym, konstatovat, že byl pastorační „Francouzského Vianneye“ ovlivněn.

4.5 Filozoficko-teologické vlivy podle modelu Skalického

V této stati použijeme model teorie filozofa a teologa Karla Skalického o utváření duchovního myšlenkového milieu v Čechách v 19. století a budeme ho aplikovat na teologicko-filozofický rozměr P. Palečka.

Podle Skalického je česká duchovní kultura v polovině 19. století polarizována dvěma od sebe odlišnými vrcholy, které tuto polaritu utvářely.

První z těchto vrcholů tvořil Bernard Bolzano (1781-1848) česky a německy píšící matematik filosof a filosof náboženství, který byl po sporu s oficiálním katolicismem suspendován a věnoval se dále vědecké práci. Kritik Kanta, Fichta, Hegela, který viděl svůj systém patrně nejbližší Leibnizově monadologii.⁶⁷⁹ Z teologického hlediska charakterizuje Karel Skalický jeho zpracování poselství evangelia jako evangelium rozumem „procezené“, tedy že je v něm biblické poselství Božího zjevení příliš přistřižené podle osvíceneckých ideálů racionality.⁶⁸⁰

Na druhé straně zde existovala postava moravského kněze Františka Sušila (1804-1868), českého národního buditele, teologa a kněze, který ovlivnil velkou řadu moravských kněží. Toho Skalický vnímá jako autora obsáhlé exegeze, ovšem zároveň exegeze bez podstatného kontextu. Jeho komplexní dílo se ukázalo nekomplexním ve smyslu exegeze a nabízí své poklady pouze tomu, kdo je schopen umět vyložit si Sušila a jeho myšlenkový systém a následně jeho exegezi.⁶⁸¹

Prvním proudem byli ovlivněni např. Karel Havlíček Borovský, František Palacký, Tomáš Garigue Masaryk a další myslitelé. Vyústěním tohoto a podobných odnoží vedlo např.

⁶⁷⁹ KOL. AUTORŮ: *Filozofický slovník*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 56

⁶⁸⁰ Srov. SKALICKÝ, K. *Středoevropské filozoficko-teologické milieu počátku 20. století, zvláště české*, studie, samizdat, s. 19

⁶⁸¹ Tamtéž

k založení církve Československé husitské. Dále vede k proudu, který usiloval o vlasteneckou – nacionalistickou a národní církev, proudu, který postupoval kriticky proti Římu i uvnitř vlastního kléru.

Druhý proud, tolik typický pro obnovení Cyrilometodějských poutí, proud národního buditelství prolínaného ryzí zbožností s absolutní věrností Sv. Otcí, by se dal označit za romantismus devatenáctého věku.

Skalický bere tyto dva proudy jako zásadní protipóly, byť se více či méně vědomě či nevědomě ovlivňují. Jelikož se ale dál myšlení vyvíjí, podle Hegelova modelu triadického myšlení odvozuje na třetí, syntetický model a tedy na zrození modelu české a moravské religiozity v podobě českého prvotomismu.⁶⁸² Je to od každého „kousek“, který charakterizoval hlavně teolog Antonín Lenz (1829-1901). Myšlenkový protipól mu vytvořil Eugen Kadeřávek (1840-1922). Duchovní milieu synteticky posunul teolog Josef Pospíšil (1845-1926), který má být syntézou výše napsaného, či navzodory problematickému přijetí tomismu antiklerikálním prostředím, další důležitou tezí pro novou triádu v době, která ještě zastihla P. Palečka.⁶⁸³

P. Paleček byl knězem sklonku 19. století a první čtvrtiny století dvacátého. Jako kněz prožil všechna bouřlivá období od náporu liberalismu, vyrostlého nacionalismu, zakořeňujícího se v socialismu – náboženství Feuerbachově. Byl velmi citlivým pozorovatelem, psychologem, velmi vnímavým vůči problematické religiozitě, která se rodila v našich podmínkách z podhoubí Bolzanova myšlení. Vůči tomu, co u některých vyústilo v rozkol a v odklon od oficiálního kursu katolické církve a katolické teologie nebo v založení nové církve. Přesto je Palečkovo teologicko-filozofické zaměření prosté. Ve výše rozebraných kapitolách je popsána jeho bohatá činnost, kterou rozvíjel jako kazatel, zakladatel spolků, zprostředkovatel náboženského tisku, iniciátor procesí, jak patrné i z následného svědectví:

„Kdo poznal jeho uhlazenou povahu, kdo měl příležitost nahlédnouti do jeho nitra, věděl ihned, že se tu jedná o duši nadprůměrné síly a inteligence, vzorného následovníka Kristova, kněze neobyčejně vzdělaného, lidumilného a skutečného pastýře svěřených mu duší. Na malé osadě předbořické vyvinul velebný pán, jak se mu tam všeobecně říkalo, všestrannou činnost. Jeho kázání, to byla pravá pastva pro včely, pro věřící lid, vidím jej dosud, jak plamennými slovy přesvědčoval svoje ovečky, které pásal věrně, nezištně, přesně a oddán jim celou svojí

⁶⁸² Srov. SKALICKÝ, K. *Středoevropské filozoficko-teologické milieu počátku 20. století, zvláště české*, studie, samizdat, s. 19

⁶⁸³ Tamtéž, s. 20

duší. Jeho exercicie byly navštěvovány tolika věřícími, že ani malý kostelík předbořický nestačil, lidé se tlačili venku v zimě i v létě. A když přišlo léto, tu nelenil a vedl své věrné osadníky na Makovou Horu, na Svatou Horu osobně, nedbaje námahy ani cestovních útrap a strádání. Pomáhal kdekomu. Někdy naň čekali známí žebráci u kostela, až vyjde a on nikdy neodmítl, třeba věděl, že mine se někdy dar účelem. Jeho učení náboženství byla již sama sebou přitažlivá pro mládež a měli jste jej viděti, jak zaníceně vštěpoval těm malým ovečkám jejich víru po otcích zděděnou, jak jasně je poučoval o tom, co bylo mrtvou literou psáno v katechismu, dějeprově. Celé generace vychoval a ti všichni jej měli rádi. Odpůrcům odpověděl vždy svým jemným břitkým šlehem, nikoli co zaujatý, ale přesvědčivý až do detailu“.⁶⁸⁴

Téměř identickým jazykem byl hodnocen ve své době právě i František Sušil.⁶⁸⁵ Kde se ale v Palečkovi tato orientace vzala? Bezesporu to bylo výchovou, ale i ovlivněním osobností, které poznal. Ať to byli Jíša, Rodler, Jirsík, Skočdopole či ostatní pedagogové. Ovšem stále by to nestačilo na to, aby Paleček ze sebe vydal v *obhajování pravd* to, co ze sebe vydal. Bylo to jeho přesvědčení a uvědomění si, že se narodil ve své církvi a v ní hodlá i umřít. Z Desatera, z po staletí daného řádu, osvědčeného. To se o nově vyrostlých modelech myšlení, *houbách po dešti*, nedalo říci. Jeho obhajoba byla tedy sušilovsky romantická a protiosvícenecky bojovná. P. Paleček měl dále v sobě dále jednu důležitou, snad opět romantickou, vlastnost – byl věrný. A když byl věrným synem své církve, nehodlal zradit a vyměnit víru otců za proroctví, které stavělo na základech lidských, nikoliv božích. Nebyl důvod měnit něco na jeho romantické a možná naivní spiritualitě, zároveň však bohaté, tajuplné a hlavně pravdivé. Na tom by nic v případě vlivu na P. Palečka nemohl změnit ani Bolzano, Voltaire či Rousseau. Nikdo z nich by nemohl nabídnout Palečkovi více než jím žitý novozákonní příběh rybářů od Galileje. Jeho příběh byl to totiž v jiné rovině příběh Augustinův, Pascalův, Kierkegaardův – pozoruhodný svým svědectvím života, které je

⁶⁸⁴ Lidové listy, vydání buď z 18. nebo 19. ledna 1926, rubrika: Kronika církevní a náboženská, s. 5: Autor anonymní, nekrolog

⁶⁸⁵ *Ottův slovník naučný*, XXIV. díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze, 1906, s. 401-402

„Jsa povahy skromné, ostýchavé, vůči neznámým nepřístupné, nehodil se pro veřejnou činnost agitační, avšak pro svou učenost, pracovitost, zvláště pak pro ryzí povahu a neoblomnou věrnost v zásadách náboženských i vlasteneckých uznáván za krátko vůdcem kněžstva i lidu moravského, jsa hlavním jeho buditelem, který z Moravy pocházel a na Moravě celý život působil.“⁶⁸⁵

„Osobně byl zásad přísně církevních, života bezúhonného, sebezapíravého, obětovného, vlastenec podle obyčejných názorův až blouznivě přepjatý, pracovitosti neúporné, v přesvědčení ať náboženském ať vlasteneckém neoblomný, proto v úsudcích někdy až příkrý, dobrého však, až dětinného srdce; nejvíce jej ctíli, ba zbožňovali, kdo jej nejvíce znali. Tělesně často churavěl na oči a rheumatismem; zemřel chorobou plicní. Znalci poměrů moravských, i ti, kdo nebyli stoupenci nábožensko-národního směru jeho, uznali všichni bez rozdílu, že o probuzení Moravy má on zásluhu největší.“

svědectvím nejsilnějším. Odkud toto P. Paleček čerpal? Ani po výčtu osobností není možné dojít k závěru. P. Paleček byl pro své svědectví milován i nenáviděn – ani pro jeden z těchto důvodů nehodlal sejít ze své *neosvícené* cesty. Jeho jednání a postoj v kulturním boji by se dal charakterizovat reflexí citovaného Skalického na adresu těch druhů ideologií, které bral Paleček za lživé. Sebe pak bral jako bojovníka bránící pravdu proti lži. Jaký je rozdíl mezi pravdou a lží? To shrnuje Skalický v jednom textu reagujícím na zítřky loďky církve kymácené ze všech stran osvícenci či vstoupenci hmoty tak, aby se převrhla: „*Pravda, lež má i svou tíhu – mole sua stant imperia – proto tak často se dvorní učenci odvolávají na „železné“ nutnosti (popřípadě „tvrdé reality“), aby tak vytvářeli nová odcizení. Ale nic není ve světě železné kromě železa. Překvápky jsou a zázraky se dějí. A právě to musí lež zakrýt, a proto se vždycky tváří jako neprostupná zeď: v tom je taky její jediná síla. Ale není neprostupná, ač je pravda, že než se prorazí, několik hlav se o ní musí rozbít. Je však lépe rozbít si hlavu, než si jí dát zblbnout. Protože rozbitá hlava vstane z mrtvých, ale zblblá hlava zůstane zblblá navěky.*“⁶⁸⁶

Ve filozofickém myšlenkovém kontextu mohl být vědomě či nevědomě ovlivněn výše zmíněnými církevními filozofy a jinými. Nemáme o tom žádné konkrétní indicie. V teologickém kontextu zde vidíme jasnou propojenost se Sušilem. Ještě konkrétněji bychom ho v této kategorii mohli charakterizovat jako vojáka v sutaně, který zde byl připraven rozbít si do poslední chvíle vlastní hlavu o *neprostupnou zeď*. S vědomím toho, že si možná tu svoji skutečně rozmlátí, avšak také toho, že i díky němu zeď vystavená kolem pravdy jako krunýř, dřív nebo později padne.

⁶⁸⁶ SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*. Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000, s. 17

5 PALEČKOVA POLITICKÁ ORIENTACE A JEHO NEPŘÁTELÉ BĚHEM ŽIVOTA

P. Paleček sledoval veřejný politický život, ale do politiky nezasahoval. Podle poslance Jana Jiřího Krejčího to mělo být způsobeno tím, že neznal kompromis, nesnesl lež a faleš, podvod a přetvářku. Hned vzplanul a hořel pro pravdu. Také, jelikož sám sebe bral jen jako prostředníka na cestě těch, kteří jsou hledajícími či praktikujícími, vyhýbal se politické funkci i proto, aby se on sám nestal cílem zviditelnění.

5.1 Politicko-církevní situace v době působení P. Palečka

Celé 19. století bylo poznamenáno odvratem obyvatel Evropy od křesťanství. V Německu to byl např. Otto von Bismarck, kdo se rozhodl vzít církvi její výsadní kulturní postavení. Kulturkampf který vedl, znamenal nařízení o státní výchově duchovenstva, zároveň zákaz jejich politické působnosti, zrušení jezuitského řádu, omezení dozoru katolické církve ve školách.⁶⁸⁷ V této souvislosti přímo tzv. Májový zákon z roku 1868,⁶⁸⁸ jakož i školský zákon z roku 1869 omezil či zcela odstranil nadvládu církve ve školství. Církev měla nad sebou ve školách dozor, výuka podléhala totiž ministerstvu.⁶⁸⁹ Opakovaně byla řešena tzv. odluka církve od státu, vycházející z názorů některých sociologických myslitelů, kteří zdůrazňovali, že církve již svou úlohu jako garanta morálky či „strašáka“ v rámci zachování morálních principů splnila. Nyní však, ve století postosvícenském, jí chtěli vykázat prostor mimo vědecký i společenský svět. S vyhocenou situací souviselo i konání Prvního vatikánského koncilu (1869-1870), kde bylo v roce 1870 vyhlášeno dogma o papežské neomylnosti. Toto píchnutí do myšlenkového hnízda proklamátorů odluk církve od státu nastartovalo další reakce.⁶⁹⁰ Kromě toho, v návaznosti na vítězství konzervativního směru na Prvním vatikánském koncilu vystupovali, další lidé z církve, stejně jako z jiných křesťanských společenství. Důvodem byla náboženská skepse moderního člověka, že církve nepodává

⁶⁸⁷ TRAPL, M. *Hnutí pryč od Říma*, in: KOL. AUTORŮ *Politický katolicismus v nástupnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 13

⁶⁸⁸ NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006, s. 120

⁶⁸⁹ LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*, Praha: Karolinum, 2009, s. 200-201

⁶⁹⁰ GELMI, J. *Papežové*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 245

odpovědi na základní existenční a společenské otázky.⁶⁹¹ Na evropském kontinentě dochází k odluce církve od státu v roce 1905 ve Francii.

V českých zemích byli nositeli kritiky politické moci církve hlavně profesor Tomáš Garigue Masaryk. Jeho vztah k církvi jako k instituci této doby je výrazem nesmiřitelné kritiky za všechno, co tehdejší austrokatolická církev v Masarykových očích na české společnosti napáchala. Právě Masaryk, zastánce svobody vědy a svědomí, byl striktně proti jakémukoliv pokusu církve omezit věroukou svobodnou mysl člověka. Masaryk, silně protikatolický a silně prokřesťanský zároveň, spatřoval budování českých dějin v obrodě církve, která bude přinášet lidem živou víru. Nikoli však víru poskvřenou dogmaty, která tuto víru v jeho očích škatulkovala.

V politice byla česká církev odříznuta od svého vlivu ještě před první světovou válkou. Ve volbách do říšské rady v roce 1911, které se konaly většinovým způsobem, nebyl v Čechách zvolen za katolické strany ani jeden poslanec. Na Moravě, kde získaly katolické strany nejvíce hlasů, bylo zvoleno sice sedm jejich poslanců, ale pět z nich již v prvním kole, neboť získali více než 50% hlasů. Tehdy nebyl zvolen ani přední moravský katolický politik Msgre. Jan Šrámek.⁶⁹² Bylo to i díky tomu, že všechny katolické strany, byť odsuzující kapitalismus v dosud prezentované formě, kartely, trusty, loterii; odsuzovaly dále ve smyslu papežské encykliky *Rerum novarum* rovněž třídní boj, dále byly svou orientací prorakouské, tj. šlo jim o zachování národnostní rovnoprávnosti. Rozhodně však trvaly na uchování vlivu na veřejný život, zvláště ve školství a v otázkách manželského práva.⁶⁹³

Během první světové války odpor proticírkevních proudů ještě více zesílil, jelikož většina církevních činitelů vystupovala na veřejnosti nejen s projevy loajality vůči trůnu, nýbrž dokonce i s podporou Habsburků. Atmosféra vygradovala právě po válce, kdy bývalé vazalské státy Habsburků vytáhly do boje proti všemu, co by jen trochu připomínalo „rakouskou“ minulost. V této souvislosti byla ve společenském zúčtování hned další na řadě církev. V Čechách patřil boj k nejsilnějším, neboť nejsilnějšímu spojenci Habsburků – církvi byl připomenut Jan Hus, symbol nové české státnosti. Mezitím do nového státu Čechů a Slováků dorazila idea, která vstoupila v Rusku v roce 1917 v praxi – bolševismus. Ruský

⁶⁹¹ Srov. FRÝDL, D. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky: Snaha o reformu katolicismu v Čechách*, Brno: L. Marek, 2001, s. 17

⁶⁹² TRAPL, M. *Hnutí pryč od Říma*, in: KOL. AUTORŮ, *Politický katolicismus v nástupnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 28

⁶⁹³ URBAN, O. *Kapitalismus a česká společnost: K otázkám formování české společnosti v 19. století*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 203

socialistický puč, který s sebou nesl nový plod ateismu, na jehož *odručdu* církev rozhodně nebyla připravená.

Kromě vytvořené nové frontové linie pro církev, na kterou církev reagovala spíše zákopovou válkou, docházelo k disharmonii názorů uvnitř církve samé. Nová Evropa, nové státy, nové kulturní podloží – nová církev. Uvnitř církve samé se budovalo modernistické podloží, jehož zastánci požadovali např. zdobrovolnění celibátu, rozšíření církevní samosprávy, možnost širší laické spolupráce, návrh na liturgii v národním jazyku, úpravu kněžského studia, povolení církevních pohřbů žehem a dalších. V Čechách se mluvčími těchto modernistů stala pražská *Jednota katolického duchovenstva*, v čele jednoty stanuli někteří představitelé někdejší Katolické moderny.⁶⁹⁴ Antiklerikální proudy byly v tisku velmi často propírány, zvláště přisouzením negativní úlohy katolické církvi po boku třísetletého panování Habsburků. Třetího listopadu 1918 svolaly socialistické strany k výročí rozehnutí českých stavů Habsburky tábor lidu na Bílou horu. Po projevech, zdůrazňujících především „čtyřsetletou porobu a vinu katolické církve, Habsburků i papežské kurie na ztrátě samostatnosti české“, vydal se zfanatizovaný dav lidí vedený anarchistou Frantou Sauerem na Staroměstské náměstí, kde strhli Mariánský sloup.⁶⁹⁵ Postoj Tomáše Garigue Masaryka vůči katolické církvi byl po vzniku republiky nanejvýš kritický. Církev vinil za to, že svým katolicismem pošlapala pravou zbožnost – Ježíšovo křesťanství. Jeho myšlenkový postoj vycházel přece jenom z Husa a ještě více z Komenského, tedy křesťanství českobratrského.⁶⁹⁶ Ještě hůře na tom byla šlechta, které bylo zákonem č. 61/1918 Sb. ze dne 10. srpna 1918 zakázáno užívat šlechtické tituly. Zákon korespondoval s většinovým názorem českého národa, který v aristokracii viděl sympatizanta s monarchií, eventuálně odpůrce nové republiky. A aristokracie neměla na druhé straně příliš důvodu k oslavě republiky, která se mimo zrušení titulů uvedla podstatným ztenčením pozemkového majetku.⁶⁹⁷

V oblasti školství byly v letech 1918-1923 vydány příslušné ministerské výnosy, které uvolňovaly školu od vlivů církve. Byla zrušena povinná účast dětí a učitelů na náboženských obřadech, modlitba na počátku a konci vyučování, zrušen celibát učitelek.⁶⁹⁸ Katolická církev

⁶⁹⁴ FRÝDL, D. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky*: Snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě. Brno: L. Marek, 2001, s. 33-36

⁶⁹⁵ ČAPKA, F. *Dějiny země koruny české v datech*. Praha: Libri, 1998, s. 569

⁶⁹⁶ HAVELKA, M. *Spor o smysl českých dějin 1895-1938*. Praha: Torst, 1997, s. 387-433

⁶⁹⁷ ŽUPANIČ, J. *Obraz šlechtictví v české společnosti 19 - 21. století*, in: ŘEPA, M.: *19. století v nás: Modely, instituce a reprezentace, které přetrvávaly*, nakl. Historický ústav, Praha 2008, s. 329

⁶⁹⁸ NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006, s. 127-128

začala upevňovat svou poválečnou pozici v roce 1919 v osobě zvoleného pražského arcibiskupa Dr. Františka Kordače. Profesor Kordač rozpustil Jednotu katolického duchovenstva a zároveň odmítl veškerou diskuzi u názorů, které by byly v rozporu s politikou Říma. Patřilo sem například odmítnutí zdobrovolnění celibátu.⁶⁹⁹ Reakcí na to bylo už v roce 1920 založení Církve československé, v jejímž čele stanul dr. Karel Farský. Ovšem myšlenkové podloží nového reformního proudu pozicí katolické církve neotřásl. V regionech vyvstaly tzv. „boje o kostely“, což přerůstalo dokonce v ataky mezi věřícími. Československá církev si vyhlédla pro své působení různé kostely a tyto si chtěla pro své nové působení nárokovat. V těchto případech rozhodlo právo vlastníka a nová církev si pro své působení musela budovat modlitebny či kostely vlastní. Při projevu v jihočeské Křemži byl P. Roudnický, poslanec za lidovou stranu dokonce zraněn, když pronesl urážlivá slova o Československé církvi, která se pokoušela převzít malý křemžský kostel. V Českých Budějovicích došlo v roce 1921 v kostele přímo k rvačce. Stoupenci vzmáhající se Československé církve, která dosud používala jako modlitebnu místnost ve školní budově v Jeronýmově ulici zvanou Kaple betlémská, se pokusili zabrat kostel sv. Anny v Kněžské ulici. Přivolaný okresní hejtmán Velík nechal kostel policejně vyklidit, ale spory, hádky a výtržnosti pokračovaly v okolí kostela po celé nedělní dopoledne. Také odstraňování křížů v některých školních budovách se neobešlo bez bouřlivých protestů. Ve staroměstské škole byl odstraněný kříž demonstrativně okázalým způsobem znovu upevněn.⁷⁰⁰

Protináboženský boj si v souvislosti s poválečným obdobím a vznikem nové církve nesl přece své trpké plody. Z katolické církve vystoupilo v Čechách a na Moravě přibližně 1 750 000 věřících, nejvíce z Čech. Přibližně 793 000 přestoupilo do církve Československé husitské, 853 000 zůstalo bez vyznání, menší část přestoupila k evangelickým církvím. Katolickou církev opustilo do roku 1924 také 288 kněží, 218 z českých diecézí (nejvíce z královéhradecké a pražské), 65 z moravských a z celého Slovenska jen 5 kněží.⁷⁰¹

V roce 1919 byly opět projednávány nově vypracované plány na odluku církve od státu. K té nakonec nedošlo a zřejmě významnou roli zde sehrála osobnost prvního předsedy Msgre. Šrámka, který důrazně odmítal jakoukoliv kontinuitu s Habsburky a rovněž při projednávání nových zákonů republiky stál na straně státu. Mezitím vstoupil v témže roce v platnost zákon

⁶⁹⁹ MAREK, P. *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno: L. Marek, 2005, s. 131-156

⁷⁰⁰ RADA, F. *Když se psalo T. G. M, České Budějovice v prvním desetiletí republiky*. České Budějovice: Růže, 1992, s. 98-100

⁷⁰¹ TRAPL, M. *Hnutí pryč od Říma*, in: KOL. AUTORŮ. *Politický katolicismus v nástupnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 65

o pozemkové reformě.⁷⁰² Ze strany státu došlo k rozsáhlému zabrání půdy, kterou dosud církve pronajímala drobným nájemcům. Další omezení byla politického rázu. V první Kramářově vládě měli katolíci jednoho ministra bez portfeje, v dalších dvou vládách ani jednoho ministra. Parlament čítal 254 poslanců. Lidovecká strana měla pouze 24 členů (18 z Moravy a 6 z Čech). V tomto směru byla nejmenší ze všech českých stran v tomto zastupujícím orgánu.⁷⁰³ Další omezení politického rázu se týkala tzv. kazatelnicového zákona ze dne 20. února 1919, který zakazoval politickou agitaci při náboženských obřadech.⁷⁰⁴

Situaci vnímali zástupci církve tak, jak ji cítil např. farář Hroch z Kostelce nad Vltavou, který v roce 1920 poznameneává následující:

„Kulturní boj vede se dále. Nejraději by nepřátelé církve ožebračili a pak odkopli. Žebráku chromému chtějí vzít berle i žebračkou mošnu a nechati ho ležeti ve škarpě. Ale budeme se bránit vsí silou, budeme se držeti slov Masarykových „Katolíci budou mít tolik práv, kolik si jich dobudou.“ Budeme tedy bojovat.“⁷⁰⁵

V roce 1925 došlo k vážnému rozkolu mezi církví a státem. Vláda vydala tzv. zákon o svátcích, kterým zrušila tři mariánské svátky (2. února, 25. března, 8. září, byl zrušen zemský svátek Sv. Jana Nepomuckého). Byly zavedeny památné dny 28. říjen, 5. -6. červenec a Svátek práce. Výročí upálení Mistra Jana Husa bylo slaveno tento rok s velkou okázalostí za oficiální účasti prezidenta republiky a vlády. Na Hradě vlál prapor s husitským kalichem, ačkoliv je předepsána státní vlajka. Papežský nuncius Francesco Marmaggi na protest opustil Prahu a odjel do Vatikánu.⁷⁰⁶

5.2 Politické a společenské názory P. Palečka

P. Paleček, jak výše nastíněno do politiky nezasahoval. Pokud musel P. Paleček plnit nějakou veřejnou aktivitu s politikou spojenou, tak to bylo jen formálního charakteru. Tak např. v podzimních volbách roku 1901, které se konaly 8. října, byl ustanoven od c. k.

⁷⁰² Zákon č. 215 ze dne 16. dubna 1919 o zabrání velkého majetku pozemkového, in: Janišová, M. a Kaplan, K.: Katolická církev a pozemková reforma 1945 – 1948. Brno: Doplněk 1995, s. 407-409

⁷⁰³ TRAPL, M. *Hnutí pryč od Říma*, in: KOL. AUTORŮ. *Politický katolicismus v nástupnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 65

⁷⁰⁴ Společnost pro církevní právo [online]: Zákon 111 ze dne 20. února 1919, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/111-19.htm>

⁷⁰⁵ Premonstrátský klášter Milevsko: *Pamětní kniha farnosti Kostelec nad Vltavou*, zápisy faráře P. Josefa Hrocha z roku 1920

⁷⁰⁶ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. Praha: Zvon, 1991, s. 243

okresního hejtmanství v Milevsku volebním komisařem pro volby českých poslanců do sněmu království českého.⁷⁰⁷ Byl ale členem vícero sdružení, které existovaly na spolkové a politické bázi, tak např. Sdružení českých katolických zemědělců.⁷⁰⁸ (více k tomu kapitola: 3. 5. 4. Aktivita P. Palečka v dalších spolcích)

Přesto ale, jelikož si uvědomoval, že politika je další mocný nástroj, velmi se obával, aby jeho farníky nezneužila druhá strana, v mentalitě Palečka všechny ostatní strany, které neměly ve svém volebním programu duchovní rozměr. A těch byla z pochopitelných sociálních důvodů absolutní většina.

V roce 1907 se konaly volby do říšského sněmu,⁷⁰⁹ P. Paleček odmítl kandidaturu stát se poslancem za region pro katolickou stranu,⁷¹⁰ ale volby velmi pečlivě monitoroval. V Kovářově se dostal do užší volby katolický kandidát Antonín Barcal, rolník z Trhaně u Mělníka a agrárník Matěj Vojta, poštmistr z Bernartic. Jejich volba v Kovářově, která se konala dne 23. května 1907, dopadla takto: k volbě bylo oprávněných 96 lístků, odevzdáno jich bylo 88. Pro Antonína Barcala se vyslovilo 72, pro Matěje Vojtu 14. Z celkových osmi obcí, kde se volby konaly, získal Antonín Barcal 553 hlasů a Matěj Vojta 29. Dole na archu si ale udělal P. Paleček několik faktických poznámek, psaných drobným písmem: „*Vojtu volili: 5 učitelů: Cvrk, Rod.*“ Potvrdilo mu to, že učitelům se nedá „věřit“.⁷¹¹ U Karla Cvrka se jednalo o syna Karla Cvrka se stejným křestním jménem, narozeného roku 1881, který působil po učitelských studiích v Příbrami jako učitel v Kovářově. S největší pravděpodobností se nejednalo o blízkého spolupracovníka P. Palečka z Předbořic a Kovářova, který byl křesťansky orientován.⁷¹²

⁷⁰⁷ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894- 1925, interní dopis pro volební komisaře od C. k. okresního hejtmanství v Milevsku, dne 3. října 1901, Čís. 12527, kopírovaný rukopis doplněný o údaje

⁷⁰⁸ Tamtéž, karton 9, sign IIIb/6, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, zvací dopis P. Palečka ze dne 12. listopadu 1906, rukopis

⁷⁰⁹ Tamtéž, volební noviny vydané k příležitosti voleb do říšského sněmu Výborem Sdružení českých katolických zemědělců v království Českém

⁷¹⁰ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 15-17

⁷¹¹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, listina pro přehled P. Palečka farnátu A4, rukopis černou tuší, doplňován o poznámky tuší červenou

⁷¹² KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 134-135

V republikových volbách do sněmu nakonec zvítězil hlasy sociálních demokratů Matěj Vojta s 5 967 hlasy, katolický kandidát Antonín Barcal obdržel 4 788 hlasy.⁷¹³

V únoru roku 1908 se konaly do českého zemského sněmu nové volby. Boj mezi stranami se oproti roku 1907 opět vystupňoval o něco výše, minimálně stoupenci České strany agrární bojovali proti Straně katolického lidu velmi intenzivně. V kovářovské farnosti dostal katolický kandidát, Jan Síbrt, rolník z Malé Chyšky, 165 hlasů, agrární kandidát František Dvořák, rolník ze Sepekova, 22 hlasů.

V okrese zvítězil František Dvořák s 1 800 hlasy, katolický kandidát měl pouze 1100 hlasy. P. Paleček hodnotil ve farnosti kladně aspoň to, že dosud po ní nekolují protináboženské noviny, kromě těch, které odebírali učitelé. Ovšem obával se, že už to nebude dlouho trvat a že už se mu nepodaří své ovečky před špatným náboženským tiskem chránit.

Na začátku roku 1909 navštívili agitátoři Sociální demokracie Kovářov, aby podle P. Palečka strhli kameníky do svých řad. Reakcí na jejich kampaň bylo, že např. hostinský Václav Šimeček z Kovářova č. 43 nedovolil agitátorům mluvit ve svých místnostech. P. Paleček o tom poznamenal následující: „*A všechen lid náš znaje, že sociální demokracie nechce znáti Boha a jeho zákony, rozhněván, vyhnal oba agitátory (kteří byli z Tábora) z vesnice ven!*“⁷¹⁴

P. Paleček odmítal z politických stran všechny alternativní strany, které vyměňovaly sociální otázku za socialistickou, tedy vytláčením Boha a na jeho místo dosazením náboženství člověka – jak to předestřel Feuerbach. Píše o tom následující:

„*Ve veřejném životě zuří nyní krutý boj proti všemu křesťanskému, katolickému zvláště: nenávisť proti Kristu Pánu a jeho Sv. Církvi vystoupila z pekla. I na náš klidný a dosud Bohu věrný venkov zaletí nejednou špatný nevěrecký tisk. Na farnosti kovářovské dosud - buď Pán Bůh pochválen – neodbírá nikdo nevědeckých listů. Tisk katolický tu rozšířen velice.*“⁷¹⁵

Navzdory „diabolických“ vlivům doby, jak to v tomto duchu prezentoval P. Paleček, byla v roce 1909 ve farnostech Kovářov založena pobočka *Všeobecného sdružení křesťanského dělnictva*. Pobočka měla 57 členů. Téhož roku byly založeny 4 pobočky

⁷¹³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 257

⁷¹⁴ Tamtéž, s. 259

⁷¹⁵ Tamtéž, s. 258

Hospodářského sdružení českých křesťanských zemědělců. Z toho v Pechové Lhotě měla pobočka 45 členů, ve Vesci 34, v Radvánově 31, v Kotejřině, Klisinci 24 – celkem 134 členů.⁷¹⁶ Členem těchto spolků byl právě i P. Paleček. Byl dokonce i impulsem k založení poboček, ale žádost o vyřízení nechal cíleně na farnících.⁷¹⁷

V březnu roku 1911 byla rozpuštěna říšská rada. Nové volby se konaly 13. června 1911. P. Paleček k volbám poznamenal, že všechny strany *neurvale bily* do České strany křesťansko-sociální. O České straně agrární opět napsal, že, *její členové rádi říkají, že jsou dobrými katolíky, avšak proti Straně katolického lidu postupovali nanejvýš nepřátelsky*. V kovářovské farnosti získala Česká strana agrární při I. volbě – 13. června 1911 ve výsledku pouze 27 hlasů z 11 vesnic. P. Paleček charakterem svého záznamu dal opět na vědomí politickou uvědomělost místních obyvatel. K zdrcujícímu výsledku pro agrárníky ještě poznamenal, že výsledek dopadl tak, ačkoliv měli agrárníci velkou agitaci, která byla vedena s přičiněním pěti místních učitelů.

Z výše napsaného a na základě obsahu brožury České strany křesťansko-sociální, kterou měl P. Paleček podepsanou, konstatujeme, že P. Paleček byl jako občan samozřejmým voličem této strany, stejně jako v následujících letech, ačkoliv již strana existovala pod jiným označením.

Ta měla ve svém programu proklamaci náboženství jako základu zdravého vývoje rodiny, společnosti i státu, zasazení se o praktické provedení křesťanských zásad – v zákonodárství i ve všech poměrech veřejných.⁷¹⁸ V politické rovině usilovala strana o státoprávní celistvost, svéprávnost a svézákonnost království Českého v historicky vytvořeném spojení s Moravou a Slezskem. Dále se ve svém programu chtěla zasazovat o to, aby bylo v zemích Koruny české dosaženo rovné, nezkrácené, národu českému náležející právo a aby se českému jazyku a všem oprávněným požadavkům českého národa ve všech oborech státního a veřejného života vůbec, dostalo uznání...⁷¹⁹

⁷¹⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 258

⁷¹⁷ KOCÁB, F. in: Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 14: „K tomu moje poznámka. U nás byl, přišel v civilu, ne jak byl zvyklý v klerice. Přicházel k nám jako občan a postupně přecházel na stanovisko náboženské. Politicky byl činný tak, že měl své lidi uvědoměle katolíky. Sám nepsal, pamatuji se, že jsem mu psal jako student nějaké žádosti o zřízení odbočky křesťanských zemědělců a křesťanských dělnických organizací, aby to nevycházelo přímo od něho.“

⁷¹⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 260

⁷¹⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, brožura: Program a organizační řád České strany křesťansko-sociální, nedatováno, s. 3-4

O dva roky později hodnotil P. Paleček situaci ve farnosti jako klidnou, poměr mezi ním a učiteli jako neutrální.⁷²⁰ Dále konstatoval skutečnost, že farníci, kromě některých učitelů, i nadále neodebírají protináboženské časopisy.⁷²¹ Z hlediska politického podal zprávu o tom, že zde neexistuje žádný protináboženský spolek a že se všichni, nejedná-li se o náhlou smrt, dávají zaopatřit a také, že zde nebyl žádný občanský pohřeb.⁷²²

5.3 Palečkovo sepětí s monarchií

Jedním z projevů politické loajality církve byla tradiční oslava narozenin císaře. Farář měl za úkol odsloužit mši s vybidnutím k modlitbám za vladaře. Dne 2. prosince 1898 sloužil P. Paleček pro školní děti mši jako poděkování za padesátileté jubileum vladaření císaře Františka Josefa I, jak je o tom citováno ve školní kronice:

„Skoro veškerá školní mládež shromáždila se ve školní budově ve svátečním obleku, odkudž před 9. hodinou ranní odešla do kostela, kde za přítomnosti velkého počtu obecnstva konány v 9. hodin slavnostní služby boží. Po službách božích dojemným způsobem vyličil důstojný pan P. František Paleček, sídelní kaplan, význam slavnosti této, přičemž neopomenul poznamenati, jak Jeho Veličenstvo, náš milovaný Císař a Král, po několikáte nalézal se v nebezpečí života a jaké kruté rány vytrpělo to dobré srdce vznešeného mocnáře.

Konečně vybidnul kazatel všechny přítomné, aby pamatovali modlitbou na Jeho Veličenstvo, tak těžce zkoušeného vladaře, jako i na Nejvyšší císařskou rodinu, a aby se na památku tohoto dne 2. prosince též i odpoledních služeb Božích se v hojném počtu zúčastnili a na ukončení slavnosti chvalozpěv: „Tebe Boha chválíme“ společně zapěli.“⁷²³ Údaj školní kroniky vypovídá jak o politické loajalitě vzdělávacího systému, který byl samozřejmý, stejně tak o loajalitě církve, která byla rovněž pochopitelná. Kromě toho ale nasvědčují určité indicie, že P. Paleček byl ve svých 38 letech politicky přesvědčen o významu existujícího

⁷²⁰ Srov. SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května 1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 4

⁷²¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května 1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 5

⁷²² Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 14. května 1914 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 18. června 1914, s. 5

⁷²³ Tamtéž, digitální archiv: *Kronika obecné školy předbořické 1878-1921*, s. 126

soustátí, kterému dominoval císař. Pro P. Palečka nejspíš, stejně jako pro velkou část Rakouska-Uherska symbol stálosti, pracovitosti, skromnosti; tudíž uprostřed stále více rozkolísávané Evropy symbol s bývalými jistotami. Císař byl součástí veřejného povědomí, pro církve věřícím člověkem s transparentním postojem k víře, žádným zakukleným spiklencem či dokonce zednářem – tedy správnou konzervativní mocí, vedle níž mohla církve existovat, a nebylo důvodu, proč takovou moc při veřejných akcích nepodpořit. V té době to byl postoj z hlediska postavení církve zcela běžný, přesto ještě kromě tohoto, s pohledem na orientaci P. Palečka, podávající první indicii o vztahu k Habsburkům.

Podle P. Palečka byl nadějí rakouských katolíků následník trůnu, arcibiskup František Ferdinand d'Este a jeho žena hraběnka Žofie Chotková. Oba manželé žili ve velmi šťastném manželství a arcibiskupa viděl jako muže živé víry, ctitele Božského Srdce Páně, pevné povahy i zlatého srdce. Podle tohoto od něj očekával, že za jeho panování bude mít svatá katolická víra v jeho osobě neohroženého zastánce a ochránce. Právě ale pro tuto oddanost své církvi měl mít podle P. Palečka mnoho nepřátel, kteří ho v tisku kritizovali a napadali. Emotivně tu situaci hodnotí ve farní kronice Kovářova na těchto řádkách: *„Jaký bol zmocnil se však srdce každého věřícího katolíka rakouského, když rozlétna se hrozná zpráva světem, že oba vznešení manželé stali se obětí děsného atentátu, jež provedl s jinými pachateli student srbský v Sarajevě dne 25. června 1914 v neděli před polednem. Událost samu nevyklučuji, bude důležitým odstavcem v dějinách Rakouska. Každý v předtuše zlé a v bázni dojat byl bolestně, když došla zpráva v denním tisku o skonání dvou tak šlechtných lidí! Měl bych spravedlivě poznamenati, jakou tichou radost měla nepatrná hrstka jistých lidí, kteří nenávidíce víru a církve sv., s uspokojením si oddechli v těch dnech! Sud' je Bůh!“*⁷²⁴

Dvacátého šestého července 1914 byl ukončen v Lurdech světový Eucharistický kongres. Aby mohli být kovářovští alespoň duchovně účastní této slavnosti a mohli získat plnomocné odpustky, uskutečnily se v Kovářově ve dnech 23. 24. 25. července pobožnosti. V neděli 26. července 1914 byla Rakouskem vypovězena Srbsku po vypršelém ultimátu válka. Narukovat měli všichni ve věku od 21 do 38 let.⁷²⁵ P. Paleček o tom starostlivě poznamenal, že papež Pius X. listem z 2. srpna 1914 vyzval biskupy a kněze, aby se modlili za mír. Píše o papežově

⁷²⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 264

⁷²⁵ Tamtéž

úzkosti, když tento vidí, že k vypovězené válce přistupuje druhá, třetí strana a že snad celá Evropa vzplane krvavou válkou miliónu lidí všech národů.⁷²⁶

Od září toho roku začal P. Paleček ve farnosti konat v úterý, čtvrtek a v sobotu večer pobožnost před vystavenou Svátostí za kovářovské vojíny a za mír.⁷²⁷

O válečných letech nechtěl P. Paleček psát. Přesto psal o pravém hněvu, který ve všech Rakušanech vyvolala zrádná Itálie, bývalý spojenec, když vypověděla Rakousku válku právě na Hod Boží svatodušní, 23. května 1915.⁷²⁸

V roce 1915 slavil císař František Josef I. 85. narozeniny. Osmnáctého srpna se konala v kovářovském chrámu děkovná bohoslužba. Při této příležitosti promluvil P. Paleček a zdejší zmínka, jak to dokládá kronika obecné školy v Kovářově, dosvědčuje Palečkovu zakotvenost v monarchii: „18. srpna 1915 se konaly slavné služby Boží, chvalo zpěv *Te Deum* a zapění rakouské národní hymny za účasti sboru učitelského. Důst. pan farář promluvil pak vřelými slovy o významu letošní císařské slavnosti, kdy náš Nejmilostivější císař dočkal se 85. roku věku svého, projevil největší oddanost a lásku k panujícímu císařskému rodu a zakončil řeč svojí případnou modlitbou za Jeho Veličenstvo císaře pána. Na školní budově vyvěšeny byly prapory.“⁷²⁹

Ve svých interních projevech, které jsou pouze písemného charakteru a pro vizitátora farnosti a nástupce, P. Paleček jasně prokazoval kontinuitu myšlení v rámci federace států, které byly doposud součástí monarchie. Habsburky viděl přeneseně vzato jako ochránce malých států, dále strážce morálky a katolického náboženství. Stejně jako ostatní, i P. Paleček byl hluboce pohnut nad tím, když garant tohoto pořádku - císař František Josef I. ve svých 86 letech zemřel. Jeho sympatie k němu, jako k otci Čechů, jsou nepřehlédnutelné: „Dne 21. listopadu 1916 skončil pozemské žití své dobrý a ušlechtilý císař a král František Josef I. ve Vídni uprostřed rozlícených válečných bouří, které zatemnily večer jeho života. Nebylo našemu císaři a králi dopřáno uložiti starostlivou hlavu v míru a skončiti dlouhý život 86 let v míru, jež tolik miloval. *Princeps pacis!* V knize života bude zapsáno, co vykonal, vytrpěl a obětoval císař a král František Josef pro říši a svůj lid, císař míru, jemuž císařská koruna

⁷²⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 265

⁷²⁷ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. dubna 1915 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Karla Němce ze dne 5. května 1915, s. 7

⁷²⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 268

⁷²⁹ Archiválie ZŠ Kovářov: *Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882*, s. 227

byla korunou trnovou, jenž byl zkoušen, jako zřídka který jiný člověk. Z mnohých budov vlají prapory smuteční a ve chrámu Páně konány jsou Služby Boží zádušní za spásu duše jeho. R.i.p.

V den jeho skonu, tj. 21. listopadu 1916, nastoupil na rakouský trůn nový císař a král - Karel, jako císař rakouský Karel I. Po plynutí smutečních slavností za zvěčnělého císaře a krále byly v Kovářově konány slavné služby Boží za vyprošení pomoci a Božího požehnání novému panovníkovi z rodu Habsbursků. V Kovářově tomu tak bylo 17. prosince 1916 o 3. adventní neděli. V Karla I. vkládal P. Paleček opět nové naděje, a to i v závislosti na národnostních otázkách, které byly nyní již v české části monarchie předmětem opakovaných diskuzí. I v P. Palečkovi zesilovaly národní ideály, které sdílel s ostatními občany. Tyto ideály se však i nadále opíraly o federativní rozměr. Sám o tom napsal: „*Kéž dobrý Otec nebeský dá dary své novému vladaři zemí rakouských a jeho mladistvé choti Zitě, o níž jde pověst, že jest bohatá dobrotou srdce, skvělými dary ducha a účinnou láskou k bližnímu. Kéž dočká se i náš milý národ český brzy té radosti, aby spatřil na skráních krále našeho Karla korunu Svato-Václavskou!*“⁷³⁰

5.4 Palečkovo komentování válečných let a nové republiky

P. Paleček se domníval, že se lid během prvních dvou let války díky nejistým zítřkům semkl, možná existenciálně otrásl. V tom viděl možnost znovunalezení víry svých otců. V dalších letech ale psal o ochablé víře a narůstající nepravosti. Podle něj byla víra a láska vyměněna, navzdory probíhajícím válečným útrapám. To přičítal i skutečnosti, že první dva roky vůbec nebyly možné taneční zábavy, zatímco ve 3. a 4. roce se opět zábavy navzdory zprávám z fronty začaly pořádat a že heslem *lehkomyslného lidu* je: „*Užívej.*“⁷³¹ P. Paleček konstatoval tuto událost nikoliv jako konstatování nad statistickým úbytkem věřících, ale jako promrhání možnosti onoho existenciálního otřesu. Zajisté viděl za touto skutečností i svůj pastorační neúspěch. Vše korespondovalo podle P. Palečka s faktem, že rodinní příslušníci vyslaných vojáků dostávali dříve na osobu a 1 den podporu 85 hal., nyní, v roce 1916, že byla podpora zvýšena na 1,60 korun. U četnějších rodin činila podpora (pro ženu, děti, rodiče,

⁷³⁰ Srov. Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 270

⁷³¹ Srov. Tamtéž, s. 272

sourozence a dědečka a babičku) denně 10-14 korun i více korun, měsíčně až 400 korun. Této podpory požívaly i rodiny větších rolníků. Mnozí vojáci měli větší dovolenou, zdržovali se doma a rodina stále pobírala podporu. Podle P. Palečka bylo proto mezi lidmi tolik peněz, co nikdy před válkou nebyvalo. Tím byla podle něj podpořena ne mravnost, ale *požívačnost a nepravost*.⁷³²

V roce 1917 již v jednom vizitačním protokolu z farností mirovického vikariátu „sčítal“ škody v následujícím duchu:

*„Kněžstvo zdejší části mirovického vikariátu pracuje svědomitě, ač s mnohými obtížemi, na spáse svěřených duší, ale s obavami hledí do budoucnosti, pro niž ukazují se již mnohé předzvěsti neblahé a pro duchovní život osadníků škodlivé. Vojáci přicházející na dovolenou přinášejí domů odium cleri moresce, Separatos. Deus providebit!“*⁷³³

Když v roce 1918 boj proti všemu katolickému vypukl, chtěl P. Paleček promluvit v jednotlivých obcích své farnosti a někde také promluvil. Ale např. z Vepic mu poslali sousedé dopis, aby k nim na politickou schůzi nechodil. Byli to rolníci, kteří svědomitě chodili na jeho kázání každou neděli, ale nechtěli si nechat pošpinit pohled na P. Palečka, který by nějaký volební program citoval.⁷³⁴

P. Paleček psal do pamětní knihy o hmotných, neměnicích se poměrech, o rekvizici obilí a dobytka. Opět byl ale roztrpčen tím, že byli v dubnu roku 1918 poslání do obce vojáci, kteří hrubými, urážlivými a rouhavými řečmi poškozovali mysl lidí. Kritizoval trvajících drahotu, stejně jako fakt, že křtění i nekřtění obchodníci lichvařili, jelikož za každou nepatrnou věc žádali velké peníze.⁷³⁵

Na adresu války a probíhajícího boje proti církvi v jednom dopise napsal, že si přeje, aby se umoudřily některé hlavy a nechaly po dlouhém, čtyřletém velkém pátku vzejít slunko velikonoční neděle a aby se konečně zazpívalo Alleluja míru a pokojných lepších časů!⁷³⁶

⁷³² Srov. Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 272

⁷³³ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1917, čj. 198, rukopis

⁷³⁴ Srov. Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 14

⁷³⁵ Srov. Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 274

⁷³⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Organizace vik. kanonických vizitací 1883-1927, dopis Františka Palečka ze dne 26. března 1918 adresovaný biskupskému vikariátnímu úřadu v Čimelicích, č. j. 94, rukopis

Na slavnost sv. Václava – 28. září 1918 – sloužil P. Paleček v Kovářově *slavné služby Boží* za blaho a svobodu českého národa a jeho samostatnost. Sám k tomu napsal: „*A po čem předkové naši po několik století toužili, co bylo ideálem všech českých duší, zvláště českých vlasteneckých kněží, stalo se skutkem dne 28. října 1918.*“ Prohlášení samostatnosti národa česko-slovenského vyvolalo všude, Kovářov nevyjímaje, vlnu eufrie. K té příležitosti byl 4. listopadu v pondělí o kovářovském posvícení na počest vyhlášení uspořádán slvanostní průvod.⁷³⁷

P. Paleček byl v dalších dnech velmi znepokojen naprostou většinou jevů, které tato „samostatnost“ přinášela. Podle jeho soudu obsadili křesla prvního ministerstva lidé, jejichž minulé působení dává tušit, že budou odpůrci katolické víry a náboženství. Jak sám usuzoval, jeho obavy se naplňovaly čím dál více. První viditelný krok, který ho utvrdil v následujícím politickém kurzu, byl učiněn dne 3. listopadu 1918 v 18 hodin, kdy poštváný dav strhl a rozbil památný sloup se sochou rodičky Boží na Staroměstském náměstí v Praze.⁷³⁸ Že tato historická událost, která dodnes hýbe našimi novodobými dějinami, byla šokem z kulturní orientace Čechoslováků, dokazuje atmosférou adresovaný dopis Anny Moravcové z Prahy P. Palečkovi s datem 3. listopadu 1918, tedy dnem, kdy byl sloup stržen:

„Veledůstojný pane!

Račte přijmout od nás všech srdečný pozdrav a ruky políbení. A zároveň mnohokrát Zaplat' Pán Bůh za všechno, co jste nám poslal po tatíčkoví, který se bez nehody dostal domů. I brambory jsme již tuto sobotu obdrželi.

Jest 11 hod. v noci, co píší toto psaní. Tatíček přišel ze schůze, o které jste jistě četl, důstojný pane, přednášel nejdříve vdp. Žák TJ. a pan redaktor Myslivec. Pak vstoupil vdp. Vorel a třesoucím se hlasem, jak vypravoval nám tatíček, oznámil shromážděným, čeho byl svědkem na Staroměstském náměstí. Tuto neděli byl průvod na Bílou Horu (ne však katolický) s posl. Soukupem, který měl tam přednášku. V 6 hod večer byl již na náměstí a provazy strhali lidé sochu Panny Marie, stojíce proti soše Husově. Zároveň strhli dva anděly klečící pod pozlacenou soškou. Onen vdp. viděl, jak ležela na zemi. Zatím utvořili Sokolové dvojstup, aby prý se ta „Marjánka“, jak ji nazvali, mohla odnést. Poslouchající v sále nejprv omráčení děsnou zprávou, pak dali se do křiku a ženy plakaly. Teď se bude po sošce pátrati. Pan posl. Soukup, který vlastně zastupuje náš Nár. výb., se vyslovil, jak nám říkal vdp. Brůna, že „kdyby ten Pán Bůh (náš) stál před ním na stole, že v něj neuvěří.“ A takového poslouchali na Bílé Hoře, není pak divu, kdo asi je původcem. A jedná se v N. V. aby byli kněží odstraněni ze škol

⁷³⁷ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 273

⁷³⁸ Tamtéž, s. 274

a kláštery rozpuštěny, aby prý jich bylo méně. Jsme všichni velmi rozrušeni a hledíme se strachem v budoucí dny. Jménem tatíčka a matinky uctivý pozdrav na slečnu a paní matku a „Zaplať Pán Bůh“ zasílá A. Moravcová.“⁷³⁹ (Sloup byl symbolem katolíků až do onoho dne. Tak např. když P. Paleček posílal 21. září roku 1900 své sestře Františce Palečkové, toho času poštovní administrátorce v Litni u Berouna pohled z Prahy, byl na pohlednicové straně vyobazen Mariánský sloup na Staroměstském náměstí. Černobílá fotografie je graficky uzpůsobena do té podoby, aby bylo z pohledu jasné, kde končí střechy výstavních paláců Staroměstského náměstí a kde dál pokračuje sloup, na jehož vrcholu stojí Panna Maria se svatozáří.⁷⁴⁰)

P. Paleček usiloval i přes výše reflektované dále o kontinuitu nové republiky s církví. Tedy např. v neděli 10. listopadu 1918 sloužil slavnostní služby Boží s chvalozpěvem doprovázené *Te Deum laudamus* a hymnou *Kde domov můj*. Přitom do kroniky vyslovil modlitbu v tomto znění: „*Kéž hlasatel a dárce veškeré svobody Ježíš Kristus, Syn Boží, zachová svobodný národ česko-slovenský ve víře svaté, v pevné svornosti a vzájemné lásce.*“⁷⁴¹

Vše dosavadní, co P. Paleček ke své zemi cítil, shrnul do modlitby za vlast, která zřejmě vznikla v těchto dnech. P. Paleček vyprošoval národu zkoušenému válkou duchovní uvědomělost. Jeho modlitba neobsahuje prosby za materiální zachování, nýbrž zcela upíná vše k duchovním hodnotám. Na nich chtěl vystavět novou domovinu.⁷⁴²

⁷³⁹ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis A. Moravcové P. Palečkovi ze dne 3. listopadu 1918, rukopis

⁷⁴⁰ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, pohled poslaný P. Palečkem z Prahy do Litně u Berouna dne 21. září 1900, nesign.

⁷⁴¹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 274

⁷⁴² „*Svrchovaná Lásko, Ježíši Kriste, jenž jsi miloval vlast svou pozemskou sám nejrůcněji, Ty víš, jakou láskou nám hoří srdce k vlasti naší – neboť jako moře širé bylo její utrpení a jako tvůj Jerusale, nad nímž jsi hořce zaplakal, naše vlast, sirá vdova, potlačena byla všecka v bolesti. Viděla ubity děti své a nejlepší syny v dálku vypuzeny. Její srdce bylo jako opona chrámová, jež při tvé smrti roztrhla se ve dvě, na rtech zkameněly její modlitby a oči její jako v agonii obráceny byly v sloup k Tvým nebesům. To byla staletí.*

Ale nyní Ty jsi se rozpomenul na ni a vrátil jsi jí svobodu a samostatnost, ó Ježíši. Díky nejrůcnější jejich dětí a všeho národa vzletají k Tvým nebesům. Slyš naše modlitby, naplň je také svým blahořečením! Ať se k ní nikdy už nevrací bol, ani smutek, ani ponížení na věky. Jako královně dej jí moc a oděj jí v purpur slávy, jaké nebylo mezi národy, aniž kdy bude. A požehnání, blahobyt a mír ať vejde pod každou střechu i nejposlednějšího z jejího národa a radost ať vejde v srdce všech jejich dětí. Ať jsou všichni jako jedna rodina a ona sama jejich požehnaná a blahoslavená matka. Bratrství a svornost ať tu nejsou snem, ani prázdným slovem, ale čarovnou skutečností. A proti tomu nepříteli vnějšímu ty sám, Ježíši, buď její záštitou, andělské tváře rozestva na hranicích jejich, ať hrůza válečná se jí nepřiblíží a nepustoší jejich měst, dědin ani rolí, nikd na věky. Zastři děti jejím hvězdným pláštěm panenské Matky své Bohorodičky Marie v době zlé, aby zloba přešla jako stín kolem nich, aniž by se jich dotkla morovou rukou.

Událostmi roku 1918 byl však přirozeně zklamán. Deziluze z - konečně - české politiky přišly velmi rychle. Pozoroval, jak v národním shromáždění podávali lidé církvi nepřátelský návrh za návrhem. Pozastavoval se nad jejich návrhy týkající se odstranění náboženství ze škol, modlitby a kříže, zavedení povinného občanského manželství, manželské rozluky i mezi katolíky, jak o tom hořce podal do farní kroniky následující záznam:

„Jest jasno, že Pán všehomíra, Hospodin mocností, Bůh jediný nemá míti místo v republice česko-slovenské! Ze všech stavů najmě stav učitelský jest odhodlán – za veliké peněžité služební přídavky – potírati víru a ničiti práci a výsledek námahy katolického duchovenstva! Lidu zdejšímu po většině vše to jest lhostejno, jen když má tančení, zábavy; a těch jest nyní velmi mnoho na velikou škodu nesmrtelných duší! Návrat mnohých vojínů do farnosti neposílil víry i nerozmnožil ctnosti. Úzko jest duši duchovního pastýře, jenž miluje svěřené stádečko a rád by je ochránil před zkázou největší – náboženskou vlašností a nevěrou.“⁷⁴³

I v obci docházelo k novým skutečnostem. Např. v roce 1911 se v obci narodilo 61 manželských dětí a 1 nemanželské.⁷⁴⁴ V roce 1918 bylo narozených 26 dětí, z nich byly 4 děti nemanželské, jelikož 3 matky sloužily v cizině.⁷⁴⁵ U veřejných bohoslužeb konstatoval, že zatím nebyly ničím rušeny, nicméně se díky silné atmosféře ve veřejnosti připravoval i na ataky uprostřed liturgického ritu, který byl ještě před pár týdny i těmto novým kritikům všeho minulého, alespoň navenek posvátný.⁷⁴⁶

Ale v nás rozněť jako výheň lásku k ní, abychom ji po Tobě a sladké Panně Matce Tvé ze všeho nejvíce milovali. Aby nebylo mezi námi ani jednoho srdce, které by pro ni nebylo mezi námi ani jednoho srdce, které by pro ni nebylo, které by jí pohrdalo, které by ji zradilo.

Svornost nám dej, abychom všichni v jednom cíli bratrsky se sjednocovali: prací duchovní neb tělesnou vybudovat jí skvoucí trůn a připravit její slávu mezi národy.

A dědictví otců našich, svatou víru, zachovej nám, Ježíši, ať se stane dědictvím všech dětí jejich, přecházejícím věrně od pokolení do pokolení. Ať veliká chvíle smíření minulosti s přítomností i budoucností nebeským blahem a plesáním naplní myslí nás všech dětí jejich. Ať se nám vlast stane rajskou otčinou, obrazem a předtuchou onoho ráje, jehož čekáme a jenž se stane jedinou vlastí všech národů u věčném bratrství spojených.

Potom – jednou dej nám, aby naše těla v ní složená blaženě v ní zdřímla v smrtelném snu, zahrnuta hlínou rodné země jako mateřskou náručí do té doby, až, Ježíši, roznitíš strážné ohně příchodu svého a uvedeš nás do toužené vlasti rajské, kde u věčném s Tebou a nejsladší panenskou Matkou Tvou shledání umdlení poutníci země odpočineme ve svrchované blaženosti na věky. Amen“. In: Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhý Božího P. Františka Xav.*

Palečka; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 39

⁷⁴³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářov* (zal. 1756), s. 274

⁷⁴⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

⁷⁴⁵ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 5

⁷⁴⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 4

V dopise z 24. listopadu 1918 odpovídal rozhořčenému knězi, prožívajícímu stejně jako on kulturní a náboženské delirium na jeho otázku, pokud kázat o Mistru Janu Husovi. P. Paleček mu odpověděl, že co je knězem, nikdy na kazatelně ani u oltáře jméno Mistra Jana Husa nevyslovil. Soudil podle toho, že se farníci o jeho osobu nezajímají. Měl ten názor, že pokud má někdo vůli o Mistru Janu mluvit, pak vyhraněné posluchače nezajímají Husovy náboženské ctnosti - hluboká víra v Ježíše Krista, Pannu Marii, horlivé napomínání k pokání, nýbrž jen jeho odpor vůči dobové církvi jako organizaci. Jelikož podle P. Palečka tito lidé nikdy neuznají pravdu, člověk by nikdy neměl mluvit na svatém místě pro efekt, aby se blýskal nad svou učeností nebo výmluvností. Radí mu také, aby se držel od určitých lidí dále, zvláště od těch, kteří v současnosti ukazují v současnosti otevřenou nenávist vůči církvi a všemu, co je náboženského charakteru.⁷⁴⁷

Ve svých farnostech se snažil v těchto měsících o to více stavět hráz proti náboženské vlašnosti, jak byl zvyklý. Dále šířil katolické časopisy *Kříž* a *Maria, Sv. Vojtěch, Venkovan a Štít*. Poznamenal, že lidé odebírají *Lidový deník*, jelikož katolíci nemají žádnou lacinou alternativu denního tisku. Organizace katolického lidu v době války ochabla a tak konstatoval, že bude podle něj velmi těžké opět podnítit mládež k činnosti, aby se organizovala nepoliticky, jelikož je lid kvůli válce k jakýmkoliv podobným snahám lhostejný a netečný. Konkrétně to vystihuje slovy:

*„Jsme na lodičce zmítané vlnami všech vášní, pracujeme dle sil svých. Ale est contrarius velus! Unde auxilium? Adjutorium nostrum in Sacratissimo Corde Jesu! I kněžím i věřícímu lidu jest pevně se přivinouti k Sladkému Srdci Páně, Jemu zasvětit život rodinný, výchovu mládeže i život veřejný a vlastní posvěcení duší kněžských. Sacratissimum Cor Jesu renovabit faciem terrae.“*⁷⁴⁸

V referátu pro kanonickou vizitaci P. Paleček poukazuje na celospolečenskou situaci nové republiky:

„Účastenství při Službách Božích bývá ještě hojné, ale lze pozorovati ochablost náboženskou. Rovněž přijímání sv. svátostí, pokání a slavení Nejsv. Svátosti Oltářní trochu poklesly. Mnoho v té věci zavinili vojáci, kteří se vrátili z války, a nynější protikatolický proud ve straně agrární a socialistické. Duchovní správcové všichni horlivě káží každou neděli a

⁷⁴⁷ Srov. FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 40

⁷⁴⁸ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1918, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932,čj. 204, rukopis

svátek a rádi posluhují věřícím sv. svátostmi. Ve všech těchto osadách snažili se duchovní pracovat i na poli politickém na prospěch a obranu sv. víry a církve římskokatolické ve straně lidové, rozšiřující dobrý katolický tisk politický i náboženský. Zdejší kněží všichni stojí pevně ku víře římsko-katolické a v poslušnosti Sv. otce i biskupů. Nikdo z nich dosud nekonal mše svaté jazykem českým, ale všichni zachovávají, jako předepsáno, řeč latinskou jako liturgickou.“

V roce 1919 již opět kritizoval učitele, kteří selhávali ve své roli vzdělavatelů, když se úplně vzdalovali dozoru při náboženských cvičeních mládeže. Poměr mezi kněžími a učiteli bral za uspokojivý, ale jen díky tomu, že se kněží snažili moudře vyhnout sporům, které by krizi ještě více prohloubily. „*Na všech těchto farnostech jest patrna jakás stísněnost u lidu věřícího i u dětí, snad tušení dob zlých pro svatou víru naši.*“⁷⁴⁹ V roce 1919 také P. Paleček poprvé zaznamenal, že byl kostel otevřen i dále celý den, ale že v lednu 1919 někdo odcizil svíce i antependium.⁷⁵⁰

Tento rok byl v nové republice také ve znamení financí – byly okolkovány peníze od 10 Kč výše, vytvářely se soupisy rakouských válečných půjček, byly vydány cenné papíry, byly zaevidovány spořitelní vklady, movitý majetek, pojistky aj.⁷⁵¹ Všechno zboží bylo velmi drahé. Příčinou bylo, že Československá koruna měla v okolních státech jen velmi malou cenu.⁷⁵²

Kromě toho se 15. června 1919 opět konaly volby, tentokrát do obecního zastupitelství. Pro P. Palečka byla nositelem důvěry pouze Československá strana lidová. Konstatoval, že tato strana je v Kovářově organizována, *ale též hrubě potírána agrární pýchou a tvrdostí.*⁷⁵³

Nejbojovnějšího ducha v Kovářově měli podle P. Palečka někteří učitelé. Ze strany státu došlo v tomto roce ke zrušení společné modlitby žáků před vyučováním i po něm, stejně jako ke zrušení povinnosti zdravit děti při vstupu do třídy pozdravem *Pochválen bud' Ježíš Kristus*. Dalším předmětem diskuze mělo být odstranění křížů z učeben. Jednou z možností, jak postavit hráze novému přístupu k náboženskému vzdělání, byly opět spolky.

V kovářovské farnosti se tak nacházely 3 skupiny Sdružení katolické mládeže: první pro Kovářov a okolí se 130 členy; druhá ve Lhotě Pechové s 61 členy; třetí pro Klisinec a

⁷⁴⁹ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1918, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932,čj. 225, rukopis

⁷⁵⁰ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 2

⁷⁵¹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 274

⁷⁵² Tamtéž, s. 277

⁷⁵³ Tamtéž, s. 274

Dobrošov s 42 členy. Tyto skupiny měly každý měsíc spolkové schůze s poučnou přednáškou, se zábavnými výstupy, zpěvy; též pořádaly veřejné divadlo, zvláště ve Lhotě Pechově.

Politické organizace Československé strany lidové, dříve zvané Strany katolického lidu, byly ve všech přilehlých vesnicích. Veřejné politické schůze měli lidovci v Kovářově dne 10. srpna 1919, řečníkem byl Antonín Kaňourek, rolník ze Kunkovic; a dne 1. února 1920 zde řečnil P. Alois Roudnický, katecheta ze Žižkova. Dvakrát zde řečnil Jan Jiří Krejčí, rolník z Hrazan a Václav Dvořák, rolník od Mladé Vožice – v důvěrných schůzích.⁷⁵⁴

Osmnáctého dubna 1920 se konaly volby do Národního shromáždění a dne 25. dubna t. r. do senátu. V Kovářově obdržela Lidová strana do Národního shromáždění 532 hlasy, do senátu 508, celkem polovinu všech hlasů. Většinu hlasů dostali lidovci ve Lhotě Pechově, ve Vesci a Kotejřině, v Klisinci a v Dobrošově. Strana národních demokratů dostala pouze 15 hlasů, ostatní hlasy obdržela agrární strana. Pro P. Palečka byli agráři i nadále stranou, která si počínala ve volbách neférově. Svou agitací a kampaní se projeví nejvíce v obcích Březí, Hostín a Zaluží. Podle P. Palečka agráři v Milevském okrese útočili na Československou stranu lidovou více než kdekoli jinde. Za jejich organizací měl totiž stát Josef Tomášek, bývalý učitel v Malé Chýšce, nyní bohatý velkostatkář, jenž ovládal jako předseda obilního ústavu celý okres, maje v moci všechny obilní rekvizice.⁷⁵⁵

Rok 1920 byl podle něj rokem skutečných bojů proti církvi. Na adresu učitelů se vyjadřil v tom duchu, že kněží s ním vycházejí jen ze zdvořilosti, ovšem vztahy jsou chladné, jelikož *od učitelů nelze nic dobré očekávat*, o to méně žádat. V jejich řadách totiž vládl duch, *který podporuje nenávisť vůči všemu katolickému. Někteří odstranili z hodiny modlitbu, mají vliv i na zpěv kostelních písní. Kříže v učebnách smí zatím zůstat.*⁷⁵⁶

I ve farnostech, které P. Paleček vizitoval, pozoroval sice i nadále velmi hojnou účast, ale zároveň také náboženskou ochablost, tj. méně svátostí přijímání a pokání. Další vliv přičetl vojákům, kteří se vrátili z války, a jejich morálka byla značně pokleslá, dalším důvodem měl být poté nynější protikatolický proud ve straně agrární a socialistické.

Kněží se snažili podle něj tomu čelit, pokud horlivě kázal každou neděli a svátek a vysluhovali svátostmi. Na poli politickém se pak snaží ve prospěch víry a římskokatolické

⁷⁵⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 277

⁷⁵⁵ Tamtéž

⁷⁵⁶ Tamtéž

církve ve straně lidové rozšiřovat dobrý katolický, politický i náboženský tisk. Podle jeho hodnocení všichni služebníci boží mirovického vikariátu setrvali nadále pevně zakotveni v římskokatolické víře a v spolušnosti Sv. Otcí, stejně jako v poslušnosti biskupům. Nikdo z nich v roce 1920 nesloužil mše v českém jazyce, ale všichni zachovávali, jak předepsáno, jako liturgickou řeč nadále latinu.⁷⁵⁷

Koncem dubna 1920 měl biskup Josef Antonín Hůlka vykonat v mirovickém vikariátě generální kanonickou vizitaci s biřmováním.⁷⁵⁸

Biskup ale 10. února 1920 v den svých 69. narozenin zemřel. P. Paleček opět k osobě budoucího biskupa poznamenal své skutečně zbožné přání, aby nový biskup v těžkých dobách hlavou moudrou, rukou pevnou, srdcem milujícím řídil diecézi sv. Jana Nepomuckého „ad majorem Dei gloriam animaque salutem!“⁷⁵⁹

Ve skutečnosti diecéze osiřela na celý rok. Teprve 20. února 1921 byl vysvěcen nový biskup, kterým se stal dosavadní gymnasiální katecheta a profesor na českém gymnáziu v Českých Budějovicích, prof. Šimon Bárta. P. Paleček do biskupa, stejně jako ostatní katolíci, vkládal naději a důvěru, že bude neohroženým biskupem zvláště v této nelehké době, „*kdy nenávisť a zloba silou pekelnou útočí na svatou víru římsko-katolickou ve vlasti naší.*“⁷⁶⁰

Rok 1920 byl sice ve znamení stálých bojů proti církvi, ale v Kovářově zůstal tento boj téměř bez odezvy. Pokud přihlídneme k návštěvnosti bohoslužeb, přijímání v Kovářově bylo i nadále velmi rozšířeno. Mnozí přijímali týdně a někteří dokonce denně. V triduu výstavy vl. Svátosti bývalo i nadále 1 700 až 2 200 přijímání; ročně až 30 000 farníků. Co podle P. Palečka ale ke změně dospělo, to bylo náboženské zvlažnění.⁷⁶¹

Důsledkem kulturního boje bylo odtržení části duchovenstva a založení československé církve. V kovářovské farnosti zůstalo vše téměř beze změny, stejně jako ve školách. Že na ostatních místech opravdu eskalovaly boje, anti-římské a anti-vídeňské nálady, se kovářovští dovídali skutečně hlavně z tisku. Z farnosti Kovářov se založením Československé církve husitské v roce 1920 nevystoupil z římskokatolické církve ani jeden katolík. Tisk, který šířil

⁷⁵⁷ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1920, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 296, rukopis

⁷⁵⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 276

⁷⁵⁹ Tamtéž, s. 277

⁷⁶⁰ Tamtéž, s. 280

⁷⁶¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 18. dubna 1921, s. 3

mezi lidmi vášně podle potávky doby, přinášel P. Palečkovi svědectví o jeho práci těmito slovy: „*Pokud bude Paleček v Kovářově, nic se tam nezmění.*“⁷⁶²

Fakt odpadu katolíků v únoru 1921 klasifikoval P. Paleček velmi kronkrétně: „*V únoru 1921 před sčítáním lidu přinášely noviny zprávy o velikém odpadu přemnohých katolíků v republice Česko-slovenské, kteří opustivše zrádně víru svých otcův, sv. církev římsko-katolickou, rozmnožili počet bezvěrců nebo vstoupili do sekty zvané česko-slovenské. Bud' Pán Bůh pochválen, že ve zdejší farnosti nikdo neodpadl od svaté víry římsko-katolické. Laus Deo!*“⁷⁶³

S vyhlášením Československé církve husitské se situace celonárodně vyostřovala. V Českých Budějovicích uspořádala Československá a Českobratrská církev, Volná myšlenka a strana Československých socialistů v roce 1920 velký projev pod heslem „Pryč od Říma!“, na kterém promluvil Ruda Štechra Pražský. V obcích vedli stoupenci československé církve houževnaté boje a pokoušeli se o zabránění katolických kostelů. Katolická církev se tomu rozhořčeně bránila. V čele obránců stál P. Roudnický, poslanec za lidovou stranu v českobudějovickém kraji. Při svém projevu v České Křemži byl dokonce zraněn, když pronesl urážlivá slova o československé církvi, která se pokoušela převzít malý křemžský kostel. V Českých Budějovicích došlo v kostele v roce 1921 k fyzické potyčce. Stoupenci vzímající se československé církve se pokusili zabrat kostel sv. Anny v Kněžské ulici. Po střetnutí orlů se stoupenci československé církve dal přivolaný okresní hejtman Velík kostel policejně vyklidit. Ale spory, hádky a výtržnosti pokračovaly v okolí kostela po celé nedělní dopoledne. Také odstraňování křížů v některých školních budovách se neobešlo bez bouřlivých protestů. Ve staroměstské škole byl odstraněný kříž demonstrativně okázalým způsobem znovu upevněn.⁷⁶⁴

I v milevském regionu vládla podobná atmosféra, jak o tom svědčí následující dopis, který psal P. Palečkovi 18. března 1921 Jan Jiří Krejčí, rolník z Hrazan:

„*Došla dnes do Milevska, odkudž jsem právě přišel, zaručená zpráva, že odpadlíci chystají se zítra 19/3 zabrat Sepekovský kostel. Jest nutno přijíti Sepekovským na pomoc na obranu proti násilníkům. Kdo z mužů bude moci, nechť zítra časně ráno jde do Sepekova. V 5*

⁷⁶² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. František Xaver Paleček, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 13

⁷⁶³ Archiválie soukromé osoby: Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow (zal. 1756), s. 279

⁷⁶⁴ Srov. RADA, F. *Když se psalo T. G. M: České Budějovice v prvním desetiletí republiky*, České Budějovice, Růže, 1992, s. 98-100

*h. ráno sraz na klášterním nádvoří v Milevsku. Doufáme, že pouhá početná síla katolíků svým zjevem zabrání násilí.*⁷⁶⁵

Přesto odolával Kovářov i nadále jako místní oáza. Dne 8. května 1922 konal biskup Msgr. Šimon Bárta v Kovářově generální kanonickou visitaci s biřmováním.⁷⁶⁶ Po srdečném a velkolepém uvítání biskup poznal, že tady vane jiný duch, zápal pro věc Boží a náboženská horlivost. Druhý den bylo mnoho mužů a jinochů u svatého přijímání. Biskup, dojat okolnostmi, se náhle, ještě před biřmováním obrátil k věřícím, k celé farnosti, a silným hlasem měl pronést: „*Co vidím, naplňuje mě obdivem nad prací Vašeho pana faráře, svaté uznání za jeho velikou práci a horlivost, uděluji mu nejvyšší vyznamenání, jaké biskup dáti může. Jmenuji ho čestným kanovníkem.*“⁷⁶⁷

A dne 27. srpna zde na návsi konal lidový poslanec Národního shromáždění pan Josef Adámek, rolník, shromáždění. Podával zprávu o nynější politické situaci, o snahách Československé strany lidové. Podle P. Palečka se nad pravdivými slovy poslance rozčiloval známý agrárník, který se vždy stará o to, aby lidovci nemohli konat schůze v některém zdejším hostinci. Proto byli nuceni konat schůzi pod širým nebem, na návsi před kostelem.⁷⁶⁸

Ačkoliv se zdá, že se Kovářov potýkal s těmi samými problémy jako jiné farnosti, dovidáme se v roce 1924 z ruky jiného kněze, vizitátora v Kovářově, v jinak rutinně psané agendě, že jsou chrámy Páně, zvláště v Kovářově, nalezeny ve vzorné čistotě a úpravě. Na zkoušku z náboženství byli tam přítomni téměř všichni žáci jak z obecné, tak občanské školy a svými odpověďmi jak z biblické dějeprawy, tak z katechismu ukázali, že jsou v pravdách sv. náboženství velmi dobře vzděláni.⁷⁶⁹

V roce 1924 byly také ze tříd odstraněny kříže a dětem byl zakázán pozdrav *Pochválen buď Pán Ježíš Kristus*. Za iniciátora odstranění označil P. Paleček ředitele a přidružený učitelský sbor.⁷⁷⁰

⁷⁶⁵ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, nezařazeno

⁷⁶⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 280

⁷⁶⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: Smetana, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 13

⁷⁶⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 285

⁷⁶⁹ SOA Třeboň, BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1924, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 198, hodnocení vizitovaných farností děkana Vojtěcha Kořána ze Starého Sedla, rukopis

⁷⁷⁰ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 283

Z tohoto období rovněž pochází poslední zmínky v politickém duchu, které P. Paleček na adresu politické scény pronesl. Politicky prožíval P. Paleček tato léta, oproti životu stráveném v monarchii, ve znamení zklamání. Nesl v sobě bolest z rozkolu minulých let, který předznamenával zápasy o zítřky církve v českých zemích.

5.5 Palečkovi nepřátelé

P. Paleček patřil k nejvýraznějším duchovním osobnostem v regionu, pokud takovou osobností přímo sám nebyl. Jednalo se o muže mimořádné pastorační aktivity, vyhraněných názorů, a hlavně ztělesnění řádu. Z výše napsaného dále vyplývá, že nikoho kolem sebe nenechal díky svému charakteru chladným. Ovšem vůči typu takové osobnosti se musel každý vyhranit. Jde o to, zda v pozitivním či negativním slova smyslu. Jelikož o oslavu jeho jména se již převážně postarali dřívější autoři, zbývá doplnit to, co dělá charakteristiku jeho osoby ještě věrohodnější – jeho negativní hodnocení.

Již na začátku své působnosti si pro sebe napsal vzkaz: „*Učiň mne hodným chváliti Tebe, Panno blahoslavená a dej mi sílu proti nepřátelům Tvým.*“⁷⁷¹ Tato slova měla být jeho duchovní municí do začátků. Zároveň to byl výrok, postoj, vykročení do doby, ve které církev naplno zažívala dopad kulturního boje. Jak k němu jeden z anonymních životopisců poznamenává: „*Chtěl být hodným dítkem Panny Marie a také jím byl, i sílu proti jejím nepřátelům obdržel. Páter Paleček měl za svého kněžského působení nepřátele, ne sice osobní, ale nepřátele duchovního, křesťanského života, pro který horlil a pracoval, jež hájil. Podivno. Nepřátele ty od sebe neodháněl, ale podivnou mocí, silou svého slova získával. Kapitulovali před ním, mnozí.*“⁷⁷²

⁷⁷¹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 5

⁷⁷² Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 10

5.5.1 Nepřátelství z vlastních řad

O projevech nepřátelství vůči jeho osobě se dovídáme až z jeho poslního působiště, z Kovářova a to hned na začátku, kdy se vůči jeho činnosti vyhranil mladý kaplan, který zde zastupoval předešlého zesnulého faráře.

Kaplan Václav Řepa, který zde zastával dočasně administraci po zesnulém P. Bodlákovi, se s touto farností těžko loučil.⁷⁷³ Při loučení v kostele se dopustil neprozřetelnosti. Vyzval posluchače, aby nevstupovali do Palečkova III. řádu sv. Františka a jeho jiných spolků a řádů... Tím skrytě zaútočil proti P. Palečkovi. Lidé nepotřebovali v negativních emocích příliš povzbuzení, zvláště v případě, když byl P. Řepa široce oblíbeným kaplanem. Tím se díky žárlivosti přímo podepsal na nelehkých začátcích P. Palečka v Kovářově a přijetí P. Palečka bylo v návaznosti na tento *vzkaz* opravdu chladné.⁷⁷⁴ Projevem tohoto byl oproti praxi v Předbořicích prázdný kostel.⁷⁷⁵ Chladné přijetí vystřídala přímo hostilní atmosféra. P. Paleček měl v Kovářově bezesporu své přátele, kteří jej znali z Předbořic. Vedle těch tu měl do začátku rovněž nemálo nepřátel, kteří je rovněž „znali“ z Předbořic. Byli to ti, kteří podlehli masovému myšlení, úsudku, jednání. Mezi těmito nepřáteli tu však byli ještě nepřátelé, kteří jej pro jeho přímou povahu neměli rádi či spíše nenáviděli bez ohledu na to, jakou zkázu bývalý administrátor Řepa způsobil. Za nedlouho po jeho příchodu do Kovářova mu byl vhozen do okna fary kámen. Dostával dopisy, v nichž mu bylo vyhržováno, že jej kovářovští zabijí, bude-li lákat lidi do kostela. Ukradli mu, až na jednu, všechny slepice. Do louky, kterou si nechal pro své hospodářství, mu natloukli kolíky. Ve farní zahradě mu ukradli ze stromů veškerou úrodu.⁷⁷⁶ (P. Řepa se stal od 1. srpna 1933 děkanem a kanovníkem v Českých Budějovicích a 23. listopadu 1933 byl jmenován monsignorem. Zemřel 9. června 1948 v Českých Budějovicích.)⁷⁷⁷ O postojích některých farníků podává výmluvně svědectví Jan Jiří Krejčí:

„Přitom však zůstali na jeho osadě někteří, kdož jej nenáviděli. Proč asi? Vždyť jim nezavdal žádné příčiny k tomu, aby jej nenáviděli. Jeho život jim byl stálou výčitkou. Jeho obětavost byla tak zřímavou výčitkou jejich sobectví, jeho čistý život byl tak velikým kontrastem jejich špatnosti. Byli i takoví, kteří, ač viděli jeho svatý život, nikdy jej

⁷⁷³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 188

⁷⁷⁴ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 10

⁷⁷⁵ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, 1936, s. 10

⁷⁷⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 8

⁷⁷⁷ Biskupství českobudějovické: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

nepochopili, jako nikdy nepochopí zvíře válející se v bahně, co pobízí skřivana, aby zalétal k oblakům, poněvadž váletí se v bahně považuje za svou rozkoš. Jeho sebelepší úmysly nebyly od některých pochopeny. Co nařídil, to bylo kritizováno. Když na místě starých rozviklaných lavic dal do kostela poříditi nové, sám je zkoušel, aby byly pohodlné, vyptával se na úsudky lidí, a když konečně byly hotové, našli se lidé, kterým to nebylo vhod. Snad ty rozbité, špinavé, jim byly milejší...“⁷⁷⁸ Pokud Jan Jiří Krejčí používá termín nenávist, není to proto, že by se dobově vyjadřoval a význam slova pro dnešní porozumění by měl být eufemizován. Z Krejčího ostatního jazyka je patrné, nakolik se umí vyjadřovat konkrétně. Slovem nenávist nechtěl nazvat ambivalentní vztah některých vůči P. Palečkovi či „nelásku“ – chtěl tím napsat, že byli ti farníci, kteří ho jednoduše nenáviděli.

5.5.2 Nepřátelství společenského charakteru

Další okruh nepřátel patřil do skupiny, která si od doby osvícenství ve spojitosti s negativním postojem vůči Habsburkům vyřizovala latentně účty se vším, co mělo přídavek „katolické“. Sem patřili Palečkovi nikoliv však osobní nepřátelé, ale odpůrci, kteří nesouhlasili s tím, jakým způsobem přemýšlí tento farář v moderním 20. století.⁷⁷⁹ Když jeden mladík v Kovářově, který organizoval agrární mládež, nemohl údajně uspět, do novin měl napsat následující: „*Máme tu potešení mít zde fanatického faráře, který pod trestem odepření rozhřešení při zpovědi zakázal mládeži vstoupit do jiné organisace než klerikální.*“ Když se Jan Jiří Krejčí P. Palečka zastal, P. Paleček ho velmi pokáral, že si nepřaje, aby se ho nikdo zastával. Sám na takové útoky nikdy neodpovídal. Svým známým pak říkal: „*Na mne nic nečestného najít nemohou.*“⁷⁸⁰ Když byl P. Palečkovi v roce 1907 nabízen poslanecký mandát, odmítl to. Ve svém interním kruhu řekl, že nyní má nepřátele zblízka, ale pak by je měl i zdaleka.⁷⁸¹

⁷⁷⁸ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 12

⁷⁷⁹ Tamtéž, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 5

⁷⁸⁰ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 15

⁷⁸¹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, 1936, s. 28

V roce 1909, 25 let po svém vysvěcení, byl P. Paleček velmi ostře napaden v tábořské Jiskře. Obsáhlý příspěvek se týkal konání schůze místních agrárníků. Přestože popisoval nálady věřících, hnal k odpovědnosti napříč celým článkem P. Palečka:

*„Kdo by chtěl spatřiti blahodárné účinky klerikální kultury naším p. paterem Palečkem zde horlivě pěstované, měl být účasten schůze dne 8. t. m. agrárním dorostem zde pořádané. Na scůzi svolané na 2. hod. odpolední do hostince p. Müllera měl mluvíti říš. poslanec M. Vojta o zřízení kanonického kurzu vzdělávacího, sl. Hovorkova a p. Kulatka, hosp. akademik o účelu organizace.“*⁷⁸² Článek dále popisuje, že do hospody vtrhli zpití klerikálové, kteří zde vytvořili zcela nepřátelské prostředí: *„Ze směsice ušlechtilých křesťanských výrazů slyšeli jsme: „zlodějové, pacholci, drž hubu, dej mu přes držku, vyhod'ťe ho a jiné, které nelze uvádět z ohledu na veřejnou mravopověstnost. Na sl. Hovorkovu a Uhlířovu z Rukávče bylo křičeno k . . . o pětizlatová, zlatková, taková na nás kejvala v Praze z okna,“ ba nescházelo ani štulců.“*⁷⁸³

Poštváný dav dále neměl nechat agitátory ani odjet a volal za nimi *šťavnaté* nadávky. Učitelům se měli pomstít tak, že řídícímu učiteli Cvrkovi hodili do okna kámen, který měl prorazit obě skla a skončit až na protější skříni. Článek je zakončen opět s odkazem na šedou eminenci, respektive *černou*, jelikož aktéři jsou v článku pracovně nazýváni jako „černí“: *„Tak divošsky jedná chasa, vychovaná katolickými knězi. „Duchovní pastýř“ Paleček, horlivý agitátor politizuje na kazatelně i ve zpovědnici, místo, aby násilnosti svých oveček odosoudil, pochvaloval si, "že to dobře dopadlo.“ Celá záležitost stane se předmětem soudního vyšetřování. Události, kterých jsme byli v Kovářově svědky, ukazují, jak by vypadal dnes svět, kdyby v něm měli neomezenou moc římsští kněží, kteří pod rouškou Kristova učení lásky štvou zfanatizované davy k násilnostem proti těm, kdož jich slepě uposlouchají.“*⁷⁸⁴

Na útržek papíru si P. Paleček v tomto období poznamenal: *„Bolí kněze, pozoruje-li a př. škodolibost u bratří kněží, že byl pro svou činnost v novinách potupen.“*⁷⁸⁵ Svě sestře Anně totiž jednou vyprávěl, že byl na pouti v sousedství. Po mši přinesl mladý kněz noviny pro pobavení ostatních, aby přečetl s humorem, jak je P. Paleček, 25 let ve službě, vysmíván.⁷⁸⁶

⁷⁸² Národní knihovna, Klementinum: Autor anonymní, *Jiskra*, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, ročník VII, číslo 34, dne 25. srpna 1909, Tábor, rubrika „Milévsko“, nestr.

⁷⁸³ Tamtéž, ročník VII, číslo 34, dne 25. srpna 1909, Tábor, rubrika „Milévsko“, nestr.

⁷⁸⁴ Autor anonymní, *Jiskra*, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, ročník VII, číslo 34, dne 25. srpna 1909, Tábor, rubrika „Milévsko“, nestr.

⁷⁸⁵ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, 1936, s. 27

⁷⁸⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 13

Podle jeho sestry dále nosil vše nejvíce v sobě, až někdy s časem si ulevil, nebo jí řekl: „*At' dělám tak nebo tak, nikdy se nezachovám.*“⁷⁸⁷ (Přitom sám P. Paleček toužil oslavit rok 1909, 25 let svého kněžství skutečně jinak. K příležitosti 25 let od vysvěcení kněžství rozeslal bratrům radostný dopis, kde mimo jiné píše: „*Bratři milí, přijměte upřímné pozvání od jednoho z nejmenších bratří, kterýž Vás zve: Přijďte, obnovme ducha lásky, oddanosti a vděčnosti k Božskému Mistru našemu i ducha přátelství vzájemného! Přijďte, bratři, v kruh bratří na den 20. července 1909. Ale kam? Rozhodněte sami...*“⁷⁸⁸)

Přítel P. Palečka, P. Puchta, na útoky odpověděl vysmívanému následujícími slovy: „*Závidím Vám útoky v nepřátelských novinách na Vás podnikané.*“⁷⁸⁹ Ovšem kovářovští farníci nezůstali pozadu a rozhodli se svého faráře proti invektivám, které považovali za impertinentní, v novinách hájit a 30. srpna vyšel v periodiku *Čech* na obhajobu P. Palečka následující text:

„*Katolický lid farnosti kovářovské u Milevska pronáší hluboké opovržení nad hanebnými lokálkami a dopisy „z Kovářova“, nadepsanými v různých agrárních časopisech a proti osobě dp. faráře směřujícími. Prohlašujeme, že nečiníme se za některého jedince, jenž bez našeho souhlasu o své újmě jakýkoliv čin učiní, zodpovědnými, že ale víru katolickou, jež má býti vyrvána i ze srdcí lidu v tomto kraji, hájiti budeme vždy a neohroženě. Nesváry zde se zahznidující zavléká sem strana, jež se o katolický Kovářov dere a nás zde provokuje, což jest jejím úmyslem! Kdyby mezi nás (kteří nedáme se urážeti ani poukazováním na minulé doby) nesvědomití náhončí ve službách známé strany nechodili, nikdy by nedošlo ku rozbrojům. Prohlašujeme, že onu píď pudy katolické, po otcích našich zděděnou, jako takovou hájiti budeme proti každému, kdo by mezi nás nesvár chtěl přinášeti. Protož kdo nechcete boje, nechodte sem bojovati a provokovati!*“ Podepsáno „*Katolické občanstvo farnosti kovářovské*“⁷⁹⁰

⁷⁸⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 1

⁷⁸⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný Františkem Palečkem kněžím při příležitosti 25. výročí od vysvěcení na kněze ze dne 20. července 1909, rukopis, nesign

⁷⁸⁹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 28

⁷⁹⁰ Národní knihovna České republiky, Klementinum, *Čech*, Politický týdeník katolický, ročník 34, sg: 54 A 148, vydání ze dne 30. srpna 1909, č. 239, s. 3

Článek měl ale v tábořské Jiskře odezvu. Pisatel píše, že v jiném periodiku (Čech, č. 240)⁷⁹¹ bylo uveřejněno hluboké opovržení nad hanebnými dopisy z Kovářova proti osobě dp. faráře, který prý není zodpovědným za činy jednotlivce. Článek pokračuje následovně:

*„Přiznávají se tedy klerikálové, že se v Kovářově stalo něco, zač se musí i farář stydět! A my tvrdíme, že nikoliv lid katolický, který se dopustil ohavností vyličených námi na tomto místě, nikoliv lid v jádru dobrý, ale sváděný na špatnou cestu, nýbrž jeho svůdcové, posvěcení štváčové v kutnách jsou zodpovědni za všechno, co se v Kovářově stalo při agrární schůzi.“*⁷⁹²

Poté již následuje opakující se standardní rétorika pisatele na adresu klerikálů. Článek zmiňuje, že zde existovaly dopisy, to znamená, že „referátů“ ze schůze, nejspíše do redakce zaslaných, bylo více. Dále to ukazuje na fakt, že prostředí v Kovářově pro agitaci sociální demokracie ještě neuzrálo – minimálně dokud zde byl P. Paleček, což opakovaně dosvědčuje, rétorika pisatele článku, kterého zřejmě ještě *nepřešel vztek* a dále si uvědomoval nemožnost změnit volební povědomí kovářovských.

V dopise svému příteli z roku P. Paleček 1918 píše, že před lidmi „jisté“ kategorie si má člověk zapnout kabát aspoň na čtyři knoflíky a držet si vždy odstup. Jelikož ti nebyli, nejsou a nebudou jejich přáteli. S bolestí poznamenává, jak jej sužují výpady proti církvi v poslední době, výpady, které neberou konce a rozměru. V jiném dopise raznatěji poznamenává:

*„Jsme v boji; proto zcela přirozeno, že katolický, pravověrný kněz jest zasažen rezavým perem některého náboženského bolševika. Pomyslíme si: Pro tebe, pisateli, jsem nezačal, proto tebe nepřestanu konati svou svatou povinnost. Hůře by nám bylo, kdyby časopisy protikatolické nás chválily! Toť by byla hanba, kdyby o Vás psali jako o „proti-římanu“!“*⁷⁹³

Stejně tak ve své instrukci z roku 1922 pro případ svého úmrtí si nechtěl nechat dát ani vytisknout parte, jelikož mínil, že je u farníků a okolí krajně neoblíben: *„Těž mým sourozencům pošlete telegramy. Pište, ale úmrtní oznámení tisknout nedávejte. Neměli byste komu je poslat. Nemám ve světě přátel. Netřeba vám nikomu úmrtí mé oznamovati.“*⁷⁹⁴ O rozepřích P. Palečka s farníky či rozepřích společenského charakteru nemáme žádných

⁷⁹¹ Ve skutečnosti se jednalo o časopis *Čech* s číslem 239

⁷⁹² Autor anonymní, *Jiskra*, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, ročník VII, číslo 36, dne 8. září 1909, Tábor, rubrika „Milévsko“, nestr.

⁷⁹³ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, 1936, s. 40

⁷⁹⁴ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, pokyn psaný Františkem Palečkem pro případ vypravení svého pohřbu, rukopis, nesign.

archiválií. Výjimkou jsou opakované zprávy na adresu sociálních demokratů a učitelů, kterým nemohl zapomenout jejich odpad v roce 1918.⁷⁹⁵

⁷⁹⁵ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 4

6 SPOLUPRÁCE S PATRONÁTEM

V této stati bude vylíčen vztah patronátu versus farář v době P. Palečka, dále o specifikaci schwarzenberského patronátu, popsání vzájemné spolupráce, která se týkala P. Palečka. To hlavně v případech, jednalo-li se o jeho umístění a dále spolupráci v materiální oblasti, tj. v rámci pořízení oprav a pořízení mobiliáře. V případě výčtu oprav má být kapitolou poukázáno na fakt, že se nejednalo v žádném případě o nepraktického intelektuála, nýbrž o intelektuála a praktika. Seznam věcí pořízených P. Palečkem a shrnutý v této kapitole má ještě poukázat na fakt, že je P. Paleček před sto lety pořídil a opatřil z jiného důvodu. Pokud se kovářovští tehdy jako dnes zajímali o různé artefakty z jeho života, je možné, že ani netuší, že ten či onen kus mobiliáře či devocionálie opatřil a používal právě jimi obdivovaný P. Paleček.

6.1 Patronátní právo

Patronát (patronátní právo) je soubor práv a povinností, jež přísluší fyzické nebo právnické osobě vůči kostelu nebo církevnímu úřadu na základě zvláštního právního důvodu.

Kořeny patronátního práva v českých zemích sahají do raného středověku. Od vyhlášení Velkého privilegia české církve v roce 1222 bylo vlastnické právo ke kostelům změněno na patronátní. Vlastníkem se stala církev, patronem se nazýval původní vlastník kostela, který k němu měl i nadále určitá práva a povinnosti, zejména povinnost financovat a zajišťovat údržbu a právo ovlivňovat do jisté míry jejich řízení (například jmenování faráře). Církev měla za úkol spravovat patronátní beneficium, pokud špatně hospodařila, měl patron právo požadovat úhradu. Mezi čestná privilegia patronů patřilo čestné místo v kostele při obřadech, někdy stavebně upravené, čestné místo v průvodu a čestné pohřební místo v kostele či později na hřbitově. Právní institut patronátu podle církevního práva znamenal, že církev prokazovala prostřednictvím patronátu svoji vděčnost zakladatelům kostelů, kaplí nebo obrocí tím, že jim zapůjčovala čestná práva. Patronátu náleželo právo umístit v kostele svůj rodový znak.⁷⁹⁶

⁷⁹⁶ Srov. KREJČÍ, M. *Od kulturní krajiny k zemi nikoho: Schwarzenberský patronát v 19. a 20. století*, in: KOL. AUTORŮ *Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*, s. 130

Patron měl dále prezentační právo, které mu poskytovalo možnost navrhnout pro obsazení uprázdněných beneficií na svém panství kněze podle vlastní volby.⁷⁹⁷ Biskup poté pouze formálně schvaloval kněze, vyjma posuzovaných skutečností, které zahrnovaly adeptovu platnost, vysvěcení apod.⁷⁹⁸ V praxi bylo ustanovení podle těchto kritérií bráno jako za velmi problematické. Patron i církve byli kritizováni, že se do blízkosti patronů dostane často někdo, kdo je dobře zapsán, a tudíž je postaráno o jeho kongruu. Na druhé straně, pokud nebyl kněz v povědomí patronátu, mohl nechtěně setrvat na odlehlé faře, která ho neživila 10, 15, ale i 20 let. Pokud se dále jednalo o malou faru, která neměla výnos z polí či zádušní pokladnu, museli se tito faráři opakovaně zadlužovat.⁷⁹⁹ Stávalo se, že žili jako žebráci.

Podrobněji upravil patronátní právo dekret dvorské kanceláře ze dne 24. prosince 1782, *o stavbách kostelních a farních a jejich udržování (o patronátních břemenech)*, platný pro Čechy a Moravu, doplněný dekretem ze dne 29. ledna 1783, a Dvorský dekret ze dne 3. října 1788, *o stavbách kostelních a farních*. Dekrety upravily financování staveb a jejich oprav a stanovilo povinnost správy včas upozornit patrona na nutnost údržby.⁸⁰⁰

O reformu patronátního práva usiloval arcibiskup Bedřich Schwarzenberg. V návaznosti na ustanovení konkordátu, který byl mezi rakouským císařem a Apoštolskou stolicí uzavřen v roce 1855, svolal do Prahy církevní sněm české provincie. Sbor biskupů na něm v roce 1860 přijal ustanovení, podle něhož měla církev v souladu s článkem XXX. konkordátu převzít církevní jmění od patronů do své vlastní správy. Usnesení synody se nepodařilo prosadit v praxi. Státní orgány odmítly do věci zasahovat a doporučily vyčkat nové celkové úpravy zemskými sněmy, do jejichž působnosti byly přílohou císařského patentu z února 1861 věci církevní určeny.⁸⁰¹

Zákon č. 50/1874 ze dne 7. května 1874 odkázal řešení patronátního práva do zvláštního zákona, který však nikdy nebyl vydán.

V dalších letech se dále diskutovalo o možnostech patronátu a hlavně o tom, že mohla být šlechta patronátního práva zbavena. Model měl být vždy spojen s adekvátním modelem

⁷⁹⁷ Srov. BOROVIČ, K. [online]: *Právo patronátní v Čechách.*, ČKD, 1866/7, str. 481-491, [cit 20. října 2013]. Dostupné na WWW: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=13127>

⁷⁹⁸ Srov. PUMP, P. *Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách: Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. a 18. století*, Brno: Matice moravská, 2010, s. 126

⁷⁹⁹ Srov. PUMP, P. *Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách: Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. a 18. století*, Brno: Matice moravská, 2010, s. 126

⁸⁰⁰ BOUKAL, P. a kol. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing 2013, s. 26

⁸⁰¹ Srov. KREJČÍ, M. *Od kulturní krajiny k zemi nikoho: Schwarzenberský patronát v 19. a 20. století*, in: KOL. AUTORŮ *Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*. České Budějovice, Halama 2013, s. 130

financování. I proto byla řešení v nedohlednu jak při názorech převést patronátní právo na stát, stejně jako na nemajetné obce. Následné hledisko, které se řešilo, bylo kývnutí na roli biskupa jako loutky aplikovaných josefínských reforem.⁸⁰² V další fázi tedy měl být řešen pokus domluvy mezi církví, která by převzala prezentační právo a ponechala patronátům jejich právo dohlížet na údržbu – neboli financovat chod benefícia. Tento model by poskytl církvi určitou samostatnost, přesto zůstal tento stav nezměněn až do 20. století.

6.2 Schwarzenberský patronát

Na počátku 20. století vykonávali orličtí Schwarzenbergové patronát nad osmnácti kostely a farami, devíti filiálními kostely a farami.⁸⁰³ Starali se o benefícia podobně jako jiné aristokratické rody. Prestižní záležitostí či vyznamenáním bylo stát se farářem či kaplanem v blízkosti patrona. Zde se přirozeně očekávalo, že bude patron dohlížet nejvíce, jelikož byl kostel součástí výstavní skříně panství pro rodovou šlechtu, stejně jako pro hosty, kteří na panství pobývali. V jihočeském regionu investovali Schwarzenbergové nejvíce do výstavby kostelů na Hluboké a na Hosíně.⁸⁰⁴ Ostatní benefícia byla financována podle potřeby a soupisu oprav, které měl administrátor za úkol sepsat a posléze patronátní komisař posoudit. Poté se rozjela administrativa propojená na statky a dvory, které mohly působit jako subdodavatelé materiálu ev. dělníků na opravy či stavby.⁸⁰⁵ Tyto výdaje byly financované primárně ze zádušní pokladny farnosti. Pokud se peněz ze zádušní pokladny nedostávalo, byl úkon financován z peněz ze zádušní pokladny filiálního kostela či benefícia, které mělo lepší pozemky. Devizou existence schwarzenberského patronátu ve vztahu k církvi bylo náboženské založení Schwarzenbergů. Schwarzenbergové se často účastnili církevních akcí ve svých patronátních kostelech, svěcení kaplí, slavení výročí apod.⁸⁰⁶

Schwarzenbergové měli síť velkostatků, které měly vlastní výnosy a v případě potřeby kryly rovněž výdaje na opravy a stavby. Podle vůle patrona byly realizovány opravy či nové stavby. Pokud se jednalo o zásahy stavebního charakteru, zde byli schopni díky svým

⁸⁰² Srov. BOROVIČ, K. [online]: *Právo patronátní v Čechách.*, ČKD, 1866/7, str. 481-491, [cit. 20. října 2013].

Dostupné na WWW: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=13127>

⁸⁰³ BEZECNÝ, Z. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005, s. 65

⁸⁰⁴ Srov. KREJČÍ, M. *Od kulturní krajiny k zemi nikoho: Schwarzenberský patronát v 19. a 20. století*, in: KOL. AUTORŮ. *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*. České Budějovice, Halama 2013, s. 131

⁸⁰⁵ Srov. ZÁLOHA, J. *Správa panství Český Krumlov a náplň činnosti jejích orgánů v 19. století*, in: Archivum Trebonense, Třeboň 1991, s. 71-98

⁸⁰⁶ BEZECNÝ, Z. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005, s. 66

možnostem realizovat sami stavbu „na klíč“. Na panství existoval patronátní komisař, který měl za úkol komunikovat s administrátorem a v případě potřeby dojet na místo, ohledat, vyhovotovit o tom záznam, vytvořit cenovou kalkulaci či odhad a poté projednat s farářem možnosti panství, stejně jako reálné možnosti použití zádušní pokladny. Zásahy samozřejmě nebyly pouze stavebního zásahu, ale při pořízení kostelního inventáře, řezbářských prací, bohoslužebných předmětů a rouch či pořízení zvonů nebylo možné benefity velkostatků využít.

V tomto směru byli Schwarzenberští patroni soběstační a mohli provádět stavbu kompletně sami či na stavby dodávali i stavební materiál.⁸⁰⁷

Kromě toho byly patronáty napojeny na farnosti i v sociální oblasti. Schwazeneberští patroni z Orlíka vynikali dobročinností, podle možností se podíleli na charitě. K té byli vedeni rodinnou tradicí, žitým křesťanstvím a výchovou. Aktivně se podíleli na řadě dobročinných podniků. V této souvislosti si založili i vlastní nadaci na podporu chudých. Žádosti o příspěvek byly adresovány přímo knížeti. Žadatelé pocházeli většinou z nemajetných poměrů a byli odkázáni na almužnu obce či patrona. Patronátní kněží zde měli sehrát pro svého patrona od roku 1895 úlohu garantů či komisařů ve smyslu prošetření skutečného stavu žadatele a následně odeslání doporučení na Orlík, nebo také ne. V září roku 1906 rozeslal Karel IV. oběžník, v němž pověřil faráře právě tímto úkolem, aby bylo zamezeno podvodu či neobjektivnímu posouzení reálné situace žadatele.⁸⁰⁸

6.3 Spolupráce P. Palečka s patronátem

P. Paleček byl od roku 1884 až do své instalace roku 1895 v Předbořicích pouze kaplanem – expositou. Přesto je z jeho povahy patrné, že, ať s povolením svého nadřízeného faráře, či jako interkalár, i v tomto směru konal všechno proto, aby jím spravované chrámy vyadaly důstojně. Z dochovaných archiválií není možné rekonstruovat veškerou spolupráci s patronátem na zvelebení jemu svěřených chrámů. Kronika ze Starého Sedla se nedochovala,

⁸⁰⁷ V roce 1895 náleželo k orlickému panství se Zvíkovem Čimelicemi a Varvažovem celkem 17 539 ha. Z toho bylo 3 795 ha polností, 1 036 ha luk, 92 ha zahrad, 345 ha pastvin, 460 ha rybníků, 11 309 ha lesů, 270 ha neplodné půdy, 29 ha zastavené půdy. Schwarzenbergové dále vlastnili parní pilu na Orlíku, žulové lomy na dlažební kámen, granitový a seynitový lom, 4 cihelny a s Čimelicemi 24 dvorů KOTYŠKA, V. *Úplný místopisný slovník království Českého*. Praha: Brusík and Kohout, 1895, s. 943

⁸⁰⁸ Srov. BEZECNÝ, Z. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005, s. 70-71

kostelecká farní kronika neobsahuje žádný údaj o jeho renovátorských počinech, předbořická kniha byla podle dostupných archiválií kontinuálně vedena od příchodu P. Palečka do Předbořic roku 1894,⁸⁰⁹ po dobu jeho pobytu a poté minimálně až do roku 1933, a v dalším, blíže nedefinovaném období, se ztratila.⁸¹⁰

Roku 1895 nastoupil P. Paleček do Předbořic. Za doby pobytu P. Palečka nenacházíme žádný zánam o renovaci z výše uvedených důvodů. Dá se jen předpokládat, že zde renovátorských úkonů nemuselo být činěno téměř vůbec, jelikož jeho předchůdce, P. Žemlička, kostel dva roky před svým odchodem do Kostelce nechal opravit. Kromě toho, jelikož byl kostel dále ve vztahu ke Kovářovu filiální, bývalo zvykem, po dohodě s patronem přesouvat zisk z benefícia jedné farnosti do druhé, jak této praxe později i P. Paleček využíval z Kovářova. Investice byly čerpány z následujících možností:

- 1) patronát z hlediska patronátní povinnosti (beneficium)
- 2) zádušní pokladna
- 3) donátoři
- 4) P. Paleček sám

Jediné opravy materiálního charakteru, které můžeme kvůli absenci archiválií o P. Palečkovi v Předbořicích připsat, je posvěcení křížové cesty z roku 1896, dále instalace misionárního kříže na hřbitově v roce 1897 (vyměněného kvůli ztrouchnivění roku 1928).⁸¹¹

V roce 1902 byl P. Paleček instalován administrátorem v Kovářově. Kovářovský kostel vypadal podle svědectví Jana Jiřího Krejčího takto:

„Kostel kovářovský byl tou dobou v žalostném stavu. Byl pouze vybílen, ale valně oprýskaný, dlažba vytlučená a kostrbatá, stěny u země prozelenalé od vlhkosti, obrazy křížové cesty na rozpadnutí, kostelní lavice rozlámané stejně jako klekátka a plno nečistoty na nich, takže bylo hnusno usednouti. Kostlení korouhve byly vybledlé a roztrhané a podobaly se více válečným praporům než kostelním korouhvím.“⁸¹²

⁸⁰⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 3

⁸¹⁰ Tamtéž, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 6

⁸¹¹ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 132-133

⁸¹² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 8

V říjnu roku 1902 dostal darem od slečny Marie Hlavínové z Kladna, rodačky ze sousedních Vepic, celkem 14 gotických svícňů a lampu pro věčné světlo. Ještě ten rok nechal opravit s pomocí několika dobrodinců celý hlavní oltář, zvětšit svatostánek a hlavní oltář nechal znovu vyzlatit. Zároveň na zimu koupil prkna na pokrytí celé podlahy. Od firmy Staněk z Prahy zakoupil novou monstranci.⁸¹³

V roce 1903 se jeho péče o kovářovský chrám znásobila. Z patronátní pokladny, milodarů a z vlastních prostředků se mu podařilo opravit zpodobnice, klekátka, hřbitovní vrata, pořídit nový koberec, velký a umělecky zpracovaný kříž s obrazem Ukřižovaného. Pořídil nádobku na sv. oleje, nádobu na svčenu vodu. Z darů dívek, které sebraly 120 korun na pořízení obrazu, – relief – Panny Marie Růženecké; z daru chlapců sochu sv. Jana Nepomuckého. Jiný dobrodinec daroval 3 oltářní antipendia, z odkazu zdejšího rolníka Františka Habarta zakoupil od firmy Staněk z Prahy novou monstranci za 300 korun.⁸¹⁴ Kromě toho ze zádušní pokladny opravil věžičku nad presbyteriem, kde byly shnilé trámy a šindelová krytina ve špatném stavu. Na Vánoce pořídil z dalšího daru dobrodince bílou hedvábnou kazuli za 80 korun.⁸¹⁵

V záznamech farní kroniky je zapsán rukou P. Palečka za každým milodarem konkrétní dárce, tak např. v případě učitelky z Kladna, která darovala 14 gotických svícňů, píše: „*Pán Bůh zaplat' této šlechetné duši, jejíž jedinou radostí jest činiti dobré skutky k oslavě Boží a k úlevě chudiny.*“⁸¹⁶ Kde však píše o donátorovi jako o neznámém dobrodinci, který do chrámu daroval 3 pěkná oltářní antipendia⁸¹⁷ či na Vánoce bílou hedvábnou kazuli,⁸¹⁸ píše jako o jiném dobrodinci či v případě daru kříže s obrazem ukřižovaného o nejmenovaném dobrodinci.⁸¹⁹ Z toho se dá usuzovat, že se jednalo nejspíše o dary chrámu darované přímo z prostředků P. Palečka, který nechtěl na sebe ani pro účely výsledku kanonické vizitace, ani kvůli svému nástupci, upozorňovat. Podporu získal kromě knížete Schwarzenberga u některých přátel z Vídně a Ameriky a dalších drobných dárců, ale nikde se nedá dohledat

⁸¹³ Soukromý archiv: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 253

⁸¹⁴ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. května 1903 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Forsta ze dne 27. května 1903, s. 1

⁸¹⁵ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 253

⁸¹⁶ Tamtéž, s. 252

⁸¹⁷ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. května 1903 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Forsta ze dne 27. května 1903, s. 1

⁸¹⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 253

⁸¹⁹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskupské konsistoře ke vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis ordinariátu č. 8537 ze dne 29. října 1903 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s. 1

inventář, o který obohatil P. Paleček kostel sám, ačkoliv o praxi pořizování předmětů z vlastních prostředků hovoří prameny.⁸²⁰

Renovátorské počiny P. Palečka za rok jeho působení v Kovářově shrnul vikář v protokolu o kanonické vizitaci takto: „*Co se péče o chrámy Páně týče, musíme se se zvláštní pochvalou zmíniti o p. faráři. Palečkovi v Kovářově; jeho horlivosti děkovati co jest, že zařízeno bylo letos do tamního kostela – a to jedině z milodarů – mnoho vzácných předmětů za obnos 2000 K. Jemu, jakož i všem dobrodincům vyslovujeme zde svoje vřelé díky.*“⁸²¹

Roku 1904 nechal v presbytáři položit novou šamotovou dlažbu a v hlavní lodi částečně novou kamennou dlažbu a část starších dlaždic byla opravena a přeložena. Kostel byl poté spolu s věží z vnější strany otlučen, zbaven mechu a nově nabílen. Boční oltáře byly zcela renovovány a z daru bývalého farníka, nyní farníka v Americe, pořídil 2 korouhve.⁸²²

Téhož roku došlo rovněž k pořízení nové křížové cesty. Rolí v pořízení nové křížové cesty měl sehrát kovářovský rodák Petr Dvořák, žijící ve Vídni. Tento měl na doporučení zprostředkovat komunikaci mezi P. Palečkem a zmíněnou firmou, která by zhotovení nové křížové cesty provedla. Dochovala se bohatá korespondence mezi předjednanou tyrolskou firmou Mühlmann – Kirchliche Kunstanstalt se sídlem v Hall, firmou Franz Schmidt z Vídně – Kirchliche Kunstanstalt či firmy Petra Buška a synové ze Sychrova. Z objednání zakázky ve výsledku sešlo. Možná kvůli vysokému finančnímu rozpočtu u všech zmíněných. Nejobsáhlejší korespondence byla vedena právě s firmou Mühlmann, která se zde profilovala nejangažovaněji, ačkoliv si stěžovala u P. Palečka na jednání zprostředkovatele, Petra Dvořáka, majitele tiskárny na knihy, který si u firmy nárokoval provizi za předjednaný obchod.⁸²³ Křížová cesta byla pořízena až v roce 1905 za 3 300 korun. V ten rok byla také pořízena nová dlažba v presbyteriu, nový misál za 45 korun a nový bílý pluviál.⁸²⁴ Pro kostel dále zakoupil novou stříbrnou patenu na zaopatřování a stříbrnou pozlacenou nádobu na svaté oleje.⁸²⁵

⁸²⁰ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 9

⁸²¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. Konsistoře ke vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis ordinariátu č. 8537 ze dne 29. října 1903 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s.1

⁸²² Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 254

⁸²³ SOKA Písek, fond VU Mirovice, karton 6, složka: Oprava sousoší na tzv. kalvarii, zřízení nové křížové cesty v obcích Předbořicea Kovářov, zřízení nové křížové cesty: Dopis s hlavičkou firmy Mühlmann, strojopis psaný v německém jazyce ke dni 8. června 1904

⁸²⁴ Tamtéž, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. Konsistoře ke vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis ordinariátu č. 8201 ze dne 12. října 1905 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s. 3-4

⁸²⁵ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 255

Krásnou dominantou vesnice je i dnes fara. Dnešní pohled na kalvárijské návrší hyzdí normalizační architektura socialistického realismu v podobě kulturního domu.

Samotná zahrada zasahovala kdysi až do dnešní silnice na Vepice a zahrada sloužila jako ovocný sad. Fara i zahrada byly situovány na skále a pro potřeby klasického sadařství byla půda nevhodná. Např. když na zahradu vysadil P. Paleček v letech 1904-1906 téměř 90 nových ovocných stromů, velká část mu jich uschla a ostatní usychaly dále, čímž bylo zaviněno skalnatým podložím.

V roce 1905 se dostalo v opravách i na příbytek faráře. Tedy až 3 roky po nastěhování, kdy docílil u kovářovského chrámu stavu, který si vytyčil, nechal otlouct vnější omítku fary. Farní budova, situovaná na návrší, je vystavena poryvům povětrnostních podmínek, tedy i obývání prostor, pokud nebyly vytopeny, bylo z hlediska běžného života v zimních měsících kovářovské krajiny místem pro denní život náročným. Uvnitř fary P. Paleček toho roku nechal položit novou cementovou dlažbu a nové dřevěné schody do 1. poschodí. Do kuchyně byla postavena nová kamna.

Roku 1906 nechal opravit hřbitovní zeď a zdi farní zahrady. Kovářovský chrám dostal z pozůstalosti biskupa Martina Josefa Říhy, který v roce 1906 zemřel, bílou a zlatem bohatě vyšívanou kazuli. Biskup Říha byl totiž od roku 1862-1864 kaplanem na kovářovské faře.⁸²⁶

V roce 1907 pořídil P. Paleček nad zповědnicí v chrámové lodi horu Kalvárii. Jednalo se tehdy o vyplnění místa sochami Ježíše na kříži, Bolestné rodičky Boží, sv. Jana apoštola a sv. Máří Magdaleny. Sochy byly dílem tyrolského umělce, sochaře p. Josefa Rifessra v Gröden – Sv Ulrich.⁸²⁷ V ten samý rok žádal knížete Schwarzenberga o povolení financování ze zádušního jmění filiální kostela v Předbořicích následující opravy: v patronátním kostele Kovářov pořízení 3 nových lavic na kůru na epištolní straně a opravení a obarvení 4 dalších lavic na straně evangelia. Dále se měla oprava týkat nátěru varhanového stroje, hracího stroje a sedadla, jakož i vyzlacení některých řezaných ozdob v této skříni. Dále žádal o pořízení vela humerale pro všední dni, pro ministranty 2 nové červené komže a 2 nové rochetky, novou zelenou kazuli, která zde dosud nebyla v inventáři vůbec. Součástí inventáře se měl stát i nový černý příkrov na máry k pohřbům. V kovářovském kostele byl pouze jeden příkrov, a pokud byly 2 pohřby zároveň, nastávaly podle P. Palečka rozpaky pro kněze, komu příkrov propůjčit. Tím zároveň rozhodovat mezi tím, kdo je bohatý a kdo chudý, tedy kdo zaplatil a kdo ne. Mezi ostatním měly být pořízeny i 2 nové koberce ke dvěma pobočným oltářům,

⁸²⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 256

⁸²⁷ Tamtéž, s. 257

skříň na uschování kostelních nádob a liturgických knih na faře, kde bylo pro knihy lepší klima.

Pro kovářovskou faru žádal knížete o uvolnění finančních prostředků na vytvoření patra ve farní stodole, opravu hnojiště a chlévů, nahození sklepů maltou, vydláždění menšího sklepa cihlami, pořízení 2 nových kamenných schodů místo současných, které se už rozpadaly. Na farním dvoře chtěl, aby byla opravena hořejší část dřevěné pumpy.⁸²⁸

Na vánoční svátky roku 1907 zakoupil P. Paleček nové vánoční jesle, sochy byly opět od umělce z Tyrolska – Josefa Rifessra. Napodobeninu domácí betlémské stáje zhotovili domácí truhlář Josef Synek z Kovářova a malíř Václav Pešička z Hostína. Sochy byly vysoké 1,2m.

V roce 1907 byl také v Praze u firmy Staněk objednan stříbrný gotický kalich, zlacený v ohni. Kalich byl pořízen z daru Marie Rybnické. Z daru Anny Pešičkové, manželky výměnkáře z Hostína, bylo u téže firmy pořízeno gotické ciborium.⁸²⁹

V roce 1910 žádal P. Paleček knížete Schwarzenberga o financování následujících investic: oprava a nové pozlacení mešního kalicha s paténou, pořízení nových měšních konviček s kovovým ozdobným táckem, oprava vyšlapaných schodů u kazatelny, výměna červotočem sežraných schodů za nové, znovuobarvení a vyzlacení kazatelny. Do sakristie měly být pořízeny přípravné modlitby před mší a děkovací po mši v nových rámech. Pro svátky měl být pořízen nový bílý celohedvábný pluvíál, oprava 6 mosazných svícňů, oprava a nátěr hřbitovních vrat a hlavních kostelních dveří.

Ve farní budově P. Paleček žádal o pořízení nových hlavních vrat do dvora za návsi, nová vrata k malé kůlně u stodoly, pořízení nových kamenných veřejí – dvoje veřeje ve stájích a jedny veřeje u zahradních dvířek, výroba tří nových dveří k těmto veřejím, nové dřevěné veřeje a dveře u chlévů pro drůbež, na faře vymalování 2 pokojů, oprava omítek a obílení stodoly, stájí a hradební zdi na straně k návsi.⁸³⁰

V roce 1911 zakoupil P. Paleček od firmy Josef Neškudla z Jablonného nad Orlicí nová nebesa a nový pluvíál. Do sakristie a presbytáře pořídil pro zimní období nové kokosové koberce.⁸³¹

V prosinci 1912 nechal na zdejší věži udělat od firmy Hainz z Prahy nové věžní hodiny. Tyto vyšly na 1 600 korun.⁸³² Tím se splnilo jedno z četných přání P. Palečka, jelikož nyní

⁸²⁸ Srov. SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 10: složka spadající pod písmeno K, nesignováno, dopis P. Palečka knížeti Schwarzenbergovi ze dne 28. srpna 1907, rukopis

⁸²⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 257

⁸³⁰ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 10: složka spadající pod písmeno K, nesignováno, dopis knížeti Schwarzenbergovi ze dne 3. listopadu 1909, rukopis

⁸³¹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 260

mohli chodit farníci na mši přesně a nemuseli mít zpoždění.⁸³³ Majitel knihtiskárny ve Vídni, Petr Dvořák, rodák ze Lhoty Pechovy, daroval kovářovskému kostelu, kde byl pokřtěn, 3 barevná okna do presbytáře.⁸³⁴

V březnu 1913 zakoupil P. Paleček od firmy Max Semela z Lublaně jednu garnituru kovových kanonických tabulek pro oltář Božského Srdce Páně.⁸³⁵

Dne 5. října toho roku byla také P. Palečkem posvěcena kaple v obci Radvánov, kterou si dostavěli obyvatelé obce.

V roce 1914 darovali terciáři kovářovskému chrámu nové kanonické tabulky na oltář Nejsvětější Rodiny Páně. Tabulky byly zakoupeny od firmy Max Samasa z Lublaně.⁸³⁶

V červnu 1916 byly do Vídně, sběrně kovů pro válečné účely, poslány 2 staré měděné kotle – kostelní bubny a staré součásti mosazných kostelních rohů a trubek. Celková hmotnost poslaného byla 10 kg.

Velikou obětí pro kovářovský chrám bylo odevzdání zvonů. V roce 1916 vyšel předpis, že z kostelů mají být odvezeny nejprve 2 zvony. Kovářov přišel o své 2 zvony 28. října 1916. P. Paleček k smutné atmosféře poznamenává: „...a právě když pan ředitel kůru zpíval před hřbitovem u kříže pohřební píseň při vyzdvihování mrtvoly, shodili vojáci menší zvon z naší věže. Pohřební píseň církevní byla pohřební i našemu zvonu. Prve, nežli zvon odmontovali, zahlaholily ještě jednu naše zvony na rozloučenou a podobně, když zabraný zvon byl odvážen do Milevska na dráhu, smutným hlaholem dával mu pozůstalý zvon své s pánem Bohem. Z věže farního kostela Kovářovského zabrán byl menší zvon.“

Starobilý velký zvon byl zatím v Kovářově prozatím ponechán. Z Kovářova byly pro válečné účely zabráný: zvon menší, váhy 209, 60 kg, z Předbořické věže zvon menší o hmotnosti 129,20 kg; z Předbořic ještě Sanctus zvonek, umíráček o váze 37, 30 kg. Za tyto zvony bylo vyplaceno přímo ze zádušní pokladny na Orlíku 4 koruny za 1 kilogram. Vojsko nechtělo za zvony zaplatit a nabízelo dluhopis, který by byl vystaven jako válečná půjčka, k čemuž kníže Bedřich nesvolil.

Listem z 26. září 1916 rozhodlo okresní hejtmanství v Milevsku, že má být k válečným účelům do 3 dnů odevzdáno všechno náčiní z kostelní mědi, cínu a mosaze. P. Paleček tedy

⁸³² BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný Františkem Palečkem bratru Antonínu Palečkovi do Miličína ze dne 30. prosince 1912, rukopis, nesign.

⁸³³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 260

⁸³⁴ Tamtéž, s. 261

⁸³⁵ Tamtéž, s. 260

⁸³⁶ Tamtéž, s. 263

odvedl 4 staré cínové svícny, 1 starou cínovou lampu, 1 malý cínový svícen cínový, 4 nádoby na sv. Oleje, celkem 10 kusů. Za to vše poslala c. k. intendance vojenského velitelstva v Praze dne 24. listopadu 1916 celkem 41 korun 20 haléřů, které byly odvedeny kostelnímu záduší na Orlíku.⁸³⁷

V roce 1917 byly zakoupeny od sester Kongregace Nejsvětější Svátosti kasule, dvě dalmatiky a bílý pluviál; dále fialová kasule a fialový pluviál – vše ve formě antického nebo boromejského střihu.⁸³⁸

Roku 1918 byl kolem farní zahrady pořízen nový kůlový plot.⁸³⁹ V srpnu 1918 byly do kostela postaveny 2 nové sochy; Pána Ježíše ve vězení u Panny Marie Bolestné. Zhotoveny byly v umělecké dílně sochaře Josefa Rifessra v St. Ulrichu Gröden v Tyrolsku. Posvěceny byly P. Palečkem 11. srpna 1918. Socha Matky Boží bolestné měla být pomníkem padlých vojáků z farnosti kovářovské. P. Paleček měl v plánu, že vedle sochy bude později do zdi zasazena černá sicnitová deska s věnovacím nápisem a se jmény všech padlých vojáků farnosti kovářovské.⁸⁴⁰

6.4 První pozemková reforma a její dopad na patronátní pozemky v Kovářově

Po první světové válce patřila 1/3 veškeré půdy na území nové republiky velkostatkům, které vlastnila především německá a maďarská šlechta. Největšími vlastníky půdy byli Schwarzenbergové s 248 000 hektary a Lichtenštejnové se 173 000 hektary. Největším soukromým držitelem půdy o rozloze kolem 500 000 ha byla katolická církev. Většinu církevních statků však považoval stát na základě veřejného státního práva za svůj majetek, téměř za veřejné jmění, které bylo svěřeno církvi k užívání.⁸⁴¹

Kromě požadavků na změny těchto nepoměrů přistoupil i další fakt - poválečný "hlad po půdě" u obyvatelstva, kdy zejména na venkově sílily požadavky obyvatel na vlastní půdu.

⁸³⁷ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 270

⁸³⁸ SOA Třeboň, fond Velkostatek Orlík, Kovářov, karton 949, složka: kostel Kovářovský, podsložka: Bauten, dopis P. Palečka ordinariátu, vyúčtování ze dne 31. prosince 1917

⁸³⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 273

⁸⁴⁰ Tamtéž, s. 272

⁸⁴¹ PRŮCHA, V. a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 1. díl, období 1918-1945. Brno: Doplněk, 2004, s. 83

Představitelé státu nechtěli rovněž nechat velké množství půdy v rukách šlechty a cizích státních příslušníků.

Pozemková reforma proběhla v letech 1919 -1938 a jejím cílem bylo rozdělení (odcizení/ukradení) velkých soukromých pozemků. Vymezoval ji rámcový zákon (též záborový zákon) ze dne 16. dubna 1919, který stanovil zábor pozemků buď nad 150 ha zemědělské půdy, nebo nad 250 ha celkové půdy. Pro potřeby této reformy byl dne 11. června 1919 založen Státní pozemkový úřad. Dne 30. ledna 1920 došlo k vydání nového zákona (tzv. přidělový zákon), který rozděloval zabraný majetek. Dne 8. dubna 1920 pak vstoupil v platnost náhradový zákon, který určoval velikost náhrady zabrané půdy.⁸⁴²

Ve smyslu zákona ze dne 16. dubna 1919 mohl pachtýř (podpachtýř) zemědělského pozemku žádat, aby mu byl pozemek postoupen do vlastnictví za náhradu stanovenou podle tohoto zákona, nebo aby mu byl ponechán v pachtu, jestliže požadovaný pozemek patřil státu, nebo byl zabrán státem podle zákona o zabránění velkého majetku pozemkového ze dne 16. dubna 1919, č. 215 Sb. z. a n., nebo byl-li zapsán v zemských deskách, nebo byl hospodářskou součástí statku zapsaného v zemských deskách nebo statku církevního nebo nadačního, a byl nejméně od prvního října 1901 nepřetržitě až do dne, kdy tento zákon byl vyhlášen, v pachtu nebo podpachtu jeho, jeho manželky nebo jejich rodin nebo jejich právních předchůdců v držbě nemovitostí, s nimiž byl požadovaný pozemek spolu obděláván. Církevními statky ve smyslu tohoto zákona se rozuměly nemovitosti kterékoli církve nebo náboženské společnosti vůbec (pozemky kostelní, zádušní, farní, obroční apod.).⁸⁴³

Jelikož bylo téměř 20 ha kovářovské půdy ve vlastnictví právě Schwarzenbergů, začalo být vyjednáváno mezi patronátním úřadem nájemci, kteří si podali k patronátnímu úřadu na Orlíku žádost o odkoupení, toto bez vědomí Biskupské konzistoře. Patronátní úřad probíral celou záležitost s Okresním soudem v Milevsku. Mělo být odkoupeno zatím 11 ha za cenu 10 000 Kč.⁸⁴⁴ Navržená částka, která vzešla zřejmě z dohody soudu, pachtýřů a patronátu, byla mnohem spíše legalizovaným druhem krádeže, než prodejem. Pro představu můžeme uvést, že cena jedné jalovice ze jmění P. Palečka v roce 1926 byla 2 000 Kč. To znamená, že patronát kývl na nabídku prodeje 11 ha v ceně 5 krav. Jiným přepočtem zhodnoceno, např.

⁸⁴² PRŮCHA, V. a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 1. díl, období 1918-1945. Brno: Doplněk, 2004, s. 85

⁸⁴³ Poslanecká sněmovna ČR [online]: Zákon o zabránění velkého majetku pozemkového, [cit. 26. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=215&r=1919>

⁸⁴⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 277

vystrojení pohřbu P. Palečka a předpokálaná úprava náhrobku na již existujícím hrobě měla vyjít na 3 400 Kč.⁸⁴⁵ Nezávisle na tom psal Biskupský ordinariát P. Palečkovi dopis, aby přezkoumal výkupní cenu podle zisků z roku 1913 a také zda se jedná alespoň o 25násobek ročního nájemného. Podle toho chtěl ordinariát výkupní cenu napadnout.⁸⁴⁶ Ačkoliv výkupní cena patřila majiteli, tj. Schwarzenbergům, předpokládalo se, že beneficium bude poté hrazeno právě z výsledné sumy nuceného odprodeje.

V dopise z 11. září 1920 informuje Patronátní úřad Ordinariát o následujícím:

„Dle pozemkového archu patří ke Kovářovskému kostelu, včetně hřbitova a stavebních parcel: 20 ha 13 a a 41 m2. V dlouholetém nájmu se nacházelo 19 ha 76 a a 69 m2, které byly pronajaty za roční nájem v hodnotě 1 050 Kč a 10 h. Soudem bylo přiznáno žadatelům do výkupu 16 ha 48 a a 33 m2 za soudními znalci stanovenou cenu 16 146 Kč a 82 hal. Do trvalého nájmu bylo přiznáno 1 ha 46 a a 38 m2.“⁸⁴⁷

Z kupní ceny 16 146 Kč a 82 hal zdanil Okresní soud v Milevsku 5% srážky ve prospěch státu, tj. 807 Kč a 34 hal. Pro kostelní pokladnu Kovářov tak zbylo 15 339 Kč a 48 hal. Z původních pozemků kostelní výměry 19 ha 76 a 69 m2 bylo odprodáno 16 ha 46 a 33 m2. V trvalém nájmu bylo 1 ha 46 a 38 m2. Kostelu zůstalo bez závazku 1 ha 83 a 98 m2.⁸⁴⁸

V roce 1924 byly rovněž pořízeny 3 nové zvony. V předešlé rekvizici z roku 1916 přišel Kovářov o 1 zvon a na věži zbyl od té doby pouze zvon s názvem Maria. V roce 1921 klesla zvonovina na 63 Kč za 1 kilogram, v roce 1924 dokonce na 32 Kč. Osmnáctého května toho roku dorazily zvony do Kovářova a ten samý den byly za velké slávy vytaženy kladkou nahoru.

Zvon Pavel vážil 341 kg, zvon Václav 205, 50 kg, zvon František 148 kg. Cena zvonů byla 22 162 Kč a 5 hal. Na darech, též od amerických krajanů, bylo vybráno 26 725 Kč a 30 hal.⁸⁴⁹

Za přebytek, 3 383 Kč a 48 hal byla naplánována koupě nových cínových píšťal na opravu varhan.⁸⁵⁰ Oprava varhan byla, nákladem 4 000 Kč, uskutečněna ještě téhož roku v září. V září 1924 byla rovněž opravena plechová krytina na věži a věžičce.⁸⁵¹

⁸⁴⁵ SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

⁸⁴⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 277

⁸⁴⁷ Tamtéž, s. 278

⁸⁴⁸ Tamtéž, s. 279

⁸⁴⁹ Tamtéž, s. 284

6.5 Vztah patronátu a P. Palečka

Vzhledem k zdvořilému způsobu tehdy vedené korespondence je možné doložit ze strany Schwarzenbergů k P. Palečkovi náklonnost. Pokud pomineme uskutečněné opravy v Kovářově, které patronát schvaloval, je zde např. doporučení patronátu vyhovět žádosti P. Palečka do Předbořic a dále také dost pravděpodobně vyjádření pro faru v Kovářově, tehdy nejbohatší v okolí. Z konkrétní korespondence samotného knížete s P. Palečkem je možné citovat pouze jeden pramen, potvrzující výše napsané.

Roku 1899 dostal P. Paleček rovněž od knížete Schwarzenberga možnost nástupu na uprázdněné beneficium na vosovské faře. Úmyslem knížete bylo poskytnout P. Palečkovi materiálně lepší faru a také podat důkaz zvláštní úcty své vosovské farnosti, kam chtěl získat právě P. Palečka. P. Paleček nabídku nepřijal, což kníže v dopise z 30. dubna 1899 lituje, ale „*ustupuje před hlasem svědomí P. Palečka a ubezpečuje, že vážnost, kterou k P. Palečkovi chová, neutrpěla tím nějaké újmy.*“ Zároveň kníže P. Palečka v dopise žádá, aby se neztotožnil s přáním místních, aby se nevžil „*v Předbořicích zešedivěti a pro přílišnou svou skromnost nedal si ujíti v budoucnost možnost větší působnosti*“.⁸⁵²

Lze očekávat, že vztah faráře k donátorovi bude nanejvýš kladný, což v případě P. Palečka můžeme vypožorovat a označit za nekonfliktní vztah, nýbrž i jeho hodnocení Schwarzenbergů jako nositelů a obránců hodnot víry odráží i velké ocenění knížecí rodiny, stejně jako sdílení bolesti při úmrtí některého člena Orlické rodiny:

„Dne 29. března L. P. 1904 zemřel v Pánu ve svém paláci v Praze Jeho Jasnost Kníže Pán Karel ze Schwarzenberga, majorátní Pán odnože Vorlické, velice pečlivý Patron zdejšího kostela a fary. Pochován byl na Bílou sobotu – 2. dubna 1904 v knížecí hrobce na Vorlíku o ½ 12 hod. polední. Pohřební obřady posvátné vykonal náš milovaný arcipastýř, Jeho Excellence, nejdůstojnější Pan Biskup Dr. Martin Josef Říha, jenž v letech 1862-1864 byl jako kaplan Kovářovský též klientem Patronátu Schwarzenberského a ve všech důstojenstvích Svých zůstal přímým přítelem Jasně rodiny Knížecí, jsa od Ní na výsost ctěn a milován.⁸⁵³ V Pánu zesnulý Jasný kníže byl vzorem katolíka – šlechtice; noviny přinášely různé vzpomínky na pravou zbožnost a dobročinnost zesnulého Knížete. Zdejší a okolní chudí mohou vypravovati

⁸⁵⁰ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 285

⁸⁵¹ Tamtéž, s. 285

⁸⁵² FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 10

⁸⁵³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 253

*o velice štědré ruce Jeho. Přitom byl vždy věrným synem vlasti České, v mladších letech nadšený obhájce práv slavného Království Českého – „až do těch hrdel a statků“. Requiescat in pace!*⁸⁵⁴

Stejně tak jeho další záznamy jsou vyjádřením těch samých pocitů. V tomto případě se nejednalo o chvalořeči, pamětní kniha byla interní záznam pro biskupa, vizitujícího a nástupce. Dne 4. října 1913 tak P. Paleček zaznamenal, že on i ostatní byli velice bolestně překvapeni zprávou, že toho dne zemřel na orlickém zámku kníže Karel, dobrý patron kostela i fary kovářovské. Bylo mu teprve 54 let. V něm viděl vzor všech ctností: „*V Pánu zesnulý Kníže Pán byl muž pevného charakteru a živé víry, upřímný pravověřící katolík, jenž vždy veřejně hlásil se k víře svaté. V politice byl názorů konzervativních. V panské sněmovně mělo slovo jeho velikou váhu.*“

Kníže Karel se stal po smrti svého otce, knížete Karla, který zemřel v roce 1904 ve věku 80 let, majoritním pánem Schwarzenberské větve. Velmi pečoval o chrámy a patronátní fary. Nechal provést za působení P. Palečka na kovářovském kostele mnoho oprav. Byl pochován 9. října 1913 v knížecí hrobce na Orlíku biskupem Msgr. Josefem Antonínem Hůlkou. Zajímavostí je, že na pohřbu, kterého se účastnila téměř všechna šlechta, byl také jako zástupce císaře přítomen následník trůnu, arcivévoda František Ferdinand d Este s chotí, vévodkyní Žofií z Hohenburgu. Oba měli k zesnulému hluboký vztah.

Na místo knížete Karla nastoupil nyní kníže Karel V., narozen v roce 1886, tedy teprve ve věku 27 let.⁸⁵⁵ Ani jeden ze tří naposled jmenovaných přítomných na pohřbu Karla Schwarzenberga neměl před sebou ani rok života. Karel se stal na základě vyvolaného válečného konfliktu, způsobeného atentátem na dva zde přítomné smuteční hosty, jednou z prvních obětí války. Na hranicích Srbska byl stižen úplavicí, která se šířila mezi tamními vojíny. Té podlehl ve Vukovaru ve Slavonii dne 6. září 1914. Bylo mu teprve 28 let. Jeho tělo bylo převezeno do Čech a dne 12. září 1914 uloženo v orlické knížecí hrobce vedle otce. P. Paleček byl jeho smrtí velmi pohnut, a to nejen jako kněz, nýbrž právě jako vlastnec, stejně jako v případě jeho bratrance, hraběte Karla Lažanského. Zdrčen poznamenal na adresu obou následujících: „*Tolik nadějí národem a kněžstvem vkládáno do knížete Karla, teprve 28 letého, jenž dle slov Sušilových miloval církev i vlast, a tolik vůle měl i schopností pracovati pro blaho církve i národa českého! Vše pohřbeno několik dní před tím soužen nemocí skončil jiný český kavalír bratranec knížete pána Karla, hrabě Karel Lažanský, duše s knížetem Karlem*

⁸⁵⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 254

⁸⁵⁵ Tamtéž, s. 262-263

*nejen krví, ale i nadšením, čistým životem, ryzím katolickým smýšlením a láskou k národu českému spřízněná – u věku 27 let.*⁸⁵⁶

Neméně emotivní poznámka se týká dalšího skonu Schwarzenberských. Dne 14. září 1918 zesnula na zámku v Tochovicích kněžna Marie Kristina ze Schwarzenberga, rozená hraběnka Schönbornová, choť knížete Bedřicha ze Schwarzenberga. Ta ještě 12. září 1918 vykonala pouť na Svatou Horu a již za dva dny skonala. P. Paleček na její adresu napsal: *„Byla to paní sličná svým zjevem a ušlechtilá duchem, zbožná, štedrá k lidu chudému, s nímž ráda hovořila.“* Jeho další poznámka s kněžnou spojená je opět směřována na jeho federativní myšlení, které si byl schopen představit, zatímco okolnosti vzniku republiky – zda je dobře nebýt, či být nadále součástí svazku – nekometoval: *„Těšila se velice, že samostatný národ český bude míti svého krále korunovaného korunou Svato-Václavskou. Odešla do království nejlepšího ku Králi všech králů, tam kde pravá svoboda, věčná radost. Pochoval ji Jeho Excelence náš Nejdůstojnější pan Biskup Msgr. Josef Hůlka dne 19. září 1918 v knížecí hrobce Orlické. R.i.p. Světová válka očividně chýlí se ke konci a českým světem letí radostná zvěst o blízké samostatnosti národa českého.*⁸⁵⁷

P. Paleček ctil orlické patrony z toho samého důvodu jako Habsburky. Byli zde po několik století symbolem stálosti, praktikované víry a v těch, které P. Paleček zažil, štědrými donátory. Ztělesňovali to, co P. Paleček po roce 1918 u nové reprezentace pořádku začal ztrácet. Jelikož P. Paleček vyrůstal v monarchii, neměl ani důvod cítit se jakkoliv znevýhodněn, či pohlížet na nositele šlechtických titulů s despektem. Schwarzenbergové totiž pro něj byli šlechtici, neboli urození do té míry, do jaké naplňovali odkaz víry svých otců a charitu – tedy ty, které zažil, ctil díky výše zmíněnému jako skutečné aristokraty.

⁸⁵⁶ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 266

⁸⁵⁷ Tamtéž, s. 278

7 MATERIÁLNÍ ZÁZEMÍ P. PALEČKA A REKONSTRUKCE JEHO DENNÍHO RYTMU V KOVÁŘOVĚ

V této kapitole budeme věnovat pozornost příjmům P. Palečka a odvozovat z toho jeho životní standard. Zároveň budeme analyzovat jeho možnosti bydlení v jeho farnostech, které mohou být rovněž zpětně odpovědí na jeho zdravotní stav a posléze smrt. V poslední části budeme rekonstruovat denní pohyb P. Palečka v regionu.

7.1 Ekonomický příjem faráře v době P. Palečka

Farář v době pastorage P. Palečka mohl ekonomicky existovat ze 4 základních druhů zdrojů:

- fundace a záduší

V případě fundace se jednalo o darování majetku fyzické osoby či instituce církevní instituci bez nároku na protislužbu. Nebo měla církev jako protislužbu za darování jmění, pozemků, nemovistostí sloužit na přání fundátora mše. Buď po určitý čas, či pravidelně každý rok, měsíc atd. na úmysl fundátora nebo i po jeho smrti nebo obojí v kombinaci.⁸⁵⁸ Jelikož se jednalo o vykonávaný bohoslužebný servis za jeho duši – byl to dar z majetku zádušního. Výnos z tohoto majetku se rovněž ukládal do tzv. zádušní pokladny. Stejně tak mohl farář zádušní majetek pronajímat, čímž znásobil zisk. Církev brala majetek získaný ze záduší jako majetek svůj. Naopak patronát bral skutečnost nabytí majetku, zvláště zádušní pokladny jako fakt, který existuje jen díky jím zřízené faře. Proto si vyhrazoval právo zasahovat do jmění zádušní pokladny a rozhodovat o ní, ačkoliv většinou ve prospěch dané farnosti či formou přelitím peněz na jiné nevýdělečné beneficium. Vycházel zde z chápání sebe jako zřizovatele. Díky rozdílnému pojetí obou stran docházelo mezi církví a patronátem k častým nedorozuměním.⁸⁵⁹

⁸⁵⁸ TUMPACH, Dr [online]. *Jmění zádušní a konkurenční kvota farní obce.*, ČKD, 1912/9, str. 731 a dále: Zádušní majetek: Peníze vydané za duši, [cit. 27. prosince 2013]. Dostupné na WWW: http://is.muni.cz/th/12225/ff_d/12.pdf

⁸⁵⁹ Srov. PUMP, P. *Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách: Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. a 18. století*, Brno: Matice moravská, 2010, s. 369

- štola

Štola byly poplatky, které byly spojeny s konkrétními náboženskými úkony. Jednalo se zejména o křest, svatbu, pohřeb, eventuálně vystavení potvrzení o daných úkonech. Výše štoly byla odvislá od místa i konkrétního faráře. Farář neměl žádat nikdy finanční obnos jako výnos z náboženského úkonu, aby zde nevyvstalo podezření „nákupu“ svátosti jako ve středověku. Farář ale směl žádat s ohledem na svůj sociální statut o příspěvek na svou ekonomickou situaci.⁸⁶⁰

- další zdroje obživy

Tyto zdroje se týkaly jednorázových příjmů za provedený úkon ve filiální či jiné farnosti. Do tohoto druhu příjmu patřilo dále vedení procesí, zpovědní výpomoc, kázání o pouti. Tento druh příjmu býval ale spíše symbolický a mívával podobu pozvání na oběd či výslužky, eventuálně darování symbolického finančního obnosu.

- zisk z farních obročí

Farní obročí tj. nejčastěji pozemky, patřily buď přímo církvi, nebo patronu. Pokud patřily pozemky patronu, měl farář povinnost zabezpečit obhospodaření pozemků či nemovitostí a z pronájmu zaplatit patronu smluvenou sumu.

Ať se jednalo o zisk generovaný z benefícia či kostelního jmění, měl farář nejen za úkol vést pečlivě evidenci – tedy účetnictví, měl ale zároveň povinnost účelně nakládat s majetkem, který měl ve vlastnictví či ve správě. U nemovitého majetku to znamenalo dohlížet na majetek, aby byl řádně obhospodařován ve vlastní režii, nebo výhodně propachtován a následný zisk z přebytků úrody buď výhodně prodáván, nebo aby zde bylo řádně vybíráno pachtovné.

Farář měl dále za úkol zhodnotit kostelní peníze. Po celé 19. století se zde nabízely 2 možnosti jak zhodnotit aktiva – veřejné (státní, zemské apod.) cenné papíry, posléze půjčky fyzickým osobám. Výnosnější byl druhý model, který nabízel při vymahatelnosti úrokovou flexibilitu. Úrok fyzickým osobám se pohyboval v průměru mezi 4 a 6 % ziskem, zatímco u cenných papírů se jednalo o pouhá 2 – 3 %. Pro církve, konkrétně pro faráře, představovaly riziko oba modely. Ten první – půjčka fyzickým osobám – disponoval s možností vytvoření

⁸⁶⁰ Srov. TOMÁŠKOVÁ, E. in: NEŠPOR, Z., R. a KAISEROHÁ, K. *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století (1780-1918)*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010, s. 143

sociální hráze, jelikož poskytoval v očích věřitelů nesprávně rozdělené kompetence faráře. Farář představoval na kazatelně kazatele a hlasatele chudoby, v běžném životě však správce církevního či patronátního majetku. Správce je ten, kdo spravuje, ale je povinen vymahat i pohledávky. Správce není u věřitelů nikdy v oblibě, o to hůře, je-li platební morálka věřitelů špatná a na druhé straně majetek beneficium či obročí sám o sobě velký.

Druhým rizikem byly cenné papíry. Se vznikem republiky se ukázal jejich osud, stejně jako osud měny, značně nejistý a cenné papíry zažívaly na burze velké turbulenční záchvěvy. Tato nejistota přerostla až do třicátých let.⁸⁶¹

- kongrua

Pokud se faráři nedostávalo prostředků, byl biskupstvím, eventuálně státem dotován. Této dotaci, která má historický vývoj, se říkalo kongrua. Kongrua neboli důchod nutný k zaručení minimálního životního standardu faráře, byla ve středověku plně v kompetenci církve, respektive příslušného biskupa, případně papeže. Kde nebylo možné zaopatřit faráře a chod farnosti výnosem z obročí, sbírek a dávek, mohl biskup takovou farnost zrušit. Církev vždy hájila povahu určení kongruy před zásahem státu.⁸⁶²

Za vlády Josefa II. začalo docházet k systematickému a postupnému rušení klášterů. Jednalo se hlavně o rušení mužských a ženských klášterů žebavých a rozjímavých řádů těch, které byly vyhodnoceny jako veřejně neprospěšné. Rušení tak nejvíce postihlo komunity kartuziánů, trinitářů, benediktinek, celestýnek, cisterciáčků, dominikánů, františkánů, karmelitek, premonstrátek aj.⁸⁶³ Likvidace klášterů, zvláště těch bohatších, kulminovala v roce 1785. Majetek zrušených klášterů přešel v roce 1782 do vlastnictví zřízeného Českého náboženského fondu, který převzal správu i solní pokladny.⁸⁶⁴

Z fondu bylo hmotně zabezpečováno zřizování nových far a lokálií, jejichž dosavadní síť nebyla dostatečná. (Ten samý fond materiálně přispěl k založení budějovického

⁸⁶¹ TOMÁŠKOVÁ, E.: in: NEŠPORR, Z., R. a KAISEROHÁ, K. *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století (1780-1918)*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010, s. 145

⁸⁶² Srov. *Ottův slovník naučný* ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, čtrnáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899, s. 698

⁸⁶³ Srov. ČAPKA, F. *Dějiny země koruny české v datech*, Praha: Libri, 1998, s. 381

⁸⁶⁴ Ztrátou majetku v XVII. století byla donucena církev zjednat náhradu za pomoci státu. Uzavřela tak s Ferdinandem II. tzv. smlouvu solní Stolicí apoštolské, vedle níž byl ve prospěch církve, náboženství katolického a všeho českého duchovenstva zaručen roční důchod 15 Kr z každé měřice soli přivezené do Království českého, in: *Ottův slovník naučný* ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, čtrnáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899, s. 698

biskupství).⁸⁶⁵ Mimo to byly přiděleny matici i jiné prostředky, jako jmění zrušených bratrstev, fondy vysloužilých kněží (emeritů), jmění některých jednoduchých obročí (obročí bez duchovní správy), později výnos uprázdněných obročí, ekvivalent.⁸⁶⁶

Od dob zřízení náboženského fondu nedošlo ale ve zřízeném fondu k vyjasnění majetkoprávních záležitostí. Stát byl sice zřizovatelem náboženských fondů a také vykonával správu jeho jmění, nuceně vložený majetek ale patřil církvi, která se majetku nezřekla. Problematickou majetkoprávní záležitost řešil až konkordát mezi rakouským císařstvím a papežem Piem IX. z roku 1855. Konkordát stanovil, že majetek v náboženském fondu vložený, je vlastnictvím církve a bude právem církve spravován. Zmíněnou správu měli provádět rakouští biskupové. Způsob rozdělení fondu měl být dohodou mezi státem a církví.⁸⁶⁷ Nejčastěji byla matice používána na dofinancování kongruy duchovních. Příjmy jim byly formou kongruy dotovány z náboženského fondu, popř. z veřejných zdrojů pro případ, že jejich stávající výše nedostačovala k pokrytí základních životních potřeb. V praxi to znamenalo, že životní náklady katolického kléru měly být nejdříve (pokud to bylo možné) uspokojovány z příjmů spojených s duchovním úřadem. Když byly tyto výnosy vyšší než kongrua, náležely duchovnímu; pokud nedosahovaly její výše, doplňovaly se z náboženského fondu nebo dotace poskytované státem.

Bohužel stát nebyl efektivním správcem fondu. Finanční toky fondu nezřídka posloužily pro nějaký soukromý účel či účel subjektu, pro který nebyl zřizován. Často docházelo k tunelování fondu. Aby stát udržel záměr Josefa II. praxe schopným, musel náboženský fond sám dotovat. Fond nemohl totiž v reálu pokrýt nevýnosná benefícia, což byl častý případ venkovských far. Při nových farách bylo vykazováno z náboženské matice formou kongruy farářům 400 zl a výpomocným kněžím 200 zl, na ostatních farách byla ponechána faráři částka 300 zl.⁸⁶⁸

Dne 4. dubna 1875 byl vydán výnos c. k. ministerstva osvěty č. 4975, jímž se prozatímne jen na rok 1875 stanovily kompetence, čili pravidla pro vyplácení kongruy pro duchovní a řeholní osoby v království Českém. Částky, které zde byly vyměřeny jako příspěvek, ovšem

⁸⁶⁵ KOL. AUTORŮ. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997, s. 25

⁸⁶⁶ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. Praha: Zvon, 1991, s. 164

⁸⁶⁷ Společnost pro církevní právo [online]: Císařský patent ze dne 5. listopadu 1855, č. 195, čl. XXXI, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/195-1855.htm>

⁸⁶⁸ *Ottův slovník naučný ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, čtrnáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899, s. 698

vůbec neřešily situaci venkovských farářů, jejichž nejčastější roční kongruou byla roční částka ve výši 600 zl a u kaplanů ve výši 300 zl. Vídeňská vláda pak využila tuto dočasnou formu úpravy hmotného zajištění katolického duchovenstva ještě několikrát.⁸⁶⁹ Mezi farami byla co do obročí značná majetková disproporce. V některých farnostech žili faráři, o které bylo dobře hmotně postaráno, někde ale žili faráři za hranicí existenciální chudoby.

Až zákon č. 49 z 19. dubna roku 1885 vyměřil výši kongruy se zřetelem k zemi, místu, statutu (důchodce, odsloužené roky). Dle tohoto zákona pobírali samostatní duchovní správci, pokud byli aktivně ve službě, roční kongruu v rozmezí 1 200 - 3 600 korun. Kongrua byla od té doby odstupňovaná v závislosti na délce služby, tj do 3., 6., 9., 12., 15., 19., 23., 27., 31. roku ve výkonu a nejvyšší kongrua byla po 35 letech a výše ve službě.⁸⁷⁰ Následným zákonem č. 56/1907 došlo k navýšení kongruy u všech kategorií o 100 korun.⁸⁷¹ Ke skutečnému navýšení kongruy došlo až zákonem z 28. března 1918, kdy byla navýšena kongrua samostatným duchovním správcům o 800 korun. Zákon řešil rovněž kněze postavené mimo službu, penzionované apod. Zároveň zákon navýšil nejnižší zákonem stanovený příjem o 200 korun, dále navýšil kongruu kanovníků: z 2 400 na 3 600 Kč (do 10 let) z 2 400 Kč na 3 600 Kč (10 – 20 let), z 2 800 Kč na 4 000 Kč (20 – 30 let), 3 200 na 4 400 K (30 - 40 let), z 3 600 K na 4 800 K (40 let a výše).⁸⁷² Poslední zásadní změna v kongruovém zákonu byl zákon č. 122 ze dne 25. června z roku 1926, ovšem materiálních podmínek P. Palečka se pochopitelně vzhledem k datu úmrtí již nedotkla.

7.2 Ekonomické zázemí P. Palečka

Hlavním ziskem P. Palečka mělo být hospodářství, tedy výnos z patronátního benefícia. První farou, kde P. Paleček samostaně hospodařil, byly Předbořice, kde byl od roku 1894 jako administrátor instalován. Sem si vzal na faru také své rodiče a sestru. V Předbořicích bylo u fary jen malé hospodářství, které by uspokojilo kněze penzistu. Jeho rodiče měli výměnek

⁸⁶⁹ BOROŮV, Kl. *Upravení kogruy se strany vlády*, in: Časopis katolického duchovenstva, rok 1876. Cit. 2. ledna 2014. Dostupné na WWW: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=6987>, s. 213-214

⁸⁷⁰ Společnost pro církevní právo [online]: Kongruový zákon ze dne 19. září 1898, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm>

⁸⁷¹ Tamtéž. Kongruový zákon ze dne 24. února 1907, č. 56, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm>

⁸⁷² Tamtéž, Kongruový zákon ze dne 28. března 1918, č. z. 115, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm>

z hospodářství v Miličíně a na faru do Předbořic mu přivedli krávu a jalovici, aby měl něco do začátku. Hospodářství udržoval otec a sestra Marie. Sám P. Paleček zájem o hospodářství neměl. Jak říkával: „*Býti knězem a hospodářem – to nejde. Jedno musí trpět.*“ Byl tedy knězem a o hospodářství se nestaral. Pole pronajal, ale velmi levně a nájem z polí byl nepatrný. Velmi často si matka P. Palečka stěžovala, že doma nejsou žádné peníze. P. Paleček finanční situaci skutečně neulehčoval. Když si lidé nechali sloužit mši, dali za ní 1 korunu, ale krátká cesta z kostela na faru stačila k tomu, aby se peněz dostal do ruky toho, koho potkal. Často se stávalo, že na něj čekali žebráci, stejně ale tak lidé, kteří byli oproti němu materiálně bohatí a věděli o něm, že je neodmítne. Příjem ze štoly byl opravdu mizivý. K tomu si ještě do Předbořic přinesl z doby svého administrování v Mirovicích dluh 400 zlatých, což byla vysoká částka, kterou postupně splácel.⁸⁷³ Za rok 1899 činily jeho příjmy: ze zahrady – 2 zl, byt + kaplanka – 10 zl, plat – 577 zl a 21 korun, štola – 4 zl, za mše svaté 14 zl a 79 korun. Celkem byl jeho roční příjem 608 zl. K tomu za daň ze zahrady zaplatil 25 korun, poplatkový ekvivalent 82 a ½ koruny, školní pomůcky – 8 korun, vyřizování podpory starým rodičům – 200 zl. Jeho čistý příjem za rok 1899 tak činil 405 zl a 841/2 korun.⁸⁷⁴

V roce 1902 bylo poukázáno P. Palečkovi počínaje 21. červencem 1902 roční služné vydané u c. k. berního úřadu v Milevsku 438 korun 42 hal.⁸⁷⁵

V tomto roce také přesídlil do Kovářova. Farnost měla 2000 obyvatel a k faře dle pozemkového archu patřilo, včetně hřbitova a stavebních parcel, 20 ha 13 a a 41 m2. Fara tak byla největším statkem v Kovářově. Patřily k ní úrodné pozemky, které se nenacházely daleko, a dobré louky. Farní budova byla jak tehdy, tak dnes vedle kostela druhou dominantou celé vesnice. K patrové farní budově náležely hospodářské budovy a krásná farní zahrada.⁸⁷⁶ V případě srovnání dosavadního působiště P. Palečka se jednalo o místo, které se s materiálním zázemím Předbořic nedalo srovnat.

P. Paleček však i zde chtěl být farářem a ne zemědělcem. Neměl žádného čeledína, jen služku, a tak si ponechal malý úsek pole, který mu lidé obdělávali, a k tomu kus louky. Na faře měl 4-5 kusů dobytka. To bylo celé hospodářství jeho sestry Marie. Hospodářství by

⁸⁷³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 7

⁸⁷⁴ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: Přiznání P. Palečka, za rok 1899 adresované c. k. bernímu úřadu v Milevsku, rukopis

⁸⁷⁵ Tamtéž, formulář Biskupské konzistoře v Č. Budějovicích pro záležitosti daňových přiznání, č. 6744, předtištěný strojopis doplněný o údaje

⁸⁷⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 7

vynášelo, kdyby ho pronajal jednomu hospodáři, to ovšem P. Paleček nepřipustil. Měl na mysli prospěch chudých rolníků. Dbal na to, aby pozemky nebyly draze pronajaty a v některých případech byly polnosti pronajaty buď zadarmo, nebo nedostal za pole nikdy zapláceno.⁸⁷⁷

Z dochovaného daňového přiznání za rok 1902 se dovídáme, že suma příjmů za farské pozemky, jistiny uložené ve fondech veřejných, výnos z práv požitkových činila 1182 korun 46 h.

Suma výdajů za daně zeměpanské; dávky zemské, okresní a obecní, ekvivalent poplatkový, výdaje kancelářské za správu matrik: 252 korun 52 hal. Ryzí přínos činil 929 korun 94 hal. Kongrua byla ve výši 1 400 korun a výsledný zisk byl 470 korun 06 hal.⁸⁷⁸

To znamená, že roční nadbytek, to, co mělo zbýt P. Palečkovi a jeho rodině v rámci úspor, bylo 470 korun. Výše nájmu zůstala téměř celá léta beze změny, takže v roce 1911 činila roční výše nájmu za 19 ha 76 a a 69 m² částku: 1 050 korun a 10 hal.⁸⁷⁹ Výše částky konruy odpovídá plně konkrétnímu rozmezí určovanému státem. Jednalo se však o druhou nejnižší roční částku, jakou mohl samostatný duchovní správce na doplnění dostat.⁸⁸⁰

Roku 1914 dovršil P. Paleček v duchovní správě šesté pětiletí služby. Prvním zářím 1914 počínaje byl P. Palečkovi zvýšen roční příjem o 100 korun. Jednalo se o zvýšení příjmu z nařízení Ministerstva záležitostí duchovních a vyučování ze dne 3. prosince 1914 č. 50511 na základě § 54 zákona ze dne 7. května 1874, č. 50. Příjem měl být uhrazen z přebytků zádušního jmění filiálního kostela v Předbořicích.⁸⁸¹

Stejně tak příjmy a výdaje za rok 1916 udávají úsporu 405 korun. Z osobního sešitku výdajů vedeného P. Palečkem za roky 1916-1920 můžeme potvrdit přibližnou výši příjmu a výdajů jako v předešlých letech, vyjma částek, které se týkají rekvizic a jednorázového prodeje (např. prodej domácího skotu). Nájem z polí, jak dosvědčují údaje, zůstaly u P. Palečka beze změn.⁸⁸²

⁸⁷⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctinosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 9

⁸⁷⁸ SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: Přiznání P. Palečka, faráře v Kovářově ke dni 1. září 1902

⁸⁷⁹ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 278

⁸⁸⁰ Společnost pro církevní právo [online]: Kongruový zákon ze dne 19. září 1898 in: kongruový zákon ze dne 28. března 1918, č. z. 115, [cit. 16. listopadu 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm>

⁸⁸¹ SOA Třeboň, fond Velkostatek Orlík, Kovářov, karton 949, složka: kostel Kovářovský, podsložka osobní záležitosti p faráře (1867-1941), dopis C. k. místodržitelství pro království české P. Františku Palečkovi zde dne 21. prosince 1914, strojopis

⁸⁸² BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešitek formátu A6 s mramorovou předsádkou – domácí výdaje P. Palečka za roky 1916-1920, nestr., nesign

Dle zákona č. 318 ze dne 27. května 1919 došlo k nařízení nuceného odprodeje patronátních pozemků nájemcům (viz blíže kapitola 6.4 První pozemková reforma a její dopad na patronátní pozemky v Kovářově).

Kovářovská farnost přišla téměř o všechny pozemky. Soudem bylo přiznáno žadatelům 16 ha 46 a a 33m². Za odprodej obdržel patronát po zdanění částku 15 339 Kč a 48 hal. V trvalém nájmu zůstalo 1 ha 46 a 38 m², kostelu bez závazku 1 ha 83 a 98 m²⁸⁸³ Znamenalo to, že kostel neměl nyní co pronajímat a co do fondu na opravy byl odkázán na patronátní zisky, včetně zisku z prodeje. Co se týkalo materiální obživy P. Palečka, zde musel být odkázán již skutečně na příspěvek náboženského fondu, posléze na „výdělek“ za úkony.

P. Paleček k této změně dodává: „*Mám naději, že ochuzený kostel Kovářovský vždy mítí bude dobré a věřící duše, které starati se budou o důstojnou úpravu Stánku Božího. Dominus retribuat!*“⁸⁸⁴

V roce 1921 byl P. Paleček jmenován čestným kanovníkem. Podle toho mu měl být navýšen zároveň i plat, a sice na 4 400 Kč a od roku 1924, kdy završil 40 let ve službě, 4 800 Kč. Částka zřejmě koresponduje s faktem, který P. Paleček uvádí v dopise své sestře Františce. V dopise však, kdy jí odpovídá na to, proč nejde do penze, argumentuje mimo jiné stručně i tím, že kněz na penzi má mnoho pánů, jelikož je často živ z milosti druhých. Píše o tom, že za současných poměrů by s roční částkou 6 – 7 000 K roční penze nevystačil. Odvolává se na to, že by částka nepokryla dohromady byt, topivo, hospodyně a stravu. I proto, pokud by byl nucen odejít do důchodu, zvažoval by azyl v domě pro kněze u sv. Karla Boromejského v Českých Budějovicích.⁸⁸⁵

Jak dokládají interně vedené účty P. Palečkem, vyplývá jednoznačně, že kovářovská fara se svými výnosy zabezpečila živobytí P. Palečka tak, že netrpěl nouzí. Do jisté míry ještě ušetřil např. na oblečení. Na faře, do školy i v obci chodil výhradně v klerice.⁸⁸⁶ Stejně tak na svých cestách mimo obec, např. ke zpovědi do Klučenic, býval potkáván vždy v klerice a

⁸⁸³ Soukromý archiv: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 279

⁸⁸⁴ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 279

⁸⁸⁵ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný Františkem Palečkem sestře Františce Palečkové ze dne 20. května 1925, rukopis, nesign

⁸⁸⁶ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května 1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 4

s kloboukem na hlavě,⁸⁸⁷ pouze když jel vlakem na exercicie, nosíval kleriku z praktických důvodů v kufříku.⁸⁸⁸ Měl ale ještě k tomu výhodu, že se o jeho kleriky a další oděvy staral jeho bratr Antonín, který žil jako krejčí v rodném domě P. Palečka v Miličíně č. p. 51. V praxi to vždy znamenalo, že P. Paleček nakoupil látku a potom písemně instruoval bratra, co mu má za ni ušít. Jeho popisy byly skutečně často velmi podrobnou instruktáží, jak má co šít, aby P. Paleček po obdržení pošty rozbalil tu samou vestu, krátké či dlouhé kalhoty pod talár, dále letní talár, zimní talár apod. P. Paleček vytvořil v jednom zachovalém dopise svému bratru Antonínovi i vzorkovník z látek, které koupil a velmi podrobně instruuje bratra, jak má šít, aby ten či onen druh oděvu splnil praktické hledisko. Zároveň mu často píše, jak má ten či onen druh oděvu silně opotřebovaný a sešlý a že ke krejčímu nedá oděv navzdory opotřebovanosti vyspravit proto, že by se musel za oděv stydět.⁸⁸⁹ Oděvy poté posílal bratr poštou nebo vozil komplikovanou dopravou, eventuálně donášel pěšky.⁸⁹⁰

Když P. Paleček v roce 1926 zemřel, z jeho hmotného vlastnictví se jednalo vesměs o původní majetek po rodičích, většina ostatního majetku byla bezcenná. Veškeré movité jmění činilo 17 526 27 Kč.

Dluhy byly následující:

1/1 Ošetřovné Dr. Hamerleho	1200 Kč
2/6 Vystrojení pohřbu vše dle účtů a dokladů	959 90 Kč
7/9 Vystrojení pohřební hostiny	424 40 Kč
10 Podarování chudých dle přání zůstavitele	300 Kč
11/12 Zaplacení pojistné v nemocenské pokladně a účet za knihy	4740 Kč
13. Nedoplatek na mzdě služce Marii Řezníčkové ze Zahrádky	500 Kč
14. Nedoplatek na mzdě hospodyně Marii Himlové	150 Kč
Na upravení náhrobku, hrobu s nápisy nejméně kameníku Dolejšovi v Kojetíně	2000 Kč

⁸⁸⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

⁸⁸⁸ Tamtéž, s. 9

⁸⁸⁹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis psaný Františkem Palečkem bratru Antonínu Palečkovi, rukopis, nesign.

⁸⁹⁰ Tamtéž, dopis psaný Františkem Palečkem bratru Antonínu Palečkovi ze dne 10. června 1899, rukopis, nesign.

Dluhy byly celkem: 5 581 Kč + přeplatek Náboženské matice, což bylo 287 Kč 88h. Proti tomu bylo jmění odhadnuto na 17 526 27 Kč. Veškeré jmění a částka se proti zaplacení dluhů odevzdala univerzální dědičce Františce Palečkové⁸⁹¹ K datu úmrtí P. Palečka, 16. ledna 1926, činila jeho hotovost 2 499 Kč, k tomu 2 200 Kč (válečná rakouská půjčka v dluhopisech.) Ošetřovné, vystrojení pohřbu a milodary činily částku celkem: 5 581 Kč.⁸⁹² Údaje korespondují s jiným tvrzením, podle něhož, díky tomu že vše rozdal, museli jeho sourozenci platit pohřební výlohy.⁸⁹³

⁸⁹¹ Na hotovosti měl 2 499 Kč, dále válečnou půjčku rakouskou přeposlanou na čtvrtou státní půjčku (za 3% odškodňovací dluhopisy dle přihlášky berního úřadu ze dne 15. června 1925 čís. 121 – nominále 2 200 K v kurzovní ceně a 26 Kč)

Z cenností měl stříbrné kapesní hodinky se stříbrným řetízem,
z inventáře:

v prvním pokoji: 1 skříň (fornýr), noční stolek a psací stolek, 1 klekátko, věšák, vyšší stolek na psaní a 1 postel, stůl, 5 židlí a vysací hodiny, osm obrázků svatých, tři polštáře a peřina (majetek jeho sestry a do pozůstalosti se nezařazoval)

Ve druhém pokoji: staré kanape, dva stoly, jedna skříň, 1 umývadlo, 2 pulty na knihy, tři staré židle, 1 lampa, 2 svícný, 6 obrazů Svatých -vše ve stavu špatném z měkkého dřeva, dvě velké peřiny, tři velké polštáře s povlaky

V malém pokoji: 1 starý kredenc, 1 stará postel, 1 staré hodiny, 1 dřevěný Kristus a 1 obraz

v malé kuchyni: 2 stoly, 1 postel, 1 hodiny, 10 malých obrázků, vše staré nepotřebné, kuchyňské nádobí

ve velké kuchyni: skříň, 1 postel, 1 peřina, 2 polštáře, 2 židle opotřebované

v malém pokoji: 1 pohovka, 1 skříň, 1 stůl, 4 sesle, 1 postel, 1 noční stolek, 1 umyvadlo, 1 skříň vše staré, nádobí pro 12 osob, starý koberec trojdílný a 12 svatých obrázků

v sále: 1stůl a 1stolek

v červeném pokoji: Harmonium, rozbitá skříň, postel, stůl, umývadlo, dvě židle, věšák, dvě police a několik obrazů svatých, vše staré a ve špatném stavu, sklenice a různé odložené nářadí

Z prádla: Několik kusů košil, spodních kalhot, kapesníků, vše ve špatném stavu

Z šatstva: Troje šaty, 1 cestovní kožich, tři kleriky, vše obnošené a ve špatném stavu

Vše v hodnotě 2 240 Kč

Z obilí: obilí: 10q žita, 3q 75 kg pšenice, 2q ovsu, 1q ječmene, 15q brambor a 20 Kč

Vše v hodnotě: 2230 Kč

Z dobytka: 2 krávy – stář: 10-12 let, 2 jalovice dvouleté, 1 roční jalovici, 1 roční tele, 25 slepic a 15 Kč

Vše v hodnotě: 9 475 Kč

Ze zásob: 7q slámy drchotiny, 18q sena, hospodářské nářadí zařízení žádná, jelikož pozemky byly v nájmu

Vše v ceně: 680 Kč

6 beden knih náboženského obsahu, staré brožury určené pro seminář

Vše v ceně: 100 Kč

SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

⁸⁹² SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

⁸⁹³ Archiválie badatele, KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze*; Hrazany u Milevska 1939-1945, samizdat, strojopis, s. 21

7.3 Podmínky pro bydlení

P. Paleček strávil 8 let svého kněžského života v Předbořicích a 24 let v Kovářově. Předbořická jednoduchá přízemní fara, kterou obýval s rodiči a sestrou, byla poplatná svou stavbou většině venkovských far z 19. století.⁸⁹⁴ Fara byla vlhká stejně jako ostatní venkovská stavení té doby. Tato stavení však nebyla lidskému organismu tolik škodlivá, jelikož místnosti měly nízké stropy a v kuchyni, kde se topilo celý rok, se nejen jedlo, nýbrž tato byla obývána i větší část dne. Díky kamnům, která měla zároveň funkci sporáku, docházelo mimo jiné k částečnému vysoušení vlhkých zdí. Pokud byla kamna napojena na pec, byl objem tepla ještě vyšší. P. Paleček měl téměř s určitostí svůj oddělený pokoj, který zřejmě rodina zabezpečila natolik, aby byl obyvatelný i v zimě. Právě protože měl s sebou rodinu, byl na faře neustále někdo, kdo mu zajišťoval po návratu z kostela, dlouhých hodin zpovídání, teplou stravu a teplo v místnosti.

Další farou, kterou obýval P. Paleček od roku 1902, byla fara v Kovářově. Kovářovská farní budova pochází z roku 1739. V prvním patře jednopatrové budovy s mansardovou střechou se nachází větší sál, který je zdobený ornamentální malbou na omítce, jeho výzdoba pochází z roku 1763, v sále se nachází velká zelená rokoková kamna.⁸⁹⁵

Přestože budova fary je dodnes nejkrásnějším stavením obce, život P. Palečka uvnitř nebyl vůbec idylický a měl značný vliv na jeho zdravotní stav. V objektu se v době P. Palečka nacházelo kromě sálu 5 pokojů, velká a malá kuchyň.⁸⁹⁶ Tato krásná stavba byla komfortem skutečně jen z pohledu z vizuálního srovnání dominanty na kopci s ostatními skromnými staveními v obci.

Ze života P. Palečka nemáme žádný konkrétní záznam o jeho obývání fary, kromě záznamu oprav. Za to můžeme bydlení rekonstruovat podle popisu děkana Skaly, který začal faru obývat čtvrt století po P. Palečkovi. V dopise pro konzistoř, který měl být zároveň posudkem pro případný prodej farní budovy a zahrady kvůli výstavbě kulturního domu v obci v roce 1966, píše děkan Skala následující: *„Farní budovy není co litovati, jelikož jako obydlí již nevyhovuje. Není zde spíž, prádelna, koupelna, přízemní místnosti jsou téměř pod zemí, je jich mnoho a jsou náročné na úklid. Jsou velmi vysoké, okna malá a tím málo světla. Zdivo je*

⁸⁹⁴ Farnost Kovářov-Předbořice-Kostelec [online]: Dějiny školky, [cit. 15. listopadu 2013]. Fotogalerie dostupná na WWW: <http://www.farnost2k.cz/content/d%C4%9Bjiny-%C5%A1kolky>

⁸⁹⁵ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 106

⁸⁹⁶ SOKA Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

kamenné a asi 1m silné. Od osadníků bylo mi řečeno, že skoro všichni faráři i jejich hospodyně onemocněli rheumatismem. Já a slečna rheumatismus již máme. Místnosti se těžko vytápějí, protože komín má nedostatečný tah. Je velmi široký a má šest velkých dveří z chodeb, pozůstatek to krbového topení z chodby. Zdivo není izolováno od vlhka. A tak nám věci i potraviny kazí se plísni.“ O zahradě dále píše, že je rozsáhlá a velmi náročná na udržování, stejně jako údržba v té samé míře potřebného plaňkového plotu.⁸⁹⁷ Život na faře tak opravdu nebyl procházkou, zvláště v zimních měsících. O možnostech vytopení velkého počtu prostor s vysokými stropy, tedy o potřebě neustálého přikládání, máme dostatek srovnání z jiných podobných farních budov z dob baroka. Oproti jiným farám v zapadlých obcích, kde si farář nemohl dovolit ani hospodyně a kde bylo rozdělování do vyhaslých kamen či uléhání do prochladlých peřin každodenní samozřejmostí, byl na tom P. Paleček lépe. Přesto v kombinaci s jeho mnohahodinným pobytem v kostele a s podnebím Kovářovska, nám vychází podmínky pro bydlení jako velmi špatné i pro jeho dobu, kdy byli lidé zvyklí na tehdejší možnosti otopu, na nevytápěné kostely a zповědnice nevyjímaje, a kdy fara, která nebyla vlhká, se dala brát za komfort. K tomu je přesto nezbytné zmínit i klima oblasti, které je teplé a mírně vlhké. Průměrné roční teploty se pohybují okolo 7 °C (udáván je počet letních dnů na 30, ledových 40, mrazových 120, jasných 60 a zamračených 120). Průměrný roční souhrn srážek v okolí je udáván 600 mm.⁸⁹⁸ V oblasti je tedy zvýšená vlhkost, navzdory pahorkovité krajině, což odpovídá i vysokému počtu rybníků v kraji.⁸⁹⁹

7.4 Rekonstrukce každodenního života P. Palečka a jeho cest po regionu

Pracovní den P. Palečka začínal ve zповědnici, poté sloužil mši. Po mši chodíval ihned do školy. Matka nebo sestra poslaly někdy za P. Palečkem snídani, ta se jim ale vracela netknuta.⁹⁰⁰ Před obědem se vracel ze školy, obvykle v doprovodu dětí do kostela. Po krátké návštěvě kostela odcházel na faru, kde měl připravený oběd. Ten byl ale velmi skromný: talíř polévky, kus masa, moučník a k tomu půl litru piva. Po obědě, pokud nemusel vyřizovat

⁸⁹⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, České Budějovice, karton: Farní úřad Kovářov 177, nesign. Dopis administrátora Václava Skaly ze dne 5. září 1966 adresovaný konzistoři v Českých Budějovicích, strojopis

⁸⁹⁸ MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, 1986, s. 13

⁸⁹⁹ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 108

⁹⁰⁰ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

konkrétní úkoly či patronátní závazky, se vracel do kostela, kde se modlil, sepisoval kázání a připravoval náplň pro spolky či upravoval interiér. Do toho spadaly příležitostné úkony a příprava na ně, nebo zpovídal. V pozdní odpoledne se vracel na několik okamžiků na faru, odtud zase zpět do kostela, kde opět zpovídal.⁹⁰¹ Světlo v oknech i v pozdních večerních hodinách napovídalo, že se tam zpovídá nebo že se tam P. Paleček modlí.⁹⁰² Do jeho každodennosti spadaly ještě buď náboženské úkony v domácnostech věřících (např. zaopatřování), návštěva nemocných či smluvená návštěva. Volné chvílky vyplňoval čtením literatury, převážně náboženské. Jeho nejčastější četbou ale byla četba Písma, které znal jako málokdo. Spolu s tím se stejně tak hojně zabýval opakovaně studiem katechismu. Písmo a katechismus byly nejčastějším podkladem pro přípravu jeho kázání. Samostatným druhem přípravy byla příprava na setkání náboženských spolků. Ty v Kovářově v době svého vrcholu čítaly 3700 členů. I když se členové nescházeli každý týden, někdy pouze jednou za měsíc, musel být v přípravě inovativní, jelikož se někteří farníci zapisovali např. do dvou spolků zároveň.

O víkendech a ve svátcích býval program P. Palečka jednotvárný. Ráno začínal ve zpovědnici, poté kázal a následně sloužil mši. Po mši opět zpovídal a ze zpovědnice odcházival v poledne, někdy ale až také o půl druhé. Na faře se rychle najedl a od 14. hodiny začínala organizace některého z Palečkových spolků, mše v okolní vesnici, žehnání kříže, zvláštní pobožnost. Po skončení pobožností ihned usedal do zpovědnice, kde trávil další čas až do večerních i nočních hodin.

V rámci pohybu P. Palečka po regionu můžeme konstatovat, že opouštěl Kovářov jen velmi zřídka. Pokud k této anomálii došlo, pak se jednalo o zažitý model cest, který se pravidelně opakoval. Většinu roku setrval ve farnosti, aby byl svým farníkům neustále nablízku. Byl cosi jako kapitán, který se nevzdaluje z lodi. A pokud ano, pak s těmi, které měl na starost a které měl chránit. Jedním takovým místem, kam každoročně směřovaly jeho kroky s farníky, byla Svatá Hora u Příbrami.⁹⁰³ Zde také míval kázání.⁹⁰⁴ I rektor ze Svaté Hory, když ve válečných letech 1916 shání ženskou sílu mezi 40-50 na vaření a na práce do

⁹⁰¹ SOKA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 8

⁹⁰² FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 14

⁹⁰³ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

⁹⁰⁴ SOKA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: program redemptoristů pro krajinný sjezd členů III. řádu svatého Františka na den 14. srpen 1904, organizovaný rektorem redemptoristů, tištěná brožura

hospodářství, jelikož bylo 6 fráterů posláno na frontu, píše P. Palečkovi s tím, že se na něj obrací, jelikož ví o jeho lásce ke Svaté Hoře a také sympatiím ke kongregaci redemptoristů.⁹⁰⁵ Jeho další cesta byla soukromá pěší pouť k Panně Marii na Makovou. Bylo to vždy v neděli po 16. červenci. Zde zpovídal douho do noci a míval pravidelně poutní kázání. Další pravidelnou cestou byla jednou za týden nebo za čtrnáct dní pěší cesta do Klučenic (8 km) za zpovědníkem P. Josefem Puchtou. Tento křížovník se mu stal pravidelným zpovědníkem, stejně jako jeho nástupce P. Josef Mařík.⁹⁰⁶

Kromě těchto cest jezdil vlakem 1 nebo 2 krát do roka na exercicie do Českých Budějovic, kde se účastnil pastorálních konferencí.⁹⁰⁷ První exercicie jsou datované rokem 1887,⁹⁰⁸ další 1889, ostatní následují. Před válkou býval na exerciciích každoročně. V době války se exercicií neúčastnil, jelikož to nebylo možné.⁹⁰⁹ V Českých Budějovicích při té příležitosti navštěvoval svojí sestru Antonii Pfeiferovou, která se sem přestěhovala se svou rodinou, aby její děti mohly v Českých Budějovicích studovat.⁹¹⁰ U ní se také stravoval a zde i bydlel. V tento čas se v Českých Budějovicích scházel s některými kněžími, s kterými se poznal v semináři, jedním z nich byl také P. Tomáš Míka, děkan v Bechyni, s nímž P. Paleček udržoval věrné přátelství.⁹¹¹ Kromě toho navštěvoval P. Paleček velmi zřídka Tábor a pravidelně od roku 1915 coby sekretář jím vizitující okolní farnosti, což vyplývalo z jeho povinnosti úřadem svěřeným.

⁹⁰⁵ SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis rektora redemptoristů P. Karla Pleška P. Palečkovi ze dne 3. ledna 1916, rukopis

⁹⁰⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 8

⁹⁰⁷ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 6

⁹⁰⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, zápisky psané Františkem Palečkem z exercicií roku 1887, rukopis, nesign

⁹⁰⁹ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 6

⁹¹⁰ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 12

⁹¹¹ SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 11, složka: Synodální a pastorální konference 1859-1927, dopis P. Františka Palečka Biskupskému vikariátnímu úřadu v Pohoří, P. Františku Beránkovi ze dne 14. června 1913, rukopis

8 VLIV P. PALEČKA V REGIONU PO SMRTI

V této kapitole budeme pojednávat o Palečkově *životě* zrozeném po jeho fyzickém odchodu. Dá se bez nadsázky napsat, že jakmile jeden pozemský život P. Palečka skončil, ten druhý se začal ve vzpomínkách, samizdatech, v sounáležitosti jeho farníků s jeho osobou. Za jiných okolností by byly vzpomínky zařazeny do příloh. V tomto případě však vzpomínky přinášejí nové a pro kapitolu nosné údaje, které se v chronologii Palečkova života po smrti staly, co do obsahu propojeného souvislostmi, další nosnou částí práce. Aby bylo možné uchopit vzpomínky hermeneuticky správně, popisují nejdříve uplynulou osmdesátiletou historii naší země od smrti P. Palečka, následně politickou a duchovní atmosféru v obci, které měly na tyto vzpomínky vliv.

8.1 Stručný nástin historie Československa a českých zemí od roku 1926 po současnost

V roce 1926, kdy P. Paleček odešel, Evropa testovala nový model společného vládnutí, kterému dal vzniknout tzv. Versailleský systém. Vznik Společnosti národů je datován na 28. června 1919, kdy byla klíčová Versailleská smlouva podepsána. Důležitým momentem pro nově utužovanou česko demokracii byly hospodářské a politické smlouvy s ostatními státy, přesněji řečeno s bývalými velmocemi; tak např. podepsání politické smlouvy mezi Československem a Francií v roce 1924, příprava smlouvy s Anglií v roce 1923 a hlavně mezinárodní politická smlouva s Německem, podepsaná v Locarnu v roce 1925. Právě tento západní politický „mamut“ se potýkal od konce prohrané války s velkými politicko-sociálními problémy, které dávaly vzniknout extrémním scénářům. Situace se zdánlivě stabilizovala v druhé polovině dvacátých let, ovšem to už v bavorských hostincích vystupoval na první pohled směšný hlasatel nového Německa, neúspěšný malíř akvarelů Adolf Hitler. Od samého začátku republiky bylo např. problematické soužití Čechů a Němců na jednom území, jelikož německé příhraniční oblasti vznik republiky ve velkém ignorovaly či bojkotovaly a chtěly se politicky separovat. Na demonstrace Němců odpovídala československá vláda silou, nejznámější je reakce českého vojska a četnictva v Kadani, kterému padlo za oběť 150

Němců.⁹¹² V zahraniční politice dále Československo naopak mezi partnery odmítalo přijmout v roce 1922 vzniklý bolševický Svaz sovětských socialistických republik, o kterém se Masaryk i Beneš domnívali, že dříve nebo později padne. Stejná ochrana republiky byla vyžadována ve vnitrozemí. Po nacionálních potyčkách, které byly označovány za anarchii proti republice, po atentátu na ministra financí Alise Rašína v roce 1923 byl vydán zákon na ochranu republiky. Ten měl zajišťovat stabilitu republiky pro další rozvoj.⁹¹³ Dalšími novými skutečnostmi bylo např. dohlížení na sociální změny, tj. zavedení osmihodinové pracovní doby, stejně jako zavedení systému rozsáhlého nemocenského a sociálního pojištění.

V roce 1926 vstoupil pro církve v platnost církevní zákon, který řešil důležitým způsobem financování duchovních. Kongruový zákon byl zákon ze dne 25. června 1926, č. 122/1926 Sb., plným názvem *zákon o úpravě platů duchovenstva církví a náboženských společností státem uznaných případně recipovaných*. Tento stanovil nejnižší příjem duchovenstva kongruálních církví a náboženských společností státem uznaných případně recipovaných, činných při správě farních úřadů, jakož i jiné veřejné duchovní správy na místech systemizovaných se souhlasem státní správy kultové, na 9 000 Kč, ročního platu. Každé tři roky mělo dojít k navýšení o částku 972 Kč, nejvýše však celkem desetkrát.⁹¹⁴

V roce 1927 byl rovněž vyřešen diplomatický spor z roku 1925 ohledně státem zrušených církevních svátků a okázalých oslav Husova upálení za účasti prezidenta, vlády a na Hradě vyvěšené husitské vlajky namísto standardy. Mezi Československou republikou a Apoštolským stolcem byl uzavřen tzv. Modus vivendi. Tato smlouva upravila jmenování československých biskupů v duchu církevního práva (biskupy měla jmenovat Svatá stolice, ale vláda mohla jejího kandidáta z vážných důvodů odmítnout, dále byly stanoveny způsoby a zásady nového rozhraničení československých diecézí. Řády a kongregace, jejichž domy se nacházely v Československu, neměly podléhat představeným v cizině.⁹¹⁵ Následné svatováclavské oslavy z roku 1929 proběhly ve spolupráci mezi církví a státem, čímž se situace po legalizaci modusu opět stabilizovala.⁹¹⁶

⁹¹² Srov. KOL. AUTORŮ: *Rozumět dějinám: Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*, Praha, Gallery, 2002, s. 77

⁹¹³ KOWTUN, J. *Republika v nebezpečném světě: éra prezidenta Masaryka 1918-1935*. Praha: Torst, 2005, s. 253

⁹¹⁴ Společnost pro církevní právo [online]: Zákon kongruový ze dne 25. června 1926, č. 122/1926, [cit. 22. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/122-26.htm>

⁹¹⁵ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. Praha: Zvon, 1991, s. 243-244

⁹¹⁶ Tamtéž, s. 244

Hospodářská krize způsobená Černým pátkem dopadla na české země v letech 1932-1933, kdy poklesla výroba oproti roku 1929 o 40 %.⁹¹⁷ Docházelo k častým stávkám na straně dělníků a zásahům policie proti nim i za použití zbraní. Byl to zároveň rok nástupu malého muže z bavorských hostinců, vězně Výmarské republiky, Adolfa Hitlera coby kancléře, do vily na berlínské Wilhelmstrasse, a v Rusku byla pod taktovkou ruského diktátora – Josefa Vissarijinoviče Stalina - dokončována první pětiletka, které padly za oběti milióny lidí. Byl to zároveň rok, kdy Německo vystoupilo ze Společnosti národů. Německá menšina v pohraničí se v důsledku hospodářské krize, masivní nezaměstnanosti a intenzivní nacistické propagandy stále více radikalizovala a požadovala odtržení od Československa.⁹¹⁸ V roce 1935 se stal Edvard Beneš prezidentem. Mnichovským diktátem, který se uskutečnil 30. září 1938, nám byly odstoupeny tzv. Sudety, místa, která na našem území od 12. století osidlovali příslušníci německé národnosti. V českém prostoru jich žilo přes 3 miliony. Kromě toho jižní oblasti Slovenska a Podkarpatské Rusi připadly Maďarsku, část Těšínska získalo Polsko. Po Mnichovském diktátu prezident Beneš abdikoval, aby se stal následně prezidentem československé exilové vlády v Londýně. Na jeho místo ve vzniklé okleštěné tzv. druhé republice s názvem Česko-Slovensko nastoupil prezident Nejvyššího správního soudu JUDr. Emil Hácha. Mnichovem Československo ztratilo 30% svého území (41 100 km²), skoro 1/3 obyvatelstva (4 879 000) a 2/5 průmyslu.⁹¹⁹ Následné obsazování naší země a zmenšení republiky na sedmimilionovou zemi bez spojenců nedával příliš optimistických vyhlídek. O několik měsíců později, 15. března 1939, vstoupila německá vojska do Prahy. O den později byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. A 3. září začala přepadením Polska druhá světová válka.

V protektorátu nastaly represe, kterým byli vystaveni intelektuálové, církve – jako zástupci elit a Židé jako zástupci „podlidí.“ První transport katolických kněží do největšího kněžského tábora světa – Dachau, byl uskutečněn 16. června 1939, následná zatýkání kněží na území Čech a Moravy pokračovala 3. září.⁹²⁰ Po poměrně mírumilovném říšském protektorovi v Čechách Konstantinu von Neurathovi nastoupil 27. září 1941 do Prahy Reinhard Heydrich, pověstný „kat z Hradčan,“ který okamžitě vyhlásil stanné právo. Heydrich byl v těchto měsících zároveň pověřen řešením tzv. židovské otázky. Mimo to byl autorem projektu na

⁹¹⁷ OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-1948*. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008, s. 100

⁹¹⁸ Srov. SEIBT, F. *Německo a Češi: Dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Praha: Academia, 1996, s. 279-290

⁹¹⁹ KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005, s. 443

⁹²⁰ HOFFMANN, B. *A kdo vás zabije: Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. Přerov: Společenská podniku, 1946, s. 14

„vysídlení“ Čechů. Prvním na řadě byli Židé, včetně Židů z bývalého Československa, kteří se měli stát součástí toho, co je dnes nazýváno jako trhlina v dějinách, deportace do táborů smrti na Východě. Již od začátku protektorátu vznikala na našem území různá odbojová hnutí. Nejvýznamnější odbojovou akcí druhé světové války na našem území a de facto v okupované Evropě byl spáchaný atentát na zastupujícího říšského protektora Heydricha. Ten spáchali českoslovenští parašutisté Jozef Gabčík a Jan Kubiš, kteří byli vycvičeni pro tento účel exilovou vládou ve Velké Británii. Atentát se uskutečnil v Libeňské zatáčce dne 27. května 1942. Následovaly Lidice a Ležáky, ale i díky této krvavé dani se dostalo Československo opět do hledáčku mezinárodní politiky a bylo možné začít jednat o odznamenání protektorátu a o užším partnerství s klíčovými spojenci – hlavně s Ruskem o poválečném uspořádání Evropy. Osmého května 1945 skončila oficiálně v Evropě druhá světová válka. Šoa padlo za oběť 78 154 českých Židů z celkového počtu 92 199.⁹²¹ Tisíce věřících byly vězněny, popraveny. Koncentračními tábory prošlo téměř 500 českých kněží, z nichž zemřelo či se na následky věznění nevrátilo 76. V Dachau bylo vězněno 159 kněží, z toho 143 katolických.⁹²² Následně byli vysídleni v několika vlnách sudetští Němci. Proběhla první vlna, známá pod označením tzv. Divoký odsun. Během této vlny *odsunu* docházelo ze strany Čechoslováků a ruských vojáků ke spontánnímu masakru německého civilního obyvatelstva. Druhá vlna odsunu již byla pod hledáčkem mocností a probíhala civilizovaným způsobem od začátku roku 1946. V Československu zbylo po odsunu cca 200 000 občasnu německé národnosti.⁹²³

Nejen díky selhání západních vlád, nýbrž i díky vlivu Stalina, který měl eminentní zájem mít vliv nad Československem již během válečných let a také díky popularizaci osvoboditelů se vůdčí stranou po 2. světové válce v Československu stali komunisté. Tito pučem z 25. února 1948 uchopili moc.⁹²⁴ Komunisté zde začali vytvářet stát, který se měl stát ve všech směrech jedním ze Stalinových satelitů v Evropě. Zároveň zde začalo po ruském vzoru docházet k okleštění demokratických svobod, zatýkání, únosům, vězněním a popravám. Komunisté vedle toho připravili rozsáhlý projekt znárodnování, díky kterému při jeho postupné realizaci přišlo o majetek miliony občanů.

⁹²¹ OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-1948*. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008, s. 190

⁹²² VAŠKO, V. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po Druhé světové válce I*. Praha: Zvon, 1990, s. 23

⁹²³ KOL. AUTORŮ. *Rozumět dějinám: Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha: Gallery, 2002, s. 200

⁹²⁴ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa: Od počátku do převzetí moci*. Praha: Academia, 2003, s. 236-246

Jedním z úhlavních nepřátel komunistického státu byla od začátku církev. Tato se dostala po dvou letech obnovení svého církevního života v roce 1948 do ostrého sporu s nově vzniklou Gottwaldovou vládou. Ačkoliv se někteří představitelé snažili vyjednat s novou vládou kompromis, linie ražená komunisty byla ucelená a ústupky nepřipouštěla. Podle Gottwalda se měli Českoslovenští biskupové odloučit od Říma a poté by dosáhli veškeré benevolence. Po vypovězení Msgr. Verolina byl jeho nástupce Msgr. de Liva rovněž označen za nepřátelskou osobu a během 3 dnů v březnu 1949 musel opustit republiku.⁹²⁵ Patnáctého června 1949 vystoupili biskupové v pastýřském listě proti státu, který organizoval tzv. Katolickou akci. Ta měla vést k paralýze činnosti biskupů a jejich vlivu na věřící.⁹²⁶ Papež Pius XII. vydal 20. června 1949 exkomunikační dekret na všechny, kdo by se podíleli na katolické akci, či vstoupili do KSČ, či by z ní po vydání dekretu nevystoupili.⁹²⁷ Státní aparát reagoval internací pražského arcibiskupa Berana, do dvou let internoval ostatní římsko- a řeckokatolické biskupy. Tito byli zpočátku internováni ve svých diecézích a postupně odtud, nejčastěji v noci odvázeni na další stanoviště. Samotná internace znamenala, že byl biskup zcela odříznut od okolního světa, na biskupství byl dosazen dozor z řad Stb, nebyly mu povoleny žádné návštěvy a žádný styk se svými bývalými spolupracovníky. Tímto chtěl státní aparát hierarchii zcela dezorientovat.⁹²⁸ Komunisté vydali církevní zákony, např. zákon č. 217/1949, kterým byl zřízen Státní úřad pro věci církevní nebo zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem.⁹²⁹ Podle tohoto modelu probíhá financování církví v Česku dodnes. Začaly přípravy politických procesů, mezi nimi i první vraždy režimu na svých obětech. První obětí z řad církve byl farář Josef Toufar, který byl zatčen v komunisty zinscenované kauze tzv. Čihošťského zázraku. Na následky četného fyzického týrání zemřel ještě před začátkem procesu 25. února 1950.⁹³⁰ Další procesy, tentokrát s tzv. pomocníky biskupů, začaly na podzim téhož roku. Státní bezpečnost nadále zatýkala kněze; v roce 1951 už v takovém rozsahu, že hrozilo, že církev v krátké době zůstane

⁹²⁵ MACHULA, J. *Vatikán a Československo (1938-1948)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998, s. 173

⁹²⁶ VAŠKO, V. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po Druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 74

⁹²⁷ LIŠKA, O. *Církev v podzemí a společenství Koinotés*. Brno: Sursum, 1999, s. 19

⁹²⁸ WEIS, M. *Zásahy státní moci proti českobudějovickému biskupu Hlouchovi*, in: KOL. AUTORŮ. *Revue církevního práva*, recenzovaný odborný časopis. Praha: Společnost pro církevní právo, 2013, ročník XIX., č. 56 – 3/2013, s. 35-43

⁹²⁹ Společnost pro církevní právo [online]: Zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, [cit. 22. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/218-49a.htm>

⁹³⁰ VAŠKO, V. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po Druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 126

bez duchovních.⁹³¹ V roce 1950 vzniklo rovněž *Hnutí katolického duchovenstva*, jehož prostřednictvím dostali komunisté církve pod kontrolu.

Samostatnou složkou represe byly kláštery. K únoru 1948 působilo na území Československa 61 řeholních společenství, 25 mužských a 36 ženských, s přibližně 15 200 členy; 3 000 mužů, 12 200 žen.⁹³² Na území Českokobudějovické diecéze existovalo v té době 10 mužských a 9 ženských komunit.

První dějství se týkalo jen mužských klášterů a to bylo načasováno na noc ze 13. na 14. dubna, druhé na noc z 27. na 28. dubna 1950. Řeholníci nebyli o ničem předem informováni. Kláštery byly v noci doslova přepadeny, řeholníci si směli s sebou vzít na cestu jen to nejnnutnější. Během následujících hodin – někdy až nad ránem – byli odváženi do internačních či centralizačních táborů na několik míst v republice. Novými domovy se jim stávaly internační kláštery v Broumově, Želiví, Oseku, Báci, Podolnici a na dalších místech.⁹³³

Dosavadní budovy klášterů byly zabrány pro účely státu. Na prvním místě byly určeny pro ČSLA jako kasárna, dále jako internáty pro politické školy či studenty jiných škol, popřípadě objekty zdravotnických zařízení, jako nemocnice, léčebny a domovy důchodců.⁹³⁴ Tímto krokem byla porušena občanská práva řeholníků, právní subjektivita řeholních

⁹³¹ KAPLAN, K. a PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Praha: Barrister and Principal, 2001, s. 81-82

⁹³² KAPLAN, K. *Stát a církve 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993, s. 120

⁹³³ VAŠKO, V. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po Druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 150

⁹³⁴ WEIS, M. in: *Likvidace řeholního života v dokumentech jihočeského regionu*, in: WEIS, M. a SVOBODA R. a kol. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: JIH, 2009, s. 162

společenství – o kanonickém právu ani nemluvě.⁹³⁵ Politická místa hodnotila výsledek akce jako úspěšný a faktické likvidaci mužských řádů přisuzovala velký politický význam.⁹³⁶

Další kněží a laici, kteří aktivně vystupovali proti komunistickému režimu, byli dále zařazeni do pomocných technických praporů. V případě Babice, který byl souzen od července 1951 do května 1952, byli mimo jiné odsouzeni k trestu smrti 3 katoličtí kněží. Zbývaly politické možnosti strany lidové. Za tu ale vystupoval katolický kněz Josef Plojhar, který byl zcela prokomunistický. Situace se začala velmi pozvolna celospolečensky uvolňovat až po Stalinově a Gottwaldově smrti.⁹³⁷ Tento stav však trval až do začátku šedesátých let.

V šedesátých letech byli postupně amnestováni mnozí katoličtí kněží. Kolem některých z nich (Oto Mádr, Josef Zvěřina, Felix Maria Davídek a další) se vytvářely ilegální skupiny. Vznikla tak „podzemní církev“. Hlavou této organizace, která se nazývala Koinotés, autorem rozsáhlé činnosti seminářů, přednášek a různých ilegálních akcí byl moravský kněz a tajně vysvěcený biskup, Felix Maria Davídek.⁹³⁸

Roku 1963 se k podzemní církvi mohli přidat také biskupové, kteří sice byli propuštěni z internace, nezískali však státní souhlas. Kardinál Beran dokonce roku 1965 opustil republiku

⁹³⁵ K tomu zpráva ČTK z 18. dubna 1950:

„V poslední době bylo zjištěno, že nástrojem zahraničních nepřátel republiky se staly katolické kněžské řády. Při soudním projednávání rozvratné protistátní činnosti bylo prokázáno, že v četných kláštorech byli ukrýváni nepřátelští agenti, vyzvědači a dokonce vrahové. V kláštorech byla odhalena skladiště zbraní, tajné vysílací stanice a mnohé kláštery se staly základnami vyzvědačské a rozvratné činnosti. Zejména od vydání nových církevních zákonů, které učinily konec nadějším, že by světské duchovenstvo bylo možno dále pověřovati úkoly rozvratného rázu, předurčila reakční katolická hierarchie z rozkazu Vatikánu především mužské řády jako své hlavní pomocníky při uskutečňování svých rozvratných cílů. Aby bylo znemožněno pokračování v této nepřátelské činnosti katolických řádů, bylo přikročeno k opatřením, která znamenají návrat řádů k jejich původnímu a pravému náboženskému poslání. Poněvadž bylo zjištěno, že v prostorných klášterních budovách žilo vždy jen několik jednotlivců, kteří nepracovali a zabývali se ponejvíce štváním a pobuřováním, byly řády soustředěny do několika klášterů, které budou mít možnost, aby se věnovaly ryze náboženskému poslání podle zvláštních předpisů vlastní řehole. Uprázdňené budovy budou nadále sloužit především potřebám katolické charity a sociálním a zdravotním účelům. Některé bude možno přeměnit na byty, jichž obyvatelstvo v okolí bytů tak citelně postrádá.“ VAŠKO, V. *Neumlčená II*. Praha: Zvon, 1990, s. 152

⁹³⁶ Slánský v dopise krajským výborům KSČ uváděl: *„Zasazujeme dosud největší ránu reakční katolické hierarchii, jejím imperialistickým rezidentům, likvidujeme mimořádně aktivní a nebezpečnou agenturu nepřitele v naší zemi. Zásah podstatně přispěje ke zlomení vlivu imperialistických agentů v katolické církvi.“* KAPLAN, K. *Stát a církev 1948-1953*, Brno: Doplněk, 1993, s. 120

⁹³⁷ Tento rok byl asi pro české občany nejhorším, jelikož byla vyklášena tzv. měnová reforma, která změnila život milionům obyvatel této země a to nejen z hlediska materiálního, nýbrž i z hlediska politického, jelikož reakce lidí na reformu, stejně jako okamžitá odpověď režimu byly pro nepohodlné kritiky reformy existenčně likvidační. Více o tom: WEIS, M. *Praktiken des kommunistischen Regimes in der Tschechoslowakei am Beispiel der Währungsreform im Licht der Archivmaterialien der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei*, in *Rivista giuridica* 5 IV, sborník s. 47-61

⁹³⁸ FIALA, P. a HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinotés*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999

bez možnosti návratu. Novým impulsem pro život československé katolické církve se stala vyjednávání mezi zástupci Vatikánu a Československa probíhající od roku 1963.

Během Pražského jara vystoupili mnozí tajní kněží a řeholníci z ilegality, došlo ke zrušení Mírového hnutí katolického duchovenstva. Zároveň bylo obměněno vedení Československé strany lidové a některým biskupům bylo povoleno vrátit se z internace do své diecéze, kde mohli začít uplatňovat pokoncilní změny. Pro věřící se staly tyto okmažiky, jako např. v budějovické diecézi po 18 letech odloučení vítání biskupa Hloucha - něčím nezapomenutelným a po letech represe také novou duchovní vzpruhou.⁹³⁹

Liberalizace poměrů šedesátých let vyvrcholila procesem známým v dějinách pod označením „Pražské jaro.“ Tento demokratizační proces byl však potlačen invazí vojsk Varšavské smlouvy dne 21. srpna 1968. Následovala nová vlna emigrace. Na protest proti okupaci Československa se v Polsku při dožínkové slavnosti konané 8. září 1968 před komunistickou tribunou polil benzínem filozof a protifašistický bojovník Ryszard Siwiec. O čtyři dny svým zraněním podlehl.⁹⁴⁰ Šestnáctého ledna 1969 se na protest proti normalizačnímu myšlení Čechů v horní části Václavského náměstí upálil student Jan Palach, který 19. ledna svým rozsáhlým zraněním podlehl.⁹⁴¹ V jeho příkladu jej následoval student Jan Zajíc, který stejný čin uskutečnil 25. února 1969 v průjezdu domu č. 39, v horní části Václavského náměstí. Popáleninám podlehl na místě.⁹⁴² Čtvrtého dubna obě pochodně následoval před budovou jihlavské ÚV KSČ Evžen Plocek, který svým zraněním na místě podlehl.⁹⁴³ Na začátku sedmdesátých let dochází k tzv. normalizaci, která je spojována se jménem nově zvoleného prezidenta Gustáva Husáka, bývalého politického vězně padesátých let...

V roce 1971 vznikla v československé církvi nová organizace bez souhlasu Říma s názvem *Pacem in terris*. Ta pracovala na podobném principu jako Hnutí katolického duchovenstva. Ve společnosti dochází k nové vlně zatýkání a porušování občanských svobod. Zástupci Vatikánské „Ostpolitik“ udělali nepochopitelné gesto, když československé vládě kývnuli na obsazení čtyř biskupských stolců. Jendalo se o Bánskou Bystrici (Josef Feranec),

⁹³⁹ WEIS, M. *Svědectví dokumentů (Katolická církev v archivních materiálech jihočeských archivů let 1949-1976)*. České Budějovice: JIH, 2009, s. 50-60

⁹⁴⁰ KOL. AUTORŮ. Jan Palach '69, Praha: Univerzita Karlova Praha, Ústav pro studium totalitních režimů a nakl. Togga 2009, s. 120

⁹⁴¹ Tamtéž, s. 64

⁹⁴² Tamtéž, s. 99-101

⁹⁴³ Tamtéž, s. 113

Trnava (Ján Gábris), Nitra (Ján Pasztor) a Olomouc (Josef Vrana). Krok byl československými věřícími nepochopen, jelikož v tom viděli neprozřetelnost Říma vůči režimu.⁹⁴⁴ Společenská situace gradovala v roce 1977 zveřejněním zprávy z 1. ledna s názvem *Charta 77*. Spis, který se měl dostat hlavně do zahraničí, měl poukázat na porušování lidských práv v Československu.⁹⁴⁵ Postoj církvi k chartě byl zmatený. Hlavně ale mluvčí, kteří byli spojeni s Chartou, budili v církevních představitelích obavy. U některých signatářů, bývalých komunistů, se církev obávala, že si jdou chartisté vyřizovat účty, další, že chtějí pouze zreformovat socialismus, čímž by podporovali komunismus, dále některým církevním představitelům vadilo míchání církvi s politikou, eventuálně důraz na lidská práva bez náboženského zakotvení.⁹⁴⁶

Zlomovým okamžikem bylo následujícího roku zvolení polského kardinála Wojtyly na papežský stolec, které se uskutečnilo 16. října 1978. Jeho kroky byly konkrétní, razantní, komunismus znal velmi dobře ze své země. Pro české země mělo velký význam Prohlášení *Posvátné kongregace pro klérus* představující určitá sdružení a hnutí pro klérus zakázané, z 8. března 1982 zakazující kněžím účast ve sdruženích sledující politické cíle. Tímto krokem byl dán do rukou biskupů a kněží nástroj proti kolaborantské organizaci *Pacem in terris* a dále dostala větší část církevní hierarchie podporu a vzpruhu v odboji proti státnímu aparátu.⁹⁴⁷

Přestože slovanský papež nesměl do Československa přijet, konala se v roce 1985 jiná celonárodní akce, která měla pro život církve podobný dopad. V roce 1985 se uskutečnila u příležitosti výročí 1 100 let od příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Velehradu celonárodní pouť. Této pouti se zúčastnilo přes 200 000 lidí.⁹⁴⁸ Pastýřským listem z 29. listopadu 1987 vyhlásil kardinál František Tomášek pro národ *Desetiletí duchovní obnovy*. Jednalo se o pastorační iniciativu, jejímž ideovým otcem se stal psycholog, sociolog a tajně vysvěcený kněz Tomáš Halík. Akce měla symbolicky vyvrcholit v roce milénia úmrtí sv. Vojtěcha, připadajícího na 23. duben 1997.⁹⁴⁹

⁹⁴⁴ SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*, Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000, s. 80-81

⁹⁴⁵ PÁNEK, J., TŮMA, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha: Karolinum, 2008, s. 450

⁹⁴⁶ SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*. Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000, s. 82-83

⁹⁴⁷ DEMEL, Z. *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, s. 139

⁹⁴⁸ BALÍK, S. a HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 277

⁹⁴⁹ JANDOUREK, J. *Tomáš Halík: Ptal jsem se cest*. Praha: Portál 1997, s. 135

Dalším významným mezníkem se stal rok 1988, který byl nejen rokem nepokojů, nýbrž z církevního hlediska i rokem dalších poutí, které poskytovaly větší emancipaci věřících. Šestáho března to byla pout' ke Svaté Anežce v Praze, 25. března v Bratislavě modlitba za náboženské svobody. Následoval rok 1989, který začal „Palachovým týdnem.“ Následovaly pout' k uctění Klementa Maria Hofbauera v květnu v Brně a okolí v Brně, 17. - 18. června velká pout' v Prachaticích k uctění památky filadelfského biskupa Jana Nepomuka Neumanna. Této poutě se účastnili i biskupové z NSR, Rakouska a dokonce z Filadelfie.⁹⁵⁰ Následovala v červenci oslava devadesátin kardinála Tomáška a v listopadu již nekordinovaný režim povolil dokonce vypravení pouti do Říma „za Anežkou“.⁹⁵¹

Klíčovou roli pro pád komunismu v Československu a ostatních ruských satelitech v Evropě sehrál v roce 1985 jako vedoucí představitel SSSR zvolený politik Michael Gorbačov.⁹⁵² Gorbačov odmítl po vzoru 68 zasáhnout znovu do vnitropolitického dění.⁹⁵³ Přestože systém měl výkonnou armádu, schopnou s cinkajícími civilisty velmi rychle skoncovat, režim dojel setrvačností a předal pokojným způsobem moc vůdčím osobám tzv. Občanského fóra, jejichž lídrem byl dramatik a disident Václav Havel. Dvacátého devátého prosince 1989 byl Václav Havel zvolen prezidentem.⁹⁵⁴ Byla obnovena demokracie, která byla dekorativně vydobyta sametem, ačkoliv o obsahu tohoto druhu svobody bylo spekulováno již v prvních, tzv. polistopadových dnech. Byly dále povoleny všechny politické subjekty, kromě stran, které by byly pokračováním nacismu. U zkompromitovaného komunismu se jednoduše očekávalo, že se zhroutí sám od sebe. Nakolik se podařilo nové demokracii komunismus porazit, nad tím je možné polemizovat, dosud však vzhledem k nedostatečnému dějinnému odstupu, nikoliv z historického hlediska.

Československo zaniklo k 31. prosinci 1992. K 1. lednu 1993 vznikla Česká republika.⁹⁵⁵ Ta byla přijata 12. března 1999 do NATO a 1. května 2004 vstoupila do Evropské unie.

⁹⁵⁰ SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*. Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000, s. 88

⁹⁵¹ DEMEL Z. *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, s. 143

⁹⁵² OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-1948*. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008, s. 226

⁹⁵³ KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005, s. 968-969

⁹⁵⁴ PÁNEK, J., TŮMA, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha: Karolinum, 2008, s. 458

⁹⁵⁵ DAVID, R.: *Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod*. Olomouc: Olomouc, 2001, s. 67

V tom samém roce přistoupila Česká republika k Schengenským dohodám, na jejímž základě se stala 21. prosince součástí Schengenského prostoru.⁹⁵⁶

Po revoluci měla československá a následně česká církev mimořádný společenský kredit. Tento kredit se ale postupně začal umenšovat. Česká republika je dnes považována za jednu z nejateističtějších zemí světa. Například ale výše zmíněný Tomáš Halík se domnívá, že český ateismus je spíše spojovacím článkem mezi tradiční religiozitou a skutečným „praktikovaným“ ateismem. Sem patří jak důsledky vytěsňování náboženské kultury *náboženská zanedbanost*, tak jev, který je nazýván *plachá zbožnost* - spiritualita, která spíše tíhne k etice než k církevně orientované religiozitě.⁹⁵⁷

Obecně se dá říci, že českému ateistovi-sympatizantovi byla sympatičtější církev před rokem 1989 - tedy církev bojující, podzemní, *na kolenou*, neinstitucionalizovaná a respektovaná – ta bez pompy a se sledováním nálad živenými některými politiky v posledních měsících (2013) je možné dodat, hlavně církev *nerestituující*, aniž by vzde vznikala otázka o nároku na restituované a výši této nevyřešené státní *pohledávky*. Dalším vlivem, který ateismus v Čechách po roce 1989 podpořil, byla i nepřipravenost církevních struktur na převrat, i proto že byly do posledních dnů hlídány státní mocí. Katolická církev také byla po několik desetiletí odtržena od Říma, kromě toho zde nebylo možné zkoušet v terénu nové pastorační prostředky, například ty, které vyrostly na závěrech Druhého vatikánského koncilu a které, navzdory sekularizaci, nesly a nesou své pastorační plody. Výrazným omezením byl i návrat inteligentních laiků z podzemí do původních zaměstnání a hlavní pastorační prostředky byly ponechány kněžím – velmi často starším, unaveným léty normalizace či komunistické šikany, nebo jednoduše těmi, kteří příliš dlouho žili za železnou oponou a nebyli schopni myslet v nových souvislostech. Přesto je možné i v roce 2013 konstatovat, že za téměř čtvrt století prodělala česká církev velkou část změn, vznikly spolky, zařízení, instituce, kde se může profilovat. Pozitivem české církve může být, že je tato skutečnost minimálního počtu praktikujících impulsem k *nezaplacení*, opakovanou reflexí a možnostmi k promýšlení nových forem oslovení věřícího, ateisty, či šedého ateisty 21. století.

⁹⁵⁶ Wikipedie [online]: Česko, [cit. 26. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko>

⁹⁵⁷ HALÍK, T. in: KOL. AUTORŮ. *Co daly naše země Evropě a lidstvu*. Praha: Evropský literární klub, 2000, s. 37-45, III. část

8.2 Stručný nástin politicko-společenské situace v Kovářově od roku 1926 po současnost

Od roku 1926 byl v Kovářově starostou Hynek Frýdl. Následovala třicátá léta, která vyústila v začátek nejničivější války v dějinách. Kovářovské, stejně jako občany z jiných vesnic neminuly nucené práce v Říši. Devátého listopadu 1942 byli všichni kovářovští Židé odvezeni do koncentračních táborů. Do Kovářova bylo také 27. února 1945 přivezeno 120 německých uprchlíků z oblastí obsazených Rudou armádou. Rudá armáda vstoupila do Kovářova 11. května 1945. Vitali je hasiči, četnictvo, revoluční národní výbor, celé vojenské posádkové velitelství, děkan František Prinz, učitelský sbor a mnoho lidí ze sousedních obcí. Po dalším odzbrojování německých zběhů se 15. června 1945 nastěhoval do Kovářova plukovní štáb Rudé armády. Úřadoval na faře a pro svou potřebu měl k dispozici i některé třídy měšťanské školy. V červnu navštívil štáb maršál Malinovský a provedl v Kovářově přehlídku vojska. Důstojníci odešli z Kovářova 16. října a v listopadu je následovali vojáci.

V devadesátých letech 19. století byly v Kovářově 2 nejsilnější politické strany. Tou první byla republikánská strana československého venkova (agrárníci), tou druhou strana lidová. Činnost ostatních stran byla bez většího významu a tento trend vydržel až do konce druhé světové války.⁹⁵⁸ Po osvobození v roce 1945 byla v Kovářově založena organizace Komunistické strany Československa, v jejímž čele stanul Bohumil Lípa. Sešlo se více než 50 soudruhů, kteří měli situaci ztíženou tím, že Kovářovsko bylo silně nábožensky založené, což u mnoha lidí tvořilo hlavní překážku pro vstup do této marxistické strany. Díky tomu ve volbách v roce 1945 skončili komunisté oproti ostatním obcím až na druhém místě. Z 279 voličů získala strana lidová 185 hlasů, komunistická strana 51 hlasů, strana národně socialistická 31 hlasů, sociální demokraté 11 hlasů a jeden hlas byl neplatný.⁹⁵⁹

Stejně tak i založení jednotného zemědělského družstva provázely v Kovářově potíže. To bylo založeno až 31. března 1957 s 53 zakládajícími zemědělci, ale ještě 3 dny předtím podepsalo přihlášku pouze 12 zemědělců z celkového počtu 65 přítomných. Lze jen spekulovat o prostředku, který během 3 dnů změnil názor zbývající většiny sedláků. Předsedou družstva byl zvolen Jaroslav Ledinský. Zemědělské družstvo, které se postupně slučovalo od roku 1960 s JZD Vepice a od roku 1962 s JZD Vladyčín a s JZD Radvánov-Březi, vytvořilo pozemkový gigant o výměře 1452 ha zemědělské půdy s 309 členy, z toho

⁹⁵⁸ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756) s. 260 aj.

⁹⁵⁹ MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, 1986, s. 172

284 stálými pracovníky. Socializace JZD byla dokončena v roce 1963, kdy do JZD vstoupili zbylí zemědělci. V následujících letech se tak JZD v Kovářově podílelo na výstavbě mateřské školy, zdravotního střediska, nákupního střediska a kulturního domu. Počátkem roku 1973 došlo k dalšímu sloučení JZD Kovářov s JZD Kostelec a Lašovice. Obhospodařovaný majetek od této chvíle až do revoluce činil 4 282 ha, čímž se stalo druhým největším družstvem na okrese. Bohaté JZD se podílelo na řadě výstaveb zemědělských budov a nákupu strojů. V roce 1984 mělo hodnotu 122 134 000 Kčs.⁹⁶⁰ V obci bylo JZD rozhodující ekonomickou silou. Ve spolupráci s ní budovalo ve sloučených obcích silnice, prodejny, vodovod, kanalizaci, bytové výstavby. V osmdesátých letech sbíralo jedno ocenění za druhým – v rostliné, živočišné výrobě či v počtu dosažené produkce na okrese.

Další možností obživy, ve které pracovali kovářovští občané, byl Závod na výrobu vzduchotechnických zařízení (ZVVZ) v Milevsku, který se začal budovat již v roce 1948.

V Kovářově byl i v následujících letech rozvíjen bohatý spolkový život. Sem patřili: *Sbor dobrovolných hasičů* (založen roku 1885), který byl od roku 1951 několikrát přejmenován v duchu doby, *Ochotnické divadlo* (založeno roku 1880), *Spolek hospodářského zvířectva* (založen roku 1929), *Včelařský spolek* (založen roku 1905), *Jednota dělníků kamenoprůmyslu*,⁹⁶¹ *Myslivecké sdružení* (od roku 1962), *Československý červený kříž* (založen roku 1951), *Výbor žen* (založen roku 1951) – předchůdce *Českého svazu žen*, pobočka *Svazu československo-sovětského přátelství* (založena roku 1973) *Skaut* a tělocvičná jednota *Orel* (založeny roku 1945 a zrušené roku 1948, kdy byly sloučeny se *Svazem české mládeže*), *Kulturní klub JZD Kovářov* (založen roku 1966).⁹⁶² V roce 1984 začal pracovat folklorní soubor *Kovářovan*, který propaguje kroj zdejšího kraje, národní písně a tance předků. *Jihočeský folklorní festival v Kovářově* je zařazen mezi významné lidové slavnosti.⁹⁶³ Bohatý spolkový život ať díky téměř 130 leté činnosti sboru dobrovolných hasičů či bohaté ochotnické činnosti - *Kovářovské oponě*, *Jihočeskému folklornímu festivalu Kovářov*, *Divadelní společnosti Podkova* či *Dětskému jihočeskému folklornímu souboru Kovářovan* trvá dodnes.⁹⁶⁴

⁹⁶⁰ MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, 1986, s. 176

⁹⁶¹ KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940, s. 108

⁹⁶² MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*, Kovářov: MNV Kovářov, 1986, s. 91-118

⁹⁶³ Obec Kovářov [online]: Folklór a divadlo, [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.kovarov.cz/detail.php?ID=43>

⁹⁶⁴ Obec Kovářov [online]: Folklór a divadlo, [cit. 19. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.kovarov.cz/folklor-a-divadlo.php>

8.3 Stručný nástin života farnosti od roku 1926 po současnost

Dne 1. července 1926 nastoupil na Kovářovskou faru jako administrátor P. František Prinz. S jeho jmenováním nesouhlasila tehdy část farníků sdružujících se kolem Jana Jiřího Krejčího, rolníka z Hrazan.⁹⁶⁵ P. Prinz byl nemocný a zároveň lze z vedené korespondence mezi ním a patronátem vyzorovat, že nebyl zvyklý pracovat pod takovou zátěží jako P. Paleček a že jakékoliv nepochopení své osoby velmi těžce a osobně nesl. Kdokoliv, kdo by nastoupil po P. Palečkovi, by měl těžkou pozici. Ale P. Prinz, přestože byl ještě jako předbožický sused jeho velkým obdivovatelem, nebyl s to vyvinout takovou činnost, která by podobný život ve farnosti dál živila. V roce 1930 byla v Kovářově obnovena skupina katolické mládeže.⁹⁶⁶ V roce 1932 došlo k velkému konfliktu mezi katolicky smýšlejícími farníky a mezi učiteli. Předmětem sporu byl přístup učitelů k výuce náboženství.⁹⁶⁷ V roce 1935 se konalo v Kovářově biřmování, jehož se účastnil biskup Šimon Bárta, který zde zároveň vykonal kanonickou vizitaci a v roce 1936 se v Kovářově konaly misie, které vedly redemptoristé z Prahy. Náboženský duch byl v Kovářově i nadále velmi silný. V roce 1937 bylo v Kovářově 17 000 svatých přijímání.⁹⁶⁸ V dalších letech se církevní život v Kovářově cyklicky opakoval, P. Prinz se snažil zvelebit kovářovský chrám. Přesto bylo svatých přijímání v roce 1943 pouze 13 000. Znamená to, že během 6 let o téměř 24 % méně. V následujících letech ovlivnily kromě konce války kovářovskou farnost hlavně dvě události. Tou první bylo doputování ostatků do farnosti v blíže nespecifikovaném období roku 1947 a dne 22. února 1948 náhlé úmrtí dlouholetého faráře P. Prinze. Farářem v Kovářově byl 22 let.⁹⁶⁹ Po jeho smrti byl do Kovářova instalován ex currendo z Lašovic P. Josef Hejl, a sice od 15. února do 30. listopadu 1948.⁹⁷⁰ Dále je zde zmiňován P. Bedřich Lang, který zde měl být administrátorem. Během několikaměsíční administrace v roce 1948 došlo mezi ním a předsedou rolnické komise v Kovářově k roztržce. Podle administrátora fara vlastnila 28 ha zemědělské půdy a z toho 11 ha ve vlastní režii. Podle tvrzení administrátora měla být půda zabrána; dále farnost vlastnila hospodářské budovy, kůlnu, dvůr, ovocnou zahradu, která byla určena pro účely zamýšlené stavby kulturního domu. P. Lang rotrpčen na adresu dnešního Kovářova dodal toto: „*Rádi bychom věděli, jak se to praktikuje jinde, abychom s důrazným*

⁹⁶⁵ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 287

⁹⁶⁶ Tamtéž, s. 290

⁹⁶⁷ Tamtéž, s. 293

⁹⁶⁸ Tamtéž, s. 296

⁹⁶⁹ Biskupství českobudějovické: *Seznam kněží českobudějovické diecéze*, s. 285

⁹⁷⁰ Tamtéž: *Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)*

*poukazem na mírnější praxi jinde přiměli „zbožný“ Kovářov k uznání a ohleduplnějšímu jednání.*⁹⁷¹

Po P. Langovi byl s datem 1. prosince téhož roku do Kovářova instalován P. František Kubát, který byl přeložen 18. května 1952 na Žichovec a místo něj byl do Kovářova instalován tamější duchovní správce s datem od 19. května - P. Štěpán Koželuha. Ten zde spravoval farnost do 31. října, kdy z farnosti kvůli chatrnému zdraví odešel a na jeho místo byl instalován od 1. listopadu P. Václav Skala. Ten v Kovářově strávil 40 let kněžského života, bohužel jeho zápisy v pamětní knize neposkytují žádné konkrétnější údaje, které by vypovídaly něco více o stavu farnosti. Zaznamenával všechny změny týkající se liturgie, změny biskupů a papežů. Tímto způsobem vedl kroniku až do začátku roku 1973, kdy se zápisy přestal. Mezi jeho nejdůležitější pastorační počiny se dá počítat, že seznamoval Kovářov s pokoncilní liturgií a že v roce 1966 po souhlasu konzistoře odprodal československému státu farní budovu, dvůr a zahradu za 15 200 Kč. Obec chtěla na pozemku stavět kulturní dům a o faru měla zájem z hlediska architektury. Bylo zde zvažováno, že se zde umístí národní výbor, knihovna aj. JZD Kovářov se mimo to zavázalo, že dá náhradní pozemek na stavbu nové fary a že sama postaví hrubou stavbu. Administrátor se dále zavázal, že z prostředků farnosti faru dokončí. Nová kovářovská fara stala jednou z vilek podél cesty na Radvánov.⁹⁷²

Z hlášení o úkonech v duchovní správě za rok 1975 se dovídáme, že křtů bylo 5, církevních pohřbů 2, svatých přijímání ročně 3 000, v neděli na bohoslužbě pravidelně cca 400 lidí.⁹⁷³ V roce 1989 bylo křtů ve farnosti 22, pohřbů 14, svatých přijímání 4 600 a průměrný počet účastníků nedělní bohoslužby bylo 350 lidí.⁹⁷⁴ Ve statistice za rok 1990 jsou počty velmi podobné, výjimkou je počet nedělních návštěvníků kostela, který stoupl na 500.⁹⁷⁵ V roce 2012 bylo 8 křtů, prvních svatých přijímání rovněž 8, 16 pohřbů, průměrná návštěva kostela byla 250 lidí, ale svatých přijímání bylo ročně 12 000.⁹⁷⁶ Oproti roku 1990 se jedná o nárůst 60 % v počtu vydaných svatých přijímání. Rokem 1991 byla v Kovářově ukončena administrace P. Václava Skaly, který zde působil od 1. listopadu 1952 do 31.

⁹⁷¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary Sv. Jana Nepomuckého, karton 177, Farní úřad Kovářov, dopis administrátora Bedřicha Langa konzistoři ze dne 23. května 1948, č. j. 136/48, strojopis

⁹⁷² Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 316-318

⁹⁷³ BA České Budějovice, karton Kovářov, složka Kovářov – statistika a pod.: Příloha k vyplněnému hlášení o náboženských úkonech za rok 1975, strojopis

⁹⁷⁴ Tamtéž, Příloha k vyplněnému hlášení o náboženských úkonech za rok 1989, strojopis

⁹⁷⁵ Tamtéž, Příloha k vyplněnému hlášení o náboženských úkonech za rok 1990, strojopis

⁹⁷⁶ Tamtéž, Příloha k vyplněnému hlášení o náboženských úkonech za rok 2012, strojopis

prosince 1991. Zemřel 29. dubna 1992 v Charitním domově pro kněze v Moravci. Od 1. ledna 1992 byla svěřena administrace premonstrátům z Milevska, která trvá dosud.⁹⁷⁷

Podle posledního sčítání (2013) je počet věřících pravidelně navštěvujících nedělní bohoslužby cca 200. Počet křtů je max. 5, v naprosté většině jde o křty malých dětí, 10 - 20 lidí ročně se nechá katolicky pohřbit. Nejedná se ale o výčet všech věřících ve farnosti. Mladí lidé totiž a jejich rodiny po ukončení školy většinou migrují do Prahy za prací. Ke svatému přijímání chodí cca 100 lidí.⁹⁷⁸

8.4 Vzpomínky na P. Palečka a jeho vliv na situaci v regionu po jeho smrti

„*Ač jsi mrtev, otče, v srdci dítek žiješ.*“⁹⁷⁹ Tento nápis na žulové desce umístěné v Kovářově v presbytáři s fotografií P. Palečka je *vzkazem* umístěným sem zanedlouho po jeho odchodu a dále vzkazem, který docházel svého naplnění po desetiletí.

Mezi první chronologické vzpomínky na P. Palečka lze zařadit již ty, které vznikaly v souvislosti s pohřbem P. Palečka. V Lidových listech⁹⁸⁰ vyšel nepodepsaný nekrolog s odkazem na konající se pohřeb zesnulého. Nekrolog nese název: *Světec umřel*. Text začíná těmito slovy: „*V různých dobách posílá Bůh osoby, které svojí činností mají býti vzorem, ba spíše ani ne vzorem, ježto těžko jest příkladu jejich jiným následovati, nýbrž jsou projevem veliké moci a lásky Boží. Takový byl kněz-apoštola František Xaver Paleček, kanovník-farář v Kovářově, který v sobotu dne 16. t. m. dokonal svůj život v 66. roce věku, plný obětavosti a obdivuhodné lásky k Bohu a bližnímu.*“ Nekrolog dále popisuje jeho horlivou pastýřskou činnost a na konec píše: „*Všichni, kdož jej znali, nebudou se modliti za něho, ale k němu jako ku světci. Pohřeb jeho koná se v úterý 19. ledna na hřbitově v Kovářově. Tam, poblíže Svatostánku, k němuž upírala se každá jeho myšlenka, bude očekávati slavného z mrtvých vzkříšení. R.i.p.*“⁹⁸¹

⁹⁷⁷ Údaj zpracovaný a poskytnutý badateli P. Václavem Kulhánkem, archivářem Českobudějovického biskupství

⁹⁷⁸ Elektronická písemná korespondence s P. Řehořem J. Žáčkem, administrátorem obce Kovářov, prosinec 2013

⁹⁷⁹ Nápis na desce u pravého bočního oltáře v kostele v Kovářově, posledním působišti P. Palečka

⁹⁸⁰ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*, Olomouc: Vítězové, Olomouc 1936, s. 34

⁹⁸¹ *Lidové listy*, vydání buď z 18. nebo 19. ledna 1926, rubrika: Kronika církevní a náboženská, s. 5: Autor anonymní, nekrolog

Jeho bývalý soused z Předbořic, řídící učitel Karel Cvrk, publikoval 21. ledna, 5 dní po pohřbu P. Palečka v časopise Čech rozsáhlý nekrolog. Zde píše souhrnně o všech jeho kněžských attributech, které ho provázely po jeho kněžský život, o charakteristice jeho osobnosti pak říká následující: *„Poznal jsem jej už před třiceti roky, když se se svým otcem, matkou a sestrou přistěhoval na malou faru svou do Předbořic, vzdálených dobré tři hodiny od města Milevska. Byl to tehdy muž v plném rozkvětu svého života a opravdu kněz gentleman. Kdo poznal jeho uhlazenou povahu, kdo měl příležitost nahlédnouti do jeho nitra, věděl ihned, že se tu jedná o duši nadprůměrné síly a inteligence, vzorného následovníka Kristova, kněze neobyčejně vzdělaného, lidumilného a skutečného pastýře svěřených mu duší. Na malé osadě předbořické vyvinul velebný pán, jak se mu tam všeobecně říkalo, všestrannou činnost. Jeho kázání, to byla pravá pastva pro včely, pro věřící lid, vidím jej dosud, jak plamennými slovy přesvědčoval svoje ovečky, které pásal věrně, nezištně, přesně a oddán jim celou svojí duší. ...Znal své ovečky jako nesmírně jemný, sečtělý psycholog i sociolog, znal i jako učitel svých žáků citění svěřených duší, znal i své „papenhaimské“, byl to kněz i theolog, vědátor i neobyčejně jemný společník a kolega. Jeho osobní uhlazenost, tak i jemné podání všeho co říkal, byly u odpůrců respektovány. Na něho krátce nikdo nemohl, neměl prostě proč. A ti co by mu chtěli snad něco ze zášti náboženské vytýkati, nesahali mu ke kotníkům, jak vědecky tak osobní sympatií, jakož i celým jeho vzorným konáním povinností až ku hrobu jeho, krátce pro odpůrce náboženské nebylo ničeho, co by za zmínku stálo, ba ani co by se za nehet vešlo. Byl pan děkan kovářovský autoritou všem!“*⁹⁸²

K nekrologu, jenž byl uveřejněn v časopise Čech dne 21. ledna jakožto kytice vzpomínek na P. Palečka, připojil jeho bývalý soused z Předbořic s křestním jménem Miroslav mimo výše uvedené mnohé charakteristiky následující:

*„Krásné ctnosti a skvělé vlastnosti, o nichž dp. pisatel ve výše jmenovaném nekrologu vypravuje, zdobily vdp. Palečka již v Mirovicích, takže se stal v krátké době miláčkem a radostí mirovické osady, ano daleko od této osady pronikla jeho pověst o jeho životě a působení. Z osoby jeho vycházely zvláštní kouzlo a síla, jež si každého podmaňovaly. Byly to nejen přirozené schopnosti jeho, nýbrž hlavně skálopevná víra a láska v Pána Boha a k nesmrtelným duším...“*⁹⁸³

⁹⁸² Národní knihovna České republiky, Čech, Politický týdeník katolický, ročník 51, sg: 54 A 148, vydání ze dne 21. ledna 1926, č. 21, s. 4-5

⁹⁸³ Archiválie badatele, Autor neznámý, Za zamřelým vldp. Františkem Xaverem Palečkem z Kovářova, samizdat, nedatováno

V ten samý den publikoval v periodiku Lidové listy spisovatel V. Svatohor (Václav Bělohlávek) jeho další charakteristiku. Zde ho přirovnává ke dvěma osobnostem, které se v něm po celý život promítaly. Svůj vzpomínkový feuilleton nazval: „Český Vianney.“ V nekrologu mimo jiné píše:

„Byl, tuším, následovníkem budějovického Petra, kněze blahoslavené paměti, a měl v sobě také něco ze sv. Františka, jehož bratry a sestry, ovečky třetího řádu, široko daleko na dlouhé míle spravoval.

Poznal jsem ho neprve, když přišel k nám, totiž k mému zbožnému faráři se vyzpovídat. Čekal jsem na něj až vyšel z kostela – muž prostřední útlé postavy – a představil jsem se mu jako novosvěcenec asi o deset let mladší. Tehdáž se jeho vážná tvář rozjasnila až po vysoké čelo a zvlněné vlasy milým, skoro dětským úsměvem. Hned se také se mnou po kněžsku líbal a prostomile hovořil na mne, stále zamklého a ještě zaraženého, když jsem ho pak od nás na kus vyprovázel. Jal mne docela do kouzla své „francescovské osobnosti.“

Ve vzpomínce dále píše, jak se stal oddaným pozorovatelem jeho duchovní práce, jak poslouchal jeho dlouhá, ale milá kázání, plná Písma a životní moudrosti, na která přicházeli lidé ze širokého okolí. Nechal si vypravovat o tom, jak zpovídá a jak dlouhé hodiny do noci tráví ve zpovědnici, aby pomáhal lidem otevírat jejich svědomí, zamčená i na desetiletí. Feuilleton zakončuje slovy:

„...Loňského roku byl prohlášen za svatého, prostý farář Giovanni Maria Vianney, který svým svatým životem, svou obětavou pastoračí a svou modlitbou zachránil tolik a tolik duší a který z vesnice, dříve lhostejné nábožensky, učinil střed zbožného života a života usebraného v Bohu. Ta mohutná postava prostinkého faráře vyvstává před mým zrakem, kdykoliv si vzpomenu na českého faráře Františka Xavera Palečka, který před několika dny, vyčerpán a stráven službou Bohu, opustil tento svět...Bud' s Bohem, svatý Františku; kdybychom měli více takových kněží, jako jsi ty, dole i nahoře, nebyl by se náš národ neblaze vrátil ke hříchům své minulosti.“⁹⁸⁴

Tímto článkem spisovatel vytvořil označení, které se od této doby začalo používat ve větší či menší míře až do dnešních dnů.

Svou památku vyjádřil zanedlouho po jeho smrti i Alois Vošahlík v těchto slovech:

„...on to byl, který dovedl všechny bez rozdílu přivolat ke zpovědnici a k hodům Spasitele, jeho všichni poslechnout museli, tak byla jeho slova a život přesvědčivý. Přicházeli často,

⁹⁸⁴ SVATOHOR, V., in: *Lidové listy*, r. V, č. 16, ze dne 21. ledna 1926

měsíčně, týdně a mnoho jich bylo denními hosty Svátostného Krista. On dovedl ve dny masopustního veselí po tři dny shromáždití sta věřících do chrámu, aby se tu klaněli Ježíši.

*...Kdo byl jen jednou přítomen bohoslužbám v neděli v tom drahém kostelíčku, kdo viděl, jak je do posledního místečka přeplněn, kdo viděl ono množství přijímajících, kdo slyšel velebný zpěv shromážděných trvajících v chrámě dvě až tři hodiny, pochopí alespoň z části, koho osada ztratila...*⁹⁸⁵

Zpráva o smrti P. Palečka se dostala až do zámoří, kde žily komunity, které opouštěly region v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století. Vzpomínka z Chicagských českých novin je velmi cenná v tom, že zahrnuje v neslité podobě vzpomínky na P. Palečka z doby jeho kaplanování na Mirovicku. Pisatelka Anna Hlavínová na adresu P. Palečka napsala mimo jiné následující:

*„Jsme bývalí jeho osadníci, jehož jsme hluboce ctili a upřímně milovali. Pero mé je slabé, aby mohlo podat jen stín jeho pravdě apoštolské horlivosti. Že zemřel v pověsti světce, to nás nepřekvapilo, neboť již před 40 lety jako novosvěcenec budil všude pozornost, neboť žil jako světec. Říkával, že ne ten, kdo dobře začne, ale kdo dobře skončí, zajistí sobě spasení své duše nesmrtelné. Jak vidíme, on dobře skončil. Jeho krásná duše zrcadlila se v bohabojném životě. Jako novosvěcenec ujal se duchovní správy v mém rodišti plný nadšení celým zápalem své mladé duše. Jeho sympatický zjev byl jako magnetická síla, neboť míval kolem sebe velké množství posluchačů jak na jeho horlivém kázání, tak u zpovědnice, neboť měl zvláštní vliv na srdce zatvrzelých hříšníků, z nichž mnozí nekonali mnoho let svatou zpověď. Takové nemocné duše uměl léčiti tak přátelskými slovy, jako laskavý otec s marnotratným synem jednal. Byl vroucím ctitelem Božského srdce Pána Ježíše, jemuž zasvětil celou svoji osadu. Z toho bylo patrné, jak Pán Ježíš hojněho požehnání udělil vznešené jeho práci. Jeho bystrý duch byl stále v horečné činnosti. Kromě duševních potřeb svých osadníků staral se též o jejich hmotné potřeby: kde viděl nadané dívky, zvláště chudé, tu byl nápomocen usnadnit jejich studie; jestli pozoroval, že mladí lidé mají náklonnost k životu řeholnímu, postaral se jim o místo, kde v různých klášterích byli podle schopnosti dosazeni, a tak odchoval celou armádu inteligence, která jest ozdobou Církve i vlasti. Tyto mimořádné starosti zabraly mnoho času, na který musel nastavit pozdní hodiny noční.*⁹⁸⁶

⁹⁸⁵ Archiválie badatele, Vošahlík, A.: *Za zamřelým vldp. Františkem Xaverem Palečkem, farářem, kanovníkem z Kovářova*, samizdat, nedatováno

⁹⁸⁶ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 19

Dalším, kdo se zprostředkovaně o osobnosti P. Palečka a následně o jeho úmrtí vyjádřili, byl například Charles J. Meyera (zřejmě před odchodem z Mirovicka Karel Majer⁹⁸⁷), ředitel americké *Hemp and Flax Company* v Brandoně ve státě Wisconsin. Ten v dopise ze 7. dubna 1926 napsal, že se dověděl z časopisu *Katolík* o úmrtí drahého pana bratra, velikého, možno říci svatého muže, kterého znali osobně a velice si ho vážili...ale věří, „že tak jej jeho lid miloval, že jej všemohoucí Bůh všemohoucí miluje více, a proto jej k sobě povolal.“ Ředitelova manželka pokračuje v dopise anglicky: „*From our heart, we mourn with you for the loss of your excellent brother. We also loved and honoured him and his memory will be dear to us as long as we live. If real sympathy can comfort you in your affliction we hope that our letter will afford you some consolation.*“⁹⁸⁸ Co znamenal tento kněz např. pro Annu Hlavínovou, která poznala P. Palečka jako kaplana a která se do Mirovic v Čechách již nikdy nepodívala, píše v nedatovaném dopise Františce Palečkové: „*Nemohu Vám vysloviti, jakou nesmírnou radost způsobila jste mně, když spatřila jsem ten něžný kvítek, který vyrostl na české půdě a na posvěceném hrobě, kde dřímá věčný sen náš nejlepší duchovní přítel, Svatý kněz. Byla jsem pohnuta zármutkem, že nemohla jsem ani promluvíti, slzy z kropily kvíteček a vroucí modlitbu šeptala ústa má, tak jsem v duchu klečela u hrobu v dálné vlasti české. Posmrtní vzpomínku, kterou psal P. Kolenda z Pohnani z Mlado-Vožicka, která nás tolik zarmoutila. Zmíněný Pán tušil, že zde v Americe žije mnoho ctitelů v Pánu zesnulého Vašeho bratra.*“⁹⁸⁹

Zcela ojediněle a pochopitelně přicházelo i negativní hodnocení P. Palečka, jako např. v knize „Pod Zvíkovem na zápraží“ od Františka S. Pauknera, která vyšla rok po po Palečkově smrti, v roce 1927. Paukner dává knize podnázev: *Obrázky, pověsti a vzpomínky z milevského kraje*. Paukner v knize líčí příběh, který slyšel a jehož hrdinou se měl stát mladík Vincík Sáňka. Tento měl být u Klenovic svědkem trestného činu a u soudního přelíčení lhal v tom, že celý čin viděl na vlastní oči. *Nepomohl mu ani lékař*, tedy Vincík prožíval stadium deprese. Když ho shledal v tomto stavu jeho švagr Valek, který byl *vzácně šlechetný a sám pevně věřící*, odvedl Vincíka až do Kovářova, ačkoliv měl možnost vyzpovídat se v Klučenicích a Lašovicích. Jak Paukner líčí následovně: „*Ale tam byl kněz*

⁹⁸⁷ Pozn. badatele

⁹⁸⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, dopis Charlese J. Meyera ze 7. dubna 1926, rukopis na hlavičkovém papíře společnosti THE AMERICAN HEMP AND FLAX COMPANY, nesign.

⁹⁸⁹ Tamtéž, dopis psaný Antonií Hlavínovou z Ameriky Františce Palečkové, datum?, nesign.

*Paleček, blouznivě přísný a nábožensky přemrštěný, o němž šla pověst celým krajem, že jediný on usmíří Boha a pevná víra byla v něho, že jediný on jest s to, aby smyl i hříchy nejtěžší.*⁹⁹⁰

V líčení dále píše, že Vincík, který se chvěl na celém těle, hlavu rukama svíral, na sebe žaloval. Kněz mu měl dlouho domlouvat, do duše mluvit a napomínat a on, místo tíhy a výčitek svědomí měl nacházet ulehčení a jeho duše měla nalézt klid. Pokání měl vykonat u oltáře s upřeným zrakem na Krista, a když vstával k přijímání, měla být jeho tvář veselá a zrak jasný. Jeho modré oči se měly smát dřívější něhou: „*Byl zase zdráv jako předtím. Jeho víra ho uzdravila.*“⁹⁹¹

Paukner píše o Palečkovi několik důležitých informací. Nejdříve komentuje, že měl hlavní hrdina příběhu možnost vyzpovídat se v geograficky bližší obci, ale místo toho, že absolvoval cestu do Kovářova. Trasa z Klenovic do Kovářova je dlouhá ve skutečnosti jen 10 km, tedy na tehdejší poměry pěší chůze nic, nad čím by se bylo třeba zastavovat. Píše dále o P. Palečkovi jako o blouznivě přísném a nábožensky přemrštěném faráři. Pokud nebudeme upírat Pauknerovi jeho osobní názor – je to vizitka Palečkovy zbožnosti z druhé strany. Paukner zde nepřímou potvrzuje jeho zpovědní věhlas, který není pro velmi konkrétní informaci třeba interpretovat. Pak se opět pokouší P. Palečka kritizovat tím, že domnělému Vincíkovi dlouho domlouval, do duše mu mluvil a napomínal, zatímco Vincík nacházel ulehčení atd.

V roce 1929 otiskl opět česko-americký kalendář Katolík, na P. Palečka následující vzpomínku, v níž mimo jiné autor na adresu P. Palečka napsal:

„Pamatuji se, když jako novosvěcenec byl vítán na své nové působiště v okresním městě v Mirovicích, v kraji píseckém v Čechách, jak byl každý zvědav slyšeti kázání toho mladičkého nesmělého kaplanka, ale když se na kazatelně objevila jeho štíhlá postava a on začal slovy výmluvnými nadšeně hlásat slovo Boží, každý usoudil, že tak mladičkový kněz káže jako zkušený misionář.

...Říká se, že kdo má lásku k svému povolání, že je také s láskou koná a nic mu není obtížného. Důst. p. Paleček miloval svůj vznešený stav tak, že jeho duchovní páni spolubratři nazvali ho duševním velikánem. Využítkoval každého okamžiku pro čest a chválu Boží a pro

⁹⁹⁰ PAUKNER, F. S. *Pod Zvíkovem na zápraží: Obrázky, pověsti a vzpomínky z milevského kraje*. Praha: Max Forejt, 1927, s. 22

⁹⁹¹ Tamtéž, s. 22-23

blaho duší jemu svěřených; jeho nebylo vidět v besedě mezi úředníky krátit si čas kartičkami, kostel a škola byla jeho ideál...“⁹⁹²

Třetího července 1934 vykonal biskup Šimon Bárta v Kovářově generální kanonickou vizitaci. Do kraje přijel při příležitosti slavení památky 800 let od smrti sv. Norberta a na paměť založení kostela sv. Norberta, od jehož založení uplynulo 750 let (obě události se slavily v Milevsku). V Kovářově při mši připomněl duchovní správce P. Rudolf Prinz působení svého předchůdce, P. Františka Xavera Palečka. Na něj navázal biskup Bárta, který ve své promluvě opět zmínil působení zesnulého pana kanovníka a žádal osadu, aby na jeho horlivou činnost nezapomínala.⁹⁹³

Ve dnech 16. až 23. února 1936 se konaly v Kovářově misie, které vedli redemptoristé z Prahy. Misie byly míněny také jako uctění památky 10. výročí úmrtí P. Palečka.⁹⁹⁴

V roce 1937 publikoval Václav Vitek v deníku s názvem *Národní politika* o P. Palečkovi vzpomínku jako o jednom z kandidátů na svatořečení. Na adresu P. Palečka mimo jiné píše: „*Světský náš klérus a jeho jihočeský lid by zase rád viděl blahorečení kovářovského faráře, kanovníka P. X. Palečka. Dp. Paleček byl ušlechtilý typ moderního vlasteneckého kněze vzorného života, obětavého a milosrdného srdce. Byl vynikajícím theologem. Schopným katechetou, skvělým kazatelem a vyhlášeným zpovědníkem. Ale byl ještě také členem církve bojující a úspěšným organizátorem. Jeho hrob starý teprve 11 let stává se již nyní poutním místem širokého okolí.*“⁹⁹⁵

Autor v článku nepíše na jeho adresu nic nového, co by již nebylo řečeno. Ze zásadního zde přesto nově vyzvedává jeho vlastenectví a dále podává informaci o tom, že kněží i věřící v Jihočeském kraji by rádi viděli učiněné kroky k jeho blahorečení.

⁹⁹² Archiválie badatele, Autor: N. N. in: *Katolík*, Českomarický kalendář, Nákladem tiskárny českých benediktinů, Chicago, 1929, roč. XXXV, s. 140-143 (Vzpomínka byla ještě doprovázena jeho fotografií a Modlitbou za vlast) Vzpomínka dále oznamuje informaci, která popisuje poslední dny P. Palečka v tomto znění: „*Smrti se nebál, tak píše v „Národu“ důst. p. Žák ze Sepekova u Milevska, kde líčí, že umírající těšil zaroučené přátele, že se bude za ně u Pána Boha přimlouvati.*“ Vzhledem k tomu, že badatel nenalezl žádné české periodikum, které by korespondovalo s označením periodika *Národ*, je možné, že se jednalo o periodikum vydávané českoamerickou redakcí, když se autor N. N. na tento pramen odvolává přímo, jako by jej měl k dispozici. Pro skutečnost hovoří i fakt, že P. Heřman Žák byl v čilém kontaktu s americkými krajany – viz též Klášter Milevsko [online]: Farnost Sepekov, historie zvonů, [cit. 11. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://old.milevskoklaster.cz>,

⁹⁹³ Archiválie soukromé osoby: *Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow* (zal. 1756), s. 294

⁹⁹⁴ Tamtéž, s. 296

⁹⁹⁵ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, opis novin, nestr., nesign

V roce 1941 vznikla první studie osobnosti P. Palečka, kterou sepsal bývalý poslanec Jan Jiří Krejčí z Hrazan. Ačkoliv sepsal životopis pro svou rodinu, z pozdějších archiválií je patrné, kolik informací o Palečkovi z něj pozdější sběratelé čerpali. Na adresu doby sepsání a P. Palečka dodává autor následující: „*Jestliže dnes, v době náboženské vlažnosti a lhostejnosti, farnost kovářovská a předbořická tvoří osadu v poušti a jestliže i v okolních farnostech se uchoval náboženský duch, jest to díkem P. Palečka.*“⁹⁹⁶

Václav Bělohlávek vytvořil znovu o P. Palečkovi text pro časopis *Zimní kvatembr*. V prosincovém vydání roku 1945 napsal o tom, jak měl možnost pozorovat jeho činnost na Makové, kde sloužil do absolutního vyčerpání, aby se poté vracel osamělou cestou domů.⁹⁹⁷ Z článku je patrné, nakolik byl spisovatel jeho osobou zasažen. Ačkoliv P. Paleček kolem sebe nevytvářel žádnou auru, již existovali v jeho blízkosti ti, kteří se chtěli *dotknout jeho šatu*, načerpat z něj moudrost, svatost, či si jednoduše „ukrást“ pro sebe *kousek Palečka*.

Když 16. února 1948 náhle zemřel dlouholetý duchovní nástupce P. Palečka, P. Rudolf Prinz, projevil zájem o kovářovské beneficium kandidát, P. Rudolf Kubát. Konzistoř si vyžádala posudek na jeho osobu u synodálního examinátora P. Josefa Pynty. Ten píše v předúvodu k osobě P. Kubáta následující: „*Kovářov potřebuje kněze kvalit nejlepších. Po 23 letech od úmrtí pana kanovníka Palečka třeba se dostávat k semenům jím zasetých. Jako malý chlapec si pamatuji, že u nás v Chyškách se říkávalo: „Kovářov má svatého kněze /P. Palečka/ a zázračného lékaře.“ Tehdy byl v Kovářově obětavý lékař Dr. Hamerle. Kovářovský kraj dává stále naděje na kandidáty kněžského povolání. Každý žadatel o farní beneficium Kovářov měl by se zastaviti před těmito skutečnostmi, aby dovedl stavět na tak dobrých základech.*“⁹⁹⁸ Zde se již ukazuje další věc, a sice že nejen osobnost P. Palečka, ale i Kovářov se stal čímsi zvěčnělým, posvěceným, slovem o Palečkově době v Kovářově příběhem.

V roce 1951 sepsal s výběrem dřívějších pramenů bývalý odchovanec P. Palečka, farář z České Bělé, František Smetana další samizdat, který obohatil o dobové vzpomínky svých

⁹⁹⁶ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a činnost ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis, s. 4

⁹⁹⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, opis novin, nestr., nesign

⁹⁹⁸ Tamtéž, karton 177, Farní úřad Kovářov, dopis synodálního examinátora Josefa Pynty konzistoři ze dne 4. ledna 1949

kněžských kolegů. Vzpomínku na tohoto světce zakončuje i on tím, čím žil, vzpomínkou na někoho, kdo změnil jeho život: Vzpomínky znovu obsahovaly jeho pověst jako pověst odkazující na jeho svatý život:

„Hroby kněží bývají opuštěny. Ne však hrob Palečkův. Jako za živa, tak i po smrti přicházejí mnozí za ním, na jeho hrob z řad laiků i kněží, ač dvacet pět let uplynulo od jeho smrti. Laici i kněží mluvili a mluví o P. Františku Xaveru Palečkovi jako o světci a někteří jej jako světce uctívají ...Kéž všemohoucí Bůh oslaví služebníka svého i na zemi.“⁹⁹⁹

Stěžejní část příběhu o Kovářově se začíná odehrávat v těchto letech *zrudlé země*, kdy církve začala psát své novodobé zápisy o zítřek, i v Kovářově. O situaci v *popalečkovské* farnosti se dovídáme ze zápisu porady konané dne 8. září 1952 v za sedací místnosti OV KSČ v Milevsku. Na programu porady bylo prvním bodem „Zráva o průběhu přihlašování dětí ve školách na hodiny náboženství.“ Soudruh Kril v této souvislosti radil, aby nebyl schválen rozvrh, kde by náboženství bylo uprostřed výuky. V návaznosti na názor soudruha Krilla byl názor soudruha Šprunka, který navrhl, aby byly hodiny posunuty na poslední hodiny. Dále podotkl, že v Milevsku by bylo dobré udělat hodinu náboženství osamocenou a až odpoledne, jelikož je samozřejmé, že děti z okolních vesnic půjdou raději domů, než aby zůstaly na náboženství. Celkem hladký průběh porady a následné odsouhlasení další „kolektivizace“ náboženského myšlení obyvatel v milevském okrese změnila námitka soudruha Anděla, který na poradu vnesl problém, v jeho argumentaci nikoliv banálního charakteru: „*O těchto malých dětech je třeba skutečně uvažovat, ale myslím, že na Kovářovsku na náboženství se chodit bude. Učil jsem tam několik let a poznal jsem tam trochu ty lidi, tam přijít o něco dřív do školy, to by bylo pro rodiče, aby je poslali za těžké, ale na rováty, které byly na 6 hodin ranních, děti posílali.*“¹⁰⁰⁰ Situace v regionálním školství byla podložena i statistikou základních škol, počtu nepřihlášených dětí na náboženství. Z počtu 41 bylo v 19 národních školách malých obcí přihlášeno 100% dětí. Z dalších 22 škol bylo nejvíce nepřihlášených dětí v Borovanech - celkem 22, 22%, nejméně v Kovářově - celkem 2, 83%.¹⁰⁰¹ Ve statistice žáků nepřihlášených na 9 středních školách v okrese (tj. v Milevsku, Opařanech, Milevsku II, Nadějkově, Bernarticích, Chyškách, Sepekově, Klučenicích a Kovářově) bylo na prvním

⁹⁹⁹ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. P. *František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis, s. 16

¹⁰⁰⁰ SOkA Písek, fond KSČ-OV Milevsko, karton 2, zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ 1951-1952, zápis z porady OV KSČ Milevsko ze dne 8. září 1952, list 495, strojopis

¹⁰⁰¹ Tamtéž, zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ 1951-1952, zápis z porady OV KSČ Milevsko ze dne 8. září 1952, list 515, strojopis

místě Milevsko, kde bylo nepřihlášeno 21, 9 % žáků. Poslední dosažené místo patřilo opět Kovářovu, kde bylo nepřihlášeno 0 %. Referent na poradě uvedl další anomálii z Kovářova, a sice že jediná tamní střední škola vykazuje 100 % přihlášenosti na náboženství.¹⁰⁰² Vzhledem k tomu, že Kovářov měl vedle Bernartic a Milevska nejvíce obyvatel, signalizovalo toto poslední „dosažené“ místo pro Vítězný Únor - zatím prohru a lze jen konstatovat, že obavy soudruha Anděla o *deviantním* Kovářovu byly na místě.

V tom samém roce, 1952, byla na základě rozhodnutí krajského církevního tajemníka vydána směrnice všem okresním církevním tajemníkům.¹⁰⁰³ V ní jim byl uložen úkol shrnout celkový průzkum a zhodnocení svého okresu po stránce církevně politické. Zpráva nesměla být povrchní analýzou, měla být nejméně na 2-3 strany.¹⁰⁰⁴ Tato činnost monitorování církve byla systematicky prováděna od roku 1948. Tak např. v „přísně důvěrném“ návodu vyhotoveném zřejmě v roce 1955 či spíše 1956, s odvoláním se na postoj věřících k mezinárodním událostem, se dovídáme, jak pečlivě má být monitoring vytvořen a jak byl zřejmě vyhotovován od roku 1948. Průzkum měl skutečně zahrnout veškeré složky života církve. Z podrobného návodu, nejspíše krajského církevního tajemníka, se dále dovídáme, že ve farnostech budou zjištěny tyto údaje: Kolik lidí se zpravidla v neděli zúčastní bohoslužeb a jak tomu bylo v letech od roku 1948 do roku 1954, účast obyvatelstva na zpovědi, přijímání a biřmování, na církevních slavnostech - příčiny vzestupu či poklesu od roku 1948, církevních sňatků, křtů, vyučování dětí náboženství, náboženský život a jeho vliv na rozvoj zemědělské výroby, jak je činnost farářů kontrolována aparátem ONV, jak pracuje MNV s farářem, zda ho kontroluje a usměrňuje, jak MNV organizuje kulturně osvětovou práci a vědecko ateistickou

¹⁰⁰² SOKA Písek, fond KSČ-OV Milevsko, karton 2, zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ 1951-1952, zápis z porady OV KSČ Milevsko ze dne 8. září 1952, list 516, strojopis

¹⁰⁰³ Zřízení instituce krajských a okresních církevních tajemníků, kteří měli být režimem dosazenými odborníky na církevní politiku a její řešení vycházel prakticky z Ústavy 9. května 1948. V jihočeském regionu bylo nařízením ze 7. května 1949 vytvořeno kultové oddělení, pod něž tajemníci spadali. Dle konkrétních pokynů místního ONV mělo v místě vzniknout církevní oddělení a pověřený okresní církevní tajemník, který se zodpovídal krajskému církevnímu tajemníku, měl na starosti zpravidla 10 far. Pokud jich bylo víc, měl mít pomocnou kancelářskou sílu. Řádná pracovní náplň OCT zahrnovala: styk se Státním úřadem pro věci církevní v Praze, KNV, politickými a lidovými orgány na okresech ve věcech církevních. Církevní tajemník měl dále vést evidenci farářů, připravovat jejich kádrové posudky, monitorovat církevní poutě a výuku náboženství a podávat zprávu nadřízenému orgánu o stavu farnosti. Dále vedl záležitosti majetkové – sestavoval rozpočet, účetní uzávěrku, kontrolu financí farnosti. Mezi jeho mimořádné úkony patřily např. přípravy zásahů režimu na místě – tak např. likvidace řádového života a klášterů, omezení pohybu a vyhoštění diecézního biskupa z diecéze. Ke své činnosti získával OCT důvěrníky z řad loajálních věřících, ke kterým chovali představitelé farností často velmi vysokou důvěru. Více k tomu: WEIS, M. *Okres na jihu*, in: STUDIA THEOLOGICA, *Sonda do práce okresních církevních tajemníků ve světle archivních dokumentů jihočeského regionu*, ST 45, ročník XIII/3, podzim 2011, s. 86-102

¹⁰⁰⁴ SOKA Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: dopis krajského církevního tajemníka

propagandu, činnost řeholnic v ústavech a v nemocnicích, třídní složení návštěvníků kostela, vliv mezinárodních událostí na věřící a na návštěvy v kostelích, poslech vatikánského rozhlasu, protináboženská činnost osvěty a školy, výsledky ve výchově mládeže v materialistickém světovém názoru ve škole, v pionýru, v ČSM, výchova stranické organizace svých členů a funkcionářů v duchu marx-leninského světového názoru. Každý z bodů měl být rozepsán.¹⁰⁰⁵

Posudek ze dne 16. srpna 1954 adresovaný Krajskému národnímu výbru, odboru pro věci církevní v Českých Budějovicích se dochoval v tomto znění:

„V milevském okrese projevuje se dosud značná religiosita, hlavně pokud jde o severní část okresu ve farnosti Kovářov, Lašovice, Klučenice, Milevsko, Chyšky, Obděnice, Předbořice, Nadějkov a Hodošín. Další farnosti jako Kostelec nad/Vlt, Červená nad Vlt, Sepekov, Slabčice možno posuzovati s religiositou střední. Farnosti Bernartice, Opařany, Veselíčko a Rataje s religiositou nižší. Tato religiosita se projevuje v tom, že při nedělních a svátečních pobožnostech jsou plné kostely lidu. V době postní se tito lidé ke svátostem t. j. k zpovědi a přijímání dostavují v plném počtu, v některých případech i několikrát v roce. Školní mládež se dostavuje v těchto religiozních farnostech téměř za 100% účasti na vyučování náboženství. Všechny svátky zrušené třeba za 1. republiky, nebo přeložené na neděli příští jsou v těchto farnostech drženy, zvláště na vesnici. V takovýchto místech kde z 95% převládá církev řím. katolická se jen ojediněle projevují občané bez vyznání. Církevní slavnosti bývaly a v některých případech dosud jsou nejen organisovány duchovními, ale často za účasti funkcionářů a složek v obci. Tak se stává, že MNV žádají o povolení poutních pobožností, zajišťují přivezení a odvezení duchovního případně výzdobu kaple. Hasičské sbory pomáhají při přípravě slavností Božího Těla, Vzkříšení apod. a také se těchto ve stejnokrojích zúčastňují. Projevují se zde případy, že funkcionář MNV jako nedávno v Nikovicích a Lhotě Pechové nechal předseda MNV prováděti sbírku na mši obecním poslem. V těchto farnostech možno viděti, jak funkcionáři strany KSČ a MNV docházejí pravidelně do kostela, chodí ke zpovědím, v některých případech při církevních slavnostech donedávna nosili nebesa.“¹⁰⁰⁶

¹⁰⁰⁵ Srov. SOka Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: dopis krajského církevního tajemníka okresním církevním tajemníkům patrně z roku 1955 či 1956, nedatováno, strojepis s poznámkou „přísně důvěrné“

¹⁰⁰⁶ Tamtéž

V další části referátu byly zkoumány příčiny této již na počátku nové doby těžko řešitelné situace:

„Při skoumání příčin této religiosity je nutno se podívat na charakter celého okresu v létech minulých. Celý okres měl převážně charakter zemědělský. V okrese nebylo továren, mimo několika větších špičkářských dílen v Milevsku a Bernarticích. Špatná komunikační spojení, několik špatných silnic, přes malou část okresu prochází železniční trať. V severní části okresu kde i toto zemědělství bylo nejchudší, na několika lepších lánách hospodařila církevní hierarchie Premonstráti na velkostatku v Milevsku, Hodošíně, Jenišovicích, Staňkově a Vlksicích, Křížovnici na velkostatku v Klučenicích. Tak velká většina toho nejchudšího lidu byla nucena pracovat na církevních statcích. Bylo tedy přirozené, že církev kde měla svoje posice hospodářské, snažila se zvýšiti vliv náboženský, udržeti lid v tmářství a vědomosti, aby nepoznal, odkud všechna ta bída a zlo pochází. A jak skutečnost dneska ukazuje, toto se jim podařilo.“¹⁰⁰⁷

Za hlavní příčinu této situace byl v referátu vyhodnocen jako autor „kněz Paleček,“ který se zde ukázal jak strášák nové doby ze záhrobí:

„Tuto religiositu pomohli dotvrditi někteří duchovní, kteří svým taktickým jednáním dovedli si získati důvěru širokého občanstva. Jako na příklad zůstává stále v mysli věřících kněz Paleček, který působil v Kovářově, založil zde nějaký řád, který se u některých starých věřících dosud dodržuje. Tak například v neděli, pondělí a úterý o masopustě se všude v okolí pořádají plesy, veselice, maškarní průvody, ale v Kovářově a celé farnosti se v tyto dny žádné zábavy nekonají, začíná již doba postní, věřící docházejí hromadně ke zpovědím apod. Tady se ukazuje na jednu zvláštnost, která se projevuje pouze v jedné farnosti, zavedená knězem Palečkem a dosud dodržovaná. Zvláště velký vliv na věřící mívají takoví duchovní, kteří působí dlouhou dobu na jednom místě, až několik desetiletí. Za takovou řadu let pozná podrobně charakteristiku celé farnosti, jednotlivých vesnic, rodin i věřících. Podle situace dovedl zaměřiti svůj vliv, hlavně pokud šlo o získání pro docházku do kostela, ke zpovědím apod. V mnohých případech chodí lidé do kostela více kvůli p. faráři, než z nějakého náboženského přesvědčení. Této znalosti situace využívali při vyhledávání mládeže pro kněžské povolání. V některých farnostech se pomalu stávalo módou státi se knězem. Tak z farnosti kovářovské vyšel P. Hejl, P. Velický, P. Zítek, P. Kocáb, P. Štemberk, P. Hlavín, P.

¹⁰⁰⁷ SOka Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: dopis krajského církevního tajemníka okresním církevním tajemníkům patrně z roku 1955 či 1956, nedatováno, strojepis s poznámkou „přísně důvěrné“

Kortan, P. Mára, P. Mošnička a P. Sasina. Jako druhá na kněze bohatá farnost je chyšecká v čele s opatem Jarolínkem. ¹⁰⁰⁸

Pokud bychom sáhli k hodnocení obsahu, nemohl by si P. Paleček lepší vysvědčení této nové doby snad ani vysnit. Ostatně svůj názor na tuto skupinu lidí, kteří jsou komunismem zasaženi, vyjádřil již v roce 1918: *„J sme v boji; proto zcela přirozeno, že katolický, pravověrný kněz jest zasažen rezavým perem některého náboženského bolševika. Pomyslíme si: Pro tebe, pisateli, jsem nezačal, pro tebe nepřestanu konati svou svatou povinnost. Hůře by nám bylo, kdyby časopisy protikatolické nás chválily!*“¹⁰⁰⁹

A nová doba nastínila dále prostředky, jak tyto skutečnosti změnit:

„V takovémto prostředí vyrůstala naše mládež vychovávaná katolickými organizacemi. Proto i práce v převýchově člověka v tomto prostředí je těžší a bude vyžadovati hledati vhodné formy práce cestou kulturně osvětovou, aby se nestala otevřeným bojem proti náboženským, což by mnohé lidi k náboženství více přivádělo a v něm utvrzovalo. Bude nutno v tomto se zaměřiti na naši mládež jak mimo školní tak školní. V tomto měli by sehráti hlavní úlohu naši učitelé a vychovatelé i pionýrů, vedoucí skupin ČSM. Jsou však časté zjevy v našem okrese, že tito lidé nejsou s otázkou náboženskou vypořádáni, jsou příslušníci církve, někteří dochází do kostela a posílají děti na vyučování náboženství. I když ve zdejším okrese je dosud religiozita značná, možno přece jen v době několika málo roků zaznamenati částečné výsledky, hlavně i naší mládeže. Napomohla k tomu a stále napomáhají ty změny hospodářské, politické i kulturní.“¹⁰¹⁰

V roce 1956 uplynulo 30 let od úmrtí P. Palečka. Předpokládejme, že výročí bylo oslaveno slavnou mší – bohužel o průběhu neexistuje záznam. Dochovalo se leporelo s podobenkou P. Palečka a vyobrazením svatých.¹⁰¹¹ K této také příležitosti vznikl dokument, který kolektiv autorů nazval *Boží studánka*. Jedná se sběr vzpomínek na P. Palečka, který byl vydán k 30. výročí jeho odchodu. Dokument vznikl v době, když v Československu probíhaly

¹⁰⁰⁸ SOka Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: dopis krajského církevního tajemníka okresním církevním tajemníkům patrně z roku 1955či 1956, nedatováno, strojopis s poznámkou „přísně důvěrné“

¹⁰⁰⁹ FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936, s. 40

¹⁰¹⁰ SOka Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: zpráva o příčinách religiozity v milevském okrese ze dne 16. srpna 1954, zpracováno pro KNV České Budějovice, odbor pro věci církevní, strojopis

¹⁰¹¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

nejkrutější politické procesy. Zpráva z Boží studánky má svůj charakter, jazyk a hlavně výpověď, jak o tom svědčí následující řádky:

„Když dnes, po třiceti letech jeho nepřítomnosti, vstoupíš do kovářovského kostela, zjistíš, že tam vše posud dýchá duchem jeho horlivosti v účasti na mši svaté a při přijímání svatých svátostí. V době nynějšího lidového režimu pozorovali s úžasem páni, kteří přišli z Prahy zkoumat osvětu kovářovského okolí, jak neobyčejně velký dav lidí se valil z kostela po májové pobožnosti. Překvapení volali: „Viděli jsme církev bojující!“. Konstatovali, že tam člověk nejdříve vyjednává v modlitbě s Bohem a potom pracuje. Tento směr mu vytyčil obětavý jeho pan farář Paleček. Vzbudil a podpořil ve svém kněžském působení 21 kněžských povolání a 45 řeholních povolání do různých řádů. Nejvíce dívek vstoupilo z jeho farnosti do kongregace Chudých školských sester de Notre Dame...

... Jako hodné děti vzpomínají na rodiče po jejich smrti a žehnají jejich památce, tak i my vzpomínáme svého dobrého pana faráře Františka Xavera Palečka. Ač jsme roztroušeni, přec jaksi příbuzní, jako bratři a sestry jednoho duchovního otce, scházíme se ve vzpomínkách na něho od východu i západu, od severu i jihu a ukládáme jednotlivé kvítečky do věnku, aby byl oslaven nejvznešenější Král králů a nejblahoslavenější Panna Maria, Královna světa, před jejichž trůn nás vodil pan farář kovářovský. Veleben buď Bůh ve svatých svých!

Dáno na Vše svaté roku 1955 ve Smolkově ve Slezsku. ¹⁰¹²

Součástí vzpomínek byly i modlitby na P. Palečka:

„Drahý Otče náš, Františku Palečku, pamětliv jsa svých namáhání a své lásky k nám, oroduj za nás! Slíbil jsi před smrtí, že se budeš za nás přimlouvati. Vypros mě i všem, které jsi měl rád a jejichž duchovní a časné blaho jsi vyhledával, vytrvalost v dobrém, stálost ve víře, pevnost v naději, vroucí lásku, odolnost proti všem dnešním nástrahám. Chraň nás všeho protivenství a pronásledování a zvláště nám vypros milost, abychom bohabojně žili a s Tebou se v nebi shledali! Ač jsi mrtev, Otče, v srdcích dítek žiješ stále. Již 30 let od Tvé smrti přeletělo přes naše hlavy, ale my nezapomněli. Jsi náš a spoléháme na Tebe. ¹⁰¹³

Ty další jsou v podobném duchu:

„Požehnej ó Bože hrob tento a oslav služebníka svého Františka jako on o slávu svatého jména Tvého pečoval. Nám pak dej, abychom nikdy nezapomněli napominání, příkladu a

¹⁰¹² Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka, samizdat, strojopis, s. 2

¹⁰¹³ Tamtéž, s. 18

*lásky jeho, ale jimi se řídíce, přikázání Tvá plnili, rodičku Boží ctili, svaté vzývali a následovali, dle svaté vůle Tvé žijíce, šťastně život dokonali a u Tebe s naším otcem Františkem na věky blaženi byli ...*¹⁰¹⁴

„Oslavenče Boží, Otče Františku, shlédni ze vznešeného příbytku svého v nebi a pros úpěnlivě za lid svůj, za lid, jehož věčné i časné blaho po celý život svůj jsi vyhledával. Vezmi nás pod svoji ochrannou ruku a mocí své přimluvy u Pána Boha vysvobod' nás ode všeho utrpení. Vypros nám zvláště tu milost, abychom odolali všem svodům a zachovali věrnost Pánu Bohu a svaté Církvi, abychom si víru, naději a lásku uchovali, dle zákona Božího žili, přikázání jeho zachovávali, v dobrém až do konce života setrvali, před smrtí svatými svátostmi jsouce zaopatřeni, šťastně a kajicně zemřeli, na soudu Božím obstáli a s Tebou v nebeské vlasti jednou se shledali. O to Tě prosíme pro Tvoji velikou lásku, jakou Jsi měl k Nejsvětější Svátosti a k přesvaté a přemilostné Matce boží. Amen.“

„Panno Maria královno kněží, oroduj za nás.

*Ctihodný Otče Františku Palečku, oroduj za nás.“*¹⁰¹⁵

Od 25. listopadu do 3. prosince 1956 konali bývalí farníci nověnou modliteb k P. Palečkovi. Struktura novény byla následující:

- 1) Jeden desátek radostného růžence
- 2) Krátké rozjímání výroků P. Palečka
- 3) Jubilejní modlitba
- 4) Duchovní nebo tělesný sebezápor¹⁰¹⁶

¹⁰¹⁴ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka, samizdat, strojopis, s. 18*

¹⁰¹⁵ Tamtéž, s. 18-19

¹⁰¹⁶ Součástí Boží studánky byly i báseň a říkánka o P. Palečkovi:

Svaté památce vldp. kan. Fr. X. Palečka faráře v Kovářově

- I. *Když kráčívám tím tichem hřbitova
a čtu Tvé jméno, Otče, na pomníku,
vždy s velkou úctou na Tě vzpomínám
Ty velký věrný Boží bojovníku.*
- II. *Ty věčná lampa, která pláš
zde v chrámě v každé chvíli,
v tvém svitu před tebou klekával Otec náš,*

zde hledal pro sebe zas nové síly.

- III. *Tam klekával dlouho do noci,
před Svatostánkem bylo místo jeho,
tam vodíval nás vždy tak rád
a učil milovati Srdce Ježíšovo.*
- IV. *Tu víru Kristovu on hlásal vždy
a ukládal v ta dětská srdce naše,
tak vroucně učil jsi nás Boha milovat,
kolik to něhy bývalo v Tvém hlase.*
- V. *Když dítky jsi nás učil svatým pravdám
a rukou dětské hlavy hladíval,
tu každý z nás jsme k Tobě svatý, Otče náš,
s tak velkou láskou hledíval.*
- VI. *Když vyrostli jsme a opustili školu
i potom přicházel jsi mezi nás,
učil jsi nás zpěvu – milovati České písně
a my tak rádi slýchali Tvůj krásný jasný hlas.*
- VII. *Když bolest dravá sklíčila ta srdce naše
dovedl jsi nás těšit a mírniti bol náš
a ukazoval kde je lék na rány naše,
učil jsi nás vroucně modlití se Otče náš!*
- VIII. *I Matičku Boží jako Matku naši,
jsi nás učil ctít a Jí milovat
k ní jsi nás vodil na posvátná místa
a Jí svá srdce s láskou věnovat.*
- IX. *Kdo Tebe znal, tu duši Tvoji čistou,
zdaž nemohl mít Tebe Otče rád?
Tu víru Tvou, jak mocný štít vždy jistou,
jenž zářila v Tvém životě odevšad.*
- X. *Ó Otče náš, již tolik let Tvé srdce země kryje
a přece stále žiješ mezi námi,
Tvé srdce otcovské dále pro nás bije
a z výšin nadhvězdných nám žehnáš Svojí dlaní.*
- XI. *Vždy, když kráčím tichem hřbitova,
tak ráda k hrobu Tvému zajdu,
s pevnou vírou a nadějí v srdci svém,
že pomoc a přímluvu u Tebe najdu.*

Autorem básně z prosince 1956 je Ludmila Müllerová z Pechovy Lhoty

*Zvoňte zvony na vše strany,
svolávejte kovářany,
zněte slavně v šíř i v dál,
že nám Pán Bůh strážce dal.*

U této říkanky je autor neznámý.

Samizdatu, shrnujícímu život P. Palečka, je třeba opravdu přiznat, že domnělý zpravodaj vyzoroval situaci správně. To samé píše na svou adresu odchovanci P. Palečka, 30 let po jeho smrti *ztěžovatelé* kolektivizace a jak vidět z následujících řádek těžkopádní žáci v pochopení Marxova náboženství člověka: „*Nyní již odpočívá v posvěcené zemi kovářovského hřbitova. Spí klidně, neboť jeho odchovanci nezradili a neodhodili pramen víry a modlitby.*“ To, že konstatují svou příslušnost k P. Palečkovi a zaznamenávají zároveň udivené pohledy nových *kazatelů*, zaznamenává autor samizdatu šířícího se na Kovářovsku v době stalinského Československa velmi výmluvně: „*V době nynějšího lidového režimu pozorovali s úžasem páni, kteří přišli z Prahy zkoumat osvětu kovářovského okolí, jak neobyčejně velký dav lidí se valil z kostela po májové pobožnosti. Překvapeni volali: Viděli jsme církev bojující!*“ Konstatovali, že tam člověk nejdříve vyjednává v modlitbě s Bohem a potom pracuje. Tento směr vytyčil obětavý jeho pan farář Paleček.“¹⁰¹⁷

Autorka další části vzpomínky dále popsala ve vzpomínce také osud 3 sester, které ještě jako 3 malá děvčátka docházela za P. Palečkem do Předbořic:

„*Sestry našly uzoučkou pěšinku v životě a již se nevrátily na cestu tohoto světa. Dvě starší brzy došly cíle, Matička Boží je zavolala na věčnou večeři ke svému stolu. Milá a něžná s. M. Lukasina opustila svět roku 1917 a za dva roky odešla po ní i veselá a obětavá s. M. Kryštofa. Třetí se modlí růženečky k Matičce Boží ve slezském Egyptě, kam ji zář rudé hvězdy ukázala cestu. Na památku p. faráře Palečka honosí se jeho jménem.*“¹⁰¹⁸

Podle autorky vzpomínky P. Paleček vzbudil a podpořil ve svém kněžském působení 21 kněžských povolání a 45 řeholních povolání do různých řádů. Nejvíce dívek vstoupilo z jeho farnosti do Kongregace chudých školských sester de Notre Dame.¹⁰¹⁹ Podle svědectví P. Bělohávků z toho samého období mělo díky vlivu P. Palečka mělo vzniknout dokonce 29 kněžských povolání a 59 řeholních.¹⁰²⁰

Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka, samizdat, strojopis, s. 22*

¹⁰¹⁷ Tamtéž, s. 2

¹⁰¹⁸ Tamtéž, s. 14

¹⁰¹⁹ Tamtéž, s. 2

¹⁰²⁰ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky P. Václava Bělohávků z roku 1956, nestr., nesign

V roce 1972 napsal rovněž o P. Palečkovi seminární práci v semináři v Litoměřicích student Josef Doubrava, který čerpal informace právě od P. Josefa Břicháčka.¹⁰²¹

Ještě v osmdesátých letech se objevil P. Paleček ve dvou publikacích. V publikaci Marie Müllerové-Hezoučkové z roku 1986 s názvem *Po stopách obce Kovářov* je zmiňován P. Paleček jako farář a učitel. A v roce 1989 byl zařazen dokonce do knihy vydané Českou katolickou charitou s názvem: *Bohemia Sancta – životopisy českých světců a přátel božích*. Přestože byl přínos P. Palečka nezpracován, byl P. Paleček autory pod sestavovanými životopisy, pod odborným dohledem prof. Jaroslava Kadlece, zařazen mezi 35 nejvýznamnějších českých světců od roku 863. Obsahově byl text výňatkem ze seminární práce bohoslovce Jaroslava Doubravy. Skutečnou poctou tomuto muži, o kterém jsou v knize napsány jen fragmenty z jeho života je, že byl zařazen mezi 3 nejvýznamnější osoby 20. století. Kromě něho se publikace v tomto časovém horizontu věnuje ještě rozboru osob Antonína Cyrila Stojana a Antonína Podlahy. Budiž podotknuto, že autoři v té době samozřejmě nesměli zmínit nikoho z novodobých osobností či mučedníků komunismu (Toufar, Bula, Drbola, Beran, Hlouch a jiní).

Po roce 1989 se začíná psát nová etapa vzpomínek na P. Palečka. Na P. Palečka se vzpomínalo zřejmě každý rok a největší zásluhu má na tom bezesporu předbořický rodák redemptorista P. František Břicháček. Tento kněz sbíral celá léta fragmenty o osobě P. Palečka. Již v roce 1991 publikoval v časopise *Svatá Hora* na pokračování životopis P. Palečka, vycházející v převážné míře ze sekundárních pramenů,¹⁰²² a po přesunu P. Břicháčka na Lomec, tím samým způsobem v periodiku s názvem *Ave z Lomečku* na pokračování od ledna 2003.¹⁰²³

Z porevolučního Kovářova se dochovaly referáty ze vzpomínek z roku 1994 a 1995:

„Pan kanovník František Xaver Paleček. Zemřel 16. ledna 1926 v Kovářově v pověsti svatosti a je znám jako český Giovanni Maria Vianney. Letos uplynulo od jeho úmrtí 68 let. Dne 16. ledna v neděli odpoledne v 15 hodin 30 minut byla slavnost v kovářovském kostele za veliké účasti věřících z okolních farností, z Lašovic, Předbořic a dalších, pěvecký sbor

¹⁰²¹ Rozhovor badatele s P. Jaroslavem Doubravou uskutečněný v říjnu roku 2011

¹⁰²² Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, *Svatá Hora*, složka: P. Břicháček, různé, časopis: *Svatá Hora*, čís. 1/2, 3/4, 5/6, 7/8, 9/10, 11/12, ročník 1991. V tom samém objemu (čís.:1-12) došlo k tisku těch samých vzpomínek, s úpravou v ročníku 1992

¹⁰²³ Archiválie p. Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka, výtisky *Ave z Lomečku* s životopisem o Palečkovi a dokonce s ilustracemi z měsíců leden, únor, duben 2003

z Milevska, 8 kněží celkem včetně dp. Josefa Břicháčka ze Svaté Hory a dvou ctihodných sester.... Při mši svaté byla zpívána píseň „K nebesům dnes zalet' písni“ a „Ježíši Králi“. Při kázání vzpomněl dp. Břicháček na zemřelé kněze z farnosti kovářovské, předbořické a lašovické, dále vzpomněl i na řeholnice, které vzešly z těchto farností jeho zásluhou. Vzpomínková slavnost byla zakončena na hřbitově u jeho hrobu položením věnce a zazpíváním písně „Matičko Kristova, klíčnice nebes. Za týden dp. děkan z Milevska řekl, že minulou neděli při slavnosti nebylo jedno oko suché a on sám byl hluboce dojat.“¹⁰²⁴

O rok později bylo na P. Palečka vzpomínáno v podobném duchu:

„Dne 15. ledna v neděli odpoledne ve 3 hodiny začala slavnostní mše svatá, vzpomínková slavnost k 69. výročí smrti dp. kanovníka Františka Xavera Palečka. Mši svatou sloužil dp. kanovník Dvořák z Českých Budějovic. Ze Svaté Hory přijel dp. lektor svatohorský Josef Břicháček, rodák předbořický, a tři řeholní sestry ze Svaté Hory. Opět jako loni se sešlo hodně lidí z Kovářovska, Předbořicka i odjinud. Vzpomínkový projev přednesl z kazatelny dp. Dvořák z Českých Budějovic. Z Milevska přijel Josef Hadáček, profesor Josef Novotný, paní Dvořáková, paní Štvánová a hodně neznámých lidí rovněž i z dalekého okolí. Dp. Dvořák připomněl bohatou žeň pana kanovníka, poděkoval všem za hojnou účast na mši svaté, rovněž i za přistoupení k svatému přijímání. Také připomněl, že kovářovská farnost žije. Od oltáře pronesl pár slov dp. Břicháček o dp. kanovníkovi Františku Xaveru Palečkovi. Po skončení mše svaté jsme se odebrali ke hrobu pana kanovníka, kde byla položena kytice. Zde pronesla pár slov paní Müllerová z Kovářova. Společně jsme se pomodlili „Otče náš“ a „Zdravas Maria“ a tím byla slavnost ukončena. Trvala jednu a půl hodiny a zúčastnilo se jí i několik kněží.“¹⁰²⁵

Bohužel další záznamy ze vzpomínek, konaných např. k 70. nebo 80. výročí úmrtí se nedochovaly a ústní podání o těchto událostech je velmi nesouvislé. Záznamy z farní knihy neexistovaly nejen díky domněle ztracené farní knihy, ale i kvůli tomu, že nová kniha nebyla založena. K 80. výročí úmrtí byla přesto vydána pohlednice s kovářovským kostelem a ve výřezu pohlednice byl vložen obrázek Palečkova náhrobku. Zřejmě byla sloužena i slavná mše.¹⁰²⁶ Stejně tak v roce 2009 vyšel k výročí 150 let od jeho narození leták, který obsahoval již dříve publikovanou podobenku P. Palečka z věku mezi 25-30 roky a dále shrnoval

¹⁰²⁴ Archiválie badatele: vzpomínka na P. Františka Palečka k 68. výročí úmrtí, autor záznamu neznámý

¹⁰²⁵ Tamtéž

¹⁰²⁶ Pohlednici laskavě k nahlédnutí zapůjčil p. Václav Paleček, prasynovec P. Palečka

dosavadní známé informace. V druhé části letáku byl vyobrazen rodokmen P. Palečka vedoucí až do roku 1744. Ze sourozenců P. Palečka je pouze opomenuta sestra Rosálie, nar. 3. září 1869.¹⁰²⁷ Dá se předpokládat, že výročí bylo rovněž připomenuto slavnou mší.¹⁰²⁸

Další ze zmínek o Palečkovi pochází z úst P. ThDr. Stanislava Sasiny (1920-2001). Ve sborníku *Josef Jiran, kněz a voják Kristův* na adresu tohoto kněze ve spojení s P. Palečkem píše: „Každý jsme zvláštním osobním dílem Božím a o milém Josefovi platí v míře vrchovaté to, co je napsáno na hrobě pana kanovníka Palečka v mé rodné farnosti Kovářově: *Zelus domus tuae commedite me!*“¹⁰²⁹ (P. Stanislav Sasina je pohřben v Předbořicích vpravo vedle bočních vstupních vrat do kostela¹⁰³⁰).

Od 1. dubna 2008 funguje při Dobrovolnickém centru v Českých Budějovicích v Kanovnické ulici *Klubovna u Palečka*. Klubovna slouží dobrovolníkům, kteří se scházejí s dětmi ze sociálně slabého prostředí v rámci programu *Šance všem*. Dále je využívána pro různá školení a supervize dobrovolníků. Jak se dovídáme z informací na internetu, klubovna se jmenuje „U Palečka“ *podle Františka Xavera Palečka, kněze působícího na přelomu 19. a 20. století v Českých Budějovicích. František Xaver Paleček měl velmi rád děti a rozuměl si s nimi, byl ke každému vlídný a laskavý.*¹⁰³¹

Odkazem na osobu P. Palečka je např. odkaz farnosti u kostela sv. Prokopa v Praze. Ta o něm kromě jeho nacionálií na svých www stránkách píše, že proslul jako vynikající, především poutní kazatel, a obětavý zpovědník. Při mobilizaci v roce 1914 prý zpovídal rekruty, odcházející do války celou noc, a že se mu přezdívalo „Český Vianney.“¹⁰³²

¹⁰²⁷ SOA Praha: Matrika narozených, Miličín (1869), sign. Miličín 16/I, s. 1

¹⁰²⁸ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

¹⁰²⁹ ADÁMEK, J., SEKÝRKA, P., MACHARTOVÁ-FOLKOVÁ, Z. *Josef Jiran, kněz a voják Kristův, Sborník k nedožitému 50. výročí kněžství*. Písek: Prácheňské nakladatelství IRES, 2002, s. 41

¹⁰³⁰ Pozn. badatele

¹⁰³¹ Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice [online]: Klubovna u Palečka, [cit. 26. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://dobrovolnicb.cz/vyhledavani/?query=Pale%C4%8Dek>

¹⁰³² Římskokatolická farnost u kostela Sv. Prokopa [online], [cit. 26. prosince 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.farnost-zizkov.cz/?akce=litkal-den&den=16&mesic=1>

8.4.1 Slovo o Palečkových dětech

V Kovářově existuje dosud velmi zvláštní označení odchovanců P. Palečka. Říkalo se jim „Palečkovy děti.“ Badatelsky je zajímavý ani ne tak vznik označení, jako jeho dopad na Kovářovany o desetiletí.

První zmínky, ačkoliv ne přímo odkazující na tento status, pochází z bezprostředního popisu událostí v Kovářově po oznámení smrti P. Palečka farníkům. Poslanec Jan Jiří Krejčí popsal události takto: *„Vycházejíce z kostela, jeden druhému svým pohledem jako by sděloval a opakoval smutnou zvěst: „Jsme sirotci.“ Jako děti, ztrativší laskavého, starostlivého otce, jedno druhému opakuje: „Ztratili jsme otce,“ tak si osadníci farnosti Kovářovské opakovali mezi sebou: „Ztratili jsme otce, ztratili jsme svého největšího dobrodince.“¹⁰³³*

Další zmínky nalézáme z roku 1955, kdy se pisatelka ve Smolkově ve Slezsku vyjadřuje takto: *„Jako hodné děti vzpomínají na rodiče po jejich smrti a žehnají jejich památce, tak i my vzpomínáme svého dobrého pana faráře Františka Xavera Palečka. Ač jsme roztroušeni, přec jaksi příbuzní, jako bratři a sestry jednoho duchovního otce, scházíme se ve vzpomínkách na něho od východu i západu, od severu i jihu a ukládáme jednotlivé kvítečky do vínku, aby byl oslaven nejvznešenější Král králů a nejblahoslavenější Panna Maria, královna světa, před, jejichž trůn nás vodil pan farář kovářovský.“¹⁰³⁴* A jiná vzpomínka z té doby na P. Palečka v podobném duchu: *“ Pane faráři Palečku. My, Vaše bývalé děti na Vás vzpomínáme a k Vám se hlásíme nyní, když jsme prošly již úpalem poledního slunce a když jsme pily hořký nápoj životních běd. Zjišťujeme, že Váš postoj byl pro nás vůdčím gestem: žít tak jako Vy, pro Pána Boha a Jeho věc se nejvíce v životě vyplácí.“¹⁰³⁵*

Že toto označení, Palečkovy děti, existuje, bylo zjištěno nikoliv z archiválií, ostatně tuto sounáležitost z archivních střípků by považoval za nedůležitou. Okolnosti Palečkových dětí mu byly osvětleny náhodou při badatelské činnosti v Kovářově v roce 2011.

Jedna žena ve věku 45 let badateli sdělila, že pokud přišli jako mladí do okolní vesnice na lidovou zábavu, stali se nezřídka po příchodu cílem posměšných poznámek od ostatní mládeže, když je místní pro pobavení ostatních uvedli jako Palečkovy děti. Totiž přesto, že tato žena chodila do kostela od mládí již jen příležitostně, byla jednou z těch, která si u skupiny mladých, sdružujících se na určitých typech zábav, nesla jakési nechtěné stigma,

¹⁰³³ Archiválie badatele, KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze; Hrazany u Milevska 1939-1945?*, samizdat, strojopis, s. 21

¹⁰³⁴ Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ. *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis, s. 3

¹⁰³⁵ Tamtéž, s. 17

kteře mělo ukazovat na morálku, čistotu či výjimečnost kovářovských návštěvníků veselice. Absurdní je skutečnost v tom, že tito znali jméno P. Palečka již pouze z vyprávění svých babiček. Tato žena si byla vědoma, že byli takto nazýváni proto, že byli jako farníci P. Palečka vedeni velmi přísně.¹⁰³⁶

Být Palečkovým dítětem znamenalo žít se znamením a zároveň být nositelem statutu P. Palečka. Palečkovy děti se dá přeložit zároveň jako chráněnci – veškerý rodičovský či náboženský příměř by se stal pro vyjádření slovy čímsi povrchním. Zřejmě tak se dá aspoň trochu opsat to, co zažívali lidé, kteří desetiletí po smrti tohoto muže přemítali buď nad jeho rovem v malé vesnici v Povltaví, na dalších místech v Čechách, či ve vzdálené Americe. V dopise z roku 1995 adresovaném generálnímu vikáři, P. Václavu Dvořákovi, píše v této souvislosti P. Josef Břicháček následující:

„Děkuji Ti, že přijdeš do našeho kraje – má maminka k němu chodila do školy, byla jím oddána v Kovářově 21.11 1916 a můj tatínek ho též velice dobře znal a on jeho, protože 8 let předtím působil v Předbořicích – u nás. Moji rodiče k němu chodili pravidelně na shromáždění III. řádu – a věř mi, že i já se počítám k jeho dětem, stejně tak i P. Sasina, P. Josef Uher, P. Josef Mošnička.“¹⁰³⁷ Stejně tak v jiném dokumentu píše o příčinách, proč se počítá k Palečkovým dětem. Zmiňuje při té příležitosti, že jeho rodiče byli členy III. řádu P. Palečka, stejně jako Palečkův kladný postoj k sřátku jeho rodičů, přestože byli od sebe věkově vzdáleni.¹⁰³⁸

¹⁰³⁶ Kovářov, uskutečněný rozhovor ze dne 20. dubna 2011 s místní obyvatelkou, která si přeje zůstat v anonymitě

¹⁰³⁷ Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček: „Doplnění do složky vzpomínky 3/C003, podsložka: 3/C00314a: Několik črt ze života P. Jos. Břicháčka, CSsR, dopis generálnímu vikáři Václavu Dvořákovi ze dne 8. lednu 1995, strojopis

¹⁰³⁸ „Jsem z venkova. Předbořice je malá vesnička v okrese Milevsko/ dnes Písek. Naše rodina byla hrdá na svou příslušnost k rolnictví, nezávislost, tvrdou práci v zemědělství, ochotou pomoci, pevný křesřanský charakter, svěcení neděle, páteční půst, pravidelnou modlitbu, svátosti, křesřanské politické smýšlení /lidová strana/, katolický tisk...Rodiče prošli katolickou formací P. Frant. Xavera Palečka, který 8 let působil v Předbořicích /kdy mému tatínkovi bylo 18-26 let a potom moje maminka z farnosti Kovářov, kterou ovlivňoval od jejich sedmi let do jejich jednadvaceti. On to byl, který jím schválil věkově nerovný sňatek – tatínkovi bylo tehdy 40 let a mamince 21 roků. Oba byli členy III. řádu sv. Františka a P. Paleček jejich představený. A deset let byl jejich přítelem i v době manželství až do své smrti 16.1. 1926.“) Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček: „Doplnění do složky vzpomínky 3/C003, podsložka: 3/C00314a: Několik črt ze života P. Jos. Břicháčka, CSsR, samizdat, strojopis

ZÁVĚR

Tato disertační práce si kladla za cíl, očistit zkoumanou osobu od hagiografie, zhodnotit komplexním způsobem její činnost v regionu, hlavně ve světle archivních pramenů, provést analogii dostupné literatury a samizdatů. Na základě výše napsaného měla být dále uskutečněna verifikace hypotéz či faktů studiemi nových, dosud nepublikovaných pramenů. Tou samou měrou měla být zároveň historickým odmítnutím všeho, co se bádáním nepotvrdilo či vycházelo z mylných badatelských předpokladů dřívějších životopisců. Hlavní syntézou měla posléze vést k nalezení Palečka historického.

Nyní v každé kapitole zhodnotím, jak se podařilo záměr postihnout.

Na první kapitolu, která byla pojata jako uvedení do epochy, seznámení s regionem do kterého se František Paleček narodil, navazuje již druhá kapitola o životě P. Palečka. Tato kapitola vytvořila utříděným způsobem dosud nejkompaktnější životopis P. Palečka se všemi důležitými milníky občanského a kněžského života. Ty se oproti dosavadním životopisům opírají především o archivní dokumenty. V této souvislosti je možné odkázat zvláště na výsledky probádaných okolností vzniku a průběhu nemoci, dále na bezprostřední události vyvolané po odchodu P. Palečka.

Třetí a z hlediska přínosu P. Palečka nejdůležitější kapitola se zabývala pastoračním přínosem P. Palečka. Každá podkapitola se svým úvodem nejdříve rozpracovala a vyvodila závěry z toho, co bylo u P. Palečka považováno za fenomenální, nebo nově to, co za fenomenální dosud považováno nebylo jen díky absenci archivních pramenů a záměrů dřívějších autorů. Následná syntéza nabídla nový pohled opírající se o verifikaci či odmítnutí závěrů dřívějších badatelů. V podkapitole pojednávající o kazatelském rysu byly rozebrány všechny faktory, které způsobily či mohly způsobit věhlas P. Palečka. Byly vyzdvíženy jeho rétorické a doprovodné rétorické schopnosti. V této podkapitole je také bořen jeden z mýtů, že P. Paleček čerpal svou látku pro kázání pouze z Písma a katechismu. Byly tak odkryty další prameny, které prokazatelně jako kazatel studoval, stejně jako hypoteticky nastínil další. Dále zde byl vytvořen další dílčí závěr zabývající se velkým počtem posluchačů při jeho kázáních ať mezi věřícími či nevěřícími. Domnívám se, že mu byla věnována kromě obsahu kázání pozornost proto, že v něm posluchači skutečně viděli díky jeho přesvědčivosti, horlivému naturelu, prožívané *temperamentní* víře, misionářskému úsilí - promlouvat toho, který vyvinul tolik námahy, aby pochopil, jak má mluvit *Jeho* jazyky. Provokoval tím v pozitivním i

negativním slova smyslu, v obou případech však tito tlačící se lidé na jeho kázáních chtěli *být u toho*.

V podkapitole o jeho snad nejznámějším rysu – rysu zpovědníka jsou popsány četné pobyty P. Palečka ve zpovědnici a odvozen jejich logický dopad na jeho zdraví. Bližší údaje o vykonaných svátostech smíření u P. Palečka jsou z pochopitelných důvodů zahaleny do *silentia*. Nově je poukázáno na to, že *Slovo* o něm jako o zpovědníkovi nebylo způsobeno pouze jeho dostatečnou znalostí teologie, filozofie, psychologie a sociologie a morálně bezúhonným způsobem života. V dřívějších studiích o P. Palečkovi je poukazováno ještě na fakt, že trávil většinu dne v kostele, kde kromě zpovědi a modlitby zveleboval chrám. Ten však svou velikostí tehdy jako dnes nepřipomíná katedrálu. Je oprávněné se ve světle nových pramenů domnívat, že důvod jeho pobytů v kostele tkví mnohem více ve ctnosti *čekání* – v nabídce, *návodu*, možnosti pro druhého... kdykoliv pokleknout u zpovědnice, jelikož tato byla v Kovářově místem, odkud se farář nevzdaloval. Aby opravdu nikoho, kdo touží po smíření s Bohem skrze jeho zpovědnici, *nepropásl*. Sympatizanti i odpůrci horlivého faráře si byli tohoto jeho smyslu pro službu vědomi. A to byla další skutečnost, která měnila duchovní osudy lidí po desetiletí a na desetiletí dopředu je ovlivnila. A to i u těch, kteří měli vůči církvi negativní postoj a ke zpovědi nešli ani k P. Palečkovi. Věděli však, že v jejich blízkosti existuje horlivý a zbožný farář s nasazením veškerého volného času, když čekal na příchod každého. V podkapitole, která popisuje jeho procesí, je vyzdvížena opravdovost a neochvějně vedení procesí P. Palečkem s odmítnutím folklóru a všeho, co by vyrůstalo pouze ze stádového uspořádání. Na tento model je poukázáno také jako na jeden z funkčních modelů jeho pastorační, který byl opřen o putování a hledání odpovědí *v prachu cest*. Dalším pastoračním modelem P. Palečka, kde zaznamenal úspěch, byl odběr náboženského tisku, v té době jediného rozšířeného média pro všechny sociální vrstvy. V podkapitole, která se věnuje tomuto tématu, je vyvozeno, co tím sledoval a čeho dosáhl. Že pravidelným a vysokým odběrem zaplňoval volné místo, které by farníci mohli nahradit tiskem, jenž by je poškozoval. Jím regulovaný odběr tisku chápal tedy primárně ve smyslu pastýřské ochrany. Dnes bychom se na něj mohli dívat jako na jakéhosi novodobého Koniáše, to by bylo ale zásadní dobové nepochopení role faráře v 19. století. P. Paleček tiskem pastoroval, vedl a chránil a v tomto byl opět úspěšný. Další podkapitolou Palečkova pastoračního působení je zakládání náboženských spolků. Zde je poprvé na základě číselné analýzy dokázáno, jak velké a unikátní bylo jím vytvořené spolkové náboženské centrum povltavského regionu. P. Paleček za své 24 leté působení v Kovářově svými spolky vytvořil tak silný odkaz, že se tito příslušníci jeho spolků cítili být živými pokračovateli jeho spolkového působení na další

desetiletí dopředu. Ikdýž se nám o náplních spolků P. Palečka nedochovalo skoro vůbec nic a v příslušné podkapitole bylo konstatováno, že z nich nezbyl téměř kámen na kameni, je to pouze část pravdy, respektive pravda o zasetém semínku, přestože na delší dobu udusaného v prachu. Palečkovy spolky totiž zanedlouho po jeho smrti sehrály významnou roli v době, která tříbila ostatní. Kovářov po Palečkovi se stal právě jednou z obcí v regionu, ve které ideologicky uchopené *zítra* znamenalo i díky těmto spolkům nadále *včera*. V případě odezvy spolků P. Palečka neskončil navíc tento vliv na odbojové linii k režimu. Členové Palečkových spolků se nazývali „Palečkovy děti“. Nazývali se dětmi, chráněnci - těmi, kteří nesli v sobě Palečka dále pro další generace, o to větší význam měla sounáležitost *dětí* s Palečkem v letech po roce 1948. (Práce se též jako první v závěru podrobně zabývá Palečkovými chráněnci a jejich rolí v dalších letech.) Dalším rysem P. Palečka rozebíraném v následné podkapitole byl dosud pozapomenutý pedagogický rys. Je zde na základě nových pramenů dokázáno, proč P. Paleček pobíral u dětí nejen respekt, ale uměl je zaujmout i pedagogicky, stejně byly nastíněny důsledky, proč byly děti k jeho osobě tak magnetizovány. V další podkapitole byl blíže specifikován jeho charitativní rozměr. Díky nově nalezeným pramenům je možné s výsledky podkapitoly práce, která tento jeho rozměr rozpracovává, konstatovat, že to byl další výrazný rozměr P. Palečka, který byl dosud minulými životopisci omylem opomíjen. Poslední podkapitola rozebrala jeho postoj k ostatním náboženským úkonům. Bylo tak zjištěno, že další vliv na jeho pastorační úspěšnost lze přisoudit i jeho důrazu na *estetickou* stránku žitého náboženství. Je zde dokázáno, že si byl vědom toho, že i estetická stránka obřadu je podpůrný model, který v kombinaci s prožíváním víry posiluje víru věřících a budí respekt či údiv u nevěřících nebo tzv. nevěřících, tj u hledajících, jak již poukazováno v hodnocení podkapitoly procesí.

Čtvrtá kapitola se zcela zaměřila na vliv všech faktorů, které mohly P. Palečka utvářet osobnostně. V podkapitolách byly sestaveny nové informace o osobách, které P. Palečka ovlivnily přímo, dále nově vyjmenovány osobnosti, které mohly P. Palečka ovlivnit nepřímo. K tomu byl analyzován vliv institucí, lokalit a světců. Závěr této kapitoly byl věnován rozboru jeho myšlení a došlo k zařazení jeho osobnosti v dobovém teologicko-filozofickém kontextu na základě modelu religiozity v 19. a 20. století v Čechách vytvořeným filozofem a teologem Karlem Skalickým.

V páté kapitole byly rozebrány politické a společenské názory P. Palečka. Tyto názory nebyly od doby jeho smrti nikde publikovány a minulými životopisci pro nedostatek archiválií neuváděny. Ve světle nových archiválií došlo k přesnému zařazení P. Palečka. Vzhledem k jeho statutu se nejednalo o překotný přínos, avšak objevná je kapitola právě

v tom, že publikuje jeho politické názory, které byly vedeny pouze pro interní záznamy farnosti do kroniky. V této kapitole byly rovněž vytaženy všechny dohledatelné příspěvky, kde je P. Paleček kritizován svými nepřáteli ať ve farnosti, či v tisku. Je to důležitá, ačkoliv krátká, kapitola, která nám nabízí možnost srovnání či vyšší verifikaci jeho osobnosti na základě jeho negativního hodnocení. V šesté kapitole je rozebírána spolupráce P. Palečka s patronátem. Po nastínění podstaty patronátního práva zde byl uchopen dosud nepovšimnutý vztah mezi P. Palečkem a patronátem, následně důsledky, které z toho pro P. Palečka vyplynuly. Tato kapitola dále vznikla se záměrem dokázat, že zbožný intelektuál P. Paleček byl rovněž tzv. praktickým člověkem a že veškeré potřeby jemu svěřených chrámů v tomto duchu řešil. Rovněž záměrem kapitoly bylo podat výčet úkonů, kterých se to týkalo, nebo nákupů, které byly v rámci spolupráce uskutečněny. Kapitola může mít tak zvláštní přínos pro ty, co by rádi měli povědomí o nějakém předmětu, kterého se P. Paleček dotýkal, např. kalichu, monstrance, ornátu – čehokoliv, co se dá porovnat se současným inventářem kostela a fary. V sedmé kapitole bylo rozebráno dosud nezpracované ekonomické zázemí P. Palečka, dále byly rekonstruovány jeho podmínky pro bydlení v Předbořicích a Kovářově. V této kapitole byl také hypoteticky vypracován každodenní způsob života P. Palečka v regionu.

V osmé a poslední kapitole byl analyzován vliv P. Palečka v Kovářově po jeho smrti od roku 1926 do současnosti. Poukázal jsem na poselství vzpomínek, které sehrály největší úlohu v době stalinizace v Československu a následně po roce 1989. V kapitole jsem rovněž poprvé rozebral fenomén tzv. *Palečkových dětí*, který žije ve farnosti dodnes. Okruhem novodobých odkazů na internetu na jeho činnost se práce uzavírá.

Zbývá na závěr ještě pokus zhodnocení způsobu jeho života. Epitaf na desce, kterou umístili kovářovští po jeho smrti v kovářovském kostele u pravého bočního oltáře, začíná slovy: „*Zde svatě žil a svatě zemřel...*“¹⁰³⁹ K tomu musím podotknout, že na začátku práce jsem si osobně velmi přál nalézt cokoli z interních záznamů, korespondence či správně historicky uchopených tradovaných „drbů“, cokoli, co by z P. Palečka učinilo ve světle nových pramenů nejen někoho, kdo měl pochopení pro lidské poklesky druhých, ale sám by byl – jedním z ostatních - jen „člověkem“. Cokoli, abych mohl konstatovat, že jsem Palečka očistil od jeho postbarokní svatozáře, vytvořené bezprostředně po jeho smrti z pochopitelných důvodů těmi, kteří jím byli emocionálně zasaženi. Během studia jeho osobnosti se ukázala tato výchozí redukováná premisa i při veškerém kritickém odstupu jako nedostačující. Konstatuji tedy, že jsem v této studii historicky popsal život a přínos P. Palečka. Dále, že jsem

¹⁰³⁹ Nápis na desce u pravého bočního oltáře v kostele Všech svatých v Kovářově, posledním působišti P. Palečka

historicky i psychologicky nalezl dostatek argumentů (které ve studii udávám) zdůvodňující jeho úspěch, který se stal příběhem - dnes v Českobudějovické diecézi nesoucí *terminus technicus* „Kovářov“. V dějinách strhávali lidé podobných schopností masy lidí ve jménu dobra, stejně jako ve jménu zla. Přesto jsem nalezl dále u Palečka cosi nadhorizontálního. Přesněji řečeno, okruh jedinců v dějinách, kteří je samé ovlivnili ve jménu dobra či zla, můžeme dále selektivně povýšit o ty, kteří v tom, co říkali, neupřednostňovali svou osobu a stali se ve jménu pokoje a nenásilí fyzického i duševního - hlasy. Těmi hlasy, které rezonovaly v euforickém období myslí následovníků na další léta, generace. A poté, když euforie pominula, aby se natrvalo zařadily do dějin a byly zde jako svědkové... čehosi. Exkurzem přiblížím na osudu naší země. V její nedávné historii usilovali zástupci jedné „Doby železné“ o to namluvit všem, v nichž rezonují *hlasy*, že se jedná o jejich schizofrenii. Ta se dala ovšem podle nich efektivně léčit – osvětou (ve vyšším stadiu „nemoci“ méně publikovaným Jáchymovem). A ačkoliv tito nasadili společnosti silná *antibiotika* marxismu, ty se ukázaly proti *hlasům* jako neúčinné a *hlasy* rezonovaly dál. Tak v případě toho, co dnes nazýváme „Kovářov“. Je možné tedy připustit tezi jeho nadhorizontálního vlivu bez „pomocných věd teologických“? Možná ano. Vzpomínám při té příležitosti na přítele, filozofa, dominantního ateistu, který zažil z povzdálí mého „Palečka současnosti, Msgr. Jirana“, o kterém referováno na začátku této práce. Po jeho smrti o něm v intimním filozofickém diskursu na jeho adresu pronesl: „*Víš, Jiran byl boží člověk!*“ A toto zdánlivě banální tvrzení přesvědčeného ateisty, vzdělaného dokonale v oblasti svých ideových odpůrců, lze modelově použít i na Kovářov. Paleček žil celý svůj život jako ti, které církve nazývá svatými a pokud by ti, kteří mají z pochopitelných i nepochopitelných důvodů odpor vůči církvi, dále pak někteří ateisté, (střežící si pravdu o hmotě ve smyslu *creatio ex nihilo*) byli schopni konstatovat, že ten či onen člověk v dějinách byl ztělesněním možná čehosi nadhorizontálního (tudíž nadhmotného), je to odpověď. Samozřejmě pak se jedná o kontrastní antitezi *teologie nevěřících*. Tudíž o rébus, na který může za těchto okolností nejspokojivěji odpovědět podle Hegelova triadického modelu myšlení jen filozofie. A bude to možná Wittgensteinův výrok: „*O čem nelze mluvit, o tom je třeba mlčet,*“¹⁰⁴⁰ který se může stát východiskem shody pro teology, historiky, filozofy - materialisty i nematerialisty - zainteresované v osobě P. Palečka.

Těžko budu zároveň na úplný závěr polemizovat o tom, na kterém svém *úseku práce* zasáhl P. Paleček okolí co do dopadu viditelněji. Podle poslance Jana Jiřího Krejčího se

¹⁰⁴⁰ WEISCHEDEL, W. *Zadní schodiště filozofie: Myšlenky a všední život 34 velkých filozofů*. Olomouc: Votobia, 1995, s. 255

Kovářov za několik let působení P. Palečka změnil k nepoznání. Měla vymizet všechna špatnost a nešlechtnost. Veřejné svědomí se mělo stát citlivějším, mravy mládeže i dospělých přísnější, v obcích celé farnosti vyrostla snášenlivost, vřelost, obětavost a ochota vzájemné pomoci. Farnost tak měla jevit čím dále více známek návratu způsobu života k životu prvních křesťanů.¹⁰⁴¹

Kovářov skutečně zažil ve své nedávné historii muže, který byl výjimečným kazatelem, horlivým zakladatelem náboženských spolků, nezapomenutelným zpovědníkem, učitelem, donátorem a svým způsobem života někým, na jehož svatost jsme si právě odpověděli nejtrefněji *mlčením*. Přesto, jestliže tento muž již za několik dní po své smrti vešel v povědomí veřejnosti jako *Český Vianney*, po únoru 1948 zas pro mocenskou strukturu jako *strašák post mortem*, pak možná jeho nejcennější farářská *vizitka* se nachází v kategorii mimo ocenění, v konstatování, že se stal otcem několika generací svých *dětí*.

Pastorační činnost P. Palečka předznamenala náboženský vývoj v regionu, stejně jako veřejný občanský postoj, na desetiletí dopředu. **Následná historická studie o P. Palečkovi** by mohla doplnit práci o další fakta, pokud by se např. našla ztracená pamětní kniha farnosti Předbořice, Starého Sedla a jiné archivní materiály, které jsou mi neznámy. Za rozbor by rovněž stálo zpracování osudů odchovanců P. Palečka. Osobně mám na mysli především P. Stanislava Sasinu, o němž pojednáno na začátku této práce.

¹⁰⁴¹ Archiválie badatele, KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze; Hrazany u Milevska 1939-1945?*, samizdat, strojopis, s. 6

Seznam pramenů a literatury

Prameny

1) Prameny nevydané

Archiválie soukromé osoby

Liber memorabilium de Ecclesiam Kovářow (zal. 1756)

Archiválie Václava Palečka

pohlednice

Archiválie p. Zdeňka Rytíře

fotografie

Archiválie ZŠ Kovářov

Kronika Obecné školy v Kovářově od roku 1882, s. 133

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého

dopis P. Františka Palečka sestře Františce Palečkové ze dne 27. května 1925, rukopis, nesign

pohled poslaný P. Palečkem z Prahy do Litně u Berouna dne 21. září 1900, nesign

pokyn psaný Františkem Palečkem pro případ vypravení svého pohřbu, rukopis, nesign

dopis psaný P. Františkem Palečkem svému bratru Antonínu Palečkovi ze dne 11. června 1902, rukopis, nesign.

dopis psaný P. Ferdinandem Šebánkem z Neumětel P. Františkovi Palečkovi ze dne 12. května 1899, rukopis, nesign

sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

zápisky psané Františkem Palečkem z exercicií roku 1887, rukopis, nesign

Biskupství českobudějovické

Kněžská matrika č. 1 (1825-1900)

Seznam kněží českobudějovické diecéze

Farní úřad Mirovice

*Liber Memorabilium Parochia Mirovicensis conditus Simone Bernardio Wrána, curato loci,
Anno 1826*

Obecní úřad Kovářov

Kronika obecné školy v Lašovicích 1889-1927

Kronika spoj. obce Zahořany 1930

Knih zemřelých 1910-1946

Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Kovářově, 1900, nestr.

Premonstrátský klášter Milevsko

Liber Memora bilium Ecclesia Kostelecensis *Conscriptus a Patre Antono Blaha curato Kostelecensi Anno 1801*

Státní okresní archiv Benešov

fond OŠ a MŠ Miličín 1887-1951, Paměťhodné zápisky týkající se *povšechně města Miličina* hlavně však *obecné školy jeho K přání a nařízení ctěného Pána, pana Václava Knotka c. k. profesora a zasloužilého c. k. okresního školního inspektora pro okres Tábořský z různých spisů a pomůcek čerpá a estavuje František J. Vacek, učitel na Obecké školy v Miličíně, 1887, s. 16*

Státní okresní archiv Písek

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: záležitosti duchovních: dekret vydaný k datu 20. září 1888 P. Kazimírem Adámkem, provinciálem řádu sv. Františka, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis rektora Redemptoristů P. Karla Pleška P. Palečkovi ze dne 3. ledna 1916, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: Přiznání P. Palečka, za rok 1899 adresované c. k. bernímu úřadu v Milevsku, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, formulář Biskupské konzistoře v Č. Budějovicích pro záležitosti daňových přiznání, č. 6744, předtištěný strojopis doplněný o údaje

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefovi Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlist, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: Církevní slavnosti, misie, vizitace 1795-1917: plakátek P. Františka Palečka k triduu při příležitosti výstavy Nejsvětější Svátosti pro rok 1898, rukopis s nalepeným sv. obrázkem

SOkA Písek, fond FU Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, korespondenční lístek P. Josefa Ocedka ze dne 24. února 1899, Petrovice u Sedlčan, pošta Hevlín, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, interní dopis pro volební komisaře od C. k. okresního hejtmantství v Milevsku, dne 3. října 1901, Čís. 12527, kopírovaný rukopis doplněný o údaje

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis sboru dobrovolných hasičů v Pechové Lhotě ze dne 31. srpna 1902, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis velitele Václava Dvořáka za Sbor dobrovolných hasičů ze dne 27. září 1902, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 3, složka: Vyučování náboženství, odměna, pojištění katechety laického, neslušné chování dětí při mši, výchova dětí: dopis P. Palečka okresní školní radě v Milevsku ze dne 2. října 1903, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: Církevní slavnosti, misie, vizitace 1795-1917, Fara Kovářov: dopis P. Václava Kartáka, faráře v Drahenicích P. Františkovi Palečkovi ze dne 24. srpna 1905

SOkA Písek, FÚ Kovářov Karton Fara Kovářov, karton 9, sign IIIb/6, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, zvací dopis P. Palečka ze dne 12. listopadu 1906, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: služební tabulka za účelem zaručení nejmenšího příjmu (výslužného) dle zákona ze dne 24. února 1907, ř. z. č. 56

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 10: složka spadající pod písmeno K, nesignováno, dopis P. Palečka knížeti Schwarzenbergovi ze dne 28. srpna 1907, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 10: složka spadající pod písmeno K, nesignováno, dopis knížeti Schwarzenbergovi ze dne 3. listopadu 1909, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, sign IIIb/6, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, dopis ze dne 6. prosince 1909, rukopis na hlavičkovém papíře Československé záložny v Praze se sídlem ve Spálené ulici č. 9

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, v případě obcí Vesec, Pechová Lhota a Kovářov doloženo řádné členství průkazkami P. Františka Palečka

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 2, složka: záležitosti duchovních: žádost P. Palečka na Biskupský Ordinariát ohledně povolení ke svěcení stříkačky ze dne 1. července 1910, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, obecný dopis Zemské rady katolíků v království českém se sídlem v Myslíkově ulici č. 5 na faráře, dvojlist s chystanou odpovědí P. Palečka na straně 2 k datu 18. dubna 1911, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis rektora redemptoristů P. Karla Pleška P. Palečkovi ze dne 3. ledna 1916, rukopis

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925, dopis A. Moravcové P. Palečkovi ze dne 3. listopadu 1918, rukopis

SOkA Písek, fond: FÚ Kovářov, karton 2, složka: záležitosti duchovních: tiskopis doplněný o data

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, sign IIIb/6, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, otevřený dopis napsaný přes kopírovací papír na formát A4 se jmenným seznamem, rukopis

SOkA Písek, FÚ Kovářov, karton 9: tiskopis formátu A3 na pergamenovém papýru podepsaný představenými spolku a následně opět českobudějovickým biskupem Martinem Josefem Říhou, latinsky

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, listina pro přehled P. Palečka formátu A4, rukopis černou tuší, doplňován o poznámky tuší červenou

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, rukopis s jednacím číslem 7210 podepsaný biskupem Martin Josefem Říhou, latinsky

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, fara Kovářov 81: Liber promulgationum

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, fara Kovářov 82: Liber promulgationum

SOkA Písek, fond: FÚ Staré Sedlo, karton 1, složka: Personalie 1718-1926, dopis s inv.č. 6124, rukopis

SOkA Písek, fond: FÚ Staré Sedlo, karton 1, složka Kaplani 1806-1922, dopis, rukopis

SOkA Písek, fond: FÚ Staré Sedlo, karton 1, složka: Personalie 1718-1926, dopis s inv.č. 6124, rukopis

SOkA Písek, fond KSČ-OV Milevsko, karton 2, zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ 1951-1952, zápis z porady OV KSČ Milevsko ze dne 8. září 1952, list 495, strojopis

SOkA Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, složka: Kovářov: zpráva o příčinách religiosity v milevském okrese ze dne 16. srpna 1954, zpracováno pro KNV České Budějovice, odbor pro věci církevní, strojopis

SOkA Písek, fond ONV Milevsko, karton 125, inv.č. 290, dopis krajského církevního tajemníka okresním církevními tajemníkům patrně z roku 1955či 1956, nedatováno, strojopis s poznámkou „přísně důvěrné“

SOka Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, karton 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, značka spisová 218

SOka Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, dopis sestry a univerzální dědičky, sestry Františky Palečkové adresovaný Okresnímu soudu ze dne 26. ledna 1926, rukopis s ověřovacím razítkem soudu o doručení

SOka Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol sepsaný dne 9. února 1926 na faře v Kovářově od komise okresního soudu v Milevsku, rukopis, 6 stran, okolkovaný na s. 1

SOka Písek, fond OS Milevsko, D, 1926, kart. 36, složka: Přehled spisů pozůstalostní věci P. Frant. Palečka v Kovářově, protokol o oddělení úrody při beneficiu v Kovářově, tiskopis, dvojlist, vyplněný rukou, okolkovaný a orazítkovaný na s. 1

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis nejmenovanému adresátovi ze dne 20. dubna 1884, rukopis

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis ve švabachu P. Josefem Rozsypalem, děkanem, pro účely kanonické vizitace ze dne 5. července 1886 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 1. září 1886, s. 4

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.4/1887, rukopis, list č. 4, zadní strana

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.4/1887, rukopis, dopis Biskupské konsistoře ze dne 17. listopadu 1887, list č. 3, přední strana, rukopis

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 21.

června s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 21. června 1888, s. 2

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Mirovice, kanonické předlohy 1882-1944, vyplněný rukopis P. Ignácem Patákem, děkanem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. června 1889 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Františka Beránka v češtině ze dne 6. června 1889, s. 2 a 4

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.I/1891, rukopis, dopis Biskupské konsistoře ze dne 4. prosince 1890, rukopis, list 2, zadní strana

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 17, složka: Kostelec n/Vl. Personalie 1787-1924, dopis biskupovi Martinu Josefu Říhovi ze dne 23. dubna 1894, dvojlist, rukopis bez příloh. Další kopie s téměř identickým obsahem je adresována knížeti Karlu ze Schwarzenberga ze dne 21. dubna 1894, dekret č. 6577

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 16. června 1894 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 4. července 1894, s. 4

SOka Písek, karton 9, IIIb5, složka: fara Kovářov: dopis Josefy Wolfové z Řenkova ke dni 6. srpna 1894, rukopis, stvrzující obsah P. Palečkem ze dne 9. srpna 1894

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 3

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 10. června 1895 s kontrolním zápisem vikáře Františka Beránka ze dne 2. července 1895, s. 4

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 18, složka: Kovářov. Personalie 1712-1917, dopis vikariátnímu úřadu v Pohoří ze dne 15. září 1902, rukopis

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 23, složka: fara Předbořice, podsložka: Různé – Předbořice, 1846-1909, dopis neadresovaný ze dne 28. ledna 1903, dvojlist, rukopis

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. května 1903 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Forsta ze dne 27. května 1903, s. 1

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 11. května 1903 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Forsta ze dne 27. května 1903, s. 4

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. Konsistoře ke vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis Ordinariátu č. 8537 ze dne 29. října 1903 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s. 1

SOka Písek, fond VU Mirovice, karton 6, složka: Oprava sousoší na tzv. kalvarii, zřízení nové křážové cesty v obcích Předbořicea KOvářov, zřízení nové křížové cesty: Dopis s hlavičkou firmy Mühlmann, strojopis psaný v německém jazyce ke dni 8. června 1904

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Vyřízení a připomínky biskup. konzistoře k vik. zprávám a vykonaných kanonických vizitací 1801-1941, veřejný dopis Ordinariátu č. 8201 ze dne 12. října 1905 hodnotící kanonické vizitace adresovaný Mirovickému biskupskému vikariátnímu úřadu Pohoří, rukopis, s. 3-4

SOka Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. května 1910, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 14. června 1911 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Vícha ze dne 21. června 1911, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 2

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 5

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 7

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 27. května 1912 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 13. června 1912, s. 8

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května 1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 15. května

1913 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 4. června 1913, s. 5

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 11, složka: Synodální a pastorální konference 1859-1927, dopis P. Františka Palečka Biskupskému vikariátnímu úřadu v Pohoří, P. Františku Beránkovi ze dne 14. června 1913, rukopis

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 14. května 1914 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Žemličky ze dne 18. června 1914, s. 5

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. dubna 1915 s kontrolním zápisem biskupského vikariátního sekretáře Karla Němce ze dne 5. května 1915, s. 7

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Organizace vik. kanonických vizitací 1883-1927, dopis Františka Palečka ze dne 26. března 1918 adresovaný biskupskému vikariátnímu úřadu v Čimelicích, č. j. 94, rukopis

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1918, s. 8

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 7, složka: Organizace vik. kanonických vizitací 1883-1927, dopis Františka Palečka ze dne 26. března 1918 adresovaný biskupskému vikariátnímu úřadu v Čimelicích, č. j. 94, rukopis

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 5

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 17. května 1919, s. 6

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 18. dubna 1921, s. 3

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 1. května 1923, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 11, složka: Vik. sbírky, 1810-1927, Výkaz příspěvků na bisk. studentský seminář v Českých Budějovicích od 1. září 1922 – 31. srpna 1923, tiskopis, novinový papír, počet: 6 stran

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 30. dubna 1924, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Palečkem pro účely kanonické vizitace ze dne 6. května 1925, s. 4

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 5

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 9, složka: Předbořice Kanonické dotazníky 1882-1933, vyplněný tiskopis P. Josefem Fialou, sídelním kaplanem pro účely kanonické vizitace ze dne 25. dubna 1933, s. 6

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis P. Františkem Prinzem pro účely kanonické vizitace ze dne 2. května 1933, s. 6

SOkA Písek, fond VU Mirovice, karton 6, složka: Oprava sousoší na tzv. kalvarii, zřázení nové křížové cesty v obcích Předbořice a Kovářov, zřízení nové křížové cesty – nesign.

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 8, složka: Kovářov, kanonické předlohy 1787-1944, vyplněný tiskopis – nesign.

SOkA Písek, digitální archiv, Kronika obecné školy předbořické 1878-1921

SOkA Písek, digitální archiv, Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906)

Státní oblastní archiv Praha

SOA Praha, Kniha oddaných, Miličín (1841-1885), sign. Miličín 18/I

SOA Praha, Matrika narozených, Miličín (1844-1869), sign. Miličín 11/I

SOA Praha, Matrika narozených, Miličín (1869), sign. Miličín 16/I

Státní oblastní archiv Třeboň

SOA Třeboň, fond BA, karton 425, složka: Záležitosti kostela (1787-1899), Žádost farního úřadu v Kostelci nad Vltavou ze dne 6. května 1894 o výstavbu kapličky, číslo žádosti: 69, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton 1100: Dopis č.j.351 Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 11. prosince 1914, č. j. konsistoře 12.161, rukopis podepsaný P. Františkem Palečkem, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1917, čj. 198, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1918, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 204, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1918, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 225, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton č. 1027: Dopis č.j. 355 adresovaný Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 12. prosince 1918, č. j. konsistoře: 12.012, rukopis podepsaný P. Františkem Palečkem, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1920, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 296, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 976, složka: Mirovický vikariát, Referát kanonické vizitace Mirovického vikariátu v roce 1924, složka: Kanonické vizitace, 1900-1932, čj. 198, hodnocení vizitovaných farností děkana Vojtěcha Kořána ze Starého Sedla, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, fond Kovářov, karton 1027, dopis č. j. 176 adresovaný Biskupskému Ordinariátu v Č. Budějovicích ze dne 12. září 1925, č. j. konsistoře: 9513, rukopis podepsaný P. Františkem Palečkem, list č. 11, rukopis

SOA Třeboň, fond BA, karton 472, Žádost farního úřadu na konzistoř ohledně zřízení spolku křesťanských matek, číslo dopisu 91, rukopis - nesign

SOA Třeboň, fond BS České Budějovice I/250, karton 1, složka II A2: Záležitosti vedení semináře /1804/ 1845 – 1900, protokol z 19. ledna 1881, rukopis, nesign.

SOA Třeboň, fond BS České Budějovice I/250, karton 1, složka: Záležitosti vedení semináře /1804/ 1845 – 1900, Theologische Lehranstalt zu Böhmisch Budweis, Schljahr 1881, 1882, 1883, předtištěné archy, vyplněný rukou, nesign

SOA Třeboň, fond BS České Budějovice, karton 30, složka IV A 1: Ad. Rodler, Biskupský kněžský seminář (Das Bischöfliche Priesterseminar in Böhm. Budweis (1804-1892), nesign

SOA Třeboň, fond BS České Budějovice, karton 30, složka: Ad. Rodler, Biskupský kněžský seminář (Das Bischöfliche Priesterseminar in Böhm. Budweis (1804-1892), nesign

SOA Třeboň, karton 957, Velkostatek Orlík, Předbořice, Kirchengründe, Pronájmy kostelních pozemků 1861-1926, dopis P. Palečka patronátu ze dne 24. října 1896, rukopis

SOA Třeboň, fond Velkostatek Orlík, Kovářov, karton 949, složka: kostel Kovářovský, podsložka: Bauten, dopis P. Palečka ordinariátu, vyúčtování ze dne 31. prosince 1917

SOA Třeboň, karton 956, Velkostatek Orlík, Předbořice, složka: Eiskünfte, podsložka: Personalien des Expositen, podsložka: Obsazení fary Kovářovské 1926, dopis P. Rudolfa Prinze Ordinariátu patronátu ze dne 29. června 1926, rukopis

2) Prameny vydané

Acta curiae episcopalis Boh.-Budvicensis, 1922, Nr. 2

Acta curiae episcopalis Boh.-Budvicensis, 1925, Nr. 11 – 12

Acta curiae episcopalis Boh.-Budvicensis, 1925, Nr. 17 – 18

Acta curiae episcopalis Boh.-Budvicensis, 1926, Nr. 3 – 4

Archiválie badatele, KOL. AUTORŮ, *Boží studánka: Vzpomínky vděčných farníků kovářovských na pana faráře vdp. Františka Xavera Palečka*, samizdat, strojopis

Archiválie badatele. VOŠAHLÍK, A.: *Za zamřelým vldp. Františkem Xaverem Palečkem, farářem, kanovníkem z Kovářova*, samizdat, nedatováno

Archiválie badatele. *Vzpomínka na P. Františka Palečka k 69. výročí úmrtí*, autor záznamu neznámý

Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček: „Doplnění do složky vzpomínky 3/C003, podsložka: 3/C00314a: Několik črt ze života P. Jos. Břicháčka, CSsR, samizdat, strojopis

Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, G-G1; KREJČÍ, J. J. *Život a ctnosti ctihodného sluhy Božího P. Františka Xav. Palečka*; Hrazany u Milevska 1941, samizdat, strojopis

Archiválie badatele, KREJČÍ, J. J. *Na Korňouze*; Hrazany u Milevska 1939-1945?, samizdat, strojopis

Archiválie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, Svatá Hora, složka: P. Břicháček, různé: SMETANA, F. *P. František Xaver Paleček*, Česká Bělá, 1951, samizdat, strojopis

BOPP, L. *Moderne Psychoanalyse, katholische Beichte und Pädagogik*. München: Verlag Josef Kösel und Friedrich Puster, 1923

HŮLKA, J. *Církevní řády, bratrstva a spolky v diecézi česko-budějovické*. České Budějovice: Nákladem biskupské konsistoře, 1893

KEPPLER, W., P. *Homilien und Predigten*, Freiburg im Breisgau, herderische Verlagshandlung Berlin, Karlsruhe, Straßburg, Wien, London und St. Luis, 1912

Correspondenz Blatt, homiletisch-liturgisch-pädagogisches. Altdorf: Tobias Hessel Verlag, 1836

Correspondenz des Priester-Gebetsvereines „Assotiatio Perseverantiae Sacerdotalis. Wien: Verlag der Associatio perseverantiae sacerdotalis, 1895

Katolík česko-americký kalendář na rok 1929, ročník XXXV. Chicago: nákladem tiskárny Českých benediktinů, 1929

KOL. AUTORŮ. *Památník na oslavu padesátiletého trvání c. k. gymnasia dříve real. gymnasia v Táboře a čtyřicetiletého trvání akademického splku „Štítný“; ku sjezdu bývalých učitelů a žáků ústvu jakož i bývalých členů „Štítného“*. Tábor: vydáno péčí jubilejního komitétu, nákladem Jubilejního komitétu, 1912

OLIVA, A. *Katolíci a škola*, in: Sbirka přednášek pro katolické spolky a organisace, Praha 1920, ročník I

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1903, číslo 13

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1903, číslo 39

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1905, číslo 30

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1906, číslo 4

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1907, číslo 2 – 3

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1908, č. 39

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1910, čís. 8

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1910, čís. 9

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1911, čís. 12

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1911, čís. 36

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1916, čís. 31

Ordinariátní list Budějovické diecése, 1918, čís. 28

Ordinariátní list Č. -Budějovické diecése, 1919, čís. 11

Ordinariátní list Č. -Budějovické diecése, 1919, čís. 21

Ordinariátní list Č. -Budějovické diecése, 1920, čís. 10

Ordinariátní list Č. -Budějovické diecése, 1921, čís. 20

PAUKNER, F. S. *Pod Zvíkovem na zápraží: Obrázky, pověsti a vzpomínky z milevského kraje*. Praha: Max Forejt, 1927

PECHÁČEK, G., O. Cr. *Zpovědnice: Na základě osvědčených pomůcek*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1897

PRAJER, J. *Historisch-statistische Beschreibung der Diozese Budweis. Budweis: Druck von F. Zdarssa, 1862*

PUMP, P. *Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách: Na příkladu treboňského panství na přelomu 17. a 18. století*. Brno: Matice moravská, 2010

RÖGGL, A. *Promluvy zpovědní: Stručná poučení podle perikop nedělních a svátečních roku církevního s dodatkem rad pr zvláštní druhy kajčniků*. Praha: nákladem knihkupectví B. Stýbla, 1912

RUPERT, Fr. a SMOLÍK, X. *Rukověť pro zpovědníky*. Praha: Dědictví svatého Prokopa, 1868

RŮŽIČKA, K. *Sbírka kázání na všechny neděle a svátky roku církevního*. Praha: Cyrillo-Methodějského knihkupectví, 1890

SEKYRKA, P. *Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti a její význam pro českou společnost ve 20. století*, Diplomová práce TF JU, České Budějovice 2005

SMOLÍK, F., R. *Rukověť pro zpovědníky*. Praha: Nákladem Dědictví svatého Prokopa, číslo VI, 1868

Sociální encykliky církve. Praha: Zvon, 1996

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 1, složka: P. Fr. Paleček 1894-1925: program Redemptoristů pro krajinný sjezd členů III. řádu svatého Františka na den 14. srpen 1904, organizovaný rektorátem redemptoristů, tištěná brožura

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Sirotčí rada, brožura vydaná C. k. okresním soudem v Milevsku, oddělení I., dne 16. června 1907

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců 1909-1911, brožura: Program a organizační řád České strany křesťansko-sociální, nedatováno

SOkA Písek, fond FÚ Kovářov, karton 9, složka: Organizace katolického lidu farnosti Kovářovské, volební noviny vydané k příležitosti voleb do říšského sněmu Výborem Sdružení českých katolických zemědělců v království Českém

SOkA Písek, fond VÚ Mirovice, karton 6, složka: vikář P. F. Beránek 1887-1912, Vikariátní oběžník č.2/1889, rukopis, list č. 3

SPIRAGO, F. *Katholischer Volks-katechismus / pädagogisch und zeitgemäss ausgearbeitet von Franz Spirago*. Lingen: R. van Acken, 1914, 8. Auflage

SPIRAGO, F. *Katholischer Volks-katechismus / pädagogisch und zeitgemäss ausgearbeitet von Franz Spirago*. Lingen: R. van Acken, 1927, 10. Auflage

SPIRAGO, F. *Katolická lidová kázání ku potřebě duchovních správců a katechetů*. Olomouc: Nákladem R Prombergra, 1918

SUŠIL, F. *Písmo svaté Nového zákona s výkladem dr. Františka Sušila*. Praha: Dědictví sv. Prokopa, 1864

ŠKRDLE, T. *Vlast*, časopis pro poučení a zábavu, Ročník XXIII 1906-1907, Praha 1906, s. I-VIII

TEPLÝ, F. *Paměti starožitného města Miličína a jeho okolí*. Praha: Cyrillo-metohdějská knihtiskárna V Kotrba, 1899

VÁCHAL, M., V. *Vademecum pomůcka k promluvám zpovědním*. Olomouc: nakladatelství R. Prombergera, 1912

WEIS, M. *Karel Statečný v letech 1890-1924*, in: *Studia theologica* 14, Č. 2/48, LÉTO 2012

WEIS, M. *Okres na jihu*, in *Studia theologica, Sonda do práce okresních církevních tajemníků ve světle archivních dokumentů jihočeského regionu*, ST 45, ročník XIII/3, podzim 2011, s. 86-102

WEIS, M. *Praktiken des kommunistischen Regimes in der Tschechoslowakei am Beispiel der Währungsreform im Licht der Archivmaterialien der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei*, in *Rivista giuridica* 5 IV

3) Dobový tisk

Čech, Politický týdeník katolický, ročník 51, sg: 54 A 148, vydání ze dne 21. ledna 1926, č. 21

Jiskra, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, ročník VII, číslo 34, dne 25. srpna 1909

Jiskra, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, ročník VII, číslo 36, dne 8. září 1909

Lidové listy, vydání buď z 18. nebo 19. ledna 1926, rubrika

Lidové listy, r. V, č. 16, ze dne 21. ledna 1926

4) Obrazové prameny

Fotografie P. Palečka asi ve věku 20 let, černobílá

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Fotografie P. Palečka mezi 25-30 lety, černobílá

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Fotografie P. Palečka ve věku mezi 40-45 roky, černobílá

Archiválie pana Václava Palečka, prasynovce P. Palečka

Fotografie P. Palečka asi ve věku 60 let, černobílá

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šáchové z roku 1956, nestr., nesign

Fotografie rodného domu P. Palečka z období první republiky, černobílá

Archiválie pana Michala Rytíře, vnuka pana Václava Palečka, prasynovce P. Palečka, Pohled od náměstí

Fotografie rodného domu P. Palečka (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie farního kostela Narození Panny Marie v Miličíně (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie interiéru farního kostela Narození Panny Marie v Miličíně z období první republiky, černobílá

Archivlálie pana Václava Palečka, prasynovce P. Palečka

Fotografie kostela Všech svatých v Kovářově (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie kostela Všech svatých v Kovářově (2013), barevná
Foto badatel

Fotografie kazatelny kostela Všech Svatých (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie zповědnice kostela Všech svatých (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie původní fary v Kovářově, pohled na faru s Kalvárií po pravé straně (2013), barevná
Foto badatel.

Fotografie původní fary v Kovářově, pohled od Kalvárie na bývalou farní zahradu vedoucí na náves (2013), barevná
Foto badatel

Pohlednice zaznamenávající biřmování v Kovářově (1910), černobílá

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Fotografie úmrtního leporela s modlitbami P. Palečka (1926)

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Fotografie pamětní desky instalované v kostele Všech svatých v Kovářově (1926-1936?), barevná

Foto badatel

Fotografie hrobu P. Palečka na hřbitově kostela Všech svatých v Kovářově (2013), barevná

Foto badatel

Fotografie detailu náhrobku P. Palečka (2013), barevná

Foto badatel

Fotokopie ukázky rukopisu P. Palečka, osobní korespondence (1925), černobílá

BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka: Dopis P. Palečka z 6. března 1925 sestře Františce, nesign

5) Digitální archivní fondy

SOkA Písek, digitální archiv: Kronika Obecné školy v Kostelci (1878-1906)

SOkA Písek, digitální archiv: Kronika obecné školy předbořické 1878-1921

6) Rozhovory a komunikace

Rozhovor s panem Václavem Palečkem, prasnovcem P. Františka Palečka, konaný 26. října 2013 v Bystřici u Benešova

Rozhovor a písemná komunikace s P. Řehořem Jiřím Žáčkem, leden 2010 - prosinec 2013
Knihovna

Rozhovor se soukromou osobou, 2010 Kovářov

Literatura

ADÁMEK, J., SEKYRKA, P., MACHARTOVÁ-FOLKOVÁ Z. *Josef Jiran, kněz a voják Kristův, Sborník k nedožitému 50. výročí kněžství*. Písek: Prácheňské nakladatelství IRES, 2002

BALÍK, S. a HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007

BARTOŇ, J.: *Moderní český novozákonní překlad: Nové zákony dvacátého století před českým ekumenickým překladem*. Praha: Česká biblická společnost, 2009

BERAN, J. *Psychologie a zpovědnice: příspěvek k moderní pastoraci*. Praha: Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví, 1929

BEZDĚKA, S., F. *Bibli svatá čili Písmo svaté starého i nového Zákona božího*. Praha: Nákladem knihkupectví: I. L. Kober, 1862, díl I

BEZDĚKA, S., F. *Bibli svatá čili Písmo svaté starého i nového Zákona božího*. Praha: Nákladem knihkupectví: I. L. Kober, 1864, díl II

BEZDĚKA, S., F. *Bibli svatá čili Písmo svaté starého i nového Zákona božího*. Praha: Nákladem knihkupectví: I. L. Kober, 1865, díl III

BEZDĚKA, S., F. *Bibli svatá čili Písmo svaté starého i nového Zákona božího*. Praha: Nákladem knihkupectví: I. L. Kober, 1862-1865

Bibli česká čili Písmo Svaté Starého i Nového Zákona. Podle obecného latinského, od církve římské schváleného výkladu přeložené, poznovu s pilností přehlédnuté a výkladem opatřené, Dědictví Svatojánské 1888-1889

Biblj Česká, to jest: celé Swaté Pjsmo Starého y Nowého Zákona, podlé starého obecného Latinského od swaté Řjmské katolické Cýrkwe potwrzeného a vžjwaného Přeloženj, opět s obzwlásstnj pilnostj přehlédnuté, ponaprawené, a znowu wydané, Léta Páně 1780. S Gegich cýs. král. aposstolské Milosti neymilostiwěgssj Swobodau. W Praze, Nákladem cýs. král. prawidelné sskolnj Kněhotiskárny.

Bibli Svata, aneb, Všecka svata Pisma Starého i Nového Zákona: podle poledního vydání králického z roku 1613, vydávaná nákladem Biblické společnosti britické a zahraniční v Praze, 1904

Bibli Svata, aneb, Všecka svata Pisma Starého i Nového Zákona, se vši pilností opět přehlédnutá, ponaprawená a v nově vydaná, vydávaná nákladem Biblické společnosti britické a zahraniční v Praze, 1892

BEZECNÝ, Z. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. Století.* České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005

BOUKAL, P. a kol. *Fundraising pro neziskové organizace.* Praha: Grada Publishing 2013

BUBEN, M. M. *Encyklopedie českých a moravských biskupů.* Praha: Logik, 2000

ČAPKA, F. *Dějiny zemí koruny české v datech.* Praha: Libri, 1998

ČECHURA, J. a KÁRNÍK, Z. (edit): *Antologie studijních textů k novověkým sociálním dějinám V. /1.* Praha: Karolinum, 2002

ČERNÝ, V. *Vývoj a zločiny panslavismu.* Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995

DACHOVSKÝ, K. *Sv. Jan Vianney, farář arský.* Praha: Řád 2009

DAVID, R. *Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod.* Olomouc. Nakladatelství Olomouc, 2001

DEMEL, Z. *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008

DOUBRAVA, J. in *Bohemia Sancta: životopisy českých světců a přátel božích*. Praha: Česká katolická charita 1989

DRASKÝ, T. *Wyklad Český (ne obsirný, wssak bezpečný) wssech Pjsem Swatých staré i nowé Vmluvy z půwodnych gazyků, ospravedlňugjcy a wyswětlugjcy obecný od Cýrkwe swaté schwálený a zwolený text Latinské Bible, ano y wsseliké učenj swaté katolické a Aposstolské Řjmské Cýrkwe; / kterýž oddává. Wlastenskému Národu swému Tomáš Draský, W Praze: wytisštěný w Ssolowské Impressy na starém městě w řetězowé ulicy w Nře. 224, 1821*

FELIX, E. *František Xav. Paleček: Obraz českého Vianneye*. Olomouc: Vítězové, 1936

FIALA, P. a HANUŠ, J. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinotés*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999

FRANKL, M. *Emancipace od židů*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2007

FRÝDL, D. *Reformí náboženské hnutí v počátcích Československé republiky, Snaha o reformu katolicismu v Čecháh*. Brno: L. Marek, 2001

GELMI, J. *Papežové*. Praha: Mladá fronta, 1994

HAMANOVÁ, B. *Habsburkové: životopisná encyklopedie*, Praha: Brána 1996

HANUŠ, J. *Tradice českého katolicismu ve 20. století*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005

HAVELKA, M. *Spor o smysl českých dějin 1895-1938*, Praha: Torst, 1997

HAVELKA, M. *Spor o smysl českých dějin 1938-1989: posuny a akcenty české otázky*. Praha: Torst, 2006

HOCKENMAIER, F. P. *Zpověď katolického křesťana: čili návod, jak lze se v křesťanském životě zbavit pochybností svědomí a snadno vykonat dobrou svatou zpověď*. Valašské Meziříčí: Nákladem koleje Salvatoriánů, 1927

HOFFMANN, B. *A kdo vás zabije: Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. Přerov: Společenské podniky, 1946

JANDOUREK, J. *Tomáš Halík: Ptal jsem se cest*. Praha: Portál 1997, s. 135

KADLEC, J. a kol: *Bohemia Sancta, životopisy českých světců a přátel božích*. Praha: Zvon 1990

KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995

KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991

KALISTA, Z. *Stručné dějiny československé*. Praha: Vyšehrad, 1992

KALVODA, J. *Genese Československa*. Praha: Panevropa, 1998

KAPLAN, K. a PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister and Principal, 2001

KAPLAN, K. *Stát a církev 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993

KÁRNÍK Z. *České země v éře První republiky 1918-1938*, Díl třetí, O přežití a o život (1936-1938). Praha: Libri, 2003

KÁRNÍK Z. a KOPEČEK M. (sest.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*, Svazek I, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. Praha: Dokořán, 2003

- KAŠPAR, Z. a KAŠPAR O. *Stručně dějiny českých zemí a Slovenska*. Pardubice: Kora, 1993
- KLIMEK, A. *Velké dějiny zemí koruny české XIV*. Praha a Litomyšl: Paseka 2002
- KOL. AUTORŮ *Církevní procesy padesátých let*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2002
- KOL. AUTORŮ. *Co daly naše země Evropě a lidstvu*. Praha: Evropský literární klub, 2000, III. část
- KOL. AUTORŮ *Dějiny zemí koruny české II*. Paseka: Praha a Litomyšl 2003
- KOL. AUTORŮ *19. století v nás: Modely, instituce a rezeznace, které přetrvaly*. Praha: Historický ústav, 2008
- KOL. AUTORŮ *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997
- KOL. AUTORŮ *Filosofický slovník*. Olomouc. Olomouc, 2002
- KOL. AUTORŮ *Jan Palach '69*, Praha: Univerzita Karlova Praha, Ústav pro studium totalitních režimů a nakl. Togga 2009
- KOL. AUTORŮ *Rozumět dějinám: Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*, Praha: Gallery, 2002
- KOL. AUTORŮ *Přehled dějin Československa I/2, (1526-1848)*. Praha: Academia, 1982
- KOL. AUTORŮ *Revue církevního práva*, recenzovaný odborný časopis. Praha: Společnost pro církevní právo, 2013, ročník XIX., č. 56 – 3/2013
- KOL. AUTORŮ *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007

KOL. AUTORŮ *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*. České Budějovice, Halama 2013

KOL. AUTORŮ *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: POKORNÝ, J. *Sekularizace a školství*, Brno 2009

KOL. AUTORŮ *Ticíc let česko-německých vztahů*. Praha: Panevropa, 1995

KOL. AUTORŮ *Veliký katechismus katolického náboženství: schválen na valné schůzi biskupů rakouských ve Vídni dne 9. dubna 1894*. Praha: Císařský královský školní knihosklad, 1915

KOL. AUTORŮ *Veliký katechismus katolického náboženství, který byl schválen na valné schůzi biskupů dne 9. dubna 1894*. Praha: státní nakladatelství v Praze, 1931

KOWTUN, J. *Republika v nebezpečném světě: éra prezidenta Masaryka 1918-1935*. Praha: Torst, 2005

KREJČÍ, M. *Od kulturní krajiny k zemi nikoho: Schwarzenberský patronát v 19. a 20. století*, in: kol. autorů: *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*

KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005

KŘEN, J. *Historické proměny češství*. Praha: Karolinum, 1992

KUČERA, Z. – LÁŠEK, J. B. (ed.). *Docente omnes gentes. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané Husitskou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v pražském Karolinu 2. a 3. Října 2003 na téma Teologické vzdělání v pojetí modernistů včera, dnes a zítra*. Brno: L. Marek, 2004

KUČERA, Z., KOŘALKA, J. a LÁŠEK, J. B. (ed.) *Živý odkaz modernismu, Sborník příspěvků z mezinárodní konference, pořádané Husitskou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v pražském Karolinu dne 29. listopadu 2002*. Brno: L. Marek 2003

KVAČEK, R. *První světová válka a česká otázka*. Praha: Triton, 2003

KYTKA, J. *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*. Milevsko: nákladem Odboru klubu českých turistů v Milevsku, 1940

LEBEDA, J. in: *Bohemia Sancta: Životopisy českých světců a přátel Božích*. Praha: Česká katolická charita, 1989

LEHNER, M. *Caritas, Die soziale Arbeit der Kirche*. Freiburg im Breisgau: Lambertus-Verlag, 1997

LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2009

LIŠKA, O. *Církev v podzemí a společenství Koinotés*. Brno: Sursum, 1999

MACHULA, J. *Vatikán a Československo (1938-1948)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998

MALÍŘ, J. in: KOL. AUTORŮ *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*. Brno: Centrum pro studium a demokracie kultury, 2007

MAREK, P. *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno: L. Marek, 2005

MAREK, P. *Český katolicismus 1890-1914*. Olomouc: Gloria Rosice, 2003

MESSIN, R. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2005

MÜLLEROVÁ-HEZOUČKÁ, M. *Po stopách času obce Kovářov*. Kovářov: MNV Kovářov, 1986

NEŠPOR, Z. R. *Náboženství na prahu nové doby: Česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2006

NEŠPOR, Z., R. *Náboženství v 19. Století: Nejcírkevnější století nebo období zrodu českého ateismu?*, Praha: Scriptorium, 2010

NEŠPOR, R., Z. a KAISROVÁ, K. *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století (1780-1918)*. Ústí nad Labem: Albis International, 2010

NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na Jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, 2006

OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-1948*. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008

OTTER, P. *Církevní politika 1949*. Brno: Eman, 1991

Ottův slovník naučný ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, čtrnáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899

Ottův slovník naučný ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, sedmnáctý díl, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze 1899

PÁNEK, J., TŮMA, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha: Karolinum, 2008

PAVLÍČEK, V. *O české státnosti: Úvahy a polemiky, 3/ Demokratický a laický stát*. Praha: Karolinum, 2009

PEKAŘ, J. *O smyslu českých dějin*. Praha: Rozmluvy, 1990

PFAFF, I. *Česká přináležitost k Západu v letech 1815-1878: K historii českého evropanství mezi vídeňským a berlinským kongresem*. Brno. Doplněk 1996

POKORNÝ, J. *Sekularizace školství*, in: *Sekularizace venkovského prostoru v 19. Století*. Brno: Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy a Historický ústav AV ČR, 2009

POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2002

PROKŠ, P. a kol. *České země a moderní dějiny Evropy*. Praha: Historický ústav, 2010

PRŮCHA, V. a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 1. díl, období 1918-1945. Brno: Doplněk, 2004

RADA, F. *Když se psalo T. G. M.: České Budějovice v prvním desetiletí republiky*, České Budějovice: Růže, 1992

RATAJ, J. *KSČ a Československo I. (1945-1960)*, VŠE Praha. Praha: Fakulta mezinárodních vztahů, 2003

RITTER, A. G. *Die deutschen Parteien von 1918*, Köln 1973, in KOL. AUTORŮ: *Sekularizace českých zemí v letech 1848 – 1914*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007

RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa: Od počátku do převzetí moci*. Praha: Academia, 2003

SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze království českého*, díl XI, Praha: Argo, 1997

SEIBT, F. *Německo a Češi, Dějiny jednoho soustátí uprostřed Evropy*. Praha: Akademia, 1996

SCHÖNBORN, F. *Wirkung der Neuschule*, Prag 1980, s. 14-16, in: KOL. AUTORŮ, *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*: Pokorný, J.: *Sekularizace a školství*, Brno 2009

SKALICKÝ, K. *Tradice teologického studia v Českých Budějovicích*, in: *Deset let Teologické fakulty Jihočeské univerzity*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2001

SKALICKÝ, K. *Středoevropské filosoficko-teologické milieu počátku 20. století*, zvláště české, studie, samizdat

SKALICKÝ, K. *Zápasy o zítřek aneb Quo Vadis Ecclesia*. Rychnov nad Kněžnou: Ježek, 2000

SVOBODA, R. *Arnošt Konstantin Růžička: Josefínista na českobudějovickém biskupském stolci*. České Budějovice: Jih, 2011

SVOBODA, R., WEIS, M. a ZUBKO P. *Duchovní a myšlenkové proměny druhé poloviny 19. století, sborník příspěvků z vědecké konference konané na Teologické fakultě Jihočeské univerzity 23. února 2006*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2006

ŠIMEČKOVÁ, P. *Od kapličky ke křížku*. Praha: Plot, 2009

TKADLÍČEK, V. in: KOL. AUTORŮ *Bohemia Sancta, Antonín Cyril Stojan*. Praha: Česká katolická charita, 1989

TOMÁŠKOVÁ, E. in: NEŠPOR, Z., R. a KAISEROHÁ, K. *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století (1780-1918)*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010

TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925*. Praha: Filosofia, 1996

TRAPL, M. *Hnutí pryč od Říma*, in: KOL. AUTORŮ, *Politický katolicismus v nástupnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001

TŘEŠTÍK, D. *ČEŠI, jejich národ, stát, dějiny a pravdy v transformaci*, Texty z let 1991-1998. Brno: Doplněk, 1999

URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*. Praha: Svoboda, 1991

URBAN, O. *Kapitalismus a česká společnost: K otázkám formování české společnosti v 19. století*. Praha: Lidové noviny, 2003

VAŠKO, V. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po Druhé světové válce I, II*, Praha: Zvon, 1990

VINEN, R. *Evropa dvacátého století*. Praha: Vyšehrad, 2007

WEIS, M. *Likvidace řeholního života v dokumentech jihočeského regionu*, in: WEIS, M. a SVOBODA R. a kol. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: Jih, 2009

WEIS, M. *Svědectví dokumentů (Katolická církev v archivních materiálech jihočeských archivů let 1949-1976)*. České Budějovice: Jih, 2009

WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899 – 1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*. Košice: Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, 2007

WEISCHEDEL, W. *Zadní schodiště filosofie: Myšlenky a všední život 34 velkých filosofů*. Olomouc: Votobia, 1995

ZÁLOHA, J. *Správa panství Český Krumlov a náplň činnosti jejích orgánů v 19. století*, in: Archivum Trebonense, Třeboň 1991

ZENKL, F., D. *Třicet let real. Gymnasia táboorského 1862-1892; ku sjezdu žáků tohoto ústavu dne 14., 15., 16., srpna 1892 v Táboře*. Tábor: Petr Frank, 1892

ŽUPANIČ, J. *Obráz šlechtictví v české společnosti 19.-21. století*, in: ŘEPA, M. *19. století v nás: Modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly*. Praha: Historický ústav, 2008

Internetové odkazy

http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_R/Rodler_Adolf_1843_1912.xml [cit. 9. listopadu 2013]

http://www.budnews.cz/clanek.php?id_clanku=175, [cit. 23. listopadu 2013]

<http://www.ceskasibir.cz/milicin/kronika/kroniky.php>, [cit. 5. ledna 2014]

<http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=5926> [cit. 17. října 2013]

<http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=6987> [cit. 2. ledna 2014]

<http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=9714> [cit. 17. října 2013]

<http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=13127> [cit. 20. října 2013]

<http://dobrovolnicib.cz/vyhledavani/?query=Pale%C4%8Dek> [cit. 26. prosince 2013]

<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=3020&Section=1&IdPara=1&ParaC=2> [cit. 16. listopadu 2013]

<http://www.farnost2k.cz/content/d%C4%9Bjiny-%C5%A1kolky> [cit. 15. listopadu 2013]

<http://www.farnost-zizkov.cz/?akce=litkal-den&den=16&mesic=1> [cit. 26. prosince 2013]

<http://urol.fnplzen.cz/cs/node/454> [cit. 10. prosince 2013]

<http://www.franziskaner-schwaz.at/SchriftstellerA-L.pdf> [cit. 7. října 2013]

<http://halik.cz/cs/tvorba/rozhovory/text/clanek/134/> [cit. 2014-01-04]

http://is.muni.cz/th/12225/ff_d/12.pdf [cit. 27. prosince 2013]

http://is.muni.cz/th/75261/ff_b/Vaclav_Bendl.pdf [cit. 21. ledna 2013]

http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Schommer-Radostn%C3%A1%20zv%C4%9Bst%20pro%20N%C4%9Bmecko%20a%20Evropu_0.pdf [cit. 10. října 2013]

<http://www.katopedia.cz/index.php?title=Matic%C4%9Bsk%C3%A1> [cit. 27. října 2013]

<http://www.kovarov.cz/detail.php?ID=43> [cit. 19. prosince 2013]

<http://www.kovarov.cz/folklor-a-divadlo.php> [cit. 19. prosince 2013]

<http://www.ktu-linz.ac.at/thpq/> [cit. 7. října 2013]

<http://nemoci.vitalion.cz/zanet-ledvin/> [cit. 10. prosince 2013]

<http://old.milevskoklaster.cz/>, [cit. 11. prosince 2013]

<http://www.rence.cz/rence/historie-reneckekeho-kostela/> [cit. 7. listopadu 2013]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/195-1855.htm> [cit. 16. listopadu 2013]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/111-19.htm> [cit. 16. listopadu 2013]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/z3.htm> [cit. 16. listopadu 2013g]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/122-26.htm> [cit. 22. prosince 2013g]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/218-49a.htm> [cit. 22. prosince 2013]

<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/41-1861.htm> [cit. 31. prosince 2013]

http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1153_00.htm [cit. 16. listopadu 2013]

<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=215&r=1919> [cit. 26. prosince 2013]

<http://www.rence.cz/rence/historie-reneckekeho-kostela/> [cit. 7. listopadu 2013]

<http://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/emil-sprongl.html> [cit. 7. listopadu 2013]

<http://www.stefajir.cz/?q=zanet-ledvin> [cit. 10. prosince 2013]

http://www.velke-hamry.cz/e_download.php?file=data/editor/85cs_1.pdf&original=Sv%C3%A1rovsk%C3%A1%20st%C3%A1vka.pdf [cit. 27. prosince 2013]

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_Sibi%C5%99 [cit. 17. listopadu 2013]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko> [cit. 26. prosince 2013]

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1%C5%99ov_\(okres_P%C3%ADsek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1%C5%99ov_(okres_P%C3%ADsek))
[cit. 10. prosince 2013]

[http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_\(Kov%C3%A1%C5%99ov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99edbo%C5%99ice_(Kov%C3%A1%C5%99ov)) [cit.
10. prosince 2013]

Seznam zkratek

BA	Biskupský archiv: 1. Fond deponovaný ve Státním oblastním archivu Třeboň 2. Fond deponovaný na Českobudějovickém biskupství 3. Fond deponované na dislokovaném pracovišti u sv. Jana Nepomuckého
BS	Biskupský seminář
ČKD	Časopis katolického duchovenstva
DÚ	Děkanský úřad
FÚ	Farní úřad
JZD	Jedntné zemědělské družstvo
KNV	Krajský národní výbor
MŠ	Měšťanská škola
OCT	Okresní církevní tajemník
ONV	Okresní národní výbor
OS	Okresní soud
OŠ	Obecní škola
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
ThPQ	Theologisch-praktische Quartalschrift
VÚ	Vikariátní úřad

ZŠ Základní škola

Seznam příloh

Příloha č. I: P. Paleček asi ve věku 20 let

Příloha č. II: P. Paleček mezi 25-30 lety

Příloha č. III: P. Paleček ve věku mezi 40-45 roky

Příloha č. IV: P. Paleček asi ve věku 60 let

Příloha č. V: Rodný dům P. Palečka, fotografie z období první republiky

Příloha č. VI: Rodný dům P. Palečka (2013)

Příloha č. VII: Farní kostel Narození Panny Marie v Miličíně (2013)

Příloha č. VIII: Interiér farního kostela Narození Panny Marie v Miličíně z období První republiky

Příloha č. IX: Kostel Všech svatých v Kovářově (2013)

Příloha č. X: Interiér kostela Všech svatých v Kovářově (2013)

Příloha č. XI: Kazatelna kostela Všech svatých (2013)

Příloha č. XII: Zpovědnice kostela Všech Svatých (2013)

Příloha č. XIII: Původní fara v Kovářově, pohled na faru s Kalvárií po pravé straně (2013)

Příloha č. XIV: Původní fara v Kovářově, pohled od Kalvárie na bývalou farní zahradu vedoucí na náves (2013)

Příloha č. XV: Pohlednice zaznamenávající biřmování v Kovářově (1910)

Příloha č. XVI: Úmrtní leporelo s modlitbami P. Palečka (1926)

Příloha č. XVII: Pamětní deska instalovaná v kostele Všech svatých v Kovářově (1926-1936?)

Příloha č. XVIII: Hrob P. Palečka na hřbitově kostela Všech svatých v Kovářově (2013)

Příloha č. XIX: Detail náhrobku P. Palečka (2013)

Příloha č. XX: Ukázka rukopisu P. Palečka, osobní korespondence (1925)

Přílohy

Příloha č. I

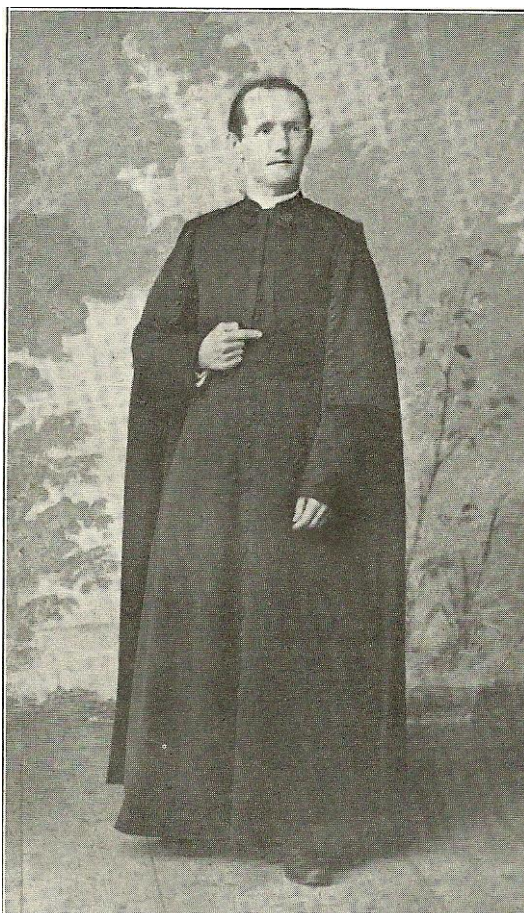
P. Paleček asi ve věku 20 let¹⁰⁴²

¹⁰⁴² BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Příloha č. II

P. Paleček mezi 25-30 lety¹⁰⁴³

¹⁰⁴³ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Příloha č. III

P. Paleček ve věku mezi 40-45 roky¹⁰⁴⁴

¹⁰⁴⁴ Archiválie pana Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka

Příloha č. IV

P. Paleček asi ve věku 60 let¹⁰⁴⁵

¹⁰⁴⁵ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, sešit formátu A 4 s nadpisem František Xaver Paleček, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, vzpomínky Josefy Šáchové z roku 1956, nestr., nesign

Příloha č. V

Rodný dům P. Palečka, fotografie z období První republiky¹⁰⁴⁶

¹⁰⁴⁶ Archiválie pana Michala Rytíře, vnuka pana Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka, pohled od náměstí

Příloha č. VI

Rodný dům P. Palečka (2013)¹⁰⁴⁷

¹⁰⁴⁷ Vyfotografováno s laskavým svolením pana Michala Rytíře, vnuka pana Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka, pohled na náměstí. Ze zadní strany jsou dodnes dochována hospodářská stavení v tom samém uzpůsobení jako za dob dětství P. Palečka

Příloha č. VII

farní kostel Narození Panny Marie v Miličíně (2013)¹⁰⁴⁸

¹⁰⁴⁸ V pozadí kostela se nachází krásná barokní fara, pohled od presbytáře. Foto badatel.

Příloha č. VIII

Interiér farního kostela Narození Panny Marie v Miličíně z období první republiky¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴⁹ Archiválie pana Václava Palečka, prasnynovce P. Palečka

Příloha č. IX

Kostel Všech svatých v Kovářově (2013)¹⁰⁵⁰

¹⁰⁵⁰ Pohled z návsi s vchodem na hřbitov a bočním vstupem do kostela. Foto badatel.

Příloha č. X

Interiér kostela Všech svatých v Kovářově (2013)¹⁰⁵¹

¹⁰⁵¹ Pohled z hlavní lodi. Foto badatel.

Příloha č. XI

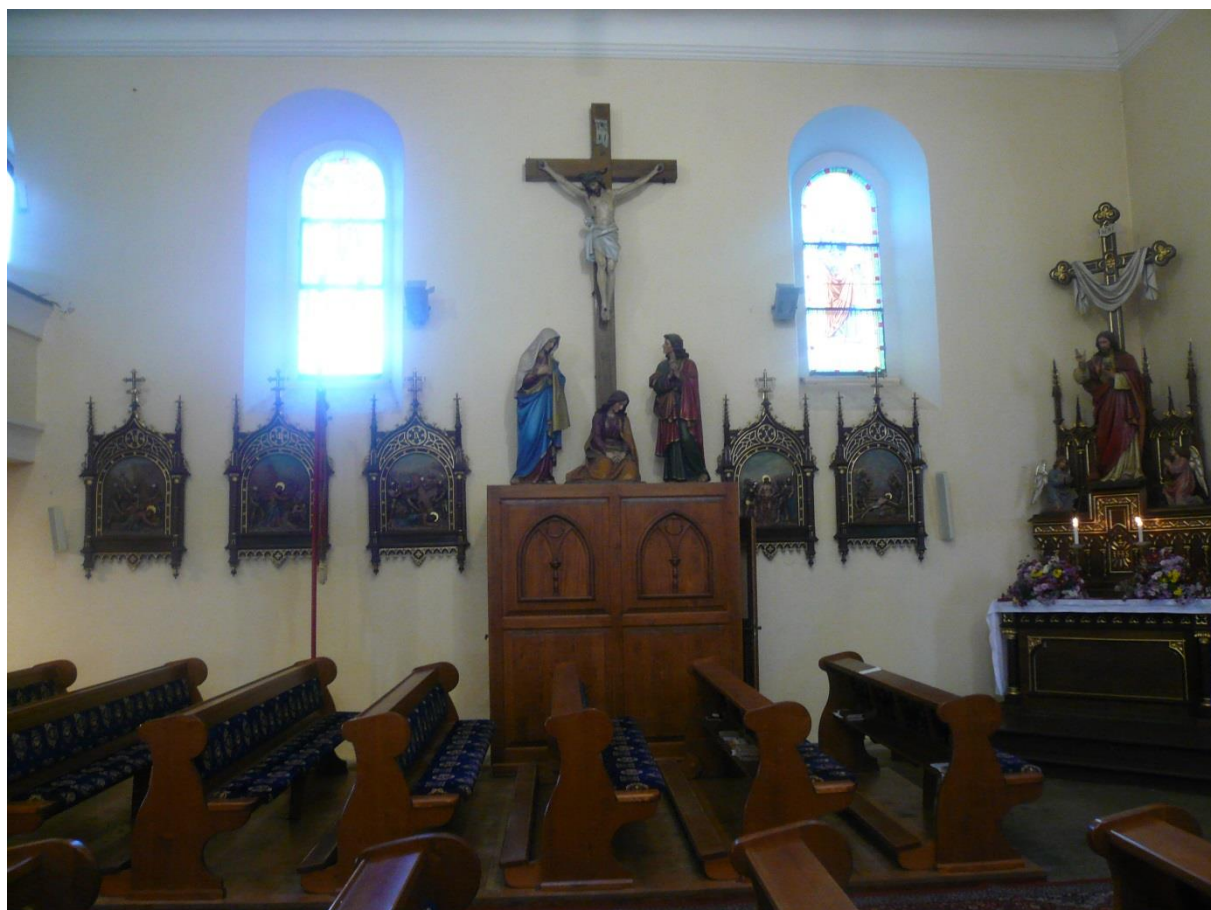
Kazatelna kostela Věch svatých (2013)¹⁰⁵²

¹⁰⁵² Původní kazatelna, na níž kázal P. Paleček. Foto badatel.

Příloha č. XII

Zpovědnice kostela Všech svatých (2013)¹⁰⁵³

¹⁰⁵³ Původní zpovědnice Českého Vianneye vypadala jinak, patrně prostá oteřená zpovědnice. Jedná se ale nejspíš o místo, kde se původní zpovědnice nacházela, mohla být ale posunuta o několik metrů dále. Foto badatel.

Příloha č. XIII

Původní fara v Kovářově, pohled na faru s Kalvárií po pravé straně (2013)¹⁰⁵⁴

¹⁰⁵⁴ Opravená bývalá fara s mansardovou střechou dnes dále slouží obecním účelům. Nahoře v sále, kde bylo položeno po smrti P. Palečka jeho tělo, se konají veřejné akce, svatby aj. Foto badatel.

Příloha č. XIV

Původní fara v Kovářově, pohled od Kalvárie na bývalou farní zahradu vedoucí na náves
(2013)¹⁰⁵⁵

¹⁰⁵⁵ Kulturní dům nacházející se na bývalé farní zahradě s hospodářskými pozemky byl svého času výtěžkem obce, bohužel z architektonického hlediska se jedná o velmi nevzhlednou stavbu socialistického realismu. Foto badatel.

Příloha č. XV

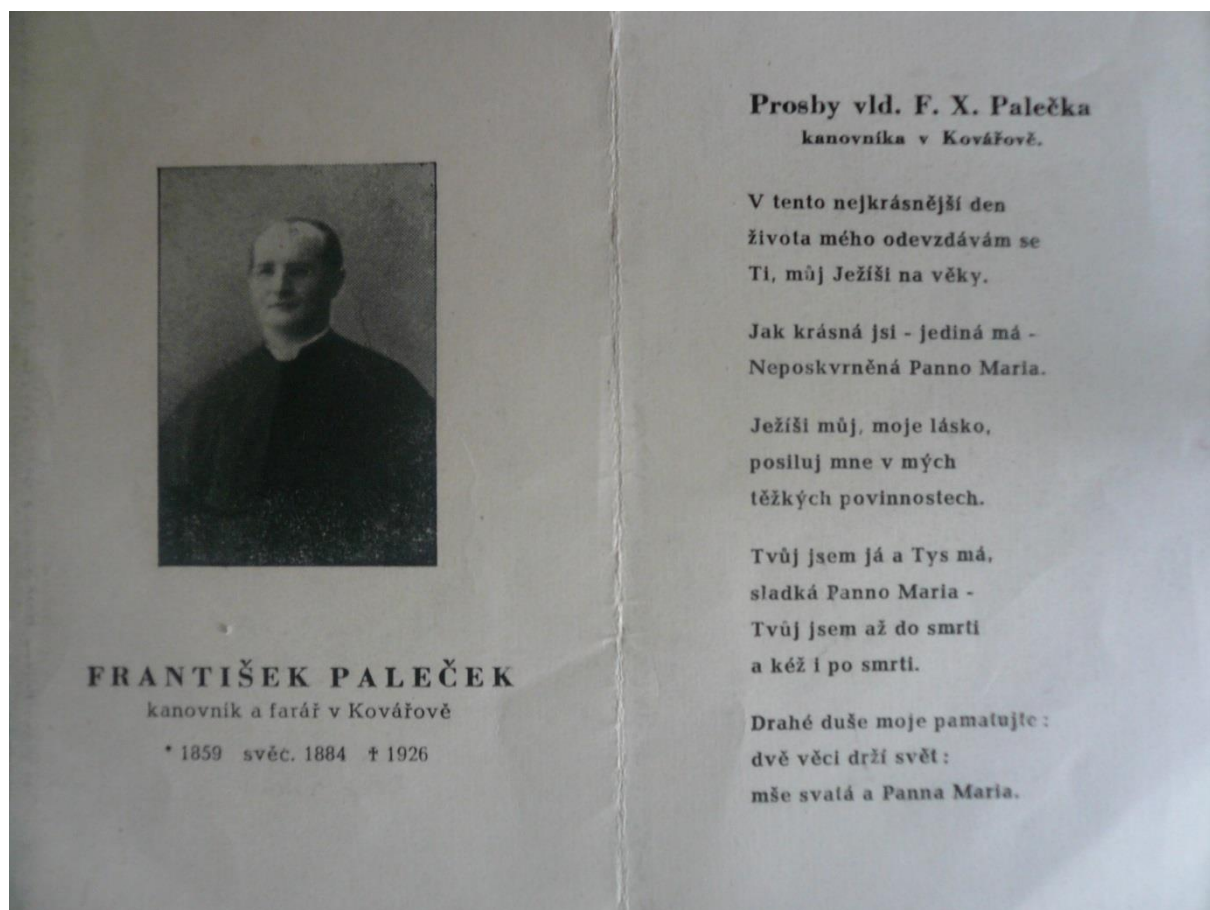
Pohlednice zaznamenávající biřmování v Kovářově (1910)¹⁰⁵⁶

¹⁰⁵⁶ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Příloha č. XVI

Úmrtní leporelo s modlitbami P. Palečka (1926)¹⁰⁵⁷

¹⁰⁵⁷ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka, nesign

Příloha č. XVII

Pamětní deska instalovaná v kostele Všech svatých v Kovářově (1926-1936?)¹⁰⁵⁸

¹⁰⁵⁸ Deska se nachází u pravého bočního oltáře. Foto badatel.

Příloha č. XVIII

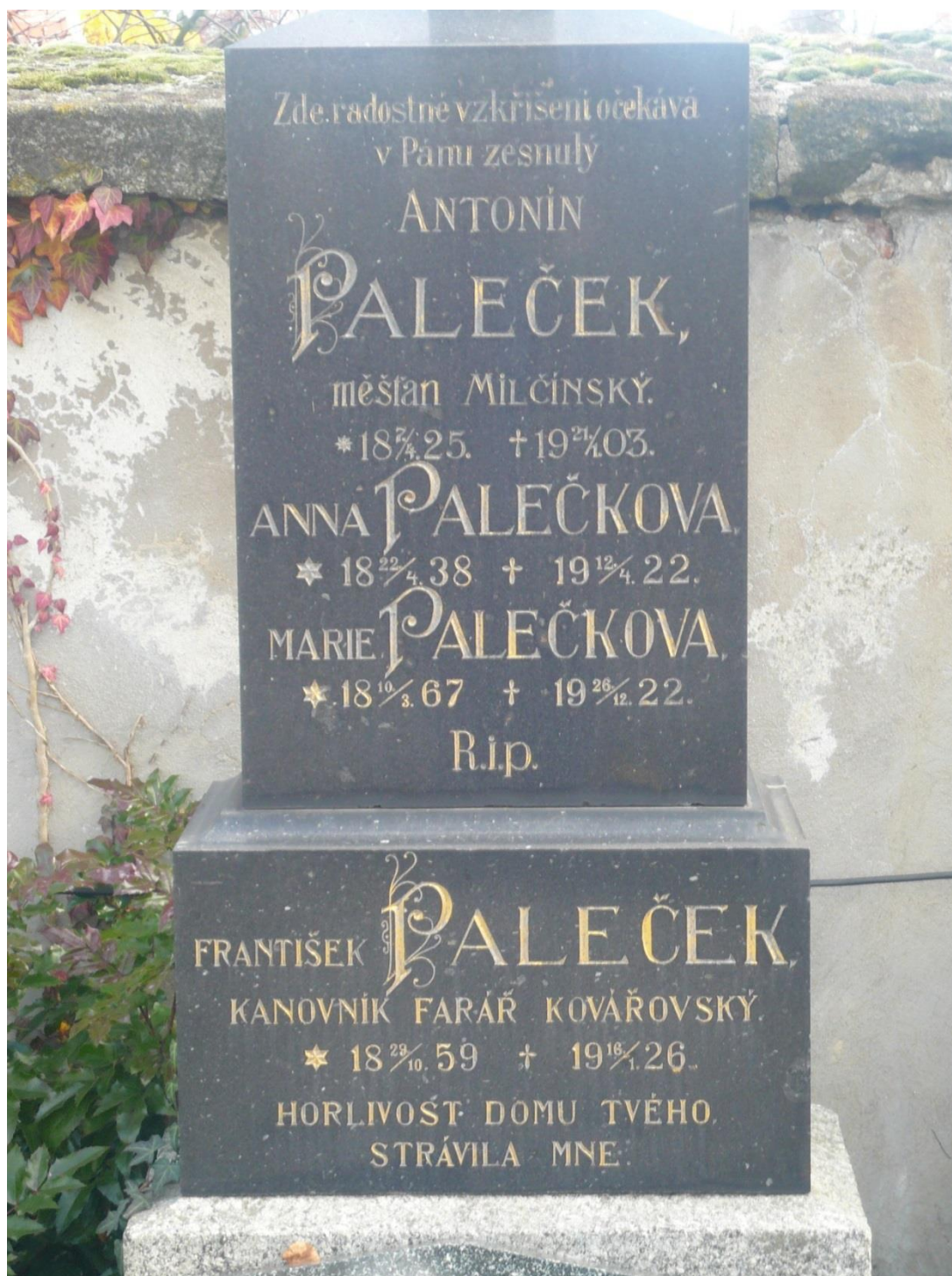
Hrob P. Palečka na hřbitově kostela Všetech svatých v Kovářově (2013)¹⁰⁵⁹

¹⁰⁵⁹ V hrobě jsou pohřbeni dále rodiče P. Palečka, jeho sestra Marie a sestra Františka. Foto badatel.

Příloha č. XIX

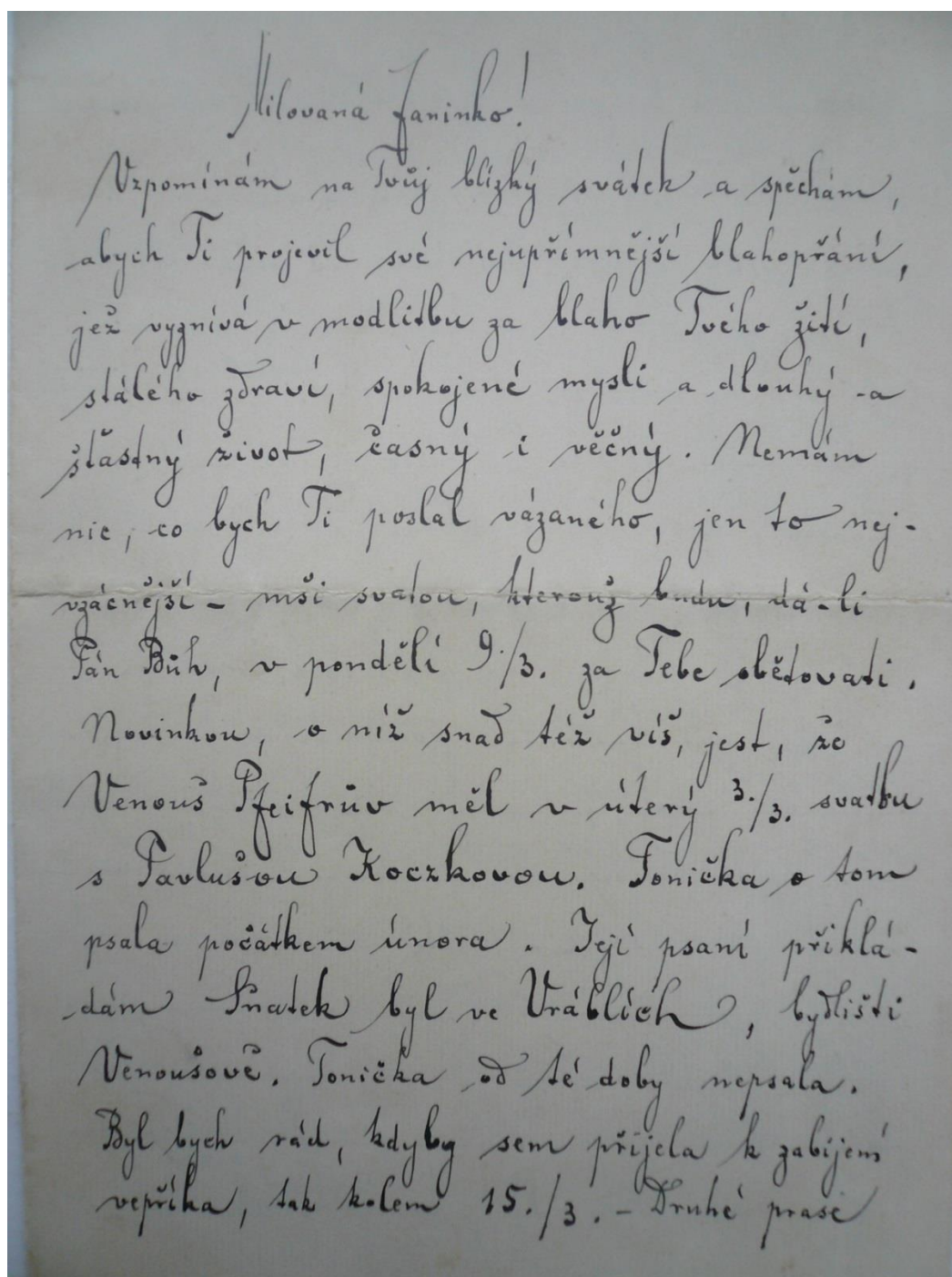
Detail náhrobku P. Palečka (2013)¹⁰⁶⁰

¹⁰⁶⁰ Foto badatel.

Příloha č. XX

Ukázka rukopisu P. Palečka, osobní korespondence (1925)¹⁰⁶¹

Milovaná Janinko!

Nzpominám na Tvůj blížný svátek a spěchám, abych Ti projevil své nejpřímější blahopřání, jež vygnívá v modlitbu za blaho Tvého žití, stálého zdraví, spokojené mysli a dlouhý - a šťastný život, časný i věčný. Nemám nic, co bych Ti poslal vázaného, jen to nejvzácnější - můj svátek, kterouž budu, dá-li Pán Bůh, v pondělí 9./3. za Tebe obětovati. Novinkou, o níž snad též víš, jest, že Venouš Pfeifruv měl v úterý 3./3. svatbu s Pavlúšou Koczkovou. Tonička o tom psala počátkem února. Její psaní přikládám Svátek byl ve Vráblicích, bydlišti Venoušově. Tonička od té doby nepsala. Býl bych rád, kdyby sem přijela k zabíjení vepríka, tak kolem 15./3. - Druhé prase

¹⁰⁶¹ BA České Budějovice, dislokované pracoviště v areálu fary sv. Jana Nepomuckého, z pozůstalosti pí. Marie Hrabantové, rozené Palečkové, praneteře P. Palečka: Dopis P. Palečka z 6. března 1925 sestře Františce, nesign. P. Paleček měl velmi jemný rukopis. V jeho předešlých životopisech byla jeho jemnost a charakter odvozoována právě i z jeho rukopisu. Vzhledem k tomu, že grafologie nepatří v tomto smyslu své působnosti mezi vědy, nebyl v této práci pokus projekce písma do osobnosti P. Palečka proveden

Abstrakt

SEKYRKA, P. František Xaver Paleček: portrét českého Vianneye. České Budějovice 2014. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce M. Weis.

Klíčová slova: F. X. Paleček, Český Vianney, zpovědník, kazatel, zakladatel náboženských spolků, Kovářov

Disertační práce pojednává o životě, pastoračním díle a historickém odkazu P. Františka Xavera Palečka (1859-1926) české společnosti.

Autor postihuje život Františka Xavera Palečka, oddělenou a stěžejní práci je posléze zpracování jeho pastorační činnosti v regionu. Rozebírána je jeho četná kazatelská, zpovědní, spolková, pedagogická a charitativní činnost; které učinily P. Palečka věhlasným již za jeho života, hlavně za je 24 leté působení v obci Kovářov ve středních Čechách. Práce se dále zabývá jeho politickými názory, stejně jako jeho materiálním zázemím a jeho každodenními kroky v regionu. V závěru práce je ve vzpomínkách odkazováno na život P. Palečka po smrti a jeho vliv na společensko-duchovní události v regionu na desetiletí dopředu.

Tato práce je zpracována především na základě dosud nepublikovaných archivních pramenů. Dříve publikovaná literatura, samizdaty, vzpomínky pomáhaly sekundárně dotvářet rámec práce zvláště tam, kde primární prameny nenabízely kontinuitu.

Abstract

P. František Xaver Paleček: Portrait of Czech Vianneye.

Key words: F. X. Paleček, Czech Vianneye, confessor, preacher, founder of religious clubs, Kovářov

The thesis deals with F. František Xaver Paleček's work and his historical legacy to the Czech society.

The author depicts František Xaver Paleček's life, but separated and fundamental work lies finally in the elaboration of his pastoral activity in the region. His numerous sermons, his confessional, club, pedagogical and charitable activities, which made F. Paleček famous during his life already, mainly during his 24-year-work in a Central Bohemian village Kovářov, are analysed there. The thesis also tries to find out his political opinions and his material background as well. It follows his everyday steps in the region. At the end of the thesis it is pointed to F. Paleček's life after death in memories of many contemporaries, and to his authority in social-spiritual events in the region for decades ahead.

This thesis has been worked out on the base of up to now non-published archival sources. Formally published literature, once secretly printed articles and memories helped to create the frame of the work in the second line, mainly there, where the primary sources did not offer the continuity.